Den uforbederlige bibliotekar

Niels Jensen

Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn

Udgivet af Johan Werfel (1804-09), S. Soldin (1810-25), derefter Fr. Thaarup.

Udkom 1804-31. Fortsat som Allernyeste Skilderie af Kjøbenhavn, 1831-37.

Papiret er spækket med mørke nistre og meget bulet, det sidste får siderne til at fremstå skæve, og beggte dele vanskeliggør OCR. På nogle sider kan OCR-teksten mangle, da siden har været for vanskelig at tolke.

Skønlitterære bidrag indekseret på Dansk Forfatterleksikon:

https://danskforfatterleksikon.dk/1850p/p173876.htm

Udarbejdet 2025 af Niels Jensen

At samle paa ædle Ting er en varig Glæde
EX BIBLIOTHECA & PINACOTHECA
IOHAN FRIEDRICH ERICHSEN

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Udgivet af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Nie og Fyrretyvende Bind.

Kjøbenhavn, 1828.

Trykt paa S. Soldins Forlag, hos L. J. Jacobsen.

KOMMUNEBIBLIOTEKER ✠ FREDERIKSBERG •

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 1.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 1 Januari 1828.

Af Matthissons Reisebog.

I Breve til C. V. v. Bonstetten.

(Fortsat fra forr. No.)

I Haag den 21 Mai.

I Rotterdam traadte Fristeren til mig og sagde: "Londoner Dampskibet gaaer i fire og tyve Timer herfra til Hovedstaden for Herredømmet over Havet." Fristelsen var stor, men Vejret stormende. Da gruede det mig for Søsygen, som jeg frygter mere end Pesten. Altsaa blev det fra nu af ved det faste Land.

I Rotterdam toge vi Postheste og ankom hurtig til denne den skjønneste Kjøbstad i Verden. Postkarlene kjører her fra Saddelen som i Frankrig; have intet Horn, men lade Pidskene knalde. Vognskoen (Hemmschuh) bliver, til meest afgjort Fordeel for den selv, nu i en lang Tid sat i Hvilestand.

I Vertshuset hersker den største Luxus i Møbler og Værelsernes Zirater. Tæpper smykke Gulvene som i Palladser. I Spisesalen er intet sluttet Bord; man spiser ved runde Borde efter Kortet; en Restauration, som intet eftergiver den hos Jagor i Berlin.

Schweningen d. 22 Mai.

Du heiliges und weites Meer,
Wie bist du meinem Blick so hehr!

vilde jeg med Stolberg tilraabe det store Element, og tiltraadte efter Middagsmaaltidet veltilmode min Valfart til Schweningen paa den fortreffelige Vei under ældgamle Træers Skovnat. Men, Ubehageligheder bleve som Dæmoner tildeelte Menneskelivet siden Adams Tider, paa det at vi ikke skulde blive overmodige eller glædedrukne; da jeg havde tilbagelagt det halve af Vejen, begyndte det frygteligt at regne, og, drivende vaad, fandt jeg, forstemt og ulystig, et beskjermende Tag i Værtshuset ved Strandbredden. Ikke engang en Muslingeskal kunde jeg opsamle til et Minde. Horizonten var formørket og der var kun en ringe Forskiel imellem Havets Flade og mit Hjems Nekkar. En stor Fest var gaaet tabt for mig, thi stedse gav den umaalelige Vandørken, overglindset af den rene Solæther, min Aand de dristigste Vinger.

Det blev ved at regne heftigt, saa at jeg maatte love alle Guder, at jeg endnu kunde erobre en bedækket Karre, som for et ægte hollandsk Honorar førte mig tilbage til Jordens skjønneste Landsbye. Holland er et velsignet, men ogsaa blot ved opvakt Menneskeflid, meest ved skarpt beregnende Kjøbmandsaand, et Frøerne fravundet Land, hvis Syn fra alle Sider efterlader et velgjørende Billede i den Rejsendes Sjel. I Haag, hvor Johannes Sekundus helligede den erotiske Muse et saa yndigt Offer, laae min Ven Salis, som hyldede en alvorligere Muse, i Aaret 1790 farlig syg, og blev broderlig plejet af David Heß, Züricheren, der dengang levede her som hollandsk Officeer. Takket være den Ædle endnu i denne Dag! Et skjønt Digt af Salis har værdigen lovpriset denne Pleje. Hundene blive her, som i Berlin og dens Omegn, brugte som Arbeidsdyr. For det meste ere tre Hunde spændte ved Siden af hinanden. Det har stedse oprørt mig, at see denne, Menneskets indtil Døden troe Ven, nedværdiget til en saadan Slavetjeneste.

Amsterdam d. 23de May.

Fra Haag til Harlem kjører man som i den skjønneste Park. Overalt Fylde af Træer og Landsteder, de sidste i den zirligste Stil, især det som tilhører Bankier Hope, med en Forhal med Søjler af jonisk Orden. — Leyden, hvor Du, kjere Bonstetten! sluttede Venskabsforbund med van Santen, og drev dit Studerevæsen, blev os til højre liggende. Men Dit skjønne Yndlingsbillede svævede derfra over til mig. I Harlem, Blomsterstaden, fandt min Louises Bedstefader sin Ægtefælle. Det lyder

fabelagtigt, men er bevist, at i Harlem, hvor der tilforn var to tusinde Silkevæverstole, nu kun 200 drives.

Nu fører Vejen stedse i lige Linie, langs med Kanalen, hvor Trækskøiter, trukne af Heste, uafladelig glide op og ned. Amsterdam frapperer ved sine store, undertiden prægtige Bygninger; meest pynteligt fremstiller Raadhuset sig. Efter at jeg var i det Rene med denne under alle Zoner titbenævnte Stads Seeværdigheder, holdt jeg Middag i Wappen von Amsterdam. At oplyse dig med Notizer om en mægtig Havbeherskerinde, hvis Indre og Ydre du kjender som din Fædrenestad Bern, det var jo at ville forklare Heine Wirgil eller Voß Homer.

Gorkum, den 25 Mai.

Nogle Mile afsides fra Amsterdam, erindre de til begge Sider af Vejen langt hen udstrakte Havflader, paa en ubehagelig Maade om Kirkestatens med Rette ilde berygtede Moradser. Kort førend man er ved Utrecht begynde igjen de yndige Villaer og Haver. Kontrasterne leve.

Breda den 25 Mai.

Tæt ved Gorkum passerede vi Waal i en Pram; kedsommelige Fart, som varede en Time! Et Dampskib fløi os forbi; misundelsesværdige Ørnehurtighed! Snart derpaa satte vi over til Maaß. Nu fornyede sig flere Mile langt det melankolske Billede af den pontiniske Sumpørken; langs med Vejen ydede elendige, Armod og Mangel forkyndende Bønderhytter et ikke glædeligt Syn. Her i Breda, som alle

Geographer tælle blandt Europas fasteste Fæstninger, blev skiftet Forspand. Dette skeer i Nederlandene med den samme Rørighed som i Frankrig; og nu ogsaa i Preussen.

Grot-Schinning den 26 Mai.

Da det stedse var mig imod at ankomme sildig til et Sted, især til store Stæder, og vi ikke vilde have kunnet naaet Antverpen før Midnat, saa besluttede jeg at tage Qvarteer i denne store Landsbye, uagtet Solen ved vores Ankomst endnu stod temmelig højt paa Himlen. Gjestgiverstedet var slet ikke ilde, og anbefalede sig især ved Reenlighed og en venlig Opvartning. Engelske Kobberstik smykkede Væggene, og neden under mig hørte jeg endog Billardkugler at klappre.

Brüssel, den 27 Mai.

En af Verdens herligste Stæder ved Bygningsmaade og Omgivelser. Paris maae i begge Henseender vige for den. Den glimrende Architektur af den øvre Stad, erindrer snart om Berlin, snart om München. Vi stege af i Hotellet Bellevüe, som gjør sin Benævnelse al Ære, er beliggende tæt ved Parken, og gjelder for det bedste og mest besøgte Gjestgiversted i Brüssel. Den større Deel af Egnen imellem Breda og Antwerpen er en Ørk, hvor Moradser og Frøsumpe til alle Sider intet byder den Reisendes Blikke uden sørgelige Billeder af Ukultur. Intetsteds Spor af en ordnende Menneskehaand, uden paa den brolagte Landevei som i snorret Linie, paa den kedsommeligste Maade, løber igjennem disse campos infelices. Derhos var Luften raae og skjærende som sildig paa Efteraaret, og den ene Regnbyge fulgte den anden. Jeg lukkede Øjnene og fløi paa Phantasiens rosenfarvede Vinger til Genfersøen, i dine Arme, min elskede Bonstetten!

Den udraabte Lüneburger-Hede regalerer dog i det mindste Zoologen med Hedefaar og Botanikeren med Lyngarter; men her hersker ene og alene Taagespøgelser i febersvangre Dunster. Da vi kjørte ind i Antwerpen, udgøde Skyerne sig i saa mægtige Strømme, at jeg, henfalden til det tilgiveligste Mismod af Verden, ikke gad forlade Vognen. Beskuelsen af et af de skjønneste og højeste Taarne paa hele Jorden, var kun en ringe Erstatning imod de pragtfulde Sømalerier ved Scheldes Bredder, og imod den udødelige Rubens's Kirkemalerier. I Mecheln, som tæller omtrent saa mange Indvaanere som Stutgard, overraskede mig det ubeskrivelig imposante Syn af Domtaarnet. Denne Kolos fremrager majestætisk, som støbt af Erts, og lig Egyptens Pyramider grundet for Evigheden, paa en, aldeles af store Bygninger indfattet Plads. At den ikke ender spids, men afstumpet, klæder den, saa underlig det end maatte lyde, dog ret godt. Naar man har overstaaet den sidste Poststation fra Brüssel, afslører sig en Trylleverden, imod hvilken det netop med flygtige Streger skildrede flade Land forholder sig, som det mørke Tartarus til det morgenklare Elysium. Til venstre den berømte, strømagtige Kanal, som forbinder Brüssel med Antwerpen, og hvorpaa uophørligen det mest levende Skipperliv, med de klareste Farver stiller den Reisende for Øjet de glædeligste Resultater af den mest opvakte Erhvervelses-Aand; til højre Villa ved Villa, den ene stedse overbydende den anden i Skjønhed, for det Meste om-

given af yndige Parkanlæg, og fortreffelig vedligeholdt; et sandt Floras og hendes Yndlingsbørns Paradis; Dernæst det i den ædleste Stil byggede Slot Laken med sine, et stort Landskab dannende Havepartier. Overalt den rigeste Fylde af det vegeterende Liv; intet Steds en Plet Jord, i det Mindste saalangt mine Øjne kunde naae, om hvilke man kunde sige at den havde vist sig Menneskets Hænder gjenstridig! (Forts.)

Sprogbemærkning.

Der gives enkelte Ord i vort Sprog, som man, saavel paa Grund af de Ideeforbindelser, hvilke de høre til, som ogsaa i Betragtning af deres Mangel paa Vellyd, maatte ønske ombyttede med Andre; til disse høre Ordet: "Daarekiste;" det synes i etymologisk, moralsk og æsthetisk Henseende at have alt muligt imod sig. En Daare og en Affindig ere tvende ganske forskjellige Begreber; et Menneske kan have en udmærket Forstand, og dog være en Daare; thi al Ufornuft er Daarskab; og hvor stort er ikke deres Tal, som røbe megen Forstand og liden Fornuft! Men at sige om en Affindig at han er klog, vilde være en contradictio in adjecto; thi vel kan den der har en fix Idee i alle andre Henseender, een Punct undtagen, være meget klog; forsaavidt kaldes han altsaa ikke, og ansees ikke af Nogen for affindig; men naar Talen er om ham som saadan, saa maa man nødvendig tænke sig ham i en Tilstand, hvori han ved en vis Forstandsforrykkelse ligesom fornægter sin Personlighed. Udtrykket "Kiste" i denne Forbindelse kunde lede til saa oprørende Forestillinger, at disse ikke fortjene at omtales. Man

har i den sildigere Tid følt det Uheldige i Benævnelsen "Daarekiste;" men Sproget synes ikke at vinde ved det, som sættes isteden; thi Navnet "Galeanstalten" *) har omtrent ligesaa meget imod sig som hiint; det er tvetydigt og støder Følelsen; "Gale" kan ligesaavel være Infinitivet af Verbet "galer," (cantus galli) som Pluralis af "gal" (insanus); ogsaa kunde Nogen fristes til, at ansee det som beskrivende med Hensyn til sit Compositum "Anstalten," og at betegne en Anstalt, hvori det gaaer galt til, i Analogie med Ordet "Galmand." Hvor meget humanere end begge de anførte Ord er dog ikke de Tydskes "Irrenhaus;" det er et Sproget tilhørende Ord, og kan allerede derfor ikke misforstaaes, naar det betegner Stedet for de Affindige; i det der henpeges paa disse ved den milde Forestilling: "die sich irren;" altsaa som i psychisk Henseende Forvildede, og anvendes saaledes paa de Affindige et passende Udtryk, som jevnlig bruges i daglig Tale om Forstandige, selv i det høfligste Sprog, uden at nogen Tvetydighed derved kan opstaae; thi ethvert Menneske bør ved mangen Leilighed finde sig i den Bemærkning: "Sie irren sich." Imidlertid har ethvert Sprog sit Eiendommelige, og det er ofte en unyttig Bestræbelse, at ville overføre det paa et andet Sprog; det er saaledes maaskee ikke muligt, paa dansk at betegne med eet Ord et Sted, der er bestemt til Opholdssted for Affindige; — hvormed man dog saa gjerne forbinder Begrebet om i det ringeste Forsøg paa de Ulykkeliges Helbredelse; — men hvorfor ogsaa i sligt Tilfælde at opofre Tydeligheden, Vellyden m. m. for at undgaae en Omskrivning, der kunde

*) See Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn No. 88, 1827.

give en klar Forestilling om Tingen, uden at saare den menneskelige Følelse? hvorfor ikke, efter de Franskes Viis, hellere at sige: "Hospitalet for de Afsindige," — Hopital des foux; — denne Benævnelse har dog meget forud baade for "Daarekisten" og "Galeanstalten;" det første af disse Ord kunde vel fortiene, — i hvilke curiøse Grueligheder, der end maaskee kunne meldes om det, — at gives Afskeed af Sproget, og det Sidste aldrig at indlemmes i det.

B. H. K.

Strubehoste hos Børn.

(Hr. Landphysicus, Med. Lic. Lind, har, som et Følgeblad til Viborg Samler, No. 149, udgivet følgende:)

Da det Spørgsmaal meget ofte gjøres mig, hvorledes Strubehoste hos Børn eller den saakaldte croup først yttrer sig og kjendes, saa anseer jeg det ikke upassende her at besvare det offentligen og saa tydeligen, som Tingens Natur tillader.

I Almindelighed begynder denne Sygdom som en Forkjølelse med Hoste, hvorved efter een eller flere Dage slaaer sig Hæshed, og især om Aftenen og Natten nogen Feber med Urolighed, Hede og Tørst. Endnu adskiller Sygdommen sig ej fra en sædvanlig stærk Catarrh, men bør dog vække Opmærksomheden hos de Omgivende. Thi kommer hertil — sædvanlig ved Natte- eller ved Aftens-Tid — Besværlighed i Aandedrættet (der vel maa skilles fra et hurtigt Aandedrag, som altid følger med Febertilfælde og ej har noget Ondt at betyde, naar det kun er frit) med en vis Hiven i Halsen og heel forandret besværlig og særdeles hæs Stemme, som især bemærkes naar Barnet taler eller græder; da maa Sygdommen ansees for Strubehoste og hurtig Hjelp søges. Hosten selv kan gjøre Pauser halve ja hele Timer, og er saaledes ej noget bestandigt Tilfælde, men naar den

indfinder sig, er den ofte meget hæftig og længe vedholdende og har en sær Lyd, der hos Nogle er hæs som en hæs Hunds Gjøen, hos Andre pibende (fistuløs) som en Hanekyllings Galen.

At et Barn hoster har følgeligen ikke meget at betyde, bliver det ogsaa hæst har det mere at sige, vorder Aandedrættet tillige besværlig med Hiven eller Piben, da er Fare paafærde.

Hurtig Hjelp udfordres da, om der skal være Haab. Kun i Mangel heraf, og indtil Læge kan raadføres, vover jeg at tilraade som passende i de fleste Tilfælde følgende trende Midler:

1) Igler satte foran paa Halsen paa begge Sider af Struben eller Luftrøret. Man maa lade dem vel udbløde, om end Barnet skulde blive noget svagt og mat derved. I Tilfælde at Barnet angiver Smerte paa noget Sted af Luftrøret ved Berørelse, saa sættes Iglerne især paa det Sted. Iglernes Antal kan omtrentlig bestemmes efter Barnets Alder, fra een til to Igler for et eet Aars Barn til 4 Igler for et fireaarigt. Om Barnet end er ældre, sættes dog ej flere end høist 6 Igler paa eengang.
2) Trækmidler paa Benene. Man benytte hertil enten varme Fodbade, som tillaves med god Aske, Salt, Sennop o. dsl. og gjentages hver 2den Time, eller ogsaa lægge man reven Peberrod blandet med stærk Eddike og lidt Suurdeig under Fodbladene og paa Læggene; men dette Omslag maa være af en Haands Størrelse og hver halve Time flyttes fra et Sted af Benet til et andet, saa at Huden alene bliver rød deraf.
3) Clysterer hver anden Time, hvad enten Barnet har Aabning eller ikke. Et Clysteer til dette Brug tillaves bedst af afsiet Byg- eller Havresuppe, hvor til smaa Børn under 3 Aar kommes lidt Puddersukker eller Honning og en Spiseskeefuld Viineddike, men til større Børn Salt og 2 a 3 Skeefulde Eddike.

Diæten bør være som i andre hidsige Sygdomme.

Iøvrigt lade man sig ved disse anførte Nød-Midler ikke afholde fra at raadspørge Lægen snarest muligt; thi denne Sygdom er des-

værre saa ondartet, at Konstens hele Bistand høiligen udfordres.

Viborg den 12te Decbr. 1827.

Om Etymologiens Anvendelse i Retskrivningen.

De, som have anstillet Undersøgelse over Retskrivningen, ere for det Meste enige om, at der, for at bestemme den, maa tages Hensyn paa fire Hovedgjenstande: Udtale, Etymologie, Analogie og Vedtægt. De fleste Forslag til Forandringer i vor Retskrivning have været understøttede med Grunde fra een af de to førstnævnte, ofte uden behørigt Hensyn paa de to sidste. Forandringer, som blot grunde sig paa Udtalen, synes ikke let at ville faae Indgang; maaskee fordi man er saa vant til i Skrivningen at afvige fra sin egen Udtale, maaskee og fordi Udtalen hos forskjellige Individer er saa forskjellig, at man snart opgiver Haabet om at udfinde den rette. Forslag, som støtte sig paa etymologiske Grunde, finde i Almindelighed mere Bifald, deels fordi man er vant til, ofte blot for Etymologiens Skyld, at anvende en Skrivemaade, som ellers kunde synes urimelig, deels fordi de Fleste ej have Kundskaber nok til at prøve disse Grunde, men stole paa de Mænds Autoritet, som anføre dem. Det synes derfor nødvendigere at advare mod Misbrug af Etymologien, end mod Misbrug af Udtalen, til Forandringer i Retskrivningen.

De vigtigste Forsigtighedsregler ved Etymologiens Anvendelse i Retskrivningen, har Dahl, i sin Oversigt af den danske Retskrivningslære, fremsat; men jeg troer, da dette Skrift ikke er saa bekjendt, som det fortjener, at det ikke er overflødigt her at gjentage og videre udvikle dem.

1.) "Etymologien maa være den nærmeste." Dersom man bestandig vilde gaae tilbage til Ordenes første Kilde, vilde man deels være nødt til at studere Sprog, som ere utilgjængelige for de Fleste, deels endnu være i Uvished, om man endda havde fundet den første Kilde. Mange danske Ord have maaskee deres Rod i Zend eller

i Sanskrit; men hvor Mange ere vel i Stand til at overbevise sig derom? Kan et Ord udledes af eet af disse Sprog, men ligesaavel af det græske eller hebraiske, hvo forvisser os da om, hvilket af disse Sprog der er det ældste? Vi bør derfor, naar et Ord tydeligen har sin nærmeste Kilde i det gammel-nordiske eller i det nedersaxiske Sprog, lade os nøje med denne Etymologie, om det end er tydeligt nok, at den første Oprindelse maa søges i ældre Sprog. F. Ex. Engel kommer af iisl. eingill eller af nedersaxisk engel, og vi behøve ikke at bekymre os om, at det i Gothisk hedder aggilus, i Latin angelus, i Græsk αγγελος.

2) "Etymologien maa være sikker". Er den usikker, kan den jo ligesaavel være urigtig som rigtig; den afgjør altsaa Intet, og man bør da hellere holde sig til saadanne Grunde, om hvilke der ingen Tvivl kan være. Det er uvist, om Ordet Jordemoder kommer af Jord eller af Gjord; man følge derfor den bestemte Udtale, og skrive Jordemoder. Derimod er det vist, at Stiffader kommer af Stiupfadir, og man bør derfor ikke forkaste hiin gamle Skrivemaade.

3.) "Etymologien maa ikke anvendes mod en fuldkommen bestemt Udtale." Fra denne Regel fordrer Vedtægt dog, at der gjøres betydelige Undtagelser. Ved saadanne Ord nemlig, som uden synderlig Forandring ere optagne af fremmede Sprog, er det brugeligt, at de skrives ganske som i Stammesproget; ved mange andre skrives den Deel af dem, hvori den fremmede Form beholdes, efter fremmed Skrivebrug og det Øvrige efter Udtalen (f. Ex. Lectie af lectio). Men det er urimeligt, tvertimod Vedtægten, at ville antyde den fremmede Form ved at bruge de oprindelige eller med dem beslægtede Bogstaver, selv der, hvor vi ganske afvige fra Grundsprogets Udtale, — som naar man vilde bruge æ i Endelserne af Ord, som nedstamme fra latinske Substantiver paa tas eller fra latinske Verber af første Conjugation *), endskjøndt man der

---

*) Jeg bruger dette Udtryk i sin sædvanlige almindelig bekiendte Betydning. Jeg havde ikke ventet, at et eneste tvetydigt Udtryk (pag. 1482 i mit Stykke om de latinske m. fl. Verbers Inddeling, i Skilderiet No. 93), skulde give Anledning til at tillægge mig grove

tydelig udtaler e. Ligeledes maa det misbilliges, at skrive Tragødie og Comødie, da man udtaler Tragedie og Comedie.

At det er urigtigt at følge et fremmed Sprogs Orthographie i Ord, som slet ikke høre til dette, vil man let indsee. Altsaa bør man ikke bruge fransk Stavemaade i Ord som Futteral (af tydsk Futteral), Skatol eller Schatol (af italiensk scatola eller tydsk Schatulle). Ligeledes seer man let, at man ikke bør skrive Correspondence, da det paa Fransk hedder correspondance, ikke Cavallerie, da det paa Fransk skrives cavalerie o. s. fr.

4.) "Etymologien maa ej anvendes mod en fuldkommen bestemt Skrivebrug." I sin bekjendte Form kjendes et Ord strax igjen, i en usædvanlig, skjøndt mere overeensstemmende med Etymologien, kjendes det ikke saa let af Læserne. Saaledes skrive vi Præst, skjøndt det kommer af iisl. prestr og græsk πρεσβυτερος; Seng, skjøndt det kommer af iisl. sæng. Undtagelserne fra Regelen ere sikkert saare faa.

Overhovedet maa det erindres, at man i at anvende Etymologien ikke maa gaae videre end den vedtagne Skrivebrug fordrer det. Vedtægt fordrer f. Ex. at et d beholdes foran t i Bøjningsformer, men ikke nødvendigviis i Afledninger; altsaa skriver man blødt, blidt, sendte, men derimod Snit af snide, Skytte af skyde, lytte af Lyd. Det Samme gjelder om v, der skal udtales som f; derfor kan man gjerne skrive stivt, havt, tredivte, og dog Skrift, Løfte, Grøft. Vedtægten fordrer, at o skal gaae over til ø, hvor Udtalen tillader det; altsaa skriver man Bønder af Bonde, Løfte af love, Fødder af Fod; derimod gaaer ø ikke nødvendigviis over til o, men undertiden til u; saaledes i fulgte af følger, spurgte af spørger, Bugt af bøjer, burde af bør. Skrivebrugen fordrer ikke, at Æ-lyden altid skal udtrykkes ved æ, hvor det islandske Sprog har æ, a eller á, eller ved e, hvor Islandsken har e; derfor kunne vi skrive vente, Hjelm, Hjerte, Bær, skjøndt de iislandske Ord hedde vængr, hiálmr, hiarta, ber.

5.) "Ved Stammeords Skrivemaade kan Etymologie kun forsaavidt anvendes, som man af de afledte Ord kan slutte sig til visse Bogstaver i hine." F. Ex. da man har Formen Bøger i Fleertallet, kan man vide, at Ordet i Enkelttallet bør skrives Bog, ikke Baag. Dog maa man her heller ikke gaae videre end Vedtægten medfører. Vel gaaer f. Ex. aa hyppig over til æ; men det var dog ikke rigtigt at skrive vaare, Vaald og Aald, skjøndt man skriver Vært, Vælde og Ælde.

J. H. Bredsdorff.

Absurditeter. Jeg har nemlig sagt: "Gjør man færre Afdelinger eller Conjugationer, kan det neppe fejle, at Reglerne blive mere vidtløftige 2c."

Heraf har man vel sluttet, at jeg betragtede Ordene Afdeling og Conjugation, af hvilke hiint er en generisk, dette en speciel Benævnelse, som synonyme, endskjøndt jeg ellers overalt i samme Stykke paa det Omhyggeligste adskiller dem. Dette alene kan have givet Hr. Prof. Hjort Anledning til den urigtige Mening, at jeg skulde henføre alle de Verber, hvis Imperfect endes paa ebam til een Conjugation. Det er vel overflødigt at tilføje, at min Inddeling bedre kan kjendes af min egen simple Fremstilling i No. 93 pag. 1482, end af den kortfattede Sammenligning i No. 99 pag. 1572.

Indenlandske Efterretninger.

Madame Catalani gav Søndag Aften d. 30 Dec. sin anden Concert paa det Kgl. Theater. D. Kgl. Majestæter Kongen og Dronningen, og de Kongel. Prindser og Prindsesser beærede Sangerinden med deres høje Nærværelse. Efterat Cherubinis Ouverture til Lodiska var givet, sang Mad. Catalani Recitativ og Arie af Simon Mayr, derefter blev Adagio og Rondo for Oboe, componeret af Hr. Kapelmusikus Barth, ved ham udført; og nu fremtraadte igjen Sangerinden, og sang Recitativ og Arie af M. Portogallo. Anden Afdeling begyndte med Ouverture til Egmont af Beethoven. Madame Catalani sang Recitativ og Arie af Rossinis "Barberen af Sevilla." Hr. Capelmusikus F. Funck udførte et Divertissement for Violoncell; og Sangerinden udførte Variationer paa Themaet: Mir fliehen alle Freuden, og sluttede med uopfordret at synge: God save Frederic our King, der af Publikum, som forrige Gang, blev i Chor istemmet.

Man læser i en engelsk phrenologisk Journal en Undersøgelse om hvilke Organer ere nød-

vendige til Musikens hældige Dyrkning, og Udviklingen af Madame Catalanis Hjerneorganer; det er interessant at see hvorledes denne Udvikling svarer til Sangerindens udmærkede Talent. Tonesandsen er naturligvis den første; den er eensbetydende med hvad man i Almindelighed kalder et musikalsk Øre, og gjør os modtagelige for Melodi og Harmoni. Tid- eller Taktsandsen er den næste. Efterlignelsesevnen er ogsaa meget nødvendig for en Musikus, især deleshed for en Sanger. Det er en Kjendsgjerning, at Organet for denne Evne er stort hos alle gode Sangere. Disse Organer ere hos Madame Catalani alle store. Organet for Godmodigheds-Følelsen er ogsaa stort. — Dog man læse den liden Afhandling selv; den er oversat i nysudkomne Hæfte af Hr. Dct. M. Otto's Tidsskrift for Phrenologien.

Blandede Efterretninger.

Chlorinkalk er befunden at være det bedste Middel til Sundhedsrygninger og Luftrensning, og det har allerede i nogen Tid været bekjendt, hvorledes samme i forskjellige hyppigen forekommende Lokaliteter med fordærvet Luft kunde med Hæld anvendes. Nu har man ogsaa i England med beste Hæld forsøgt at anvende samme til at fordrive den Stank i Skibes Kjølrum, som ved indtrængende Søvand opstaaer i Verfterne i Deptford og Chatam, fremdeles imod den onde Luft i Kulgruber. Man har i disse udstrøet Chlorinkalk, og nu kunde igjen Grube-Arbeiderne, paa Steder, hvor de maatte have deres Sikkerheds-Lamper imod Stikluften, atter arbejde med de sædvanlige Grubelys. Den kan med Fordeel bruges overalt hvor der maa-strides imod en ved vegetabilske eller dyriske Substantser fordærvet Luft, og dermed følgende Stank. Endog den onde Lugt af Munden, hvormed mange Personer kan være besværet, taber sig, naar man nogle Gange om Dagen har gurglet sig med en Chlorinkalk-Opløsning. Men man maae ej forsømme hver Morgen at borttage med et vaadt Haandklæde den gule Slim af Tungen, som paa

dens bagerste Overdeel kan om Natten have samlet sig, og som ofte kan være den skjulte Aarsag til sin Ubehagelighed. See Dinglers righoldige polytekn. Journal 1827, andet Septbr. Hæfte, 535-6.

I Carlsbad har i Juni Maaned d. A. været en saa stor Vandflod, at mange Badegjæster have maattet stige ud af deres Vinduer og bag Husene flygte til Fjeldene.

An Gräter
1827.

Zag nicht auf deiner Dornenbahn,
Der Jugend treuer Leiter!
Unsterblichkeit geht Berg hinan,
Dir ward sie, hehr und heiter; —
Unsterblichkeit geht Berg hinan,
Drúm steil und schwer ist ihre Bahn,
Die hohe Himmelsleiter,

Dort oben auf dem Adlernest'
Dich freu' im Sonnenlichte,
Wie es, dein Ruhm steht felsenvest
Am Leumunds Weltgerichte;
Nicht ihn verscheucht des Schicksals Sturm,
Nicht ihn zernagt der Klätscherwurm,
Schon weiht ihn die Geschichte!

Seh ruhig denn im tiefen Thal
Die finstren Nebel rollen,
Laß Schlangen zischen ohne Zahl,
Laß Neid und Habsucht grollen,
Gewalt und Einfluß ehrt die Zeit, —
Den hohen Geist die Ewigkeit
Trotz allem Uebelwollen!

Finn Magnussen.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 2.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 5 Januari 1828.

1828.

Vi see nu flux et Aar igjen
At rulle hen paa Tidens Bølge —
Som tusinde før det svandt hen,
Vil atter tusinde det følge.
I Dybet ligge Secler skjult'
Hvor Glemsel Alt i Mørket hyller,
Mens ovenover Bølgen huult
Hvad her er stort med Magt bortskyller.

Dog, Tid! har mig Guds Kjærlighed
Med større Magt end dig begavet —
Thi hvad er Aar mod Evighed?
Det Draaben er mod Verdenshavet.

Naar her min Lampe slukkes ud
Og Døden paa mit Øje hviler,
Da lever jo min Sjel hos Gud,
Hvor evig Vaar i Solskin smiler.

Vær stærk min Tro! glip Haab mig ej!
O, Dyd! bred ud din lette Vinge,
Og før os paa den rette Vej —
Kun du kan os til Maalet bringe!
Flyv, Fromheds Due! fra din Ark
Til Guds Velsignelse at vie
Vort kjære lille Dannemark —
Vor Frederik og vor Marie!

From Møller.

Hvorlunde Hogarth malede Fielding.

I den engelske Pragtudgave af Fieldings Værker har man det eneste lignende og uovertrufne Kobberstik af Fielding, efter Hogarths Malerie. Dette Mesterstykke skylder følgende pudseerlige Tildragelse sin Tilværelse. Hogarth var en fortrolig Ven af Fielding; ofte tog han sig for at male ham, men stedse kom der noget iveien. — Fielding døde og — Hogarth var utrøstelig ved den Tanke, at hans Vens Billede kun laae i hans Sjel og ikke kunde fremstilles for Fieldings talrige Venner og Beundrere i London, og ved Gravstikken for den hele Læseverden, som Fielding havde forskaffet saa megen og saa sand Underholdning. "O havde jeg dog malet min Fielding!" sagde han til sine Venner, saa ofte som de talte om ham. Hvilken ond Genius har dog bestandigt hindret ham fra at sidde for mig, naar jeg havde Lyst at male ham, og hvilken Diævel har afholdt mig fra at male ham, naar han engang imellem vilde sidde for mig!"

En Midnat da Hogarth sidder for sit Staffelie, og ret con amore arbeider paa et af sine Mesterværker, hører han en Stemme — huul og dump som fra Graven — nævne hans Navn. Han bryder sig ikke videre derom. Det er, tænker han, et Spil af min Phantasie, eller maaskee en af mine Folk har nævnet mit Navn i Forværelset. Strax derpaa hører han samme Lyd. Nu syntes det ham at Lyden kom fra et tilstødende Kammer, hvor han veed at Ingen kan være. Han arbeider væk, men Stemmen lader sig endnu engang høre. — Tonen — Stedet hvorfra den kommer, gjør, at en lille Gysning farer igjennem ham. Uvilkaarlig tænker han paa Spøgelser og — leer. — "Narrestreger! hvorledes skulde jeg og de komme sammen!" Han arbeider fort. "Hogarth hør — kom og mal mig!" Hogarth springer op! "For Diævelen! Hvad var det? Det var jo Fieldings Stemme!" Nu har jeg ikke Tid — raaber han mod Døren. Lad han sig male hvor han vil. Nu efter at han har lagt otte Aar i Graven! Hvorfor lod han sig ikke male i levende Live? —

Han sætter sig igjen til Arbeidet. Ti Minutter gaae, og Stemmen lader sig ikke høre. Allerede troer han, at være bleven fri for denne besværlige Anmodning; men han tager feil — Stemmen igjentager sin Fordring, og det — som han synes — i en truende Tone.

"Og om det nu ogsaa er Diævelen selv! Jeg maa see hvad det er!" udraaber han, og gaaer til Døren; han støder den op og — hvor stor er hans Forbauselse! accurat med den Mine og i den Stilling, hvori han vilde have malet Fielding seer han — et Spøgelse — nei! Fielding selv seer han for sine lysvaagne Oine. Han bæver tilbage i sit Kammer — slaaer Døren i efter sig; dog fattede han sig snart igjen. Skulde jeg være bange? siger han til sig selv. Nei aldrig! Rask til Værket! det koste hvad det vil. "Bliv siddende stille!" raaber han igjennem Nøglehullet — Jeg skal strax komme til Dig, Du skal faae din Villie!"

I en Hast har han faaet alt istand og sidder for Staffeliet.

Spøgelset. Du kjender dog vel din Fielding endnu?

Hogarth — Brummer ved sig selv — jo! jo! en smuk Fielding!

Sp. Du ønskede jo at male mit Billede.

H. — arbeidende — Ja!

Sp. Jeg fornam dit Ønske!

H. Det er mig kjært.

Sp. Saa begynd! men skynd dig; kun en halv Time kan jeg skjenke dig!

H. Naa saa sid bare stille — saaledes som han nu sidder.

Han maler ham al prima, og kaster hele Masser paa Lerredet. Efter at han endnu engang ret opmærksomt har betragtet sin Original, siger han ved sig selv: "See saa! nu er han paa Øjeblikket færdig!" og, fordybet i sit Arbeide, ændser han ikke en lille Tummel, som Spøgelset giør med Stolen. Pludselig bliver han opmærksom ved et Puf mod den Dør, i hvis Nærhed Spøgelset sad; kaster sit Øie til Døren, og bliver i det samme Spøgelsets Ryg vaer, i den aabne Dør. Det er forsvundet og Døren falder i efter det. Førend han endnu kan fatte sig i sin Forbauselse; førend han kan blive enig med sig selv, om han skal forfølge Spøgelset eller blive, vinder dette Tid nok for at komme tilbage til Aandeverdenen.

Han aabner nu den tillukkede Dør, undersøger hele Huset; men finder intet Spor. Sine Folk vil han ikke spørge om Noget, for ikke at forraade sig, og han vogtede sig nok for at fortælle sine Venner denne Tildragelse, hvorved han — som aldrig havde troet paa Spøgelser, men bestridt og beleet denne Tro, hvor

og naar han fandt den — vilde udsætte sig for deres Latter.

Saasnart Hogarth kom tilbage paa sit Værelse fra den frugtesløse Spøgelsejagt, lagde han det Arbeide, han havde fore, tilside, lukkede sig inde, og var uafladelig sysselsat med at male det Billede, hvortil Luftphænomenet havde siddet. Ved det dybe Indtryk det havde giort paa hans Sjel, svævede Synet ham bestandigt for Øine under Arbeidet. Portraitet blev i kort Tid færdigt; strax hængte han det op i sit Arbeidsværelse og lod igjen Folk komme til sig.

Mange af disse havde kjendt Fielding personligen, og forbausedes over Billedets Lighed. De bestormede Hogarth med Spørgsmaal, hvorledes det var muligt, at han, efter et Tidsløb af otte Aar, saa levende havde kunnet gjenkalde sig sin afdøde Vens Træk? Hogarth svarede stedse med en vis høitidelig og hemmelighedsfuld Mine. Spørgerne kunne aldrig blive ret kloge paa ham. Selv Garrick — hans bedste Ven — fik ikke noget tilfredsstillende Svar.

Endelig foranstaltedes den skjønne Pragtudgave af Fieldings Værker. Forlæggeren, der ønskede at pryde den første Deel med Fieldings Billed, stukket efter et godt Malerie, henvendte sig til Hogarth, som meget beredvilligen laante ham sit Mirakelmalerie til denne Hensigt. Var han hidindtil, ved alle Fieldings Bekjendteres eensstemmige Vidnesbyrd, blevet overbeviist om dets Lighed med Originalen; saa blev han det herefter endnu mere, da han overalt hørte, at Enhver fandt Kobberstikket ligeledes særdeles lignende.

Engang da Garrick paa en snu Maade havde

fortalt Hogarth, i al Fortrolighed, nogle af sine egne hemmeligste Historier, greb han Leiligheden, og førte Samtalen paa det vidunderlige Maleríe. Jeg vilde kun ønske — sagde han til ham — at min Ven Hogarth ville oprigtig fortælle mig, førend min Død, hvorledes han har kunnet malet dette Billede? Mon ikke Skjelmsmesteren har havt det færdigt længe før Fieldings Død, aldrig talt til Nogen derom, og nu, efter saa mange Aars Forløb, bringer det for Lyset, for at gjøre sig derved —

Hogarth: Fy for Diævelen! Garrick! hvor kan du tiltroe mig en saa usel List. Behøver jeg, Hogarth, at tage min Tilflugt til slige Stymperier, for at sikkre mit Eftermæle?

Garrick: Naa! Rigtigt hænger det dog i al Fald ikke sammen.

Hogarth: Ja i Sandhed! Du har Ret! Rigtigt hænger det ikke sammen. (høitideligt) En Aand har siddet for mig —

Gar. I Drømme?

Hog. Nei, nei! lysvaagen. Dig, kjære Garrick skal jeg fortælle, hvad jeg endnu aldrig har sagt noget Menneske. Du vil lee — men lad saa være. Det er ikke meer end billigt, at en Mand, over hvem jeg saa ofte i mit Liv har leet, saa Vandet stod mig i Øinene, eengang leer paa min Bekostning.

Garrick gjorde Vold paa sig selv, for ikke at begynde strax, og nu fortalte Hogarth hvad vi allerede vide. At det var Proteus Garrick, som hiin Nat havde spillet Fieldings Aand, behøver jeg vel neppe at sige Læserne.

S—p.

Brudstykke af en Verdensphilosophs Mening om Europas politiske Fremtid.

Med Vished lader sig forudsee, at en total Revolution, i alle indre og ydre Forhold, forestaaer Europas Nationer, de maa saa gjøre hvad de ville. Denne Revolution er ingenlunde en Følge af Regenternes personlige Feil eller Lidenskabeligheder; meget mere kan man med Sandhed paastaae, at ingen Tidsalder var mere fri for politisk Lidenskabelighed, og havde mere veltænkende Regenter end den nærværende; men den er en uundgaaelig Følge af den forhaanden værende Crisis i Menneskeslægtens Natur, som nu træder fra Ungdommens ind i en modnere Alder. Ligesom den allestedsnærværende Verdenssjel fremkalder visse Forandringer i det menneskelige Legeme, naar den Aand, som beliver det, gaaer over i en ny Periode af Styrke og Modenhed; saaledes lader ogsaa den, i Historie og Natur lige alvældige, Gud, visse Forandringer foregaae i det hele Menneskeliv, naar Menneskeslægten skal gjøre et vigtigt Skridt fremad.

Jordens rigeste Land — America — forblev i en Raaheds Tilstand, indtil den, til Cultur fortrinligen bestemte og beqvemme, caucasiske Menneskestamme havde naaet Modenhed nok til at tage det i Besiddelse og give det en, til dets Tilstand passende, Forædling. Tidens Fylde er nu kommen — og Politikens Hovedrolle vil nu gaae over fra den gamle til den ny Verden. Denne Bestemmelse er der — ingen menneskelig Magt formaaer at afvende den, og de Gjæringer, som ville blive en uundgaaelig Følge af

denne Rollebytning, kunne kun tjene til dens Befordring. Den eneste Udsigt, som bliver tilbage for Europa, for at sikkre sig sin Velstand, er, ved det tyrkiske Riges Undergang, at bane sig Veien til Asiens og Afrikas Rigdomme. Forsynet tilbyder Europa denne Redning, men det synes som denne Gave maa paanødes det.

Hvad har nu Europa at gjøre i den politiske Sygdom, som det absolut maa gjennemgaae? Svaret falder af sig selv; det maa forene sine Hænder i Venskab og Fred, for at betjene sig af den ovennævnte Udvei; det maa vaage over den indbyrdes Freds Vedligeholdelse; sit fredelige Sindelag maa det ikke alene erklære i Ord, men ogsaa vise i Daad, idet Staterne sætte sig paa en sand Fredsfod til hinanden, hvorved Nationernes Byrder kunne blive lettede, og Staternes Saar lægte; de monarkiske Stater maa blive regjerede i den liberale, tillidsfulde Aand, der gjør den landsfaderlige Regjering til Menneskelivets høieste Lykke; i de saakalte friere Stater maa sørges for, at Magten, saameget muligt, concentreres, og Partiaanden afskæres sine vilde Rodskud, hvorved disse Forfatninger saalet kunne blive høistfarlige for Nationernes virkelige Vel; man maa søge det Sande og Gode som et ubetinget Gode og give slip paa den Tro, at aandeligt Tusmørke nogensinde kan have en sand velgjørende Virkning, da det dog blot kunde fremkalde en temporær god Følge, saaledes som det svage Lys for den Blinde, der nyligen har faaet sit Syn; thi al Sandhed kommer fra Gud, og om den skader, saa hidrører dette fra, at den ikke bliver behandlet og udbredt paa den rette Maade; Endelig maa enhver Stat søge i sig selv ved Oeconomie, at blive uafhængig i sine Statsindretninger, og,

ved en af Nationen selv itide fattet Beslutning, kun holde sig til de Nydelser, som Forsynet skjenkede den i dens eget Skjød, og undvære Amerika. — Dette er Menneskevennens Ønske, som — belært ved Historiens Lys, — skuer ind i den mørke, urolige Fremtid. Under Smerter kommer Mennesket til Verden, Livet er et stormende Hav, som han skal befare, og en dunkel regnfuld Himmel skal bedække hans Aften; Under en uafladelig Kamp skal Menneskeslægten hæve sig til en højere Tilværelses Sphære: Kraften skal udvikle sig i Strid, og Ro og Fryd vil først blive nydt, naar Striden er fuldendt. De Rystelser, som de europæiske Staters Finantser engang maae lide, ville ikke have saa skadelige Følger, som mange mene; mange Familier ville blive ødelagte; men Velstanden, der ikke bliver i den ene Haand, gaaer over i den anden. Hovedkilden til Europas Trængsler, dersom den ikke itide forstandigen tilstoppes, vil være denne: at alle Næringsveie i vor Verdensdeel tilspærres, da ikke alene Amerika fortærer selv sine Rigdomme, men fornemmelig Nordamerika vil efterhaanden, ved sin Industrie, trække alle Sydamerikas Skatte til sig. Man seer det tydeligt for Øine, naar man gjør sig bekjendt med Begivenhederne i hiin Landemasse.

Betænk derfor, Europa! hvad Tidsaanden tilraaber Dig! Lev i Fred — i indvortes og udvortes — ikke blot efter Navnet, men i en sand Fredstilstand! Aaben Dørene for Asiens og Afrikas Skatte; thi Du kan gjøre det med Retfærdighed! Bliv sparsom, maadeholden, nøisom og virkelig oplyst! Hvis ikke, saa svæver Tugtelsens Riis over dit gamle, men ukloge Hoved, og dine indvortes Tvistigheder ville bevirke din Undergang og Amerikas Storhed. At

stole paa, at bedre og lykkeligere Tider ville komme for dig, hjelper dig ikke; thi de ville ikke komme.

(Meddeelt af S—p)

Indenlandske Efterretninger.

Nytaarsdag og i Onsdags havde man det Særsyn, at der raabtes med levende Reier paa Kjøbenhavns Gader; noget, som de ældste Folk vel neppe mindes at have oplevet.

Ved den sidste Concert, som Mad. Catalani gav, havde hun ikke saa fuldt Huus, som den første Gang. Nogle faa Loger stode ledige, og Parterret var ikke ganske opfyldt.

Ved Børsen, som paa Slutningen af Efteraaret blev taget under en Hovedreparation, der, som man siger, vil koste 40,000 Rbd. Sedler, blev Portalen imod Slotspladsen færdig kort før Juul, tilligemed nogle Fag af Taget. Børssalen er opmalet, og efterat den havde været lukket i nogle Maaneder, i hvilken Tid Auktionssalen blev brugt, blev den igjen den 23 Decbr. aabnet. Man siger, at den vil blive siret med nogle Malerier, foruden det store bekjendte af Historiemaler Højer.

Blandede Efterretninger.

Stemmen en Kapital. Fra alle Sider bemærkes, at ingen Naturgaver indbringe nu mere end en god Stemme. Saaledes regner man, at Mad. Pasta i Storbritannien i en Tid af et Aar har sammensjunget 41,000 Sachs. Th. (omtrent 60,000 Rbd.) Men ligesom ved enhver Ting, der meget søges, Misforholdet mellem Søgen og Tilbydelse med Tiden altid jevner sig, saa vil dette sandsynligvis, efter adskillige Aars Forløb, være Tilfældet med smukke Stemmer; thi siden den Tid, de indbringe saa meget, er man opmærksommere paa, hvor de fremkomme, og vil fra alle Stænder, hvor de

lade sig fornemme, fremdrage dem og danne dem for Konsten. Saaledes er der nu allerede Tale om adskillige berømte Sangerinder, da der ellers kun gaves for hele Europa een Mad. Mara. (Da denne i Aaret 1784 var i London, fik hun for 13 Concerter 1000 Guineer, altsaa omtrent 17000 Rbd. r. S.) —x—

De russiske Dampbade. Badelægen Dr. J. W. Tolberg har udgivet et eget Skrift om de russiske Dampbades Indretning og Virkning, under Titel af: Ueber Einrichtung, Gebrauch u. Wirkung des russischen Dampfbades bey dem Soolbade zu Elmen rc. Magdeb. 1826. I en Bedømmelse over Skriftet i Allg. Hall. Liter. Z. No. 284 f. 1827 hedder det: "Paa en Tid, da alt Nyt — og altsaa og de for Tydskland nye russiske Svedebade — optages med Lidenskab, og af hvilken Aarsag rolige Jagttagere have yttret Bekymring for, at de maatte vorde Mode og forsaavidt dele Modernes Skjæbne, er det takværdigt, naar Mænd af Faget søge at forebygge eller moderere de i saadanne Tilfælde saa almindelige Misbrug og overdrevne Forventninger. Dette Ønske har ogsaa ledet Forf., og tillige nok ogsaa det, at møde alle Indvendinger, der ved disse russiske Dampbade maatte blive fundne deri, at de saavel i Indretningen som Overgydelses-Materialet ere forskjellige fra alle øvrige Bade af den Art. Dampene blive her nemlig ikke frembragte ved Vandets Paagydning paa gloende Stene — den egentlige russiske Maade — men i en fast tillukt, med en Sikkerhedsventil rc. forsynet Kjedel, eller en Papiniansk Maskine udenfor Badekamret. Rec. vil ikke undersøge hvilken Maade er den bedste, da dette kun vilde være at fornye en i Hamborg nyligen ført latterlig Strid, især da det allerede siden A. 1824 i Elmen bestaaende Bad paa det kraftigste har viist sig fyldestgjørende.

I Journal f. Kunst u. Literat. læses under Overskrift: "En besynderlig Titel", følgende komiske Artikel: "Den Syge, at give Skrifter paafaldende Titler, synes nu at strække sig til ganske alvorlige Ting, for hvilkes Benævnelse

dog kun passer en værdig Alvorlighed. Saaledes læse vi under Anmeldelsen af nye Bøger: Der Bräutigam ohne Strümpfe. Ein Trauerspiel in fünf Acten, von J. H. Wessel. Aus dem Dänischen übersetzt von Anton Martini." Maa en saadan Titel ikke opvække Smiil? Og det skal dog et Sørgespil ikke." — Hvilken Triumph for Wessels Muse, at den blotte Titel opvækker Latter hos Een, der ikke kjender hans Stykkes Indhold! Men tillige hvilken Skam for en tydsk Literatus, at han ikke engang kjender Danmarks første comiske Digter blot af Navn!

I Rom er et kostbart kinesisk Kabinet, som Onorato Martucci under sit lange Ophold i Canton har samlet, og her udstillet. Med Beundring seer man, hvorvidt de saa ofte miskjendte eller utilbørligen nedsatte Kinesere have bragt det i Kunster og i Forfinelse af Luxus. Bronce-, Porcellain-, Guldsmeds-, og af Kobber- støbte Arbejder haves af en Fuldkommenhed, der ikke af Europæere er overtruffen; ja nogle Bronze-Vaser kunde skattes lige med græske af den skjønneste Tidsalder. I Billedhuggerkunsten og i Maleriet, selv indtil den største anatomiske Nøjagtighed, have de bragt det lige saa vidt som vi; Men fornemmelig udmærke Kineserne sig i Landskabs- og Miniatur-Maleriet. Ogsaa et skjønt kinesisk Bibliothek pryder denne Samling. Fortællinger, Nationalhistorien, Botanik og Medicin udgjør Hoved-Indholden. I nogle af disse Skrifter omtales Koppe-Indpodningen. I den i Rom udkommende arkadiske Journal giver Martucci, i en Række af interessante Afhandlinger, Efterretning om Indholden af disse Skrifter. (Hesp. 257.)

I Lommebogen Eidora læses et skarpt Udfald paa de nu overhaandtagende falske Damelokker, "der synes, hvor Skjønhedens Høst nærmer sig, at være ophængte ligesom Garn for Kramsfugle." Hr. Geheime-Kirkeraad Dr. Pauli er af samme Mening saavel om falske som Silkelokker, og ønsker inderligen, at de snart maatte banlyses, paa det smukke og betydningsfulde Damepander igjen maatte vorde aabne og frie. Panden er Sjelens Speil; den kan ikke forstille sig; enhver, som ynder Forstillelseskonsten, indhyller Panden i falske Lokker.

Reisende, som have seet alle Europas Lande, paastaae, at næst Constontinopel har blandt alle europæiske Hovedstæder Stokholm den skjønneste Beliggenhed.

Dr. Weinhold, Prof. og Medicinalraad i Halle, har udgivet et lidet Skrift, hvori han fremsætter Forslag, der lægges Statsministerne paa Hjerte til Udførelse, som synes Ironie; men ere alvorlig meente. De gaae ud paa at standse den alt for store Befolkning og Armod, hvis Kilde Forf. troer at have fundet i den store Mængde uægte Børn *), ved at paalægge hvert Drengebarn, fra det 14de Aar af, den saakaldte Infibulation (en chirurgisk Operation). Infibulationsringen skulde plomberes og forsynes med et Stempel fra Statens Side, men denne ikke aabnes førend Ynglingen og Manden indgaaer et Ægteskab. Ugifte maatte indtil deres Død være underkastede denne Tvang. Den, der egenmægtigen løste den, skulde straffes første Gang med Hudfletning, anden Gang med Trædemøllen og tredie Gang med Indspærring paa Vand og Brød for Livstid!

Den største Viinkjelder i Verden findes i Epernay i Champagne, og tilhører en Hr. Moët. Den ligner en lille underjordisk Stad. Uhyre Hvælvinger gjennemskjære sig, lig Gader, og det halve Epernay staaer derpaa. 400,000 Flasker Champagner ligge ofte zirligen opstablede der paa begge Sider. I Aaret 1814 skulle de allierede Tropper paa deres Marsch have medtaget derfra 600,000.

Paa Konstudstillingen i Paris saaes nyligen et i Silke vævet Malerie fra en Fabrik i Lyon, der fuldkomment ligner et Kobberstykke. I Midten findes med Arabesque-Zirater Ludvig den 16des Testament.

---

*) Mon ikke de ægte kunne bidrage ligesaa meget dertil? Overs.

Strøtanker.

(Meddeelte af S—p.)

1.

Der er Noget i den sande Skjønhed, som almindelige Sjele ikke kunne fatte eller beundre. Hverken Usselhed eller Pjalter kunne skjule dette Noget for Kjenderens Blik.

2.

En eneste ond Handling udgjør ikke mere en Spitsbube i Livet, end en eneste slet udført Rolle paa Skuepladsen udgjør en slet Skuespiller. Lidenskaberne tvinge ofte — ligesom Theaterdirecteurerne — Folk til Roller, som de aldrig godvilligen havde paataget dem. Man vilde holde den for ubeskeden, som bedømte en Bog efter et enkelt Blad; men — at bedømme et Menneske efter en enkelt Handling, hvis Aarsag og Forbindelse man ej engang kjender, det skeer dagligen.

3.

Had er aldrig en Virkning af Kjerlighed — ikke engang om Jalousie kommer til. — Det er meget muligt, at Personer, som ere jaloux, kunne dræbe dem, de ere jaloux over, men — hade dem kunne de ikke.

4.

"Jeg falder dig vel besværlig?" sagde Fluen til Tyren, paa hvis Horn den sad. "O nei! ikke det ringeste" svarede Tyren — "jeg erfarer nu først at du er der." — Ofte vilde man ikke engang vide at visse Folk vare til i Verden, naar de ikke forraadte dem selv ved deres Dumhed.

5.

"Vær ikke saa stolt!" sagde Lysesaxen til det brændende Lys — "veed du vel, at jeg kan slukke dig?" — "Jeg veed det„ svarede Lyset — "men er du da ogsaa istand til at lyse?"

6.

En aandrig Mand har sagt, at Russerne lignede shakespearske Stykker deri, at Alt hvad der hos dem ikke var Feil, var Stort; men at ogsaa Alt hvad der ikke var stort var Feil.

7.

Skulde Menneskeslægtens Perfectibilitet ogsaa kunne være en Drøm, saa er den i det ringeste kun ædle Sjeles Drøm.

8.

Mange Mennesker vil man finde, som ere istand til at forsmaae Fyrstens Gunst; men til at trodse Miskjendelsen og Forfølgelsen, udfordres Heroisme, og den blev ikke enhver givet.

9.

Religion bestaaer ikke saameget i Kundskab, som i Sindelag. Kundskab om Bibelen er altsaa ikke Religion, men et Middel til at befordre den. Vore Confirmantere lære i Almindelighed mere Theologie end Religion. — At forbedre Hjertet, at danne det til værdige Følelser for Dyden og ædle Handlinger; det var Hovedhensigten af alle Jesu Bestræbelser, som det er Kjærnen af hans hele Religion.

Kjøbenhavns Børs, d. 4 Januari 1828.

Hamburg 2 M. —	à	
à vista 217		
Species 219		
Specier solgtes til		
13 Rbmk. $2\frac{1}{4}$ ß.		
Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler		
pr. 100 Specier	$153\frac{1}{2}$	154 Rbd. Sedl.
Svenske Sedler		
pr. Rdlr. Rigsgjeld	$48\frac{1}{2}$	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$83\frac{1}{2}$	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	77	— i Banco
Nationalbank Obligationer		
(af Laanet 4 Febr. 1820)	102	$102\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	$111\frac{3}{4}$	112 Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl.		
Renter pr. 6 Januar	96	$96\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan		
ved Hambro & Søn	105	— i Banco
4 pC. Dito nye	98	$98\frac{1}{2}$ i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Seder
3 pC. nye danske Oblig.	57	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 3.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 8 Januari 1828.

Af Matthissons Reisebog.

I Breve til C. V. v. Bonstetten.

(Fortsat fra No. 1.)

Fra Brüssel.

I Nærheden af Laken mødte vi Kronprinsessen af Nederlandene. Trods den hurtige Forbifart var mig dog Ligheden med hendes Søster i Weimar umiskjendelig. Min første Udgang i Brüssel var igjennem Parken, hvor det vrimlede af Mennesker, hvem den raae Luft ikke syntes at anfægte. De talrige Statuer ere lige saa slette som Træerne ere skjønne. Det Hele yder den underskjønne Stads Indvaanere ligesaa stor Behagelighed som Stuttgarts Anlæggene sine Besøgere.

En fremmed Dame har i det herværende Tidsblad, le belge, ved et, iøvrigt skjønt skrevet Brev, tilkjendegivet sin Forundring og tillige sit Bifald over, at Kronprindsen gaaer at spadsere med sin Gemalinde og sine tre Børn, lig en simpel Borgerfamilie, uden at være omgiven af Hoffølge eller af Garde; hvor dog vel denne Dame kommer fra, for endnu at kunne undre sig over sligt! Maaskee fra Tyrkiet eller Persien. — En venlig Stjerne havde raadet, thi jeg ankom her Dagen før Kunstudstillingens Slutning; saaledes blev mig Nydelsen af det mangfoldigste Skjønne reddet. At den gamle nederlandske Kunstaand endnu stedse ungdommelig kraftig bevæger sine Vinger, og er bleven sin herlige Ejendommelighed troe, derom leverer denne rige Udstilling, som tæller 434 Nummere, det øjensynligste Bevis.

Det dybeste Indtryk modtog jeg af et Hovedmalerie, forestillende Pygmalion og Galathea i Legemsstørrelse, hvilket geraader Historiemaleren Ridder Odevaere til den største Ære. En lykkelig, af Sædelighedens Gratie selv indaandet Tanke synes mig den, at Kunstneren, fra en Trefod, af antik Form, lader udgaae en Røgskye, som i det første Livsøjeblik tjener Galathea til et beslørende Bælte.

Kunstudstillingens Lokale er ægte kongeligt; herlige Sale med Marmorsøiler af korinthisk Orden, hvor Lyset falder ind ovenfra, hvilket var ønskeligt ved alle Maleriesamlinger.

Den pragtfulde Bygning fører den hæderlige Titel af Museum, og indeholder det physikalske Kabinet, og alle Kunst- og Naturaliesamlinger.

De sidste kunde ikke byde mig meget Nyt efter Beskuelsen af de Pariser, Pavias, Florenzer, Münchener, Berliner og Genfer Samlinger *). Men Gjenstandene ere systemrigtigt ordnede i velbelyste Glasskabe, Pattedyr og Fugle exemplarisk udstoppede og vel vedligeholdte. Særdeles talrige ere Slangerne og Fiskene. Ogsaa Konchylierne finder man her, med Undtagelse af Florenz, fuldstændigere end noget andet Sted, i de skjønneste Exemplarer. Dovendyret er forhaanden, Snabeldyret mangler endnu.

I Salen, hvor de physikalske Instrumenter ere opstillede, blive holdte naturhistoriske, mathematiske og physikalske Forelæsninger, hvori Personer af alle Stænder deeltage.

---

*) Dette er for saavidt at berigtige, at jeg ikke erindrer nogensteds at have seet en Vampyr (Vespertilis spectrum L.) hvoraf der i hin Samling findes opbevaret et velvedligeholdt Exemplar. Ogsaa Klapperslangen, af hvilken jeg der traf en af første Størrelse, havde jeg aldrig tidligere havt Leilighed til at undersøge saa nøie. I den ornithologiske Række savner man den pragtfulde Menura og den ligesaa pragtfulde Argus, hvilke, som naturhistoriske Sjeldenheder, ere det samme blandt Fuglene, som den ægte Vindeltrappe og Orangeflaget ere blandt Konchylierne.

De fyrstelige Personer i Europa i Aaret 1827.

Efter den Kongelige danske Statskalender for Aaret 1827 er Antallet af de fyrstelige Personer i Europa, efter de forskjellige Aldere uddraget, og befundet at være som følger; hvorved man til Sammenligning hensætter Resultaterne af Folketællingen i Danmark i Aaret 1769.

<table>
<tr><th></th><th>De fyrstelige Personer i Europa i Aaret 1827.</th><th>Folketallet i Danmark 1769.</th></tr>
<tr><td>Fra 0 til 10 Aar</td><td>207.</td><td>191000</td></tr>
<tr><td>— 10 — 20 —</td><td>149.</td><td>137000</td></tr>
<tr><td>— 20 — 30 —</td><td>204.</td><td>122000</td></tr>
<tr><td>— 30 — 40 —</td><td>167.</td><td>109000</td></tr>
<tr><td>— 40 — 50 —</td><td>143.</td><td>80000</td></tr>
<tr><td>— 50 — 60 —</td><td>127.</td><td rowspan="4">146000</td></tr>
<tr><td>— 60 — 70 —</td><td>84.</td></tr>
<tr><td>— 70 — 80 —</td><td>36.</td></tr>
<tr><td>over 80 —</td><td>7.</td></tr>
<tr><td>Antallet af de fyrstelige Personer</td><td>1124.</td><td>Folketal 785000.</td></tr>
</table>

De syv fyrstelige Personer af over 80 Aars Alder ere: Fødselsaar

1. Hs. Durchl. Landgreve Carl af Hessenkassel, paa Gottorp . . . . 1744.
2. Broderen Landgreve Frederik, i Rumpenheim ved Offenbach . . . 1747.
3. Enkefyrstinde Frederike Auguste Sofie af Anhalt-Zerbst . . . . . 1744.
4. Den regierende Hertug af Croy-Havre, Joseph A. August Maximilian 1744.
5. Princesse Magdalene Adriane Enke efter en Prinds af Hohenlohe Langenburg . . . . 1746.

6. Fyrstinde Maria Josephe, Moder til den regjerende Fyrste af Lemberg . 1746.
7. Enkeprincesse Maria Franciska Benedikta, af Portugal . . . . . . 1746.

D.

Forkeertheder og Taabeligheder hos fortjenstfulde Mennesker.

Ques les gens d'esprit sont bêtes.
(Af Figaros Bryllup.)

Imod Intet er Verden saa intolerant, som imod Fortjenesten. Rangens Aristocratie erkjender man villig, fordi den beroer paa en gammel Overeenskomst, der har faaet Hævd ved Tidens Længde; Rigdommens Aristocratie lader man sig behage, fordi rige Folk, endog uden Vidende og Villie, blive velgjørende for dem, som komme i deres Virksomheds Sphære; men for personlige Fortrin gives ingen Naade. Fortjenestens Overlegenhed er en Anstødssteen for Mængden, og seer den sig endog nødsaget til at erkjende den store Frastand imellem sig og en Mand af Genie paa hans egen Grund, saa er den derimod stedse paa Jagt efter at opdage en eller anden ydmygende Svaghed eller Ubeqvemhed, som skal veie op imod hans fornærmende Ypperlighed, og paa en Maade udjevne og udslette det, som er ophøjet hos ham. Franskmændene, som, med al deres Beundring for Talentet, iblandt alle Folkeslag tillige ere de vanskeligste ved selskabelige Unoder, og de meest agtpaagivende ved det

Latterlige, have, fremfor Alle, et stærkt Hang til dette Slags Ligning, og den misundelige Skinsyge hos deres Lærde og Skjønaander nærer Almeenhedens Ondskab med mangen scandaløs Anecdote. At endog Mennesker med de største Fortjenester ikke ere fritagne for menneskelige Mangler, kan ikke nægtes. Baandet imellem Genie eller Viisdom og Dyd er ikke ligeartet, og selv iblandt de Viseste og Bedste gives der kun faa, ved hvilke der ikke, ved skarp Undersøgelse, ligesom ved Diamanten, kunde findes en Plet eller Rivt, som formindsker dens Vands Reenhed og Glands. Vi ere tilbøjelige til at tale om et aandigt Heelt, som om en enkelt Enhed, og dog ere Sjælens Kræfter, eftersom de udgaae fra Aanden eller Sindet og Villien, tydeligen adskilte fra hverandre; begge ere kun Aggregater af adskilte og ved sig selv bestaaende Enkeltheder, hvor det Enes Værd ikke staaer i nogen absolut Forbindelse med det Øvrige. Saaledes kan en stor Musikus være en stor Nar, en stor Mathematicus en ægte Skurk, ja det er endog muligt, at selv en beundringsværdig Chrichton staaer saa langt tilbage i en eller anden Enkelthed, at endog det dummeste Dumhoved, som nogensinde trættede en Tilhørers Taalmodighed, ikke kunde bare sig for at lee. Philosophien har nylig opfundet et Udtryk til at betegne en Afart af den aandige Skrøbelighed i enkelte Dele; den kalder Enhver, som er afgjort taabelig i en enkelt Sag, en Monomaniacus; men i Verden gives der ikke blot Monomaniaci, men og Monoelitiaci (Narre i eet Punkt); og en Newton, som forklarer Daniels 70 Uger, eller en Pascal, som underkaster

sig den meest overtroiske Tugt, ere aldeles ikke saa sieldne, som man nok kunde troe. Ikke dog blot for disse Svagheders Skyld, som Geniet har tilfælles med den Mindrebegavede, er Fortjenesten udsat for Middelmaadighedens Latter, og kun altfor ofte foragtes den af Verden netop formedelst de Egenskaber, som lede til Udmærkelse. (Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Fra Aaret 1826 var til Cuur og Pleje i Søetatens Hospital . . . . . 51 Personer
I Aaret 1827 er indkommet . . 1351 —

1402.

I Aaret 1827 ere udgaaede
som restituerede 1310.
I samme Aar døde . . . 57.
1367.

Ved indeværende Aars Begyndelse er 35.

I Stiftelsen ere i Aaret 1827 fødte 10 Børn.

Odense den 4 Januari. Efter det langvarige milde og fugtige Veir, hvori Planter og Træer begyndte stærkt at bryde, tog Frosten atter fat i Gaar med Sneefog; men tegner ikke til at faae nogen Varighed.

En Hs. Excellence Geheimekonferentsraad Bülow til Sanderumgaard pludselig paakommen Upasselighed har vakt en almindelig ængstelig Deeltagelse. Imidlertid lader en igaar foregaaet heldig Forandring haabe, at Hs. Exl. er uden Fare, og sikkert istemmer enhver, som kjender den hæderkronede Oldings Fortjenester af Videnskab og Kunst, Ønsket om, seent at maatte begræde Ædlingens Tab!

Paa Beltet vil nu til næste Foraar blive indført Dampbaade til Postens Overfart. Ogsaa ere Vognmændene her af den høie Generalpostdirektion opfordrede til at anlægge Wienervogne til Reisendes Beqvemmelighed, med Løvte om Forskud imod taalelige Afdrag.

Blandede Efterretninger.

(Meddeelte.)

Alexander kom paa sin Reise igjennem rædsomme Ørkener og udyrkede Egne, omsider til en liden Flod, hvis Vand fredeligen løb langs med dens Bred. Dets Speilflade var et Billed paa Tilfredshed og syntes stiltiende at sige: her er Rolighedens og Fredens Bolig. Alt var taust; ingen Lyd hørtes, undtagen hine blide, rislende Toner, som syntes at tilhviske den trætte Reisende: kom, og tag Deel i Naturens Velgjerninger, — og at beklage, at saadanne Tilbud skulde gjøres forgjeves. Hos en tænkende Sjel maatte et saadant Optrin have opvakt de behageligste Betragtninger. Men hvilke Ynder kan det have for en Sjel, som Alexanders, hvis Bryst var opfyldt med Erobrings- og Ærgjerrighedsplaner? hvis Øje var fortroligt med Rov og Drab, og hvis Øre var vant til Vaabnenes Gny og de Saaredes og Døendes Stemme. Han drog derfor fremad. Men overvældet af Hunger og Træthed saae han sig nødsaget til at standse. Han satte sig paa den ene Side af Flodens Bredder, tog et Drag Vand, som han fandt meget reent af Smag og forfriskende. Han befalede derpaa, at man skulde bringe ham nogle saltede Fisk, som han var vel forsynet med. Disse dyppede han i Vandet, for at betage dem den saltede Smag, og forundredes meget over, at de gave en Vellugt fra sig. I Sandhed, sagde han, denne Flod, der besidder saa ualmindelige Egenskaber, maa komme fra et rigt og lykkeligt Land. Lader os drage derhen. Følgende langs med Flodens Løb kom han til Paradisets Porte. Portene vare lukkede. Han bankede paa, og fordrede med sin sædvanlige Hæftighed, at indlades. "Du kan ikke blive indladt her", raabte en Stemme indenfra: "denne Port er Herrens." "Jeg er Herren — Jordens Herre" — svarede den utaalmodige Hersker. "Jeg er Erobreren Alexander. Vil I ikke indlade mig?" "Nei", var Svaret. "Her kjende vi intet til Erobrere — undtagen saadanne, der erobre deres Lidenskaber: ingen uden den Retfærdige kan komme ind her." Alexander bestræbte

sig forgjeves for at blive indlemmet i de Saliges Bolig; hverken Bønner eller Trusler nyttede. Da han saae, at alle hans Forsøg vare frugtesløse, henvendte han sig til Paradisets Vogter, og sagde: I veed jeg er en stor Konge — en Mand, som Folkeslag have ydet deres Hylding. Siden I ikke vil indlade mig, giv mig i det mindste noget, som jeg kan vise den forundrede Verden, at jeg har været der, hvor ingen Dødelig nogensinde har været før." — "Her, Afsindige, sagde Paradisets Vogter, her er noget for dig. Det kan helbrede din syge Sjels Svaghed. Et eneste Øjekast derpaa vil lære dig mere Visdom end du hidtil har lært af alle dine Lærere. Gaae nu din Vei. Alexander tog det med Begjerlighed og vendte tilbage til sit Telt. Men hvor stor var hans Forvirring og Forbauselse, da han fandt, ved at undersøge det, at det ikke var andet end et Stykke af en menneskelig Hjerneskal. "Og dette, raabte Alexander, er den store Gave, de yde Konger og Helte! Er det Frugten for saa megen Anstrængelse, Fare, Sorg!" Opbragt og skuffet kastede han det paa Jorden. Store Konge, sagde en Philosoph, der just var tilstede; foragt ikke Gaven. Saa foragtelig den synes i dine Øjne, besidder den dog nogle overordentlige Egenskaber, som du snart kan blive overbevist om, naar du vil give Befaling, at veie den mod Guld og Sølv. Alexander befalede at gjøre det. Man bragte en Vægtskaal. Hjerneskallen blev lagt i den ene, og Guld og Sølv i den anden Skaal; til de Tilstedeværendes Forbauselse overvejede Hjerneskallen Guldet. Man lagde mere Guld til, men alligevel beholdt Skallen Overvægt. Kort, jo mere Guld man kom i den ene Skaal, desmere sank den, hvori Hjerneskallen laae. Besynderligt, raabte Alexander, at en saa ubetydelig Deel Materie kan overveje saa meget Guld! Er der intet der vejer op imod det. De toge derpaa nogen Jord, bedækkede dermed Hjerneskallen, og paa Øjeblikket gik Guldet ned og den modsatte Skaal i Veiret. "Det er meget besynderligt", sagde Alexander. "Kan I forklare mig dette overordentlige Særsyn?" "Store Konge, sagde den Vise, dette Stykke er Øjenhulingen af et Menneske, som, skjøndt smal i Omfang, er

grændseløs i sin Attraa. Hverken Guld eller Sølv, eller nogen anden jordisk Eiendom kan nogensinde tilfredsstille den. Men naar den engang er lagt i Graven og bedækket med lidt Jord, er der Ende paa dens Begjerlighed og Ærgjerrighed."

(Hurwet'z Hebrew Tales. London 1826.)

Den 8 Juli 1826 døde i et Nonnekloster i Lissabon en Tjenestepige, som opnaaede en Alder af 128 Aar. Hun havde tjent over et Aarhundrede i det samme Kloster og havde ikke førend for fem Aar siden slaaet sig til Rolighed.

Der gives 91 franske Skuespiltropper. Deraf ere 13 i Paris, 62 i de øvrige Dele af Frankrig, 9 i Belgien, 1 i Petersborg, 1 i Wien, 1 i Berlin, 1 i London, 1 i Genf, 1 i Ny-Orleans, 1 i Rio-Janeiro. De bestaae af 2994 Personer, nemlig 1876 Skuespillere og Skuespillerinder, 1131 Dansere og Danserinder, 680 Chorsangere og Sangerinder og 307 Figuranter og Figurantinder. Musikens Vedkommende, Directeurer, Elever og Statister iberegnede, bestaaer det Hele af 3000 Personer!

Napoleons Vaaningshuus paa St. Helena er nu indrettet til en Silkebaandsfabrik. Spinder man der ikke bedre Silke end Napoleon spandt, saa Gud hjelpe Fabriken!

I Horse-Neck, 30 engelske Mile fra Newyork, findes en Gaas, der skal være 82 Aar gammel, og endnu bestandig lægger og udruger Æg.

I Alburgh i den nordamericanske Stat Vermont, lever en Kone paa 82 Aar, som har 437 Børn, Børnebørn og Børnebørns Børn, som alle ere i Live. Hvad Under at Americas Befolkning kan voxe saa hurtigen, naar det har saa frugtbare Koner!

H. H. Biskop Münter har udgivet et Skrift: Der Stern der Weisen; Untersuchung über das Geburtsjahr Christi, Kopenhagen 1827, 117 S. 8, med et Kobber. Allerede i A. 1821, hedder det i Gött. Anz. 1827, havde

Forf. udført i et Program den Idee, at de Vises Stjerne ikke var nogen Stjerne, men en Constellation, nemligen Sammenkomsten af de øvre Planeter Jupiter og Saturn i Fiskenes Tegn, hvorfor allerede en jødisk Lærd Abarbanel i sin Forklaring over Daniel havde erklæret sig, da, efter Keplers og andre Astronomers Beregning, en saadan Sammenkomst, som den fandt Sted i Aaret 1609, og atter i Aaret 1821, ogsaa ved Christi Fødselstid var indtruffen. Hr. Forf. søger nu historisk at bevise: 1) at Christus er født førend Herodes den Stores Død, som indtraf A. 750 a. u. c. 2) At Christus er fød to Aar førend Herodes's Død. 3) At Christus er fød under det af August befalede Census. Begyndelsen af samme falder i Aaret 746, noget over tre Aar førend Herodes's Død; men de maa have varet adskillige Aar. Af disse Sætninger uddrager Hr. Forf. da følgende Resultater: 1) Herodes d. St. døde faa Dage førend Paasken 750 a. u. c. 2) Christus maa i Følge Historien om det bethlemitiske Børnemord, i det mindste være født to Aar førend Herodes's Død. 3) Magiernes Ankomst falder 748, nemlig før Septembers Begyndelse; de saae Stjernen førend Udgangen af Mai 747. 4) Christi Fødsel falder i den sidste Halvdeel af Aaret 747. Følgen heraf er: at vor sædvanlige Tidsregning, der begynder med 753 a. u. c., er sex Aar for kort, og at vi istedetfor 1827 burde egentligen skrive 1833, en Nyhed, der imidlertid vilde foraarsage stor Forvirring, og ingen vel vil falde paa at indføre i Historien. I øvrigt roses Hs. Høiærværdigheds Forklaring, som udført med hans sædvanlige Lærdom, og erindres til Slutningen af Recensionen, at Læseren desuden vil finde i dette lærde Skrift adskillige interessante Bemærkninger, der staae i Forbindelse dermed.

Strøetanker.

(Meddeelt af S—p.)

10.

Vi have mindre Magt over vor Forstand, end over vort Hjerte. Vi kunne lettere tilkæmpe os Seier over vore Følelser, end over vore Tvivl.

11.

Man bør vogte sig, saavel for vedholdende, uafbrudt Eensomhed, som for al for megen Selskabelighed; hiin drager altformeget sammen; denne udvider formeget; hiin gjør egensindig og folkesky, denne slap og letsindig.

12.

Man indlade sig aldrig i Samtaler om Ting, hvorom man ikke har Kundskab. Tael lidet — hør meget — spørg mere! Hav aldrig nogen afgjørende eller blot modsigende Stemme der, hvor du ikke har fuldkommen Vished! Det er vel altid en Feil imod den gode Omgangstone, men utaaleligt naar det findes hos unge Mennesker.

13.

Sæt dig aldrig til et Spillebord, hvor det som kan tabes eller vindes, ikke er dig aldeles ligegyldigt. Spiller du høit, saa — enten du vinder eller taber — taber du dog; du bedrøver eller bliver bedrøvet; det ærgrer altid; Du er hjerteklemt og urolig.

14.

Besynderlige forekomme mig Klagerne over Luxus. Man støder den ideligen fra sig i Ord, og befordrer den dagligen i Gjerning. Man raaber stedse paa Oplysningens Tilvext, og glemmer, at ved ethvert Skridt, man gaaer frem i Oplysning, gaaer man tillige frem i Forfinelse og fremmer Luxus.

15.

Greve Rivarol sagde om Hertugen af Orleans — Egalité! — "alle hans Laster have ikke kunnet føre ham til en Forbrydelse!" Han var nemligen saa lastefuld, at han ikke engang havde Kraft til at begaae en Forbrydelse.

16.

Da de første Forsøg bleve gjorte med Luftballonen, spurgte man Franklin: hvad Nytte dette Legetøi vel kunde gjøre? "Hvad Nytte kan et Nyfødt Barn gjøre?" — spurgte Franklin igjen.

17.

Hvo som kan overvinde den uovervindeligste af alle Lidenskaber: Kjærligheden, og bringe den til Taushed i sit Hjerte, han har drevet Dyden til dens Herkulesstøtter; videre kan den ikke komme.

Fortior est qvi se, qvam qvi fortissima vincit
Moenia; nec virtus altius ire potest.

18.

"Ingen burde udlee Menneskene uden den, som inderligt elsker dem." siger Jean Paul.

19.

Ulykken ligner en ond, arrig Hund, som snærrende forfølger den, der løber for den, men bliver tam og krybende for den, der træder den rask imøde.

20.

At kysse den Elskedes Øine, er gammelt; allerede Homer tillader den tro Eumæus, at kysse sin Herre "paa de kjære Øine." Cicero anfører denne Grund, hvorfor han kyssede Øinene: in oculis animus inhabitat; hos dum osculamus, animum ipsum videmus attingere.

21.

Venskab er Himmelens Datter, og en elskværdig Pige er hun tilvisse; men paa Domstolen, ved Embedsbordet, i Referatsalen, hvor Embeder besættes, borde hun aldrig sidde. I det mindste borde hun, for sit gode Navn og Ryggtes Skyld, være saa indsvøbt, at man maa ikke kunne kjende hende.

22.

At Selvaflivelse er saa gængs hos Britterne, har — foruden andre climatiske, diætetiske og physiske Aarsager — en Grund deri, at ingen Nation, med saamegen Begjerlighed og Interesse, nyder de græske og romerske Skribenter i Originalsproget, som disse Republicaner, og man veed hvorledes hine Skribenter: en Seneca, en Lucretius, Lucanus og fl., talte om og anbefalede Selvaflivelse som Heltedaad; men en anden Mand, som maaskee har fremskyndet flere Selvaflivelser end enten Seneca, Robek eller Rousseau, er — Shakespeare. Hans bekjendte Monolog i Hamlet: "to be, or not to be,' og flere Steder i hans Sørgespil, som en Million veed udenad og ideligen igjentager, bestemmer Mangen, som endnu var tvivlraadig. At Goethes Mesterstykke: "Leiden des jungen Werthers", er ganske uden Brøde i denne Henseende, er mere at ønske end at haabe.

23.

Juvenal, der som bidende Satyriker skulle have sultet ihjel, dersom han ikke havde havt den Lykke, at kunne leve af sine Rentepenge, klager dog:

Nil habet pauperies durius in se,
Qvam qvad ridiculos homines facit.

Man stille sig an som man vil — betler man, taber man sin Agtelse, sæt endogsaa, at Man med de retfærdigste Fordringer kunne kræve af Vedkommende som streng Pligtopfyldelse, hvad man er tvungen til at betle om som — Naade.

24.

Endogsaa den stærkeste Affect er forenet med et Slags Maadehold hos ædlere høiere Naturer; kun de lavere, almindeligere Væsener ligge under for en uendelig Smerte, som i sit Extrem nødvendig hos hine maa grændse til Rolighed. — Ogsaa Antikerne forekomme os kolde, naar vi sammenligne dem med Udtrykket i Hverdagslivet, hvor den forstyrrede indvortes Ligevægt, ved et mindre Maal af Kraft, ikke saa let kan tilveiebringes.

25.

Det gaaer med Kunsternes Nederlag som med Armeernes; de ere mere at tilskrive Generalerne og Commissairerne end Soldaterne.

26.

Hvorledes? En Dommer vover, for den stakkels Retfærdigheds Skyld, at paadrage sig Ministerens Unaade! Et Theologisk Facultet agter Samvittigheds Frihed høiere end en Kongelig Befaling! — det maae have været vidunderlige Tider!

27.

En af de største Fordele, som Præsterne have af Kirkestraffenes Ophævelse, er denne: at de kunne sikrere vide, hvo der er deres sande Yndere, end den verdslige Øvrighed, som stedse maae tvivle, at Folket, af Frygt, hykler Agtelse for den; men da Ingen frygter Præsten; saa kan han altid vide, om han er elsket eller ei.

28.

Det sikreste Beviis paa den christelige Religions Sandhed og Fortræffelighed, er det som Jesus selv opgiver — Joh. 7 Cap. 16=17 V.

— Alle andre Beviser: Forfølgelser., Spagdomme, Mirakler o. s. v., have alle andre Religioner ligesaa godt at opvise, som den christelige.

29.

Mon mange Præster tænke paa, at de i dem selv ogsaa have en Tilhører, som ikke maa forsømmes, som ogsaa skal opvækkes og opbygges?

30.

Regler have Undtagelser. Positive Love taale Privilegier, men Naturlove ikke. Et Privileginm fra en Naturlov er mere end et Mirakel; Nei et Mirakel kan Gud gjøre, men fra Naturlove kan han ikke privilegere, og vist er det, at Privilegier altid vidner om Lovgivningens Svaghed.

31.

En Mand, naar han har en ond Samvittighed, er mere feig end en Qvinde. Han giver gode Ord, naar han er overbeviist, Fruentimmeret derimod bliver rasende, naar hun ikke længer kan hielpe og redde sig ved Udflugter.

32.

Et Bal, hvor Gratierne ikke ere tilstede, bliver et Bachanal.

33.

Venligen at forekomme en forudseet Bøn, er Humanitetens Særkjende.

34.

Skjønt lader Leisevitz sin Blanca sige: "Denne Hytte er lille — Rum nok for en Omfavning! Denne Dal er trang — Rum nok for Køkkenurter og tvende Grave! Ogsaa Evigheden — O Rum nok for vor Kjærlighed!

35.

Et godt Hjerte viser en vis Erkjendtlighed endogsaa imod livløse Ting. Ligger der end intet Sandt til Grund for denne Følelse — den forraader dog noget Mildt i Characteren. Man hænger den gamle Kjole i Skabet, ligesom for at udhvile sig. — Mand! Hvor meget mere er du ikke forbunden til at sørge for, at din

Kone, efter din Død, ikke bliver udsat for Mangel! En Mand, som forsømmer denne Pligt, fortjener ikke sin Enkes Taarer.

36.

Det er en Hovedregel for den gode Tone, aldrig at gjøre sig selv til Helten for Samtalen. En Feil, som Folk uden Menneskekundskab og Opdragelse jevnligen falde i; derimod bør man omhyggeligen søge, at bringe dens Personlighed, med hvem man taler, paa Bane. Det er altsaa ikke Falskhed og ikke Smigerie, som gjør den gode Selskabstone saa behagelig; men det er det Talent, at bemærke Andres Fortrin og udhæve disse; det Talent, at iagttage og blidt at undgaae, hvad der er Andre ubehageligt.

(Fortsættelsen følger.)

Kjøbenhavns Børs, d. 8 Januari 1828.

Hamburg 2 M. —		à
à vista 217		
Species 219		
Specier solgtes til 13 Rbmk. $2\frac{1}{4}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	154	$154\frac{1}{2}$ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$48\frac{1}{4}$	$48\frac{1}{2}$ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$83\frac{1}{2}$	84 Rbd. Sedl.
Dito Dito	77	$77\frac{1}{4}$ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	$102\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	$111\frac{3}{4}$	112 Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$96\frac{1}{2}$	— Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco
4 pC. Dito nye	98	$98\frac{1}{2}$ i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	$57\frac{1}{4}$	$57\frac{1}{2}$ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 4.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 12 Januari 1828.

Forkeertheder og Taabeligheder hos fortjenstfulde Mennesker.

(Fortsat; see forr. No.)

Den digterske Natur, eller den Beskaffenhed i Organerne, som frembringer en varm Følelse for Poesien og de skjønne Kunster, er allerede i sig selv næsten en Sygdom, som med synlige Eiendommeligheder angriber det Hele af Tanker og Foretagender. Med en skarpere Iagttagelsesevne og en finere Følelse for moralske Hensyn, virker det poetiske Sind tilbage paa Naturen efter andre Love, end de ere, som styre en almindelig Aands Bevægelser, og saaledes støder det stundom virkelig an imod den moralske Sømmelighed eller Opførselens Klogskabsregler, eller ogsaa det røber blot saadanne Resultater, som den forkeerte Verden dadler som taabelige, fordi den savner Nøglen til Geniets hemmelighedsfulde Virkninger. Ledet af Følelser og Ønsker, som Verden ikke forstaaer at vurdere, tilsidesættende eller foragtende en Fordeel, som Verden tilbeder, fremskyndet af en Drivt, som han maaskee ikke selv er sig bevidst, bliver Manden med Genie anseet for phantastisk, inconseqvent og egensindig. — Der gives en uendelig Mængde af Skatteringer imellem Folk, som ere begavede med store, og dem, som ere udrustede med sædvanlige Aandskræfter. Enhver specifik Tilstand, med Hensyn til de reent intellectuelle Organer, lader sig bringe i Forbindelse med en stor Mængde forskjellige, uvæsentlige Combinationer, som bestemme en Characteers Agtværdighed, Fasthed og Gavn. Saare mange af disse Sammensætninger ere tilstrækkelige til at hjælpe en Person til Udmærkelse, og til et Navn, uden at han har Ret til at gjøre Fordring paa Æren af nogen stor Fortjeneste.

Hos Nogle viser sig en Genie-Aare, som udmærker sig mere ved en dyrisk Tilbøielighed til Opfindelse, end ved den Udholdenhed, Dømmekraft og Smag, som ere nødvendige til at frembringe et betydeligt Værk; men i Manges Øine er dette uden Forskjel, thi alt Ubegribeligt er ligt for en Indbildningskraft, som er for ind-

skrænket til at fatte og definere det. Enhver, som er i Stand til at bedømme Aanden og dens Frembringelser, maa alligevel tilstaae, at, med fornøden Undtagelse af tilfældige Aarsager, have de, som have frembragt de største Aandsværker, i Almindelighed været de agtværdigste Characterer, saavel i moralsk, som aandig Forstand. At udmærkede Talenter stundom vildledes af Enthusiasme, af den *Fuoco animatore*, som er saa nødvendig til Fortrinlighed, især i de efterlignende Kunster, kan ikke nægtes. Til dette Slags Fortrinlighed er en dyb Følelse og en kraftig Villie væsentlige Fordringer, og over disse herske Omstændigheder med en ofte uovervindelig Magt. Derpaa give Cellini, Caravaggio og Spagnuoletto Beviser; og Salvator Rosa var, endskjøndt han ikke fortjener at sættes i samme Classe, dog underlig og uregelmæssig nok i sine Handlinger, for at give Stof til almindelige Sjæles smaalige Sarcasme: dog ere ogsaa disse kun Undtagelser fra den almindelige Regel, og det er især iblandt Genierne af anden, tredie og fjerde Rang, at der findes store Feil eller de saakaldte Taabeligheder, som skulle nedsætte Fortjenesten i Mængdens Øine. Dog er Fortjenesten ikke allene indskrænket til saadanne Digter- og Maler-Genier. Der gives en Classe af Mennesker, som ved Anvendelsen af ganske modsatte Kræfter, der synes at kræve yderste Alvor og Anstand i Tanke og Handling, komme til den høieste aandige Ære, nemlig Folk af videnskabelig og lærd Udmærkelse, saasom: Mathematici, Philosopher og Statsmænd. Formedelst den concentrerede Arbeidsdygtighed synes det overveiende Characteristiske, Accuratesse og Præcision, her at være det over-

veiende Fortrinlige. Langsom, møisommelig og begrændset, synes deres Aands Gang, ved den meest afmaalte Nødvendighed, at blive fastholdt paa Retskaffenhedens og Maadeholdenhedens smale og snorlige Stie. Alligevel er det maaskee netop denne Classe, som giver meest Stof til det Latterlige, hvorved Vittighedsjægerne fylde deres Rustkammere med Sarcasmer og Bebreidelser. Feilene hos de Lærde og dem, som leve i Ensomhed, bestaae især i paafaldende og ubetydelige Egenheder, i Tilsidesættelse af Formerne, eller i en Vane med selsomme Gesticulationer og Gebærder, altsammen Ting, som først bemærkes af Narrene. Deres Kjole er maaskee ikke efter Moden, deres Gang klodset, deres Opførsel i Selskab frygtsom og forlegen; tillige udmærke de sig hyppigen ved et eller andet latterligt Træk, som da tjener til Moerskab og Dadlestof for dem, som ere aldeles uskikkede til at fatte de solide Fortrin og Talenter, der bringe et Menneske til at glimre paa Hæderens Mindetavle. Enhver Stymper kan spotte over Johnsons underlige Væsen, og Paleys nordlige Dialect, men bedømme saadanne Mænds Lærdom, Virksomhed og Aandskraft, kunne kun de, som ligne dem. I den videnskabelige Classe, som saa hyppig udvikler Fortjenester ved Selvflid i en lavere Stand, findes ofte en Simpelhed, en fortrolig Aabenhjertighed i det Udvortes, der af Verden regnes til Naragtighed, ligesom den endog anseer det for Gemeenhed at tilsidesætte Moder og Skikke. Hvorledes kunde vel en Emerson eller Watt gjøre Regning paa at blive vel anseet i et blandet Selskab, naar han spiste sine Erter med Kniven, eller endog bar uldne Strømper? Ved Rolands simple Klædning blev man, ved det fran-

ske Hof, ikke mindre indtagen imod ham, end ved hans Politik. "See dog," sagde Ceremoniemesteren, "han har ikke engang Spænder i Skoene. Alt er forbi!" — Mange Latterligheder afgiver ogsaa en Classe, hvis Fortjeneste er meget tvivlsom — de blot lærde Folk. Lærdom uden Dømmekraft er Pedanterie, den meest iøinefaldende og meest afstikkende Absurditet; og den aandige Videnskabsmand dadles for mangen Latterlighed, som med Rette kun falder Pedanteriet til Last.

(Fortsættes.)

Om det danske Sprogs Retskrivning i de lærde Skoler.

Der skrives i vore Tider saa meget, baade Ret og Godt om den danske Retskrivning, og der er kuns liden Udsigt til, at de stridende Parter skulle blive eenige; da Enhver bliver haardnakkent ved sin Paastand, hvad enten den er grundet, eller ikke, eller rettere sagt: ethvert Partie bygger sig Grunde for Retskrivningen, som det modsatte Partie ikke vil erkjende for gyldige; ja! der gives endog de, der troe at erhverve sig Navn af sindrige Sproggrandskere ved at ride paa deres egen Kjephest, som aldrig før af nogen er besteget, og udklække en Ortographie, som har intet Andet for sig, end at den er nye, og ei før seet.

At det danske Sprog og den danske Litteratur lider ved denne ustadige Skrivemaade, det kan neppe være nogen Tvivl underkastet; da den eene Forfatter ofte ikke uden Møie kan læse og fatte den andens Mening; skjøndt

Begge ere Dansktalende, og Begges Fostere avlede paa dansk Grund og af dansk Tungemaal.

Hvorlænge denne Blanding skal gjære, inden den bundfælder sig og bliver klar eller: inden det bliver afgjort: hvad er rigtigt, og hvad urigtigt Dansk; det maae Gud vide. — Gid kun ikke Følgerne af denne Sprogforvirring maatte blive, som af hiin Babyloniske; at den Eene omsider aldeles ikke forstaaer, og ikke vedkjender sig den anden som Landsmand!

Blandt de Ulemper, der allerede spores, som sørgelige Følger af denne saalænge uafgjorte Strid, forekommer mig ikke den at være den ringeste, som vederfares de arme Discipler i de lærde Skoler, der dog skulde være Planteskoler for dansk Videnskabelighed.

Ikke at tale om de fjærne Følger saavel for Sproget, som for dem selv; naar de ingen faste og stadige Regler faae for Retskrivningen, eller naar i een Skole skrives efter Regler, modsatte dem, som gjelde i en Anden; naar endog undertiden skrives blot efter den Lærers ravgale Idee, der underviser i det danske Sprog; hvor ilde farne ere desuden ikke de stakkels unge Mennesker, naar deres Lærere i andre Videnskaber misbillige og laste den Skrivemaade, der er blevet Dem anviist og anpriist, som den eeneste rigtige, for ikke at sige: den eeneste saliggjørende! Hvor ulykkelige ere disse saaledes oplærte Unge ikke, naar de engang ved Universitetet skulle aflægge Prøve i dansk Stiil, naar de have lært at ansee den Skrivemaade for den eeneste rigtige, som maaskee af Professorerne ved Universitetet fordømmes, som aldeles feilagtig! Og hvad skulle her Disciplerne gjøre?

"Rette dem, vil man maaskee sige, i deres "Skole=Stile efter deres Lærers Nyk= "ker; men dog i det daglige Liv skrive, "som andre Folk." Men, foruden at dette er en Falskhed og et Dientjenerie, som aldrig bør anbefales, saa ere kuns saare faa i deres Skoletid istand til at gjøre dette; helst da mange — vist nok mod Skole=Anordningerne — modtages der, som ikke vide hvad Retskrivning er, førend de komme i Skolen? eller: "rette dem efter deres egen Overbeviisning — ifald de have nogen — om, hvad Rigtigt er", og saa udsætte dem for Lærerens daglige Mishag og Uvillie, og for ugentlige slette Characterer? eller: "følge Lærerens Anviisning; berolige dem med et: ipse dixit", og derved komme i Vane med en Skrivemaade, der upaatvivlelig vil ved Universitetet bidrage til slet Characteer for dansk Stiil, paa hvilken der, og det med Rette, ved Examen Artium lægges saa megen Vægt?

Jeg seer ingen anden Udvei for dem, end een af disse tre, af hvilke neppe nogen fortjener at anprises; og med Sandhed kan Matthæi 15, 14. anvendes paa de arme Disciple under en saadan Lærer; thi lidet Gavn og ingen Ære, men vel Skam og Skade høstes af saadan Underviisning.

Eller gives der maaskee ikke dette Tilfælde i nogen lærd Skole?

Jo! Forfatteren til disse Linier kjender, og skal, ifald vedkommende Authoriteter ville i dette Blad opfordre ham dertil, atter i dette Blad navngive den Skole og den Lærer, med hvilken det Paaklagede finder Sted i høi Grad. Blandt

andre denne Lærers besynderlige Paradoxer, dem han forlanger antagne og fulgte af sine Elever, som Troes=Artikler, og for hvilke han ingen anden Grund kan give, end: "saaledes skriver jeg; saaledes vil jeg have det" ere følgende:

1. Consonanten Jod skal være landsflygtig fra Danmark! følgelig skrives "ieg, Hiort, iorde, iage", istedetfor det gamle "jeg, Hjort, jorde, jage".

2. Det lange J maa aldrig fordobles, "viis" og "vis" skulle begge skrives "vis" og Contexten skal udbringe Meningen. F. Ex, "en vis sagde til en vis" ꝛc.

3. Intet Verbum maa have det understøttende, for Verber hidtil charakteristiske: e. Følgelig skrives til Exempel: "Naar ieg naar det Faar, som pleier at faa faa Lam". Meningen skal atter sees af Sammenhængen.

4. Intet Adjectivum, om det end staaer som Substantivum, maa nogensinde skrives med stort Begyndelsesbogstav. Dog gjøres herfra efter Lærerens: sic volo, sic jubeo!" den Undtagelse: at de sammensatte Adjectiver, hvis første Led er et Substantiv, skal have et stort Begyndelses=Bogstav. Efter denne Ortographie skrives da f. Ex. "En vis fanger Siele", "straf en vis! og han skal elske dig", men "de have efterladt deres Efterkommere Løgnagtige og Haanlige Ting"

Jeg kunde opregne flere af disse Beviser paa hans Heterographie; men det Anførte maa være nok.

Af Medynk over de stakkels unge Mennesker og af Kjerlighed til det Sprog, som tales i mit elskte Fædreneland, vover jeg at spørge: om det

ikke var mueligt, ikke raadeligt at sætte Grændser for sligt Uvæsen.

Ved et Lovbud at befale: hvorledes i Almindelighed skrives skulde, det gaaer neppe an; og jeg priser ogsaa i denne Henseende vor liberale Regjering, som tillader upaatalt ethvert voxent Menneske, som har Lyst dertil, at gjøre sig latterlig med sin paradoxe Skrivemaade; men jeg er dog af den Mening: at det af vedkommende Autoriteter kunde og burde paalægges Lærerne i de lærde Skoler, at danne Elevernes Retskrivning efter en vis bestemt Norm.

Eller, er dette maaskee allerede skeet med at autorisere Bøger, som: Mallings store og gode Handlinger, Rahbeks Læsebog, Badens raisonnerede danske Grammatik, til Skolebøger, og som Mønstre for Retskrivningen; hvi overholdes det da ikke bedre: at man følger den eengang givne Norm?

Blandt de flere patriotiske Ønsker, jeg vover at nære paa Aarets første Morgen er ogsaa dette:

Vedkommende forbarme sig dog over Modersproget, og over de stakkels ulykkelige — Skoledrenge!!!

Den 1ste Januari 1828.

K.

Indenlandske Efterretninger.

Een af de største Seeværdigheder i Kjøbenhavn er nu den paa Christiansborg opstillede kongelige Malerieſamling, hvis Almeeninteresse er bleven meget forøget ved det af Justitsraad og Konstforvalter J. C. Spengler udgivne Catalog. Dette Billedgallerie, hvortil Kong Christian den Fjerde lagde Grunden, bestaaer ialt af 890 Malerier, nemlig 160 af den italienske Skole, 123 af den flamske Skole, 353 af den hollandske, 23 af den franske, 79 af den tydske, 102 af danske eller i Danmark arbeidende Mestere. Disse Konstværker ere fordeelte i ti Sale. For at gjøre Galleriet saa beqvemt, som mueligt for Kunstnere, der ville copiere Malerier, ere to Malerie-Depoter indrettede. Ønskeligt vilde det være, at alle de paa forskjellige Steder omspredte kongelige Konstværker kunde være samlede her. Saaledes hænge endnu paa Fredensborg og Frederiksborg Slot mange ypperlige Malerier, der kunde tjene det store Gallerie baade til Fuldstændiggjørelse og Forskjønnelse. —x—

Aarhuus den 5te Januar. Den sidste Opmaaling af Kanalen ved Agger har givet det Resultat: at Dybden er forblevet den samme, men at Bredden har forandret sig noget. Derimod er den Sandbanke, som laae foran den, forsvunden, hvorved Kanalens Seilbarhed er tagen til, og efter al Sandsynlighed vil den smalle Landtunge imellem Liimfjorden og Nordsøen snart, eller engang i Tiden, fuldkomment forsvinde. (Dette Naturphænomen hører til vore Dages mærkværdige Begivenheder, thi det afgiver et Exempel paa de Forandringer som ere foregaaede med Jordens Overflade siden Syndfloden, eller siden den store Revolution paa Jorden. Der ligger et Princip i al Naturen, eller i det mindste i vor Jordklode, til uophørlige Forandringer, som enten gaae for sig pludseligt og ved store Revolutioner, eller bevirkes langsomt og næsten ligesom umærkeligt. Saaledes borttager Havet Landet paa een Kant og sætter det til paa en anden. Saaledes skulle, efter gamle Traditioner, det sorte og det kaspiske Hav engang have hængt sammen, men være blevne skilte ved at det sorte Hav er brudt igjennem og har udgydet sig i Archipelaget, men som er en Begivenhed der har tildraget sig førend den historiske Tidsalder. At det store Land Atlantis, som skulde have lagt i det nuværende atlantiske Hav, skal være sjunket ned deri, ligesom og den store Øe Friesland, som nu heller ikke mere findes, samt at et stort Land er sjunket i det stille Hav, og at de mangfoldige Øer

som nu findes der, ere kun Levninger deraf, er dog kun Folkesagn og Gisninger. Men to Landstrækningers Undergang kjender Historien: Den ene er Dalen Sidims med Stæderne Sodoma og Gomora; den anden er den Jordtunge som i mange Aarhundreder har adskilt Liimfjorden fra Vesterhavet, og hvorover fordum en flygtende Konge maatte trække sine Skibe for at frelse sig fra sine Fiender. Saaledes forandres uafladeligt Jordens Overflade, og vi som beboe den, forandres tilligemed den.) (Aarh. A. 4.)

Nytaarsdag havde samtlige Herrer Officerer ved Livregimentet lette Dragoner i Itzehoe foranstaltet en Fest for deres Chef, Hr. Oberst v. Dau, R. af D., til Minde om Dagen, da den ærværdige Veteran for 50 Aar siden indtraadte i Militairtjenesten. Efter Høimessen bragte hele Regimentet ham et Vivat, hvorved blev overrakt en smukt udarbeidet Sølv-Theeservice, som en Foræring fra Regimentets samtlige Officerer. Et udmærket Middagsmaaltid var foranstaltet hos Hr. Viinhandler Nagel, hvorved Jubeloldingens Skaal udbragtes med en hjertelig Sang. Om Aftenen indfandt de Herrer Underofficerer sig med et Fakkel-Optog og ledsagede deres elskede Chef til sin Bopæl, hvor en anden Sang af dem blev overleveret og afsiunget. Hjertelighed og Værdighed udmærkede hele Festen, og den elskede Olding syntes overvældet af Taknemmelighed mod Gud og Kongen, saavelsom Erkjendtlighed og Kjerlighed mod sine Undergivne og Venner. (H. A.)

Blandede Efterretninger.

Nylig er i Christiania udkommet: "Eventyret ved Rigsgrændsen, af Maurits Chr. Hansen 13½ Ark. 8. hos R Hviid. Derom læses følgende Anmældelse. "Den ved sine tidligere poetiske Arbeider, Digte og Fortællinger, især ved sin Othar af Bretagne, der er bleven fordeelagtigen bedømt i den Danske Litteratur-Tidende, noksom bekjendte Forfatter, har ogsaa i Aar, ved sin nylig udkomne Roman: Eventyret ved Rigsgrændsen, hævdet sin Ære som Digter, og tillige beriget vor i dette Fag temmelig ufrugtbare Litteratur med et Product, som i Sandhed fortjener at modtages af et skjøntsomt Publicum med et Bifald, hvorved Digteren fremdeles kunde opmuntres til at lyde sin venlige Muses hulde Bud. Dette Eventyr kan i hver Henseende sættes ved Siden af Nutidens ypperligste Digtninger af dette Slags. Læserens Opmærksomhed fæstes strax i Begyndelsen paa en levende Maade, og hans Deeltagelse i de handlende Personers Skjæbne forøges ved hvert Capitel. Knuden er, som det bør sig, indviklet; men, hvis dens Opløsning ikke skulde synes aldeles tilfredsstillende, saa ligger Skylden i ei at have lagt Mærke til, at det Hele egentlig er en fiin Allegorie, en Gaade, som ikkun kan opløses efterat have kastet et tænkende Blik paa Videnskabens, Religionens og den skjønne Kunsts nyere Historie. Ei uden Fornøielse gjorde Indsenderen denne Opdagelse, og bemærkede da med fuld Tilfredsstillelse, at Personerne og Handlingerne aldeles svarede til Fortællingens Plan og Forfatterens Diemed. Leiner og Margaretha, Lindholm og Eulalia, Linde og Laura, Adlersbergerne og Røverne, Fru Willer og hendes Datter faae saaledes en ganske særegen Betydning, og selve Digtningen et Værd, ligt flere Noveller af Tieck og Familierne Walseth og Leith af vor geniale Landsmand Henrik Steffens, hvis Tendents alligevel er religiøs-politisk. Dog om man end kun betragter Eventyret ved Rigsgrændsen som Morskabslæsning, opnaaer det alligevel fuldkommen Hensigten. I en reen, let og behagelig Stiil, saasom man nok kan vente sig af en Forfatter, hvis grammatiske Skrifter fortjene Udmærkelse, skildres Mennesker og Optrin, der opvække vor Interesse. Samtalerne ere fulde af Liv, Vittighed og Munterhed. Fra Tid til anden høre vi en Sentens, et Tankesprog, hvis Sandhed er indlysende. Troper og Figurer ere vel anbragte og rigtige. Paa en behagelig Maade contrasterer Margarethas lyse Forstand og rene Sjæl med Ragnhils blendende Skjønhed og Talenter, Leiners fornuftige Færd med Hermans og den gamle Adelsmands Optøier, og Lauras søde Sværmerie med Frøken Willers nymodens Lærdom. Phanta-

sien føres ved raske Overgange fra det ene Malerie til det andet. En Jagtscene, en Reise i en Vinternat, en Røverkule, Aftengilder og Fester, et Landsted i Sommerens Lys og saa mangen en anden Gjenstand, der fornøier Diet, skildrer vor Forfatter med en sikker og øvet Pensel, ei forbigaaende noget Træk, hvorved den kan gjøres saa levende, som muligt.

At sige mere til at anbefale denne fortrinlige Digtning, og nærmere at udvikle Allegorien i Samme, vilde være overflødigt. Gid Forfatteren snart igjen maatte give det dannede Publicum et lignende Værk i Hænderne, ogsaa forsøge sin ikke ringe Kraft i Gebeter af den saakaldte historiske Roman, hvem allerede den store Baco har anviist en ligesaa høi Rang, som den allegoriske. (N. Morgenbl.)

(Meddeelte.)

Den unge Hertug af Reichenstadt.

I et under Titel af Wanderbilder udkommet Skrift, læses følgende angaaende Napoleons Søn: "I Wien saae jeg ofte den unge Hertug af Reichenstadt, men altid i dyb Sorg over sin ulykkelige Fader. Den herlige Greve Moritz af Didrichstein, hans Mentor, befandt sig stedse i Nærheden af ham. Man fortalte Forfatteren følgende skjønne Træk af denne Prinds. Der kom en fransk Officeer, som længe havde tjent i Wien, i det Haab at blive ansat der. Men dette gik i Langdrag og han kom i Gjæld. Værten vil omsider ikke give mere Credit og bemægtiger sig, for at blive skadesløs, Officerens ubetydelige Eiendele. Denne skriver i sin Nød følgende Brev til Hertugen: Prinds! Jeg har været Officeer og har tjent i Ægypten; nu er jeg fattig og haardhjertede Creditorer ville fornærme min Ære. To Gange har Deres store Fader (mange Gange var han dog meget liden) betalt min Gjæld; levede han endnu, saa vilde han nu gjøre det tredie Gang, thi jeg har troligen tjent ham. Da han ikke er mere, saa handle De i hans Aand og løs min pantsatte Ære. Videre vil vor Herre

hjelpe. Til Garantie for min Retskaffenhed stiller jeg Dem ni Saar, som jeg alle har faaet under Deres Faders Øine. Gjelder end kun hvert af dem to Ducater, saa er jeg hjulpen ud af min Nød, og De har en taknemmelig Skyldner. Den ædle Prinds gjorde mere end den ulykkelige Officeer havde forlangt; han betalte ikke allene hans Gjæld, men sørgede ogsaa paa anden Maade for ham.

Den 13de Dec. f. A. døde i Neapel den i den nyeste Historie saa navnkundige Cardinal Fabricio Ruffo. Han var fød i Neapel 1744 og opnaaede saaledes en Alder af 83 Aar. Under Pius VI. var han Generalskatmester, og udmærkede sig paa denne vigtige Post ved mange forstandige financielle og oeconomiske Indretninger. Men i Aaret 1799 tildrog han sig især hele Europas Opmærksomhed. Han gjorde et Skridt, der i det Smaa lignede Napoleons Tilbagevendelse fra Elba til Frankrig. For at gjenerobre Neapel fra de Franske, landede han, for at udføre denne Plan, som man paastaaer, kun med tre Mennesker, i Reggio i Calabrien. Underveis forøgede sig den lille Hob snart til 1000 Mand. Nu gav han sig paa Veien til Neapel, og ved hans Ankomst for denne Hovedstad var hans Hob voxet til 25,000 Mand, med hvilke han rykkede derind. En Følge deraf var, at de Franske rømmede Rom og Toscana. I Aaret 1801 var han neapolitansk Gesandt hos Paven, og efterat denne var bleven ført til Paris, drog Napoleon Cardinal Ruffo til sig, overvældede ham med Æresbevisninger og søgte paa alle Maader at faae ham ind i sin Interesse; men da hans Bestræbelser sloge Feil, blev Ruffo forviist til Bagneux ved Sceaux. Paa sine gamle Dage levede han paa sine Godser i Neapel, hvor han sysselsatte sig med Agerdyrkning og Landoeconomie. I Italien kaldtes han General-Cardinal.

Navarino, hvor det mærkværdige Søslag nyligen fandt Sted, deles ved Floden Armero i Gammel- og Nynavarino, og ligger paa en frugt-

har Slætte paa den sydøstlige Kyst af Morea, N. for Modon. Indbyggernes Tal er 3000, hvoriblandt 300 Tyrker. Husene, især nær Rheden, ere velbygte, men Gaderne smaae og smudsige. Havnen er den største i Morea og skal kunne rumme 2000 Fartøjer. Fordum førte Navarino, formedelst denne Havn, en betydelig Handel. Den dannes ved en Bugt, hvis Indløb beskyttes af Øen Sphakteria eller Sphagia og mod N. og N. O. af en høi Bjergkiæde. Indløbet i Bugten er smalt og befinder sig imellem Bugten og det faste Land. Fire Bastioner og et Citadel udgjør Navarinos Fæstningsværk. En stor Vandledning, en Brønd og adskillige Marmorsøiler der pryde Facaden af en Mosche, ere der de eneste Ruiner af Betydenhed.

Allerede i Aaret 1819 læstes i Bostons Avisen om en stor Søslange, der, forhen ofte omtalt, havde været at see paa Longbeach ved Strandbredden d. 14 Aug. s. A. Dens Hoved viste sig omtrent tre Fod over Vandet, og dens Krop dannede 30 sortladne Krumninger. Over Tusinde Mennesker saae fra Havbredden dette Uhyre, som de længe ansaae for et blot Indbildningsfoster. Endeligen hedder det nu i Stokholms Journ. af 31 Dec. f. A. i en Skrivelse fra Philadelphia, at den store Havorm (?), efter en frygtelig Kamp der varede i ti Timer, er bleven dræbt af tolv americanske Fiskere, hvoraf een blev slaaet ihjel og to fik begge Benene knækket. Uhyrets Længde angives til 220 Fod (?) og dets Omfang til 22 Fod. I Munden havde det tre Rader Tænder.

I en Fabrik i Aachen havdes for kort Tid siden et mageløst Exempel paa hurtig Fabrication. I en eneste Dag blev Uld forvandlet til Tøi. Ved Midnatstid blev den vasket, og, efter 16 Timers Forløb, var et Stykke Klæde paa 2 Alen færdig til Udstilling i Berlin.

Man bemærker, at Kongen af Sachsen, der ved Døden afgik d. 5te Maj, døde paa samme Dag og i samme Time som Napoleon.

Ved Mühlhausen have endeel rige Folk forenet sig om at bygge en liden Stad, bestaaende af 500 Huse.

En Franskmand har opfundet et Billard, hvis Kugler, der falde i Løvegab, sætte en Mekanisme i Bevægelse, som spiller tolv Arier.

Kjøbenhavns Børs, d. 11 Januari 1828.

		à
Hamburg 2 M. — à vista 218		
Species 220		
Specier solgtes til 13 Rbmk. $3\frac{1}{4}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$154\frac{1}{2}$	155 Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr, Rigsgield	$48\frac{1}{2}$	49 Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	84	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	77	$77\frac{1}{4}$ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	—	— Rbd. r. S.
Dito Dito	—	— Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$96\frac{1}{2}$	97 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco
4 pC. Dito nye	98	$98\frac{1}{2}$ i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	$57\frac{1}{2}$	— L. Sterl.

Italiensk.

I dette Sprog gives Undervisning af en indfødt Italiener, for en moderat Pris. En Billet desangaaende bedes aflagt hos Hr. Conditor-Pedrin, i Boutiquen paa Gammeltorv No. 89.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. I. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 5.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 15 Januari 1828.

Forkeertheder og Taabeligheder hos fortjenstfulde Mennesker.

(Slutning; see forr. No.)

Da Videnskaberne oplivedes paany, kom hele Skarer af Tossehoveder og Gjække til et udmærket Navn, blot ved en papegøiagtig Hukommelse og ved et Slags Kundskab, hvis eneste Fortjeneste var dens Sjeldenhed; og Gaspar Scioppierne, Julius Cæsar, Scaligerne o. fl. A. give endnu stedse Stof til at belee den literaire Laurbærkrands ved mangen Anecdote om deres overordentlige Forfængelighed og gemene Dadlemaade. Disse mangfoldige Svaghedskilder give rigeligt Stof til at retfærdiggjøre de Bebreidelser, hvorved Hverdagsmenneskene søge at holde sig skadesløse for Savnet af det, efter deres Begreber saa misundelsesværdige Digito monstrari. Dog, dersom ikke alt det, som glimrer, er Guld, saa er ikke heller Alting Skovrc, fordi det savner Metalglands. En stor Deel af det, som Verden regner Mænd af Fortjeneste til Onde, er ikke deres egen Skyld, men grunder sig paa deres Aands Fattigdom, med hvilke de ere tvungne til at leve. Naar en Mand af Genie stundom ansees for en Bjørn, med Hensyn til de selskabelige og behagelige Egenskaber, saa kan den ganske simple Grund dertil være, at han har saa lidet tilfælleds med sit Selskab. Er det hans Skyld, naar der i et blandet Selskab gives saa faa, som kunne tale om Andet end Politik og Letfærdighed? Med samme Ret kunde man ansee en Fremmed for enfoldig, fordi han ikke taler Landets Sprog, som man bebreider en Mand af Fortjeneste, Hovmod og Særsind, fordi hans Selskab ikke mægtede, at hæve sig til hans Forestillingers Høide. Den, som i aandig Forstand ikke staaer paa samme Trin, som sin Omgivelse, ligner den Autor, som er ilet foran sin Tidsalder. Begge foragtes og tilsidesættes af samme Grund. Det er en Ulykke, men sikkert ikke deres Skyld, naar de tiltale en Krebs, som enten ikke vil see, eller ikke kan see sin egen Svaghed, at de da, med Oversprudlen af eiendommelige Ideer, og med rigtige Domme om det, hvori de

Andre aldeles fare vild, maa kaste sine Perler for Sviin, samt at man hader og forfølger dem, fordi de hverken skildres eller forstaaes, som de bør. Kun alt for ofte giælder en dannet Videnskabsmands Spøg for Sarcasme, og den simpleste Bemærkning for falsk og uforskammet, fordi Selskabet ikke kan fatte den hidhørende Tanke, som er saa forstaaelig for Folk med større Fatteevne. Omtalte Gjenstandes Rigtighed eller Urigtighed er saare afhængig af deres Forbindelse med de Ting, som vare afhandlede eller indbegrebne i den foregaaende Samtale: jo finere altsaa en Bemærkning er, desto sandsynligere bliver det, at de Indskrænkede ville ansee den for et Paradox eller en Vildfarelse. Hvo af mine Læsere skulde ikke allerede have været i den piinlige Stilling, at befinde sig i en Kreds af aandsfattige Mennesker, som ubekjendte med hans Citater, ei begribende hans Lignelser, overseende hans Hentydninger, tagende Exempler for afgjørende Paastande, tolkende enhver Sætning aldeles modsat, omsider have bragt ham selv til at troe hvad de for længe siden selv vare overbeviste om, at han har fremført, for ikke at sige Bespottelser, saa dog utilgivelig Usands? Naar Narren svarer, overeensstemmende med sin Naragtighed, saa kommer det deraf, at han ikke forstaaer mere, end hans Naragtighed tillader. Den fornuftige Tale slumrer i et naragtigt Øre, og Skylden er hos Ratio recipientis. Selv en Newton eller en Bacon vilde kun spille en underordnet Rolle i en taalelig Sanger-Club, og dog er dette kun en ufuldkommen Lignelse af den Stilling, hvori Folk af Fortjeneste befinde sig i de Selskaber, som almindeligviis ansees for de bedste.

Nogle faa af disse ubehagelige Erfaringer sætte de meest aandrige Mennesker, naar det gjælder om Talentet at underholde, langt nedenfor dem, som kun ere hjemme i Sliddersladder, men tage Uforskammenhed og Tungefærdighed til Hjælp. Mistvivlende om, at gjøre sine egne Begreber forstaaelige, eller at kunne skikke sig i den intetsigende Tomhed, om hvilken de sædvanlige Selskabers Underholdning dreier sig, søge de deres Frelse i en Taushed, som da bliver fortolket som Vrantenhed, eller regnet til Ukyndighed, fordi de tie af Ækkelhed over den intetsigende Sladder. Jo større et Individs aandige Overlegenhed er, desto større er Sandsynligheden for, at han vil falde i en eller anden practisk Vildfarelse, hvilket er en Følge af de overdrevne Gisninger om Motiver og Sandsynlighed. Uden at agte paa Forskjelligheden imellem sig selv og den øvrige Verden, antager Enhver den samme ubegrændsede Idee-Horizont, og den samme forsigtige Nøiagtighed i Slutning, som han anvender ved sine egne, dybt gjennemtænkte Grandskninger, og idet han overvurderer Kundskaben hos dem, han omgaaes med, bliver han narret ved sin egen Overlegenhed og kommer i samme Tilfælde, som visse Folk, der sætte efter en flygtende Tyv: — "Lader os gjennemsøge Kroen der," sagde den Ene, "thi Skildtet viser, at det er en Samlingsplads for hans Landsmænd." "Nei, svarede den Anden, han vogter sig nok for at gaae did, thi han maa troe, at man allerførst vil søge ham der." — "Det er ikke saa", sagde en Tredie, "netop fordi han troer at man vil raisonnere ligesom Du, er han flygtet til dette Sted, fordi han tænker, at man sidst vil søge

ham der". — De gjennemsøgte nu Huset, og mistede, tilligemed Tiden, ogsaa Tyven, som havde fulgt Landeveien, af en Grund, som de Alle havde overseet, thi — han kunde ikke læse.

For at bedømme Sandsynlighederne rigtig, maa man overveie Menneskets Handlemaade i alle mulige Tilfælde; ikke alene Viisdommen, men ogsaa Daarskaben, ei blot Verdens List, men ogsaa dens Enfoldighed; men netop den, som er meest fri for Vildfarelser, forstaaer allermindst at forudsee Andres Dumheder; netop ligesom den, der selv holder fast ved Oprigtighed og Redelighed, mindst er paa sin Post imod Forræderie og Bedrag. I det selskabelige Liv gives der en almindelig og gjensidig Afhængighed; Kunstneren er afhængig af Kjenderen, Taleren af sine Tilhørere, Kjøbmanden af sine udenlandske Correspondenter, Manufacturisten af sine Kunder. Den, som løsriver sig fra Verden, bliver, om han endog hæver sig over den, svag og elendig, dersom ikke hans Sjæl paa samme Tid styrkes og bliver uafhængig. Ikke enhver Democrit finder en Hippocrates, som lader ham vederfares Ret, og ikke enhver Hippocrates finder Publikums Øre aabent. — I at bestyre offentlige Anliggender begaae Folk af Fortjeneste ofte betydelige Feil, og ere underkastede Misgreb, som strax foraarsage Forbauselse og blive lagte dem til Last. Fortrinlighed i dette Fag fordrer langt andre Kræfter end dem, som udfordres til abstracte Arbeider. I sin Afhandling over sin Tids Sæder antager Duclos, at nogle af disse Feilgreb grunde sig paa Mangel af Overeensstemmelse imellem Characteer og Vid, eller, med et bestemtere Udtryk, imellem

Forstand og Villie. En kan have høie Anskuelser og lægge store Planer, men alligevel kan han være aldeles uduelig til at trænge ind i Forretningernes Detail; han lader sig maaskee lettelig afskrække ved uforudseete Hindringer, eller der mangler ham Evne til at bringe Andre til at føie sig efter hans Villie, eller han savner den Udholdenhed og Fasthed i Øiemed, uden hvilke store Masser ikke kunne sættes i Bevægelse. Om end Characteer og Forstand have en og samme Retning, ere de dog ofte ulige. Villien er ofte svag hvor Forstanden er skarp og gjennemtrængende, og ofte blive Statsmænd med store Talenter, Skarpsindighed og Duelighed, uagtet deres *liberale* Anskuelser og sjeldne Combinationskraft, uvirksomme, ja endog skadelige, fordi det mangler dem paa Iver og varig Arbeidslyst. Saadanne Personer lade sig lettelig bringe til at opgive et Forehavende, opholde sig længe ved Smaating, og foranlediges ved ubetydelige Bevæggrunde til at forandre sine Planer og Ideer. Besidde de Ærgjærrighed, saa er den vaklende og periodisk og afvexler med Paroxysmer af Ladhed, Fjasen og deslige. Det hænder sig virkelig ofte nok, at den meest ubegrændsede Ærgjærrighed, den meest anstrængte Arbeidsiver, den største Bestemthed i Planer og det ubetvingeligste Mod ere forenede med den største Middelmaadighed i *Talent* og den meest indskrænkede Fatteevne. Endog den, som ikke hører til den afdøde Lord Castlereaghs Beundrere, nødes dog at tilstaae, at han kunde stilles i denne Categorie. Der, hvor der findes Modsigelse imellem Villiens og Aandens Kræfter, eller der endog kun gives en Ulighed imellem

dem, er ingen Fortrinlighed eller Fuldkommenhed tænkelig. Iøvrigt forekommer der Tilfælde, hvor de største Characterer gjøre Feilgreb, som Følge af locale og tilfældige Omstændigheder. Ved Moskau var Napoleons Villie for mægtig for hans Forstand, hvilket for ham havde de væsentligste Følger. I Felttogene 1814 og 1815 viste han den største Harmonie i Villiens og Forstandens Kraft. Efter Slaget ved Waterloo mistede han ganske sin Characteer, og hans aandige Hjælpemidler bleve svækkede og forstyrrede af Fortvivlelsen. Med de største Aandskræfter er Talleyrand alligevel un grand homme manqué, fordi han mangler Characteer. Hans Aand er i Stand til de høieste Planer, men hans Villie ledes af de jammerligste Motiver. Ludvig den Sextende havde uden Tvivl ligesaa megen Forstand, som nogen anden Konge, og desuden et meget godt Hjerte, men han faldt som et Offer for sin fuldkomne Uformuenhed til at have en bestemt Villie. I Henseende til sin Livlighed og Varighed er Villien underkastet tvende Vildfarelser: et Overmaal af den første leder til Absurditeter, en Overflødighed af den sidste frembringer endnu værre Feil. Den dyrisk livlige, raske, fremfusende Mand kommer, naar han er traad ind i det offentlige Liv, næsten altid i Klemme, og spiller et Spil, hvori han ofte nødes til at gjøre Tilbageskridt. For at gaae frem med saadan Raskhed, udfordres den hurtigste Oversigt og et næsten intuitivt Bekjendtskab med Sagen. Den, som holder for fast paa sin Villie, forstaaer ikke at lempe sine Midler efter Diemedet, og udtømmer sine Kræfter i Kampen med Umuligheder. I begge Til-

fælde kunne meget udmærkede Talenter lede til Misgreb, som endog den simpleste Iagttager strax bliver vaer. I denne Levekreds er Fortjenesten især berettiget til den hele Lykke af magnis tamen excidit ausis. Jo mere omfattende en Statsmands Genie er, desnarere staaer han Fare for at gives til Priis for Tilfælde; thi endskjøndt det hører med til Geniet, at forudsee og beherske Begivenhederne, saa er dette dog en Kraft, som kun virker inden meget snævre Grændser. Jo mere omfattende et Foretagende er, desto større er Sandsynligheden for et Sammenstød af Tilfælde, som hverken kunne forudsees eller beherskes. I Politiken, saavelsom i Krigen, bliver meget overladt Tilfældet, og de, som, formedelst snævre Anskuelser eller svag Villiekraft, ikke tragte efter store Ting, ere heller ikke i den Nødvendighed, at sætte meget paa Spil. Iøvrigt dømmer Verden efter Udfaldet, og sætter Den, som Intet har tabt, fordi han Intet har vovet, langt over den dristigste Aand og det skarpsindigste Genie, hvis Planer ikke bleve begunstigede af Lykken.

(Noget forkortet fra L. B. d. B. H. 238. og N. M.)

Bemærkning ved det i foregaaende No. indrykkede Stykke om dansk Retskrivning, undertegnet K.

I Kjøbenhavns Skilderie for d. A., No. 4., har en Anonym, under Bogstavet K. og Datum 1 Jan. d. A., yttret sig med billig Harme over den Jagen efter Nyeheder og Besynderligheder, som i vore Dage, i Henseende til Dansk Retskrivning, tager Overhaand; og, som det la-

der, har han endog ved denne sin Anke havt Hensyn til en vis, dog endnu unævnet, Lærer ved en lærd Skole i Modersmaalet, og denne Lærers Særheder i sine orthographiske Principer og uretteligen anvendte Myndighed i at fordre disse sine Særegenheder af sine Disciple fulgte i deres Stile i Modersmaalet.

Denne anonyme Forfatter er, som det sees, uvidende om, at der i Henseende til de Principer, som bør følges ved Underviisningen i Modersmaalet og in specie dets Retskrivning, haves en Kgl. Resolution af 11 Juli 1800, hvorved det befales "Lærerne i Modersmaalet ved de lærde Skoler, i denne deres Underviisning at følge den Ortographie, som bruges af Fædrenelandets bedste og meest classiske Prosaister." Hvilken Resolution igjennem det Kgl. danske Kancellie er af daværende Kommission for Universitetet og de lærde Skoler foranlediget, og findes meddeelt i Kollegialtidenden for 1800, No. 33, S. 523, hvor ogsaa Motiverne, der bevægede bemeldte Kommission til at andrage herpaa, nemlig: "den megen Uoverensstemmelse og Særhed, som havde taget Overhaand i dansk Orthographie, berøres med Tilføjende, at Regjeringen, om den end ikke kan befatte sig med at give Love for Sprogbrugen, dog maa ansees beføiet til at vaage over, at en saadan Sprogforvirring i det mindste ei fra de under dens umiddelbare Autoritet staaende Underviisningsanstalter skulde fremmes og forøges."

At denne Kgl. Resolution imidlertid ei kunde tilveiebringe noget bestemt Resultat i Henseende til Eenhed og fuldkommen Overeensstemmelse i Underviisningen i dansk Retskrivning i de lærde Skoler, er saa meget begribeligere, som Henviisningen til de bedste og meest classiske Prosaister endnu lader meget ubestemt tilbage; men det er ligesaa indlysende, at denne Resolution ei kunde mangle at være en styrende Norm til Forebyggelse af i Dine faldende Særheder, ligesom det ikke er let at forklare, hvorledes nogen Lærer ved en lærd Skole skulde kunne enten være bleven uvidende om eller torde egenraadigen lade dens Forskrifter være upaaagtede.

I Fortalen til 3die Oplag af sin danske Sproglære, 1816, S. XII, har Prof. Rector Nissen, ved at omtale de af ham i Retskrivningslæren antagne og fulgte Grundsætninger, henpeget til bemeldte Kgl. Resolution, og derved bidraget til at holde samme i Erindring og i friskt Minde.

Naar iøvrigt bemeldte K. ommælder Rahbeks Læsebog som Norm for dansk Orthographie, da synes denne Yttring at røbe kun liden Kjendskab til denne Bog, der er saa langt fra at have nogen egen Orthographie, som Samleren har indrykket de fra de forskjellige Skribenter tagne Exempler med enhver Forfatters egne Retskrivning.

Indenlandske Efterretninger.

I Januarhæftet af Columbus læser man følgende: "Paa den danske vestindiske Øe St. Thomas udkommer to Gange om Ugen, Onsdag og Løverdag, en Avis i Folio. Den er ziret med det kongelige danske Vaaben, Titelen er dansk; St. Thomas Tidende; men Indholdet bringer Babylons Taarn i Erindring. Bogtrykkeren og Udgiveren, William Swinburne, er en Englænder, og de politiske Nyheder leverer han i det engelske Sprog, som overhovedet er det herskende paa hine danske Øer. Bekjendtgjørelserne ere deels danske, deels engelske, deels spanske, deels franske. Hvad Øvrigheden lader bekjendtgjøre er dansk,

men ofte tillige i engelsk, fransk og spansk Oversættelse. Vaccinationen er indført, og Statsphysikus vaccinerer ugentligen uden Betaling. "Hver Huusfader eller Huusmoder er pligtig til, under Fængselsstraf paa Vand og Brød, for Landphysikus at anmelde ethvert de naturlige Kopper lignende Tilfælde, som i deres Boliger maatte vise sig, ifølge Kgl. Pl. 31 Marts 1819 §. 6, bragt i Erindring ved Regjeringsplakat af 1 Marts 1827, i Anledning af at flere Tilfælde af Børnekopper havde viist sig paa St. Thomas. Ved Politiplakat af 26 Apr. 1827 bleve alle Ejere af Slaver der paa Øen, som endnu ikke vare vaccinerede, eller havde havt Børnekopper, paalagte ufortøvet at angive paa Toldkammeret saadanne Slavers Navne og Opholdssteder." Hver ottende Dag bekjendtgjør Politiet hvormeget et Femstyvers Brød bør veje; (omtrent 13 til 14 Unzer). I Mai 1827 viste Liniedansere deres Konster paa Theatret i Staden St. Thomas. Ogsaa paa denne lille Øe skeer Misbrug af Pressen. En Hr. Castelli lod et løgnagtigt Flyveskrivt trykke imod en Hr. Lange, og fik derfor af de danske Retsbetjente en Irettesættelse. — I Hernhutterkolonien Niesky paa St. Thomas døde den 25 Juli Præsten Johan Phil. Götz, og Dagen derpaa Præsten Joh. Gotfr. Jung. — Der er paa Øen en Frimurerloge (Harmonic-Logde). Oversætteren, som har nogle af bemelte Tidender for sig, har derefter tilføjet noget i det Ovenstaaende, saavidt med "—" er betegnet, og maa iøvrigt bemærke, at paa det Exemplar han har af bem. Tidende, for de fire første Maaneder af Aaret 1827, er det danske Vaaben ikke paatrykt.

Regnskab for Bombebøssens 4de Qvartal 1827.

(Oprettet 1819, den 11te August.) — (See Skilderiet No. 84 for f. A.)

Ved Bombebøssens 31te Aabning, den 2den Januari 1828, fandtes i samme: rede Sølv 81 Rbd. 68 ß. og S. v. T. 49 Rbd. 16 ß.

Af fornævnte Sølvbeløb fandtes indlagt i et Papir af en Unavngiven, men, som af Papirets Indhold sees, "at have kæmpet mod Hvalen blandt Nordpolens Iis" m. v., 5 Specier, og i en Note over de Hr. Capitain H. P. Bødkers Mandskab eftergivne Slavepenge 1 Rbd. 41 ß. S.

Fremdeles blev taget til Indtægt . . . . 15 — =
som Capitain Arboe indleverede, og som ere indkomne for 10 Exemplarer af Lieutenant Garbrechts Skrivt "Dannebroge", hvilke han i Riga har solgt.

Capitain Lütken indleverede . . . . 56 — 54
hvilke ere indkomne for 14 Exemplarer af ovennævnte Skrivt, der ere solgte af Capitain R. H. Knudsen paa St. Croix.

Af Casserer Ebbesen ved asiatisk Compagnie var tilstillet Capitain Lütken . . . . 12 — 16 —— = — 82
der ere indkomne til Bombebøssen ved Udbetaling til Chinaskibets Mandskab.

I Bombebøssen paa Dampskibet Prindsesse Wilhelmine er forefundet 18 Rbd. r. S., 4 Rbd. 52 ß. S. v. T. og en spansk Pistole, samt endvidere af Hr. Capitain Lov indleveret 1 Specie; hvilket i alt og efter Om-

	Transport rede Sølv	165 Rbd. 42 ß. og S. o. T.	50 Rbd. 2 ß.
sætning af den spanske Pistole til 7 Rbd. 72 ß. Repræsentativer, udgjør		20 — =	— 12 — 28
Huusleie af Stiftelsens Eiendom til sidstafvigte Michaeli beløber		256 — =	
og i Renter af dens Activer til sidstafvigte 11 Decbr. er indkommet		103 — 35	— 99 — 51
	Ialt rede Sølv	544 Rbd. 77 ß. og S. o. T.	161 Rbd. 81 ß.

Bombebøssen eier nu:

1. Gaarden Nr. 167 paa Hjørnet af Dybensgade og Sqvaldergade, der, efter Kjøbesummen for samme, med Tillæg af den senere indløste Bankheftelse, ansættes til Værdi rede Sølv 14,000 Rbd.
2. Inventarium af Senge, Sengeklæder, Borde m. m., med Tillæg af Hr. Conferentsraad Bruns sidste Gave .... — 2900 —
3. Hofraad Meyers Legat, kongelige Obligationer à 4 pC. .... Sølv 2500 —
4. Hofraad Gersons Legat i Nationalbankobligation à 4 pC. .... — 1000 —
5. Den af Pastor Walther og Hustru legerede Depositocasse-Obl., à 4 pC. hvilke Renter ere bestemte til strandede Søfolk. — 500 —
6. Grev W. Moltkes kongelige Obligation, à 4 pC. .... — 293 — 39½ ß.
7. Den af det oeconomiske Velfærds-Selskab skjenkede Capital i kongel. Obligationer, à 4 pC. .... — 6225 — = hvoraf 177 Rbd. 90 ß. rede Sølv aarlig, indtil videre, ei kommer Bombebøssen til Indtægt.
8. Capital i en Nationalbankobligation .... — 1000 — =
9. En af et Selskab af Venner skjenket Kongelig Obligation, stor — 100 — =
10. Af en Ubenævnt skjenket d. 28 Septbr. 1826 en Kgl. Priis-Obligation — 100 — = hvis Renter anvendes til et Middagsmaaltid d. 22 Marts til 6 af de gamle Søfolk, som — dersom de findes — have faret med afdøde Admiral Jessen.
11. Af en Velgjører skjenket 2de Interimsactier i Badeanstalten ved Ryssensteens Batterie .... — 200 — =
12. I Sparekassen .... r. S. 2200 — =
13. I en Nationalbankobligation .... — 500 — =

Bombebøssens Eiendom d. 31 Decbr. 1827 i alt r. S. og Sølv 31,518 Rbd. 39½ ß.
Bombebøssens Eiendom d. 31 Decbr. 1826 var i alt r. S. og Sølv 29,718 Rbd. 39½ ß.

*** *** ***

20 Rbdlr. Sølv, Renten af Pastor Walters Legat, bestemt til strandede Søfolk, ere uddeelte til: Eleonore Rønne med 1 Barn, omkommen Skipper H. P. Rønnes Enke, 4 Rbd. 84 ß. Kirstine Marker med 3 Børn, Enke efter omkommen Tømmermand Ole Marker 7 Rbd. Styrmændene Jens Koefoed og Jens Espensen, der begge ved Stranding have mistet Alt, hver 5 Rbd.

Hr. Major Christensen har atter ved Juletid tilsendt Bombebøssen 5½ Lpd. Flesk, 2 Lpd. Klipfisk, 2 Skpr. Gryn, 1½ Skpr. Ærter, 22 Pd. Skraatobok, 10 Potter Brændeviin og 10 Brød.

Brygger og Dannebrogsmand Jensen har allene i sidste Qvartal tilstillet Bombebøssen 7 Tdr. Øl.

Hr. Heilborn haver tilbudet de gamle Søemænd at de maa afhente Suppe hos ham efter Udleverings-Tiden, uden Betaling. Dette godhedsfulde Tilbud er benyttet i flere Dage, og de have med Taknemmelighed modtaget en nærende og velsmagende Føde.

Directionen takker de Mange, der ved deres Velgjørenhed i det forløbne Aar haver bidraget til at fremme Stiftelsen; ligesom det ogsaa er den en kjær Pligt at kunne meddele Enhver, der føler Velvillie for denne Stiftelse: at til April Flyttetid vil atter 5 der finde Bolig, og at Bombebøssen følgelig da vil huse og understøtte 30 gamle Sømænd.

Kjøbenhavn, d. 2den Januari 1828.

M. Lütken. Langberg. Schack. Larsen. Duntzfeldt. Arboe.
Møller. Wilse. Thrane.

Literair Curiositæt.

For efter ringe Evne at udmærke den gavnelystne Iver, med hvilken hver Strimmel beskrevet Papiir, en navnkundig Mand efterlader sig, overleveres Trykken, indeholdt den endog de største Ubetydeligheder, og meddeles Publicum som en lækker Mundsmag, lod Undertegnede en, øiensynligen selvgjort, tydskdansk Bleegseddel, der foregaves at skulle være funden mellem en afdød berømt Mands paa Auction tilkjøbte Papirer, indrykke, tilligemed en dertil svarende Indledning, i Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn, Num. 73 for 1824, og endte med det fromme Ønske: at Vedkommende vilde i saa vigtig en Sag lade en critisk Undersøgelse afgjøre, "om vi dog ei i denne ube"tydeligladende Bleegseddel virkeligen eie "et mærkeligt Efterladenskab af den navn"kundige Ildebrandshistorieforfatter, hiin Carl "Friederich Reiser."

I 4 og sidste Bind af Nyt comisk Vademecum, udgivet 1827 af J. P. Rasbech, Cand. philosophiæ, findes S. 146 og 147, under Overskriften Literair Curiositæt, samme Bleegseddel indført med den, som det af Ordene selv lader, i Alvor fremsatte Bemærkning: at den er funden mellem en afdød berømt Mands Papirer, som kjøbtes paa Auction, og at den synes at skrive sig fra forhen omtalede Reiser."

Den Næste, der omtaler denne Bleegseddel, vil venteligen vide at opgive de critiske Grunde, som til den Tid maatte haves for Seddelens Ægthed.

Ogsaa en Literatus.

Kjøbenhavns Børs, d. 15 Januari 1828.

Hamburg 2 M. —		à
à vista 218		
Species 220		
Specier solgtes til		
13 Rbmk. 3¾ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler		
pr. 100 Specier	155	155½ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler		
pr. Rdlr. Rigsgjeld	48½	49 Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	84	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	77	77¼ i Banco
Nationalbank Obligationer		
(af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	113	113¼ Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl.		
Renter pr. 6 Januar	96½	97 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan		
ved Hambro & Søn	105	— i Banco
4 pC. Dito nye	98	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	57½	— L. Sterl.

De, som have paategnede Subskriptionsplaner ihænde paa Hr. Prof. Nyerups Udgave af Peder Lolles Ordsprog, ville behageligst tilskikke Undertegnede samme inden Udgangen af Januari Maaned.

A. Soldin.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 6.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 19 Januari 1828.

Den danske Nationalbank.

"Regnskab over Nationalbankens Indtægter og Udgivter for Bankaaret fra 1 Aug. 1826 til 31 Juli 1827, tilligemed en vedføjet Forklaring, som viser Bankens Status til bemelte 31 Juli" er udkommet, og faaes hos Popp, Østergade No. 72, for 40 Skill. Tegn. Nogle af Resultaterne af dette Regnskab, sammenlignet med Regnskaberne for de forløbne Aar, meddele vi dette Blads Læsere.

I. Bankhæftelsernes Beløb.

a. Ved Rigsbankens Begyndelse 1813, efter de specielle Registre, som for hver Kjøbstad, og hvert Amts Distrikt ere affattede over den Banken tillagte Fordring i hver enkelt Ejendom (see Koll. Tid. 1817. S. 7 og 37.)

1. Danmark.

1. Jorder . . . Rbd. 12,993,186. $40\frac{1}{10}$ ß.
2. Tiender . . . . . . 2,105,281. $38\frac{97}{100}$
3. Bygninger . . . . . 3,884,736. $75\frac{1}{2}$

18,983,204. $58\frac{57}{100}$.

2. Slesvig.

1. Jorder . . . . . Rbd. 5,533,914. 66.
2. Bygninger . . . . 659,505. 89.

6,193,420. 53.

3. Holsteen.

1. Jorder . . . . Rbd. 6,351,146. 67.
2. Bygninger . . . . 1,490,553. 28.

7,841,699. 95.

Ialt Rbd. 33,018,325. $20\frac{57}{100}$ ß.

b. Den 31 Juli 1818, ved Overgangen fra Rigsbanken til Nationalbanken:

1. Danmark . . . . Rbd. 17,290,643. 71.
2. Hertugdømmene . . . 13,230,431. 47.

Ialt 30,521,175. 22.

c. Den 31 Juli 1827:

1. Danmark . . . . Rbd. 16,036,352. 47.
2. Hertugdømmene . . . 12,035,480. 61.

28,071,833. 12.

Ved Sammenligning af Beløbet efter Registrene 1813 . . . . Rbd. 33,018,325. 21 ß.
og efter det d. 31 Juli 1827 afsluttede Regnskab . . 28,071,833. 12

findes altsaa en Formindskelse af 4,946,492. 9

I Hovedsummen af de specielle Registres Beløb ere nogle Forandringer foregaaede ved Rettelser, samt Af- og Tilgange, grundede paa Revision og Undersøgelser, men alle disse ere i det Hele ei betydelige imod den Forandring, der er fremstaaet ved de Afdrag som paa Hæftelserne ere indbetalte, tildeels mod Rettighed til at blive Aktionair, tildeels og for en stor Deel i Henseende til Hertugdommene, efter Patentet af 4 Juli 1818 ved Obligationer til forskjellig Rentefod. Her optages hvad disse Afdrag, Afbetalinger og Afgange have udgjort siden Nationalbankens Stiftelse.

Bankaaret	Danmark. Rbd.	ß.	Hertugdømmene Rbd.	ß.
fra 1 Aug. 1818 til 31 Juli 1819	79,705.	90.	897.149.	26
fra 1819—20	24,602.	65.	22,856.	1
— 1820—21	37,600.	24.	12,580.	23
— 1821—22	41,120.	37.	28,109.	51
— 1822—23	94,393.	6.	10,288.	42
— 1823—24	186,748.	86.	81,427.	87
— 1824—25	344,224.	1.	90,395.	77
— 1825—26	319,372.	73.	34,066.	52
— 1826—27	126,623.	26.	18,077.	8

II. Seddelmassen.

Den cirkulerende Seddelgjeld har siden 1813 til forskiellige Perioder været følgende:

	Rbd.	ß.
Af Rigsbanken Tid efter anden udgivet for	38,834,356.	87
1818, d. 31 Juli, ved Overgang fra Rigsbanken til Nationalbanken, var Summen formindsket til	31,106,181.	9
1820, den 1 Aug., efter de aarligen opbrændte og tilintetgjorte Summer, nedsat til . .	23,895,236.	33
En betydelig Formindskelse, af Beløb 5,976,700 Rbd., var tilvejebragt ved det Laan, som Banken ifølge Indbydelse af 4 Febr. 1820 stiftede.		
1824, 1 August . . .	21,325,719.	49
1825, 1 Aug., lige Sum.		
1826, 1 August . . .	20,899,722.	22
1827, 1 Aug., beregnet at blive, efterat en Seddel-Inddragelse er effectueret	20,290,805.	36

III. Den Nationalbanken ved Octrojen paalagte Obligationsgjeld.

1. Beløbet af de for indløste slesvig-holsteenske Skatkammerbeviser paa 20 Rd. slesvig-holsteensk Courant udstædte Obligationer a 4 pCt. var oprindeligen 5,000,000 Rbd., siden formindsket, saaledes at samme ved det d. 1 Aug. 1825 begyndte Bankaar udgjorde kun 4,346,120 Rbd. Sølv. I det fra bemelte Tid løbende Bank-Aar blev afdraget en Sum af 1,400,000 Rbd. saaledes at denne Slags Obligationers Beløb d. 31 Juli 1826 kun var 2,946,120 Rbd. Sølv, og i det til den 31 Juli 1827 løbende Bankaar er ingen Forandring heri skeet.

(Nogle flere Repræsentativers Indløsning ved Obligationer var gjort til Forpligtelse for Banken, nemlig Speciessedler til Beløb 842300 Spec. — og Assignationer for Hertugdømmene, udstædte efter Patent af 19 Dec. 1810, hvorfor udstædtes 5 pCt. rentebærende Obligationer af Beløb 1,920,000 Rbd. Disse ere efterhaanden indfriede.)

2. Finantsernes Reservefond i uopsigelige Obligationer var til forskjellige Tider:

	Rbd.	ß.
Da Rigsbanken begyndte . . .	7,000,000.	=
Den 31 Juli 1818 ved Overgangen fra Rigsbanken til Nationalbanken	6,607,881.	61
Den 31 Juli 1827	4,996,584.	36

Af det oprindelige Beløb 7 Mill. Rbd. erlægges aarligen 6 pCt. eller 420,000 Rbdl., de fem 5 pCt. som Rente, og 1 pCt. i Afdrag; hvorefter denne Obligationsgjeld skulde være afbetalt og udslettet 1848; men i Bankaaret fra 1 Aug. 1825 til 31 Juli 1826 blev, efter Opsigelse fra Bankens Side, gjort et extraordinairt Afdrag af 500,000 Rbd. Sølv. I sidste Bankaar er kun det fundationsmessige Kapitalafdrag skeet med 163995 Rbd. 59 ß. Sølv.

IV. Anden paadragen Obligationsgjelds Beløb, d. 31 Juli 1827.

	Rbd. Sølv.
1. For et af H. M. Kongen til Banken overdraget Guldtaffel . . .	150,500.
2. For de efter Bekjendtgjørelse af 21 Juni 1818 udstædte uops. Obligat.	130,600.
3. For Obligat., udstædte for det ovennævnte, efter Indbydelse af 4 Febr. 1820 stiftede Laan, hvis oprindelige Sum var 5,976,700 Rbdlr., det tilbagestaaende Beløb . .	4,394,500.
Ialt	4,674,600.

I Bankaaret til 31 Juli 1827 var det paa sidstnævnte Laan gjorte Afdrags Beløb 100,700 Rbd.

V. Bankens Virksomhed ved Udlaan og Vexeldisconteringer.

Banken ejede d. 31 Juli 1827:

	Sølv Rbd.	ß.	Sedl. og T. Rbd.	ß.
Udestaaende almindelige Laan, samt i Bco. og Vexler	2,593,842.	67.	2,254,396.	61
De af Banken disconterede Vexler	97,096.	18.		
Imod Vexelobligationer udestaaende			142,193.	16
For Indlaan var Banken skyldig	1,115,119.	91.	1,774,165.	28

Indskud til Aktier udgjorde d. 31 Juli 1824 ialt: 36100 Rbd. Sølv. — Den 31 Juli 1827 37400 Rbd. Sølv.

VI. Sammenligning imellem Bankens Kapital-Konto d. 31 Juli 1818, ved Overgangen fra Rigsbanken til Nationalbanken, og d. 31 Juli 1827:

	Sølv Rbd.	ß.	Sedler Rbd.	ß.
1818 ejede Banken	1,831,103.	44.	3,859,756.	40
1827	2,250,497.	85.	2,020,241.	79
	+ 419,394.	41.	÷ 1,839,514.	57

I Henseende til Formindskelsen maae man bemærke de store Afdrag, der paa Obligationsgjelden ere i Mellemaarene skete.

VII. Bankens Administrations-Omkostninger og Mere Banken vedkommende.

I Bankaaret fra 1 Aug. 1826 til 31 Juli 1827, var Beløbet af Lønninger til Direktionen, Embedsmænd og Betjente, samt Vartpenge til Rigsbankens Direktion og Administration i alt Sølv 49500 Rbdlr. — Omkostninger ved Seddelfabrikation, samt Seddelpapir, Trykning, Stempling, og Lønninger til Numeranter og Underskrivere 20628 Rbd. 92 ß. Sølv. — Godtgjørelse for falske Sedler 1008 Rbd. Sedler. Porto 3113 Rbd. 23 ß. S. o. T. Andre Udgivter ved Kontoiret, Brændsel, Inventarium ɔc. Sølv 576 Rbd. 91 ß. og Sedler 10091 Rbd. 83 ß.

Bankens Bygning staaer ansat til Værdie 47779 Rbd. 32 ß. Sølv.

Banken er i Anledning af dens Udlaan kommen i Besiddelse af nogle Aktiva. Disse vare af Beløb

Den 31 Juli 1826 41086 Rbd. 69 ß. S.o.T.
— 31 Juli 1827 32581 — 69 —

Bankens Restancer fra 1818 og de følgende Aar ere betydelige. De udgjorde

Den 31 Juli 1826 Sølv 550882 Rbd. 25 ß.
— 31 Juli 1827 . . 469597 — 29

Hvorvidt Bankens Opgjørelse med Bank-Institutet i Altona er kommet i Henseende til hvad Institutet har at bidrage til Afgjørelse af den paa Banken ifølge Octrojens 12 §. hvilende Gjeld, sees ikke, kun at fra dette Institut er i Bankaaret indkommet a Conto til Afdrag 792734 Rbd. 36 ß. Sedl. og T.

I Bankaaret til 31 Juli 1825 var afdraget 930,000 Rbd.
— — — 1826: 520,424 R. 92 ß.

Ej heller sees nogen Oplysning om en paa Banken i Anledning af Courantsedlernes Indløsning

hæftende uopgjort Fordring, som igjennem alle Regnskabsaarene er anført, og som fra 31te Juli 1821 har været uforandret anført med 907,621 Rbdl. 38 ß. Sedler og Tegn.

Det er ifølge Bankoctrojens 41 §. at de aarlige Bankregnskaber bekjendtgjøres. Man har før yttret, at det vilde sikkert være Publicum kjerkomment, om disse Regnskaber ledsagedes med nogen Beretning om Bankens Virksomhed i Bankaaret til Opnaaelsen af de store Bestemmelser samme har. Hvad har den paa enhver Maade bidraget til Lettelse for Produktion, Handel og Omsætninger? Det er aabenbart af Regnskabet at mange Summer ved Bankens Indlaan ere unddragne Omløbet — ligesom ved Sparekasserne, efter den Indretning de have — og paa mange andre Maader. — Mærkelige ere de Breve fra Jylland som læses i Dagen 1826 No. 300 og 303, og de høit yttrede Ønsker om Filial-Indretninger udenfor Kjøbenhavn, som Nationalbanken ved Octrojens §. 57 er tilladt at have. Det var under 4 Juli 1818 Bankens Octroi blev givet; altsaa ere næsten ti Aar henrundne, men intet høres endnu dertil. Hvilke Grunde og Omstændigheder hindrer Banken fra at opfylde de, som det synes, besøjede Ønsker, og som Regjeringen ved Octrojens Bestemmelse, har givet Udsigt til? Til Bankaarets Historie hører: at den første udnævnte kongl. Bank-Kommissair, Geheimestatsminister F. Julius Kaas, døde d. 11 Jan. 1827, og at Hs. Exc. Geheime-Statsminister v. Stemann under 22 Januari næstefter blev udnævnt til hans Eftermand. Hvad der fremdeles hører til Bankaarets Historie, Anordningerne Penge- og Bankvæsenet vedkommende. Afvexlingerne i Bestyrelsens Personale, Vigtig-

heden af de Udlaan og Diskonteringer Banken til at fremme Pengeomløbet har gjort, Notitser (naturligvis uden nogen, hverken interesserende eller nyttig Opgivelse af specielle, og private Forhold allene vedkommende, Navne og Omstændigheder), f. Ex. Antallet af de Folier der haves, Beløbet af de Depositer den har modtaget o. s. m. vilde vistnok have sin Nytte.

Om Sproguenigheden.

Den Bogstavstrid, som en Tidlang har hersket i vor Literatur, kunde hos Mange let opvække den Formodning, at Retskrivningen var nu bragt den urokkeligste Fasthed saa nær, at der kun stod tilbage at bestemme, om man i visse Ord f. Ex. skal bruge k eller q, og andre saadanne Uvæsentligheder. Men det er dog vist, at i intet europæisk Tungemaal de Skrivende indbyrdes ere saa uenige i Henseende til Bogstaveringsmaaden, end netop i dette Øjeblik i det Danske. Enhver, stod han end paa nok saa lavt et Trin i Literaturen, troer sig berettiget til at danne sig egne Sprogregler og til at nedrive enhver Anden, der ikke nøje følger disse selvgjorte Regler. Den Ene skriver f. Ex. maaskee, skete, den Anden maaske, skede, den Tredie maaskje, skeete. A siger: man skal skrive negte, B derimod raaber det er urigtigt! — man maa skrive nægte. Forvirringen bliver med hver Dag større, og jo mere man stræber efter at nærme sig Overenstemmelsesmaalet, desto mere synes man at fjerne sig derfra.

En fuldkommen Overeensstemmelse i Bogstaveringsmaaden gives der næsten i intet Sprog.

I det Engelske kunne mangfoldige Ord skrives paa forskjellige Maader. F. Ex. to daub og to dawb, to disintangle og to disentangle. I Fransk ligesaa, endskjøndt maaskee sjeldnere. Man skriver Phiole og Fiole, Coeffe og Coiffe ꝛc. Kunne altsaa to saa dyrkede og slebne Sprog, som det Engelske og Franske ikke undgaae Uoverenstemmelser, hvorfor skulde det Danske da kunde det? Hvo kan overalt med Bestemthed sige om det er rigtigere at skrive nægte end negte, maaske end maaskee, Have end Hauge? Kommer det her ikke ganske an paa de Grundsætninger, man gaaer ud fra, i Henseende til Etymologie og Sprogbrug? og hvor forskjellige kunne saadanne Grundsætninger ikke være?

Men Bogstaveringsmaaden i enkelte Tilfælde, thi i de fleste ere de gode Forfattere sædvanligen overenstemmende, udgjør den mindre væsentlige Deel af et Sprogs Skjønhed, Vellyd og Eftertryk. Om man end var fuldkommen enig om et Sprogs Bogstaveringsmaade, saa kunde en Stiil, uden en eneste Sprog- eller Bogstaveringsfeil, dog være meget slet, ligesom omvendt en Stiil med virkelige Smaafeil, ypperlig. Erfaringen lærer at de meest skrupuløse Sprogpedanter, i Almindelighed skrive haardt og stift, og de, som beskyldes for Synder mod Sproglæren, føre en behagelig og flydende Stiil. Det sidste er ogsaa noget naturligt; den som skriver med Aand og Følelse, kan umuligt hvert Øjeblik huske paa Badens Gramatik, naar det gjelder om at skrive sprogrigtigt eller paa Rahbeks Læsebog, naar det gjelder om at skrive sprogskjønt. Blair har med Exempler bevist,

at i de bedste af Addisons Arbeider findes Sprogurigtigheder, og dog er hidtil ingen opstaaet, som har villet fraſtride Addison den første Rang blandt Engellands Stilister.

Det ligger i Sagens Natur, at den meest aandløse Ord- og Bogstavkløver maa kunne finde Feil i det meest aandrige Arbeide, thi jo mere flydende en Stiil er destolettere kan der, som sagt, have indsneget sig deri enkelte Urigtigheder. I det skjønneste Ansigt kan man med et Forstørrelsesglas opdage smaa Fregner og i den meest classiske Stiil kan en pedantisk Ordkløver finde en Bogstav- eller Interpunctionsfeil. Hos den Kyndige kunne slige micrologiske Udpegninger vel ikke skade den kritiserede Forfatter, men destomere hos den uselvtænkende Hob, der, naar den seer en Ramse af saakaldte Feil mod Retskrivning, strax udraaber: han maaler ham min Tro Skjæppen fuld! — Den sande Kjender vil imidlertid nok vide at skjælne mellem et raphaelsk og et chinesisk Malerie, mellem Thorvaldsens Jason og een af Træfigurerne ved Knippelsbro.

2 x 18.

Den engelske Plov og det svenske Å.

Hvor dog den engelske Plov arbejder herligt i den muldede Jord, hvor den gaar dybt og stadigt og besværer dog saa lidt som det er muligt de Dyr som trække den, hvor den er simpel i sin Indretning, let at haandtere, næm at styre og i mange flere Henseender fortrinligere end den sædvanlige danske. Men se! der staa Naboerne og spotte over de nye Kunster, over ham som forkaster det gamle og bilder sig ind

at han er klogere end andre; ja! de er nærved at sige, at han som ikke vil bruge den danske Plov burde heller ikke have dansk Jord, og at det slet ikke var for haardt om de som ynde saa meget det engelske det udenlandske om de bleve en smule landsforviste. Det er naturligvis kun Idioter og Hjemfødninger og Slendrianshelte som mene saadant, men deres Tal er mange og deres Magt er stor. Beklager mig derfor, I Oplysningens Venner, I som erkjende det Gode af hvad Land og Folk det end er, jeg tør herefter ikke bruge den engelske Plov!

Hvor dog det svenske å er et langt mere passende Tegn for sin Lyd end det hidtil brugte dobbelte a, hvor det er langt lettere at skrive og næmmere for Børn at lære og kan aldrig give Anledning til Misforstaaelse og urigtig Udtale saaledes som det danske aa gjør i mange Ord baade af vore egne og af de fremmede som vi bruge. Men der staa de og stirre derpaa og gjøre sig saa dumme, som om de ikke kunne læse det og kalde det spotvis en Hieroglyf og belægge det med andre smukke Ogenavne; der knurre de over at det nasjonale forkastes og god gammel Skik og Brug tilsidesættes for at indføre nye unyttige Moder; ja de ere istand til at sige, at hvis vi nogensinde bleve undertrykkede af vore svenske Naboer, da var det hans Skyld som først indførte det svenske å. Det er forunderligt at saadanne Meninger kan existere, og det blandt dem, som ellers tale for Oplysning, Fremskridt og Universalitet, men som i denne Henseende ere ultradanske illiberale; men deres Tal er mange og deres Magt

er stor. Beklager mig derfor, I simplere friere Sjæle, jeg tør herefter ikke bruge det svenske å.

d. 1ste Januar 1828.

F.

Indenlandske Efterretninger.

Den 12 Jan. døde i Kjøbenhavn Professor Peter Mandrup Lem i sit 68de Aar. Han var i sin Tid den første Violinspiller i Danmark, og allerede som Barn, da han i de Concerter, hvor han spillede, maatte staae paa en Skammel, vakte han almindelig Beundring. Han fremtryllede paa sit Instrument rene Sølvtoner og i den Henseende lod han sikkert intet Ønske tilovers. Men hvad der maaskee manglede ham, var Følelse og Begeistring i den Grad, man med Føie fordrer dem hos en Virtuos. Han har dannet mangfoldige Elever; men som Componist har han aldrig udmærket sig. Ved legemlig Svaghed var han allerede længe død for sin Kunst.

Efterat Mad. Catalani har nedsat Priserne paa Billetter til hendes Concerter fra 4 til 3 Rbd. for Parquet, fra 18 til 10 Mk. for Paterre og saa fremdeles, er Søgningen derefter bleven saa stærk, at man har seet sig nødsaget til at lade bekjendtgjøre, at ingen Notice vil blive tagen af mundtlige eller skriftlige Bestillinger til næste Concert, men at de blot erholdes den Dag, den anmeldes, hos Hr. Casserer Gall.

Med Classelotteriets Indretning for Aaret 1828 er der atter foregaaet en Forandring. Det skal bestaae af 5 Classer, Indskuddet bliver til 1ste C. 2 Rbd., til 2den, 3die og 4de C. 5 Rbd. hver Gang og til 5te C. 6 Rbd. Den høieste Gevinst i 1ste C. bliver 2000 Rbd., i 2den 3000 Rbd., i 3die 4000, i 4de 5000 Rbd., i 5te 40,000 Rbd.

Blandede Efterretninger.

Mahagonitræet udmærker sig ved Pragt og Størrelse iblandt Træerne, og vorte et herligt Egetræe, vore Skoves Konge, ved Siden af det, vilde Egen i Ligning mod hint Trope-Træ synes dværgagtig. Dets Stammes uhyre Omfang og Høide, og det udstrakte Rum, som dets Rødder optage, gjør det til en ophøiet Naturgjenstand, og indgyde snart den Tanke, at denne Plantekolos er skabt for en Titanslægt. — Handelen med Mahagony eller Akajou-Træet var i det 17de Aarhundrede endnu ubekjendt i Europa, men er nu udbredt over den hele civiliserede Verden, og bleven næsten en Nødvendighed. Træet hører efter det linnæiske System til 10de Klasse, og den bekjendteste Species fører Navnet Swietenia Mahagony. Linnee gav Planteslægten Navn efter sin Ven Gerard van Swieten. Det voxer høist langsomt, og fældbare Træer ere, efter almindelig Angivelse, 150 til 200 Aar gamle. Fra Honduraskysten i Mellem-Amerika er Mahagoni-Træets Udførsel vigtigst. At finde Grupper af dette Træe i de store Skove, at bane Veie dertil, fælde det, bringe Plankerne frem til Stranden er et besværligt Arbeide, og beskæftiger mange Mennesker. (En udførlig Beretning herom, efter Capit. Philipp's Honduras-Almanach, læses i Columbus, Januar Hæftet.)

I Amerika ere forskjellige Steder der føre Navnet Hamburg, saasom:

1. Hamburg i Staten Pensylvanien i Canton Becks, Distriktet Windsor. En Tysker nedsatte sig her først i Aaret 1783. Nu har Stedet 70 velbyggede Huse, omtrent 400 Indvaanere, deels Lutheranere, deels Reformeerte med en fælles Kirke.

2. Hamburg i Staten Delavare, Canton Newcastle, omtrent 8 Mile sydvest for Philadelphia. 1820 havde denne lille Bye kun 18 smaae Huse, for største Delen kun beboet af Mulatter og Negre.

3. Hamburg i Staden Syd-Carolina paa den østlige Side af den sejlbare Flod Savannah, ligeover for Staden Augusta i Staten Georgien, og forbunden med samme ved en skjøn Broe. Staden er sundt og regelmæssigt anlagt og opbygget. 1824 havde den 600 Indvaanere, i August 1826 allerede 2600, og den er i stærkt Tiltagelse. Staden er næst Augusta Hovedstapelpladsen for Bomuldshandelen. Den er den betydeligste Stad af dette Navn i Amerika; den staaer i Forbindelse med Savannah og Charleston ved Dampskibsfart. Der bygges ideligen store og prægtige Mur- og Qvadersteens-Bygninger, og en Kirke er opført. Staden er anlagt 1820 af Hr. Andreas Schultz, en fød Hamborger, som havde arbeidet i sin Fædrenestad, som Karl i et Brændeviinsbrænderi, men var derfra gaaet som Matros til Nordamerika. Han holdes nu for en af de rigeste Mænd i samme Egn.

4. Hamburg i Staten Illinois er et lidet Sted paa den østlige Kyst af Missisippi, har kun 12-14 Huse, mest af Træstammer, ligger lavt og usundt.

5. Hamburg, en liden Stad i Canton Stark, Staten Ohio, havde i Aaret 1825 et Antal af 200 Indvaanere. Vil blive betydelig, efterhaanden som der rykkes frem med Anlægget af den Canal der skal forbinde Erie-Søen med Ohio-Strømmen.

Paa den østlige Side af Surinams Munding i det nederlandske Guayane paa Sydamerikas Nordostkyst ligger en betydelig Kaffeplantage med Navnet Hamburg. (Forkortet fra Columbus. Jan.)

Kjøbenhavns Børs, d. 18 Januari 1828.

Hamburg 2 M. —		à
à vista 218		
Species 219		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 2¼ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	155	155½ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	84½	85 Rbd. Sedl.
Dito Dito	77½	— i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	112¾	— Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	97	97½ Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco
4 pC. Dito nye	98	98½ i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	57¾	58 L. Sterl.

Italiensk.

I dette Sprog gives Underviisning af en indfødt Italiener, for en moderat Priis. En Billet desangaaende bedes aflagt hos Hr. Conditor Pedrin, i Boutiquen paa Gammeltorv No. 89.

Rettelse.

No. 4, S. 61, L. 16 nedenfra: istedetfor tjent i Wien læs: tjent, til Wien

---

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. I. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 7.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 22 Januari 1828.

Et Par Ord med Hensyn til det Christus-Billede, som siges at skulle opstilles ved Alteret i vor Frue Kirke.

Da Morten Luther havde reist det aandelige Banner mod Forderverne af den christelige Kirke, bleve mange ved dette Syn saa forvirrede i Hovedet, at de meente, Timen var kommet, da det reent aandelige skulde fremtræde, og Sandseverdenen at træde tilbage i Alt, hvad angik Tilbedelsen. Det var saadant Menen der gjorde, at en Carlstadt og Konsorter brøde ind i Wittenberger-Kirken, og nedreve skjændigen alle Kunstens skjønneste Værker; glemmende, at eet er det, at forherlige en Begivenhed ved en Kunstforestilling, for derved at vække dyrebare Minder; et andet at ville binde Aanden til Tilbedelsen ved Fremstillingen af religiøse Gjenstande. Over det sidste bør den christelige Kirke lyse sit Anathema! — I Tidens Gang har denne Sag tagen en forskjellig Retning i den protestantiske Kirke. Det henrundne Aarhundrede, der troede med fuldkommen Vished at have afgjort, at Philosophien skulde være Hovedhjørnestenen for Christendommen, troede ogsaa med Hensyn til den udvortes Gudsdyrkelse at have grebet det Rigtige. Alt skulde være Aand, og, skjønt det Sandselige stak temmelig stærkt frem i mangen Philosophs Liv, blev dog Resultatet, at al Ceremonie og al sandselig Indvirkning til Fromheds Oplivelse hos Mennesket skulde bandlyses af vore Kirker. Heraf fulgte, at alle Kirker, som enten bleve ny opbyggede, eller hos hvilke der kunde gjøres fornøden Forandring, bleve indrettede saaledes, at enhver Gjenstand, der tog Hensyn til Gudsdyrkelsen, og ei agtedes absolut nødvendig, selv historiske Monumenter, bortfjernedes fra Kirken. Dog — *nu* synes det igjen, at man har fattet det *rette* Forhold imellem det aandelige og sandselige; man synes at forstaae, at gjennem Legemet bør Aandens Liv gives Næring. Man finder det ei mere urigtigt, men endogsaa passende, at Kirken eier værdige Ceremonier; at den smykkes med Kunstværker,

der betegne Handlinger af Aabenbaringens historiske Deel. Dette Princip synes man ogsaa at følge for vor Frue Kirke i dens nye Skikkelse. Imidlertid siges der, at ved Alteret skal opstilles et Christusbillede. Forudsat, at dette er sandt, da maae Anmelderen tilstaae, at denne Idee har vakt hos ham heelt sælsomme Følelser. Et isoleret Christusbillede, hvad er dog dette? En olympisk Jupiter i en saadan Fremstilling, det er forstaaeligt; men et saadant Christusbillede er uforstaaeligt. Christus er en historisk Person, men ogsaa en guddommelig Person. Som en historisk Person henhører han under Kunstnernes Forum. Men som saadan kan han kun fremstilles saaledes, at han sees i en menneskelig Handling. Passende ere derfor Fremstillinger af Christus, hvor han f. E. sees at velsigne Børnene, at helbrede en Syg og desl. Men, fremstilles han isoleret, uden nogen Hensyn til en eller anden historisk Handling, da er Meningen af denne Fremstilling: Han staaer der som Guds Søn! Men er ikke en saadan Fremstilling et Misbrug af Kunsten? er forargelig for den sande Christen? uværdig for den protestantiske Kirke? Er ei en saadan Fremstilling af Christus et Misbrug af Kunsten? Guds Søn staaer som et Ideal for den troende Christens Sjæl. Jo renere hans Aand vorder, jo mere han veed at opløfte sig til en aandelig Dyrkelse af Gud, desto skjønnere staaer Frelseren for ham; saa skjøn, at han føler Umueligheden af at indeslutte hans Væsen i en død Form. Mon Kunstneren tænkte herpaa, da det blev en Opgave for ham, at danne et isoleret Christusbillede? Visseligen ikke! Thi aldrig vil den sande Kunstner misbruge sin Kunst. Han tænker sig Christus, som en historisk Person; men

det bliver han aldrig, naar han fremstilles isoleret. Skulde derfor ikke et saadant Billede i en christelig Kirke blive forargelig? Thi naar den sande Christen i Troe opløfter sin Sjel til sin Forsoner, og hans livsalige Billede svæver for hans Aand, da staaer det Menneskebillede for ham, bryder Staven over hans salige Følelser, og bøier hans Aand fra Himlen til Jorden. Det er med en saadan Fremstilling, som med Afbildningen af Gud, der desværre endnu findes i al muelig Krashed paa adskillige Altertavler. Sandeligen, jeg maae ansee en saadan Fremstilling af Christus at være uværdig for den protestantiske Kirke. Har man da ganske glemt Buddet: "Du skal ei gjøre dig noget Billede efter det, som er i Himlen"; — bør den protestantiske Kirke, hvis Maal dog er, at føre dens Medlemmer til en Tilbedelse, der saameget muligt realiserer Herrens Ord: at tilbede i Aand og Sandhed, ei vogte sig for — man vil ei sige, at indføre Billeddyrkelsen — men at aande paa Billederne, for at forsøge om de faae Liv? Ja! et Liv faae de vel! Kunstnerens Liv, der er paa sit Sted, hvor det historiske fremstilles, eller menneskelige Idealer; — men det har forvildet sig der, hvor Livet, som skal sees, er helligt og evigt.

Ønskeligt var det derfor, om Nogen, der vidste fuld Besked med dette Christusbillede, vilde give fornøden Oplysning derom, at man kunde vide, hvorvidt man engang med sand aandelig Opbyggelse vil kunde nyde Naademaaltidet ved Alteret i vor Frue Kirke. Thi vel sandt, ved en saadan Handling er det indvortes Menneske Hovedsagen; dog Yderverdenen har for megen Magt over Mennesket, at man bør troe den kan oversees.

11—9—8.

Baussets Mindeværdigheder om Napoleon.

Den franske Presse har en Tidlang været sysselsat med at levere Bidrag til Napoleons Historie. Adskillige af dem have unægteligen aabnet nye og vigtige Kilder til Oplysning, andre ere aabenbart blot skrevne for at tilfredsstille den almindelige Søgning efter Morskabslæsning, som især de mangfoldige, al Bogafsætning undergravende, Læse- og Laanebibliotheker med ubeskrivelig Gridskhed fordre i Frankrig som overalt. Memoires pour servir à l'histoire have længe været en søgt Modeartikel i de franske Bogmanufacturer, beregnede paa øjeblikkelig Afsætning, og udarbeidede med største Ilfærdighed, uden Hensyn til om de kunde være til nogen Nytte for den tilkommende Historieskriver. Et Værk, der ikke hører til de mindst agtværdige i denne Classe, er Memoires Anecdotiques sur l'interieur du Palais, et sur quelques evenemens de l'Empire, depuis 1805 jusq'uau 1 Mai 1814, pour servir à l'histoire de Napoleon. Par L. F. J. D. J. de Bausset, ancient Prefet de Palais Imperial, Paris 1827, 2 Tom. 8. — Forfatteren har i ti Aar været Prefect eller Overopsynsmand over det Keiserlige Pallads. De Efterretninger han meddeler i denne officielle Egenskab, eller de Kjendsgjerninger, han som Øjenvidne stadfæster, fortjene derfor at betragtes som særdeles paalidelige. Mindre Tillid have derimod de Beretninger, han meddeler efter Andres Fortælling, Krav paa. Han leverer vist nok ofte i sit Værk mange ubetydelige Træk af Napoleons Characteer og Handlemaade, men da selv det Ubetydeligste, der angaaer en stor Mand, altid har Interesse, saa tillade vi os her at anføre

nogle deraf. Hver Morgen Kl. 9 kom Keiseren ud fra det Indre af sine Cabinetter, ganske saaledes paaklædt, som han gik den hele øvrige Deel af Dagen. De opvartende Officerer bleve først modtagne og erholdt Instructioner for hele Dagen. Derpaa fulgte grandes entrées, bestemte for Personer af højeste Rang. Kl. 9½ spiste Napoleon Frokost, hvortil han i Almindelighed kun behøvede otte Minuter. Men naar han stundom trængte til at lukke sit Cabinet, som han kaldte det, saa varede Frokosten temmelig længe. Han var da meget munter og snaksom, og modtog Besøg af Mange, Berthollet, Denon, Corvisart, David, Gerard, Isabei, Talma, Fontaine. Ministerne og Generaldirecteurerne modtog han sædvanligen Kl. 6, efter Middagstaffelet, og undersøgte da med dem offentlige Anliggender. I Mad og Drikke var han meget maadeholden. Han drak ingen anden Viin end Chambertin, og sjeldent uden blandet med Vand. Aldrig nød han Liqueurer. Han drak almindeligen to Kopper reen Kaffe, en Kop om Morgenen, og en anden efter Maden. Middagstaflet varede kun fra 15 til 20 Minuter. Saasnart han var traadt ind i Selskabssalen præsenterede en Page ham en forgyldt Sølvtallerken med en Kop og en Sukkerskaal. Den første opvartende Cavalier skjænkede Kaffeen. Keiserinden tog Keiserens Kop, skjænkede den i Underkoppen, og rakte Keiseren den. Ofte glemte Napoleon at drikke sin Kaffe; baade Josephine og siden Marie Louise maatte da minde ham derom. Snart derefter gik Keiseren ind i sit Cabinet til sine Forretninger, og Keiserinden ned ad en Løntrappe til sine Værelser, hvor Hofdamerne og de andre berettigede Damer vare forsamlede. Der fremsattes nu Spilleborde, for at danne en Cirkel.

Ofte kom Keiseren ned og talede fortroligen med Damerne eller andre Tilstedeværende. Saaledes var almindeligen det Liv, Napoleon førte i Thuillerierne, og dets Ensformighed blev ene afbrudt ved en Concert, en Comedie, et Jagtpartie. — Et af de interessanteste Stykker i Bogen er Forfatterens Skildring af det Optrin, der fandt Sted, da Napoleon første Gang tilkjendegav Josephine, at han vilde lade sig skille fra hende: et Optrin, som Forf., der selv har spillet en Rolle i denne Tragedie, var bedst istand til at levere de omstændeligste Efterretninger om. "Tre Dage, siger Bausset, førend vor Ankomst til Fontainebleau, sporede jeg nogle Tegn paa Mismod i Josephines Ansigt og meget mindre Frihed i Keiserens Fremfærd mod hende. En Morgen efter Frokosten gjorde Keiserinden mig den Ære at indlade sig i en Samtale med mig. Efter adskillige ligegyldige Spørgsmaale, som angaaende Maaden, hvorpaa vi tilbragte vor Tid i Schönbrunn, sagde Keiserinden: "Hr. Bausset, jeg stoler paa Deres Hengivenhed for min Tarv og forlader mig paa, at De med Oprigtighed vil besvare mig det Spørgsmaal, jeg nu vil gjøre Dem." Jeg forsikkrede hende, at jeg var villig til at give hende enhver Oplysning, jeg var istand til, og at jeg saa meget lettere kunde gjøre det, som intet var blevet mig meddeelt under den Betingelse, at jeg ei skulde aabenbare det. "Vel, sagde hun, saa siig mig, hvorfor den særskilte Forbindelse mellem mit og Keiserens Cabinet er lukket." Jeg har ikke erfaret det, Madam; Alt hvad jeg veed er, at der er begyndt paa Reparationer, men man har standset dermed, paa Grund af, at Keiseren er kommen tidligere hjem end man ventede. Maaskee man har forudsat,

at det ikke var sandsynligt, at han saa sildigt paa Aaret vilde residere i Fontainebleau. Deres Majestæt kan see af adskillige Møblers Beskaffenhed i hans Cabinetter, at Tingene ere i en ufuldendt Stand." Dette var mit Svar, og jeg skulde virkeligen havt stor Vanskelighed ved at give et andet. Jeg var ikke opfordret til at tale om Omstændigheder, som jeg selv havde iagttaget. Aldrig skal jeg glemme denne fortræffelige Fyrstindes sidste Ord til mig: Hr. du Bausset, tro mig, der er noget Hemmelighedsfuldt i alt dette. Denne Samtale virkede til at forøge det Indtryk, der gjordes paa mig, medens Underhandlingerne i Schønbrunn fandt Sted. Mine Gisninger bleve snart stadfæstede. — Kongen af Sachsen ankom til Paris d. 13 Nov. og Deres Majestæter forlode Fontainebleau d. 14de. Napoleon var til Hest og tog ind i Palladset de l'Elysée, hvor Kongen af Sachsen boede. Jeg bemærkede Keiserens tiltagende Forvirring i Forhold til Josephines tvivlsomme Forudfølelse af en nærforestaaende Ulykke. Jeg havde Opvartning i Thuillerierne Mandagen d. 27 Novbr.; denne og den næste Dag mærkede jeg en stor Forandring i Keiserindens Ansigt, og en taus Tvungenhed i Napoleons Væsen. Naar han afbrød Tausheden under Maaltidet, saa var det blot for at gjøre mig nogle smaa Spørgsmaale, hvis Besvarelse han aabenbart ikke hørte efter. Paa den Tid varede Taflet sjeldent længer end ti Minuter. Stormen udbrød Torsdagen d. 30 Nov. Deres Majestæter satte sig til Bords. Josephine havde en stor, under Hagen fastbundet Hat paa, der bedækkede en stor Deel af Ansigtet. Det forekom mig som jeg desuagtet kunde see, at hun havde grædt og hun endnu med Vanskelighed undertrykte sine Taarer. Hun var

Sorgens og Fortvivlelsens udtrykte Billed. Den dybeste Taushed iagttoges under Maaltidet; ingen af dem nød noget af det, der sattes for dem, uden for et Syns Skyld. De eneste Ord, Napoleon yttrede, vare henvendte til mig: Hvorledes er Veiret? I det han sagde dette reiste han sig fra Bordet og Josephine fulgte ham langsomt. Caffeen blev bragt, Napoleon tog en Kop, som den opvartende Page præsenterede, og gjorde et Tegn, at han ønskede at være allene. Jeg gik strax, fuld af Sjeleangst. Jeg satte mig i Spisesalen, nær ved Keiserens Selskabsværelse. Paa eengang hørte jeg Josephine udstøde et voldsomt Skrig i Keiserens Værelse. Een af Kammerfrøkenerne, som formodede, at Keiserinden ikke var vel, var i Begreb med at aabne Døren, men jeg forhindrede hende deri, i det jeg bemærkede, at Keiseren, hvis han agtede det nødvendigt, vilde kalde nogen til Hjelp. Jeg stod nærved Døren, da Napoleon selv aabnede den og, da han blev mig vaer, sagde han paa en forvirret Maade: kom Baussset og luk Døren. Jeg gik ind i Cabinettet og saae Keiserinden ligge paa Gulvet, udstødende de meest gjennemtrængende Skrig. Nei, jeg overlever det aldrig, sagde den ulykkelige Josephine. Napoleon sagde til mig: Har Du Kræfter nok til at løfte Josephine og bære hende ned ad Løntrappen ind i hendes Cabinet, til den fornødne Hjelp kan ydes hende?" Jeg adlød og løftede Josephine op, som jeg troede led af et Nerveanstød. Med Napoleons Hjelp tog jeg hende i mine Arme, og han selv lyste mig ned ad Trappen. Da vi kom til det første Trin af Trappen, sagde jeg til Napoleon, at den var for smal til at jeg kunde gaae ned ad den uden Fare for at falde. Han kaldte

strax paa Portefeuille-Bevareren, der Dag og Nat holdt Vagt uden for hans Cabinet, som stod i Forbindelse med Forgemakket ved Trappen, leverede ham Lyset som vi ikke behøvede længer end til at finde Veien ned ad Trappen, og befalede ham at gaae foran. Selv holdt Keiseren ved Josephines Fødder, for at understøtte mig i at bære hende ned. Et Øjeblik kom min Kaarde i Veien og vi vare nær faldne alle Tre; men lykkeligviis slap vi ned uden Skade og lagde vor dyrebare Byrde paa en Sopha i hendes Sovecabinet. Napoleon ringede strax paa Keiserindens Kammerjomfruer. Da jeg først løftede hende op, holdt hun inde med at yttre nogen Klage. Jeg troede hun var falden i Besvimelse; men den Gang min Kaarde kom i Veien midt paa Trappen, var jeg nødsaget til at trykke hende tættere til mig, for at forekomme at hun skulde falde, hvilket kunde have alvorlige Følger for alle de, der havde Deel i dette sørgelige Optrin. Mine Arme sluttede Keiserinden om Livet, hendes Ryg hvilede paa mit Bryst og hendes Hoved paa min højre Skulder. Da hun bemærkede min Anstrængelse for at forekomme hendes Fald, sagde hun med lav Røst: "De trykker mig for haardt." Jeg saae nu, at der var ingen Fare at befrygte og at hun kun for et Øjeblik havde været berøvet Følelsen. Josephines Stilling var i høi Grad sørgelig. Jeg havde ingen Leilighed til at iagttage Napoleon; thi saasnart Kammerjomfruerne vare komne Keiserinden til Hjelp, gik han ind i et lidet Cabinet, der stødte til Sovegemakket, og jeg fulgte efter ham. Hans Bevægelse og Angest var overordentlig. Han underrettede mig om Aarsagen til Alt hvad nyligen havde fundet Sted og føjede til: Frankriges og mit

Huses Tarv tvinger mig til at modsætte mig mit Hjertes Bydende. Skilsmissen er bleven en smertelig Pligt for mig. Jeg er saa meget mere bedrøvet ved dette Optrin, som Josephine allerede i de sidste tre Dage maa have erfaret, igjennem Hortensia, den pinlige Nødvendighed, som tvinger mig til at lade mig skille fra hende. Jeg beklager hende af mit ganske Hjerte; men jeg havde troet hun besad mere Styrke og jeg var ikke beredt paa saa voldsomt et Udbrud af Sorg. Han kunde ikke udtale et Ord uden at puste. — Det hele Optrin varede otte til ni Minuter. Napoleon sendte ufortøvet Bud efter Corvisart, Dronning Hortensia, Cambaceres og Fouche.

Indenlandske Efterretninger.

I Adelgaden, lige over for Helsingøersgaden, boer en fattig Enke, ved Navn Maren Tilgreen, som er 105 Aar gammel. Dette er det andet Exempel paa en overordentlig høi Levealder her i Landet i den allernyeste Tid. For et Par Aar siden døde i Fattighuset i Frederiksberg en Olding, ved Navn Anders Normand, der i yngre Dage havde staaet i Krigstjenesten, i en Alder af 106 Aar, i det mindste efter det af ham selv opgivne Fødselsaar.

Torsdagen d. 24de d. M. er berammet en Generalforsamling i det Kgl. asiatiske Compagnie, som Interessenterne anmodes at møde i, for 1) at lade sig meddele de Efterretninger, som Directionen maatte have at foredrage; 2) at høre Decisionen over det europæiske Regnskab fra 12 April 1826 til 11 April 1827; 3) at meddele Approbation paa den af Compagniets bestandige Commission bifaldte Fortolkning af Conventionens §. 15; 4) at vælge en lovkyndig Directeur i Etatsr. Schäffers Sted blandt følgende Interessenter: Etatsr. Bildsted, Confer. R. Schlegel, Etatsr. Schäffer, Justitsr. og Høiestr. Advoc. Treschow; 5) at vælge en lov-

kyndig og en handelskyndig Decisor, blandt de dertil af Commissionen foreslagne Interessenter.

Veiviser eller Anviisning til Kjøbenhavns, Christianshavns og Forstædernes Beboere for Aaret 1828, redigeret, forlagt og udgivet af Boghandler L. Thiesen, er udkommen. Denne Gang er dette nyttige Skrift 633 Sider eller 26½ Ark stort, altsaa 13 Sider større end forrige Aar, hvilket noksom vidner om forøget Fuldstændighed, hvorefter Udgiveren umiskjendeligen stedse har stræbt. Saaledes ere denne Gang ved Slutningen af Bogen tilføjede to Artikler: 1) om de udenlandske Gesandtskaber ved det danske Hof og 2) om Dampskibsfarten imellem Kjøbenhavn og Kiel, Dobberan, Travemünde, Lübek, Jylland, London, Petersborg, Gothenborg og Norge, hvoraf Dagen og Klokkeslættet naar hvert Dampskib afgaaer, erfares. Uagtet denne Aargang af Veiviseren er større end den forrige, saa er Prisen dog den samme, nemlig indbunden i engelsk Bind 2 Rbd. Den faaes i Forlæggerens Boglade paa Børsen No. 12 og i hans Bopæl No. 66 ved Nybørs.

Et lidet Skrift er udkommet under Titel: "Om Anvendelsen af russiske Dampbade efter Dr. Smith, udgivet af Dr. Med. Trier." 1827. 27 S. 8. Særskilt aftrykt af Bibliothek for Læger 7 Bind. Originalen er indført i Pochhammers: Russische Dampfbäder als Heilmittel, durch Erfolge bewährt. Berlin 1824. Hr. Dct. Trier har frit oversat Skriftet og overgaaet hvad han troede burde udelades. Ligesom i dette Skrift udvikles i hvilke Tilfælde de russiske Bade ere tjenlige, og i hvilke de ikke bør bruges, saa er endnu et andet Skrift af en dansk Læge om de russiske Bade i Vente; ligeledes vil et tredie lidet Skrift om denne Gjenstand med det første udkomne paa tysk, i hvilket vil afhandles om de Forsigtigheder, som ved deres Brug ere nødvendige, og hvor vigtigt det er, at den Læge der kjender Personerne, som ville bruge dem, deres Constitution ɔc. maae være den egentlige Læge under Brugen, saa at ingen egen Badelæge bruges, men kun en Assistent, der stedse kan være ved Haanden, for efter Patientens egen Læges Forskrift at paasee det Fornødne.

Blandede Efterretninger.

Engelske Væddeløbsheste.

Paa at opføde og dressere disse Dyr, anvendes den allerstørste Omhu, der grunder sig ligesaa meget paa Speculation, som paa Lidenskab, thi som Hurtigløbere skulle de vinde store Summer, og naar de paa denne Maade ere komne i Ry, skulle de som Hingster vorde en betydelig Indtægtskilde for Besidderen, efterdi man betaler indtil over tredsindstyve Pund Sterling, for hver Gang en Hoppe faaer Tilladelse at besøge dem. Ved Væddeløbet ere Hestene sædvanlig udrustede med en overordentlig let Sadel og en simpel Trensel. Sadelen lader sig bedst sammenligne med en Barnesadel, paa hvilken Rytterens Laar neppe have det nødvendige Rum; men Jokeyen staaer ogsaa mere i Stigbøilerne end han sidder paa Sadelen; han bøier Overlivet langt fremad, og er det en lang Strækning, som skal gjennemløbes, eller er Veiret noget lustigt, pleier han ogsaa at binde Halstørklædet om sin Mund, for bedre at kunne drage Aande ved den yderst heftige Bevægelse og det derved foraarsagede Lufttryk. Løbets Udførelsesmaade bliver punktligen iværksat efter de iforveien offentliggjorte Bestemmelser. De Heste, som skulle løbe i Fælledsskab, føres af særegne Staldkarle og forsamle sig paa den Deel af Banen, som har den betingede Afstand fra Maalet; med den kampfærdige Jokey, som har sin Sadel under Armen, foretager og afgjør imidlertid den sagkyndige Kampdommer omhyggeligen Veiningsforretninger og meddeler den Lettere saa megen Ballast, som Forskjellen udgjør. (Man siger, han veier saa meget som et Bundt Høe, d. e. ni Stene, en Steen 14 Pund, hvilket udgjør den almindelig fastsatte Tyngde.) Herpaa bestige Jokeyerne deres Heste og vente, holdende ved Siden af hverandre, tilsyneladende uden synderlig Spænding, efter Signalet til Udløb, thi sædvanligen sætte de mindre Priis paa de første Galopspring, end man skulde troe, og ansee det næsten ligegyldigt, om de ved Udfarten holde nærmest den indre eller den ydre Side af Banen, som i Almindelighed er anlagt i en Bue. Den Strækning,

som skal gjennemløbes, er for stor, Lykkens Omvexlinger for hyppige, til at de skulde bryde sig meget om dette. Endelig lyder det vigtige Tegn, sædvanlig ved Hjælp af en liden Haandklokke; man seer dem ride afsted, men ogsaa ligesaa hurtig at forsvinde i det Fjerne. Den stærke Bevægelse, som bliver synlig i den tilstedeværende Folkemasse, tillader ingen Tvivl om, at der er begyndt en Kamp, ved hvilken Gevinsten og Tabet af store, ofte saare betydelige Summer staae paa Spil. I Nærheden af Maalet bliver nu Trængselen af Tilskuere stedse talrigere og heftigere; en Mængde dertil beordrede Ryttere seer man at jage frem og tilbage, sysselsatte med at holde Løbebanen fri, og tilbørligen at holde det uregjerlige Folk udenfor de betegnede Skranker. Hvor disse Opsynsmænds barske Stemmer ikke er tilstrækkelig, søge de ved Hestenes Hjælp at give deres Formaninger det tilbørlige Eftertryk, og naar heller ikke dette Middel rækker til, pleier omsider deres Jagtpidske med god Virkning at bringe den free born Englishman til Orden. Intet ligner dog den forsamlede Mængdes rasende Skrig, dersom det hænder sig i disse afgjørende Minuter, at en uskyldig Hund, forvildet i Folkevrimlen, har den Ulykke, at betræde Banen; ikke sjelden maae den Skakkel bøde med Livet for sin onde Skjæbne, thi Hundene ere Væddeløbernes værste Fiende. Den, som saae Jokeyernes Affart, faaer neppe Tid til at bemærke den forskjellige Behandlingsmaade, som stemmer overeens med deres Hestes Temperament; imedens den Ene bestræber sig for at holde sin Hest tilbage i Begyndelsen, hvorved han troer at fordele dens Kræfter paa den hensigtsmæssigste Maade, søger den Anden at benytte sin Hests friske Mod, for saa tidlig som muligt at erholde et betydeligt Forspring; man seer derfor ofte, især inden den første Halvdeel af den Strækning, som skal gjennemløbes, Jokeyerne, som bære Trøier af forskjellige Farver, at have foranderlig Lykke, hvilket da giver det deeltagende Publikum tilstrækkeligt Stof til nye Væddemaal. Jo mere derimod de Kæmpende nærme sig til Maalet, og Afgjørelsens Dieblik rykker frem, desto mærkeligere synker ogsaa Vægtskaalen til Fordeel for de bedre Løbere, og desto lydeligere

og livfuldere høres ogsaa Folkets larmende Stemme i ængstelige og frydefulde Accenter. Mange af Jokeyerne, som forudsee deres slette Lykke, og ere overbeviste om, at deres Hestes næsten udtømte Kræfter ikke længer tillade dem at fortsætte Kampen, holde sig ganske tilbage og søge at parere deres Heste; men for de Forreste er dette kun en ny Drivefjeder, de opgive ikke Haabet om Gevinsten og opsøge de sidste Midler til at gjøre deres Rivaler Forrangen stridig; alle tænkelige Hjelpekunster sættes nu i Bevægelse; Sporehug og Pidskeslag spares ligesaa ligesaa lidet som Rytternes Stemmer, for at opmuntre de næsten aandeløse og sveddryppende Heste til de sidste afgjørende Anstrængelser, og saaledes hænder det da ofte, at Forventningen skuffes i de sidste Spring, og at Seiren falder paa en Farve, som endnu for kort siden kun berettigede til meget svage Forhaabninger. Er det endelig, ofte først flere hundrede Skridt paa hiin Side af Maalet, lykkedes Jokeyerne ved deres Armes Kraft at standse deres Hestes Flugt, saa er ogsaa deres ivrigste Omhu, med al den Agtpaagivenhed, som Dieblikket kræver, henvendt paa de Udmattedes Pleie. Imedens man seer den Ene sysselsat med at tage den trykkende Gjord af den fra sin Byrde befriede Hest, ere ogsaa Andre færdige til at rense og tørre den, og at indhylle den i Dækkener, en Fjerde søger at væde den aandeløse Løbers fortørrede Tunge med Viin eller Eddike, blandet med Sukker eller Honning, og naar det udmattede Dyr, ligesom et forkjælet Barn, saaledes er bleven forfrisket og pleiet fra alle Kanter, ledes det endelig med den største Forsigtighed bort fra Kamppladsen. Ikke mindre ophidsede og udmattede af Kampens Anstrængelser ere Jokeyerne; saasnart de have forladt deres Heste, blive de af opmærksomme Tjenere eller Venner forsynede med beskyttende Kapper, og gaae derpaa med Sadelen under Armen, til den sidste Act, nemlig Dommerens Kjendelse. Disse Kampdommere, som have deres Post paa en Forhøining, stundom paa begge Sider af Banen, forrette deres Embede med stor Strenghed og Upartiskhed. Paa mange Rendebaner er der, saavel paa deres Standpunkt, som ligeover for, anbragt en diopterlignende Indretning, som skaffer dem et sikkert Visir, hvilket er saa meget mere nødvendigt, da det ikke er sjeldent, at naar Kraften og Udholdenheden ere lige, kun en Tommes Forspring kan gjøre Udslaget. (N. M.)

En Mand paa 119 Aar har d. 16 Septbr. 1826 i Staten Renages i Irland ladet døbe sit nyfødte Barn, hvis Moder, hans Kone, kun er 18 Aar. --x—

Kjøbenhavns Børs, d. 22 Januari 1828.

Hamburg 2 M. —		à
à vista 219		
Species 220		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 3 ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	—	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	49½ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	85	85¼ Rbd. Sedl.
Dito Dito	77¾	— i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	113	113¼ Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	97	97½ Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	105¼ i Banco
4 pC. Dito nye	98	98½ i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	58½	— L. Sterl.

Italiensk.

I dette Sprog gives Underviisning af en indfødt Italiener, for en moderat Priis. En Billet desangaaende bedes aflagt hos Hr. Conditor Pedrin, i Boutiquen paa Gammeltorv No. 89.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 8.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 26 Januari 1828.

Den Paraguayske Dictator Francia.

(Skildret af Rengger og Longchamp. *)

Vi landede d. 30 Juli 1819 i Assomption og bleve nogle Dage sildigere Dictatoren forestillede. Han er en Mand af middelmaadig Væxt med regelmæssige Ansigtstræk og skjønne, sorte Øine, hvorved de sydamericanske Creoler characteriseres. Hans gjennemtrængende Blik forkyndte stor Tillid; han var iført en blaa med Galloner besat Kjole, en spansk Brigaders Uniform, Vest og Beenklæder, bar hvide Silkestrømper og Sko med Guldspænder. Denne Dragt var os saa meget mere paafaldende, som vi kort forhen havde seet Artigas og hans Officerer halvnøgne. Den Gang var Doctor Francia 62 Aar, men han syntes først at være 50. Han gjorde mig med studeret Majestæt adskillige Spørgsmaale, men forandrede snart Tonen. Da jeg aabnede min Brevtaske, for at opsøge de Papirer, som jeg havde at overlevere ham, blev han snart Buonapartes Portrait vaer, som jeg med Forsæt havde lagt derind, fordi man havde underrettet mig om hans Beundring for Originalen. Han greb strax derefter og betragtede det meget opmærksomt. Han begyndte nu en fortrolig Samtale angaaende Europas politiske Anliggender, som han syntes meget bedre underrettet om end jeg troede. Han følte stor Beundring for Napoleons militaire Regjering og Erobringer, og beklagede meget hans Fald. Men Hovedgjenstanden for hans Underholdning vare Munkene. Han beskyldte dem for Hovmod, udartede Sæder og alle muelige Intriger; han besværede sig over Geistlighedens almindelige Tendenz, at ville gjøre sig uafhængig af den verdslige Regjering. Han forudsaae for Europa Overtroens og Fanatismens Tilbagevendelse og erklærede det for nødvendigt, at tilintetgjøre Munkeaanden i America, førend den tilligemed

*) De ere i sex Aar blevne tilbageholdte i Paraguay af Dictatoren, og det er netop i disse sex Aar, hvor han udøvede sit hele Tyrannie. (Af Skriftet: Historisk Forsøg over Revolutionen i Paraguay og Dr. Francias Directorialregjering; trykt hos Cotta.)

Pesten hjemsøger dette skjønne Land. Han vilde aldeles ikke troe Jesuiterordenens Gjenoprettelse, endskjøndt vi forsøgte at overtyde ham derom. Han holdt dette Skridt for ligesaa taabeligt som skjebnefuldt. I vor Samtale om det spanske Americas Befrielse lagde han den hele Iver, hvormed han havde virket dertil for Dagen, ligesom hans faste Beslutning, at forsvare Landets Uafhængighed mod hvert Angreb. Hans Ideer om Maaden, hvorledes de nye Stater bedst kunne regjeres, syntes mig temmelig rigtige; men ulykkeligviis bragte han ingen af dem i Anvendelse. — Han viste os sit Bibliothek. Det var vel ikke betydeligt, men dog næsten det eneste i hele Paraguay. Jeg saae i samme, foruden de bedste spanske Forfattere, Voltaires, Rousseaus, Raynals, Rollins, Laplaces Værker o. a., som han allesammen havde anskaffet sig siden Revolutionen. Han havde ogsaa adskillige mathematiske Instrumenter, Jordkugler, geographiske Kort, blandt andre et over Paraguay, det nøjagtigste man har over dette Land, men som aldrig er blevet offentliggjort. Almuen, som ofte har seet Dictatoren sysselsat med sin Globus, for at kjende Constellationerne, og som ikke kunde begribe, hvorledes han paa sit Kort saa nøje kjendte Landet, uden at have bereist det, var fast overtydet om, at han kunde læse i Stjernerne, endskjøndt han aldrig betjente sig af dette Middel til at forskaffe sig Lydighed, men tvertimod gav sig megen Umage for at afskaffe hans Landsmænds utallige Fordomme. Han forlod os med de Ord: "I kan bekjende Jer til hvilken Religion I vil, naar I kun ikke blande Jer i mine Regjeringsanliggender." Vi fulgte dette Raad saalænge vi vare

i Paraguay, og Dictatoren holdt troligen sit Ord. Da vi gik bort, lod jeg Napoleons Portrait blive liggende paa Bordet, fordi jeg troede, at det vilde være ham behageligt, at beholde det. Han sendte mig det ved sin Tjener og lod spørge om Prisen for samme. Jeg vilde ikke lade mig det betale, og da Dictatoren derimod har gjort sig det til en Lov, aldrig at modtage nogen Foræring, saa beholdt jeg det. Denne Fremfærd satte mig saa meget mere i Forundring, som han i sit Cabinet havde viist mig en slet Nürnberger Carricatur, som han holdt for Keiserens virkelige Portrait. Dette synes ogsaa at have foranlediget ham til at anskaffe sig en uhyre trekantet Hat. Han beboede den forrige Statholders Gaard, en af de største Bygninger i Assomption, opført af Jesuiterne kort førend deres Fordrivelse. Han boer deri med fire Slaver. Hans Levnet er meget regelmæssigt; med al mulig Omhyggelighed laver han selv sin Thee, og førend han om Morgenen ryger sin Cigar, vikler han den op for at see om der ikke ligger noget Skadeligt deri, uagtet hans egen Søster tilbereder den. Kl. 6 kommer hans Barbeer, en smudsig og fordrukken Mulat. Er han i godt Lune, saa sladdrer han med ham, og ofte benytter han sig af dette Menneske, for at forberede Publicum paa sine Planer. Han er en officiel Tidende. Derpaa giver han, iført en Sirtzes Slaaprok, Audience. Kl. 7 gaaer han ind i sit Værelse, hvor han bliver til Kl. 9, og hans Officerer, saavelsom øvrige Embedsmænd, gjøre Indberetning og modtage hans Befalinger. Kl. 11 bringer Fiel de Ficho Papirerne, der skulle tilstilles ham, og han dicterer indtil Kl. 12.

Han spiser til Middag Kl. 12. — Adskillige Maaneder af Aaret boer han i Cavalleriecasernen uden for Staden. I de Værelser, han beboer, findes mange Vaaben; Pistoler hænge paa Væggen eller ligge hos ham paa Bordet, og for det meste staae blottede Sabler i alle Hjørner. Denne Forsigtighed bemærkes endog i den for hans Audienzer foreskrevne Etiquette. Naar nogen træder ind, tør han kun komme Dictatoren i det Højeste sex Skridt nær, indtil man giver ham ved et Tegn Tilladelse til at træde nærmere frem, men selv i dette Tilfælde maa han blive Dictatoren tre Skridt fra Livet. Hænderne maa hænge flade ned og være aabne, paa det man kan see at ingen Vaaben skjules deri. Ingen Embedsmand, end ikke en Officeer, tør lade sig see for ham med Kaarden ved Siden. Med Alt det holder han dog meget af, at man under Samtalen seer stift paa ham, og at Svarene ere raske og bestemte. — I Begyndelsen af Underholdningen søger han stedse at vække en vis Frygt, men naar man med Fasthed modtager hans første Udfald, saa bliver hans Tale mildere og hans Adfærd endog behagelig, naar han ellers er i godt Lune. Først da gjenkjender man i ham den aand- og talentfulde Mand. Han forstaaer at henlede Opmærksomheden paa tusinde Gjenstande ved hvilke han røber ligesaa stor Skarpsindighed som udbredte Indsigter, endskjøndt han, saa at sige, aldrig har forladt Paraguay. Fri for de mangfoldige Fordomme, der endnu beherske hans Landsmænd, gjør han dem til Gjenstand for hans vittige Spotterier. Saaledes gjorde han sig meget lystig over Commandanten og Præsten i Curuguaty, der sendte ham en med Lænker betynget og en uhyre Rosenkrands omslynget Qvinde, med en Verbalproces, hvoraf saaes, at hun var en Hex. Han fortalte mig ved denne Leilighed alle de hos Almuen brugelige Besværgelser af Sygdomme og andre ulykkelige Tilfælde og sagde: De seer hvorledes Præster og Religion kunne tjene disse Mennesker til at troe mere paa Fanden end paa Gud. — I den første Tid af hans Ophøjelse lod han sig hver Søndag læse Messe i et Casernecapel og bivaanede paa store Festdage Gudstjenesten i Cathedralkirken, men snart derefter saae man ham ikke mere i Kirken og 1820 afskaffede han endog sin Huusgeistlige. Siden den Tid har han ikke taget mindste Deel i Cultus og benyttet sig af enhver Leilighed til at yttre sig mod den bestaaende Religion. Saaledes svarede han en Commandant, der bad ham om et Helgenbilled, for at opstille det som Skytspatron i et af ham nyligen opført Fort: O, I Mennesker!, hvorlænge ville I endnu blive Esler? Da jeg endnu var catholsk, tænkde jeg ligesom du, men nu veed jeg, at Kanonkugler ere de bedste Helgene til at bevogte vore Grændser. — Naar Dictatoren har hypocondriske Anstød, saa bliver han hele Dage i sit Cabinet, uden synderligen at sysselsætte sig, eller udøser sit unde Lune paa alle dem, der befinde sig i Nærheden af ham, og saavel civile Embedsmænd som Officerer blive ved saadanne Leiligheder mishandlede af ham. Han udstøder Eder, Skjælbsord og Trudsler mod sine virkelige og indbildte Fjender. I saadanne Øjeblik især lader han foretage Heftelser eller forordne de strængeste Straffe, saa at han anseer en Dødsdom for en Ubetydelighed. Til hans gode Egen-

skaber hører hans Uegennyttighed. Ligesaa gavmild som han er i sine personlige Udgifter, ligesaa paaholden finder man ham i de offentlige Indtægters Bestyrelse. Hans Privatformue har ikke forøget sig siden hans Ophøielse. Han har aldrig modtaget en Foræring, og hans Løn, som Statens Overhoved, staaer altid ubetalt. Ved adskillige Leiligheder viser han sig ogsaa erkjendtlig. Da han erfarede, at en Søn af en Familie i Cordova, som han i sin Ungdom var bleven godt optagen hos, befandt sig i Assomption i stor Elendighed, forærede han ham nogle Hundrede Franker, og udnævnte ham til Skriver. Men han mindes ingen Velgjerning, ingen udviist Tjeneste mere; han kjender ingen Paarørende eller Beskyttere, saasnart han troer, at man paa nogen Maade har forseet sig mod hans Magt eller Person. Ikke at give ham Titelen: excellentissimo Sennor, er en utilgivelig Forbrydelse. Han selv siger Du til hele Verden, med Undtagelse af nogle Fremmede, en Vane, som han efterhaanden har antaget, ligesom han befæstede sig i sin Magt. Jeg maa agte mig ligesaa høit som Jer Konge, sagde han til en Fremmed, thi jeg kan bevise Eder mere Godt og Ondt. Adskillige af dem, der nøde hans Bevaagenhed, faldt i Unaade, fordi de vilde stille sig paa en fortrolig Fod med ham; Andre bleve belagte med Lænker, fordi de tiltoge sig en Magt, han ikke havde tilstaaet dem. — To af hans Søstersønner, der vare ansatte som Officerer i Armeen i Begyndelsen af Revolutionen, fik pludseligen deres Afsked, fordi han, efter sin Udnævnelse til Dictator, befrygtede, at de kunde troe, at have faaet derved noget Slags Fortrin. Den ringeste Forseelse, de begik, blev paa det Strængeste straffet, og en af dem tilbragte fire Aar

fængslet i Arrest, fordi han paa et Bal havde slaaet et Menneske, der havde fornærmet ham. Den anden sad et Aar i offentligt Fængsel, fordi han brugte en Musicus af sit Regiment til en Serenade. Endeligen har ogsaa hans Søster, den eneste Person, han viste en stadig Hengivenhed til, og som forvaltede hans lille Landsted, maattet forlade ham, fordi hun betjente sig af en Falador, til at tugte en Slave. — Han er til Yderlighed skinsyg paa Alt, hvad der angaaer hans Myndighed. Han har aldrig spurgt Nogen om Raad og Ingen kan rose sig af nogensinde at have havt Indflydelse paa ham. Naar han nu tidligen eller sildigen har samme Skjebne som alle Undertrykkere af deres Fædreneland, saa kan han ene tilskrive det sig selv.

---

* * *

For Menneskekjenderen og Politikeren torde det være interessant, ved hvad der er i Gjære i det sydøstlige Europa, at læse det 14 Capitel i Livii 9 Bog. Vel passer Capitlet ikke i hver Henseende paa de i hine Egne Sted findende Forhold, men det omtaler dog lignende Ting og Begivenheder, som de, der ere passerede. Det begynder saaledes: Per id tempus, parantibus utrisque se ad prælium, legati Tarentini interveniunt, denunciantes Samnitibus Romanisque, ut bellum omitterent. Per utros stetisset &c. d. e. Imidlertid, medens begge ruste sig til et Slag, komme der Gesandter fra Tarent til dem, der erklære saavel Samniterne som Romerne, at de skulde holde op med Krigen. De, hvis Skyld det havde været osv. — Et endnu interessantere Stykke om Romerne og Samni-

terne, og et Slags Modstykke til nærværende, var indført i No. 34 af Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn for Aaret 1827.

H. Chr. H.

Indenlandske Efterretninger.

I Slutningen af forrige og med Begyndelsen af dette Aar ere nogle nye Tidsskrifter her begyndte, saasom:

1. Theaterbladet. Redigeret og udgivet af A. P. Liunge. Det første Nummer udkom d. 26 Oct. f. Aar. Det udkommer almindeligen hver Fredag, et halvt Ark i Qv. og betales ved hvert Qvartals Slutning med 4½ Mk. (For Kjøbenhavnspostens Abonnentere ikkun tre Mark.)

2. Grækervennen, udgiven af F. W. Stockfleth. Trykt hos J. C. Elmqvist. Det første Nummer udkom d. 26 Oct. 1826. Efter Planen (indrykket i Addresseavisen f. A. No. 236) er Bladets Hensigt at beskrive Grækernes jammerfulde Forfatning, og deres Værd til Understyttelse.

3. Repertorium for aandelige Sager. Et christeligt Maanedsskrift, udgiven af Jørgen Thisted, Sognepræst for Gyrstinge- og Flinterup Menigheder. Subskription paa dette Maanedsskrift (Hæftet paa 6 Ark for 3 Mk.) modtages hos Forlæggeren Bogtrykker J. C. Elmqvist, Studiestræde No. 66. Enkelte Hæfter overlades ikke. I første Hæfte findes et indsendt Stykke under Titel: Frimodige Yttringer om et offentligt Angreb paa Pastor Salling; og om den saa kaldte evangelisk-christelige Psalmebog; hvorimod Indsenderen har meget at erindre.

4. Nemesis eller Blade for Literatur og Kunst, udgivet af J. W. Schmidt. Trykt og forlagt af L. J. Jacobsen. I Octav. Maanedligen skulle to Ark udkomme. Et Nummer er udkommet, indeholdende Bedømmelse over tre danske Oversættelser af tre af Tegners Digterarbejder; m. m.

I Anledning af de i Følgebladet med Viborg Samler No. 149 af Hr. Stiftsphysikus Lind i Viborg meddeelte (i dette Blad No. 1 d. A.) optagne Bemærkninger om Strubehoste, har Hr. Stiftsphysikus Justitsraad Hansen i Aalborg indført i Aalb. Avis No. 200 f. A. følgende: "Min ærede Collega's Beskrivelse af Sygdommen, som troe given efter Naturen, maae jeg i det hele være enig i; kun disse Bemærkninger til Efterretning for det Publicum, der henhører under min Embeds- og Virkekreds, til nærmere at kunne bedømme Sygdommens Hyppighed og faae et Begreb om sammes Afværgelse, hvorledes og naar samme lader sig gjøre.

I 20 Aar, som jeg i Jylland har været først practiserende Læge i Randers, derpaa Stiftsphysikus i Ribe og siden i Aalborg, har jeg i en temmelig udbredt Praxis ikke seet eller behandlet den virkelige Strubehoste eller Croup over 10 Gange. Dette maae tjene til Beviis paa Sygdommens Sjældenhed og som en Beroligelse mod den paniske Skræk, denne Sygdoms Navn i Almindelighed indgyder Forældre, naar Børn fornemmelig For- og Efteraar jævnlig angribes af Catarhfeber-Tilfælde.

Hvad som i ovenmeldte Bemærkninger er anført som ofte at være Sygdommens Begyndelse, er ikke Strubehoste, ligesaalidet som en Snuefeber eller Catarh er en virkelig Brystinflammation, det er ikke andet end en sædvanlig Catarh, der hos Børn som oftest, som anført, ledsages især om Aftenen og Natten med hæftig Feber. Muligheden er der vel, at samme kan udarte til Strubehoste, ligesaavel som en Snuefeber eller Catarh kan udarte til en Brystinflammation; men dette tør jeg bestemt forsikre ingensinde uden Forsømmelse eller Feil fra de Omgivendes eller Lægens Side. For at forebygge denne mulige, dog i Forhold til Catarhfebers Hyppighed yderst sjældne virkelige Overgang til den farlige Strubehoste, er det altid klogest og sikrest, som ved enhver begyndende Sygdom, at consulere en Læge. Hvor dette ikke skeer eller kan skee, der vil en fornuftig simpel diætetisk Huusbehandling dog næsten altid være tilstrækkelig at forhindre denne Overgang.

Men ogsaa viser Sygdommen sig strax uden denne Overgang fra Catarhfeber til Strubehoste som sand og virkelig Strubehoste med de af Hr. Stiftsphysikus Lind omtalte Tilfælde; da er Strubehosten der strax, kan ikke forebygges, og Sygdommen højst farlig, uden hurtig og rigtig Hjælpanvendelse altid dødelig. Da maa Lægens Hjælp øjebliklig søges, skjøndt samme ej altid er tilstrækkelig; og indtil denne kan haves, anvendes de af Hr. Stiftsphysikus Lind tilraadte Midler, hvorhos jeg dog maae bemærke, at Antallet af Igler efter min Formening bør være større end anført.

Sluttelig bemærkes:

At Navnet Strubehoste især i de senere Tider hyppigen og indtil Ækkelhed endog af Læger er misbrugt, saavel af Frygtsomhed som af Mangel paa rigtig Kundskab om denne sjældne Sygdom, hvortil vel endnu kan føjes den uædlere Bevæggrund ved en Cuur af slig Sygdom at gjøre en Slags Merveille; og at de ikke sjeldne hurtigere Dødsfald af smaa Børn, fornemmelig Pattebørn, hvor det besværlige Aandedræt spiller en Hovedrolle ved Sygdomstilfældene, langt oftere foraarsages af Lungebetændelse og Lungestikflod, hvilke Sygdomme for Ikke-Læger har mange Tegn tilfælleds med Strubehosten, end af Betændelse i Luftrøret, hvori Strubehoste bestaaer."

Derefter har Hr. Stiftsphys. Lind i Viborg Saml. N. 4 d. A. bemærket følgende. "Det glæder mig særdeles at finde min meget ærede Hr. Collegas Anskuelser i det Hele saa overensstemmende med mine. Ogsaa jeg kan forsikkre, at Croup eller Strubehoste er en temmelig sjelden Sygdom, langt sjeldnere, end Publicum almindeligviis troer. I de 5 Aar, jeg her i Viborg har været Læge, har jeg selv kun observeret den 5 Gange, men veed af andre Kilder, at den nogle Gange oftere har fundet Sted. At der saaledes hvad Hyppigheden angaaer synes at finde lidt Uoverenstemmelse Sted imellem min Hr. Collegas og mine Erfaringer, grunder sig formeentligen paa Forskjellen i Localet af vor Virkekreds, da Viborg og Omegn som Middelpunktet af Jylland ogsaa udgjør en af de høieste beliggende Egne i Landet, hvor Vindene ere særdeles kolde og skarpe, Catarrher og Forkjølelse-Sygdomme overmaade herskende og ofte af en alvorlig Natur. Betreffende Antallet af Iglerne, jeg har foreslaaet, da har jeg ikke villet ansætte det højere, da Erfaring har lært mig, at Efterblødningen hos smaae Børn undertiden kan være betydelig nok, ja i Lægers Fraværelse betænkelig, skjøndt rigtignok en saadan stærk Blødning sædvanlig er meget velgjørende imod selve Sygdommen. Hellere end at formere Antallet hos smaae Børn vilde jeg da raade at gjentage dem efter en kort Tid — men da maa jeg antage, at Lægen er raadført, og han vil bedst kunne afgive Bestemmelse i saa Henseende.

Blandede Efterretninger.

En Spidsborgers Levemaade paa Cap.

En saadan Mynheer, siger Christian August Fischer i sit Lommebibliothek for de nyeste og interessanteste Reisebeskrivelser, staaer op med Solen og gaaer ned i sin Sal. Her finder han sin Caffe, sin Morgenslurk Genever, sin stoppede Pibe og andet Tilbehør. Saaledes sysselsætter han sig til Klokken 7, kaster derpaa sin brogede Slobrok over sig og seer dernæst, bestandig røgende, ind i sit Værksted eller Contoir. Før var han Slave, maa man vide, men han giftede sig med en rig Enke, og saaledes fik han et Værksted eller en Boutik. Klokken 8 begiver han sig til en liden Terrasse udenfor Huset, tager Plads, trækker sin Slaveliste frem og beregner Dagens Indtægt. Ratafia og Bagværk staae færdige paa et Bord. Saaledes bliver Klokken 9, og i Salen finder han den anden eller store Frokost serveret. Denne bestaaer af kold Steg, Fuglevildt, Skinke, stegt Fisk, og dertil drikker han en Flaske Madera. Dette sysselsætter ham indtil Klokken 10. Derefter klæder han sig paa og begiver sig til Stranden, hvor der altid høres Nyheder. Saa besøger han et Par Bekjendte og vandrer dernæst til et Caffehuus. Her lader han sig give noget Bitterk og seer paa Billardspillet. Ende-

lig kommer Klokkeslettet Tolv, Middagsmadens Time. Dette Maaltid finder han allerede anrettet og nyder det med sin Familie. Imidlertid kan det kun betragtes som en varm Collation, eftersom det kun bestaaer af sex Retter. Mynheer bliver dog siddende til Klokken 2 og tømmer to Flasker Rüdesheimer. Nu begiver han sig til Sovekamret, lægger sig afklædt paa Sengen og sover til Klokken 5. Derpaa modtager han Besøg med Familien, og tracteres der med Thee og Punsch, indtil halv Syv. Da bryde Gjæsterne op, thi alle gaae i et stort Selskab, hvori der hersker den høieste Stivhed og Affondring imellem begge Kjøn. Klokken 9 gaaer han hjem for at spise til Aften. Dette Maaltid bestaaer i Almindelighed af 16 til 18 Retter, som den kyndige maleyiske Kok hver Dag veed at forandre. Dertil udstikker Mynheer indtil Midnat fire Flasker Bordeauxviin og søger derpaa sit Leie, for at udhvile efter Dagens Besværligheder.

(B. f. l. U. og N. M.)

I Grækervennen No. 13 fortælles: "at blandt Subskribenterne for Grækerne befandt sig i Frankrig, i Midten af Aaret 1825, foruden mangfoldige Andre: Hertugen af Orleans med 6000 Franker, hans Sønner Hertugerne af Chartres og Nemours, og Prindsen af Joinville, hver med 2000 Franker, men deres ældste Søster M:lle d' Orleans med 40000 Franker; et nyt Beviis paa at Manden saare sjelden kan hæve sig til den Grad af velgjørende Opofrelse, der er et Hovedtræk i det hulde qvindelige Hjerte." Saadant Beviis duer vist nok ikke, da Fortællingen er saa aldeles blottet for Oplysning. Ifald bemelte Grækervenners Forfatning og Stilling, Fornødenheder for Familie og Husstand, Brødrenes maaskee mange Bidrag for mange andre Velgjørenheds Gjenstande, Søsterens maaskee ene for Grækerne; og andet saadant var kjendt eller oplyst, da vilde maaskee Brødrenes Opofrelse findes at være større. — Man bør arbeide mod skjæve Begrebers Udbredelse; — derfor denne Erindring — derfor den Bemærkning forhen i dette Blad, at Indsamlinger af Skillinger hos fattige Almuesfolk for Grækerne næppe fortjener at prises. Goddædighed er et Hovedtræk i de Danskes Characteer. De der ville med fri Aand og Hjerte vise den mod Grækerne, bør have Leilighed til sikkert og let at kunne nedlægge deres Offere. Saadan Leilighed mangler nu ikke her. Hvo der ville vise Veldædighed mod andre Gjenstande være saadant uformeent, og være fri for ubillig Dadel, og upassende Sammenligninger! Hist gik den ud over Franske; en anden Gang kunde den træffe danske Bidragere.

I et Værk om den spanske Marine, ved Fernandez Navarrate, som nyligen er udkommet i Madrid, læses en Efterretning om et i Aaret 1548 af Capit. Blasco de Garay, efter Keiser Carl V. Befaling anstillet Forsøg med en Maskine, som skulde hurtigen drive et Skib uden Seil og Ror. I Havnen ved Barcellona valgtes et Fartøi paa 200 Tønder, ladet med Korn. Dens Hovedmiddel bestod af en stor Kjedel fuld af Vand og to store Hjul udenfor begge Sider af Skibet. Skatmesteren afgav en ufordelagtig Erklæring angaaende Forsøget "fordi Kjedlen let kunde springe, og Skibet gik langsomt, nemlig $1\frac{1}{2}$ Mil i en Time; Carl V. forærede imidlertid Konstneren 40,000 Maravadis. Saaledes var det første Forsøg til Dampskibe allerede gjort for tre Hundrede Aar siden. Men der gives Opfindelser ligesom Mennesker, der komme et Par Secler for tidligen. —x—

Prof. Ideler har i sin Handbuch der mathematischen u. technischen Chronologie anstillet en nøje Beregning over Aaret, hvori Christus blev født. Efterat have prøvet alle Anskuelser og nøje beregnet Sammenkomsten af Jupiter og Saturnus, den Stjerne, som efter Evangeliet lyste for Hyrderne, godtgjør han, at Christus er født i Slutningen af Aaret 747 efter Roms Opbyggelse, altsaa sex Aar tidligere end vor Tidsregning antager. Med Rette burde vi altsaa skrive 1834 istedetfor 1828. (Jvnf. Anmeld. af Biskop Münters Skrift om dette Emne i No. 2 af d. B.) —x—

I en Dal sydvestlig for Missuri, i de forenede nordamericanske Stater, har man fundet en Mynt af Bronze, som Abbed Anduza, efter nøjeste Undersøgelse, har erklæret at være en romersk fra Keiser Narvas Regjeringstid. Hvorledes er denne Mynt kommen til en Egn, som aldrig har været besøgt af nogen Europæer?

Ved en Udstilling i Paris saaes nyligen et Tæppe af Strudsfjere. Det blev kjøbt til en overordentlig Priis af en Russer. Man har brugt dertil 2000 Strudsfjere og arbeidet derpaa i to Aar.

Kjøbenhavns Børs, d. 22 Januari 1828.

Hamburg 2 M. — à vista 219	à	
Species 220		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 3 ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciesfedler pr. 100 Specier	$156\frac{1}{2}$	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	$49\frac{1}{2}$ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	85	$85\frac{1}{4}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	$77\frac{3}{4}$	78 i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	$113\frac{1}{4}$	$113\frac{1}{2}$ Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	97	— Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	$105\frac{1}{2}$ i Banco
4 pC. Dito nye	98	$98\frac{1}{2}$ i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	$58\frac{1}{2}$	— L. Sterl.

1 L. Sterl. beregnet til 14 Bmk.

Ved Auctionen i Amaliegaden i Aftes blev en Hat forbyttet. Man behage at melde sig i Bogtrykkeriet paa Østergade No. 60.

Wittus Berring.

Den 21de Januar 1828.

For snart, o Jord! dit Skjød skal eie
en ædel Oldings kjære Leer;
du rede ham et venligt Leie!
thi Kummer, Smerte aldrig meer
forstyrre skal den blide Fred,
som Himlen mildt ham sendte ned.

Men Sygdoms — Armods Søn, du klage
kun lydt ved Tabet af din Ven!
dig offrede han Nætter, Dage,
sin Kunst; sin Sundhed gav han hen:
I usle Vraa han bragte Trøst;
hans Løn var Stemmen i hans Bryst.

Fast syvgang'ti Aar svandt i Stræben,
at følge ømme Hjertes Røst.
Slukt er hans Øie, taus er Læben,
men Sorg vil fylde Manges Bryst:
Hvo var meer from og god, end han,
som trofast Ven, som Fader, Mand?

Til dem, som ved din Gravhøi græde,
jeg som en Søn vil slutte mig;
mens Savnets Taarer Øiet væde,
en Mindeblomst indvies dig:
Hvad du i takfuldt Hjerte skrev
dit bedste Eftermæle blev!

6. 8. 4. 2.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. I. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 9.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen, den 29 Januari 1828.

Johan von Bülow.

O, Danmark vær de Ædles Hjem!
Og Alle prise Dig og dem!

Ewald.

Naar en sølvgraa, almeenhøiagtet Olding ender sin jordiske Hædersbane, saa ere vore Følelser næsten de samme, som naar vi paa en smuk Sommerdag see Aftensolen dale i Havets Skjød. Vi sørge, at den allerede vil forlade os; vi henrykkes, naar vi skue den Velsignelse, som den har udbredt rundt omkring sig; vi trøstes, naar vi betænke, at den paa hiin Side Havet vil fremstaae i fornyet Glands.

Atter staaer Danmarks Genius med taarerblændte Øine ved en udmærket Fædrenelandsvens friske Grav, og sukker. Dannemanden Johan von Bülow er ikke meer. Den 22de d. M. hensov han roligen og blidt paa sit Gods Sanderumgaard i Fyen.

Bülow var født d. 29de Juli 1751 i Nyborg, hvor hans Fader var Vicecommandant, Major Christian Wind Bülow, gift med Wibeke Magdalene Brochenhuus, og nedstammer fra en meklenborgsk Slægt, der er saa gammel i Danmark og Holsteen, at allerede 1314 en Ridder Wulf Bülow nævnes hos Hvidtfeld. Kun to Aar gammel mistede han sine Forældre og af deres efterladte aatte Børn var han den Næstyngste. Efter Moderens Død kom han i Huset hos J. v. Lehn, Herre til Hvidkilde i Fyen, som var gift med hans Moster. Han bestemtes til Krigsstanden og allerede i sit niende Aar var han Cornet og i sit femtende Secondlieutenant ved det fyenske Dragonregiment.

Af Lyst til classisk Dannelse gik han to Aar derefter, som Academist, til Sorøe, men skjøndt han allerede 1769 var ansat til Lieutenant i Livvagten, tiltraadte han dog ikke sin ny Post, førend han i Sorøe havde taget alle de anordnede Examina. Saaledes uddannet kom han 1772 til Kjøbenhavn, hvor han 1773 udnævn-

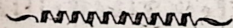
tes til anden og 1774 til første Kammerjunker hos Kronprindsen, H. M. vor nuværende Konge. 1779 blev han Kammerherre; 1784 Marskal hos Hs. Kongelige Høihed, og samme Aar udnævntes han til Ridder af Dannebrogen. 1785 ægtede han Frøken E. M. Hoppe, en Datter af Conferentsraad Hoppe, efter hvem han arvede den Formue, for hvilken han siden kjøbte sig et Gods. 1787 blev han Commandeur af den Kgl. svenske Nordstjerneorden, 1790 Geheimeraad og 1792 virkelig Ordenssecretair. Den vigtige Marskalpost beklædte han i ti Aar, fra 1783 til 1793, da han fik Afsked fra alle sine Charger. Nu forlod han Kongestaden og drog sig tilbage til sit, Aaret i Forveien kjøbte, Gods, Sanderumgaard, 1½ Mil fra Odense, for der ganske at leve i den stille Naturs Skjød og hellige sig Videnskaberne og deres Fremme. Een af hans Yndlingssysler var her at forvandle en stor Ellemose ved hans Hovedgaard til een af de smukkeste Haver i Danmark, hvor imidlertid Konsten maatte virke mere end Naturen, da virkelig skjønne Udsigter her manglede og den med alle sine mange og yndige Anlæg dog ikke kunde blive hvad Lisenlunds Have paa Møen er. En ikke stor, men ypperlig Samling af Malerier, hvoriblandt adskillige høist fortrinlige af italienske Mestere, findes ophængt saavel i den derværende Havestue, som i Lysthusene og i Cabinetterne selv. I dette sit Tusculanum tilbragte vor Bülow henved 35 Aar af sit hæderfulde Liv med Havedyrkning, Studering og Omgang med lærde og videnskabelig dannede Mænd. Virkede han end her ikke umiddelbart for Staten i Særdeleshed, saa virkede han desto mere for Videnskaberne og Konsterne i Almindelighed. Værker, som ellers maaskee ikke havde seet Lyset, lod han trykke

paa sin Bekostning eller understøttede deres Udgivelse ved Præmier eller Pengebidrag, og Lærde og Videnskabsmænd gav han Leilighed, som de ellers savnede, til at gjøre Udenlandsreiser, ved at tilstaae dem anseelige Summer. Svarede maaskee Frugterne af alle disse store Opoffrelser just ikke altid fuldkomment til hans Forventninger, saa forringer dette dog ikke i fjerneste Henseende hans udødelige Fortjenester af Videnskabernes og Konsternes Fremme i Danmark. Om Sommeren modtog han med Glæde Besøg af Lærde og Videnskabsmænd fra Hovedstaden, der ofte tilbragte nogle Maaneder i hans gjæstfrie Huus. Selv studerede han meget flittigen og benyttede dertil, endog i hans høie Alderdom, den tidlige Morgenstund, som for ham altid havde Guld i Mund. Af fædrenelandske Oldsager var han saa stor en Ynder, at han, i en Alder af henved 70 Aar (1820) foretog en Reise, i Selskab med den udmærkede Oldgrandsker Prof. Fin-Magnusen, til Jellinge, ved Veile, for med egne Dine at see og selv at undersøge Danmarks ældste og vigtigste Runemindesmærker, de berømte Jellingske Runestene over Gorm den Gamle og Thyre Dannebod, hvilken Undersøgelse har ydet de herligste Oplysninger om disse to Nationalmonumenter. — Bülow vedblev at nyde de højeste Beviser paa sin Konges Naade og Bevaagenhed. Saaledes blev han 1808 udnævnt til Geheimeconferentsraad, med Rang No. 10 i første Classe, siden med No. 8, 1815 til Dannebrogsmand, 1817 til Ridder af Elephanten og fik 1818 Rang med Geheimestatsminister. Adskillige lærde Selskaber og Konstacademier optoge ham til Æresmedlem. I Fyen var han almeenelsket af Høje og Lave. Paa hans Fødselsdag strømmede Folk

af alle Stænder, gjennemtrængte af den varmeste Høiagtelse, saavel fra Odense, som hele Omegnen, til Sanderumgaard, for at lykønske Hædersmanden. — Af Legemsbygning var Johan Bülow velvoxen og smuk. Et aabent, aandfuldt Ansigt, et Par talende Øine bebudede en Sjel af høi og ædel Characteer. Hans saare vel trufne Portrait af Prof. Juel hænger i det Kgl. danske Konstacademies Forsamlingssal blandt de øvrige Portraiter af Academiets Æresmedlemmer og Professorer og er desuden stukket i Kobber af Prof. Clemens. Til hans literaire Arbeider hører en fransk Oversættelse af L. Smiths Præken for Kongen og den Kgl. Familie over St. Luc. Cap. VII. v 11=17 i Frederiksberg Slotskirke, 1789, og Discours prononcé au jour de naissance du Roi le 20mo Janvier 1771, som handler om Skadeligheden af Luxus, hvori dog Prof. Kongslev, der var Repetent, og siden Prof. juris ved Sorøe Academie, havde nogen Deel.

Bülow efterlader ingen Livsarving. Hans eneste Datter døde allerede 1793 i sit sjette Aar. Men hans Minde vil leve og hans Daad velsignes, saalænge som Videnskab og Konst og Alt og Ædelt og Skjønt agtes i Danmark. (Hans udførlige og med megen Flid udarbeidede Biographie læses i Overkrigscommissair N. C. Østs Fortsættelse af Nyerups Literaturlexicon No. 5 og 6. S. 161=67.)

(Meddeelt.)

Svar til Philoklerus Ukatopsin paa hans Stykke om Landemodernes videnskabelige Forhandlinger i Ny Freia for 1827. No. 44.

(Cfr. dette Blads No. 103 for f. A.)

Min Herre! Dersom De med rolig Upartiskhed og gyldige Grunde havde bestridt mine Paastande om Aarsagerne til Standsningen af det theologisk=videnskabelige Tidsskrift, hvorom Talen er, skulde De have sparet Dem selv for at maatte læse nedenstaaende, og mig for at skrive det; men da De øjensynligen er interesseret i Sagen, idet hele Deres indsendte Stykke røber den krænkede Præst, og da Deres saakaldte Oplysninger, langt fra at ramme mig, kæmpe i den tomme Luft; saa kan jeg ikke, og bør ikke ved Tavshed erklære mig for overvunden, og agter derfor at gaae Dem nærmere under Øjne og vise, at De er en daarlig Stridsmand, fægtende med sløve Vaaben.

Det første Udfald, De gjør imod mig, skulde nok være et Hjertestød; ikke sandt? Men forfejlet, min Herre! At gjøre sin Modstanders redelige Hensigt mistænkt, er et saa gammelt og forslidt Fægterkneb, at det ikke bider mere. Forresten gjør De mig alt for stor Ære med den Forsikring, at min Anmældelse, som det behager Dem at kalde den, 'ikke vil savne sin Virkning: Bidrag (!) til at udbrede Foragt for og Had imod den gejstlige Stand." Thi dersom — for at blive ved Deres Talebrug — Virkningen af min Anmældelse er et saa uhyre kraftigt Bidrag, da maa den være skreven med en ganske ualmindelig Dygtighed. Men da min Smule Beskedenhed forbyder mig at ansee denne rigtige Slutning for gyldig, saa

maa De ikke undres over, at jeg højligen betvivler Sandheden af Syllogismens minor. Forstaaer De mig ikke, saa behag at repetere Deres Logik! — Hvor meget jeg, med al den bitre Medicin, jeg gav det i videnskabelig Henseende syge Legeme, interesserer mig for Gejstligheden i Almindelighed, og hvor højt jeg agter og ærer enhver enkelt Gejstlig, som stræber at være hvad han bør, d. e. ikke blot en brav, men ogsaa en videnskabelig dannet Mand: derpaa, min Herre! burde selve min Bestræbelse for at fremme den danske Gejstligheds videnskabelige Tarv have været Dem et talende Beviis. Men siden den ikke har været det, og siden min Personlighed nu een Gang er kommen med i Spillet, vil jeg aabenbare Dem den Hemmelighed, at jeg, ihvorvel endnu ikke Medlem af den gejstlige Stand, dog haaber at vorde det og sætter en Ære i dette Haab. Dermed være Deres første Hug afpareret!

Det næste Hug skulde ødelægge mig Panden, og slaae min Forstand reent ihjel. Men Deres Arm, min Herre! er for mat, og Deres Sabel for sløv til at kløve min lovlig haarde Pande! Vist nok maatte jeg være beskadiget paa Hjernen, om jeg ved en saadan Ukyndighed om den gejstlige Stand ꝛc., som De gjerne vil paadutte mig, dog alligevel gav mig af med at skrive om samme; men om De faaer noget fornuftigt Menneske til at troe mig fra Forstanden, atter derom nærer jeg stærke Tvivl, og hermed nok om Deres andet Udfald eller Pandehugget!

Efter disse drabelige Bedrifter giver De Dem Mine af en stor Fægtemester: vil lære mig at raade Bod paa min Uvidenhed i Faget, kort! behandler mig som Een, der slet ikke veed, hvorledes han skal føre sin Klinge. Men, mon De ikke skulde have taget feil af mig, min Herre? Mon De ikke havde gjort klogest i at blive borte med Deres Oplysninger? Jeg for min Part behøvede dem ingenlunde, og det Publikum, der kan skjønne i Sagen, vist ikke heller. Og desuden, hvor kunne de Oplysninger, som De med saa megen Vigtighed og Air giver, hvor kunne de, spørger jeg, i mindste Maade tjene til at gjendrive mine Paastande? Veed De da ej, min Herre! at 30 ikkun udgjør Tiendedelen af 300? Eller troer De, at 78 Afhandlinger af over 300 Theologer i 15 Aar er noget stort? Er oven i Kjøbet ikke en god Deel af de Afhandlinger, De opregner, trykt i de tre udgivne Bind, og altsaa tillige indbefattet i min Regning? Hvortil paa dette Sted de Dødsefterretninger, som De med Deres Kors behager at give? Skulle ogsaa de vise, at jeg udbreder "Foragt for og Had imod den gejstlige Stand", eller maaskee endog slaaer nogle af dens Medlemmer ihjel? Hvad vedkommer "Biskoppens 14 latinske Synodaltaler og 2 Prædikener", eller Provsternes "2 aarlige Prædikener", og al den øvrige 7 Alen lange og 7 Alen brede Snak, som De, min Herre! opvarter mig med — hvad vedkommer alt dette Sagen selv, der angaaer Standsningen af det videnskabelige Tidsskrift? Med Undtagelse af et eet eneste Sted, som ret strax skal blive omtalt, "skuer" De hele Tiden hen over Præsternes Forfatning, som De "meget nøie kjender," og mener fra denne sublime Synspunkt at have udfundet de sandsynlige Aarsager, ikke til Tidsskriftets Standsning, men til: "at der af Præsterne ikke ere oplæste flere Afhandlinger og at der i den senere Tid er indtruffet, som det synes, nogen Stands-

ning" (i hvad? I Oplæsningen, det forstaaer sig!). Haaber De virkelig, at De paa denne forkeerte Maade har kunnet overbevise mig eller nogen Forstandig, om at jeg foer med Tant, da jeg sagde, at Aarsagen til bemældte Tidsskrifts Standsning var Mangel paa Deeltagelse hos Geistligheden? Nei! det kan De ikke haabe; thi denne Aarsag indrømmer De ved hele Deres Tankegang at være gjældende. Og dog alligevel siger De paa det ene Sted, hvortil jeg nu nys sigtede, nemlig S. 354, 2den Spalte, med en næsten mageløs Dristighed: "Hvorfor Udgivelsen er standset, har Forfatteren ikke besvaret." Hvilken uhørt Selvmodsigelse! vil vel Mangen her udraabe. Dog nej! I Selvmodsigelse har De, min Herre! vel ikke, NB. paa dette Sted, gjort Dem skyldig; men De har begaaet noget langt værre: De har nemlig hængt Dem selv paa Ordet: "Udgivelsen." — Hvad enten Deres anførte Ord skulle indeholde en Vittighed, eller De er saa blind, at De ikke kan see, at Ordet Udgivelsen er af mig brugt sensu objectivo om det videnskabelige Tidsskrift; eller De forsætligen har fordrejet mit Udtryks klare Mening; hvilket af disse tre tænkelige Tilfælde der end er det rette: har De dog hængt Dem selv paa meerbemældte Ord! Jeg beklager Dem i Sandhed, min Herre! Men De har jo selv gjort det! Skulde De muligen leve op igjen, saa gjør dog saadant noget ikke oftere; thi det er virkelig alt for fælt!

Lad os nu kortelig gjennemgaae de Aarsager til hin Standsning, som De ved Hjælp af ovenomtalte klare Skuen har udfundet. De

fremfører dem under 5 Rubriker (ved en Trykfejl staaer 4 to Gange).

I No. 1 kommer De, efter en Hjerte-Udgydelse i Anledning af Udtrykket: den lavere Geistlighed, og efter en ynkelig Skildring af præstelig Ydmyghed og Forknythed, som vistnok ingen brav Præst vil underskrive, kommer De, siger jeg, med den gamle kjedelige Vise om Præsternes Fattigdom, uden med et eneste Ord at antyde Muligheden af, at al denne Usselhed i mange Tilfælde kunde være selvpaadraget. Gifter ingen sig f. Ex. for tidlig, førend han kan ernære en Familie? Sætte alle Præster Tæring efter Næring? Føre de alle en fornuftig Oekonomi? Endvidere: Ere de fleste Præster fattige? Tilkommer dette Prædikat ikke snarere blot nogle faa? Og endelig: Er uforskyldt Fattigdom nogen Skam? Man skulde næsten troe, at dette sidste er Deres Mening, siden De desangaaende bruger saa stærke Udtryk baade paa Latin og Græsk. Jeg for min Person kan ikke indsee, hvorledes nogen brav Præst skulde ved uforskyldt Fattigdom blive saa nedtrykt i Aanden, som De beskriver ham. Fattigdom er vel haard at slides med, jeg veed det! Men bør nogen Præst derfor klynke? Han bør hæve sit Ansigt frit mod Himlen og see ethvert Menneske frejdigt under Øjne, det egner og anstaaer en christen Mand, det klæder og sømmer en Præst! Desuden beviser denne Fattigdom intet imod min Paastand; thi saa fattig er næppe nogen Præst, at han jo aarlig kan anvende nogle faa Rigsdaler paa et eller andet theologisk Skrift, og er han i den Grad fattig, da er det i de allerfleste Tilfælde vist nok hans egen Skyld.

I No. 2 synger De den samme Vise efter

en anden Melodi: De lærer mig først, hvad jeg vidste længe i Forvejen, snakker saa i Forbigaaende om Præsternes aandelige Armod, og kommer derpaa atter tilbage til den legemlige, sigende, at Præsterne ikke have Raad til at bivaane Landemodet. Monne dog ikke engang imellem? Og hvor har jeg sagt, at de skulle bivaane dem alle og ethvert?

Alle de mangfoldige Hug, som jeg kunde bibringe Dem for No. 3., vil jeg af Naade og Barmhjertighed skjænke dem, paa eet nær. Naar og hvorledes gjorde De den Opdagelse, at Confessio Augustana fortrænger en liberal Dogmatik? Er de saa ganske vis i Deres Sag? Eller er det kun en løst tænkt og løsere henkastet Ytring? Hvorledes kan De i sidste Tilfælde forsvare en saadan Misbrug baade af det ærværdige Symbols Navn og af det ædle Ord liberal?!

Hvad De i No. 4 fortæller "om at der ikke mere spørges om Lærdom blandt Præsterne, som for en 30 à 40 Aar siden," er Snak, som ingensteds har hjemme. Ligeledes det, De vover at paastaae: at en Mand uden Lærdom kan i praktisk Henseende være mere nyttig som Præst, Provst eller Bisp, end den egentlige Lærde. Net som om den sande Lærde ikke just ved sin større Aandskraft var den Ulærde langt overlegen, saavel fra den praktiske som fra den theoretiske Side betragtet! De kan paavise Exempler for Deres Paastand, siger De, og det oven i Kjøbet ikke faa. Jeg troer ikke engang, at De offentligen, med Deres virkelige Navns Underskrift, kan eller tør nævne endog blot een eneste fornuftig Mand blandt Danmarks Geistlige, som ikke dybt føler og erkjender, at hvor meget godt og nyttigt, han end har virket,

hvor stor end hans praktiske Indflydelse paa hans nærmeste Kreds har været, kunde han dog have udrettet langt mere, om han havde været bedre hjemme i sin Videnskabs højere Regioner og haft en mere levende Sands for dens dybere Betydning! — Mod Enden af samme No. ytrer de saare egennyttige Grundsætninger. Skal en Mand afholde sig fra at fremsætte vigtige Sandheder, fordi han derved muligen kunde støde sine Foresatte eller Andre der kunne fremme hans Lykke? Hvilken fæl Egoisme! hvilken snæver Livsanskuelse!

I No. 5 (4) anfører De endelig noget, som ikke er saa ganske galt, ja, som endog kunde lade sig høre, naar det blot ikke skulde tjene til Gjendrivelse af min Paastand om hint Tidsskrifts uheldige Standsning; thi som saadan falder det reent igjennem.

Hvad endelig Deres fromme Slutningsønsker angaaer, da kan jeg ikke andet end smile til dem, selv ønskende, at de maae gaae i Opfyldelse. I saa Fald skal det saamænd ikke fattes paa videnskabelige Arbejder fra min Haand, og det saameget desmindre, som de maaskee turde komme alligevel. Til Gjengjæld for deres Ønsker vil jeg give Dem et godt Raad: Vov Dem aldrig tiere ud paa en offentlig Kampplads med saa svage Kræfter og saa slette Vaaben, som denne Gang!

Om deres antagne Navn maa jeg bemærke, baade at det er forkvaklet af to Trykfeil, og at det aldeles ikke er passende for Dem. Havde det været: Katopsin, saa var den sidstanførte Bemærkning falden bort. — Om derimod jeg bærer mit Navn med Føje, det overlader jeg et kompetent Publikum at bedømme.

Adskilligt har forsinket dette Svar; men

kommer De igjen, min Herre! da skal jeg vis-selig ikke tøve saa længe, eller ogsaa svarer jeg Dem maaskee slet ikke, alt efter Omstændig-hederne.

Philoklerus Alethinus.

Indenlandske Efterretninger.

Hans Majestæt har atter havt den Naade paa sin høie Fødselsdag at lade bekoste et Mid-dagsmaaltid for samtlige Børn, som undervises i Søe-Etatens Skoler i Nyboder. Paa Søeqvæst-huset var Maaltidet anrettet for 338 af de større Drenge, og paa Søe Etatens Hospital for 230 af de mindre Drenge, og for 485 Piger. 1053 Børn toge saaledes Deel i denne Kongelige Velgjerning, og erkjendte med den inderligste Taknemmelighed, at Landets Fader paa sin Fødselsdag vilde vise en saadan særdeles Naade imod dem, der skylde Hans Omsorg for Sko-lernes bedre Indretning den Dannelse, der er Grunden til deres hele Velfærd. Skolecommis-sionernes Medlemmer, Skolernes Lærere, og flere af Børnenes Forældre, Paarørende og Velyndere vare tilstede, og alle glædede sig over at see saa mange sunde og velklædte Børn samlede. Alt gik for sig i den sømmeligste Orden. Ved Kon-gens Skaal udbrød Drengene i et velmeent Hurra, og Pigerne afsang med en ordentlig og tækkelig Tone følgende Vers af Hr. Pastor Michelsen.

For Frederik, den Eiegode
vor Jubel stemmes i.
Hver af os barnligt-vel tilmode
staa huldt i Sangen bi!
Fra takfuldt Hjerte gaae den ud;
den stige op til Gud!

Tre Snese Aar alt Solen vandred
hen over denne Dag.
Men intet Skjebnens Stød forandred
Hans Id, Hans Sindelag.
Med Fader-Ømhed favner Han
hver Alder og hver Stand.

Ja, selv til denne lille Klynge
Den naa'de giennem Aar,
Thi lader os en Fest-Krands slynge
af Blomster fra vor Vaar;
og bly og barnligt række den
mod Fader-Issen hen!

Kan Den end ei den Tinding pryde,
som bærer Kronens Guld;
o, den vil dog Hans Hjerte fryde,
den Faders, blid og huld.
den bunden er med villig Haand;
med Kjærlighedens Aand.

Viborg Samler No. 8 har følgende Averti-sement: "Min Herre! Meget rigtig; men ufor-sigtig." Og No. 9: "O Vee, Vee! Malene er borte!"

Blandede Efterretninger.

I Voburn-Abbey, Hertugen af Bedfords Lyststed i Bedfordshire, allerede tidligere bekjendt ved fortræffelige Familiemalerier, findes en meget kostbar Samling af Billedhuggerarbeider, deels hidrørende fra Oldtiden, deels forfærdigede af nyere Mestere. Et nyt Pragtværk over denne Samling er udkommet — 1827 — under Titel af The History of Woburn Abbey, der udgjør den første Deel af New Vitruvius Britannicus. Disse Konstværker er opstillede i et efter Henry Hollands Tegning fra 1789, bygt smagfuldt Museum, hvis Midte optager en Rotunde. Dets Kuppel hviler paa otte Søiler, hvilkes Skafter, af brogede Marmorarter, saavelsom Capitæler, der bestaae af hvidt Marmor, ere antike. Disse hænge sammen med to Gallerier paa Høire, og til Venstre med to tempelagtige Bygninger, hvoraf den ene fører Navn af Frihedens og den anden af Gratiernes Tempel. I en Niche i Rotun-den staaer den berømte store Vase, der er bleven funden i Ruinerne af Villa Hadriani ved Rom. Det vilde blive for vidtløftigt at opregne her alle de kostbare Konstværker, der opbevares i

dette herlige Museum. Dog maa her nævnes vor berømte Landsmand Thorvaldsens to Reliefer, det ene, forstillende Briseus's Overlevering og det andet Priamus i Achilles's Telt: begge (for at bruge en Kunstdommers Ord) af grandiøs Simpelhed, fuld af Natur og Liv, kun er i Achills Vrede udtrykt mere Heftighed og Lidenskabelighed end i det mindste de Gamle vilde anseet for heltemæssig.

Regjeringsraad og Prof. Weinhold i Halle har gjort saa megen Opsigt med sit Skrift om at standse Folkeformerelsen ved Infibulation (S. 22), at der fra høiere Sted skal være forespurgt ved Fakultetet, om Forfatteren fremdeles kunde ansees passende for sit Lære-Embede? Fakultetets Svar skal i det Hele have gaaet ud paa, at Weinholds Skrift unægtelig maatte misbilliges; men at det ikke var nogen grundet Aarsag til en Lærers Afsættelse, at han i sine Foredrag eller Skrifter opstiller en paafaldende, selv parador Idee, naar den hverken strider imod Sædelighed eller Love.

Strøtanker.

(Meddeelte af Sp—.)

Menneskets intellectuelle og moralske Kræfter ere i Grunden et og det samme; men i videnskabelig Fortrin pleie de at adskilles. Det uvidende og til sund Tænkning uduelige Menneske, kan aldrig være et godt moralsk Menneske; thi Mennesket maa ikke være halv men heel menneskelig, i dette Ords ædleste Forstand.

En uglædelig men sand Erfaring er det, at Soldaten, med den bedste Opførsel, af exemplarisk Vandel, ofte mangler Mod, og at slette Karle derimod ofte have en utrolig Courage. Man maatte vistnok ønske, at det ikke var saa;

thi man vil saa gjerne see det Fuldkomne samlet, og ærgrer sig næsten over, at finde en saa ædel Egenskab hos Skurken; men — saaledes er det.

En Eunuyk har aldrig tænkt ophøiet — aldrig handlet ædelt; men en Eunuyk har heller aldrig været nogen udmærket Forbryder. — Maaskee manglede han blot Evnen.

De saakaldte uægte Børn, ere — i Almindelighed de bedste Hoveder. Intet Under! de ere Følgerne af et aandrigt Øjeblik; ægte Børn — ofte — af Kedsomhed. De Børn, som Fader og Moder i deres unge Aar avle, ere som oftest smukke. Det Indtryk, som et Par rynkede Kinder gjøre paa hinanden, kan intet Regelmæssigt frembringe.

Kjøbenhavns Børs, d. 29 Januari 1828.

Hamburg 2 M. — à vista 219		à
Species 220		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 3 ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	—	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50	$50\frac{1}{4}$ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$85\frac{1}{2}$	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	78	$78\frac{1}{4}$ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	$113\frac{1}{4}$	— Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$97\frac{1}{2}$	— Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	$105\frac{1}{2}$ i Banco
4 pC. Dito nye	98	$98\frac{1}{2}$ i Banco
Asiatiske Comp. Actier	76	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	59	— L. Sterl.

1 L. Sterl. beregnet til 14 Bmk.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 10.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 2 Februari 1828.

Om Prof. Dr. Fogtmanns Program til den offentlige Examen i indeværende Aar i Sorøe-Academies Skole.

Da afdøde Prof. Dr. Howitz fremtraadde som Forfegter af Determinismen, og Angriber af de kant-fichtiske Sætninger om en absolut Frihed i Villien, var dette, som han selv sagde mig, Resultatet af adskillige Aars moden Grandskning, ikke Følgen af nogen flygtig Idee. Og saa viste det sig i den paafølgende Strid, at hans fleste Modstandere i Grunden vare enige med ham i Hovedsagen: saaledes erklærede Hr. Prof. Sibbern sig, paa en Ubetydelighed nær, aldeles tilfreds med hans Fremstilling af den kantiske Lære om Friheden, hvoraf følger, at han i dette vigtige Punct, som Kant selv ansaae for sit Systems Hjørnesteen, maa have forstaaet ham; ligeledes erklærede Hr. Etatsraad Ørsted sig enig med Howitz i et Punct, hvori derimod en anden af hans Modstandere vedblev at ivre mod ham, nemlig i Hensyn til Aands og Legems Forbindelse og deres fælles Virken; ogsaa yttrede Hr. Etatsraad Ørsted, at de kantiske Forestillinger om Friheden ikke længere tilfredsstillede ham i den Grad, som et Par Decennier forud; endeligen indrømmede E. Rd. Ørsted, at en absolut Frihed hos Mennesket vilde være stridende mod Guds Almagt, og at kun een, men rigtignok meget stor, Vanskelighed var tilbage, nemlig at forene begge. Howitz kunde altsaa gjerne havt Uret i Biting, ja han kunde ganske gaaet dem forbi, og dog seiret i Hovedsagen. — Vel maa jeg tilstaae, at det i første Øieblik gik mig, som vel de fleste Andre, der læste Howitz's Afhandling "om Affindighed og Tilregnelse", at jeg paa enkelte Steder antog ham for Fatalist, i dette Ords ufordelagtige Betydning; men da jeg derpaa læste og overveiede Fortalen, hvori han foreløbigen besvarer E. Rd. Ørsteds vigtigste Indvendinger, forsvandt disse Tvivl; og i sine følgende Skrivter over samme Gjenstand fandt jeg hans Yttringer saa klare og umistydelige, at det høilig undrer mig, man endda kunde negte ham Ret i hans Hovedpaastand.

Denne Forundring maa jeg (med al min

øvrige Agtelse for Hr. Prof. Fogtmanns Indsigter og Talenter) ligeledes tilstaae at have følt ved Læsningen af Fortalen til ovennævnte Program. Hr. Prof. synes at glemme, ligesom adskillige Andre der have skrevet mod Determinismen (ɔ: Læren om Forudbestemmelse og Nødvendighed) at denne Lære i Grunden slet ingen Indflydelse har eller kan have paa vore moralske Begreber eller vor Handlemaade; thi at kun Gud (ikke vi, hans Skabninger) kan have absolut Frihed, dette gjør jo ikke mindste Skaar i vor psychiske Frihed, eller Evnen at bestemme os efter fornuftige Motiver, og Kraften til derefter at indrette vore Handlinger. Derfor have selv Tyrkerne, uagtet de nære de crasseste Begreber om Prædestination, dog aldrig tænkt paa at ophæve juridisk Tilregnelighed og deraf følgende Straffelove. Selv den moralske Tilregnelighed er Determinismen langt fra at ville bortforklare, i det Mindste forsaavidt som Handlingernes naturlige, uudeblivelige Følger angaaer; en anden Sag er det med positive guddommelige Straffe, hvilke vel ligesaalidet kunne bestaae med Determinismen, som overhoved med en fordomsfri Betragtning af Naturens Indretning og Guds Egenskaber. Thi enhver saadan positiv Straf vilde være en Afvigelse fra Naturens almindelige Orden, hvilket ei lader sig tænke hos en alviis, Alt forudseende, uforanderlig Gud; og vorder hiint Liv en Fortsættelse af dette, hvorpaa jo saa saare meget hentyder, da vil vor fuldkomnere Tilstand ligesaalidet være bygget paa løs Tilfældighed, eller vaklende Vilkaarlighed, som den nærværende ufuldkomne.

Ifølge det allerede Sagte kan jeg forbigaae Alt, hvad af Bockshammer og Fogtmann er fremsat til Forsvar for den psychiske Frihed.

Denne behøver overhoved intet Forsvar, thi dens Besiddelse føles og erkjendes af Alle, skjøndt naturligviis i høiere eller ringere Grad, ifølge Menneskenes forskjellige Aandsanlæg, Religionsbegreber, Organisation, Clima, Opdragelse, Andres Exempel, og tusind andre Omstændigheder og Forhold, som bidrage til at svække eller forstærke Lidenskaberne, til at øve Dømmekraften og forhøie Moralfølelsen, eller at gjøre dem uvirksomme. — Jeg skal saaledes kun yttre mig over enkelte Puncter af Programmet, som i andre Henseender opfordre dertil.

Pag. *V* i Fortalen misbilliger Prof. Fogtmann platte Fremstillinger af Determinismen i Dagblade. Alle platte Fremstillinger af philosophiske Gjenstande ere vistnok forkastelige; men denne Bebreidelse træffer dem, mener jeg, i lige Grad, enten de fremkomme i Piecer til et Par Mark, eller i Tidsblade. Af "Dagblade" haves hos os ingen, uden Dagen. Tidsblade, saavelsom Dagblade, en enkelt Art af Hine, fortjene næppe Ringeagt, naar de ere som de bør være: den store Hufeland sætter dem blandt de vigtigste Hjelpemidler til Culturens Fremme.

Pag. VII findes to factiske Urigtigheder: Først hedder det, at Howitz i sit Ultimatum indrømmede Villiens Frihed (den absolute nemlig), men alligevel vedblev at kalde sin Lære Nødvendighedslære. Men hvad skulde han da ellers kalde den? maaskee Forudbestemmelseslære? dette blev jo dog i Grunden Eet; thi er Alt forudbestemt (en Følge af Guds Forudsyn og Uforanderlighed) saa er ogsaa Alt nødvendigt, i philosophisk Betydning. Og hvor er det, at Howitz skal have indrømmet Villiens (absolute) Frihed? i sit Ultimatum P. 9 i Noten, siger Hr. Prof. Fogtman. Men der yttrer jo Ho-

witz udtrykkeligen: "Nødvendighedslæren opbæver ingen anden Frihed end den metaphysiske, eller Frihed fra Causalitet." Dette var ingen ny Tilstaaelse; det var kun en Gjentagelse af hvad han i sit foregaaende Skrivt pag. 54 og i det næstforegaaende pag. 52 havde sagt. I Hiint tilføiede han ogsaa: "Jeg indrømmer den moralske Frihed i den Forstand, at Mennesket indtil en vis Grad kan blive Herre over sine Affecter; men jeg negter at han kan blive det, uafhængig af alle foregaaende Indvirkninger udenfra, og af den derved frembragte Sindsstemning." Dette var netop et af de Hovedpuncter, hvorom Striden dreiede sig, og som nogle af hans Modstandere (jeg siger ikke alle) enten ikke kunde eller ikke vilde see, skjøndt det i hans Skrivter ligger klart nok for Dagen, naar de læses uden forudfattede Ideer. Hvorlunde skulde ogsaa Howitz, som saa consequent forsvarede Nødvendighedslæren, som i sine Samtaler med saa stor Klarhed udtrykte sig derom, have fraveget Sætninger, der ere hyldede af erkjendte Tænkere, af ikke blot skarp- men ogsaa dybsindige Hoveder: en Herder, Hume, Lessing, Locke, *) Priestley,

*) Naturligviis underskriver jeg ikke ubetinget Alt, hvad Locke har sagt. Men det gjorde Howitz ei heller. Ogsaa synes nogle af Locke's Sætninger platte, skjøndt de blot ved Misforstand ere det. Havde Locke sagt, at selskabelige og Venskabsforhold kun opstaae af egennyttige Motiver, da vilde det været plat og absurd; men hvo vil paa den anden Side negte, at de fleste om ikke alle slige Forhold knyttes i Haab om gjensidig Velvillie, gjensidige Behageligheder, gjensidige Tjenester, hvilke jo dog og befordre Livets Lykke og Fryd, skjøndt de ikke tilfredsstille Havelysten eller andre uædle, lavsandselige Attraaer.

Spinoza, Tetens, Treschow, m. Fl? Selv Luther antog Forudbestemmelse og Nødvendighed (som vel Enhver bør antage, der har den rette Anskuelse af Guddommens Væsen og Egenskaber), indtil Calvin, ved en absurd Fremstilling, fik et afsindigt Dogma ud deraf, hvorfor Hiin tildeels skilte sig fra ham, og gik sin egen Vei. Ogsaa Muhammed — hvis Genies Omfang og Storhed kun en beslægtet Aand, Keiser Napoleon, har tilbørligen erkjendt — ogsaa hans Grundsætninger om Forudbestemmelse, og deraf følgende Nødvendighed, maae ei bedømmes efter nogle stupide tyrkiske Koranfortolkeres Fremstilling. — Den anden Urigtighed pag. VII er, "at Howitz døde, før han fik Tid til, videre at erklære sig over denne Sag." Over et halvt Aar forløb, fra hans Ultimatums Publication indtil hans Død, og i denne Mellemtid vedgik han ofte, hvad han deri saavelsom i sine forrige Skrivter havde fremstillet, skjøndt han undlod at give Tilsvar til Hr. Etatsraad Ørsteds Svar paa Ultimatet, efterdi han meente at et Ultimatum bør være et Ultimatum. Besk edent fremstillede jeg derfor de væsentligste Puncter, som i Svaret vare uberørte.

Pag. *VIII* siger Prof. Fogtmann, at Phrenologien negter Aandens Selvstændighed og Villiens Frihed, hvorved denne Videnskab leder til Materialisme og Fatalisme. Men dette er kun Misforstaaelse, hvilket ogsaa General-Krigscommissaire Dr. Neergaard i sit Skrivt: Iagttagelser over Phrenologien, tilstrækkeligen har viist. Naar Organet for en eller anden Deel af den aandige Virksomhed vorder sygt, eller af Naturen er abnormt, ɔ: for stort eller for lidet, da er det naturligt, at den Deel af Aandsvirksomheden, til hvis Brug det er bestemt, maa

lide, og at derved Tilregneligheden retfærdigviis maa formindskes. Jeg tvivler om, at man consequent skal kunne uddrage anden Mening om denne Sag af Dr. Ottos Skrivter, for kun at nævne den blandt vore Landsmænd, der mest har syssel sat sig med denne Videnskab. Ogsaa har Dr. Otto nylig, om de her nævnte Gjenstande, afgivet en tilfredsstillende Erklæring, i 4de Hefte af phrenologiskt Tidsskrivt, pag. 481=83 i Noten.

Efterat have sagt dette, behøver jeg vel ikke at forsvare Tidsaanden mod den Beskyldning af Prof. Fogtman pag. *IX* og *X*, at Mange blandt vore Samtidige, som studere Naturvidenskaberne, have antaget saa vrange Begreber om deres Væsen, at de ansee Naturlovene for Materiens blindt virkende Kræfter, uden den Eviges Medvirkning. Skulde end nogle enkelte Uforstandige af denne Art findes, da kan det hverken beskæmme Tidsalderen, eller skade Physik og Determinisme. — Men end mere besynderlig er Hr. Prof. Mening, at Hang til Overdaad og Modevæsen er en Følge af hiin mechaniske Tænkemaade. Dette, saa ofte paaankede, Hang har sin sande Grund i Armod; thi Erfaringen har i alle Lande viist, at Luxus og Armod vandrede Haand i Haand, fordi den ved en eller anden Aarsag Forarmede taber al Energie, og fortvivlet henkaster sig i Forlystelsers vilde Malstrøm. Desuden er Modevæsnet hos os ikke saa statsskadeligt som det synes, efterdi næsten alle Manufacturvare ere faldne til en ubetydelig Priis; og det vilde være ganske uskadeligt for Landets Velstand og den offentlige Velfærd, ja tildeels endog gavnligt, naar vi selv producerede Hovedsummen af de forbrugte Artikler.

Hvad Pastor Bastholms Yttring angaaer, som Prof. Fogtman omtaler pag. *XI*, da har jeg i mit Tidsblad Ny Freia Nr. 40 f. A. pag. 326 og 27 viist, at den er unøiagtig, og derfor ikke træffer sit Maal. Det er ikke nok at troe paa sin Sjels Frihed, man maa ogsaa virkeligen eie den: en Bemærkning, hvis Rigtighed Dr. Otto siden har stadfæstet.

Vi komme nu til Bockshammers egen Text, hvoraf jeg for Rummets Skyld maa indskrænke mig til at omtale to Steder.

Det ene er pag. 15, hvor det hedder, at Mennesket ikke var skabt i Guds Billede, naar det kunde tænkes at være en Machine. Jeg har allerede viist, at den sande Determinist ikke tillægger Menneskets Villie noget Machinmæssigt, ei heller sætter Evnernes Redskaber istedet for Evnerne selv. Men desforuden er det at gaae for vidt, naar man under det orientalske Udtryk "skabt i Guds Billede" tænker sig noget aldeles Gudlignende; thi naar er vel et Billede Originalen selv? eller kan noget Billede sættes i fuldkommen Liighed med sit Forbillede? kan noget skabt Væsen stilles i Række med den uendelige, ubegribelige Skaber, hvis Villie ei kjender nogen Lov, som er Alt ved sig selv, som er høit ophøiet over Tid og Rum, "hvis Hoved er Evighedens Krone, hvis Fod er Uendelighed!"

Det andet Sted i selve Afhandlingen er pag. 19 og 20, hvor Forf. mener, at Villiens (absolute) Frihed kan bestaae med Guds Forudvidenhed og Almagt; thi, siger han, "hvad af andre Grunde er vist, bliver ikke til Umulighed, fordi det synes paradox i Sammenstilling med en enkelt Sandhed." Men her kommer det jo an paa, om de Grunde, denne Sandhed indholder, ikke ere langt vegtigere end hine; og hvil=

ken Sandhed kan være mere vis og afgjort, eller have større Vegt, end den, at Guds Almagt og Alvidenhed ere uindskrænkede? — Det gjør her ingen Forandring, om man med Forf. forestiller sig Guds Alvidenhed som en "stedse nærværende, klar Indskuen i alle Tings Liv og Sammenhæng," thi har han selv givet enhver Begivenhed dens Tilværelse, og ordnet deres Sammenhæng, da maa han ogsaa forud vide at de ville skee, og hvordan de ville skee, i hvilken Orden og Forbindelse, og med hvilke Virkninger; ellers var jo hans Alvidenhed kun halv og ufuldkommen.

I Øvrigt gjør det mig ondt, at Hr. Prof. Fogtman vil paasige Prof. Howitz i sin Grav, at han var Materialist, ikke troede paa Aandens selvstændige, eiendommelige Udvikling og Virken, og paa den Uendeliges altstyrende Verdensregjering. Dertil kjendte jeg ham for godt; og hans Skrivter, upartiskt overveiede og bedømte, vise ganske Andet: mangfoldige ere de Steder, som tale herfor.

Saameget, for denne Gang, til Forsvar for min afdøde Ven, og for at give Sandheden sin Hyldning.

J. C. Lange.

Toldfri Tanker.

Ewald, T. Rothe, o. fl. saadanne berømte Forfattere ligne nu Taffeluhrene, der staae i Stadssalene, for det meste uoptrukne, ikke for at vise hvad Klokken er, kun til Prunk.

Offentlig Yndest har megen Lighed med Veirliget i April. I det ene Øieblik blændende Solskin, det næste Regn og Slud.

Det læsende Publikum holder som Børn meget af alt Nyt. Men faaer Barnet et Spilleværk, saa holder det ikke op med at dreie det førend det har det ødelagt.

Der gives visse Ting, som enhver, der ikke duer til andet, dog troer sig fortrinligen skikket til. Blandt disse høre især Forfatter- og Skuespilkonsten. Begge disse Konster ere sædvanligen det sidste Nødanker for den, som er strandet i de fleste andre Leveveies Farvande.

Vanskeligheden i at skrive æsthetiske Værker er især saa stor, fordi de fleste Mennesker ansee sig for fødte Æsthetikere. Skomageren, der ikke taaler, at Apelles skal bedømme hans Sko, har dog Dristighed nok til at bedømme Næserne paa Apelles's Figurer.

Hvorfor trives Handels-Compagnier saa sjeldent? Fordi der gives tre Ting hvori alt Compagnieskab ikke er gavnligt, og deraf er Penges rigtige Frugtbargjørelse den ene.

Ingen Benævnelse er bleven mere misbrugt end det Navn Konstner. Stundom hører til intet mindre Konst end til at være en saakaldt Konstner.

Tyrkerne, som gjøre de bedste Sabler (Damascener), kunne slettest bruge dem.

Nyt — Nyt! raaber hele Verden, men godt skal det være. Skade at det Ny, som Lessing engang sagde, sjeldent er godt, og det Gode sjeldent nyt.

Man siger Smagen forandrer sig, men man tager Feil. Smagen, vel at forstaae, den gode, bliver som Sandheden, altid den samme.

De som skulle smage, derimod forandre sig. Men hvad duer den forvænte Gane til at smage?
2x18

Døgnets Characteer.

(Inpromptu.)

Først Skrig og Skraal:
"Naar mon hun kommer?"
Saa Suk og Vraal:
"O vore Lommer!"

Veritas.

Indenlandske Efterretninger.

(Alle meddeelte.)

Hendes Kongel. Maj. Dronningen har i Anledning af H. M. Kongens allerhøjeste Fødselsdag skjænket for 50 trængende Børn Understøttelse til Opklædning.

I Anledning af Hans Majestæt Kongens høje Fødselsdag opførtes paa det Kongel. Theater Pigen ved Søen, Opera i 3 Acter, omarbeidet efter la donna del lago af Dr. L. Heiberg, med Musik af Rossini. En af Hr. Commandeur Wulf, R. af D. og Dm. forfattet Sang til Melodien God sawe the King, blev afsjungen. Sangen blev istemt af Mad. Catalani, som var i en Loge i første Etage, og hendes Røst overstemte alle de Medsyngende.

Hans Majestæt Kongens høie Fødselsdag høitideligholdtes med et godt Middagsmaaltid, ifølge allerhøieste Befaling, i samtlige Underviisningsanstalter for Underofficerer og Spillemænd, samt i de militaire Kaserneskoler.

181 Voxne og 237 Børn deeltoge i denne Fest.

Med den inderligste Taknemlighed modtoge de Alle dette Beviis paa vor allernaadigste Herres store Naade og lode det ikke mangle paa, at

udtrykke deres Glæde med sand skjøndt simpel Hjertelighed.

I Adresseavisen læses et Digt til Mad. Catalani, af Elisabeth Hansen, med Overskrift: "Til Sangens Gudinde." Hvad mon Euterpe vil sige til denne Forgudelse? Er da Titelen "Sangens Dronning", som man har tillagt denne med Føje saa berømte Sangerinde, ikke allerede nok?

Det Kongelige Vaskerhuus ved Frederiksholmscanal har nu faaet en smuk Tilbygning ud ad Ny Vestergade til.

Asiatiske Actier ere i disse Dage stegne til 76 Rbd., formodentligen som en Følge af den sidste Expedition, hvoraf man venter sig en anseelig Fordeel. Endnu er ikke meget solgt af Ladningen. Men paa de ved sidste Auction solgte Sukkere var der god Avance.

Paa Søndag giver Mad. Catalani atter en Concert paa det Kgl. Theater. Man bemærker, at hun i denne Concert træder fem Gange frem. Hun synger atter Recitativ og Arie af Zingarelli, Arie af Portogallo, Variationer over Themaet la Biondina af Paer. Hvorfor der ikke er større Afvexling i hendes Sang, vides ikke. Vist nok hedder det, en god Vise kan ikke qvædes for tidt, men en Virtuosinde ønsker man dog helst at høre i forskjellige Foredrag.

Adresseavisen begynder igjen at blive et Organ for Kjerlighedsforstaaelser, men Sproget deri er saa mystisk, at ingen uden de Paagjeldende kunne forstaae det, og stundom neppe disse. Saaledes læses i Avisen for i Gaar:

"Havde Du mit Svar, min Mening rigtigt fattet,
O, da smilte Held — end selv i Smertens Bo!"

Aalborg, den 26 Januari. I Aaret 1827 udclareredes herfra 980 større og mindre Skibe,

foruden Fjordfarerne og dem som ikke gik udenfor Tolddistrictet. Af indkomne Skibe vare 256 kvarantainpligtige, som kommende fra Nordsøen. Følgelig var den meste Fart paa Østersøen og indenrigs.

Det holder ved at tøe med sydlig Vind, og Fjorden er nu aaben imellem Aalborg og Sundby. Igaar var Isen saaledes dreven sammen ude i Strømmen, at Overfarten var umuelig. At Solen slet ikke lod sig see igaar, som var Paulsdag, skulde efter de gamle Bondepraktikers og Veirprofeters Mening bebude et ufrugtbart Aar.

Af Fjordisen er her udhakket en meget stor Mængde Sprot — Fisk af Mellemstørrelse imellem Sild og Ansioser — der i Stormen, da Fjorden lagdes, ere frosne fast i Overfladen. De ere solgte for 2 Skilling Snesen og derunder.

I den Aalborgske Avis No. 11 findes 2½ Spalter ledige, blot med Ordet "Censur-Hul." Saadant seer man ofte i tyske og fremmede Blade; almindeligvis ikke i danske. Forbudt vides det ikke at være, i det mindste ej almindeligt eller ved nogen Lov. I saa Fald vilde den Aalborgske Censor ikke have ladet Bladet saaledes udgaae. De Aarsager der kan bevæge en Udgiver af et Tidsskrift til at ønske saadanne Censurhuller at staae ledige, kan være forskjellige. I Almindelighed er Tiden fra et Nummers Tilbagekomst fra Censor indtil det sidste Øjeblik, det maa ud, for ikke at komme for seent med Posten, saa knap, at naar et langt Stykke er udslettet, kan et andet passende Stykke til at udfylde det ledigblevne Rum, ikke, om Manuskript end haves, blive sat betids nok; eller de fornødne Ombrækninger vorde iværksatte. Hvorledes skal Udgiveren bedre tilkjendegive sine Læsere Aarsagen til at Bladet ikke bliver fuldstændigt, end ved at betegne det udslettede ved enten simpelt aaben Rum, eller det Ord som den Aalborgske Avis har brugt? Hvorfor skal man, som Nogle vil, udtyde Alt til det Værste, og kalde en i saadant Tilfælde værende Udgivers Forhold impertinent, eller uartigt, eller uærbødigt mod Statens Censurlove? Anmelderen

troer, at Censurhuller fra en Udgivers Side ret vel kan bestaae med den højeste Agt for Lovene, ligesaavist som en Udgivers Anskuelse over det Stykke, som en Censor overstryger, kan muelige være rigtigere end Censors, ja muelige kan Censors individuelle Mening være anderledes end den hans Censor-Pligt bør følge. Man har jo ogsaa i tyske Blade Exempler paa, at Censur-Udslettelsers Betegnelse er nødvendig for en Forfatter, som ej vil paadrage sig Kritikens Anke over den Usammenhæng i en Afhandlings Tankegang som derved kan fremstaae; og som nu Læseren af Betegnelsen seer, at han ikke maa tilskrive Forfatteren. I saadant Tilfælde kan det ikke være Forfatteren ligegyldigt. Da Anmelderen ikke har selv været eller formener at komme i det Tilfælde at behøve ledige Censurhuller, kan hans Forsvar for dem vel ansees saa meget mere upartisk, imod dem som ere af modsat Mening.

Blandede Efterretninger.

(Meddeelte.)

Dr. Weinhold har nu erklæret, i Anledning af Angrebene paa hans Skrift om Overbefolkningen, at han i sin Tid skal svare paa enhver grundig Critik, men at han vil overlade enhver alt for vulgair Mening til den Cirkel, som ved Valgslægtskab føler sig tiltrukken deraf. Han troer, at meget Godt og Nyttigt, som i Begyndelsen den offentlige Mening hverken kunde fatte eller bedømme rigtigen, dog har havt Fremgang i Verden, og giver sine Modstandere at betænke, at det var en Tycho de (?) Brahe, der, indtil sin Død, troede at Copernicus's Tilhængere havde mistet Forstanden. — Hvilken Sammenligning! Et Verdenssystem og et Weinholdsk Plomberingsforslag til Overbefolkningens Standsning! Ved disse pudseerlige Bemærkninger skal en Tydsker have spurgt: ist der Weinhold dem Wein nicht zu hold?

Gjenerindring. Den Beskrivelse, over Hesteveddeløb i Engelland, som læstes i No. 7

af dette Blad, har bragt Anmelderen et saadant Veddelob, som har fundet Sted hos os for mange Aar siden i Erindring. De Veddende vare Grev Rantzau og, saavidt mindes, daværende Grosserer Ferrall. Veddeløbspladsen var Nørrefælled, hvor Maalet var afstukket, ikke langt fra Vibenshuus. Den Sum, der veddedes om, var 500 Rd. D. C. og Fælleden skulde omrides i fem Minuter. Rantzau red en dansk og Ferrall en engelsk Hest, hvormed han eengang tilforn havde vundet et lignende Veddemaal. Men denne Gang blev Rantzau Seiervinderen. Han omred Fælleden og naaede Maalet i noget over fire Minuter. Anmelderen var selv Øjenvidne dertil. Hestens Løb var saa stærkt, at man næsten ikke kunde see hvert enkelt Beens Bevægelse, men det Hele gik i eet, omtrent som et Rokkehjul, naar det hurtigen snoes.

I Heidelb. Jahrbücher d. Literatur, Aug. f. A., yttres det Ønske, at de i Preussen og andre Stater anordnede Abiturie-Prøver, maatte finde Efterlignelse i andre Lande, da Ungdommens classiske Dannelse derved vilde ophjelpes i en Tidsalder, hvor paa den ene Side Obscurantismus og paa den anden den saakaldte Oplysning, der forkaster de gamle Sprogs Studium, som unyttig Ballast, hvormed Ungdommen kun plages, uden at det practiske Liv vinder derved, lægge sig i Veien for hiin Dannelse. Hine Abiturie-Prøver ere endnu bestandigen ikke overalt indførte, end ikke i de Lande, hvor saakaldt Studerefrihed hersker. Man seer derfor saa mange kaste sig paa Studeringen, og en saadan Overflødighed af Folk, der gjøre Fordring paa Embeder, og selv naar de ere underordnede Hoveder og besidde faa Kundskaber, dog, naar de eengang ere antagne, løbe med i Rækken, men derved hindre de Dueligere og Kundskabsrigere at komme frem, og gjøre det Staten selv ofte umueligt, at benytte sig af de Sidste. At ikke blot ved stræng Prøvelse af dem, der afgaae fra Universitetet, men ogsaa ved en ligesaa stræng Prøvelse af dem, der afgaae til Universitetet, dette Onde kunde afhjelpes, derom kan der blandt Indsigtsfulde kun være een Stemme.

I Preussen ere fra 1821 til 1826 1 Mill. 138,306 flere fødte end døde. Man har beregnet, at naar Befolkningen saaledes vil vedblive at tiltage, saa vil dette Riges Folkemængde om 43 Aar være dobbelt saa stor som nu.

Kjøbenhavns Børs, d. 1 Februari 1828.

Hamburg 2 M. —		à
à vista 219		
Species 220		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 3 ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	—	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$50\frac{1}{4}$	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	85	$85\frac{1}{4}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	$77\frac{3}{4}$	78 i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	$102\frac{3}{4}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	$113\frac{1}{4}$	— Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	—	— Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	$105\frac{1}{2}$	— i Banco
4 pC. Dito nye	98	$98\frac{1}{2}$ i Banco
Asiatiske Comp. Actier	76	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	$58\frac{1}{2}$	59 L. Sterl.

1 L. Sterl. beregnet til 14 Bmk.

Rettelser.

I forr. No. S. 143, Lin. 12 og 11 f. n. for: men i videnskabelig Fortrin læs: kun i videnskabelig Forstand. — S. 144, Lin. 4 og 5 for: Eunuyk læs: Eunyk.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 11.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 5 Februari 1828.

Johan v. Bülow.

Syv Gange ti er Støvets Aar,
Og sjelden, sjelden flere,
Og hvad derover stundom gaaer,
Lidt regnet bli'er for mere,
Thi Sjælen efter Hvilen sød
Fra lange Dagværk higer;
Og Gnist er knap hvor før var Glød —
Træt gaaer den gamle Kriger.

Men har han ærlig Kampen stridt,
Og aldrig Gud fornægtet,
Syv gange ti er ei forlidt,
Sig træt han vel har fægtet;
Og meget Ondt hans stærke Arm
I Støvet vist har fældet,
Mens Skjoldet var hans rene Barm —
I Ørknen Kildevældet.

O, Bülow! ei din Kraft svandt hen,
Før Lyset selv udsluktes.
Som Olding var Du Livets Ven,
Indtil din Læbe luktes
Med Bøn for Danmarks bedste Skat,
Ham som i Daad Du ligned',
Ham bød Du sidst et ømt God-Nat!
Og døende velsigned.

Omkring din Grav, højbaarne Helt!
Staaer ingen Søn, ej Datter,
Men over den et Stjernetelt,
Som lønligst' Tanke fatter.
Der salig mellem Engle Du,
Fra høje Stjernesæde,
O, Bülow! ej omtaaget nu,
Kan see de Børn, som græde.

Ja Sorg har rammet mangt et Bryst,
Hvori dit Navn er skrevet.
Nu staaer en Skov i kolde Høst
Med Bladene afrevet,
De bange Muser-Taarers Flod,
Kan Jorden ej befrugte,
De sukke — "han var from og god,
Vee at han Øjet lukte."

Som hundredaarig Eeg Han stod,
I Skoven blandt de unge;

Gav Vand'ren ved sin gjæstfri Fod,
Et Ly, hvor Engle sjunge.
Det er forbi — en Vinter=Nat,
Og Kronen sank i Støvet.
Og Træet er nu saa forladt,
Som Qvist foruden Løvet.

Nu sidder Qvidder=Lærken vel,
— Som før fra tætte Grene
Sang om sin Løv=Sals Ly og Held —
Paa hvide Marmelstene,
Og sjunger om — et ædelt Træ,
Som seer ei Foraars=Solen;
Som hvælvet løvrigt Tag til Læ,
I Græsset stod Violen.

Nu lyder Sommersang ej meer
O, Bülow! Dig til Glæde,
Kun gjennem Taarer, nu vi see,
Hen til dit Viisdoms=Sæde.
Der gaaer Erindrings blege Mø
Omkring i Livets Skygger,
Seer tankefuld mod fjerne Øe,
Hvor Dannerkongen bygger.

Forfængelige Daare, Du!
Som gyldne Lænker bærer;
Kom i dit Slaverie ihu,
Hvad Bülows Liv dig lærer.
Hvad er din tomme Æres Glands,
— Den ikkun Daarer agte —
Mod Bülows grønne Hæderskrands;
Den Dana glad ham bragte.

Den visner ei — i Glemsels Favn
Hensmuldrer Magtens Vælde,
Og mangt, af Smiger priset Navn,
Knap født, før træt af Ælde,

Dog Dit skal som en Stjerne staae,
At lede og advare,
Paa Hjertegrundens Himmelblaa,
Blandt Danmarks Hædersskare.

Dit Liv var Ærens Højtidsdag,
Dog saae Du Nattens Komme:
Foruden Gru — nu Harpeslag
Forkynder den er omme —
Og Morgenrøden straaler klar,
Dig Dagen er oprunden,
Alt hvad Du leed, Alt hvad Du bar,
Er som en Drøm forsvunden.

De staae, de lyse Ærens Spor,
Og de skal evig stande;
Saalænge Bog og Skrift og Ord,
Vil Hjerte=Adel sande.
Saalænge Kunst og Aand og Vid,
Har Fosterland i Norden.
De kalde frem til ædel Strid,
De Ædleste paa Jorden.

J. P. Miller.

Forskjellige Notitser det danske Sprog vedkommende.

I. Indlæg i Sagen angaaende Modersmaalet og dets Retskrivning. Udgivet som Indbydelse til den offentlige Examen ved Nykjøbing Cathedralskole, af Ludv. Berg. Oct. 1827. 32 S. 8. Dette Indlæg lyder saaledes: "Flere blandt Fødelandets Sønner, ældre som yngre, ere henfaldet til den Svaghed at tilbede et Gjenfærd, Consequenz kaldet; ja de ere endog i deres Ube=

sindighed gaaet saa vidt, at de have villet opstille dets Billede i det Tempel, vi reise for vort herlige Modersmaal. Et saadant Foretagende vilde, naar det lykkedes, forvandle Templet til en nøgen Grav, uden Liv og Fylde; thi for hiint Utyskes Aande stivne alle Former, og flygte alle Farver. Min Fordring er derfor, i Modersmaalets Navn, at de, ældre som yngre, lade af fra den unaturlige afgudiske Tilbedelse, og vende deres Hug igjen til deres Moder, der uagtet hendes høie Alder, i Liv og Væsen er alt for ungdommelig til, at ikke hint Utyske ved hendes første Blik forsvinder af deres Tanker, som et tomt Drømmebilled. Lyde de ikke denne alvorlige Opfordring, men vedblive at fremture i deres Forstokkelse: da er det min Paastand, at de udelukkes fra Templet, og med deres Afgud henvises til Carricaturens Fielebod. Hermed indlades Sagen til Doms." Under Navn af Bilag fremsættes nu i 9 korte Afsnit nogle Bemærkninger over det danske Sprog, saasom om dets Prosodi; "intet Sprog har en mere bestemt Prosodi, bygget paa færre og grundigere Regler, end netop det Danske." — Betoningen, som "er upaatvivlelig et af de vanskeligste Puncter at bestemme i et levende Sprog." — Om Vocalfordobling, det understøttende e, Accentuationstegnene d, g, v. Skriftet indeholder nogle Synderligheder, (f. Ex. Brugen af det gamle, aflagte Ord: "Hug" istf. Hu, tree, foreevige Bruud, Huud, Grund-løst 2c., som erindre om den i dette Blad No. 4 omtalte Retskrivnings-Underviisning i en af vore lærde Skoler; dog fortjene derhos enkelte Bemærkninger Opmærksomhed, f. Ex. det Urigtige i at Nogle paa ny adverbialisere virkelige Adverbier, og af sandelig, aldrig, nemlig o. fl. skabe de potenzerede Ad-

verbier sandeligen eller sandeligt o. s. v. Man har endog seet Adverbiet "neppe" cuberet til "neppeligen."

2. Ordet "tre" har man og i "Aftenbladet" seet skrevet med to "e." Det er dog aldeles imod almindeligt Brug, og imod Udtalen.

En anden feilagtig Maade at skrive dette Talord paa har man seet brugt i Anordninger og offentlige Aktstykker; f. Ex. i Fundatsen af 1756 for Frederiks Hospital, hvor det skrives "trey;" ligeledes i Fundatsen for Opfostringshuset af 1753 o. fl. Steder fra den Periode. Vist nok have de danske Underordnede, der da skulle besørge en fornems Mands Concepter trykte, ei vovet at rette Sproget, eller det Ortografiske.

3. "Hvor vidt beslægtede Ord kan ved Skriftsprogets Efterladenhed blive hinanden fremmede, derpaa kan følgende tjene til Exempel. Hvoraf Ordet næsviis kommer, vil ei let kunne gjættes, naar man allene seer hen til Mundsproget, i hvilket det hedder næseviis, og synes at være beslægtet med Næse, til hvilken dets Betydning dog ikke mindste Hensyn har. Havde Skriftsproget taget bedre vare paa dette Ord, og bogstaveret det næsseviis, saa kunde man derved erindret sig Ordet Næss, det er Klit, Odde, Landspidse; og ledtes da til at ihukomme de Søerøvere der fordum her i Norden opholdt sig paa Næssene, hvorfra de, undgaaende al Overherskab, voldfaldt hvem de traf, og fik deraf Navnet Næssviis, der blev eet med uforskammet. Saaledes er Ordet forklaret af en svensk Skribent, jeg erindrer ei hvilken, og rimeligere Slægt og Ophav kan vel heller ikke for Ordet findes." (Joh. Boye.) I

Videnskabernes Selskabs Ordbog skrives: næseviis (germ. naseweis), uden videre Bemærkning.

4. Om Benævnelserne "Norsk Sprog", "Norsk Literatur" læses i det Norske Morgenblad No. 20. 21. 22. en velskrevet Afhandling, som bliver fortsat; deri forekomme nogle Berigtigelser til Forfatteren af et i Maanedsskriftet Athene for 1817, 9 B. S. 240 indrykket Stykke; ved hvilket Stykke Bergraad P. Petersen forhen har givet velgrundede Erindringer; Ligeledes bemærkes, at man nyelig i "Nordisk Tidsskrift I B. 3die Hefte S. 470 har seet "en dictatorisk, (for ei at sige, impertinent Rettelse" hvor Anmelderen af det Svenske Tidsskrift Svea tilføier Ordene: "oversat af Norsk ɔ: Dansk." Dette er vist nok en høist besynderlig Rettelse; som den fortiente Forfatter ikke burde have tilladt sig, hvorved han havde undgaaet den Benævnelse de Norske ere saa beføiede til at give hans Rettelse. At han med Grunde vil forsvare sin Mening, at det Sprog der bruges i Norge rettest kaldes Dansk, kan naturligviis Ingen have noget imod; men til hiin Rettelse giver vel næppe Nogen ham Bifald.

Indenlandske Efterretninger.

Ved Siden af Dyrehaven ere for kort Tid siden opbyggede to laplandske Boliger, med tilhørende Observatorium, som, seet fra Bernstorffs Allee, yde en saare malerisk Udsigt. En Familie fra Udlandet, som nyligen er kommen hertil, har offentligen bedet Eieren om en Tegning deraf.

Den unge Konstner Hr. Aumont, som for Tiden opholder sig i Paris, har paa den derværende Konstudstilling nyligen udstillet et

af ham forfærdiget Portrait, der i franske Journaler roses som et af Udstillingens fortrinligste Kunstværker.

Almue- og Borgerskolevæsenet i Kjøbenhavn bestyres efter et Reglement af 29 Juli 1814. Antallet af samtlige Skoler og Skolebesøgende Børn i Staden og dens Forstæder, med Undtagelse af Garnisonens og Søetatens Skoler, var ved Udgangen af Aaret 1826:

	Skoler.	Skolebesøgende Børn Drenge.	Piger.	I Alt
1. Offentlige, saasom Kirke- og Menigheds-Skoler, Vaisenhusets, Fattigvæsenets, hvorunder Opfostringshusets o. fl.	71.	2868.	2654.	5522
2. Private	182.	2358.	3068.	5426
	253.	5226.	5722.	10948

Blandt de private Skoler ere: 1) for Drenge: Efterslægtsselskabets Skole, og forskjellige Instituter. 2) for Piger. Blandt de meest anseete og søgte Lære-Anstalter for Piger over Almueklassen ere Jomfruernes Linde's, Wejse's, Elking's, Mitchell's, Zeuthen's, Dahlen's, Etatsraadinde Bärens's, Provstinde Smiths, Mad. Thaarups. Det søsterlige Velgjørenheds Selskab har fra Aar 1792 underholdt en Skole for evneløse Forældres Pigebørn, som dannes til at blive duelige Tjenestepiger, hvilken Skole nu har 31 Børn. (Om samme i Dagen 1827 No. 261.) — En anden Skole med omtrent lige Formaal, og med 20 Børn, underholdes af det qvindelige Velgjørenheds Selskab fra 1 Juli 1816. Stadens Kasse har i de sidste Aar udredet 12000 Rbdlr. Sølv aarligt til Borger- og Almueskolevæsenet. Af den Indberetning, som Direktionen for dette Skolevæsen har ifølge Reglementets 79 § indsendt til det Kongel. danske Cancellie for Aaret 1826, læser man Resultaterne i Collegialtidenden f. d. A. No. 4.

Direktionen har sørget for at fremme Indførelsen af Underviisning i Gymnastik, og derfor under 15 April 1826 ladet udgaae et Cirkulair til samtlige saavel offentlige som private Skolers Bestyrere, hvorved det er paalagt disse at sørge for, at denne for Børnenes physiske Udvikling saa særdeles vigtige Underviisningsgjenstand ikke forsømmes, og ligeledes har Direktionen i samme Øjemed vedtaget den Regel, ikkun under den udtrykkelige Betingelse, at Børnene undervises i Gymnastik, at meddele Tilladelse til nye Drengeskolers Oprettelse.

Til den vestsjællandske Avises Publicum.

I den vestsjællandske Avis No. 4 f. d. A. har Redacteuren, Herr Pastor Ridder Bastholm, viist sig fortrydelig over, at et ubetydeligt, lille Stykke, som oprindeligen skal være skrevet af ham og, i Aaret 1823, fra hans Avis er oversat i politisches Journal, nu af denne igjen er oversat paa Dansk, og indrykket i Kjøbenhavns Skilderie No. 2, under Overskrift "Brudstykke af en Verdensphilosophs Mening om Europas politiske Fremtid", uden at Kilden var angiven.

Meddeleren af dette Stykke i Skilderiet troer at skylde den vestsjællandske Avis's Publikum — til hvilket Hr. Bastholm i denne Anledning har henvendt sig —, nedenstaaende Oplysning, hvis sildige Afgivelse hidrører fra, at han tilfældigviis, først i disse Dage, blev opmærksom paa Hr. Pastorens Anke, da den vestsjællandske Avis, fra den Tid af den lagde sig efter Prophetie, ikke længer var Læsning for ham.

I min Excerptsamling af tydske Tidsskrifter, for Aaret 1823, fandt jeg ovenmeldte Brudstykke, uden Vedtegning hvorfra det var taget, og uagtet jeg aldeles ikke deelte Anskuelser med dets, mig ganske ubekjendte, Forfatter, hverken i hans melancholsk-mørke eller sangvinsk-lyse Spaadomme, syntes mig dog at det, med Hensyn paa Dagens Anliggende, kunne interessere Skilderiets Læsere; ved mit ovenfor motiverte Ubekjendtskab med den vestsjellandske Avis var jeg ganske uvidende om, at det var bragt til Verden i Slagelse.

Herr Pastorens Reclamation gav mig den første Underretning herom; jeg sidder nu med polit. Journals Januarhefte, 1823, for mig, og finder da, at Stykket qvæstionis — saaledes som det læses i Skilderiet, men langtfra ikke som det gaaer igjen i den vestsjællandske Avis d. A. No. 4 — udgjør Slutningen af en, paa 4re tættrykte Ark given, historisk-politisk Oversigt af Aaret 1822, og at den vestsjællandske Avis, paa en Maade, som let kunde undgaae Øiet, da den er indklamret i et signum parentheseos, angives som Kilden.

Saaledes er Sammenhængen i denne, ubetydelige, Sag, hvortil jeg endnu maa anmærke: at dersom det havde været mig bekjendt, at Hr. Pastor, Ridder Bastholm var Forfatteren, saa vilde jeg have taget i Betænkning, videre at udbrede en Pamphlet, hvori en dansk Præst prædiker en mosaitisk Udryddelses-Krig imod en Nation, med hvis Regjering hans Monark nyligen har sluttet en venskabelig Tractat; Ideen om denne Udryddelse af en heel Nation, for derved at tilvende sig Skatte, være forresten saa ridderlig den vil, saa er den dog neppe fattet og endnu mindre optaget af de store Magter, i hvis Hænder Halvmaanens Skjæbne er. Naar endelig Hr. Pastoren siger: "at Stykket, med endeel Feil og Udladelser, er indført i Skilderiet", saa er dette ikke sandt; thi, hvad Udeladelserne angaaer, saa veed Hr. Pastoren meget vel, at jeg ikke har udeladt det Mindste af det politisches Journal har, paa de 9 arrogante Begyndelsesord nær "Hvo, som haver Øren at høre med, han høre!" At Journalisten deels har udeladt, deels forandret Adskilligt, er vist nok, men derfor burde Hr. Pastoren takke ham, da disse Udeladelser og Forandringer ere sande Forbedringer; overalt maa Hr. Pastoren herom gaae i Rette med ham og ikke med mig. Hvad derimod "Feil" i Oversættelsen angaaer, dem skal jeg svare for, naar det behager Hr. Pastoren at udpege dem; jeg finder ingen, og tør paastaae, at min Oversættelse i Skilderiet læses bedre end Originalen i Vestsjællands-Avisen.

Skrevet d. 27 Jan. 1828.

S—p.

Da den i Vestsiællandske Avis førte Anke over at Kilden til det omhandlede Stykke ikke var anført, er henvendt til dette Blads Redaktør, saa tilføjer han, at han ikke indseer det kunde være hans Pligt at vide, og i saa Fald at bemærke, at det oprindeligen var kommet fra Slagelse. I Stykkets Overskrift ligger en Bebudelse af at det ikke var originalt. En Trykfejl i Stykket, S. 26 Lin. 7 fra neden: "aaben" istedetfor: "aabn" er ved denne Lejlighed fundet.

Blandede Efterretninger.

I et Norsk Tidsskrift undersøges den Paastand Nogle have gjort, at de Norske skulle kalde deres Literatur dansk, paa den sophistiske Grund, at Literaturen har sin Rod i Sproget, som er Dansk. (See Literat. T. 1825 No. 21.) Stykket sluttes saaledes: "Den danske Indflydelse i Norge i aandelig Henseende vil alligevel længe vedligeholdes, ligesom den og, saavidt vi skjønne, efter den politiske Forenings Ophævelse heller er tiltaget end aftaget. Ifølge vor Grundlov er enhver Fremmed aabnet Adgang til vort hele Skole- og Underviisnings-Væsen. Her maae, ifølge Tingenes Natur, de Danske af mange Aarsager beholde en fortrinlig Adgang, endog rivalisere med Landets Indfødte. Længe ville Børnenes og Ynglingernes Lærebøger, endog i Militairskolerne, vedblive at være danske, prangende med det danske Navn paa Titelbladene, og hvorsomhelst der er Anledning. Gjennem Bogtrykkerierne og Boghandlerne ville de længe kunne levere os den aandelige Føde. Theatrene over hele Landet staae dem af ligesaa naturlige Grunde fortrinlig aabne, for derigjennem at udbrede blandt vor Ungdom af begge Kjøn den danske Dialect, danske Sæder og dansk Smag. Dansk Aand maa og gjennem de ikke faa danskfødte Individer, og den endnu større Mængde danske Descendenter i alle Classer, Bondestanden ene undtagen, længe virke i Norge. Saameget stærkere maa denne Indflydelse blive, som disse vore Medborgere høre til de vindskibeligste, dueligste, retskafneste og hæderligste i hele Landet."

"Den norske Nation befinder sig imellem tvende Naboer, som beiler og efter Naturens evige Gang stedse ville beile med hinanden om Herredømmet over vore fædrene Klipper, indtil en tredie stærkere Magt opsluger dem begge og os tillige. Da vil vor Provinds, formedelst sin naturlig dominerende Beliggenhed, maaskee ikke længer blive den tredie, men den første. Men indtil dette skeer, som vort Nordens evige Ophav lade seent skee, bede vi vore mægtigere nordiske Brødre kun om eet, at de i det Mindste ville lade os beholde Navnet Norge og Norsk tilbage."

(Meddeelte.)

Striden mellem Walter Scott og General Gourgaud.

Generalen følte sig fornærmet ved den Maade, som W. Scott omtalte ham paa i sit Skrift "Napoleons Levnet", og erklærede sig offentligen derimod. W. Scott lod derpaa i Edinburgh-Journal indrykke et Brev, hvori han forsikkrer, at det, han har sagt om de Meddelelser, Gen. Gourgaud havde gjort det engelske Gouvernement og to andre allierede Magters Repræsentanter, var grundet paa officielle Documenter. Han havde hos den daværende Statssecretair for Coloniernes Departement, Lord Bathurst, udbedet sig de Papirer, der angik Napoleons Ophold paa St. Helena, og ved hans Undersecretairs Godhed bleve disse Papirer aabnede for ham. Han har gjennemseet over 16 Bind i 4to og gjort Udtoge, og laant Bemærkninger deraf, uden at bevæges dertil af andre Følelser end det Ønske, at lade Enhver vederfares Ret. Der har ingen givet ham Anvisning paa hine Papirer, og den Tanke, at de, skjøndt daterede og attesterede, skulde være digtede, for at vildlede tilkommende Historikere, synes ligesaa urimelig og falsk, som at de skulde være smeddede i Forstaaelse med ham, der, i deres Datums Epoke, ikke havde mindste Kundskab om deres Tilværelse. Han vedbliver at beraabe sig paa, at Gen. Gourgaud, paa sit Æresord, har skildret Keiserens Sundhed som god, hans Financer som anselige, hans Undvigelses-

midler som lette og mangehaande. Naar Generalen vidste, at Napoleons Stilling i hver Henseende var den modsatte, saa burde han følt, at de falske Indtryk, han gjorde paa de engelske Ministere, som naturlig Virkning, vilde frembringe en større Strænghed i hans Herres Arrest. Napoleon vilde ikke tilstede en engelsk Læge, som Sir Hudson Lowe syntes at have nogen Tillid til, Adgang til sig, og søgte, saa meget som mueligt, at undgaae hvert Forhold med Engellændere. Hvem skulde altsaa Sir Hudson Lowe og de engelske Ministere troe, i Henseende til Napoleons Sundhed, naar de ikke vilde troe hans egen Adjutant, en Officeer af Udmærkelse, som ingen kunde agte istand til, at bagvaske sin Herre, i den Hensigt, at kunne reise lige til Engelland, for at undgaae Besværligheden af en Reise over Cap? — Det vilde blive for vidtløftigt her at fremsætte alle Gen. Gourgauds Forsvarsgrunde mod W. Scott. De vigtigste deraf ville vi anføre: Først gaaer han løs mod Værket selv og siger, at Publicums Forventninger blive skuffede; at Forf. har forsømt samvittighedsfuld Grandskning og blot øst af engelske Aviser fra hiin Tidspunkt og nogle apocryphiske Memoires; at Alt vidner om Ilsærdigheden i Arbeidet, det slette Valg af Materialier og den utilgiveligste Skjødesløshed. En eneste Tidspunkt er behandlet med særdeles Forkjerlighed. Det er den skuffede Gjæstret paa Bellerophoron, og det mordiske Fangenskab paa St. Helena. Og naar man bemærker, at den engelske Regjering selv har aabnet sit Archiv for Forfatteren, har man da ikke Ret til, at slutte heraf, at Napoleons Historie er intet andet end en Forerindring til et paalagt Værk, som blot er begyndt til Retfærdiggjørelse af dette dobbelte Attentat og i Hast blev kundgjort? — De Beskyldninger, som W. Scott har fremsat mod General Gourgaud, ere: 1) at denne har angivet Keiserens Sundhed for at være god; 2) at have meldt, at Keiseren havde 240,000 Fr. i Reserve; 3) at have tilkjendegivet, at Restrictionerne ikke kunde forhindre hans Flugt. — Gourgaud gjennemgaaer derpaa disse Beskyldninger Punct for Punct. I. Sygdommen: Man udbredte i Catastrophens Øieblik

overalt, at Keiseren var død af en arvet Sygdom og bekjendtgjorde, at der var Huller i hans Mave. For at forklare denne Forstyrrelse, paastod man, at alle Medlemmerne af Familien maatte døe af samme Sygdom, som deres Fader; men Napoleon har aldrig klaget over sin Mave; tvertimod roste han endnu 1818 dens gode Tilstand. To Søstre af ham døde, men ikke af Mavesygdom. Hvorfor skulde af otte Familielemmer, Napoleon, med den bedste Legemsbeskaffenhed og det bedste Temperament, allene have været beladt med saadan naturlig Sygdom? Da Paastanden i Fremtiden ikke vil i ringeste Henseende troes, saa hviler der en svær Mistanke over Aarsagerne til Napoleons Død. — Den Gang, Generalen forlod Longwood, havde Keiserens Sundhed forværret sig; han følte Smerte i Siderne, og Benene vare noget hovne. Men Maven var ikke forstyrret og naar han stod op fra Taflet dicterede han adskillige Timer efter hverandre. Han roste ofte sit Brysts gode Tilstand. Da Generalen kom tilbage til Europa sagde han, at det var paa Tiden at forekomme de forenede Virkninger af Kummeren og Climatet; at man mindre strængt skulde bevogte Keiseren, og især hæve de Indskrænkninger, der vare for trykkende og fornærmende. Han skrev et Brev til Marie Louise, hvori han opfordrede hende, at begive sig til Congressen i Aachen; at Keiserens Pine endnu kunde vare længe, og at det var paa Tiden at redde ham. — *II.* Penge. Den engelske Regjerings første Omsorg var, at bemægtige sig Napoleons Pengemidler. Dens Befaling blev udført paa Bellerophoron. Officererne lagde Beslag paa et Chatol med 40,000 Napoleonsd'or, men lode ham dog beholde Juveler af stor Værdie; blandt andre Dronning Hortensias Halsbaand, der vurderedes for 200,000 Fr. De engelske Officerers Undseelsesfølelse, havde man at takke for, at desuden en betydelig Sum, som Keiseren fordeelte blandt sine Franske, kunde unddrages Efterforskning. Lord Barthurst talte 1817 i Parlamentet om Napoleons Skatte; men ved hans Testaments Aabning erfarede Ministerne Summen. De berygtede Qvadrupler, om hvilke man sagde, at Prinds Eugen havde sendt til

Longwood, vare intet andet end de indkomne Penge for Salget af en Vexel ved Keiserens Ankomst til Rochefort, hvorfra han agtede at gaae til America. Disse Quadrupler bleve fordeelte mellem Bertrand, Montholon, Rovigo, Lallemand, Las Cases og Gourgaud — for desto bedre at kunne bevares. — *III.* Undvigelsen. Keiseren vilde ikke hemmeligen forlade St Helena. Han saae hele Europa sysselsat med sin Ulykke; han troede at hans Høimodighed under sine Seire endnu var i frisk Minde hos adskillige Souverainer; han gjorde Regning paa det engelske Ministeriums Fald. Midlerne til Undvigelse vare iøvrigt mange.

De engelske Capitainer Hodgson og Heward have anstillet meget omhyggelige trigonometriske Maalninger, for at bestemme Høiden af de fortrinligste Spidser af Himaleja-Bjerget. Man seer deraf, at den høieste Spids er 25,589, den laveste 6,043 engelske Fod over Havets Speilflade. Over 20 af dette Bjergs Spidser overgaae i Høide Chimborasso, som man forhen har anseet for det høieste Bjerg paa Jorden.

Indfald.

(Meddeelte.)

I et Aftenselskab taltes nyligen med megen Enthusiasme om Madam Catalanis Sang. Een af Selskabet meente, at hun sang som en Nattergal. Det gjør hun ogsaa, sagde en tilstedeværende Magister, "kun med den Forskjel" — Alle spidsede Øren, for at erfare, hvori denne Forskjel da egentligen bestod. "Madam Catalani, vedblev Magisteren, synger gratiosus, men ikke gratis; Nattergalen derimod synger baade gratiosus og gratis.

En Mand, som er meget bekjendt for sin Paaholdenhed, mødte en Aften sin Nabo paa Kongens Nytorv. "Hvor kommer De fra?" spurgte denne. "Jeg kommer fra Mad. Catalanis Concert." — "Saa har De vel havt en Fribillet?" "Nei P. D. naar jeg har. Jeg har saamæn ærlig betalt mine 3 Rbd." — "Hvor kunde De nænne at give saa meget for en Billet?" — "Det kunde jeg meget godt, for jeg maa sige, jeg brugte den som Medicin." — "Hvorledes? Som Medicin?" — "Ja, just som Medicin. Jeg læste nyligen at adskillige Syge ere ved Madam Catalanis Sang blevne fuldkommen helbredede. Nu tænkte jeg ved mig selv: Det er en god Leilighed til at blive af med din Gigt. Jeg tog mig en Billet — hørte Mad. Catalani, og neppe var hun færdig med den sidste Arie, saa var jeg fri for min Svaghed. Pokkeren øde sine Penge paa Doctor og Apotheker, naar man, under Instrumental- og Vocalmusik, paa eengang kan blive af med sin Plage for 3 Rbd."

Kjøbenhavns Børs, d. 5 Februari 1828.

Hamburg 2 M. —		à
à vista 219		
Species 220		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 3 ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	—	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50½	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	84½	85 Rbd. Sedl.
Dito Dito	77	77½ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	102¾ Rbd. r. S.
Dito Dito	113	— Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	—	— Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco
4 pC. Dito nye	98¼	98½ i Banco
Asiatiske Comp. Actier	76	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	58¼	58½ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 12.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 9 Februari 1828.

Theologiske Blandingsstykker.

(Under denne Overskrift agter en Theologiens Dyrker af og til, efter Tid og Leilighed, at meddele det danske Publikum deels oversatte deels originale Bemærkninger og Efterretninger angaaende de nyeste Begivenheder i den theologiske Verden. At mærkelige Skrifter ogsaa henhøre under denne Kategori, forstaaer sig af sig selv. — Paa en Tid, da theologiske Gjenstande have vundet almindelig Interesse og det religiøse Liv ytrer sin Virksomhed paa saa mangfoldige Maader, turde et Foretagende af denne Beskaffenhed vist nok ikke mangle Bifald, og at vedligeholde dette skal være Indsenderens omhyggeligste Bestræbelse. — Her begyndes med nogle for det meste oversatte Stykker.)

1. Noget for Rationalister.

I sin Recension over Krugs Kirkeret taler v. Henning om "Forstandsopklaringens Lys, som endnu den Dag i Dag under det falskelig usurperede Navn af Rationalismus spiller sin Rolle i en lavere Sphære af den theologiske Verden, og, for saa vidt den vil gjælde for sig selv, bliver betragtet som den egentlige Obscurantismus. Navnet Rationalismus forklares her, ligesom det latinske lucus a non lucendo, ved det Modsatte, altsaa egentlig istedenfor Irrationalismus. Hvad sige Rationalisterne dertil? Dog, til saadanne Angreb ere de allerede vante; som Natten med Lyset, saaledes ligger Mysticismen i evig Kamp med Fornuften. Vel maa der være Nat, og Ufornuft vil ikke ophøre at herske paa Jorden; men vee dem, der føre Ordet for Ufornuft og Mysticismus.

(Bl. f. lit. Unterh. Dec. 1827. No. 300.)

2. Leo XII., den nuværende Pave, skal engang have ytret: "Saa længe jeg lever, ville Tingene vedblive at gaae deres skæve Gang; men under min Efterfølger vil der skee store Forandringer." En oplyst katholsk Geistlig i Paris commenterer over denne Ytring, som han troer at være sand, med følgende Ord: "Efter min Mening kunne disse Forandringer ikke bestaae i andet, end i at alle Verdens Christne forenes til eet, og i at Overhyrden vender tilbage til Kjærligheds, Ydmygheds og evangelisk Armods Aand: et stort, et skjønt Skridt, som

vilde være **den** udødelige Pave, der var kaldet til at gjøre det, til desto større Ære, jo mere han derved forglemte sig selv!" Hear him! (ibid.)

3. Et højst mærkværdigt Skrift.

Et saadant er ifjor udkommet i Leipzig under Titel: "Om Kirkernes Strid. Et Skrift til den tyske Nations christelige Adel. 1ste Hæfte." Om mere er offentliggjort, veed Anm. ikke; heller ikke har han seet Skriftet selv, men i den Journal, hvoraf ovenstaaende Smaastykker ere tagne, findes Efterretning om og Udtog af samme. Derfra er følgende sparsomt udtraget.

Den ubekjendte Forfatter, formodentlig en preussisk Undersaat, hvis Navn skal være vanskeligt at gætte, gjør ikke Fordring paa at kunne skrive som Theolog, men som **Statsmand**. Hans Hensigt er: at finde, som Bisidder i Menigheden, en Dom over enkelte af vor Tidsalders Stridigheder mellem Katholicisme og Protestantisme, mellem Kirke og Stat. Han agter sig lykkelig i sine Fædres Kirke, men mener desto fuldkomnere at have naaet sit Øjemed, jo mindre Læseren erholder nogen bestemt Forestilling om Skribentens Troesbekjendelse. Men dette er, til Ære for den menneskelige Natur, ikke ganske lykkedes ham. En Protestant vil næppe kunne andet, end formode en maadeholden **Katholik** i ham. Hans Fortale er dateret: Rom, paa Mariæ Bebudelses Dag 1826. I syv Kapitler handler han om Theokratiet, om den apostoliske, katholske, protestantiske Kirkes Forfatninger, om Kirkernes Aand, indbyrdes Modsætning og rette Art. Han skriver for det meste forsigtigt, stedse uden Forbitrelse. Kun

undertiden forraader et sagte Træk ham som en Discipel af Encyklopædisterne, der vel saae Meget rigtigt, men følte Lidet rigtigt. Ligesom de, er han Tolerantsens Prædikant. Hans Bog, rigere paa Indhold end paa Blade, vil og maa selv læses, for at vurderes. Ved den tyske Nations christelige **Adel** forstaaer han den aandelige Adel, af hvis Overbeviisning den offentlige Mening fremgaaer. — Man læse, og tænke over følgende enkelte og afbrudte, men frappante Ytringer.

Moses fejlede deri, at han ikke sammenføjede det herskende Præstelaug af hvert Huses Førstefødte. Deraf vilde et naturligt Majorat være udsprunget og for stedse have holdt Stand.

Først i Nærheden af Graven adskilte Jesus sit aandelige, overjordiske Rige fra det jordiske — og denne Adskillelse mellem Stat og Kirke vil vare saa længe som Christenheden.

Aldrig døde Paven, og skiftede aldrig Sind.

Det er Statsklogskab, at benytte hvad der befales som Ret, men at holde denne Brug i en saadan Ubestemthed, at man, naar en Tidsalder kunde komme paa det rene angaaende Rettens Retlighed, kan tie desangaaende, en Tidlang give Slip paa dens Udøvelse og opspore en anden Svaghed hos Tidsalderen.

Pius (VII.) søgte i de Dage, da hans Tilværelse stod paa Spil, at fraliste Kejseren det Løfte at opgive den gallikanske Kirkes Friheder.

I eet Aarhundrede har i den protestantiske Kirke den Mening været herskende, at den er Statsmagten underkastet ved frit Fordrag.

Den katholske og protestantiske Kirkes hinanden modsigende Anskuelser af Skrift og Tradition ere begge lige følgerigtige.

Katholicismus er det første christelige Aarhundredes mest ophøjede Tanke.

Luther i sin høje Sindsbeskaffenhed er et Mesterstykke af den tyske Folkecharakter. Den katholske Kirke maa betænke, at den ærer sig selv ved at ære denne Mand. Den, hvis Hjerte ikke er stort nok, til fuldt af Kjærlighed at beundre ham, maa i det mindste hade og agte ham. Luther spillede i sin Tidsalder og som simpel Professor den selvsamme Rolle, som Hildebrand i sin Tidsalder og som Pave.

Blandt fjendtlige Partier, hos hvilke næppe engang det Ønske forekommer, at lade sig overbevise, er der slet ikke at tænke paa nogen egentlig Overbevisen om Vildfarelse.

Endog den hellige Skrift viser sig ikke mere som Christendommens Fuldendelse, men som dens Begyndelse.

Midt i Aandens glædelige Strid toner Herrens Hilsen til hele hans Christenhed: "Fred være med eder!" og over denne Fredshilsen huske alle paa, at de ere enige i Herrens Kjærlighed. —

Indsenderen slutter dette knappe Uddrag af en secundær Kilde med at udraabe saavel til enhver af sine Læsere, som til sig selv: Læs Bogen!

(m.)

Summarisk Extract

af

den 5te allerunderdanigste Hovedrapport om den indbyrdes Underviisning i Danmark.

Allerunderdanigst forelagt Hans Majestæt Kongen den 28de Januar 1828.

	Der var d. 31 Decbr. 1823.	1824.	1825.	1826.	1827.	Der kan ventes i 1828.
Armeen	19.	27.	28.	28.	29.	1.
Staden Kjøbenhavn	8.	14.	16.	19.	28.	1.
Kjøbenhavns Amt.						
Det østre Provstie . .	8.	19.	28.	34.	48.	3.
Det vestre	2.	4.	9.	10.	16.	4.
Det søndre	1.	1.	18.	23.	24.	3.
Frederiksborg Amt.						
Det østre Provstie .	4.	7.	11.	11.	25.	2.
Det nordre	1.	2.	10.	14.	16.	6.
Det vestre	4.	10.	14.	20.	30.	12.
Holbeks Amt.						
Det østre Provstie .	2.	3.	20.	21.	25.	3.
Det nordre	1.	5.	12.	24.	27.	2.
Det vestre	3.	3.	13.	17.	21.	6.
Sorøe Amtsprovstie	44.	49.	72.	77.	77.	18.
Præstøe Amt.						
Det nordre Amtsprovstie	0.	2.	14.	20.	26.	13.
Det søndre	6.	17.	22.	25.	38.	11.
Bornholm . .	3.	12.	14.	13.	13.	4.
Maribo Amt.						
Falster	0.	12.	17.	22.	31.	4.
Laaland	2.	6.	28.	44.	61.	15.
Ærø	0.	5.	6.	6.	9.	1.
Als	0.	0.	1.	1.	1.	6.
Odense Amt.						
Odense By	0.	2.	3.	3.	3.	aldeles færdig.
Det østre Amtsprovstie	3.	7.	23.	33.	40.	4.
Det vestre	4.	32.	40.	43.	46.	2.
Svendborg Amt.						
Det fyenske Amtsprovstie	3.	8.	25.	42.	57.	10.
Det langelandske . .	3.	4.	12.	12.	13.	3.

Hjørring Amt.	Der var d. 31 Decbr. 1823.	1824.	1825.	1826.	1827.	Der kan ventes i 1828.
Det nordre Provstie .	0.	0.	6.	20.	27.	9.
Det søndre	1.	1.	9.	13.	18.	10.
Det sydvestre &c. . .	6.	5.	6.	8.	8.	12.
Thisted Amt.						
Det nordre Amtsprovstie	3.	4.	10.	17.	22.	5.
Det søndre	33.	43.	44.	48.	52.	aldeles færdig.
Aalborg Amt.						
Det nordre Amtsprovstie	2.	19.	26.	27.	29.	4.
Det østre	3.	14.	40.	60.	62.	4.
Det vestre	1.	13.	38.	48.	47.	aldeles færdig.
Viborg Amt.						
Det nordvestre Provstie	2.	12.	16.	29.	33.	6.
Det nordøstre . . .	1.	8.	11.	18.	38.	6.
Det søndre	27.	62.	68.	73.	70.	6.
NB. Viborgs søndre Provsti har afgivet Haulberg Herred til det nordøstre.						
Skanderborg Amt.						
Det søndre Amtsprovstie	8.	29.	40.	45.	53.	14.
Det nordre Pr. . .	0.	3.	8.	12.	14.	1.
Aarhuus Amt.						
Det nordre Provstie .	0.	9.	20.	21.	26.	aldeles færdig.
Det søndre	0.	10.	22.	23.	18.	1.
Randers Amt.						
Det vestre Amtsprovstie	10.	12.	26.	40.	51.	10.
Det østre	6.	37.	59.	69.	73.	7.
Samsø	3.	3.	4.	8.	8.	0.
Veile Amtsprovsti	1.	8.	26.	48.	62.	18.
Ringkjøbing Amt.						
Det nordre Provsti .	0.	3.	18.	22.	40.	7.
Det østre	1.	2.	16.	34.	52.	5.
Det søndre	0.	3.	33.	26.	38.	9.
NB. Det søndre Pr. har afgivet Hammerum Herred til det østre Pr.						
Ribe Amt.						
Det nordre Amtsprovsti	9.	34.	69.	124.	127.	3.
Det søndre	1.	13.	43.	37.	66.	8.

Sønderjylland. Provsti.	Den 31 December 1827 aldeles indført	tildeels indført	var i Alt.	kan ventes i 1828.
Haderslev	41.	4.	45.	4.
Apenrade og Lygumkloster	11.	11.	22.	6.
Sønderborg	2.	0.	2.	7.
Flensborg	5.	16.	21.	8.
Tønder	5.	3.	8.	4.
Gottorp	10.	0.	19.	6.
Hytten	3.	0.	3.	0.
Husum og Bredsted .	4.	0.	4.	0.
Eidersted	8.	0.	8.	3.
Femern	3.	0.	3.	1.
Districterne directe under Generalsuperintendenten	12.	8.	20.	10.
Holsteen. Provsti.				
Rendsborg	2.	3.	5.	3.
Nordre Ditmarsken . .	14.	21.	35.	3.
Søndre Ditmarsken . .	2.	0.	2.	11.
Mynsterdorf	6.	10.	16.	6.
Ranzau	1.	1.	2.	0.
Pinneberg	1.	3.	4.	3.
Stormarn	4.	0.	4.	1.
Segeberg	4.	0.	4.	0.
Ploen	2.	0.	2.	3.
Kiel	8.	12.	20.	10.
Oldenborg	0.	0.	0.	1.
Lauenborg . . .	0.	0.	0.	1.
Island, Færøerne og Colonierne			15.	4.
Summa			2003.	368.

Indbyrdes Undervisning var indført i Danmark, som følger:

ved Enden af dens 1ste Aar, d. e. 31 Dec. 1823, i 244 Skoler
— — — 2det — — — 1824, i 605 —
— — — 3die — — — 1825, i 1143 —
— — — 4de — — — 1826, i 1545 —
og
— — — 5te — — — 1827, i 2003 —
og den kan ventes indført i 1828 i 363 —

Altsaa have her i Riget erklæret sig for indbyrdes Underviisning: 2371 Skoler.

Kjøbenhavn den 28de Januar 1828.

J. Abrahamson.

Indenlandske Efterretninger.

I Addresseavisen No. 28 blev anmeldt en stor Instrumental- og Vocal-Concert paa det Kgl. Theater Søndagen d. 10 Febr. til Fordeel for Musik-Conservatoriets Institut, understøttet af Madame Catalani, det Kongel. Syngepersonale, samt det Kongel. Kapels Medlemmer. Billetter saavel til hele Loger som enkelte Pladser, skulde, hed det, kunne erholdes Torsdag d. 7 Febr. hos Kasserer Gall, boende i Klosterstræde No. 74, til sædvanlig Priis, eller hvad mere nogen, med Hensyn til Formaalet, behageligen vilde give. I den følgende Avis, No. 29, altsaa saa betids som det var mueligt, og et Par Dage førend den bestemte Torsdag, som var fastsat til Billetters Erholdelse, blev bekjendtgjort: hvorledes "foranlediget ved den stærke Efterspørgsel om Billetter til hele Loger og enkelte Pladser, og for med Hensyn til dem, der i Forhold til andre, allerede have tilbudt en højere Betaling, at undgaae enhver Misforstaaelse", "Logerne vare satte til en bestemt Priis, alt i Forhold til det i Logerne værende Antal af Pladser, overeensstemmende med en Nota, som derom vilde blive fremlagt af Hr. Theaterkasserer Gall. Hos ham skulde Billetterne blive udleverede Torsdagformiddag d. 7 fra Kl. 8—10, og samme Dags Eftermiddag fra Kl. 2—4. Enkelte Billetters Udlevering til Parquet, Pladsloge rc., blev bestemt til Onsdagen d. 6te i Theatrets Forsal fra 10—1, for en ogsaa noget forhøjet Priis mod den sædvanlige. Torsdags Morges var næsten hele Klosterstræde opfyldt med Mennesker, og Kl. 9 var ingen Billet mere at faae. Altsaa til god Indtægt for Stiftelsen. Man seer af den foreſtaaende simple Beretning, at allerede førend Tiden, der var bestemt til

Billetters Erholdelse, vare højere Betalinger tilbudte, end den sædvanlige, og det maa derfor vistnok ansees rigtigt, at en almindelig Forhøjelse blev antaget som gjeldende for alle, der til den bestemte Tid meldte sig, naturligvis at ingen Forudbestillinger bleve antagne, ligesom og at Bekjendtgjørelse derom maatte strax skee, hvilket og uopholdeligen blev iværksat. Man kan let forestille sig at adskillige Familier, som det ikke lykkedes at faae de ønskede Billetter, ligesom og mange Spekulantere, der vilde gjøre sig en Fordeel af at faae Loger til en sædvanlig Pris, og ved Pladsers Salg udbringe dem til et noglefold højere Beløb, ikke ere tilfreds med skuffede Forventninger. Det er behageligt, at Stiftelsen denne Aften faaer en god Indtægt; men mon det ikke havde været rigtigt, at have benyttet den stærke Søgning efter Billetter? og altsaa at have ansat Prisen paa Loger og Billetter højere end skeet er? nemlig lige saa højt som til Mad. Catalanis Concerter? Hvo kunde tage det ilde op? Det vilde jo have været Billetsøgernes fri Villie overladt at tage, eller ikke tage Billetter den bestemte Dag.

Fra Aarhuus Stiftamtmandskab udloves, efter Bemyndigelse fra det kgl. danske Cancellie, en Belønning indtil 500 Rbd. og Navnet fortiet, til den, der kan enten beviisligen opgive Gjerningsmanden til Ildebranden paa Lyngbyegaard og Labing Mølle, eller meddele Oplysninger, der kunne lede til Forbryderens Opdagelse.

I Aarhuus Avis af 26de Januar, bekjendtgjøre Søstrene Schultz, der boende, at de, "for at udbrede Guds Rige paa Jorden, som Missionsselskabet nylig har indbudet til", have forfærdiget en Dukke af et Barns Størrelse i Ridderdragt med Hjelm, Laurbærkrands m. m. og stillet den til Skue i deres Bopæl, for hvad Enhver vil give; hele Familier kunde og besee den for 1 Mark, Børn og Tjenestefolk for 2 til 4 ß.

Blandede Efterretninger.

Ligesom vi forhen have opgivet nogle ny udkomne Skrifter om de russiske Bade, saa bør og følgende nævnes: Russische Bäder, nebst einer Anweisung zu dem zweckmäßigsten Gebrauch derselben, in Beziehung auf das Alexander-Bad in Hamburg. 1 Th. Von dem Unternehmer und Eigner dieser Anstalt, dem Dr. Carl Barrie's. Forfatteren, som har grundlagt en saadan Anstalt i Hamburg (hvorom man læser i Lit. Bl. d. Börsen-Halle. 1826. No. 143 & 144, i Anledning af meddeelt Udtog af et i Berlin af Dr. J. G. Schmidt udkommet Skrift), har her, med en Tydelighed og Udførlighed, der svarer til Gjenstandens Vigtighed, forøget sine Fortjenester af dette Anliggende, og med en utrættelig Forskningsiver udviklet Alt, hvad der lader sig vente af Indførelsen af dette kraftige, og for dem, der blive vante dertil, behagelige Styrknings- og Lægemiddel, og saaledes givet Enhver, der vil betjene sig deraf, en sikker Vejledning, hvorledes han har at forholde sig derved, og hvad der er at anbefale ham i denne Henseende. Desuden har han med en prisværdig Uegennyttighed saa nøje beskrevet Anlægget af sin, for nærværende Tid næppe af nogen Anden i Hensigtsmæssighed og Elegants overtrufne, Anstalt, der endog nylig er forøget med et orientalsk eller tyrkisk Bad, at det er let at kunne efter Beskrivelsen gjøre lige Anlæg i andre store Stæder, der endnu maatte savne dem. Skriftets første Deel har fire Afsnit: 1. Om den diætetiske og medicinske Nytte af de russiske Dampbade i Almindelighed. 2. Den forevigede Reils Dom over de russiske Dampbade, med Anmærkninger af dette Skrifts Forfatter. 3. Om de russiske Dampbades Indretning i Rusland selv, og om Alexanderbadet i Hamburg. 4. Anvisning til hensigtsmessigt Brug af de russiske Dampbade. Som Anhang følger praktiske Bemærkninger angaaende Virkningerne af de russiske Dampbade.

(L. Bl. d. B. H. 258.)

Om Persien, er udkommet et høist indholdsrigt Værk under Titel af Sketches in Persia, from the Journals of a Traveller in the East, London 1827, 2 vol 8vo. Disse Skizzer indeholde Udtoge af de Dagbøger, som ere holdte af en Reisende, der ledsagede Sir John Malcolm paa hans to Sendelser til det persiske Hof som Gesandt fra Generalgouverneuren; den første i A. 1800 under Lord Wellesley og den anden i A. 1809, under Lord Minto. Værket indeholder mangfoldige læseværdige Efterretninger om og Bemærkninger over dette høist mærkelige Rige. Nogle Træk af denne interessante Reise leveres her til Prøve. Forfatteren blev i Aaret 1800 bekjendt med Mahomed Rera Khan, som, uagtet han den Gang var 68 Aar gammel, dagligen nød en saadan Portion Opium, at den, efter Missionslægens Mening var tilstrækkelig til at dræbe tredive Mennesker, der ikke vare vante til dette Lægemiddel. Den samme Herre kom Gesandten paa hans anden Sendelse i Møde med en ung Cavaliers hele Veverhed, endskjøndt han havde forøget sin Dosis Opium til det fire dobbelte, leende af den frankiske Læges Spaadom, og fremstillede i en Alder af henved 80 Aar, et meget forførisk Exempel paa Opiums behagelige Virkninger paa den menneskelige Legemsconstitution. Det havde været ønskeligt, at Forfatteren havde opgivet Antallet af de Gran, som den Haandfuld Piller, den gamle Adelsmand puttede i Munden, egentligen indbefattede, paa det denne Dosis kunde sammenlignes med den, som hiin berygtede engelske Opiumspiser nød. — Kongen af Persien har en egen Hofdigter, som kaldes "Kongens Poet." Hans Forretning er at besynge i heroiske Vers Hans Majestæts Begivenheder i hvert Aar; han er ideligen i Kongens Følgeskab, for at sætte Monarkens forskjellige Ideer i Vers. Desuden ventes af ham, at han skal tilfredsstille den Kongelige Smag ved originale Udarbeidelser over alle de forskjellige Emner, som Digtekonsten egner sig til. Til Beviis paa den Pludselighed, hvormed saadanne Fordringer gjøres af ham, kan følgende tjene: Da Kongen af Persien første Gang flyttede ind i et Værelse, hvis Sider vare ganske bedækkede med Speilglas, begjerte Kongen, at Digteren paa Stedet skulde forfatte et Distichon, til Priis for dette Cabinet. Den

Kongelige Befaling blev efterkommet og Digteren fremsagde følgende Distichon:
Hvi, o Sal, er Du end mere berømt end Cæsars og Jomsheeds Pallads?
Fordi Kongernes Konge Du paa hver Side os viser."

Et Bevis paa persisk Vittighed er følgende Anecdote: I Thebrau regjerede en Broder til den berømte Haje Brahim, hvis Familie paa den Tid beklædte forskjellige af de første Poster i Riget. Hin Minister fortalte, at en Kræmmer kom til hans Broder, for at forestille ham, at han ikke kunde betale det Paalæg, han havde at svare. "I maa betale det, ligesom alle andre", sagde Gouverneuren, "eller forlade Staden." — "Hvor skal jeg drage hen?" spurgte Manden. — "Til Shiraz eller Cashan." — "Eders Fetter regjerer i den ene By og Eders Broder i den anden." — "Gaa til Kongen og beklag Eder for ham — hvis I saa tykkes." — "Eders Broder, Hajee, er første Minister." — "Saa gaae til Helved", sagde den opbragte Minister. — "Hajee Merhoom, den andægtige Pillegrim, Eders Fader, er død", svarede Isfahnee. — "Min Ven", sagde Gouverneuren, der brast i Latter, jeg skal betale Eders Paalæg, efterdi I erklærer, at min Familie baade i denne og den næste Verden gjør det umueligt for Jer at komme ud af Eders Forlegenhed. (En lignende Anecdote har man om Kongen af Preussen Frederich den Store. Hans Vogn gik underveis itu, og medens den blev istandsat maatte han opholde sig i Præstegaarden i den nærmeste Landsby. Da Præsten blev Kongen vaer løb han ind i et Værelse, for at iføre sig sin fulde Ornat og puddrede Paryk. Imidlertid underholdt Præstens Datter Frederich med sit Claverspil. Endeligen traadte Præsten ind i Stuen. "Venter han at blive salig, Hr. Pastor?" spurgte Kongen. "Nei, Deres Majestæt." — "Hvorfor ikke?" — "Fordi der staaer skrevet, at hvo, som vil i Himlen, maa betale sin Gjeld. Jeg skylder to Hundrede Daler og kan ikke betale dem, ergo kan jeg heller ikke komme i Himlen." Kongen taug, og da Vognen var istandsat, tog han bort igjen. Paa næste Station skrev han følgende Linier til Landsbypræsten: Paa det Fanden ikke skal tage Ham, sender jeg ham indlagt de 200 Daler.) 2x18

I Unterhaltungsblätter f. Welt- und Menschenkunde f. A. læses en Ejendrivelse af Napoleons Levnet ved Walter Scott, som begynder saaledes. "En berømt Romanskriver siger til sig selv: Jeg behøver 300,000 Fr. for at ophjelpe mine ødelagte Formuesomstændigheder. For at forskaffe mig dem er det nødvendigt at skrive ni Bind. Men det er ikke vanskeligt, naar man allerede har skrevet hundrede. Da det imidlertid er meget sandsynligt, at 5000 Sider skotske Sæders Malerier ikke ville være saa let at fordøje, saa maa jeg denne Gang give Slip derpaa. Bedre er det jeg skriver Historien om en Mand, der næsten har gjort større Opsigt end jeg. Det vil være en let Sag, at skrive dertil en Fortale eller Indledning paa 1500 indtil 2000 Sider. Som sagt, saa gjort, og det halve civiliserede Europas Presser sukke over Napoleons Levnet! — Forf. fremsætter derpaa sine Ankeposter mod Walter Scott, og kommer endeligen til det Sted i hans Værk, hvor han leverer Engellands Fremfærd mod Danmark i 1807. Paafaldende, siger Forf., er den Lakonismus (Kortfyndighed) hvormed Sir Walter omtaler Kjøbenhavns Bombardement og Flodens Bortførelse. Denne forfærdelige Catastrophe skildres med disse faa Ord: Hele Verden veed hvad der i Henseende til de nordiske Magter tildrog sig. Den brittiske Regjering sendte, uden at spilde nogen Tid, en talrig Flode til Østersøen, og det blodige Slag paa Kjøbenhavns Rhed rev Danmark løs fra Conføderationen. — Vist nok, siger Recensenten, veed hele Verden det. Men hele Verden veed ogsaa, hvad han i ni Bind saa langtrukkent fortæller. Hvorfor er han paa engang bleven saa ordflittig, saa tilbageholden? Vilde det da have faldet ham saa vanskeligt, at retfærdiggjøre en Fremfærd, der er og vil blive uden Mage i Historien? Vist nok er det ikke rosværdigt, at overfalde sin Fjende i den dybeste Fred, tilintetgjøre hans Hovedstad, hans Flaade, hans Arsenal og ødelægge en heel Nation; men med et Talent, som det skottske, havde

selv denne politiske Skjændselsgjerning faaet et heltemæssigt Anstrøg. Det kommer jo ikke an paa, at staae lidt høiere eller dybere i den offentlige Agtelse, naar man ved en ny Forfalskning kun kan fortjene nogle flere Guineer? — Hvad Gjendriveren her siger om Scotts Ordkarrighed i at omtale Slaget d. 2 April 1801 er velgrundet, og det er latterligt naar en Biograph, der har udværet sit Værk til ni Bind, affærdiger et Søslag, som Nelson selv erklærede for et af de blodigste, han nogensinde har fægtet i, med saa faa Linier; men ligesaa latterligt er det af hans Gjendriver, formodentligen en Franskmand, at han forbytter Slaget paa Kjøbenhavns Rhed, 2den April 1801, med Toget til Sjælland i Aaret 1807. Den, som røber en saadan Ukyndighed i den nyeste Historie, burde ikke opkaste sig til Walter Scotts Dommer, i det mindste ikke behandle ham paa saa haanlig en Maade. Men det ligner ganske vor Tidsalders Kritikastere. At nedrive hvad de ikke forstaae, er deres største Lyst, og at tilkjendegive deres Uvidenhed i den meest uforskammede Tone, deres utrætteligste Stræben. Det Værste er, at Mængden af Læsere lader sig blænde af kaad og opblæst Vankundighed, som saa sjeldent nogen vover at afrive Masken. Dette være sagt uden bestemt Hensyn til Gjendriveren af Scotts Napoleons Levnet, thi i de fleste Ankeposter har han unægteligen Ret, skjøndt hans Gjendrivelse smager lidt mere af literair Misundelse. Scotts Værk, som historisk Arbeide, kan ikke være andet end Fabrikarbeide, thi hvor var det mueligt at faae saa mange Bind færdige i saa kort Tid, naar det ikke skulde være det, men det Gode deri bør heller ikke miskjendes.

2x18

Strøetanker.

(Meddeelt af S—p.)

41.

Agte det Hellige; søge og erkjende det Sande; føle det Skjønne; deri bestaaer Humanitet, og dertil leder Humanioras Studium. Blandt disse Humaniora staaer de græske og romerske Classikers Studium øverst; ved disse skal Ynglingen dannes til ægte Humanitet, saaledes som det hele nyere Tid har gjort det, og Ingen endnu — uden følelig Skade — efterlod. Gaaer Ynglingen uden denne Forberedelse, til Universitetet, og lærer, uden samme, sin Brødvidenskab til Tarvelighed; saa er og bliver han dog kun Mechaniker, men Den, som Humaniora ere hvad de vare, hvad de bør være og hvad deres Navn udtrykker, Han vil aldrig i sit Liv kunne skjule, at han igjennemgik denne Skole; et umiskjendeligt Præg udmærker ham, hvor og i hvilket Fag han fremtræder.

Kjøbenhavns Børs, d. 8 Februari 1828.

Hamburg 2 M. — à vista 219		à
Species 220		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 3 ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	156½	157 Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50	50½ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	84½	85 Rbd. Sedl.
Dito Dito	77	77½ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	102¾ Rbd. r. S.
Dito Dito	113	— Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	—	— Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105½	106 i Banco.
4 pC. Dito nye	98½	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	78	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	58½	— L. Sterl.

1 L. Sterl. beregnet til 14 Bmk.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 13.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 12 Februari 1828.

Om det for Frue Kirke bestemte Christusbillede.

I Skilderiet No. 7 har nyelig en Stemme hævet sig om det forventede Christus-Billede, bestemt til at opstilles over Alteret i vor Frue Kirke — for at misbillige denne plastiske Fremstilling af Christus, som den kalder "isoleret, en Misbrug af Konsten, forargelig for den sande Christen, og uværdig for den protestantiske Kirke."

Uden dertil at have videre Kald end indre Forlrydelse over ublid Berøring af en af sine høieste og kjæreste Forventninger, hæver her en modsat Stemme sig, for at svare hiin første saaledes:

Fornævnte Stykke i Skilderiet tør uden tvivl forudsætte et velmeent Sindelag, men mon dog ikke Tendensen og Udtrykket deraf skulde være endeel forfeilet? I det mindste synes der at være noget modsigende i hiin Stemme, der først kalder Billedstormeriet eller Forstyrrelsen af Konstens skjønneste Værker i Wittenberger Kirken skjendigt, og ovenpaa finder Christus-Billedet til vor Frue Kirke forargeligt — for ikke at sige reent afgudisk. Dernæst ligger der aabenbare noget skiævt og utidigt i at dadle eller misbillige Værker, man ikke endnu her kjender tilfulde, og som derimod der, hvor de kjendes og kan bedømmes, lovprises som noget af det ypperste, Konsten har frembragt.

Da disse Værker alt ere paa Veien hertil, og vi altsaa kan haabe, snart at glædes ved Beskuelsen deraf; saa burde vi vel dog idetmindste saalænge bie med at fælde nogen Dom over dem, og imidlertid torde vi vel lade os nøie med den Beskrivelse, som et Dievidne nyelig har givet os, og som om Frelserens Billede lyder saaledes:

"Fortjenesten hos Thorvaldsens Christus bestaaer i Indsigten og den fulde Opnaaelse af det Diemed, for hvilket Konsten er til; Frelseren af Thorvaldsen er ingen materiel vanskelig Opgave, der er bleven løst paa en beundringsværdig Maade; men et stort moralsk Phænomen, gjengivet af et physisk Symbol, hvis Skjønhed, saa fuldkommen denne ogsaa er, dog ikke lader

os forglemme Hensigten over Middelet: Aasynet gjenstraaler af Evangeliets milde Philosofi og ophøiede Moral; Magten har deri synlig tilsløret sig med en Godhed, som mildner den guddommelige Glands, og underkaster Menneskens Søn Svaghederne af den Natur, det har behaget ham at paatage sig. Det er en Fader, der bøier sig ned til sine lidende Børn, for destolettere at hæve disse op i sine Arme. Men føie vi til Christi guddommelige Charakteer Virkningen af den collossale Storhed; — tænke vi os Stedet og Mængden, som Religionen vil forsamle om ham; betragte vi Christi ei længer isolerede, men i de tusinde Omgivendes Øie og Hjerte sig gjenspeilende Skjønhed under disses Opløftelse ved Bøn og Musik under offentlige Høitideligheder og privat Andagt, hvilket man i sin Tid vil gjøre, uden at fjerne Billedet fra sine Accessorier, da kan man visselig neppe tænke sig nogen skjønnere Triumf for Konsten og for Mennesket, eller en ædlere Tilkjendegivelse af den guddommelige Natur, men enhver Beskuer maa ved første Øiekast udraabe: mit Ideal er virkeliggiort, Menneskens Søn er den sande Gud."

Efter et saadant Vidnesbyrd af et skjønsomt Øievidne tør man trøste sig ved at haabe, "at det Menneske-Billede ikke skal bryde Staven over vore Følelser", men at hver god Christen snart skal kunne glæde sig ved med sand og reen aandelig Opbyggelse at knæle for Herrens Alter i vor Frue Kirke, og næst at prise Algodheds Giver, taknemmelig erkjende den høie Stræben, der forherligede vort Bedehuus med saadanne Prydelser, som intet andet christeligt Tempel i Verden vel nogensinde har kunnet fremvise Mage til. —

C. S. M.

Erklæring til Publikum og Opfordring til Herr J. C. Lange.

Turpe quidem contendere erat, sed cedere visum Turpius. — —

Ovidius.

Af alle de Misforstaaelser og Urigtigheder, som Herr J. C. Langes Indrykkelse i Skilderiet No. 10 indeholder, vil jeg blot gjøre opmærksom paa een, ikke fordi den er den største, men fordi den angaaer en Mands Minde, som jeg ingenlunde vil fornærme.

Herr J. C. Lange siger nemlig, at det gjør ham ondt, at jeg vil sige paa Prof. Howitz i hans Grav, at han var en Materialist o. s. v. Hvoraf Herr J. C. Lange veed, at jeg vil paasige Prof. Howitz sligt, det veed jeg ikke. Men jeg erklærer herved, at jeg aldrig har sagt dette eller noget lignende om Prof. Howitz, hverken i hans levende Live, da jeg dog ogsaa yttrede mig offentlig imod ham, ikke heller efter hans Død. Derimod har jeg sagt i Programmet, at han var Nødvendighedslærens fortrinligste Talsmand hos os, og han dog tilsidst indrømmede Villiens Frihed. Omtrent det samme havde jeg allerede et halvt Aars Tid før Prof. Howitz's Død skrevet i Aftenbladet, saa at ingen med Føie kan sige, at jeg nu bag efter vil paasige ham noget i hans Grav. Men i det, som jeg har sagt om Prof. Howitz's Lære, kan heller ingen uden ved utilbørligt Conseqventsmagerie finde Beskyldning for Materialisme o. s. v. Jeg har aldrig angrebet Professor Howitz's personlige Tænkemaade, og jeg stod bestandigt i et venskabeligt Forhold til ham, hvilket meget godt kan bestaae

med en Menings-Strid. Men det er en slem Ting og et slet Tegn, at visse Folk saa gjerne ville ansee enhver videnskabelig Strid for en personlig Strid, og gjøre enhver Indsigelse mod en Mands Mening til et Angreb paa hans Personlighed. Derved blandes en forblindende Lidenskabelighed ind i Striden, og deraf sees, at Egoisme og Partiaand har fortrængt Sandhedskjærlighed og videnskabelig Almeenaand. — Denne Erklæring skylder jeg saavel Skilderiets ærede Læsere i Almindelighed som Professor Howitz's mange Venner i Særdeleshed.

Men Herr J. C. Lange, som af de ædleste Bevæggrunde, af Følelse for Venskabspligt og Sandhedskjærlighed, har indblandet sig i denne Sag, opfordrer jeg herved til at opvise et eneste Sted, hvor jeg har paasagt Prof. Howitz noget af det, som han klager over og beskylder mig for. Kan han ikke dette, da bør han tilbagekalde sin Yttring, dersom han vil ansees for en sandhedskjærlig Mand, og dersom han ikke selv vil erklæres for at have fornærmet en afdød Vens Minde ved at opdigte Beskyldninger imod ham. At Herr J. C. Lange selv vil erkjende Rigtigheden heraf, haaber jeg saameget desto vissere, som han siger, at han har skrevet hiint Stykke for at bringe Sandheden Hyldning. Men Sandheden kan man dog nok ikke hylde ved at sige Usandhed.

Sorøe d. 7de Febr. 1828.

N. Fogtmann.

Det kongelige Frederiksborgske Stutteri.

I det nyligen udkomne 1ste Hæfte af Veterinair-Samlinger, findes, blandt andre Afhand-

linger, Aktstykker som indeholde en fuldstændig tabellarisk Oversigt af Frugtbarheden i det Kongelige Frederiksborgske Stutterie, gjennem en Række af 33 Aar, samt vigtige Oplysninger om Nytten af den tidligere Bedækning.

Direktionen for Stutterievæsenet og Veterinairskolen, har ved en allerunderdanigst Indberetning af 29 Oct. 1827 til H. M. Kongen, foranlediget ved de af Generalkrigscommissair Neergaard udgivne: "Anmærkninger til Indberetningen af den 1827 allernaadigst anordnede Commission til at undersøge det Kongelige Frederiksborgske Stutterie", meddeelt bestemte factiske Efterretninger, der fortjene offentlig Opmærksomhed, og et kort Uddrag deraf vil af enhver af dette Blads Læsere, der interesserer sig for fædrenelandske Anliggender, vist med Velvillie modtages. Bladets øvrige Tendents fordrer, at man blot optager de væsentligste Resultater, da Enhver, som maatte ønske at erholde nærmere detailleret Underretning om Stutteriet og dets paa factiske Grunde støttede Forfatning, ville finde samme vidtløftigere udviklet i de ovenanførte Samlinger.

Hvad Størrelsen af Stutteriehestene angaaer, da har det offentligen været ytret, at en paafaldende Aftagelse skal have fundet Sted. Man har til Grund for saadan Yttring maaskee anseet som Maalestok for Størrelsen de ved de offentlige Auctioner bortsolgte Heste, uden at tage Hensyn paa, at saavel Undermaal, som andre Feil sædvanligviis allene ere Aarsag til, at disse ere udsatte af Stutteriets faste Stammer, og det kan derfor ej andet end være enhver upartisk Dommer over denne for Landet gavnlige Indretning behageligt at erfare, at hint om Størrelsen fældede Omdømme er bleven berigtiget dertil,

at der, efter en i det Kongelige Stutterie i Octbr. Maaned f. A. foretaget Maaling, fandtes 92 Følhopper af oprindelig dansk Race, fra 10 Qvarteer 1 Tomme, til 10 Qvarteer 3 Tommer, og derover, og at til samme Tid, paa H. M. Kongens Stalde, vare mellem Hestene af det Frederiksb-gske Stutterie, 57 Heste af 10 Qv. 2 T. og derover, hvorimellem vare 22 fra 10 Qv. 3 Tom. indtil 10 Qv. 5 Tom., i hvilket Antal de fra England og Holstee- hidkomne Hingster og Hopper ikke ere beregnede. Som Middelstørrelse i det Kongelige Frederiksborgske Stutterie antages 10 Qv. 1½ til 2 T.

At Bestyrelsen af det Kongelige Stutterie iøvrigt ikke har tabt Størrelsen, i Forening med andre Qvaliteter, af Sigte, kan bedst sees af de sidste i England kjøbte Hingster og Hopper, som næsten alle ere henimod 11 Qvarteer, og nogle derover.

Det Kongelige Frederiksborgske Stutteries særskildte Racer, har stedse havt noget ejendommeligt i sin Form, og det maa være enhver uparrisk Hestekjender og Hesteynder særdeles kjært, endnu efter Rækker af Aar, at kunne gjenkjende de danske Stutterieracers Nationalpræg ved flere saavel af Stutteriets som af den Kongelige Staldes Heste. Som saadanne anføres 19 forskjellige Hingster ved Navn, Lød og Høide, hvorved tillige bemærkes, at flere Hovedfeil, som i det ældre Frederiksborgske Stutterie vare almindelige, nu ere aftagne, og tildeels ganske hævede.

Frugtbarheden i det Kongelige Stutterie paa Frederiksborg har fra Tid til anden ikke været saaledes som man kunde ønske og fordre det, og dette bevægede Directionen til, allerede i Aaret 1816 at forelægge H. M. Kongen nogle Forslag til Opnaaelse af en større

Frugtbarhed, som blandt andet gik ud paa, at benytte Parrelysten, saasnart den bemærkedes hos Hoppen, uden at oppebie den mildere Aarstid, hvilket fandt Allerhøistsammes Bifald; disse samtlige af H. M. paabudne Bestemmelser synes, efter Indførelsen i det Kongelige Stutterie, at have virket meget fordeelagtigen paa Stutteriets Frugtbarhed, saaledes at denne, efter en derover fremsat tabellarisk Angivelse fra Aaret 1816 til 1823 i ethvert af disse 8 Aar har været næsten ⅔ og i de 4 Aar 1817, 1818, 1821 og 1822 derover, da den derimod i Aarene fra 1794 til 1804 i Middeltal ikkun har været noget over det Halve, men fra 1805 til 1815 som oftest betydeligt under det Halve.

Indberetningen er ledsaget af en Angivelse for Aarene 1816 til 1820, over de Følhopper i det Kongelige Frederiksborgske Stutterie, som have givet Føl efterat være bedækkede i Vintermaanederne Januari og Februari, hvoraf erfares, at den i det Kongelige Stutterie indførte tidlige Bedækning henhører til de Foranstaltninger, som fortrinligen have virket til Gavn for Frugtbarheden; Herved bemærkes tillige, at de i Vintermaanederne faldne Føl ere paa ingen Maade svagere end de som ere sildigere fødte, men tvertimod, for største Delen større og stærkere.

I Aaret 1824 og 1825 sank Frugtbarheden i det Kongelige Stutterie igjen, som Følge af en indtruffen ondartet Lungesyge, til under det Halve.

Denne Sygdom virkede i Aaret 1824 saaledes, at af 199 Hopper, hvoraf 109 bleve drægtige, kastede 35 Hopper, og altsaa erholdtes ikkun 74 Føl. Lungesygen vedvarede endnu i 1825, saa at af 195 Hopper kun 76 bleve dræg-

lige; af disse kastede 8, og der erholdtes kun altsaa 68 Føl.

Efterat Lungesygen og dens Følger vare hævede, steeg Frugtbarheden i Stutteriet i Aaret 1826 igjen til over $\frac{4}{5}$.

Som Beviis at Stutteriet afgiver udmærkede Heste af Rideslags, anføres, at H. M. Kongen næsten aldrig rider andre Heste, da Stutteriehesten har vundet Allerhøjstsammes Tilfredshed, ved sin Lethed og Udholdenhed, ligesom der og bemærkes, som Beviis for Stutteriehestens Styrke og Udholdenhed, som Vognhest betragtet, at H. M. Kongen tilbagelægger Veien imellem Kjøbenhavn og Corsør (14 Miil) i $6\frac{1}{2}$ Time.

Enhver Fædrenelandsven vil sikkerlig med Deeltagelse modtage den her korteligen berørte Indberetning, ved hvilken det klart er lagt for Dagen, at det Kongelige Frederiksborgske Stutterie, der har været anseet som en af de vigtigste Hjelpemidler til Hesteavlens Forædling og Forbedring i Landet, fremdeles fortjener saadan Anseelse.

I dette første Hæfte læses fremdeles: 1. Efterretning om det kongelige hannoverske Hovedstutterie i Memsen ved Høya, af Overdyrlæge og Medicinal-Assessor Giesler i Brunsvig; 2. Beskrivelse over en Sygdom, der i flere Aar har viist sig især iblandt Stutteriehopperne i nogle Egne af Kongeriget Hannover, og som urigtigen er anseet for at være af venerisk Natur. Meddeelt af Prof. og Dr. Med. & Chir. Prinz i Dresden. 3. Om Marochettis Jagttagelser over den af ham med Hensyn til Vandskrækkens Natur og Helbredelse giorte Opdagelse. Af Prof. Viborg.

(Indsendt.)

Ære den, hvem Ære bør! Vi skylde en Tydsker den aldeles nye Opdagelse: at Vinteren i Norge er saa vidunderlig, at, medens Finnen løber paa Skier og skyder Rensdyr, snurre Bierne(?) i Lynget paa Hederne(?). Hvis Nogen tviler om Sandheden deraf, eftersee han "Blätter für literarische Unterhaltung," Nr. 165, 1827, hvor de fire første Linier af den norske Folkesang "Boer jeg paa det høie Fjeld" findes oversatte saaledes i Prosa:

"Boer jeg paa det høie Fjeld,
"Wär ich auf dem hohen Berg,
"hvor en Finn skjød en Reen med sin Riffel paa Skien,
"wo der Finne auf den Schneeschuh dahin fährt und sein Rennthier schießt,
"hvor der sprang et Kildevæld,
"wo der Quell rauscht,
"og hvor Ryperne pladsked' i Lien,
"und die Biene im Heidekraut summt."

Store Holberg, bed for ham!!!

†.†.†.

Blandede Efterretninger.

En Audience hos Kongen af Persien. — Den nuværende Krig mellem Rusland og Persien har henvendt Europas Opmærksomhed paa det sidste Rige. Det vil derfor neppe være Læseren ubehageligt, i det mindste i Tankerne, at overvære en Audience hos Hs. persiske Majestæt. Førend vi indlades ville vi see os lidt omkring i Palladset, som ligger to Mile Østen for Teheran og ligner, i en Frastand, en Bygning paa adskillige Etager. Vi nærme os og finde, at det er Terrasser paa et Bjergs Skraaning. Det er bestemt til en Sommerresidence, og kjøles af Vandet, som overalt flyder igjennem. Paa hine Terrasser findes Bygningens Hoveddele. Adskillige Portraiter af gamle persiske Konger hænge paa Væggene. Vi gaae

op ad Trapperne saa høit, vi kunne komme. Paa Toppen af Palladset findes et lidet nydeligt Værelse, hvis Vinduer og Dørre ere indlagte med Ibenholt og Elfenbeen. Værelserne for Qvinderne ere en Rad Smaagemakker, i hver af samme staaer et Sengested af Træ, som næsten opfylder det hele Værelse. Væggene ere hvidt anstrøgne, men smudsige. — Klokken er Ti, og det er paa Tiden at vi begive os hen til Skatmesteren. Han er constitueret Vizir og bestyrer dennes Forretning. Vi træde ind til ham i et stort rummeligt Værelse, men uden Zirater. Hans Excellence sidder i en Krog, men neppe bliver han os vaer, saa reiser han sig, for at byde os Velkommen — en Ære, som han ellers ikke bevidner sine egne Landsmænd. De til Audiencen forsamlede Personer have for det meste ingen særdeles Forretning, men de, som have en saadan, gaae hen til Ministeren og hviske ham noget i Øret. Etiquetten er stræng. Alle sidde efter deres Rang. Vi bede Ministeren om Tilladelse til at forestilles Kongen. Han lover os, at det skal skee næste Dag, og nu kunne vi gaae. Imidlertid ville vi tage Palladset noget nøjere i Øjesyn. Den ydre Port fører til en rummelig Gaard. I Midten staaer en Kanon, som Ali Chan, den sidste persiske Konge af Familien Zunds, erobrede. Over hver Port er et grotesk af glasserede Teglstene dannet Malerie anbragt, hvorpaa sees en Kamp mellem Rustam, den persiske Herkules, og Divi Safid, den berømte hvide Djævel i Ferdusis Digt. Denne Gaard fører til en anden, i hvis Midte der findes en Cisterne, omgiven af Poppler. I Baggrunden af samme er Divan Kohne, et Værelse med en stor Marmortrone, paa hvilken hans Majestæt sidder ved overordentlige Leiligheder. Væggene ere indlagte med den skjønneste Mosaik og overalt er en Mængde Glas af brogede Farver anbragt, som danne Blomster. Loftet bestaaer af en Rad Speile med Zirater af Blomster. I hver Krog, i hvert Vinduesfag er anbragt et Malerie, som vist nok hverken røber en Rafaels eller Rubens's Pensel. Det er endnu for tidlig at gaae til Audiencen. Vi ville imidlertid gjøre Hs. Høihed Ali Kahn Mirza, Kongens Yndlingssøn og

Gouverneur i Teheran, vor Opvartning. Man troer at Hs. Høihed vil efter hans Faders Død komme i stor Strid med sin Hr. Broder Abbas Mirza, og det om intet mindre end den persiske Krone, hvortil begge Høiheder have lige stor Lyst, men da den kun passer til eet Hoved, saa ville de nok kaste Tærninger derom, og Tærningerne blive naturligviis Hoveder. — Nu er det nok bedst vi begive os til Kongen. Men fremfor Alt maa vi tage grønne Tøfler paa og Hofstøvler af rødt Klæde, thi uden disse tør ingen lade sig see for Majestæten. Nu kunne vi fremtræde for Monarken i det lille Pallads i Haven Gulistan (Rosenhaven). Vi staae ved Indgangen til Alleen, der fører didhen. Vi bukke os adskillige Gange dybt til Jorden. Men Hans Majestæt lægger aldeles ikke Mærke til os. Det er nu eengang Etiquetten. Vi tage, tredive Alen fra Palladset, vore grønne Tøfler af. Det vil ligeledes Etiquetten. Ei — nu nærmer Majestæten sig os. Han befaler, at vi skal træde frem. Vi spadsere ind i Sahlen. Den er ret smuk; paa begge de modsatte Sider aaben; ved Aabningerne forsynede med hvide Søiler; Gulvet er bedækket med et Tæppe og Loftet og Væggene med Speile. Ha, hvilken Herre! Hans Skjæg er saa stort, at det bedækker hele Ansigtet, paa Panden og Øinene nær, og naaer lige ned til Beltestedet. Han bærer vel ikke andet end en Kjole af Bomuldstøi og den sædvanlige Hof-Hue af Faareskind; men i hans Belte sidder en Dolk med Demanter, som man maaskee kunde kjøbe et lidet Kongerige for. Hans Majestæt er ved meget godt Lune; han taler med Lethed om mangehaande Gjenstande og kjender nøje sine Nabostaters geographiske Beliggenhed. — Men hvad er det for to Karle, som staae hist med en lang Stang og et Knippe Kjæppe? De traadte to Minutter efter vor Ankomst ind i Audiencesalen og endnu staae de og gabe der. — Det er bedst vi spørge vor Ledsager, naar vi gaae bort. "Hvad betyde disse to Personer med Kæppene, Hr. —?" — "Det er den for Dem, mine Herrer, bestemte Bastonnade, naar De ikke fører Dem tilbørligen op. Hans Majestæt giver aldrig nogen Audience, uden at han har disse Personer og Kæppe ved Haanden." — Men den lange

Stang, hvad betyder den? — "Stangen er ikke længer end fire Alen, og den, som skal have en Revselse, bindes dertil paa Ryggen, saaledes at Fodsaalerne vende opad." — Men det maa jo være en græsselig Straf? — "Aldeles ikke; Mænd af højeste Rang dømmes ei sjeldent dertil, naar Hans Majestæt trænger til Penge og de ikke ville komme frem med dem." — "Nok — nok — lad os skynde os, at vi komme bort!" (Hjemmel for de her fortalte Hovedkjendsgjerninger findes i Capit. Georg Keppels Reise fra Indien gjennem Persien og Rusland.)

Jomfru Mars's Vanheld. Denne berømte franske Skuespillerinde mistede nyligen som bekjendt, sine Diamanter, af Værdie 130,000 Fr. (henved 40000 Rbd. r. S). Hun fik dem rigtig nok igjen, men Tyvens Forfølgelse og den Skade, han havde forvoldt hendes Smykke, medførte et Tab af 50,000 Fr. Nu er hun indviklet i en Proces, som en Sum af 500,000 Fr. er Gjenstand for.

Tyrkiske Ilbude. Disse kaldes Tatarer og reise ikke blot meget hurtigen, men kunne ogsaa taale meget store Møisommeligheder. De ere Regjeringens, Paschaens, de Reisendes ɔc. Courerer og sendes til alle Dele af det tyrkiske Rige. De reise til Hest. Deres Hurtighed er næsten utrolig og i intet Land gives der Ilbude, som kunne udholde saa mange Strabadser som Tatarerne. Medens een af dem skifter Heste paa Posten, nyder han nogle Forfriskninger, der ikke bestaae i andet end at han i en Skynding drager Røgen af sin Tobakspibe ind i Lungerne og lader den i Hvirveler gaae ud igjennem Næsen igjen og drikker saameget grumset Caffe, som der kan gaae i en Spiseskee. Derpaa fortsætter han sin Reise med fornyet Kraft.

Oprindelsen til den Bonapartiske Familie. "Man har i Europa længe stridt om Napoleons Stamland og Forfædre, medens man i Grækenland allerede desangaaende længe var enig. En Nygræker fortalte mig, at Napoleons Forfædre stammede fra Grækenland, nemlig

fra Bjerglandet Maina. I Slutningen af det syttende Aarhundrede udvandrede mange Mainotter til Corsica, nedsatte sig der i de Dele, hvor Ajaccio ligger, og toge en Trediedeel af Landet i Besiddelse. Blandt disse Udvandrede var ogsaa Familien Kalomeros, som betegner paa Italiensk buona parte (Goddeel). Ligesom næsten alle her indvandrede Mainoter forvandlede Familienavnet Kalomeros til et italiensk, og Kalomeroerne ere Stamfædrene til hiin mægtige Verdenserobrer. For denne historiske Kjendsgjerning taler ogsaa den forrige Keisers Physiognomie. Den, som nogensinde i Reisebeskrivelser har læst en Skildring af Mainotternes Characteer og i tro Afbildninger seet deres Ansigstræk tegnede, vil neppe miskjende i Napoleons Physiognomie den mainottiske Ansigtscharacteer." — Lindner.

En Virkning af Mekanikens Fremskridt. Paa den sidste Michaelis Messe i Leipzig solgtes Sirtz for 3 til 2 Groschen hver Alen. Disse lave Priser ere en Følge deraf, at en Mand og et Barn paa fem konstige Væverstole kunne dagligen forfærdige 30 Stykker Sirtz. Arbeideren med sit Barn faaer kun en let Gylden om Dagen. Saaledes koster Vævningen af et Stykke Sirtz neppe 6 Pfenninge.

Nyopdagede Monumenter. I Omegnen af Staden Corneto i Kirkestaten lod i forrige Sommer Biskoppen af Cornetos, Cardinal Gozzola Vittoria Masis Intendant, aabne to Gravmæler, der i høi Grad tildroge sig Archæologernes og Konstvennernes Opmærksomhed. Meget smukke etruriske Malerier, forestillende høitidelige Optoge og Lege, fandtes i begge. Architecten Thürner har aftegnet samme. I det ene ere Skrifttræk, af hvilke man lover sig Oplysninger i Henseende til det etruriske Sprog. Et tredie meget vel vedligeholdt Monument, med lignende Ornamenter, er, efter Opmuntring fra den Hannoverske Gesandt ved det romerske Hof, Kostner, og Friherre af Stackelberg, blevet aabnet.

Rædsomt Mord. Den 26 Oct. f. A. styrtede pludseligen et ungt Menneske i Stræ-

det du Cheval Rouge i Paris løs paa en forbigaaende Pige og saarede hende med ser skrækkelige Knivstik, saa at hun, efter tre Gange at have givet Skrig fra sig, segnede bevidstløs til Jorden. Da paa dette Skrig alle Strædets Udgange bleve spærrede, saarede det unge Menneske sig selv med Stik. Han er 27 Aar gammel og Skrædder af Haandværk. I fire Maaneder havde han elsket Pigen, men hendes Fader nægtede ham sit Samtykke til Giftermaal. Han angrede ikke at have begaaet Gjerningen, hvortil Fortvivlelsen havde drevet ham.

Et mærkværdigt Echo. En Villa, ikke langt fra Mailand, udmærker sig ved et Echo, som har sat Napoleon selv i Forundring. Et Pistolskud fra et Vindue i Palladset gjenlyder 40 til 60 Gange, og dog indseer man ikke, hvorledes dette er muligt, da Bygningen staaer ganske frit. Napoleon troede imidlertid at have fundet Grunden dertil i Bygningsmaaden.

Det mindste Kjøretøi. Den berømte Uhrmager Boverick i Engelland udmærkede sig ved mekaniske Mesterværkers Forfærdigelse. Blandt andre gjorde han en Chaise af Elfenbeen med fire Hjul og alt Tilbehør, hvori en Herre sad. Den var saa lille, at en Flue mageligen kunde trække den, og Chaisen med Fluen veiede kun et Gran.

Hang til Tyverie. Den 17 Nov. f. A. blev een af de meest anseete Læger i Dublin, Will. Tracy Esq for begaaet Tyverie dømt til syv Aars Deportation. Allerede adskillige Gange havde man ham mistænkt for, at han frastjal sine Patienter, naar han besøgte dem, Ting af Værdi. Endeligen blev han hos en rig Kjøbmand paagreben, i det han vilde medtage under sin Kappe 3 Alen skotsk Batist. Man gjorde strax Eftersøgelse i hans Bolig, og fandt der Silkevarer, Baand, Smykker, Sølvtøi, som han havde tilvendt sig. Hans Kunder gjen-

kjendte de Ting, han havde frastjaalet dem. Ogsaa fandt man hos ham en Kaabe af Camelot, hvori indvendig adskillige Lommer vare anbragte. Naar han havde taget noget puttede han det hurtigen i den ene Lomme, hvor man ikke søgte det. Paa denne Maade havde han allerede længe drevet dette skjændige Haandværk.

Dampskibe i de forenede Stater. 400 Dampskibe beseile nu de derværende Floder, og dog ere først 20 Aar forløbne siden det første af Foulton bygte Dampskib, som i America løb af Stabelen med 12 Passagerer (den 10 Sept. 1807) seilede fra Newyork til Albany.

(Alle meddeelte.)

Kjøbenhavns Børs, d. 12 Februari 1828.

		à
Hamburg 2 M. — à vista 220		
Species 221		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 4 ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$156\frac{1}{2}$	157 Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$50\frac{1}{2}$	$50\frac{3}{4}$ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$84\frac{3}{4}$	85 Rbd. Sedl.
Dito Dito	77	— i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	$102\frac{3}{4}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	$113\frac{1}{4}$	$113\frac{1}{2}$ Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	98	— Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	$106\frac{1}{2}$ i Banco
4 pC. Dito nye	$98\frac{1}{2}$	— i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	$58\frac{1}{2}$	$58\frac{3}{4}$ L. Sterl.

1 L. Sterl. beregnet til 14 Bmk.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 14.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 16 Februari 1828.

Theologiske-Blandingsstykker.

4. Meget sigende men intet betydende Titler.

I Aaret 1564 titulerede Sultan Soliman II. sig selv i et Manifest, om samme for Resten er ægte, saaledes: Gud paa Jorden, Storkejser over hele Jorden, Fader og øverste Forstander for hele Christenheden. Disse underlige Benævnelser passede sig lige saa godt for ham, som naar Paven i Rom endnu den Dag i Dag kalder sig en Fader for hele Christenheden, ret som om de Millioner Protestanter og Græker, der intet ville vide af ham at sige, vare Hedninger tilhobe. Og dog have Spytslikkere endnu for ganske nylig, i Anledning af Leo den tolvtes Udvælgelse, uden Sky gjentaget denne Uselhed.

(Efter Bl. f. lit. Unt. Dec. 1827 No. 279.)

5. Mystikernes eller de Orthodoxes egentlige Tendents skal, ifølge en af deres Talsmænd, være denne: med den strængeste Konseqvents at tilklippe Individernes Tro efter Loven, det er, efter den augsburgske Konfession, naar de blot havde den behørige Magt dertil. Fejghed og Egoismus er Grunden til, at man ikke giver dem denne Magt i Hænderne. Skade altsaa, at Mystikerne ikke ere mere begunstigede!

(Cfr. sammesteds No. 281.)

6. Raad til de protestantiske Katholiker i Tyskland.

Prof. Krug i Leipzig raader i et Skrift, betitlet: "Hvad skulle de protestantiske Katholiker i Tyskland nu gjøre?" benævnte gode Folk til at "ophøre, at være tvetydige Katholiker og vorde erklærede Protestanter."

(ibid. No. 285.)

7. Forfatteren af "Christi Efterfølgelse."

Om ham har en ny Strid rejst sig, idet G. de Grégory atter vindicerer Verket for Gerson, imod hvem M. Gence i sine Præliminarier til den latinske Udgave sætter Thomas a Kempis, som det synes, med mere overbevisende Kraft. (ibid. No. 296.)

8. Falsk Protestantisme og sand Katholicisme.

Det er pudseerligt, naar man, som Forfatteren af Bogen: "Zacharias Werner, ingen Katholik", paastaaer, at den falske Protestantisme findes i Rationalismen, og den sande Katholicisme i et efter Luthers Form og Lærebegreb modelleret System, og priser det sidste som almeengyldig Christendom.

(ibid. No. 298.)

9. Efterretninger om Danmark i en ny tysk Kirketidende.

I Decemberhæftet af den, fra Juli Maaned f. A. i Berlin udkommende "Evangeliske Kirketidende," No. 51 og 52, findes en historisk Opsats med følgende Overskrift: Christendommen og Rationalisterne i Danmark fra Udgangen af forrige Aarhundrede." Det er intet mindre end vanskeligt, at gætte sig til Forfatteren deraf, især naar man veed at Dr. Rudelbach er offentlig nævnet som Medarbejder af bemældte Kirketidende. Ligesom der i alt, hvad denne Forf. skriver, hersker en besynderlig Blanding af sande og falske, af træffende og skjæve Bemærkninger, saaledes ogsaa her. De fortalte Kjendsgjerninger ere vel sande, det indrømmes gjerne; men Forfs. Anskuelser af disse Kjendsgjerninger fattes ofte baade Sandhed og Klarhed. — Anførte tvende Nummere indeholde: I.) Et Forord, hvori Forf. blandt andet fortæller, at de eneste paalidelige Efterretninger, man hidtil i Tyskland har haft angaaende den religiøse Gæring i Danmark, findes foran i Præsten Egges Oversættelse af det famøse grundtvigske Flyveskrift: Kirkens

Gjenmæle. Tro ham, hvo der vil, jeg ikke! Dersom han havde sagt: eensidige og forkeerte Opfatninger af visse bekjendte Fakta er det, som Egge trakterer Tyskland med; da skulde derimod intet have været at indvende. — Blandt sine Kilder nævner Forf. ogsaa Grundtvigs Verdenskrønike af 1812, og det oven i Kjøbet med "taknemlig Skjønsomhed." Ogsaa heraf kan man slutte sig til den Eensidighed, der aander ud af hele den følgende Fremstilling. — 2.) Første Tidsafdeling: Fra 1797 til 1808. Her ræsonnerer Forf. først en heel Hob om Begivenhederne før 1797; altsaa er Overskriften ikke passende. — Det vilde føre Anm. for vidt, om han foretog sig at paavise alt det urigtige i Forfs. Betragtninger; han vil derfor indskrænke sig til nogle faa Punkter. — Det er latterligt naar Forf. i en Note taler om "en" (d. e. en vis) Mag. Nyerup, hvis Fortjenester som nordisk Oldgrandsker og Literærhistoriker han i øvrigt indrømmer. Om Joh. Nordahl Brun kan kaldes "den danske Kirkes Chrysostomus i Ordets fuldeste Betydning," er et stort Spørgsmaal; i det mindste besad han næppe den græske Kirkefaders theologiske Lærdom. Hvad Forf. siger om den ærværdige Bastholms Færd og Skrifter, røber tilfulde, at han ganske miskjender den ædle Mand, som han fordrister sig til at dømme. Forf. vil dog vel ikke frakjende Bastholm Christennavnet? — Hans Snak om Fallesens Magasin er i alt Fald lige saa vandig som de Katechisationer og Prækener, han beærer med dette Prædikat. Hvor stor Priis Forf. sætter paa Grundtvigs Meninger, viser ogsaa dette, at han troer, at gjøre Tyskerne en Tjeneste med at forære dem hin religiøse Demagogs

Dom om det Fallesenske Maanedsskrift. Det meste af hvad han siger om Balle, kan man give ham Ret i; men, gid han selv besiæledes blot af halvt saa megen Tolerantse, som den, han roser den forevigede Biskop for! — At han regner Malthe Møller til Rationalisterne, kunde endda, skjønt knapt nok, lade sig høre; men at Horrebow med Vold og Magt skal være en Rationalist, er virkelig alt for galt; Horrebow var en Deist, ingen Rationalist. Forf. kunde her indvende, at han ingensteds udtrykkelig kalder Horrebow en Rationalist; men i saa Fald glemmer han enten Overskriften af sin Opsats, der beretter, at samme skal handle om Christendommen og Rationalisterne i Danmark, eller ogsaa veed han ikke selv, hvad han vil. Om Moldenhawer ej havde læst Campes Ledetraad, er noget, som ikke let kan vides; thi selv har han neppe fortalt dette. Forf. burde derfor have udtrykt sig desangaaende med mindre Bestemthed. Men sæt, at det virkelig forholder sig saa (Anm. veed slet intet derom); beskæmmer da denne Omstændighed de danske Rationalister? Ogsaa Mænd, som endnu leve og virke med Velsignelse blandt os, behandles her, mildest sagt, meget ulæmpeligt — dog, hvor kan man vente andet af en Forf., hvis Vane det er, ingen at skaane, men ligesom et glubende Dyr at anfalde Anderledestænkende baade med Tænder og Kløer? — Forf. ender denne Tidsafdeling med en Fremstilling af den liturgiske Fejde i Aaret 1805 ff. Heri findes meget sandt og skjønt; de højærværdige Mænd Mynster og Hornsyld omtales med fortjent Ros; men ikke heller dette Affnit er frit for haarde og eensidige Ytringer. — Saasnart Fortsættelsen af dette mærkelige Forsøg paa at fremstille for Sydboerne de sidste

Decenniers religiøse Bevægelser her til Lands, opfattede efter et vist Parties særegne Anskuelser, kommer Anmælderen til Hænde; skal han ile med ogsaa at fortsætte disse fordringsfrie Bemærkninger. (m.)

I Anledning af Stykket, Skilderiet No. 4, angaaende dansk Retskrivning i de lærde Skoler, undertegnet K.

Hvis det nævnte Blad var faldet mig i Hænder tilfældigvis, da vilde ieg neppe have taget Notits deraf; da Stykket selv er det bedste Bevis for, at Hr. K. er aldeeles uberettiget til nogen Stemme i denne Sag. Hans Juskeri er altfor usselt til at det kan more, til at man ikke strax skulde kaste Bladet fra sig. Jeg vilde, som sagt, ikke taget den mindste Notits deraf, naar det ikke var blevet mig leveret af en Ven, med det Tillæg, at Stykket ene var stilet mod mig. Nysgierrig tog ieg Bladet; men efter Giennemlæsningen kunde ieg ikke bare mig for at yttre min Ven, at han nok vilde have mig lidt til bedste, da ieg ikke kunde tænke mig den Mulighed, at en Mand kunde være fræk nok til at fremtræde som Angiver med falske Beskyldninger, om han endog troede, at saadant Hverv, under modsatte Omstændigheder, kunde bestaae med Mandens Værdighed. Endnu høiere steeg min Forundring, da min Ven gientog sin Forsikring, og nævnte Manden ved hans fulde Navn. Jeg har vel, som andre, hørt tale om Ulve i Faareklæder; men i ham havde ieg dog virkelig ikke ventet at finde et Exempel derpaa. Han er altid kommet mig saa venlig og forekommende imøde, at ieg ikke kan begribe, hvad

der skulde afholde ham fra at sige mig lige i Øinene, hvad der laa ham paa Hierte: det havde i det mindste været ærligt, og den ærværdige Hr. K. pleier ellers ikke at være saa bange for at falde med Døren ind i Huset. Han tilgive mig dette Ord, der blot er anført, som en Grund mere for min Tro, at han ikke kunde nedværdige sig til lumsk og løgnagtigt Overfald bagfra.

Men ihvordan det end forholder sig, saa nødes ieg til, ved det almindelige Sagn, at det giælder mig, for Skolens, Rectorens og min egen Skyld, at giøre et Par Bemærkninger ved K's smukke Denunciation.

1ste Paastand, at j hos os er forvist, er falsk; vi bruge det, efter Baden og Molbech, i Begyndelsen af Stavelsen, men ikke i Midten og Enden: vi skrive altsaa: jeg, jage, Hiort, Vei.

2den Paastand er saa meget underligere, da ieg i mit, som Program udgivne, Indlæg i Sagen angaaende Modersmaalet og dets Retskrivning, iust har taget Vocalfordoblingen i Forsvar, og navnlig anført de paa ankede Ord viis og vis, som saadanne der i Skrift bør adskilles.

3die Paastand maa formodentlig hidrøre derfra, at Hr. K. har glemt Forskiellen mellem Verber og Substantiver; de første give vi altid det understøttende e, de sidste derimod ikke. Vore Hiemmelsmænd ere atter Baden og Molbech.

4de Paastand, at Adiectiverne hos os altid skrives med smaa Forbogstaver, uden Hensyn til deres Stilling og Forhold, er atter falsk; men efter Badens Forskrift og fleres Exempel anvende vi den Forsigtighed, først nøie at undersøge, om de virkelig staa som Substantiver, eller om maaskee Substantivet blot er udeladt for Stilens Runding eller Vellyds Skyld; om ikke Adiec-

tivet staaer som blot relativ forklarende, eller som Prædicats-Complement.

At Hr. K. ikke forstaaer sig stort herpaa, sees flere Steder i hans Denunciation; f. E. Spalte 54, øverst: "skiøndt Begge ere Dansktalende, og Begges ꝛc." hvor Begge, Begges refereere sig til det strax forangaaende Forfatter, og Dansktalende er et reent Prædicats-Complement.

Længere nede i samme Spalte staaer ligeledes "Babyloniske" med stort Forbogstav, skiønt Substantivet gaaer lige foran, og Hr. K. ingen anden Steds skriver Gentilia med store Forbogstaver.

Dette Slags Bukker begaaer Hr. K. i øvrigt heel igiennem, og ieg vil derfor blot endnu giøre opmærksom paa een, Spalte 55: "skulle Disciplerne . . . rette sig efter deres egen Overbeviisning om, hvad Rigtigt er." Mere stymperagtigt kan nok neppe nogen Skolefux skrive, med mindre han er aldeeles uvidende om, hvad Substantiv, og hvad Prædicats-Adiectiv er.

At Hr K. noget nær har denne Skavank synes end tydeligere at indlyse af hans øvrige grammaticalske Uvidenhed. I hans fierde Paastand hedder det saaledes, at vi dog skrive de sammensatte Adiectiver, hvis første Led er et Substantiv, med stort Forbogstav, og herpaa anføres som Exempler — "Løgnagtig og Haanlig."

Nei, kiere Herre, det giør mig virkelig ondt for Dem; hvad vilde vore Skolediscipler sige, dersom de hørte, at De kaldte saadanne Adiectiver sammensatte? tillad mig at tiene Dem efter ringe Evne! Vi have et Ordsprog, som siger Næsviis løber altid efter Næsen. Det har tit været mistydet til Skade for den hæderlige Deel

af vore Medborgere, paa hvem denne Hæderstitel kan anvendes; men naar ieg nu udtrykker Sætningen adiectivisk, og staver paa min Maade, (hvilket ieg, som De seer, har giort hele Stykket igiennem, da De io selv finder det rigtigt, at enhver for sin Person skriver saa galt og saa klogt, som han vil): saa lyder det strax heel anderledes: "den Næse-vise løber altid efter Næsen."

Her har De nu for det første et Exempel paa et virkelig sammensat Adiectiv; dernæst vil De vist ogsaa føle, at Ordet, saaledes stavet, vinder betydelig i Kraft og Udtryk: det maa nemlig paa denne Maade strax falde enhver i Oinene, at her ikke er Tale om nogen dum, men tvertimod om en viis Mand, der oven i Kiøbet har besiddet den Kløgt, at concentrere hele sin Viisdom i Næsen, for desto bedre at have den for Oie. Nu faaer Ordsproget strax Betydning, nu kan man begribe, at det Slags Folk saa gierne ville have deres Næse allevegne, og naar denne Stavemaade bliver saa almindelig, at den kan indføres i Skolerne, saa vil man vist ogsaa indsee, at disse Næse-vise Folk, langt fra at fortiene vor Foragt, tvertimod have Fordring paa vor inderligste Taknemmelighed for deres evige Utrættelighed. Tør ieg vove et dristigt Blik ind i Fremtiden, saa spaaer ieg, at den længe ventede Guldalder da ikke vil være langt borte.

Nykiøbing paa Falster, 11 Febr. 1828.

L. Berg.
Adiunct.

Samfundet til den danske Literaturs Fremme.

Tirsdagen den 5 Febr. sidstl. blev en Generalforsamling holdt. Samfundets Formand H. Ex. Hr. Overhofmarskal v. Hauch, Ridd. af Elefanten, Storkors af Dbr. Dbm. ꝛc. ꝛc. aabnede Mødet og indledede Forhandlingerne ved nogle Ord, hvis Indhold var: at da Samfundet var bleven grundlagt paa vor allernaadigste Konges Fødselsdag, for paa denne Landets almindelige Festdag at udøve et til den svarende patriotisk Foretagende til Videnskabernes Fremme, og det ved Samfundets Love var bleven bestemt, paa samme Dag eller den efter Omstændighederne nærmest belejlige Dag at holde en Generalforsamling, saa var saadant dette Mødes Ojemed. I det første Aar af Samfundets Tilværelse havde det nydt Medborgeres Bifald og Bidrag, og der vare de beste Udsigter til at den opelskede Plante skulde trives, fremvoxe, og i Tiden blive frugtrig. H. Exc. overdrog derefter til Sekretæren, Etatsraad Thaarup, at oplæse den Udsigt over Samfundets Fremskridt, som ifølge Lovene paa denne Dag skal gives, og Resultaterne af det aflagte Regnskab. Denne Udsigt bringes herved til offentlig Kundskab.

"Det der, efterat Samfundet var stiftet, først maatte drages Omsorg for, var at see et Lovudkast udarbejdet og overvejet, og Love derpaa antagne. Da dette var fuldført, og Lovene i Generalforsamlingen d. 18 May 1827 vare antagne, og Repræsentantere valgte, sammentraadte disse, og indbyrdes valgte Medlemmer af Bestyrelsen og af Skriftkommissionen ifølge Lovenes 7 §. Lovene bleve derefter trykte; Det var bestemt, at der paa fem §§ af samme, nemlig §§. 25—29, som angaae Sikkerhed for Lovenes Overholdelse, og for Samfundets Formues Anvendelse efter dets Formaal, og deres Overgivelse til stedsevarende offentligt Brug, i det muelige Tilfælde af Samfundets Ophævelse, skulde ansøges kongelig allernaadigst Konfirmation. Efterat Bestyrelsen havde igiennem det kongelige danske Cancellie indgivet allerunderda-

nigst Ansøgning herom, er kongelig Konfirmation under 21 Dec. 1827 udfærdiget aldeles gratis. Den er trykt for at følge med Lovene.

Det var ved Lovenes 24 § bestemt: at der om Regnskabets Revision og Decision, Qvittering til Kassereren m. m. skulde i et Repræsentantmøde udfærdiges et Regulativ. Et saadant er udarbejdet, og ligeledes trykt.

Den Lejlighed der for Skriftkommissionens Virksomhed har viist sig, har bestaaet i, at et Par Afhandlinger have været sendte Samfundet til Udgivelse, og at Overvejelser have været foretagne angaaende Prisopgaver. Hvad de indsendte Afhandlinger angaaer, da har Kommissionens Betænkninger gaaet ud paa, at Afhandlingerne ikke kunde antages at være passende for Samfundets Øjemed. I Repræsentantmøder har man tiltraadt de af Kommissionen meddeelte Betænkninger, og Bestyrelsen har derefter svaret Indsenderne. Da Samfundet ved sine Loves 1ste § har vedtaget, som en af de hensigtssvarende Maader, paa hvilke det vil virke til dets ved Navnet antydede Formaal, at udsætte Præmier for nye danske Skrifters Udarbejdelse, saa blev Antagelsen af et eller flere Prisspørsmaale, og Bestemmelsen af Præmiens eller Præmiernes Størrelse, Gjenstande for Overvejelser. Af flere Forslage valgtes i en Repræsentantforsamling det der ved Bestyrelsens Bekjendtgjørelse af 20 Nov. 1827 blev udsat, nemlig: "Hvorledes har af det fælles Modersprog, det Islandske, Skriftsproget uddannet sig i de tre nordiske Riger, og i Særdeleshed i Danmark." Prisopgaven blev indført i Dagen f. A. No. 279, i Literaturtidenden No. 49 forr. A., og tre Gange i Statstidenden, nemlig d. 3die, 7de og 14de Dec. 1827.

Efterat hint Regulativ for Samfundets Regnskabs- og Kassevæsen var antaget, bleve til Revisorer valgte Hhrr. Overkrigskommissair Husum og Bankassistent Flagstad, og til Decisor Hr. Cancellieraad Schram.

De efter det aflagte reviderede, deciderede og qvitterede Regnskab for Aaret 1827 havte Indtægter og Udgifter, ere følgende:

Indtægter.	r. S. Rbd.	S. og T. Rbd.
1. Af det Classenske Fideikom. givet	100.	
2. Af to overord. Medlemmer	50.	57.
3. Af et Medlem, Hr. Konferentsr. R. af Dbr. Petersen, betalt forud for fem Aar		20.
4. Af Selskabets ordentlige Medlemmer det bestemte Kontingent	4.	454.
5. Af 29 Medlemmer, som indkom i Aarets 2det Qvartal blev tillige første Qvartals Kontingent betalt med		29.
I alt	154.	560.

Udgivten har været:

	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
1. Anskaffelse af Protokoller, Papir ꝛc.			12	64
2. Porto			8	82
3. Bekjendtgjørelser i Statstidenden og Adresseavisen			13	72
4. Budet for Opvartning og Inkassation . . . . Ham udbetales 30 Rbdlr. Sedl. aarlig i Løn, og 4 ß. af hver Rbd. som indkasseres.			51	12
5. Inventarium: En Portofeuille 9 Rbdlr. 64 ß. Et Segl 4 Rbd. 48 ß. S. o. T. og 4 Rbdlr. Sølv	4.	꞉	14	16
6. For Trykning af Udkast til Love, af Lovene, af Medlemslister ꝛc. ꝛc.			95	48
7. Smaa Udgifter til Lys ꝛc. ved Repræsentantmøder			4	2
8. Restancer, der kunne ansees som visse			40	꞉
	4.	꞉	240	8
Beholdning	150.		319	88
Balance	154.		560.	

Beholdningen er (paa 19 Rbd. 88 ß. Sedl. og Tegn nær, som Kassereren har contant i Kas-

sen) indsat i Sparekassen, efterhaanden som Indtægten er falden. Samfundet har altsaa her Renter tilgode, som i næste Regnskab beregnes.

Nogle i det første Aar havte nødvendige Udgivter, som Samfundets første Organisation har fordret, saasom paa Lovenes Trykning m. m., ville for Fremtiden spares.

Da Direktionen for Kjøbenhavns Brandforsikrings-Societet velvilligen har overladt Lokale til Generalforsamlingerne, og Enighedsselskabet paa lige Maade til Repræsentantforsamlinger, saa har Udgifter i denne Henseende været sparede.

Den 31 Marts 1827 havde Selskabet, foruden de overordentlige Medlemmer, 76 ordentlige, i andet Qvartal tilkom 49, i tredie Qvartal 6, i fjerde Qvartal 1. To ordentlige Medlemmer have i Aarets Løb udmeldt sig. Antallet af Medlemmerne vare d. 31 Dec. 1827: *a.*) Som overordentlige, Dhrr. Direktører for det Clasenske Fideikommis, Hr. Kammerherre og Deputeret for Finantserne Ad. W. Moltke, Greve til Bregentved, Kommandør af Dbr., Dbm. ꝛc. og Hr. Mart. Werckmester i Svendborg, pensioneret geografisk Landmaaler. Da frydedes Samfundet ved ogsaa at tælle blandt sine Velyndere og overordentlige Medlemmer den ædle Joh. v. Bülow til Sanderumgaard. Nu sørger Fædrenelandet, og dette Samfund i Særdeleshed, over Tabet af denne i dets Aarbøger uforglemmelige og udmærkede Videnskabernes og Konsternes Ven, fra hvis Haand mange Understøttelser til deres Fremme ere uddeelte. — Antallet af Selskabets ordentlige Medlemmer, ved Aarets Udgang var 129, som den trykte Liste udviser.

Efter Samfundets Loves § 21 skal en Fjerdedeel af Samfundets fulde aarlige Indtægter være bestemte til at oplægges til et fast Fond. Beløbet for 1827 er altsaa (efter de ovennævnte Indtægters fulde Sum) 38 Rbd. 48 ß. r. Sølv og 140 Rbd. Sedler, som er indbegreben i den i Sparekassen staaende Sum.

Efterat denne Udsigt over Samfundet, og dets Regnskabsvæsen var oplæst, skred man til Forhandlinger, Samfundets indre Anliggender vedkommende, saasom: Valg af 6 nye Repræsentanter, istedetfor de sex, som ifølge Lovenes

12te § udgaae, efter den foretagne Lodkastning, m. m.

Dette Blads Redakteur tillader sig følgende Bemærkninger, dette Samfund vedkommende:

Fædrenelandet har mange videnskabelige Samfund, der fremme den danske Litteratur paa forskjellige Maader, meest for enkelte Videnskabsfag, og næsten alle bestaaende af Lærde, der ved videnskabelige Arbeider ville virke med hinanden til de vedtagne Øiemed. Af disse forskjellige Samfund have det kongelige Landhusholdnings-Selskab, Selskabet for Naturlærens Udbredelse, og det nordiske Oldskriftselskab en saadan Organisation, at det gjelder om en Forening af Lærde og Veldædige, de Førstnævnte, færrest i Antal, for med Raad og Daad videnskabeligen at virke; de Sidstnævnte, i Antal de Fleste, for især med Pengebidrag og praktisk Virksomhed veldædigen og patriotisk, som Videnskabernes Venner, at virke, samtlige til et stort Maal: Videnskabernes Fremme. Hvad der saaledes gjelder om Arbejder til de Videnskabers Tarv, der ligge inden for de nævnte tre Selskabers Virkekredse, gjelder om Arbejder for Videnskabernes Fremme i Almindelighed, forsaavidt det nye Samfund angaaer, om hvilke Beretningen ovenfor er optaget.

Paa hvilke hensigtssvarende Maader Samfundet vil virke, er i dets Loves 1ste § opgivet, saasom: *a*) ved at bidrage til Afhandlingers Trykning, som en eller anden Forfatter kan have liggende færdige, men ved Omstændigheder er hindret fra at faae udgivet; *b*) ved at fremme Værkers Fortsættelse, som hidtil ved Omstændigheder har været standset; *c*) ved at besørge smukke Udgaver af nogle af vor Nationalliteraturs ældre Frembringelser — eller *d*) ved at udsætte Præmier for nye danske Skrifters Udarbejdelser — osv. Der skal store Midler til at opnaae noget Stort, eller Meget af det Tilsigtede; eller, ere Midlerne smaae, medgaae desto længere Tid, eller det der udrettes kan kun blive lidet; men den Tanke var den herskende, ved dette Samfunds Grundlægning: ogsaa det Lidet kan gavne, og under gunstige Omstændigheder fremvoxe.

Beretningen lægger for Dagen hvorledes Samfundet har i det første Aar af dets Tilværelse vundet mange Medborgeres Bifald og Tiltrædelse. Sikkert vilde Flere, nu efterat det er rodfæstet, tiltræde, og vist nok kan man med Samfundets ædle Formand sige, at der ere de beste Udsigter til, at Planten skal trives, fremvoxe og i Tiden blive frugtrig. At forestaaende Beretning maatte tjene til at udbrede Kundskab om et gavnligt Samfund, og til en derpaa grundet Tilvæxt for samme, er et fromt Ønske ved Meddelelsen. Ved denne Lejlighed tilføjes, at Samfundets Love, og Liste over dets Medlemmer kunne Medlemmerne behageligen lade afhente hos dets Sekretair, Etatsraad Thaarup, i hans Bopæl, Klædeboderne No. 102, eller paa Dagens Kontoir, Stormgaden No. 204; paa sidstnævnte Sted imellem Kl. 12–2.

Ærbødigt Spørgsmaal til en competent Kunstdommer.

Kan en Tone som den, den saakaldte Philoklerus Alethinus, i Skilderiet No. 9. d. A. bruger, under nogensomhelst Betingelse, — ansees for sømmelig eller værdig? — Anmelderen mener, at hvis den kan passe for Nogen, maatte det være enten for en Renomist eller en Johan von Ehrenpreis. Da imidlertid Forfatteren taler om sin Bestræbelse for den danske Geistligheds videnskabelige Tarv, og yttrer det Haab, engang selv at vorde Geistlig, — formodentlig paa en høi Plads, — saa har han unægtelig aflagt en Prøve paa, at han forstaaer at vise — Myndighed. Stykket i Ny Freia for 1827, No. 44, om Landemodernes videnskabelige Forhandlinger, har Anmelderen ikke læst.

Strøetanker.

(Meddeelt af S—p.)

42.

Det ufordærvede Menneske vil evigt føle Taknemmelighed imod sin første Lærer, om han

endogsaa senere langt overgaaer ham i Dyder, Talenter og Kundskaber; den Rige, som i en fattig Hytte har lagt Grunden til sin Rigdom, vil altid med Glæde erindre sig denne lille Hytte, paa hvis Grund han har opført sit stolte Pallads; — saaledes er det med enkelte Mennesker, og saaledes med hele Folkeslag; kun deraf kan man forklare den Vedhængen Nationerne vise mod deres gamle Statsforfatninger, under hvilke deres Fædre have oplevet lykkelige Tider, og — skjøndt disse Forfatninger aldeles ikke svare til den nærværende Tids Fordringer — kunne de dog ikke med Ligegyldighed forlade dem, eller med utaknemmelig Haand støde dem omkuld. Man fejler derfor ikke i at antage, at, hvor en heel Nation vælger sig et andet Statssystem, der vare Manglerne ved det gamle utaalelige og Byrderne uudholdelige.

Kjøbenhavns Børs, d. 15 Februari 1828.

		à
Hamburg 2 M. — à vista 220		
Species 221		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 4 ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	156	156½ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50½	51 Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	85	85½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	77¼	77½ i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	102¾ Rbd. r S.
Dito Dito	113¼	113½ Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	98	98½ Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	106½ i Banco.
4 pC. Dito nye	98½	— i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	58½	58¾ L. Sterl.

1 L. Sterl. beregnet til 14 Bmk.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 15.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 19 Februari 1828.

Gjenmæle mod det i Kjøbenhavns Skilderie No. 103 f. A. indrykkede Stykke: Hvorfor standsede Udgivelsen af Landemodernes videnskabelige Forhandlinger?

I det ovennævnte Nummer af Skilderiet, der først nyligen er kommet nærværende Indsender for Øie, har en Mand, der med en græsk Benævnelse kalder sig en sand Præsteven, meent at række Geistligheden en, af ham selv saakaldet, "bitter Medicin" i en raillerende og fornærmende Besvarelse af hiint Spørgsmaal, hvori han vil lære os, at Aarsagen til den omtalte Standsning ligger: deels i Geistlighedens Mangel paa Evne til at skrive videnskabelige Afhandlinger, der ere Trykkeomkostningerne værd; deels i dens Mangel paa Interesse for litteraire Frembringelser i Almindelighed og theologisk Lærdom i Særdeleshed. — Det kunde maaskee for Flere, ved første Diekast, synes, at denne krænkende Paastand var ikke ganske ugrundet, og uden i øvrigt at ville drøfte de ovenstaaende, eller andre Yttringer med en Forfatter, der røber saa liden Billighed, og om hvis Competence til at tale med om theologisk Lærdom, pietistisk-mystiske Skrifter m. m. man vel, hans græske Firma uagtet, kan have Grund til at tvivle, forsøges det her, at vise mere Velsindede, at Grunden til den omtalte Standsning af Landemodernes videnskabelige Forhandlinger neppe bør tilskrives saa uværdige Grunde.

Med al skyldig Erkjendelse af den gode Hensigt og de ædle Bestræbelser for at fremme og vedligeholde Videnskabelighed og nyttige Studier hos Landets Præster, der foranledigede de høiærværdige Biskopper i Sjællands, Fyens og Laalands Stifter til at foranstalte, at videnskabelige Forhandlinger maatte foretages ved Landemoderne, naar disses øvrige Forhandlinger vare tilendebragte, maa det dog ved nøiere Overlæg erkjendes, at denne Foranstaltning, efter sin Natur, ikke kunde have megen Fremgang, om end den Deeltagelse, den i Begyndelsen fandt fra endeel Præsters Side, viste, at det ikke saa aldeles fattes dem paa de Ev-

ner, eller den Interesse, som den ovennævnte Forf. i Skilderiet troer saa indlysende at have godtgjort.

Man kan nemlig vistnok med Billighed ønske, at Præsterne, naar Leilighed gaves dem dertil, vilde deeltage i Sammenkomster, hvor videnskabelige Meddelelser kunde skee paa en hensigtssvarende Maade og interessante videnskabelige Discussioner finde Sted. Men naar man ikke kan deeltage i saadanne Møder uden en Reise af flere, ofte 6, 8, til 10 Mile, uden en Fraværelse fra sit Hjem af flere Dage, uden et kostbart Ophold paa de offentlige Gjestgiversteder — og dette er Tilfældet for alle Præster, de Faa undtagne, som boe paa selve Landemodsstedet, eller i dets nærmeste Omegn — da vil udentvivl alle Billigtdømmende tilstaae, at kun faa Præster, og det kun meget enkelte Gange, kunne have Leilighed til at deeltage i Landemodernes Forhandlinger. — Mon de videnskabelige Selskabers Møde i Hovedstæderne vilde flittigt besøges, om Medlemmerne ikke for det Meste vare samlede i een Bye og kun behøvede dertil at opofre et Par Aftentimer? — Naar det fremdeles for Tidens og det kostbare Opholds Skyld er nødvendigt at oplæse saa mange Afhandlinger som muligt paa een Dag, ofte over meget forskjellige Æmner og i Almindelighed umiddelbart efter hinanden, da maa man ogsaa indrømme, at denne Meddelelsesmaade ikke kan svare, hverken til deres Ønske, som have litteraire Frembringelser, paa hvilke de ønske at henvende Andres Opmærksomhed, eller til deres, der som Tilhørere ville overvære saadanne Forhandlinger, og at egentlige videnskabelige Discussioner over de forhandlede Æmner, der, førte

paa den rette Maade, kunde være saa lærerige, maae efter Omstændighederne aldeles være udelukkede. — Disse for Landemodernes videnskabelige Forhandlinger saa ufordeelagtige Omstændigheder lade sig ikke rydde af Veien, og det synes derfor heel forklarligt, at de aldrig stærkt og efterhaanden mindre og mindre bleve frequenterede af Præsterne udenfor Landemodsstedernes nærmeste Omegn. — Tilstrækkelig Subscription til Forhandlingernes Udgivelse i Trykken har vist aldrig manglet, hvorfor Forf. af hiint Stykke kunde spart sig den hele Undersøgelse om Præsternes Evne til at anskaffe sig dem. Utrykte Bidrag, hvoriblandt flere af Stiftets lærde og utrættelige Biskop, haves vistnok ogsaa, om end de fra Landets Præster selv meddeelte Afhandlinger ikke have været saa talrige, at det har forekommet Vedkommende passende, at vedblive den først paatænkte Udgivelse af disse.

Og her maae vi gjøre en ny Bemærkning. Har man nemlig Ret i at fordre, at Præsterne, meer end Embedsmænd af andre Classer, der have erholdt en videnskabelig Dannelse, skulle være egentlige Videnskabsmænd, Lærde, Forfattere? Saalænge Embedsmændene i den geistlige Stand, i Forhold til deres Antal, afgive ligesaa mange Prøver paa videnskabelig Flid, som de videnskabelig dannede Mænd i andre Stænder, synes man ikke saa fornærmeligen at burde bebreide dem Indolents og Uvidenhed, og at — naar Talen endelig skal være om Skrifter og Afhandlinger — disse virkelig, i et til de andre Classers litteraire Virksomhed fuldkomment svarende Forhold fremkomme fra geistlige Mænd, derom kan enhver overbevise sig, der vil kaste et Blik paa Litteraturens Annaler. Hvorfor vil

man da gjøre saa strænge Fordringer til de geistlige Embedsmænd? Vil man da slet ikke tage i Betænkning, at disse for den største Deel leve fjernt fra litteraire Hjelpemidler, og som oftest i meget trange Kaar? Hovedstaden alene indeslutter maaskee ligesaa mange videnskabeligen dannede Mænd, af den juridiske Embedsclasse, som Sjællands Stift tæller Præster, Mænd, som tildeels ascendere mod de høiere Statsembeder og Sæde paa de øverste Domstole, der leve under Forhold, som i flere Henseender ganske anderledes opmuntre og begunstige litteraire Foretagender, end de, hvori Landsbypræsten tilbringer sine Dage, og dog gjør man dem ingen Bebreidelser, fordi kun Faa iblandt dem fremtræde som Forfattere. Visinok med Rette, fordi de, som i enhver Classe, til virkelig Berigelse for Litteraturen, kunne blive Forfattere, ere altid ikkun Faa. *Men saaledes* maatte jo og — dersom ikke *en heel utidig* Lyst til at betræde Forfatterbanen havde bevæget Mængden af Landets Præster — de, som havde virkelig videnskabelige Afhandlinger at fremlægge ved Landemoderne, ikke være Mange, og naar den første levende Bevægelse, som en Foranstaltning af elskede og høitagtede Foresatte naturligen maatte fremkalde, var standset, naar Inconvenientserne, som vare uadskillelige fra denne Indretning, bleve mere bemærkede, da synes det atter ganske naturligt, at de Fleste af dem, der ved en eller anden Leilighed kunde have et Ord at sige, heller valgte en anden Vei. "Men saa standsede jo dog" — vil man maaskee sige — "Udgivelsen af Landemodernes videnskabelige Forhandlinger, fordi Præsterne mangle, i Almindelighed taget, Evne til at skrive Afhandlinger, som vare Trykkeomkostningerne værd?" — Ja vel! men at bebreide

dem denne Mangel paa Evne er ligesaa ubilligt, som at bebreide dem, at de ikke, mere end andre studerede Embedsmænd ere i Almindelighed fortrinlige Videnskabsdyrkere.

At Præsterne følte, at de ikke vare, og ikke kunde være dette, hvad Fleertallet af dem angik, og derfor holdt sig tilbage fra den Bane, hvorpaa man, maaskee ikke saa ganske vel betænkt, søgte at fremlokke dem, bør ikke lægges dem til Last.

Den 26de Jan. 1828.

En Landsbyepræst.

E. Sk. Indsenderen, der boer langt fra Hovedstaden, fandt, efterat have nedskrevet disse Linier, ikke strax Leilighed til at afsende dem, og da han ikkun leilighedsviis fra en Ven erholder Kjøbenhavns Skilderie, erfarede han først kort før Afsendelsen, at den ovenomtalte Forfatter i Skilderiet No. 9 d. A. atter var fremtraadt i denne Anledning, for at besvare et Modstykke i Bladet Freia No. 44. Dette kjender Indsenderen ikke; men da de ovenfor meddeelte Oplysninger endnu ikke synes ham overflødige, fremlægges de herved. Hiin selvbudne Læge med sin "bittre Medicin", siger selv, i Skilderiet No. 9, "at han vel ikke er, men haaber at blive Medlem af den geistlige Stand; naar han engang bliver, hvad han endnu ikke er, en beskeden, i sit stille Kald, med Flid og Troskab arbeidende Præst, der videnskabelig dannet ærer Videnskab for høit til at fremtræde offentlig med noget Arbeide af middelmaadigt Værd, da vil han maaskee have lært at dømme billigere, og udtrykke sig sømmeligere, ja vel endog

at betænke sig nærmere paa Udgivelsen af de videnskabelige Afhandlinger, som han lader sig forlyde med at kunne forventes fra hans Haand.

Til en Ven paa Landet.

Min gode Ven!

Du takker mig i Dit sidste Brev for den Underretning jeg har givet Dig om den Concert, der i Søndags blev givet paa det Kongelige Theater til Fordeel for det musikalske Conservatorium, men bebreider mig, at jeg ikke har talt et Ord om det Optrin, der fandt Sted efter Concertens Slutning. Jeg vil oprigtig tilstaae Dig, at jeg havde mine gode Grunde til ikke at gjøre det, og een af dem er virkelig den, at Du har den Vane sommetider at lade mine Breve trykke, og i saa Fald vilde min Meddelelse jo virke mere til dette Optrins Publicitet. Da Du imidlertid har opfordret mig dertil, saa vil jeg sige Dig, hvad min Mening om dette Optrin er.

Du veed vist ligesaa godt som jeg, at Prof. Siboni er Stifteren af det musikalske Conservatorium, at det eene og aleene er hans utrættelige Bestræbelser, hans Yndest hos Kongehuset og de meest anseete Familier her i Byen, og hans vedholdende Iver for den gode Sag at denne Indretning skylder sin Existents. Allerede ved Concerten i Søndags saaes — jeg troer — 15 Elever, der under hans Vejledning i den korte Tid siden Stiftelsens Oprettelse have gjort saadan Fremgang at de vare i Skand til, med Accompagnement af heelt Orchester, at kunne træde offentlig frem og vise Prøver paa deres Fremskridt. Om — med Held, eller uden Held, — vil mit sidste Brev have sagt Dig. I disse Elever seer man altsaa ikke alene Subjecter, der engang i Tiden muligen vilde vorde en Prydelse for vort Theater, men i alle Tilfælde ere de ved denne Indretning trukne frem af det Mørke, hvori de uden den maaskee aldrig vilde have seet den blide Fremtid imøde, der nu smiler til dem, thi det er ikke alene

Musiken, der er Gjenstanden for deres Underviisning i Instituttet, de lære tillige det meste af hvad man ellers fordrer af nogenlunde veldannede Mennesker. Hvem skylder altsaa det danske Publicum muligen engang i Tiden dets Tak for herlige Theater-Subjecter? og hvem skylde disse Subjecter deres Livs Lykke? Hvem andre end Siboni? Og skulde Du frygte for alt nu at yde ham Tak for hvad der først mueligen engang i Tiden vil skee, saa see hen til hans umiskjendelige Bestræbelser for engang at kunne levere noget Godt. Og hvad har han ikke allerede præsteret? Hvo kan nægte, at Siboni lærte os at kjende den nyere Musik, der var antaget og kjendt ved de fleste europæiske Theatre, og som indtil han drog den frem for os, var ubekjendt for den største Deel af os. Har han ikke ved at danne Elever som Jfr. Zrza, Mad. Funch, Jfr. Wulff, Jfr. Fonseca, Hhrr. Cetti, Kirchheiner, Schwartzen og flere, Krav paa vor Tak, og beredt os mangen herlig Nydelse i Theatret? Eller er det maaskee ikke hans Værk? Lad disse Personer staae frem og erklære om de uden Sibonis Vejledning havde været i Stand til at følge Nutidens Smag og Maneer, og til i saa kort Tid, som skeet er, at give os her, hvad der ydes paa andre cultiverede Stæders Theatre? Endogsaa i Søndags stod een af hans Elever, Jfr. Wulff, med Ære ved Siden af Sangens Dronning, Mad. Catalani, og sang en Duet med hende. Sandelig en stor Satisfaction for Mesteren, at see sin Elev have naaet denne Høide. Og denne Aften, da Siboni baade som Lærer og som Stifter af Conservatoriet kunde have ventet at see Publicum yde ham dets Tak for hans umiskjendelige Iver, netop denne Aften vælge nogle Personer i Parterret (dog langtfra ikke Mængden af de Tilstedeværende) til lydeligen at yttre deres Mishag mod ham. Jeg under Schall al den Virak, der strøes ham. Han er en Veteran, hvis sjeldne Talenter og Gaver som Anfører har givet vort Orchester et Navn i Verden, der ikke kan andet end glæde enhver Dansk; hans Fortjeneste af Instrumental-Musiken er unægtelig meget stor. Men bør man derfor være blind for de Fortjenester, der skyldes Siboni for Vocalmusiken? At der derfor fra

Parterret udbragtes et "Leve Schall", havde vist Ingen noget at indvende imod, men at en enkelt Stemme i Parterret (muligen, ja sandsynligviis een af Sibonis Antagonister selv), udbragte, rimeligen (som det i Kjøbenhavnsposten bemærkes) skromtviis, et "Leve Siboni", der vistnok, efter Aftale med lige Tænkende, skulde tjene som Signal for den Hyssen og Piben, som man vilde have en Anledning til at lade paafølge, og som virkeligen paafulgte -- det maatte smerte enhver Ædeltænkende, som erkjendte Siboni's Fortjeneste, og at hine Personer netop valgte denne Aften, da Frugterne af hans Bestræbelser bleve fremstillede for Publikum — og saavidt jeg troer — til dets fuldkomne Tilfredshed — for at udhysse og udpibe et "Leve" for ham, syntes mig uværdigt og utaknemmeligt af mine Landsmænd, og deres Adfærd bestyrkede mig i den Tanke, at det blot var Uvillie eller personligt Had, ja vel endogsaa Misundelse, eller andre mindre ædle Bevæggrunde, der kunde fremlede en saa haard og efter mit Skjønnende uretfærdig Behandling mod ham.

Hvorfor iøvrigt Prof. Schall kom frem længe *efterat man* havde givet ham sit Vivat, da Ingen raabte "Schall frem", og der ej heller fandt nogen Urolighed Sted, som kunde gjøre hans Fremtræden nødvendig; og om han burde have kommet frem, ligesom ogsaa om Publicum eller Parterret skal og bør have Ret til at bringe enkelte ved Theatret eller Orchestret ansatte Embedsmænd et Vivat eller et Pereat efter eget Behag, ere Ting, jeg i dette Brev ikke vil indlade mig paa at bedømme. Jeg indslutter det sidst udkomne Nummer af Kjøbenhavnsposten *), hvori dette Optrin omtales.

A.

*) Redactørens Anmærkning: I Kjøbenhavns = Posten No. 14 siges, at det er notorisk urigtigt, hvad Dagen har sagt, at Mange vare gaaede, at næppe engang Enkelte havde forladt Huset." — Nej, det er ikke urigtigt: "Mange" er et relativt Begreb. Adskillige, som vare gaaede, kunne nævnes; og Mange vare ved Concertens Ophør, og Dørenes Aabning indkomne udenfra, som skulde tjene til at udføre Partiets og Signalistens Forehavende. Hvad er Publikum? Høre hine Personer, og de udenfra Indkomne til Publicum? eller til de Stemmeberettigedes Tal? og mange flere Spørgsmaale frembyde sig, som det er for vidtløftigt her at udvikle. At Dagen, hvis Beretning i det Hele var kort, har forbigaaet hint Optrin, kan vel have sin Grund i at man har anseet det for at være af den Natur, at det ikke fortjente at ændses. Om den, der udbragte Signalet, behageligen nævnede sig eller af dem, der kjendte ham, blev nævnt, kom mere Lys i Sagen. — Da det i Kjøbenhavnsposten er sagt, og her eftersagt, at hans udbragte "Leve Siboni" synes at være skromtviis udbragt, saa synes deri at ligge en Opfordring til ham om at staae frem.

Til Publicum.

Fornødent Svar til Hr. Prof. Fogtmann, ledsaget af en Contra = Opfordring, vil kunne læses i næste Nr. af dette Blad, da Indrykkelsen denne Gang, af Mangel paa Rum, ei kunde skee.

J. C. Lange.

Indenlandske Efterretninger.

Institutet for Metalarbeidere, af hvis Regnskab en Extrakt er trykt, ejer nu en Sum af 11,000 Rbd. Sølv. i kongelige rentebærende Obligationer og 4 Rbd. 59 ß. i Sedler og Tegn. Det med samme forbundne Reiseunderstøttelses-Fond har 500 Rbd. Sølv, i lignende Obligationer og 58 Rbd. 30 ß. i Repræsentativer.

Det bliver i Børsen=Halle's Abendzeitung No. 4832 fortalt, at man i No. 11 af den Aalborgske Avis har seet 2½ Spalte ledige, blot med det Ord: Censurhul. Dertil føies den Bemærkning: dette har været saa meget Mere paafaldende, da i de kongelige danske Stater ingen Censur hersker.

Blandede Efterretninger.

Den brittiske Sømand paa Landjorden.

I det Dieblik, da den simple Matros lander, er hans første Gang til Uhrmageren, eller den forrige Skibsdreng. Hans første Diemærke er henvendt paa, at blive af med sine Penge, men hans første Følelse er den ham fremmed blevne fast staaende Jord, paa hvilken han skrider frem, halvt som en Foermand, halvt som en Dandsemester, dreiende sine Skuldre frem og tilbage, og ligesom prøvende om Fødderne ville gaae; med eet Ord, paa samme Maade, som han gaaer omkring paa Dækket, ligesom han endnu skulde sikre sig mod Skibets gyngende Bevægelse. Denne tilsyneladende Kraftløshed eller Mathed i Fødderne og de øvre Deles Uhændighed og Stivhed findes altid hos en Sømand. Han føler det selv. Han lader sin Trøie staae aaben, sine Skuldre hænge ned og sit Haar voxe langt, for at sammenbindes i en tyk og kort Pidsk; men naar han er i Stads, er han stolt af en vis Siirlighed hos sit Fødtøi, af hvide, rene Strømper, som blinke frem under nedhængende blaae Beenklæder, og af nette Skoe. Hans Arme ere neutrale, han lader dem hænge skjødesløst ned og svinger dem i store Buer; hans Hænder ere halvaabne, ligesom han nylig havde haandteret et Seiltoug og der i Verden ikke gaves Andet at gjøre, end at gribe det igjen. Han er stolt af at vise sig med en ny Hat og en ny Klædning, et broget Tørklæde løst bundet om Halsen, og et andet som stikker ud af hans Lomme. Saaledes udrustet, Spænder af Semidor, (som han har kjøbt for Guld) i sine Skoe, tager han et Stykke Tobak i sin Mund, ikke fordi han har i Sinde at bruge det strax; thi, ligesom Pelikanen pleier at bære sig ad med en Fisk, lægger han det, som i en Pung, paa den ene Side af Tænderne, for at benytte det siden; og saaledes, med Betty Monson ved sin Side og maaskee en Stok eller et Spanskrør under sin anden Arm, vandrer han afsted, for at tage det hele Slaraffenland i Besiddelse. Han kjøber Alt, hvad han tilfældigviis træffer: Nødder, Honningkager, Æbler, Skoebaand, Øl, Brændeviin, Genever, Spænder, Knive, et Uhr (to, dersom han har Penge nok), Klæder og Tørklæder for Betty, sin Moder og sine Søstre, Dusiner af "superfine Bomulds Mandsstrømper," Dusiner af "superfine dito Fruentimmerstrømper," bedste fiint Lærred til Skjorter (endskjøndt han for længe siden har havt nok), en uhyre Mængde af Naale og Traad (for engang at reparere sine Beenklæder), en træsset Tjenerhat, Bjørnesidt, for at faae sit Haar til at voxe, adskillige Stokke, alle Slags Jøde=Artikler, en Fløite (paa hvilken han ikke kan spille, men han har i Sinde at lære det), en Bedekølle, som han tager med sig, for at lade den steges etsteds, — kort, alle hans Penge maae afsted; han vilde hellere kjøbe alle de malede Papagøier paa Hovedet af en Italiener, som handler med Gibsfigurer, for at slaae dem i Stykker, end beholde sine Penge. — Han har Violiner og Dands paa Skibet, og hele Have af Flip og Grog; den blinde Spillemand giver han Tobak til Belønning, og en halv Krone, for at kunne dreie sig om paa Taaspidserne. Med et Suk spørger han Værtinden om hendes Datter Nanette, som først satte hans Hjerte i Brand med sine Silkestrømper, og naar han hører, at hun er givt og lider Nød, giver han til hende fem Kroner, hvilke den Gamle tilegner sig selv som en Deel af Betalingen for en Skillings Forskud. Han gaaer med Betty Monson og med et stort, rødt Lommetørklæde fuldt af Æbler, Honningkager, Nødder og færsk Kjød til Havne=Skuespilhuset, fremkalder Musikanterne og forlanger at høre og at synge Rule Britannia; kaster Tom Sikes ned i Parterret og sammenligner Othello med den sorte Skibskok i hans hvide Nathue. (Fortsættes.)

(Meddeelte.)

Goethe. Et sandt Phænomen paa Tydsklands literaire Himmel er unægteligen Digteren Goethe. Han nyder en Anseelse, en Sundhed og en Berømthed, som kun er bleven faa Digtere til Deel. Siden sit 23de Aar, alt henved 60 Aar, staaer han i Literaturen som den meest yndede Skribent. Istedetfor at overleve sig selv, som de fleste Forfattere, der opnaae en høi Alder, er hans Navnkundighed endog stegen med

Aarene. Fyrster søge hans Venskab, Konger digte til hans Hæder og Frankrige og England oversætter hans Værker. Wieland, Schiller, Lessing, alle har Døden rykket bort; kun Goethe staaer endnu tilbage som een af den tydske Literaturs første og skjønneste Plejader. Med Rette fortjente han at kaldes "den evig unge" thi skjøndt 79 Aar gammel, seer man ham endnu syselsat med Gjennemsynet af den nyeste Udgave af hans Værker, som forøges med meget Nyt, og Redactionen af hans Hefteskrift: Kunst und Alterthum. I afvigte Sommer boede han paa sit Landsted i Nærheden af den saakaldte Park ved Weimar, hvor han ganske overladende sig til sine Arbeider, kun modtog nogle Udmærkedes Besøg. Blandt dem, der have besøgte ham i den sidste Tid, høre: Ministeren Stein, Grev Capo d'Istria, A. W. v. Schlegel o. fl. Men uagtet han nyder en saa lykkelig Alderdom, saa have Aarene dog ogsaa udøvet deres Ret paa ham. En Reisende, som havde besøgt ham i Aaret 1817 og atter aflagde et Besøg hos ham 1825, siger: "ved hvert Ord *han talte*, hostede han. Hans Røst var *skjelvende*. Jeg saae stift paa ham og blev næsten forskrækket ved at see de Ødelæggelser, et Tidsrum af otte Aar havde anrettet paa dette store, stærke Ansigt. Hvert Ord blev ham vanskeligt, han syntes at lide meget og jeg sagde det til ham. Nei, svarede han; jeg lider ikke synderligen. Min Alder . . . Jeg maa kun være forsigtig, ikke arbeide paa noget for længe og holde mig i Ligevægt for at kunne bestride de mig endnu levnede Forretninger. Han sagde, at han ikke engang havde læst de franske Oversættelser af hans Værker, fordi han, som sagt, maatte holde sig i Ligevægt og nægte sig Læsning, som endog vilde behage ham. I hans Ungdom overlod han sig til Alt hvad der interesserede ham, men nu maa han afholde sig derfra og kun indskrænke sig til nogle Gjenstande. Til Slutningen blev Goethe, saa angreben og træt, at han ikke formaaede at tale mere.

Den hellige Antonius som General. I Aaret 1706 vare Portugiserne i Forlegenhed for at sætte en General i Spidsen for deres

Tropper. De tilstode selv, at Nationen ikke mere frembragte deslige. Da de ingen kunde finde paa Jorden, saa foreslog Een den hellige Antonius. Efter den portugisiske Forfatning maa man have tjent nedenfra opad, for at kunne blive General. For at bortrydde denne Hindring iførte man den hellige Antonius's Billed en Soldaterkjole, den næste Dag en Underofficeer- og den tredie en Officeeruniform, og saaledes steg han i kort Tid til Generalfeldtmarskal, men fik kun et maadeligt Traktement af 20 Moedorer eller 150 Ducater. Han blev baaren foran Armeen i en Portechaise; den fulgte ham med største Mod og opslog, efter to Dages Marsch, sin Leir to Mile fra Badajoz, hvor Hertugen af Bervik, der stod paa den anden Side af Guadiana, modtog dem med adskillige Canonskud. Den anden Morgen havde de tappre Portugisere taget Flugten. Længe kunde Hertugen ikke indsee Grunden til dette Særsyn og da han frygtede at der stak en List derunder, lod han ved Frivillige indhente Efterretninger derom. Disse indbragte nogle Fanger, og nu erfarede man, at den første Canonkugle havde skilt den hellige Antonius ved sit Hoved, hvorpaa Alle i største Uorden vare flygtede. Men desuagtet beholdt den hellige General dog sin Charge og Kongen bragte ham aarligen i en rød Fløjelspung sit Tractement.

A. W. Schlegel antog i de Forelæsninger over de dannede Konster, han i Fjor holdt i Berlin, at de berømte Heste i Venedig ere af den græske Billedhugger Lysippus, af hvem ene Alexander vilde lade forfærdige sit Billed. Schlegel fortæller ved denne Leilighed, at han mindes at have læst i en gammel Krønike, at Keiser Friedrich Rødskjæg engang havde beleiret Paven i Venedig og svoret, at forvandle St. Markuskirken til en Hestestald. Da Staden overgav sig formildedes han for saavidt, at Hestebaaserne i Kirken skulde betegnes ved røde Stene og paa Portalet anbringes fire Heste.

Da Blodiglerne vare komne saa meget i Brug, at de anvendtes i uhyre Tal og betaltes saa dyrt, besluttede en fransk Herremand at sætte

Igler i en stor Park i sin Have. I kort Tid var Parken fuld deraf, og han beregnede nu, at de mange Tusind Igler vilde indbringe ham en Capital af 50,000 Rbd. En Morgen, da han kom i sin Have, for at see til sine Igler, vare de forsvundne. En Flok Maager vare komne pludseligen flyvende fra det nordlige Tydskland, og da deres Vei just faldt forbi Herremandens Have, holdt de Natteqvarteer der. De vare sultne og begyndte at spise Iglerne. Ved Solens Opgang fløi de afsted igjen. Herremandens Igler og hans Capital vare i een Nat blevne til — Vand.

Den berømte Reisende, Hr. **Eduard Ruppel**, ventedes i de sidste Dage af November f. A. tilbage til Frankfurt am Mayn. Ved en enstemmig Senatbeslutning er der blevet ham bevilget en aarlig Understøttelsessum af 1000 Fl. for et Tidsrum af 7 til 8 Aar, saavel i Betragtning af hans sidst erhvervede Fortjenester, som for at sætte ham, overensstemmende med hans Ønske, istand til at fortsætte sine videnskabelige Reiser og Grandskninger.

Over Walter Scotts nyeste Fortællinger: **Kroniker fra Conegate**, hvoraf 1ste Afdeling, oversat af A. P. Liunge og Pastor Broager, i disse Dage er udkommen paa Boghandler A. Soldins Forlag, læses en meget anbefalende Bedømmelse i det engelske Tidsskrift: London Magazin. Walter Scott hedder det deri, synes i dette Værk, at have gjenvundet sin Ungdomskraft. Atter uovertræffelig, atter besjelet af den Aand og rig paa den Kundskab om sit Emne, hvorved han altid henriver sine Læseres Følelser, har han udført disse Fortællinger, der ere indfattede i en med megen Kunst og Omhyggelighed udarbeidet Ramme, med den i Luefarver dyppede Pensel, som man ikke altid gjenkjender i hans sildigere Arbeider. Han har igjen betraadt sin Fædrenebund — Begivenhederne foregaae for størstedelen i Skotland og hvert Skridt, han gjør, er raskt og kraftfuldt. — En lignende Dom fældes over dette Værk i Edinburgh Magazin, der regner det blandt Walter Scotts heldigste Arbeider og anseer Indledningen, der optager de syv første Capitler, for den bedste han har skrevet til nogen af sine Romaner.

Strøetanker.

(Meddeelt af S—p.)

43.

Det er et grusomt og lumpent Ønske, at ønske Krig imellem Nationerne, og naar dette Ønske har sin Oprindelse i den gemene Egennytte, som, f. Ex. at vore Producter fandt bedre Afsætning, og altsaa stege i Priis; saa er det tillige det lumpneste af alle Ønsker. — Er Krigen derimod en Forsvarskrig for at hævde Menneskehedens uafhændelige Rettigheder, da er den et nødvendigt Onde, og maae foretrækkes en skændig og Menneskeheden vanærende Fredstilstand. — I saadan Tilstand levede Grækerne førend Opstanden mod Tyrkerne.

Kjøbenhavns Børs, d. 19 Februari 1828.

		à
Hamburg 2 M. — à vista 220		
Species 221		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 4 ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	156	156½ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50½	51 Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	85	85½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	77½	77¾ i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	102¾ Rbd. r S.
Dito Dito	113¼	113½ Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	98	98½ Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	106½ i Banco.
4 pC. Dito nye	98½	— i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	59	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 16.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 23 Februari 1828.

Familien fra Landet.

Paa en Gaard, tre Fjerdingvei fra Slagelse, i en behagelig Egn, boer Hr. Jensen, slet og ret saaledes kaldet, fordi han hidtil har troet, at et ærligt Navn er den bedste Titel, en Mand kan have. Under Krigen havde han drevet Handel i Kjøbenhavn og i rette Tid forstaaet at trække Seilene ind. Forudseende, at de saakaldte gale Tider dog engang maatte blive kloge, om end Menneskene selv ikke bleve det, gjorde han alle sine Eiendele i Penge og tog siden med sin Kone og to Døttre, den ene paa ni og den anden paa tretten Aar, ud paa Landet, hvor han havde kjøbt sig en stor Gaard, med Avling, som han agtede at drive, ikke som stor Herre, men som virkelig Landmand, hvortil han var opfødt. Han levede der i adskillige Aar i lykkelig Tilfredshed. Men da Fortuna ikke uden Grund forestilles, som staaende paa en Kugle, saa forandrede hun ogsaa hos ham snart sit Stade. Døden berøvede ham hans Kone, og nu sad han som Enkemand med sine to neppe fuldvorne Døttre, Sophie og Emilie. Den første var en Lilie i Knob, den anden en Rose med udfoldede Blade. Emilie var en sand Landsbypige, Sophie en halv Kjøbenhavnerinde; thi hun havde forladt Kongestaden i en Alder, hvor de vigtigste og uudslukkeligste Indtryk paa Sjelen allerede pleje at have antaget en fast Form. Endskjøndt hun sjeldent kom til Kjøbenhavn, saa kjendte hun dog meget nøje til Alt, hvad der hørte til Dagens Orden. Fra et Læseselskab i Nærheden fik hun ikke allene danske Tidsskrifter og Blade, men endog Modejournalen, som man maanedligen lod komme med Posten. Aldrig saasnart var derfor en ny Hat eller et nyt Snit paa en Kjole kommen i Mode, førend Sophie, der var meget flink i Haandarbeider, havde omsyet og omformet sin Hat eller Kjole, eller forfærdiget dem ganske af ny. Hun gjeldte derfor i de nærmeste Kjøbstæder for den smagfuldeste Pige i hele Egnen, og Avindsygen havde endog givet hende det Øgenavn: Modedukken.

En Aften, da Hr. Jensen sad og læste i Avisen Efterretningen om Slaget ved Navarin, med Betragtningen over hvad der vil, maa og skal skee; om en tilintetgjort tyrkisk Flaade der løb ud igjen 64 Seilere stærk; om to Grækere, der, lænkede til Canonerne, fløi i Luften med Skibet og derpaa svømmede over til Engellænderne og fægtede med dem — kom Sophie styrtende ind i Stuen og raabte: "hun er kommen! hun er kommen!" — "Hvo er kommen?" spurgte den Gamle. — "Ih, Mad. Catalani — Madam Catalani! Hans som i dette Øjeblik kommer fra Kjøbenhavn, siger, at hele Byen ikke taler om andet end Madam Catalani, der med en Suite af sexten Personer,

fjorten Heste og fem Vogne, er lykkelig og vel ankommen til Hovedstaden." "Hende Fa'r, raabte Emilie, maa vi endeligen høre." — "Hvor vil Du hen Barn, sagde Hr. Jensen, troer Du, at jeg paa den Tid af Aaret kan tage med Jer til Kjøbenhavn, for at høre en Sangerinde?" Begge Døttrene faldt nu Faderen om Halsen og bade ham saa indstændigen om, at reise med dem til Kjøbenhavn, at han omsider gav efter for deres Beden og lovede dem, at saasnart Hans kjørte med de fede Kalve til Staden, skulde de faae Lov til at følge med. Begge kyssede den Gamles Haand og vare næsten ude af sig selv af Glæde.

Dagen kom; Kalvene vare læssede paa Vognen og to Sæder anbragte, det ene for Sophie og Emilie, det andet for Hr. Jensen. Paa disse Høisæder hvorfra man kunde oversee den hele Egn, sad nu Familien, og Hans vidste at svinge sin lange Svøbe saa rask, at endnu samme Dags Aften Kl. fire, Vognen holdt i Gjæstgivergaarden paa Vestergaden. Sophie og Emilie gik op paa deres Værelse, Hr. Jensen, efterat have pudslet lidt, ned i Gjæstestuen, for at tænde sin Pibe, og Hans kjørte med sine Kalve ud til Christianshavn. Da Hr. Jensen traadte ind i Gjæstestuen, hørte han fra alle Munde gjenlyde: hun og hun. Da han skulde til at undersøge, hvo egentligen den "hun" var der taltes saa meget om, saa erfarede han, at det var Sangens Dronning, Madam Catalani. Hovedhjulet, som Talen dreiede sig om, var Prisen for Billetterne til hendes forestaaende Concerter. Nogle meente, at den vilde blive den sædvanlige, da en Dame, der havde saa mange Godser i Italien og Frankrig, og eier desuden saa mange Diamanter, ikke brød sig om Betalingen, men blot var kommen til Kjøbenhavn, for at tilfredsstille Kjøbenhavnernes saa længe og lydeligen yttrede Længsel efter at høre hende; Andre meente, at Prisen forholdsviis ikke vilde blive højere end i Stokholm, nemlig 2 Rdlr. svensk Banco. De Ord 2 Rd. smagte aldeles ikke Hr. Jensen. Det syntes ham som To Rdlr., enten de saa vare svenske eller danske, Courant eller Banco, efter

hans Begreber, der i alle saadanne Ting havde Korn- og Qvægpriser til Maalestok, var temmelig meget for at høre en Sangerinde.

Neppe havde Morgensolen kastet sine første Straaler ind i Hr. Jensens Værelse, førend Sophie allerede mindede ham om, at være betænkt paa at faae Billetterne til Mad. Catalanis Concert. Han lovede hende ogsaa, ufortøvet at gjøre Anstalter. Klokken havde endnu ikke slaaet syv, da man saae ham i fuld Puds, endog med Sporer paa, endskjøndt han dog var kommen kjørende til Byen. Hans første Ærinde var nu hen til en Barbeer, for at lade sig rasere. I det Barbeeren indsæbede ham, begyndte denne: "Har Herren hert noget Nit? — Madam Catalani er nu virkelich arrivirt her. Jeg har det af gute Killer. Hendes Secretærs Bedienter har veret hier paa Stuben og forsichret, at hun en Concert mit den Firsten vil give." — Hr. Jensen spurgte nu Barberen, om han ikke vidste, hvor man skulde henvende sig, for at faae Billetter? — "Ho! ho! Billets, min Herr — raabte Barberen, det er nicht so let at lebe til — de maa forudbestelles og det mange Ucher i vorwegen. Da jeg vor ti Ohr siden, conditionirte i Hamburg, var die Catalani ochsaa der, men der var baade Mord und Todschlag efter Billetten. Jeg har selbst havt under Cour der En, som ved Billetverdelingen havde faaet den ene Eren totaliter ruinirt af en Reutendiener och en Schmerauß over Nesen af en Hanseater." I det Barberen førte dette Raisonnement, traadte en Mand meget fortrædeligen ind i Stuen og satte, uden at sige et Ord, sin dryppende Paraply fra sig. "Ih, hvad seer jeg — raabte han, efter en kort Pause — min gamle Ven, Jensen? Hvad fører Dig, paa en saa usædvanlig Tid af Aaret til Kjøbenhavn? Formodentlig en Kornspeculation?" "Nei ingenlunde, svarede Hr. Jensen, efterat have rakt Vennen sin Haand til Gjenhilsen — "det er egentligen mine Døttre, der have faaet mig overtalt til at tage herind, for at høre Mad. Catalani" — "Ei slap du derud" sagde den Fremmede — 'nu I Landsbyfolk ligne dog os Kjøbenhavner som een Draabe Vand den anden — Som det gaaer Dig, min gode Ven,

gaaer det mig. Min Kone og mine Døttre pine og plage ogsaa mig, at jeg skal skaffe dem Billetter. Nu har jeg løbet siden i Morges Kl. 7 for at faae at vide, hvor man skal abonnere paa Billetter, men ingen veed rigtig Besked dermed. Jeg har rendt fra Herodes til Pilatus og fra Pilatus til Herodes, og lige nær er jeg." "Men bliver Billetterne da ikke offentligen udsolgte?" spurgte Hr. Jensen. "Det er netop det, som ingen veed. Nogle paastaae, at der allerede er abonneret paa flere end Huset kan rumme. Folk ere i den pinligste Forlegenhed. Jeg har gjort min Pligt, og tegnet mig paa to Steder; men paa begge Steder sagde man, at jeg gjerne kunde tegne mig, men hvor Billetterne skulde komme fra, vidste man ei." — Hr. Jensen forlod nu efterat have sagt Farvel til sin Ven, som lovede at besøge ham med det Første, Barbeerstuen og gik hjem igjen til sine Døttre. Her fandt han disse i den meest spændte Forventning. "Naa, hvorledes gik det, Fader", raabte de, i det de begge kom ham hoppende i Møde, da han aabnede Døren? "Ja, hvorledes gik det — svarede den Gamle — Pokkeren kan faae Billetter. De skal bestilles i Forveien — men hvor de skal bestilles — hvad Prisen bliver, det veed ingen." Disse Ord gjorde begge Pigerne ganske modfaldne. Emilie kunde endda nogenledes finde sig i sin Skjebne, men Sophie kastede sig hen i Sophaen og søgte at styrke sig med Eeau de Cologne, foregivende, at hun ikke befandt sig vel, efter Kjørslen paa aaben Vogn i den raa Luft. Nu traadte Hans slæbende ind i Stuen. "Hvad er der med Dig?" spurgte Hr. Jensen. — "Hu, hu — raabte Hans — aa, jeg er et ulykkeligt Menneske — jeg har mistet alle Pengene, som jeg fik betalt for Kalvene." — "Din Slyngel, hvorledes kunde Du miste dem?" — Jou — Hosbond — jeg var just gaaet ned i en Ølkjelder, for at tage mig en Slurk Øl og da der blev talt saa meget om Madam Cattelani, saa lyttede jeg efter; men i det samme raabte een af Gjæsterne: "aa see, der gaaer En uden Arme!" Alle løb hen til Vinduet, for at see en smuk Kavalier, som ingen Arme havde og som Kjoleærmene hang ned af, hvor de havde siddet. Jeg løb ogsaa

hen til Vinduet, for at see Fyren, men saa traadte der mig En paa Taaen, og vips vare Pengene borte. Hu! Hu!" — "Hvorfor passede Din Æsel ikke bedre paa Pengene?" spurgte Hr. Jensen ganske opbragt. — "Det var den forbistrede Karl uden Arme, Hosbond, som er Skyld i hele Ulykken", svarede Hans. Hr. Jensen, som er af et meget hidsigt Sind, tog Hans i Nakken og kastede ham paa Døren. Den fiirskaarne Klodrian tørnede mod en liden vever og pyntet Pige, med en Æske fra Modehandlerinden, hvori en Hat til Jomfru Sophie, just i det hun kom op af Trappen. Dog var Faldet saa heldigt, at kun Æsken, men hverken Pigen eller Hatten blev beskadiget. Hun traadte nu ganske bestyrtet ind i Stuen og forlangte et Glas koldt Vand, for at kunne komme sig af sin Forskrækkelse. Endeligen begyndte hun: "det var da en Guds Lykke, at jeg slap saa vel. Var den klodsede Tølper falden paa mig istedet for paa Æsken, saa havde jeg staa't i Kjøn! Jeg skal netop i Aften høre Madam Kattelane, og det havde da været en dobbelt Ulykke for mig, om jeg havde været nødsaget til at blive hjemme." — "Høre Madam Catalani", faldt Sophie hende hastigen ind i Talen — "lader hun sig høre i Aften?" — "Ja, hun gjør, svarede Pigen, men ikke offentligen. Hun skal spise et Steds, hvor min Søster Lise tjener som Stuepige, og min Søster har inviteret mig til at staae i Forstuen, hvor alle Tjenestefolkene have faaet Lov til at staae og høre Mad. Kattelane, og tillige at bede deres Bekjendter at komme. Jeg har ogsaa Løvte om, at høre hende, naar hun lader sig høre paa Komedien, for min Svoger, han leier Pladser ud til Loger, og han overlader mig en Plads i en Gallerieloge for meget godt Kjøb. Den skal ikke koste mere end to Rigsbankdaler." — "To Rigsbankdaler", sagde Hr. Jensen — "jeg troer hun vil." — "Finder De det for dyrt?" spurgte Pigen lidt spodsk. "Da kjender jeg dem, som med Glæde vilde betale Fem Rbd., naar de bare kunne faae Billetter. De kan aldrig forestille Dem, hvilken Trang der er paa Billetter. Folk ere færdige at løbe min Svoger Dørene ind. Da jeg i Forgaars var hos ham, kom der en Frue og bad ham med Taarer i Øinene om

at forskaffe hende to Billetter til første Etage — men han svarede reent ud: jeg lover intet, jeg kan intet love, jeg vil intet love." — "Men hvad vil da Prisen egentligen blive"? spurgte Hr. Jensen. "Ja, det veed ingen; men Enhver er af den Mening, at hvad den end bliver, saa vil Folk have Billetter. Glad er jeg, at jeg har min for to Rigsbankdaler." — Da giver jeg sku' ingen to Rigsbankdaler, sagde Hr. Jensen. "Saa faaer De sku' ogsaa Lov til at blive fra Concerten, svarede hun. De veed nok hvad der staaer paa Placaten: Ingen Uvedkommende indlades paa Theatret, og Enhver, som ikke kan betale hvad der forlanges, er Uvedkommende." Pigen, som lod til at kjende noget til Physionomiken, saae med et Slags Medynk paa Jomfru Sophie, der satte et meget bedrøvet Ansigt op. "Dersom Jomfruen har Lyst til at høre Mad. Kattelane, saa vil jeg gjerne tage Dem med i Aften. De behøver saamæn ikke at skamme Dem. Der kommer sandelig de peneste Folk," — Sophie takkede hende for hendes Tilbud, undskyldte sig med sin Upasselighed, gav hende nogle Drikkepenge, og modtog for disse et Haandkys, hvorpaa den snaksomme Pernille trippede afsted. -- Det var en sørgelig Scene, man nu saae her. Paa Sophaen laae Sophie med nedhængende Arme, smægtende Blikke, blege Kinder, og sukkede. I Vinduet sad Emilie med nedslagne Øine, mere bedrøvet over sin Søsters Sorg end over sin egen. Foran, næsten ved Døren, Hr. Jensen, i en Lænestoel, med Hænderne overkors, nedsjunken i dybe Betragtninger over det Pengetab, han, ved sin Karls Dumhed, nyligen havde liidt, og pønsende paa Midler til om muligen at faae dem igjen. Efter en Pause af fire til fem Minuter traadte Gaardskarlen ind i Stuen med Adresseavisen, som Hr. Jensen Aftenen forhen havde bedet Værten om at sende op paa hans Værelse. Hr. Jensen begyndte at læse deri. "Hvorledes? fire Rigsbankdaler? — næsten en og en halv Tønde Byg for en Billet — nei — det skal Pokker give! Saa lad hende synge længe nok. Jeg vil ikke høre hende. Vil I høre hende Børn, saa kan I, men mine fire Rigsbankdaler faaer hun ikke. Reisen har allerede desuden kostet mig nok. Jeg

finder ikke mine Penge paa Gaden. Fire Rigsbankdaler for en Billet til Parquettet og 3 Rbd. til Galleriet, hvor Fisker- og Æblekjerlinger komme? Det er for galt." — Hr. Jensen tog sin Hat og Paraply, gik, fnysende af Harme, bort, og, smaasnakkende med sig selv, hørte man ham endnu paa Trappen gjentage de Ord: "fire Rigsbankdaler! fire Rigsbankdaler!" — For at forslaae Grillerne gik han ind til en Conditor. Her sadde omkring et Bord tre Mennesker, af hvilke de to vare mere opløbne end udvoxne, men den tredie en sand Holophernes, hver med sit Glas Punsch for sig, uagtet Klokken ikke var mere end elleve om Formiddagen. Da de bleve Hr. Jensen vaer begyndte de at fnise; de hviskede noget til hverandre, i det de med ondskabsfuld Spodskhed af og til stirrede paa ham, men Hr. Jensen lod som han ikke mærkede det, satte sig hen ved et Bord ligeoverfor dem, begjerte en Kop Chokolade, og gav sig nu til at læse eet af de mange Blade, der, tilsølede og forrevne, laae uordentligen henslængte paa Bordet. "Skal Du paa Komedien, Fritz?" spurgte den ene af disse Friskfyre, der syntes at være 26 til 27 Aar, endskjøndt hans Ansigt lod gjette paa fyrgetyve. "Hvo skulde vel ikke der", svarede den mindste; "det er jo afgjort, at der skal pibes." — "Det var da forbandet, og jeg har ingen Billet", raabte Kammeraten. — "Da faaer Du vær'en'evi' ingen i Aften. De vare allerede borte i Morges Klokken 11. Folk stode lige ud til Hesten. Der bliver en Pokkers Kommerts." — "Er der saadan Rift om Billetter til et Pibestykke, hvad vil der da blive til Mad. Catalanis Concert?" sagde den Tredie af dette Kløverblad, i det han i eet Drag tyllede et halvt Glas Punsch i sig. — "Det behøver jeg ikke at sørge for", sagde den Mindste, "min Moder har allerede abonneret paa en Loge til 50 Rbd., og der faaer jeg en Plads i." — "Fy for Fanden! i en Loge" — raabte den Lange — "der er man jo saa geneert. Jeg har i mit hele Liv kun været en eneste Gang i en Loge, men det var paa Galleriet, da Baggesens Trylleharpe blev udpeben, men da var jeg der for at raabe pereat Baggesen; paa min Farbroders Vegne, som just den Aften havde Forfald." — Efterat Hr. Jensen

længe nok havde hørt paa disse Friskfyres raa Tale, forlod han Conditoren og gik hjem til Gjæstgivergaarden. Men Himmel! hvilket Syn, da han traadte ind i Værelset! Sophie med et Torklæde bundet om Hovedet, laae i Sengen. Forved samme sad en Mand med en Æsculaps Mine, rynket Pande og ængstelige Øjekast, følende hende paa Pulsen. Emilie stod nedslaaet ved hans Side. "Hvad er hændt i min Fraværelse?" raabte Hr. Jensen ganske bestyrtet. "Deres Dochter", svarede Doctoren, i det han tog en Priis af sin Tobaksdaase, "min kere Hr. Jensen, er siech, mejet siech, min Seel! — det var den hechste Tid, dat man lod mich hente." — "Hvad er da hendes Sygdom?" spurgte Hr. Jensen. "Det er egentlich en intermittirende Fieber, svarede Æsculapen, som ikke findes beskreben i Pathologien, men som vi Doctores kalde den catalanischer Fieber. Den grasserer i denne Tid fast i hver Huus i Kebenhavn und attaquirer sowohl Mandsfolk som Fruentimmer. Naar den richtige Remedie derimod in Zeiten applicires, saa er den just ikke dedelich, men forsemmes den, so kan Fieberen, min Seel, let blive til en Typhus." — "Hvad er da det for en Remidie?" spurgte Hr. Jensen ganske bekymret. — "Det er", sagde Doctoren, i det han trak ham til Side — "det er, at De stande vide goer hen und tager en Billet til Madam Catalanis Concert og lader Deres schmukke Dochter here hende. De vil see Wunderwerker af denne Mittel. De kan sperre alle vore sture Professorer, sowol die, som kerer, som die, der goer til Foß, om jeg ikke har Recht. Sosnart Deres Dochter bare foer en Eie paa Billetten, vil De strachs spüre Veränderung; Pulsen vil begynde at sloe langsammer, und Fieberen gradatim sette sich. Det er min Seel den eneste Remedie." — I det Hr. Jensen noget nøjere betragtede Doctoren, blev han vaer, at det var den samme Mand, som havde sidst barberet ham. "Men hvo har ladet Dem kalde, min Ven!" spurgte Hr. Jensen. "Kalle?" svarede Barberen, "det har min Seel Deres Dochter — Da ich vor en Eieblik siden var inde und barbirte en fremden Herre paa No. 7, kom Opvartingspigen lebende und bad mich unvortevet at komme op paa No. 13,

wo en Dame lah sterbens siech. Ich that min Plicht und kam." — "Pligt, sagde Hr. Jensen — har De Lov til at practisere? De er jo en Qvaksalver?" — "Ei was Qvaksalber", svarede Barberen ganske opbragt, — det er nur in Denmark, wo man kun ter were autorosirt und examinirt Qvaksalver — Doctor, wollte jeg sige. Ich har fungirt siv Aar som Oberchirurgius i Ali Paschas Armee, und tiltruer mich ligeso stur Capacitet zum Practiseren som nogen Professor, der kerer i den brillanteste Kreet. Seer De daß?" Med disse Ord gik Barberen sin Vei. Neppe var han gaaet, saa traadte Vennen, der nyligen havde lovet at besøge Hr. Jensen, med glædetindrende Øine, ind i Værelset. Frisk Mod, Børn! raabte han, vi har seiret! Her — her er en Billet til en Parterreloge! Disse Ord udtalte han i en Henrykkelse, som maaskee ikke kan sammenlignes med andet end Napoleons, da denne i Notredamekirken paasatte sig selv Kronen. "Hver Plads i denne Loge", vedblev Vennen, "kommer kun paa ni Mark, og jeg kan overlade Dig, kjere Jensen, tre Pladser." — Dette Tilbud virkede paa Sophie og Emilie som et electrisk Stød. Den første fløi, som ny besjelet, op af Sophaen; den sidste hen paa Faderen, for at kysse hans Haand. De mørke Skyer fra den Gamles Pande forsvandt, og Alt var her Fryd, Gammen og Tilfredshed. Sophie og Emilie talte Timerne, ja Minuterne indtil den længe ventede Aften, da de skulde til Concerten, kom. En Hyrekudsk, som Hr. Jensen leverer Havre til, sendte ham uopfordret en Vogn for Døren. Nu kjørte Familien hen til Komediehuset. Men allerede paa Hjørnet af Østergaden maatte Kareten holde. Lange Rækker af Vogne gjennemkrydsede Kongens Nytorv, og med Sneglens Langsomhed nærmede Kareten sig Skuespilhuset. Dette var allerede halvt fuldt ved deres Ankomst, og Vennen med hans Familie allerede i Logen, uagtet Klokken kun var fem Minuter over sex. Hr. Jensen fik den bageste Plads, men han sad her som Dækketøi i en Servietpresse og endnu næste Dag følte han Virkningen af en ved hans Side siddende Dames Corpulence. Medens alle de Andre vare lutter Øre, var Hr. Jensen lutter Øje, og det af en

dobbelt Grund: deels har han af Natur ingen synderlig Smag for Sang, især den italienske, deels har han allerede i endeel Aar været tunghørig paa det venstre Øre og det højre, som ellers er i temmelig god Stand, blev her fra alle Kanter saa bestryget af den pinlige Trækvind, som hver Vinter bringer i Thalias Tempel Døden mangfoldige Offere, at han maatte holde et Tørklæde for samme, og saaledes see sig berøvet det vigtigste Organ til at beundre Madam Catalanis majestætiske Talent. Men hvad Øret nægtede ham, det erstattede Øjet ham fuldkomment. Han kunde ikke see sig mæt paa det Glimmerhav af Diamanter, som Sangerinden straalede af, og medens hele Huset, Kjendere og Ikkekjendere, henreves af de konstige Roulader og Triller, de pludselige Overgange fra de dybeste til de højeste Toner, beregnede Hr. Jensen, hvormange Bøndergaarde i Sjælland der vel kunde kjøbes for et saadant Belte og en saadan Agraffe af Diamanter. Dette ledte ham igjen paa at anstille en Sammenligning mellem Stemmen og Diamanten i den raa og slebne Tilstand. Concerten endtes med stormende Jubel og almindelig Tilfredshed.

Næste Dags Morgen Kl. 6 sad Familien igjen paa Vognen; Sophie og Emilie glade over, at have hørt Mad. Catalani, Hr. Jensen fortrædelig over, at have offret denne musicalske Nydelse syv af de fedeste Kalve i hans Stald.

Til Publicum.

Uagtet Tydskland ikke besidder ringere Forraad af større lexicalske Hjelpemidler til at lære det latinske Sprog, end af grammatiske, har man dog forlængst indseet Nytten og Nødvendigheden af mindre Lexica i dette Sprog, ligesom i de nyere Tungemaal, deels for Begyndere, og dem, som ei formaae at kjøbe de større Ordbøger, deels for Elskere af Sproget, som ikke attraae at skrive det, men blot at veilede sig ved Læsningen af de romerske Classikere, saavelsom andre Forfattere, der have skrevet paa Latin, og til den Ende ønske den muligste Fuldstændighed af Ord, uden at fordre nogen betydelig Mængde af Citationer fra Skribenterne.

At de samme Hensyn finde Sted hos os, er aabenbart. Jeg troer det derfor, efter Raadførsel med kyndige Sprogmænd, hensigtsmæssigt, at udarbeide et saadant mindre Lexicon, som med Fuldstændighed forener Korthed og billig Priis. Det vil gaae Middelveien mellem de tydske Lommelexicas summariske Korthed og øiefordærvende Tryk, og det badenske Lexicons Vidtløftighed. I Hensyn til Ordenes Følge agter jeg at bruge samme Methode, som sidstnævnte Ordbogs høitfortjente Forfatter fulgte i bemeldte Verks første Udgave, nemlig at classificere Ordene efter deres Afledning, og at henvise til Primitiverne, paa de Steder, hvor de afledte Ord efter Bogstavordenen hensættes: en Fremgangsmaade, som af kyndige Lærde og Lærere ansees hensigtsmæssigst, da den baade kan tjene for Begynderen og for den i Sproget mere Øvede.

Badens, Bauers, Forcellinis, Krafts og Schellers Ordbøger ville blive lagte til Grund ved Udarbeidelsen af den latinske, og de fortrinligste danske Forfatteres ved den danske Deel. — Størrelsen af det hele Verk vil udgjøre i det Høieste 75 à 80 Ark, som leveres, for at befordre Afsætningen, for 8 ß. pr. Ark paa godt Trykpapir med tydelige Typer, og correct trykt, i hvilken Henseende den muligste Omhyggelighed skal vorde anvendt. — Prøveark ville om føie Tid kunne faaes, og udbeder jeg mig inden Trykningen begynder, Sagkyndiges Erindringer meddeelte, om hvad i en eller anden Henseende kunde være at forbedre ved Verkets Materie eller Form.

For Ikke=Subscribenter bliver Prisen en Fierdedeel høiere end den i det Foregaaende ommeldte. Paa 6 Exemplarer erholde Subscribenterne det 7de frit.

J. C. Lange,
Redacteur af Tidsbladet Ny-Freia, Springgade No. 40, 1ste Sal.

E. S. Efterat denne Indbydelse var reenskreven til Bogtrykkeren, gjorde en Sprogmand, hvis Erfaring som Ungdomslærer giver hans Mening dobbelt Vegt, den Bemærkning, at "en

Ordbog i reen Bogstavfølge er baade meest afsætlig, og meest gavnlig, Afledsfølgen derimod er kun for Sproggrandskeren." Jeg vil nu oppebie, om andre Stemmer ville erklære sig afvigende, og paa hvilke Grunde.

L.

Handelsmand Koested, til hans Correspondent i Hjarbek.

Bevares Hr. Patron! Læser man ikke Avisen? *) — Et vakkert Blad med store Kundskaber og meget mere end vi Andre vide — fuldt af Literatur og Moerskabs-Læsning; men ikke frit for Chicaner. Der staaer nu indført det nye Toldhuus i Aalborg, og gjør en Pokkers Blæst for ingen Ting — Hvad er det saa mere — en opsmurt Unge af den gamle Siseboe, som jager Skræk i Folk — jo! jo! jeg kjender nok Krudtet fra gamle Tider. Poeten er gal og hver som synger hans Vise. Hvad vente I godt Folk af slig Afgudsdyrkelse? Han lader sig vel nøie med Sang og Hurra! jo Men! han ligner sin Moder, visiterer med største Ondskab, sparker os Andre for R*****. "Til Ribe! til Ribe I Halunker!" — Saadant er Omqvædet paa Visen!

De bestilte røgede Helt følge i Omslaget — Læs selv, og send dine Tanker tilbage med Ole, thi ogsaa "I Indvaanere af Hjarbek" og all borgerlig Næring vesten for Grundene er bandlyst til Ribe. — Gud frie os! —

Forunderlige Ting passere i denne Tid, men jeg blæser i Tyrken og Mad. Catalani, og

*) Til Underretning for de Læsere, som ikke holde Aalborg Stiftstidende, anmærkes: at i samme findes indrykket en Sang, afsjungen i Anledning af det nye Toldhuses Indvielse i Aalborg, hvori blandt andre findes følgende Strofer, der synes at have ærgret den ærlige Koested:

Gid Liimfjords Bølge kysse maa
Riigladte svære Skibe,
Naar Huset først maae Tolden faae
Lad dem saa gaae til Ribe.

holder mig til Tobaks-Fabriken paa Morsøe — En herlig Tobak baade for Borgere og Bønder, Enhver til Fornøielse, og indenlandske Vahrer desuden. Sligt vil svie til de storsnudede Hansestæder — skader paa min Salighed ikke. —

Liimfjorden er ganske stille. Ingen Bevægelse i nogen Ting. Skuderne raadne af Kjedsommelighed, og Aalborg vil ikke tabe paa Kornet — En slet Tænkemaade — Ingen Krig — Ingen Kapere — Ingen Strandninger — Ingen som consulerer, og Translateurer er reent tilovers. — Ja den Gang blæste det af et andet Hjørne "Til Aalborg, til Aalborg mine Herrer!" nu skriger man til Ribe, til Ribe I Slyngler! Gud straffe dem for slig raaden Tale; thi Øvrigheden vil ikke, og selv mangler jeg Kræfter. Iøvrigt gode Udsigter! Kartofler bringes, og ædes af Mennesker og Qvæg; Øl kan brygges til Nød *); men Meiken falder lidt vandet — Gulerødder haves i Mængde, og Træer af alle Slags baade i Kaalhaver og Sandflugten. I Gaar sprang en Læst Sild af sig selv paa Land og skreg efter Salt og Tønder; men vi have ingen **). — Forventende os at de komme til bage næste Aar, behøve de ikke at ædes af Svinene. Helten er ogsaa meget velvillig, stikke Snuderne op, og sidde døde i Isen — En god Skik, hvormed han kom i Vane i Fjor; ogsaa en god Handel, som koster ingen Besvær, men spises begjærlig med Smør og Pebber. At Torsken tager Overhaand er ikke vor Skyld — Den indbyrdes Underviisning er indført i begge Byens Skoler, og hvad Marsviin betræffer, da er det Løgn, som skrevet staaer i Avisen ***) — her er intet Compagnie — Han gaaer vor Dør forbi, og blæser os et Stykke — styrer saa øster paa, og siges at æde Silden. Bravo! ad Ribe, ad Ribe, ad Ribe til, I Æsler! og deler Profitten med Aalborg. Flittig Hilsen fra Else og Aulalia; men glem ikke de nymodens Træskoe fra Viborg, med Fodbladet af Læder og Krand-

*) At brygge Øl af Kartofler blev provet med Held i det forgangne dyre Kornaar.

**) De omtalte Sild vare Brislinger, hvoraf en stor Mængde blere opkastede af Fjorden i Bugten ved Thisted.

***) Viborg Samler.

sen nettet til Foden — En herlig Opfindelse for vaade Fødder — De give 12 ß. paa Parret, og betrædes af Alle, endogsaa af de naadigste Fruer — Meld det til Viborg og lad dem skynde sig; thi Søgningen er stor i disse fugtige Tider.

Din sande Ven —

Koested.

Blandede Efterretninger.

System för Sweriges Håstkultur, er Titelen paa et Skrift, som nylig er udkommet i Boghandelen, og hvis Forfatter er Generallieutenant Greve Bjørnstjerna, Chef for Stutterivæsenet i Sverrig. Vi udtegne deraf de Notitser: at Sverrig udbetaler aarligen en halv Million Rdl. Banko til Udlandet for Heste — at Antallet af Heste i Sverrig regnes til 376000, at deraf antages en tredie Deel, eller omtrent 125000, dagligen at være i Arbejde. Forfatteren dadler meget de danske og holstenske Heste. Skriftet er Anmelderen kun bekjendt af det Svenske Tidsskrift Journalen, i hvis No. 35 for dette Aar mere derom kan læses.

I Christiania forefaldt den 4 Nov. f. A. nogle Pibnings-Optrin som have havt mærkelige Følger. Theaterdirektør Strømberg havde valgt et Stykke af et kritisk Emne: Norges og Sverrigs Forening, hvilket Stykke skal have været slet og vakte Misfornøjelse. Nu er udkommet et Skrift med Titel: Undersøgelseskommissionens Forhandlinger i Anledning af det Forefaldne i Christianias offentlige Skuespilhuus d. 4 Nov. 1827. Udgivne af Christiania Byes Formænd. 10 Ark 8. 48 Skilling. Det Forefaldne havde ved den ligesaa upassende som fejlagtige Maade, paa hvilken samme i offentlige Blade er fremstillet, baade i og udenfor Riget vakt en særdeles Opmærksomhed, og derfor ansaae Formandskabet for Christiania Bye, paa hvis Indvaanere ved denne Lejlighed er kastet Skygge, det

for sin Pligt at offentliggjøre de i Anledning af Begivenheden passerede Retshandlinger, for at Enhver, som det maatte interessere, derved kunde erholde fuldkommen paalidelig Underretning om denne Sags virkelige Sammenhæng. Vi henvise vore Læsere til dette Skrift, som vel vil være her at faae.

Kjøbenhavns Børs, d. 22 Februari 1828.

Hamburg 2 M. —		à
à vista 219		
Species 220		
Specier solgtes til 13 Rbmk. $3\frac{1}{4}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$155\frac{1}{2}$	156 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$50\frac{1}{2}$	$50\frac{3}{4}$ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	85	$85\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	$77\frac{1}{2}$	78 i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	$102\frac{3}{4}$ Rbd. r S.
Dito Dito	$112\frac{3}{4}$	113 Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	98	$98\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	$106\frac{1}{2}$	— i Banco.
4 pC. Dito nye	$98\frac{1}{2}$	99 i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	59	— L. Sterl.

---

* * *

Ogsaa denne Gang maa det fra Hr. J. C. Lange indsendte i sidste Nummer ommeldte Stykke, udeblive af Mangel paa Plads; hvilket og med nogle flere meddeelte Stykker er Tilfældet.

Thaarup.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 17.

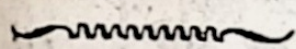
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 26 Februari 1828.

Et Vivat paa Kongens Fødselsdag den 28 Januar 1828.

(Oversendt fra Jylland.)

Melodie. Vi Sømænd gjør ei mange Ord.

Vi sidde her ved gjæstfrit Bord
Som Venner vel tilmode,
Nu bør der høres dog et Ord
Om Frederik den Gode.
I Dag det er hans Fødselsdag;
Tre Snese Aar han fylder;
Og her i dette Vennelag
Hver ham et Vivat skylder.

Vor Konge Patrioters Id
Og Borgerdyd paaskjønner,
Til Landets Held vel anvendt Flid
Han kongelig belønner.
Han elsker ei blot enkelt Stand;
Men ham hver Bonde, Borger,
Soldat og Præst og Embedsmand
Kan kære sine Sorger.

Gud give ham da Løn igjen!
Velsignelse ham sende!
At han var Danmarks sande Ven,
Vil sildigst Slægt erkjende.
Saa ønske vi da, fro ihu:
Gid seent vi ham maa savne!
Gid han i Snese Aar endnu
Maa Fædrelandet gavne!

F.

Replik og Opfordring til Hr. Prof. Fogtmann.

Ikke uden Forundring har jeg læst Hr. Prof. Dr. Fogtmanns besynderlige "Indrykkelse" i dette Blads Nr. 13. Han underretter Publicum om et Venskabsforhold, som skal have havt Sted mellem ham og afdøde Prof. Howitz, men som vel kun Faa maa have kjendt, og som efter Begges høist forskjellige Anskuelser og Aandsretning just ikke synes meget sandsynligt. Imidlertid skal denne Forbindelse tjene til at forvisse os om, at Hr. Prof. F. aldrig har havt ufordeel-

agtige Tanker om Prof. Howitz! Vi vide jo dog alle, og Hr. F. selv indrømmer det, at han var Determinismens fortrinligste Talsmand hos os; ja han var indtil sin Død overbeviist om dens Sandhed, og vedblev at være dens ivrige Forfægter, uagtet Hr. F. beskylder ham for den urimelige Fremfærd, at han fraveeg sine Meninger, og dog vedblev at kalde sit System som før: en Anke, som jeg haaber at have tilstrækkeligen gjendrevet. Naar nu Hr. F. fremstaaer, og paa hver anden Side i sin Fortale laster og fordømmer netop den Lære, som Howitz af ganske Hjerte hyldede til sin sidste Stund, naar han bryder Staven over Meninger, som fra Oldtiden indtil vore Dage have været antagne af de ædleste Mennesker og meest udmærkede Hoveder, naar han erklærer disse Meninger saagodtsom eenstydige med Materialisme, Fatalisme og hvad de andre forhadte Systemer hedde, har man da ikke fuld Føie til at sige, at han høilig misbilliger Howitz's Lære, og anseer ham for Materialist? Næppe vil Nogen, som ikke strider blot om Ord, kunne udfinde anden Mening af slig Tale; ei heller har jeg hørt Nogen, som har læst Hr. F's Program, yttre anden Anskuelse af Sagen. Hertil kommer endnu, at Hr. F. ikke blot dadler hine Meninger som Theorie, men ogsaa tillægger dem en practisk Skadelighed, en ufordeelagtig Indflydelse paa Menneskets moralske Forhold og statsborgerlige Vandel, hvilket jo i høi Grad maa forstørre den Mands Brøde, som udbreder slige Sætninger.

Bedre havde det vistnok været, om Hr. Prof. F., istedetfor at ville forsvare hvad vel aldrig kan forsvares, havde indladt sig i at gjendrive, om end kun et Par af alle de Misforstaaelser

og Urigtigheder," som jeg i min "Indrykkelse skal have gjort mig skyldig i: her havde jo været en god Leilighed for Herr F. til at vinde en let Seir og mange Laurbær. Det vilde bragt ham større Ære, end de tomme Declamationer og inhumane Ukvemsord, hvormed han har besvaret mine udførlige, af Grunde ledsagede, og, jeg tør vel sige, kort fremsatte Anskuelser; i det Mindste have Mænd af Aand og Indsigter fundet dem saa, og kun yttret, at de hist og her vare alt for høflige. Dog, jeg skal endnu give Hr. F. Leilighed til at høste nogle af de Laurbær, han hidtil har forsømt: jeg opfordrer ham herved til at paapege nogle — blot nogle af de vigtigste — blandt de foregivne mange Misforstaaelser og Urigtigheder, hvilke han jo paastaaer at være endnu større end den, at jeg har sagt ham at have beskyldt Howitz for Materialisme m. M., eller (hvilket her er det Samme) hans Lære for at være materialistisk. Men jeg udbeder mig Svaret i en nogst mere human Tone end det Sidste, og ledsaget af noget bedre Argumenter.

J. C. Lange.

Rationalisternes Daad og Anti-Rationalisternes Tro.

(Af Röhrs Predigerbibliothek VIII Band 6stes Heft.)

(A.)

Nogle Godtfolk har den Skik, at declamere mod Voltaire og Rousseau, Raynal og d'Alembert, med samt alle øvrige franske og tydske saakaldte Fritænkere. Man betænker ikke, a

dit er dem, som har bekjæmpet den Menneskeheden vanærende Tortur, den djævelske Inquisition, og de Had mod Guddommen vækkende Kjætterbaal. De har bidraget til Slavehandelens Afskaffelse osv.

(B.)

De Orthodoxe sætte Christendommens Væsen ikke i sammes moralsk-religieuse Tendents, men i Troen paa det Mysterieuse, saasom i Læren om Guds Trehed i Eenhed, om hele Menneskehedens Fordervelse ved Arvesynden, om Engler og Djævle, Spaadomme og Mirakler, Inspiration, osv.

Krugs Yttring i Fortalen til hans Pisteologie.

Man kan ikke noksom forundre sig over, at *der endogsaa* endnu, efterat den protestantiske Kirke har højtideligholdt sin 3die Jubelfest, gives Protestanter, som enten ikke vide eller lade som *om de* ikke vide, at deres Kirke skylder Fornuftmæssigheds og Samvittighedsfriheds Principet sin Oprindelse. Thi hvad er denne Frihed andet end Ret til en fornuftig Prøven af Troesanliggender? Hvo der ikke kan finde sig i en saadan Prøven, hvo der støder sig over den deraf fremspirende Forskjellighed i Anskuelser og Meninger, hvo der heller ønsker sig en faststaaende forstenet Troesnorm, lad ham heller forlade vor Kirke, og med Stolberg, Haller, og Consorter tye derhen, hvor man længe har havt en allenesaliggjørende Norm færdig.

Met Hvasses Carmen

til Ravgalismens Priis.

Din Pris er stor, du Brølerinde!
Frem og tilbage er din Gang:
Oplyse vil du med at blinde,
Og trylle vil med Ziffersang.

Din Kløgt er stor, i Foliant,
Men Sandhed knibes i Octaven:
Fornuften sygner og er skrant,
Og gaaer med Christendom til Graven.

Du Tuen gjøre vil til Bjerg,
Og Dværgen hæve op til Kæmpe;
Men Dværgen bliver dog kun Dværg,
Hvor snildt du ham end veed at lempe.

I Paafunds Kap du klæder dig
Og synes stor, ja rig; men ejer,
Af Sandheds Kjortel knap en Flig;
Kun efter Vinden Kappen drejer.

Du veed at dølge Tidens Brøst
Med glatte Ord og tomme Talen:
Vil overdøve Sandheds Røst
Med din Besnakken, med din Pralen.

Hvor Roden staaer, du sætter Green;
Du viser Nord og gaaer i Syden:
For Brød du giver frem en Steen.
For Gryn du kommer Sand i Gryden.

Ud krøb du af dit gamle Hul
Og listed' dig omkring i Borge;
Til du med Atten, Nul og Nul
Din Bod slog op paa alle Torve.

Den Kunst at gjøre Hvidt til Sort
Og Sort til Hvidt, sig stor forkynder;
Men Smaat er, hvad kun synes stort;
Du kom en Hval, gaaer bort en Flynder.

I Anledning af Stykket om Sprog-Uenigheden, i Skilderiet No. 6. 1828.

Med Rette ivrer den anonyme Forfatter, som underskriver sig 2 × 18, mod det Pedanterie, som vil paalægge Enhver, i Sprog og Stavemaade at følge vilkaarlige, hverken paa bestemt Sprogbrug eller paa sund Logik grundede Regler; men skulde det ikke være endnu mere nødvendigt at advare mod den i dansk Stiil saa almindelige Skjødesløshed, som tilsidesætter selv de Regler, hvis Rigtighed enhver Fornuftig indrømmer? Man vil gjerne undskylde den med store Scribenters Exempel; men disse Mænd ere jo ikke blevne store ved deres Feil; kun deres Fuldkommenheder bringe os til at glemme disse; og dog vilde de have forøget deres Roes, om de til deres øvrige Fortrin endnu havde føjet et correct Sprog. Undertiden gaaer man endog saa vidt, at man troer, at correct Sprog lader sig ikke forene med en skjøn, eller i det Mindste med en aandfuld og flydende Stiil. Dette vilde vi maaskee kunne indrømme, dersom det, for at skrive correct, var nødvendigt, hvert Øjeblik at afbryde sin Tankegang for at erindre Grammatikens Regler; men dette behøves meget sjelden: de fleste Tilfælde har man jo Lejlighed til at gjennemsee sit Arbejde, før man reenskriver det, eller leverer det til Trykken; man behøver altsaa ikke ved selve Udarbejdelsen at aflede sin Opmærksomhed fra Hovedgjenstanden til Biting. Har man ikke Tiltroe nok til sig selv, hvorfor skulde man da ikke, som saa mange franske Lærde, lade sine Arbejder gjennemsee af en Anden, førend de meddeles Publikum?

I Øvrigt vil Enhver, som paa en hensigtsmæssig Maade har forberedt sig til det Hverv

at skrive, selv i det første Udkast ikke lade indløbe mange Fejl, som maatte behøve at rettes ved Gjennemsynet. Til en saadan Forberedelse udfordres deels at man vænner sig til rigtig Tænkning, deels at man gjør sig bekjendt med Sprogbrugen. Det Første er for en Deel Naturgave; men Flid kan dog ogsaa bidrage Meget hertil. Naar man underkaster sine første Arbejder en stræng Analyse, for at see, om Logikens Regler ere nøje iagttagne, vil en saadan Prøvelse ved de senere blive efterhaanden mere og mere unødvendig. Til det Andet, at blive bekjendt med Sprogbrugen, er der intet bedre Middel end flittig Læsning af de bedste danske Skrifter, som Holbergs, Sneedorfs, Schyttes, Bastholms, Birkners, Olussens — Tullins, Ewalds, Wessels, Thaarups, Prams, Baggesens, for ikke at nævne de mange endnu levende Forfattere. Man vil maaskee indvende, at ingen af dem Alle har skrevet Sproget fuldkommen reent; dette vil jeg tilstaae; men man skal heller ikke følge blot Een som Mønster; det som de Alle, eller de Fleste af dem, have tilfælles, ikke hvad der blot findes hos en Enkelt, er Sprogbrug. Studium af Lærebøger i dansk Grammatik er ogsaa nyttigt; men man maa vel erindre, at ingen af dem indeholder Alt, hvad der hører til Sprogbrugen; man kan derfor skrive, uden at fejle mod en eneste af de i Lærebøgerne fremsatte Regler, og dog skrive meget ugrammaticalsk. Vist er det, at Læsningen af fremmede Sprog undertiden giver Anledning til at bringe udanske Ord og Vendinger ind i Talen; men vi kunne dog ikke derfor afholde os fra at læse disse Sprog. Man maa søge at forebygge den skadelige Virkning, deels ved flittigen at læse danske Bøger tillige, deels ved at dele sin Opmærksomhed mellem flere forskjellige Sprog, hvorved man svækker den Indflydelse, som et enkelt vilde have, deels ved, saameget som muligt, at holde sig til de Sprog, som afvige betydeligt fra Modersmaalet, fordi der ved disse ikke gives saa megen Anledning til at laane Udtryk, som ved dem, der ere nærmere beslægtede med det Danske.

J.

Indenlandske Efterretninger.

I den forløbne Uge bleve to Concerter givne paa det kongl. Theater, ved hvilke begge Madame Catalanis almeenerkjendte Beredvillighed til at understøtte offentlige Indretninger paa ny erfaredes, da hun paa dem begge assisterede. Den første var Søndagen d. 17de til Fordeel for det kongelige Institut til Blindes Dannelse; den anden var Onsdagen d. 20de d. M. til Fordeel for Bombebøssen og Hr. Skuespiller Kirchheiner, efter venskabelig Overeenskomst. Begge Concerter udførtes under Anførsel af Hr. Professor Ridder Schall, og understøttedes af det kongelige Kapels Medlemmer. Ved dem begge var Huset aldeles fuldt, uagtet de forhøjede Priser.

Paa Concerten d. 17de for Blinde-Institutet optraadte en af Institutets Elever, Lene Knub, og fremsagde med Hjertelighed et lidet Digt af Hr. Dr. Heiberg (som læstes i Flyveposten No. 15). En anden af Institutets Elever, den bekjendte talentfulde Tonekonstner Hr. P. Jensen, udførte derpaa en af ham selv componeret Phantasi for Fløite. En tredie af Eleverne, A. Gether, udførte med P. Jensen nogle smukke Fløitevariationer. Hr. Skuespiller Nielsen declamerede Th. Thaarups Digt: Fædrenelandskjerlighed. Mere om denne Aften i Kjøbenhavnsposten No. 15, hvor de øvrige Musik- og Sangnummere anføres. Paa den anden den 20de givne store *) Vocal- og Instrumentalconcert, blandet med Declamationer, sang Mad. Catalani en Arie af Mozart, en Duet af Cordella med Jfr. J. Fonseca, en Duet af Rossini med Hr. Kirchheiner, og til Slutning uopfordret God save Frederik, der istemtes baade af Choret paa Theatret og de forsamlede Tilhørere. Mad. Catalani blev ved Indtrædelsen modtagen med Applaus, fordi hun uopfordret og uden at det var anført paa Placaten, glædede Almeenheden med at synge denne skjønne Sang, som hun ogsaa paa Concerten d. 17de gav. Den Udtryksfuldhed og Følelse, ledsaget af den herligste Gestus, som Konstnerinden især ved denne Sangs Foredrag yttrer, overgaaer al Forestilling, og det Høitidelige deri forøges end mere derved, at det hele Publicum i samme Øieblik hun istemmer den, reiser sig og bliver staaende indtil den er forbi, og et jublende Bravoraab er ydet baade Sangens Æmne og Sangerinden selv. — Hvad Declamations-Nummerne angaaer, da foredrog Jfr. Jørgensen et Digt til Apollo, af Prof. Ohlenschlæger. En Sang til Dannebrog af Prof. Rahbek blev afsjungen, men uden Applaus. Men Epilogen af Dr. Heiberg blev af Hr. Stage fremsagt paa en ret hjertelig Maade. Dens Fremsigelse af ham var saa meget mere passende, som han selv er en Søn af en fortjent Sømand (afdøde Capitain Stage). — Ved denne Leilighed være det Anmelderen tilladt at bemærke, at Declamationerne paa vort Theater som oftest, i Henseende til Valget af Stykker, ikke altid kunne ansees at fortjene ubetinget Roes. Enten vælger man Digte som ere hørte over Snese Gange tilforn, f. Ex. Priisspørgsmaalet af Storm, Todes Oldtidens Riis, Gaslen af Wessel, eller en anden gammel vandet Fabel af Gellert, en Ubetydelighed af Castelli, et smagløst tydsk Digt, eller og Episoder af større Værker, aldeles udrevne af deres Sammenhæng og uforstaaelige for de Fleste. Der gives i vore Dage Æsthetikere nok, der kunde sige Vedkommende, at der gives flere danske Digte som fortjene at declameres, end de, der staae i Rahbeks Læsebog og Sanders Odeum, hvori Valget vel ikke stedse tør siges fri for al Partiskhed.

—x—

*) Det Ord "stor" bruges om enhver Concert i Almindelighed, hvor liden den end ofte i og for sig er.

Blandede Efterretninger.

Medlemmerne af den Kommission, som blev nedsat i Anledning af de i sidste Nummer af dette Blad omtalte Optrin i Skuespilhuset i Christiania d. 4de Nov. f. A., vare ifølge Kommissorium af 20 Novbr. 1827 Højesterets-Assessor Præsident Langberg, og Højesterets-Advokat Petersen. Kommissionen var befalet paa det nøieste at undersøge og oplyse:

a) Om Politiemesteren og hans Underhavende havde føiet de fornødne Foranstaltninger

for at forebygge, forhindre eller standse de ved ovennævnte Anledning stedfundne Uordener, og om noget Attentat imod Lovene, det svenske Folks Værdighed og imod Halvøens tvende Kongerigers Regjering maatte have fundet Sted;

b) Om benævnte Embedsmænd havde grebet de ved Lovene foreskrevne Forholdsregler til Forfølgelse imod de Skyldige, og

c) Om der var Grund eller ikke til at kræve nogen offentlig Embedsmand eller Betjent til Ansvar for vedkommende Domstol, formedelst Mangel paa Activet eller Aarvaagenhed; hvorhos Kommissionen om foranførte Puncter havde at afgive underdanigst Beretning og Betænkning.

49 Personer bleve for Kommissionen fremkaldte. Blandt hvilke Politiemesteren, Byfogden, adskillige Embedsmænd, Kjøbmænd, Studentere o. fl. Af disse 49 Personer havde 3 ikke den Aften været tilstede i Skuespilhuset, 5 erklærede uforbeholdent at have pebet *), og de Øvrige havde deels applauderet, deels forholdt sig passive.

Naar man sammentrænger det hele meget vidtløftige Forhør, saa vil man omtrent faae følgende Resultat: "De Pibendes Antal var stundom 2 à 4 og til andre Tider omtrent 10. Hvo de pibende Personer vare, kunde Politiet ikke paa Stedet opdage, deels fordi Mængden af Tilskuerne gjorde det umuligt at komme i en Hast fra et til et andet Sted, deels fordi de Angjældende skal have skjult sig bag andre Personer, og endelig fordi der i Nærheden af, hvor Nogen af Politiet opholdt sig, ikke blev pebet." — Theater-Directeuren var iforveien, saavel ved anonyme Breve som ved mundtlige Tilsagn, da

*) Blandt dem var Hr. Kauffeldt, Fuldmægtig i Justits- og Politidepartementet. Han henhørte altsaa iblandt de Embedsmænd, som ifølge Grundlovens §. 22 kan afskediges af Kongen, efter at han derom har hørt Statsraadets Betænkning. Hvorvidt Pension bør tilstaaes den saaledes afskedigede Embedsmand, afgjøres af det næste Storthing; imidlertid nyder han to Tredieedele af sin forhen havte Gage. Han blev under 18de December 1827 afskediget. Man maa saaledes ansee ham som et Offer, der bragtes dem, der have gjort denne Sag saa farlig, og man maa ligemeget beklage hans og deres Ubesindighed.

Stykket forhen var givet paa Frederikshald, underrettet om, hvad der vilde paafølge, hvis han opførte Stykket her; men han tænkte meest paa sin Lomme. Pibningen begyndte strax efterat Dækket var gaaet op og "medens de første fremtrædende Skuespillere, der forestillede norske Bønder, endnu alene vare paa Scenen, og kunde det ikke skjønnes, at Pibningen blev stærkere, da de Skuespillere, som skulde forestille svenske Bønder, traadte frem og de hilsede paa hverandre indbyrdes;" forresten vedblev Pibningen med korte Mellemrum under hele Stykket, aldeles planløs, og uden noget Hensyn til, hvad som foregik paa Scenen. Da de, som ikke bifaldt denne Pibning paa en saadan Dag, "begyndte at ville overdøve den ved Haandklap og Bravoraab, saa ophørte den ogsaa for en Tid, dog varede det ikke længe førend Pibningen paany begyndte, og atter ligesom forhen overdøvedes, hvilket saaledes vedvarede vexelviis med korte Mellemrum det hele Stykke igjennem. Imidlertid var der under hele Forestillingen en almindelig Virvar, saa at det var umuligt at fatte det allermindste af Stykket." — Forresten forefaldt ingen Uordener, og selv Hr. Lieutenant Rosenqvist har under Forhøret erklæret, at naar han "undtager, at han som Svensk fandt sig og sine Landsmænd fornærmede ved den omhandlede Piben, saa erfarede han forresten ikke, at der skedte Noget, som kunde siges enten at stride imod Lovene eller at være fornærmeligt mod Regjeringen." Under hele Optrinet forholdt Politiet sig roligt og Politiemesteren erklærede: "at da der hverken i Christiania Byes Politie-Anordning eller i nogen anden Lov indeholdes Forbud imod paa det her oprettede offentlige Theater at ytre Bifald eller Mishag med hvad der fra Scenen frembydes, ansaae han sig ikke alene berettiget, men endog forpligtet til at antage, at hvad der i saa Henseende er Skik og Brug paa andre Steder, hvor der haves offentlige Theatre, ogsaa maatte gjælde her, nemlig, at Pibning og Bifaldsyttringer taales, indtil det Modsatte ved Lov bestemmes." Ogsaa flere af de Indkaldte erklærede: "at de heller ikke skjønnede, hvad Politiet i den Anledning skulde eller burde foretage, da Tilskuerne maa have

Ret til ligesaavel at yttre sin Misnøie som sin Tilfredshed under et Stykkes Opførelse, og de troede, at dette var en Rettighed, som Tilskuerne paa ethvert offentligt Theater over hele Verden udøve," og de havde i Hamburg, Holland, England og Frankrig flere Gange været tilstede i Skuespilhusene, medens der blev pebet; og den Støi, som her fandt Sted den 4de November, er en yderlig Bagatelle i Sammenligning med hvad en af Deponenterne havde været Vidne til, i Særdeleshed i Aaret 1821, paa et af Theatrene i Paris."

"Kommissionen, som troede, at Diemedet af nærværende Undersøgelse ved de afhørte Deponenters Forklaringer, kan ansees opnaaet, og som ikke har Anledning til at formode, at andre eller yderligere Oplysninger af nogen Vigtighed ville kunne erholdes, formeente at burde indtil videre indstille Undersøgelsen, for at afgive den underdanigste Beretning og Betænkning, som det naadigste Kommissorium tilholder."

Man kan altsaa antage, at de Rapporteurer, der have givet denne Sag et saa frygteligt Udseende, aldrig have været paa noget Theater i *Udlandet*, (i Sverige er det forbudt, at *yttre Mishag* ved Pibning), og derfor have troet, at Norges og Sveriges Forening svævede i samme Fare som Strømbergs Foreningsfest, og at de derfor maatte skrige Brand!

Weinholds Infibulations-Idee har virkeligen megen komisk Kraft, og det er Skade, at den ikke passer for Folketheatre, da den Decenz, som paa samme bør vises, forbyder at tale tydeligen om Sagen. Imidlertid har Udbredelsen af saadanne Smaapiecer, som den Weinholdske, ogsaa sin alvorlige Side, og man fortæller et Tilfælde, hvor den nær havde kostet et ungt Menneske Livet. Bogen var kommen i Omløb i en Kaserne, og dens Indhold bleven Gjenstand for Soldaternes Tale. Nogle Spøgefugle benyttede en ung Karls Enfoldighed, for at sætte ham i nogen Skræk ved den Efterretning, at Forslaget virkeligen paa højere Sted havde fundet Bifald, og at med det første en ganske uventet Generalmarsch vilde blive slagen, hvorefter Chirurgerne paa engang skulde udføre Operationen over det hele Regiment. Den unge Karl var fast besluttet paa, heller at gaa Døden imøde end at taale saadan temporair Haan. Kort efter, en Morgenstund tidlig, blev virkelig Generalmarsch slaaet. "Det er Infibulationsmarsch", sagde Spøgefuglene. "Regimentschirurgen er allerede paa Pladsen." Rekruten sprang dødsbleg op af Lejet, og det var kun med megen Møje Kammeraterne fik afværget, at han ikke styrtede sig ud af fjerde Etages Vinduer.

(Freischütz 46.)

Hans Holbein der Jüngere, von Ulrich Hegner in Berlin, er Titelen paa en høist læseværdig Levnetsbeskrivelse af denne berømte Maler, hvis Arbeider ere saa almindelig agtede. Denne udmærkede Konstner kom 1526 til Engelland. Kong Henrik VIII., der saae ham en Dag male hos Thomas More i Chelsea, tog ham i sin Tjeneste og gav ham et Værelse paa det Kongelige Slot, med en Løn af 30 Pd. St. (!) aarligen. To Gange vendte han tilbage til Schweiz, hvor han var kommen til som Barn med sin Fader, mellem 1504—8; men Zeloterne havde netop ødelagt alle Malerier, og endog adskillige Malere, smittede af Tidsalderens Aand, havde erklæret, at de vilde heller døe af Sult, end overtræde det andet Bud. I Engelland selv fandt samme Ødelæggelsesværk Sted; men Henrik VIII. gav Holbein desuagtet Arbeide i Overflødighed, da han lod male af ham alle sine Frænder i Successionen, foruden en Deel Portraiter af Adelsmænd. En Dag, da Holbein hemmeligen malede adskillige Damers Portraiter for Kongen, yttrede en Adelsmand det Ønske at see hans Arbeider. Holbein nægtede at aabne ham Døren, men Adelsmanden provede at støde den op, da Maleren styrtede rasende ud og kastede Hans Herlighed ned ad Trappen. Med forslaaet Hoved løb Adelsmanden til Kongen, for at klage over Konstnerens Uforskammethed. Men Kongen var allerede bleven underrettet af Holbein selv om det, der var mødt, og da han forgjeves havde bestræbt sig for at stille den opbragte Lord til-

frebs, affærdigede han ham med de Ord: "Dersom I tænker, at denne Maler er af ringe Værd for mig, saa viid: at jeg af syv Bønder kan gjøre ligesaa mange Lorder, men at jeg af syv Lorder ikke kan gjøre een Holbein." — Forf. giver ogsaa Oplysning om den bekjendte Dødning-Dands. Den, som findes paa en Kirkemuur i Basel, er ikke Holbeins Værk. Costumet er fra en tidligere Tid. Der var ogsaa en Dødningdands paa en Klostermuur i Bern, malet af Manuel, der levede kort førend Holbein. Ene under den Forudsætning, at Dødninge-Dandsen i Basel var Holbeins Værk, kunde den i Bern siges, at være den første i sit Slags. Men ved at sammenligne Costumerne erfares, at Dødning-Dandsen i Bern maa have været malet strax efter den i Basel. Ingen Dødning-Dands af en tidligere Tidspunkt var bekjendt, indtil en anden blev opdaget paa Muren af et Nonnekloster i Klingenthal, paa høire Bred af Rhinen ved Basel. Den er fra 1312, altsaa et heelt Aarhundrede ældre end den anden, der ikke kan være malet førend 1439. Man har antaget, at Ideen er hentet fra visse Processioner, meget almindelige i Middelalderen, og det er mærkeligt nok, at lige indtil den Dag i Dag ved Liigfærd i Italien bruges lange vide Kjoler, som ganske bedække Hovedet og kun have to Huller for Øinene. Men den Pest, der indtraf i Basel 1312 og bortrev over 11,000 Mennesker, gjør det mere end sandsynligt, at Konstneren, ved det Indtryk, som en saa rædsom Dødelighed gjorde paa alle dem, der undgik den, foranledigedes til at forestille, hvorledes den uforsonlige Død drager i frygtelig Skjærts, Rige og Fattige, Høje og Lave, Geistlige og Verdslige, til Graven. En Kirkegaard var det meest passende Sted til saadan en Forestilling, hvis Formaal var at bevare Erindringen af Pestens skrækkelige Elendighed, men tillige at minde Enhver om hans uundgaaelige Skjebne. — I Raadhuset i Basel skal Holbein have malet tre Vægge, men kun een af dem blev bag de gamle Tapeter opdaget 1817. (Jvf. Westminster Review, Juli 1827.)

Strøetanker.

(Meddeelte af S—p.)

44.

Imellem alle Religionsskrifter er vel Intet vanskeligere at forfatte, end en god Lærebog; hvormange Fordringer skulde den ikke fyldestgjøre? Ved Menighedernes forskjellige Dannelse, og ved Lærernes forskjellige Kundskaber og Duelighed, er det heller ikke muligt, at skrive en almindelig, for den evangeliske Kirke overalt passende, Lærebog; thi enhver Lærer, altsaa ogsaa den geistlige, jo mere han har en egen, af andre uafhængig, videnskabelig Aand i sig, vælger sin egen Gang, ogsaa i Underviisningen, og alt fremmedt Arbeide, hvorefter han skal catechisere, er for ham en ubehagelig Indskrænkning.

Kjøbenhavns Børs, d. 26 Februari 1828.

Hamburg 2 M. —		à
à vista 218		
Species 219		
Specier solgtes til		
13 Rbmk. $2\frac{1}{4}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler		
pr. 100 Specier	155	$155\frac{1}{2}$ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler		
pr. Rdlr. Rigsgjeld	$50\frac{1}{2}$	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	85	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	$77\frac{3}{4}$	78 i Banco.
Nationalbank Obligationer		
(af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	$102\frac{3}{4}$ Rbd. r S.
Dito Dito	$112\frac{1}{2}$	— Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl.		
Renter pr. 6 Januar	98	$98\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan		
ved Hambro & Søn	106	$106\frac{1}{4}$ i Banco.
4 pC. Dito nye	$98\frac{1}{2}$	99 i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	$58\frac{3}{4}$	59 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 18.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 1 Martii 1828.

Bør en redelig Præst, der ikke troer Alt hvad der staaer i de symbolske Bøger, frasige sig sit Embede?

Dette Spørgsmaal drøftes saaledes af Garve i hans Charakter Zollikofers:

Der gives strenge Dommere, der gaae saa vidt, at enhver Præst, hvis Undersøgelser ikke tillade ham i alle Stykker at være enig med sine Forgjængere, gjøre de det til en Pligt at nedlægge sit Embede. Men betænke disse Mænd vel, at Sandheds Udgrandskning og bestandig Opmærksomhed paa sammes Renselse er en Lærers første Pligt. Hvilken Sort Mennesker vil blive tilbage for Præstestanden, naar alle de, som har Evne og Hu til at tænke selv, vilde forlade denne Stand? Men naar vi tillade dem Forskning, eller vel endog gjør den til en Pligt, kan da Følgen deraf være en Forbrydelse, eller er det billigt, at Udøvelsen af en Pligt skal gjøre dem ulykkelige? Er det muigt, at Alle, som forstandigt grandske over Mysterier, kan stemme overeens med hinanden? Staaer det i et Menneskes Magt, at forandre sine Tankers Gang og antage Andet for sandt, end det, som Grundenes Kraft overbeviser ham om? Og skulde Enhver, saa fage der skete Forandring i hans Overbeviisninger, strax forlade Embede, Stand og alle de Forbindelser, hvori han kan gavne, og hvorved han ogsaa allene kan underholde sig og sin Familie? Hvilken Forstyrrelse vilde det ikke forvolde, ikke allene i huslig Lyksalighed, men selv i Kirke og Stat? Hvor langt mere skadelig for menig Mands Religion vilde den Opsigt være, naar en agtet Lærer frasagde sig sit Embede, end hans Afvigelse fra det befalede Lærebegreb?

Endnu et Ord til Publicum, især til Skolemænd,

betræffende det af mig bebudede latinsk=danske og dansk=latinske Haandlexicon.

Da mig fra høiere Haand er givet Haab om Understøttelse til dette Verks Fremme, til-

byder jeg herved et Qvantum af 250 Exemplarer, til Brug for Skoler, for en Priis af 2 Specier for det hele Verk, hvoraf den ene Specie erlægges, som Prænumeration, ved Modtagelsen af de 8 første Prøveark. Da dette kun er ⅔ af Subscriptionsprisen, eller omtrent 5 Skilling pr. Ark, saa udbedes Attest fra Vedkommende, at de forlangte Exemplarer ere bestemte til Skolebrug. Man behager at henvende sig til mig i portofrie Breve, adresserte til min Bopæl, Springgade 40, 1ste Sal. — I næste Uge ville Subscriptionsplaner blive omdeelte her i Staden, samt omsendte i alle danske Provinser og i Norge.

Kjøbenhavn d. 28 Febr. 1818.

J. C. Lange.

Første Svar fra Philoklerus Alethinus til en agtet Landsbypræst, paa hans Gjenmæle angaaende Landemodernes videnskabelige Forhandlinger.

(Cfr. No. 15.)

De har, værdige Mand! ved Deres Gjenmæle gjort mig en væsentlig Tjeneste, for hvilken jeg er Dem særdeles meget forbunden. Thi hvad enten jeg tager Hensyn til Sandheden selv, da kan den ikke andet end vinde ved nøjere Undersøgelse; eller jeg betragter min egen Interesse, da maa det naturligviis være mig behageligt, i Dem at finde en rolig, tænksom og især uden Nag og Vrede skrivende Modstander. Derfor gjør det mig saa meget desto mere ondt, at De dog ikke har kunnet undgaae nogle smaa Personligheder, som jo ikke høre det mindste til Sagen selv, men derimod stedse skade den, i det de kun tirre den Paagjældende. Alligevel, tænker De

som jeg, saa ville vi først afhandle disse Ubetydeligheder og forliges om dem, for dernæst i al Venskabelighed at samtale om Hovedtingen.

Naar De mener at have Grund til at betvivle min Kompetentse til at tale med om theologisk Lærdom, saa kan jeg ikke indsee, hvad for Grund De dertil kunde have; thi i mine tvende i dette Blad trykte Stykker har De tilvisse ikke fundet nogen saadan, og hvo jeg er, veed De ikke, eller burde i det mindste ikke vide det. De kunde maaskee beraabe Dem paa en Ytring af mig selv, som synes at tilkjendegive, at jeg er en theologisk Kandidat; men deels følger det ikke af denne Ytring, at jeg skulde være det, som den blot lader til at vise, deels, om end saa var, berettiger dette Dem ikke til at nære slige Tvivl, især da De slet ikke — medmindre et utilbørligt Tilfælde skulde være indtruffet, hvilket jeg her ikke kan eller vil antage — kjender mig, og altsaa heller ikke veed, hvor gammel eller ung jeg er, hvor mange eller faa mine theologiske Studier kunne være, hvor megen eller liden Lejlighed jeg har haft til at lære Præsternes Videnskabelighed, Kaar, Landemodebesøg og deslige at kjende; kort, da De, som jeg forudsætter, slet intet af alt dette kan vide, hvi ytrer De da noget, som er saa aldeles uden Grund? — Endvidere finder De, at jeg har fremført i mit første Stykke (thi om det andet er her endnu ikke Tale) raillerende, fornærmende og krænkende Paastande. Hvad det Udtryk raillerende angaaer, da forekommer det mig at være ikke ganske passende; havde De i dets Sted kaldt min Maneer skarp og bidende, saa skulde jeg deri have været enig med Dem. At derimod mine Paastande i en vis Henseende ere baade fornærmende og krænkende, det kan jeg gjerne, uden Skam og Skade indrømme Dem; thi den nøgne og skarpe Sandhed hører i Almindelighed ilde, og det ikke blot af dem, den rammer, men og af andre. Det var imidlertid ønskeligt, at disse sidste vilde betænke, baade at Sandheden i Grunden ærer dem selv, og at den, der uden Sky indskærper en vigtig Sandhed, hvor ubehageligt den end for Resten kan klinge i visse Folks Øren, dog vistnok i de allerfleste

Tilfælde drives af rene Bevæggrunde, især naar han kjender og har overvejet det ligesaa betydningsfulde som gamle Mundheld: sibi quisque timet, et odit. Det synes heller ikke overflødigt, at gjøre den Bemærkning, at just Hensigten af det her omhandlede Stykke, som er klart nok tilkjendegiven ved Benævnelsen bitter Medicin, hverken hurtigt eller kraftigt kunde blive opnaaet, dersom Tonen ikke havde været baade skarp og bidende. Denne Paastand retfærdiggjøres ogsaa af Udfaldet, der viser, at Stykket, som det skulde, har vakt stor Bevægelse blandt Gejstligheden. I Deres Efterskrift tager De Hensyn til mit 2det Stykke (cfr. No. 9). Herved maa jeg tillade mig at gjøre Dem opmærksom paa, at dette Stykke er af en ganske anden Natür end det første; thi i det første handles derom en Mangfoldighed, betragtet som et Heelt, medens der i det andet sees alene hen til en vis enkelt Persons Fremgangsmaade. Af Personligheder er jeg, som ovenfor ytredes, slet ingen Ven; men der kunne gives Tilfælde, hvor de ere ikke blot tilladelige, men ogsaa pligtmæssige, og De selv vil vist ved nærmere Overvejelse finde, at her var et saadant Tilfælde indtraadt. Naar jeg nemlig i dette Stykke efter Evne stræber at irettesætte Een, som ved falske Beskyldninger om urene Hensigter og Ukyndighed i Sagen, ved vitterlig Fordrejelse af et enkelt, men i sin Sammenhæng vigtigt Udtryks tydelige Mening, og ved forkeert og trivielt Ræsonnement vil sætte Publikum, maaskee ogsaa sig selv, Blaar i Ojnene; da vil hverken De, eller andre Fornuftige desaarsag skjælde mig ud for en Dragon *) eller for en Renomist og Johan von Ehrenpreis **), men de ville sige: det er vel gjort! — Denne Digression tilgive Deres Medfølelse mig! For nu igjen at komme til Deres Efterskrift, da kalder De mig deri: en selvbuden Læge. Med det Ord selvbuden

*) See Ny Freia, No. 5. Baade for dette og de følgende Skjældsord vil jeg her, efter et bekjendt Exempel, skyldigst qvittere.

**) See dette Blads No. 14.

forbindes i Almindelighed Tanken om noget forhadt. Men ikke alt, hvad der hades, er virkelig hadeligt, og dersom De vil fjerne dette sidste Begreb fra Udtrykket selvbuden, da vil jeg gjerne tilstaae Dem, at jeg er en selvbuden Læge. Desuden, i det De kalder mig en Læge, indrømmer De selv, at der er noget godt ved mig og ved mit Foretagende, og skulde det oven i Kjøbet virkelig ikke fortjene at paaskjønnes, naar nogen, han være for Resten, hvo han være vil, i det Tilfælde, at han troer at iagttage een eller anden væsentlig Mangel og Brøst hos hvilketsomhelst Objekt, søger, saavidt som han kan, at afhjælpe og raade Bod paa samme, og det endog uden derom at blive anmodet, især naar han seer, at ingen anden paatager sig en i hans Ojne højst nødvendig Kur? De kalder mig endvidere ubeskeden og ubillig og min Adfærd usømmelig. Det er dog virkelig temmelig haarde Beskyldninger — men jeg har nu eengang og ikke uden Grund fattet Agtelse for Dem, og vil derfor, saa ufortrødent som muligt, vise Dem, at De gjør mig Uret. Ubeskeden er den, som i Ord eller Gjerning gjør Fordring paa at ansees for fuldkomnere, end han virkelig er. Derimod kan man ikke kalde den saaledes, der muligen kunde ytre det Onske, at hans virkelige Fortrin maatte vorde erkjendte og paaskjønnede; thi sligt kan heel vel bestaae med sand Beskedenhed, og er ofte en nødvendig Følge af tilbørlig Selvagtelse. Dersom De nu, højtagtede Mand! er enig med mig i denne Bestemmelse af Begrebet om Ubeskedenhed, da vil De næppe kunne paavise en eneste ubeskeden Ytring af mig. "Men", kunde De sige, "hele Tonen i begge Deres Stykker er højst ubeskeden, idet De anmasser Dem et Skin af Kompetentse til at dømme om Sager, som De i Grunden slet ikke forstaaer." Ja tilvisse, var denne Paastand grundet, da maatte jeg være overmaade ubeskeden; men jeg haaber, at De selv ved dybere Betragtning af Tingen vil finde, at baade begge hine Stykker, og hele denne Besvarelse af Deres Gjenmæle, og det, jeg ovenfor bemærkede om Deres Ubekjendtskab med mine Evner og Kundskaber, indeholder gyldige Beviser for, at hver-

ken De eller nogen med Ret kan paasige mig, at jeg arrogerer mig en Kyndighed og Indsigt, som ikke tilkommer mig, og altsaa heller ikke at jeg er ubeskeden. — Billig er den, som er redebon til, med Hensyn paa andres Tarv, at nedstemme retmæssige Fordringer *). Vil nu nogen paastaae, at jeg har viist Ubillighed, enten ved det Forlangende, at Gejstligheden dog ikke skulde have givet Slip paa, men, da dette er skeet, atter benytte et gavnligt Middel til at fremme sin egen Videnskabelighed, eller, ved at fordre af min Kontrapart, Hr. Philoklerus Akatopsin, at han skulde have afholdt sig fra falske Beskyldninger ꝛc. ꝛc.: da bør den, som vil paastaae sligt, kunne godtgjøre, ej alene, at jeg har fremsat uretmæssige Fordringer (og denne Vej har De, Højstærede! meget rigtigen betraadt, men i mit næste Svar vil jeg prøve paa at vise, at det ikke er lykkedes Dem at komme ret langt frem paa samme); men ogsaa, at jeg, for min Person, ikke er redebon til at eftergive det bitteste af de Fordringer, jeg i første Tilfælde i den almindelige Velfærds Navn, og i det andet i mit eget Navn, har paatalt. Den, der ikke kan bevise nogen af Delene, burde, mildest talt, lade være at bebrejde mig Ubillighed. — Usømmelig er en Adfærd, som strider mod Velanstændighed **). De vil besidde Upartiskhed nok, til roligen med mig at undersøge (i al Korthed, det forstaaer sig), om min Maneer kan kaldes usømmelig. Dersom jeg ved Skjældsord eller andre Uanstændigheder havde tilsidesat nogen skyldig Agtelse, da kunde min Fremgangsmaade fortjene et saa vanærende Prædikat; men siig mig engang, veltænkende og sandhedskjærlige Mand! paaviis mig engang, hvor jeg har gjort noget sligt! I mit første Stykke bebrejder jeg i en skarp og bidende Tone (Aarsagen er ovenfor paaviist) den danske Gejstlighed i Almindelighed Mangel paa Videnskabelighed; men deraf følger ingenlunde, at jeg taabeligen skulde troe at finde den paaankede Mangel hos alle Danmarks Gejstlige. Jeg har jo selv gjort hæderlige Undtagelser, og er villig til at gjøre mange flere; men i videnskabelig Henseende kan jeg ikke være forbunden til at agte nogen Præst, der forsømmer ved grundige Studier at gjøre sig stedse mere skikket til sit vigtige Kald som Menighedens Lærer. Min Paastand var vel bitter, men i det hele desværre altfor sand, og er den Maade, hvorpaa jeg fremsatte den, usømmelig, da er det (for at blive ved det eengang valgte Billede) ogsaa usømmeligt, at en Læge giver sine Patienter ilde smagende Medicin. I mit andet Stykke behandler jeg skrapt og uden Skaansel en Person, som formedelst sin Usandfærdighed og sine flade Anskuelser ingen Skaansel fortjener; men er dette usømmeligt, da er det ligesaa usømmeligt, at en Skolemester revser en vanartet Pog. Naar De derpaa ytrer, at jeg, naar jeg bliver det, jeg efter Deres Mening endnu ikke er, nemlig: beskeden, stille, flittig, videnskabelig dannet, ærende Videnskab for højt til at fremtræde med noget Arbejde af middelmaadigt Værd; at jeg da vil betænke mig nærmere paa Udgivelsen af de videnskabelige Afhandlinger, som jeg lod mig forlyde med at kunne forventes fra min Haand: saa haaber jeg af Deres Humanitet, at De allerede efter Læsningen af nærværende Svar vil tilbagekalde hos Dem selv den første Deel af denne Deres Ytring, og med Hensyn til den anden tiltroe mig i det mindste saa meget, at jeg overvejer og veed, hvad jeg tør vove at byde et lærdt Publikum.

Det er mig en stor Glæde, endelig at være bleven færdig med denne kjedsommelige men aftvungne Selvapologi; i mit følgende Svar, der skal blive Dem tilstillet saa snart som muligt, skal jeg holde mig strængt til Sagen selv, og hermed byder jeg Dem for denne Gang et venskabeligt Farvel.

Philoklerus Alethinus.

---

*) See P. E. Müller, Christeligt Moralsystem, 2den Udg., S. 416.

**) Cfr. Cic. de Off. Lib. I. Cap. 27.: Hujus (decori) vis ea est, ut ab honesto non queat separari.

Indenlandske Efterretninger.

Natten imellem d. 25 og 26 Febr. Kl. 3½ udbrød en stærk Ild i Bagbygningen af Gaarden No. 197 i Norgesgaden, som beboedes af Snedkermester Carl Hagen, og hvor musicalsk Instrumentmager Marchall havde en Deel af sit Værksted og Oplaget af Materialier til sine Instrumenter. Ilden opkom saa pludseligen, at Hagens tre nøgne Børn maatte kastes ud af Vinduet, der lykkeligviis ikke var høit fra Gaarden, og hans frugtsommelige Kone springe bagefter. Han selv, sysselsat med at redde, blev indebrændt, og en Karl havde samme sørgelige Skjebne. Benævnte Hagens hele, ikke ubetydelige, Møbelforraad og hans Boe, brændte. Det var ej assureret. Hr. Marchall mistede en Deel kostbart Træ, Elphenbeen og 70 Casser til Pianoforter, som altsammen ikke har været forsikkret i Brandcassen; det skal have været af 3 til 4000 Rbd. Værdi. Den driftige Hagens ulykkelige Familie har største Krav paa Medborgeres ædelmodige Bistand i sin store og saa aldeles uforskyldte Nød. — Oprindelsen til Ilden er ubekjendt.

Andre Tider, andre Sæder. At Formuen ved Pengevæsenets Omvæltning er for en stor Deel kommen i andre Hænder, der ei altid vide at gjøre det ædleste Brug deraf, har ikke været uden Indflydelse paa Literaturen. Aldrig have Læserne i Almindelighed havt mindre Sands for danske originale Arbeider, og aldrig have Oversættelser, især af Tydsk, mere fortrængt disse, end netop nu. Den nationale Aand synes i Læseverdenen ganske forsvunden. Det, denne interesserer sig meest for, er sædvanligen af fremmed og lav Natur. I de Riges og Galantes Salons er Madden, Vinen og Kortspil Sjelen for den selskabelige Nydelse, og Literatur en Uting. Dertil kommer et væmmeligt Gnierie ved Siden af den fordærveligste Ødselhed. —x—

Om forsigtig Omgang med Ild og Lys. Brandanordningen af 19 Juli 1799 har gjort Alt for at forekomme de sørgelige Følger

af uforsigtig Omgang med Ild og Lys; men Skade, at de, som meest omgaaes Ild og Lys, og af hvilke Uforsigtighed sædvanligen meest er at befrygte, i Almindelighed kjende lidet eller intet til Anordningens Bestemmelser i saa Henseende og til de Straffe, den for disses Overtrædelse har fastsat. Hvor mange Tjenestetyender og Børn vide vel, at det er forbudet at kline Lys paa Vægge, Borde, eller andensteds; at hensætte Lys om Nattetider ved Sengen eller ved Sengegardiner, med mindre at det er saaledes bevaret, at det ei kan gjøre Skade; at Hør, Hamp og andre saadanne ildfængende Ting ikke maa henlægges op til noget Skorsteensrør; at i Gaarde, Stalde, paa Lofter og andre farlige Steder ingen maa gaae med Lys, uden i forsvarlige og vel tillukte Lygter; at ingen maa bære Ild eller Gløder i aabne eller ubedækkede Kar paa Trapper, over Gaarde eller Gade, eller gaae med antændt Tobakspibe uden Hytte? — Vel paalægger Anordningens 1ste §. alle Huusfædre og Huusmødre at have Opsyn med deres Tyende, ligesom og Huuseierne med de i deres Huse Boende og Logerende, at de ved deres Haandteringer varligen og agtsom omgaaes med Ild og Lys. Men hvor vanskeligt er det ikke at efterkomme dette Bud i alle Henseender? og i Særdeleshed for Huuseieren? Hvorledes kan han altid vide hvad Beboerne foretage sig inden for deres fire Vægge, eller deres Tyende ved Nattetider, som gjerne, skjøndt meget upassende, anvendes til stor Vask, til Trappers Skuren og andre saadanne Forretninger, hvor Frem- og Tilbageløben med Ild og Lys er nødvendig? — Skulde Brandanordningens Formaal derfor fuldkomment opnaaes, saa maatte Tyendet især, saa meget som kun mueligt er, gjøres bekjendt med de Bestemmelser, der nærmest angaae det. Dette kunde skee paa forskjellige Maader. Et Udtog af Forordningen med nærmest Hensyn til Tyendet, maatte trykkes og leveres eengang om Aaret hver Huuseier. Denne maatte lade samme circulere blandt Husets Beboere, som det maatte gjøres til Pligt, at forelæse det for deres Tjenestefolk og Børn. Det ledige Rum i Almanakken, som nu anvendes til landoeconomiske Bemærkninger, Bonden paa andre Maader kunde

erfare, hvis han ellers skjøtter om at gjøre Brug deraf, vilde være en beqvem Plads til at bringe hine Bestemmelser angaaende forsigtig Omgang med Ild og Lys, til hver Mands Kundskab. Overalt burde der gjøres alt muligt for at give saadanne Advarsler den største og almindeligste Offentlighed. En Følge deraf vilde være, at Ildsvaader, der forstyrre en heel Stads Rolighed, bringe Familier til Bettelstaven, og ofte endog berøve Mennesker Liv og Sundhed, vilde blive meget sjeldne.

Blandede Efterretninger.

Den brittiske Sømand paa Landjorden.

(Slutning; see No. 15.)

Kommer han til London, saa tager han og nogle af hans Bakkekamerader en Hyrevogn, sætte sig med sine Betty Monsoner og Tobakspiber deri, og lade sig kjøre igjennem Gaderne, røgende og med Overdelen ud af Kudskeslaget. Han har altid følt et Slags Frygt for at ride og fortæller derfor med ukunstlet Forundring, ved at omtale forskjellige Ting, som han har erfaret i fremmede Lande, hvorledes han har seet Tyrkerne ride, — "dog have de," siger han, til Forebyggelse af Tilhørerens Vantroe, "for og bag paa Sadelen en Indretning, hvorved de holde sig fast, og Stigbøiler saa store som Skuffer." Han vil fortælle Eder, hvorledes Chineserne drikke, Negrene dandse og Aberne kaste med Cocosnødder, samt at Kong Dony vilde ladet opføre en Leerhytte for ham og gjort ham til Pair i sit Kongerige, dersom han kun vilde have blevet hos ham og lært ham at sye Buxer. I en "Skole for unge Piger" har han en Søster, som med en Blanding af Glæde og Blyhed rødmer ved at see ham, og hvis Forvirring han gjør fuldkommen, ved at lade et Fiirpence-Stykke glide i hendes Haand, sigende høit, at han "ikke har mere Kobber" hos sig. Hans Moder og de ældre Søstre hjemme ere forgabede i Alt, hvad han siger og foretager sig; de erklære ham for en stor Søhelt, og

fortælle ham, at han altid har været en vild Krabat, lige fra den Tid, da han var en Alen stor. Han siger til sin Moder, at hun kunde været bleven Hertuginde i Paranabu, hvorover den gode gamle alvorlige Dame leer og seer sig stolt omkring. Beklage hans Søstre sig over hans Gjækkerier, saa siger han til dem, at de blot ere vrede fordi det ikke er Den eller Hiin. Han skræmmer dem med en Maske, der seer ud som en Nyseelænder, og erholder deres Tilgivelse formedelst sin Underviisning. Han forærer dem Muslingskaller og Haifisketænder, og naar han igien gaaer tilsøes er der ingen Ende paa Taarer, lykkelig Reise, Gud signe Dig, og hjemmebagte Peberkager. — Hans Officier, som gaaer iland, foretager sig en heel Deel af alt dette, kun, almindeligviis, i en høiere Smag. I det Dieblik, da han er landet, kjøber han en Mængde Juveleerarbeide og andre Ting af Værdie, til alle Fruentimmer af hans Bekjendtskab, og næsten med hver Artikel lader han sig narre. Han sender en Kærre fuld af fersk Kjød til Skibet, endskjøndt han tænker at reise til Hovedstaden Dagen efter, og i en Lysestøbers Bod, hvor han skal kiøbe nogle Lys, lader han sig paasnakke et Dousin nye Voxfakler, med hvilke han om Aftenen lader sig lyse til sit Skib, beklagende, at det skjønne Maanelys svækker deres Virkning. En Mand, med en stor Pakke under Armen, tiltaler ham i en ærbødig Tone, og med et Blik, hvori der viser sig Agtelse for hans Sagkundskab og en umiskjendelig Iver for hans Interesse, spørger han, om den ædle Herre ikke vil træde under en bedækket Gang og betragte nogle ægte indiske Shawls. Den galante Lieutenant siger til sig selv, "den Karl seer paa mit Ansigt, at der er noget at tjene hos mig," og beviser det ved strax at lade sig bedrage. Han bringer Shawlet hjem og siger til sin Søster med en triumpherende Mine: "Her, Marie, her er Noget for Dig; det koster mig ikke mere end tolv og er tyve værd, saasandt som det er værd en eneste Dollar." — Hun blegner og vender sig til ham. — "Hvad for tyve, kjære Georg? Hvad, Du har dog vel ikke givet tolv Dollars for det, vil jeg haabe?" — Nei, langt fra. — "Naa, det

er endda en Lykke, thi see, kjære Georg, det hele er ikke mere end en fjorten eller femten Skilling værd." — Hvad, fjorten eller femten Skilling? Er det ikke ægte indisk, er det ikke? Det sagde dog Skjælmen til mig, saa vilde jeg da ønske, — (her søger han at skjule sin Rødmen under Larmen og Skjænden), saa vilde jeg da ønske, at jeg havde givet ham tolv Drefigen istedetfor tolv Guineer! Tolv Guineer! udraaber Søsteren, og vedbliver, imedens hun beklager den stakkels Georg, at fortælle ham, hvad denne Artikel vilde have kostet ham hos Condells, indtil han afbryder hende med Bøn om at gaae ud og kjøbe et Theeservice til sig selv; derpaa smutter han fra hende og iler til nogle Kamerader paa et Caffehuus, hvor han drukner sin Ærgrelse over Shawlet i den bedste Viin, og glemmer den ved at prøve og sammenligne de engelske og vestindiske Skjønheders og Bordglæders Fortjenester. Siden gaaer han til Skuespilhuset, hvor han aldrig har været før, og anseer et Fruentimmer i Hjørnet af en Loge for en Dame af Stand, og naar hun nu, efterat have besvaret hans lange og ærbødige Stirren med et Smiil eller et venligt Blik, vender sig til Siden og holder Lommetørklædet for Munden, saa troer han, at hun leer ad ham, indtil hans Ven river ham ud af Vildfarelsen. Han bliver indført hos Damen, og fra den Tid af venter han, saasnart han seer paa en Dame af Stand (dog uden herved at tænke paa noget Vanærende for det yndige Væsens Reputation), at hun maa skjænke ham et Smiil eller et Kjærlighedsblik. Han holder Fruentimrene for langt bedre, end man ellers troer at de ere, og de forsikkre ham, paa deres Side, at de igjen vilde fæste Lid til Mandfolkene, dersom alle Mænd lignede ham — hvilket, saavidt vi vide, er en Sandhed. Han har virkelig, efter sin Paastand, en meget liberal Mening om Fruentimrene i Almindelighed, eftersom han bedømmer dem alle, saa at sige, med erfarne Sømandsøine. Ikke desmindre troer han dog paa den "sande Kjærlighed" hos den Pige, til hvilken han beiler, for at gjøre hende til sin Kone, hvormeget han end sværmer og hvor længe han end er borte fra hende. Han er egen i Henseende til sine Uhre og sit Linned. Han

forærer Eder Carnioler, antike Signeter, Cocosnødder, indfattede i Sølv, og andre Pretiosa. Trykker han Eders Haand, saa er det, som om den kom i en Presse. Ikke for al Verden vil han paa Gaderne gjøre sig til af sin Uniform. Han er almindeligviis beskeden i Selskab, endskjøndt han lettelig opirres ved Alt, som forekommer ham Uanstændigt. Desuden fortørnes han snart over Sygdom, ja endog kun over Upasselighed, deels fordi han er vant til at commandere Andre og selv at blive betjent med al mulig Ærbødighed og Hurtighed, deels fordi Tanken om at lide Smerter, uden at der er Ære eller Fordeel derved, forekommer ham uforeneligt med hans Kald og er ham ganske usædvanligt. Talenter og Færdigheder, som ikke ligne hans egne, betragter han med stor Ærbødighed. Han bliver ofte vaer, at hans egne bemærkes saa lidet, at han derved har lært, at have Følelse for Andres. Tillige beundrer han den Mængde Kundskaber, som kan erhverves af Mennesker, der ikke have reist saaledes som han, især naar han seer, hvor interessante hans egne blive for disse, saavelsom for enhver Anden. Han bruger sjelden Sømandsudtryk, undtagen for Spøg, i Anledning af en eller anden Gjenstand eller Begivenhed, som strider imod hans egen Levemaade, f. Ex., naar han stedse seer Eder tilhest, spørger han, om I da aldrig tænke paa, at gaae paa Dækket igjen; eller, hvis han seer, at I studere baade Dag og Nat, tør han vel sige, at I stedse hænge over Skibsdagbogen (Log-Book). Han gjør adskillige Bekjendtskaber, og glemmer de gamle mindre end noget andet Menneske i Forretningsverdenen, thi han er saa nødtvungen til at opslaae sin Bopæl allevegne, han erindrer sig sit Fødested med saa inderlig Glæde, alle venskabelige Minder blive paa Søen saa faste i hans Hukommelse, og naar han vender tilbage har han saa meget at fortælle og at høre, at Forandring og Skilsmisse hos ham tabe den hjerteløseste Deel af deres Natur. Endvidere seer han saa mange Sædvaner og Skikke, at han bliver mild og fritænkende i alle sine Meninger, og imedens denne Overbærelse forøger Gjenstandene for hans Hengivenhed, lader den ham heller ikke glemme de ældre. Den menneskelige Omgangs halve Hemmelighed bestaaer i,

ikke at tage det saa noie med hverandre. — Naar Søofficieren er bleven gammel og kommen i Rolighed, er han, dersom han er dannet og fornuftig, en af de behageligste gamle Mænd i Verden, lige velkommen ved Kortspil, formedelst sin Taushed, samt ved Conversation, formedelst sine Fortællinger fra tidligere Dage. Han er en Ven af Astronomien og Reisebeskrivelser, og er udødelig i alle sine Bekjendtes Øine, fordi han har seilet rundt omkring Verden, eller iagttaget Venus's Gjennemgang, eller mistet en Finger ved en Nyseelænders Øxe, eller faaet Fjedre til Foræring af en otaheitisk Skjønhed. Han har et Lysthuus med Taarne og Mure, som ere beplantede med Trækanoner, og i sin Have opstiller han, istedetfor en Statue, Sindbilledet paa sit forrige Skib, Britannia eller Lovely Nancy, som med høirøde Kinder og runde sorte Øine stirre ud i Verden, ligesom forundrede over deres nye Stilling og uvante Omgivelse. (N. M.)

Om Mad. Catalani læses følgende, under 15 Sept. f. A. fra Stokholm: "Først sildigen, efterat hendes Hæders Sommeregn allerede er stegen over Middagshøiden, har hun taget Veien til Skandinavien. Men det var dog i Dag en smuk Høstdag og hun bliver end i Høsten et skjønt Særsyn. — Men mod Dukaterne maatte hver svensk Patriot protestere; thi Dukater ere her i Papirets Land ligesaa sjeldne som modne Vindruer. Tre Rd. Banco i Papir var Prisen for Billetterne, og man havde allerede protesteret mod Anmasselsen og spaaet tomt Huus, da ingen Virtuos nogentid har forlangt mere end een Rdlr. Men Mad. Catalani seirede. Om end Huset ikke var fuldt, saa var dog Kirken det, og 3000 Billetter bleve afsatte."

Berigtigelser og Bemærkninger ved nogle foregaaende Numere.

I Hr. Adjunkt L. Bergs Stykke i Nr. 14, Spalte 214, 13 Linie staaer Fuskeri istedetfor Fuskeri — hvilket har sin Grund i den egne Maade, hvorpaa det forfejlede Bogstav er skrevet i Manuskriptet, som man har søgt paa det nøjagtigste at følge.

Ved Stykket i Nr. 16: Handelsmand Koested til hans Korrespondent i Hjerbek, er forglemt at tilføjes, at det er taget af Følgebladet Nr. 13 til Thisteds Avis.

I Nr. 17 er i Hr. J. C. Langes Svar til Hr. Prof. Dr. Fogtmann indløben, Spalte 260, Lin. 8, den Fejl, at der tales om kort fremsatte Anskuelser istedetfor klart fremsatte.

S. 266, Lin. 23, istedetfor Oldtidens Riis læs: Oldtidens Ros — Lin. 24 istedetfor: eller en anden læs: eller en og anden.

Kjøbenhavns Børs, d. 29 Februari 1828.

Hamburg 2 M. —		à
à vista 218		
Species 219		
Specier solgtes til 13 Rbmk. $2\frac{1}{4}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	155	$155\frac{1}{2}$ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$50\frac{1}{2}$	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$84\frac{1}{2}$	85 Rbd. Sedl.
Dito Dito	$77\frac{1}{2}$	— i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	$102\frac{3}{4}$ Rbd. r S.
Dito Dito	$112\frac{1}{2}$	— Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	98	$98\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	$106\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pC. Dito nye	$98\frac{1}{2}$	99 i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	—	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 19.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 4 Martii 1828.

Erklæring angaaende det af mig forfattede, i 5te Hefte af Nordisk Tidsskrift optagne: Om Engellændernes Tog til Kjøbenhavn 1807.

En Opfordring af en Ven, som vist i dette Tilfælde bedre er i Stand til at bedømme, hvad jeg gjør rettest i med Hensyn til Publicum at gjøre, end jeg, bestemmer mig til hermed at berette og bekjendtgjøre, at det Stykke om Engellændernes Tog til Kjøbenhavn i Aaret 1807, som er indrykket i Professor Molbechs nordiske Tidsskrivts sidstudkomne (femte) Hefte, og som er skrevet af mig, er en Ironie. Jeg vil ikke nægte, at det forekommer mig noget komiskt, at jeg skal befinde mig i et Tilfælde, ligt det, hvori den Maler befandt sig, der, efterat have leveret en Tegning af eet af de Dyr, han saae forspændte for alle de Eqvipager, han mødte, og at have givet det, som han meente, Alt hvad der hørte dertil, lige fra Hoven til Manken, var nødt til at sætte underneden: dette skal være en Hest, og er ikke et Æsel. Imidlertid maa jeg tilstaae, at jeg ikke just føler mig forlegen herved. Ikke blot trøster jeg mig ved at tænke paa hiin engelske Biskop, som, efterat have skrevet en bitter Ironie — jeg mindes ei mere hvorover — og at have holdt den reent vedlige, uden en eneste Gang at have taget Masken lidt til Side, for at give sig tilkjende, maatte see sig nødt til at fortælle Publicum, at Skrivtet var af ham, og at det var Ironie. Den Satisfaction, han siden havde af sin Bog, da Folk først fik at vide, hvad de havde for sig, er jeg langt fra at vente eller at kunne forlange. Men har sligt kunnet skee i et Land, hvor man havde en Swift, og hvor man, vant til Ironie, ynder den meget, saa maa jeg være glad ved, at være bleven advaret om, hvad jeg skylder baade mig og mit Fædreneland; thi, at en dansk Mand skulde ligefrem forsvare hiint Engellændernes Tog og Forhold, vilde dog være for galt. Men jeg trøster mig, som sagt, ei blot med hiin engelske Biskops Exempel; men har endnu Noget, hvorved jeg ei saa meget trøster, som glæder mig. Hvad jeg i dette Dieblik seer mig paa den sim-

pleste Maade nødt til hermed at gjøre, synes mig dog at være et Slags Vidnesbyrd for, at jeg har holdt den ironiske Tone nogenlunde reent vedlige, og saa haaber jeg da, at den af mine Venner, skal blive tilfreds med mig, som jeg engang hørte yttre sin Fortrydelse over, at man dog næsten aldrig saae nogen Ironie, uden at Forfatteren engang imellem faldt ud af Rollen. Virkelig er dette hændtes Thomas Moore mere end engang i hans: "Kapitain Rock's Memoirer," der er en ypperlig Ironie over Engellændernes Fremfærd mod Irland. Men i saa stort et Skrivt var det vel meget vanskeligt at undgaae det. Havde han imidlertid kunnet finde et Standpunct, hvorfra han havde kunnet lade Alt lige meget beholde den samme Charakteer, saa turde vel Ironien være bleven endnu grundigere. Jo renere man holder Ironien, desto mere lader man Sagen fælde sig ved sig selv allene. Hvis nogle Damer komme en Aften til En med smudsige, hullede og ellers uanstændige Klæder, saa sige man ikke: hvor har De da været? ei heller: De er vist gaaet feil! Man tænde hellere et Par Lys flere og sige: vi maae dog sørge for, at vi kunne see vore Gjæster. Vare disse pæne og smukke, saa var deri jo ingen Satire. Man tillægger dem ingen Last, man viser dem kun, som de ere. I det Moralske gaaer Ironien simplest ud paa at stille Principerne, hvorefter der er handlet, saaledes op, at de ved den Maade, hvorpaa de fremstilles, af sig selv komme til at stille sig op lige over for de evige Principer, hvorefter der bør handles. Stemme de nu hermed, saa laster man ei; stikke de derimod ret af herimod, saa fælder jeg dem ikke, thi jeg drager ikke denne Conclusion; de fælde sig selv. Beqvemt kan

man gjøre det ved at berømme Handlingerne saaledes, at man derved uden videre forudsætter Forstandigheden og Gyldigheden af de slette Principer, som ere fulgte i hine Handlinger, og mere forsvarer disse Principer som dem, der egentligen ei trængte til Forsvar, end som dem, hvorom der kunde være nogen sand Tvivl. Jo lempeligere man berømmede, omtrent i en Tone, som den sømmer sig i en fornem Cirkel, desto finere vilde Ironien være. Berømmer man, som med rødblussende Kinder, er Ironien allerede mindre fiin. Imidlertid er det dette, jeg har gjort i hiint Stykke. Indignationen hos mig var for stor, til at jeg kunde ironisere anderledes end med Varme, og nu maa jeg være glad ved at have gjort det. Men en Hovedsag er, at man giver de forkeerte Principer et Udseende af grundede, som naar Holberg berømmer dem, der ikke studere udenlandske Bøger, men gode danske, som ere gjorte af bosiddende Bogtrykkere, af brave Mænd, der ei kunne gjøre sort til hvidt. Mener man, for at jeg skal søge endnu at oplyse denne Sag ved et Exempel, som lige falder mig ind, at Nogen i Grunden har fulgt det Princip: at man skal fordrive Djævelen ved Hjelp af Djævelens Øverste; saa gaaer det ei an, naar man vil ironisere, at opstille disse Ord, eller vise hen til dem; med mindre man vilde skrive en Historie om en fattig Djævel, som idelig stødte an, fordi han ei kunde faae Greb paa retteligen at følge dette saa virksomme Princip, men overalt plumpede til og befordrede Smaalasterne, istedetfor de store og grundige, der ei have saameget Udseende af at være det. En saadan i Grunden humoristisk Ironie, lader sig vel og tænke; men vil man bruge Ironien mere directe, saa gjør man

rettere i, istedetfor hiint Princip, at opstille, eller rettere, som fra Noget, der forstod sig af sig selv, at gaae ud fra den Sætning: at der skal Ondt til at fordrive Ondt, og nu skyde hiin ind under denne, men dog ei med rene Ord. — Dog jeg skal jo ikke udvikle Ironiens Theorie. Jeg skulde blot erklære, at hiint af mig skrevne Forsvar for Engellændernes Tog er en Ironie. Ret vilde jeg ønske, at man hos sig selv vilde oversætte den — dog ved en saa fri Oversættelse, som den i slige Tilfælde maa være — fra Ironiens Sprog i den moralske Betragtnings, især forsaavidt Hensynet til Ærens Love kan henregnes herunder: maaskee man turde finde, at hiint Tog endnu ikke er bleven underkastet en saa skarp og tillige saa omfattende Critik; thi i Almindelighed holder man sig kun til nogle enkelte Puncter. Ogsaa vil man see, at Sagen just er taget fra den Side, hvorfra den meest maa være skjærende for Nationalstoltheden. Hvor maatte ikke Engelland ønske, at det havde kunnet bringe Napoleon til St. Helena, uden at have tilladt sig dette Attentat paa Danmark og derved at have givet sin Nationalfølelse et ubodeligt Knæk. Hvo kan i dette Øieblik tvivle om, at Europa ogsaa uden dette Attentat vilde naaet enten saa vidt, eller til et lige saa godt, ja maaskee bedre Punct? Og hvad har saa Engelland for at have sat Ærens Følelser tilside i denne uhyre Grad? Ikke engang saa Meget, som Værdien af de Skibe og Skibsmaterialier, de toge, kunne de siges at have faaet til Vinding. Thi for Det, hvad Toget kostede dem, kunde de vel have kjøbt det samme, og havde saa kunnet udruste en Flode, som kunde have ødelagt den forenede dansk-franske, om ellers en saadan nogensinde var kommen til-

syne paa Havet, og havde saa undt den danske Sømand den Satisfaction at kæmpe paa og for sine Stavne, istedetfor at han nu saae sig sin Flode frarøvet tillands. Men overhovedet spilte Engellænderne den maadeligste Rolle under den hele Krig mod Napoleon, naar undtages i Spanien. De vare saa bange for, at vove deres Blod til Expeditioner, hvoraf den umiddelbare Vinding ikke ganske lige gik i deres Lomme, at endog Walter Scott ganske ligefrem erindrer os om det. Nogle af deres Tog falde endog i det Komiske. Ogsaa gik det dem flere Gange forunderligt imod Forventning, naar de med al Viisdom havde lagt en Plan, men just ikke saa lige havde tænkt paa, at de kunde støde paa Mænd af Ære, og det nu just maatte træffe sig saa besynderligt, at de stødte paa Mænd af Ære. Walter Scott kan ikke noksom beklage, at det just maatte træffe sig, at den spanske Admiral malheureusement*) troede, at hans Ære fordrede, han burde holde en Kamp ud med de engelske Krigsskibe, som vare sendte ud for at tage det endnu i Fred med Engelland værende Spaniens amerikanske Pengeskibe, og det, uagtet de omtrent vare ligesaa stærke som han, saa at han, mener Walter Scott, jo havde havt Føie nok til at unddrage sig Kampen. Hvad vilde Walter Scott først have sagt, om hiin spanske Admiral havde været svagere, og endda havde holdt en Bataille ud. I Sandhed vi komme endnu til at tilregne os det som en stor Ære, at han ikke bryder ud i et: mirabile dictu! eller credite posteri! da han skal til at fortælle, at det lille Danmark virkeligt ei blot bød sig til at

*) Jeg har læst den franske Udgave og anbefaler den, da Udgiverens notulæ fortjene at læses.

udholde, men endog i Sandhed udholdt en Kamp med den saa store og stærke Expedition fra Engelland 1807, og det uagtet endda Danmarks Armee endnu laae i Holsteen, fordi Danmark, som Walter Scott tidligere har fortalt os, var den eneste Nation, som, da Buonaparte besatte Hannover, vovede at trække en Hær sammen, for at vise, at det vilde vide sine Grændser respecterede, en Hær, der ogsaa 1806, efter Slaget ved Jena, sikkrede Danmark for, at det ikke ved Blüchers Tilbagetog blev oversvømmet af Fiender. — Dog jeg taber mig anden Gang i Betragtninger, da jeg dog kun vilde give en simpel Erklæring. Men til denne har jeg et Forslag til Publicum at tilføie. Det turde vel hænde sig, at jeg oftere brugte Ironien; i det mindste har jeg adskillige Smaating liggende, som ere Ironier, og som dog ved Leilighed maaskee engang blive trykte. Udtrykkeligen oven over saadanne Ting at sætte: "Dette skal være en Ironie," det turde let blive en Ironie, som vilde være alt for fiin, eller alt for lidet fiin, ligesom man vil tage det. Let kunde der jo ogsaa komme en Forfatter, som af Ironie satte en saadan Overskrift over et Stykke, som ikke var ironiskt meent, fordi han ei dristede sig til at tilstaae, at han havde sagt anstødende Ting for Alvor; og hvilken babelsk Sprogforvirring kunde da ei opstaae? Jeg vil da over slige Ting herefter sætte: **Contemplationer**; saa forstaae Publicum og jeg hinanden. Dog kan jeg naturligviis kun love at gjøre det, hvor det nogenlunde kan gaae an.

Kjøbenhavn den 1ste Marts 1828.

Sibbern.

Om Benævnelsen norsk Sprog i Anledning af Morgenbladet 1828 Nr. 20—23.

Er nogen Strid en Ordstrid i egentlig Forstand, så er det vist nok den, om Sproget i Norge bör kaldes **norsk** eller **dansk**; jeg skulde derfor næppe have anset det værd at sætte Pen til Papiret for denne Sag, hvis ikke den lærde Forfatter til det lange Stykke om "Norsk Sprog, Norsk Literatur" i Morgenbladet Nr. 20—23. med al sin Udførlighed havde overset adskilligt, som synes væsentligt og vigtigt at betænke, för man sætter sig på Dommersædet. Jeg må forud bemærke, at jeg ingenlunde selv vil anmasse mig Ret, til at afgöre Striden, men gjerne indrömme det norske Folk den, skönt det således kommer til at dömme i sin egen Sag; da jeg anser det for mit Fædreneland aldeles ligegyldigt, hvad Udfaldet end monne blive. Men vor Forf. kan jeg ikke indrömme denne Ret, da han synes alt for stærkt greben af patriotisk Iver imod de Hrr. **M. C. Hansen**, og **P. T. Hanson**, fordi de have vovet at skrive "det **danske** Sprogs Syntaxis", samt "**danske** Gloser" *til* en tysk Læsebog o. desl. og ikke ænset to anonyme Stykker i Rigstidenden, eller Hr. Bergråd Petersens "Betænkning over andet Udkast til en Lov om Norges Bergværker." S. 497—549 (måskje tre Personer i én patriotisk Værelse).

Först må jeg på egne og Landsmænds Vegne yde Hr. **M. C. Hansen** den hjærteligste Tak for hans Forsøg til at udfylde et betydeligt Hul i vor Literatur. Dernæst må jeg bemærke, at vor Forf. i Morgenbladet sammenblander to aldeles forskjellige Spörgsmåle, nl. 1) om det gamle nordiske Sprogs rette Benævnelse, 2) om Benævnelsen af det i Norge nulevende Skriftsprog og dannede Sprog. Det første vil jeg ikke her indlade mig i, for ikke at göre mig skyldig i Forfs. Fejl; men det er dog artigt nok, at den störste islandske Historieskriver **Snorre Sturlesen**, just i den Bog, hvor han taler om Ynglingeætten i Sverrig og alle de gamle berömte Konger i Norge lige til hans egen Tid, udtryk-

kelig siger, at han skriver om de Høvdinger, som "á danska túngu hafa mælt." Han har vist altså ikke anset det for nogen Forklejnelse for Nordmændene at tale det samme Sprog som Danerne, ej heller troet at støde den norske Regjering, som han var særdeles hengiven og besang i udødelige Æredigte, ved at benævne det fælles Sprog med det til hans Tid bekjendte og almindelig antagne Navn. Dette Eksempel fra så gammel en Tid og af en så berömt Mand, som dog unægtelig var langt mere norsk end dansk, synes mig burde betage vor Forf. hans Ængstelighed, og göre de ovennævnte Hrr. Hansen og Hanson angerløse og fri for Aktors Tiltale i denne Sag.

Hertil kommer at Ordet Norsk ikke synes bestemt nok; ti f. E. Hallagers norske Ord og Talemåder med de tilföjede norske Viser, må vel dog være norske. De norske Ord i Pastor Munchs Saga 1ste Bd. Kristiania 1816, må vel også ansees for norske, da han selv siger i Forerindringen S. 210. "Det første Ord i Glossariet er det Islandske, eller rettere gamle Nordiske, det andet det Norske, og derefter kommer den Danske Oversættelse". Men sådanne Ord som Aust for Øst, Barnesæng Barselsæng, Bein Ben, belje, gaule brøle, Gjeit Gjed o. s. v. forekomme jo slet ikke i vor norske Aristarks Sprog i Morgenbladet. Han skriver jo altså ikke en Gang selv Norsk, når man ser sig til! Hvorfor vil han da endelig, at det skal hedde sig, at være Norsk, hvad der ikke er det? Den nys anførte Norsk, er kaldet så efter to indfødte nyere norske Forfattere, det vilde være let at anføre flere, jeg vil kun tilföje en ældre Autoritet, som vor Forf. selv har anført, nl. Kong Kristoffers Privilegier for Bergen, dat. København 1443. "Så byde vi alle udlændiske Embedsmænd, som udi Byen ere, at betale og udgive til os den årlige Rente, som kaldes på Norsk Bordleding." Er det ikke dog soleklart, at her tales om et bestemt Ord, som udelukkende norsk, hvilket heller ingen dansktalende, være sig Dane eller Nordmand, vil forstå uden Forklaring. Sålænge har Navnet Norsk da været brugt til at betegne noget, som netop skilte sig fra det fælles Sprog, som altså på en Måde var modsat det, man nu med Vold og

Magt vil kalde Norsk! Også er Norsk bekjendt i denne Betydning, hvor som helst det er bekjendt hos fremmede Folkeslag; f. E. i Adelungs Mitridat. 2den Del, Berlin 1809 S. 302 fg. findes en udførlig Efterretning om "Norwegisch" med tre Sprogprøver, der lyde som så. "Din Wilia geskia på Jorden, som handt er udi Himmelen. — Sje di Wöllie her å Jera, sem den sjer i Hiimlen. — Veya thine mota vara gort o Yurn, sinna gort i Chimrie." Er det nu dette Sprog, Nordmændene ville opdyrke, og hvori de ville skabe sig en Natsional-Literatur, så have de unægtelig Ret til at kalde det Norsk, som det er, og enhver ærlig Dane vil straks opgive sin Fordring på Delagtighed deri, det tör jeg dristig love. Men er det vort fælles, sædvanlige dannede Sprog, som de endnu for det første tage til Takke med, så synes Benævnelsen Norsk (ihvor ofte den end måtte findes anvendt dertil) at være aldeles tvetydig og derfor ubekvem; med mindre man tilföjede en karakteristisk Bestemmelse, som Höj-norsk eller Stor-norsk eller, hvad jeg tror at have hørt anvendt af andre: det kongelige norske Tungemål.

Hvad nu Benævnelsen Dansk angår, så vilde det være urimeligt og skændigt, at nægte eller nedsætte Nordmændenes Fortjenester af vort fælles Sprogs Uddannelse; men de Nordmænd, som have arbejdet mest derpå, have selv troet, at det var Dansk, de skreve, og, ligesom de danskfødte, der delte Arbejdet med dem, søgt at hæve sig over det lokale og bondagtige, der var brugeligt i deres Fødeegn, hvilket og på begge Sider synes ligeså naturligt som nødvendigt, hvis de vilde læses i begge Riger, og virke på begge Folk. Til Eksempler må tjene, Peder Claussön, Prest til Undal, der siger i Fortalen til sin Overs. af Heimskringla: "Denne samme Snorre Sturlesöns Krönnike haver jeg udset på Danske, Anno 1599." Ligeledes siger Holberg i de ortografiske Anmærkninger ved Forvandlingerne. Kh. 1726. S. 93. "Såsnart jeg begyndte at tale, blev jeg sat udi en tysk Skole; ti mine Forældre ræsonerede med andet got Folk i deres Nabolav således: Lad ham kun brav øves i det tyske; det danske læres af sig selv, det er at sige: Lad ham lære Tysk i Skolen; Dansk kan han for intet lære af Smådrengene

på Gaden. Således bleve de fleste År af min Barndom bortdrevne ved at lære Tysk udi Skolen og Dansk udi Ammestuen." (NB. i den Stad Bergen udi Norge.)

Da således Nordmændene i lang Tid, ligesom vi, have kaldet det fælles Sprog Dansk, så er det blevet bekjendt under denne Benævnelse fra Neva til Tejo, fra Grönland til Indien, såvidt som Holbergs og Vessels, Evalds og Baggesens, Suhms og Schönnings Navne have nået. Alt hvad der er oversat på fremmede Sprog er oversat af Dansk, enhver Ordbog er tysk dansk, fransk-dansk, engelsk-dansk, latinsk-dansk, — ja lapponico-danico latinum (Nidrosiæ 1768), og snart græsk-dansk og hebraisk-dansk! Hvorledes ville da Nordmændene bevæge, jeg vil ikke sige os Daner, men alle Evropas Folkefærd til at forandre Talebrug, og kalde dette Sprog Norsk? Men kan det umulig skje; bliver Holberg evig en dansk Forfatter, om han også ti Gange havde været født i Norge; hvor dårlig er da den Forfængelighed, at kalde det norsk, som de nu herefter udgive, og derved i hele Verdens Öjne give Slip på den Ære, som de i Sekler have arbejdet troligen på at indlægge sig!

Hvortil nytter også den tomme Lyd af norsk, om noget, som dog ikke er bestemt og udelukkende norsk? Nordmændene ville dog umuligen kunne nægte os Danske en stor Del i Sprogets Dannelse og Literaturens Hæder, ja vel större end de selv have. Det ringeste Blik på Sprogets Historie fra Christen Pedersen til A. Ohlenschlæger måtte i så Fald gjendrive dem. Trosforbedringen med Bibeloversættelsen og alle didhörende Skrifter er jo dog udgået fra Danmark. Den hele Masse af Oplysning og Kundskaber er jo udströmmet over begge Rigerne fra Københavns Universitet. Lovgivningen er jo udstedt af den fælles Regjering i København, lige ned til den endnu levende Slægt. Hvorledes kan det da nægtes at Danmark har haft, og efter Kulturens historisk-bevislige Gang måttet have stor, ja åbenbare den störste Del i det fælles Sprogs Dannelse og det fælles Bogvæsen? Dette er vel og Årsagen til at man efter tavs Overenskomst nu i flere Hundredår har kaldet Sproget og Bogvæsenet Dansk. Under dette Navn have begge nu begyndt at tildrage sig

Opmærksomhed i fremmede Lande; ikke blot Sverrig og Finland, men også i Tyskland, Nederlandene, Frankerig og Engelland gives adskillige Lærde, som dyrke og ynde den danske Tunge; når ville Nordmændene alene skaffe sit norske Sprog, som, snart sagt, intet Menneske har hört nævne, og sit norske Bogvæsen, som ingen Bøger har at opvise, en lignende Hæder? Det er billigt at kalde norsk hvad der angår Norge, norsk Handel, norsk Lovgivning, norsk Regjering, norsk Almuesprog o. s. v., men at kalde det norsk, som er fælles for Danmark og Norge, synes ligeså underligt, som at sige den norske Halvø o. desl., al den Stund Norge ikke udgör Hovedlandet, ligeså lidet i den ny som i den gamle Forening. Hvem taler vel om det sveitserske eller k. k. østerrigske Sprog og Bogvæsen? Aldrig ere heller Nordamerikanerne faldne på, at kalde sit Sprog Nordamerikansk isteden for Engelsk, uagtet de for så vidt ere komne videre end Nordmændene, at de alt have ført Krige med Engellænderne, og selv have at forsvare sin Uafhængighed og Natsionalitet imod Englands Indgreb fra umiddelbar tilgrændsende Provinser.

Er Nordmændenes Mening derimod, som ovenfor omtalt, at forandre og fornorske selve Sproget, og således virkelig begynde en ny Natsionalliteratur, så måtte man da til at oversætte Bibelen o. s. v. på Norsk, og så vilde man snart give Folket Afsmag for de hidtil i Danmark og Norge udkomne Bøger, og just derved berøve det den Fordel at eje en Natsionalliteratur, og sætte dets Oplysning og Dannelse den vældigste Dæmning i Vejen. Dog derpå kan vel næppe nogen klog Nordmand tænke for Alvår. Det torde derfor blive såvel hæderligst som fordelagtigst for det norske Folk at våge med Omhu over det fælles Sprogs Renhed og Rigtighed, og lade sig nöje med det hidtil bekjendte Navn, hvori der ikke kan ligge noget krænkende nu, mere end i Snorre Sturlesens Tid, da Norge var et uafhængigt Rige. Den historiske Oprindelse til dette Navn, eller Årsag til dets almindelig udstrakte Brug, tildels grundet i Landenes gjeografiske Beliggenhed på Jordkloden, ville Nordmændene dog i Evighed aldrig kunne forandre eller udslette af Evropas Årbøger.

R. Rask.

Indenlandske Efterretninger.

"Damfiskeriet er en for Hertugdømmet Holsteen ejendommelig Gren af Landøkonomien, som kun meget faa Lande have tilfælles med det, og maaskee vil det ikke i noget Land opnaae en saadan Fuldkommenhed som her. Dammenes Areal bliver efter en vis Orden og Følge afvexlende brugt snart til Fiskerie, snart til Kornavl, til Høbjergning og til Græsgang paa samme Maade, som den holstenske Landmand systematisk afvexler med sine Agres Brug til Korn- og Qvægavl." I Thaers Annaler 1800. I. 53-63 læser man en Beskrivelse over de holstenske Karpedammes Indretning. Det Kjøbenhavnske Videnskabernes Selskab havde for det Classenske Legat gjort Damfiskeriet til Gjenstand for en Prisopgave; og tilkjendte en Afhandling af Hr. Landinspektør Gudme Prisen. Denne Afhandling er nu udkommet paa dansk (hos Popp Østergade No. 72 for 72 Skill.) "Naar man seer paa Damfiskeriet i det Hele, saa maa det, som enhver Fabrik, være desto fordelagtigere jo større det er, fordi alle dertil nødvendige Redskaber maa anskaffes og holdes vedlige, saavel ved et mindre som ved et større Fiskerie, fordi et større Anlæg er forbundet med ubetydeligt større Bekostninger, og endelig fordi de Kundskaber man maa have og erhverve sig, og den Opmærksomhed Opsynsmanden maa anvende derpaa, ikke bør være ringere ved Anlægget af et mindre end ved et større Fiskerie." — Et fuldstændigt Damfiskerie kan kun udføres i Forening af hele Distrikter. Da et saadant, med Kyndighed anlagt og bestyret, er fordelagtigt, saa fortjener den gode Anvisning, som benævnte Prisskrift giver, hvortil hører et Stentryk, megen Opmærksomhed.

Blandede Efterretninger.

(Meddeelt.)

I Anledning af Hr. L's. Udbasunen af den homøopathiske Lægemethode.

Hr. Gehejmeraad og Livlæge von Wedekind i Darmstadt har fuldkommen beviist, at

denne Methode slet ingen Værd har. Den Tid er nær, da man vil finde det ubegribeligt, hvorledes et saa aldeles grundløst og paa de forunderligste Hypotheser beroende medicinsk System blot et Øjeblik har kunnet vildlede Lægerne. I Overbevisning om denne Læres totale Nullitet ere nu omstunder ikke allene alle indsigtsfulde Læger enige, men den har ogsaa mistet nogle af sine forrige Tilhængere. Ikkun af den med Alderdom følgende Kraftløshed lader det sig forklare, at en berømt Veteran har kunnet lade sig forlede til at beskytte og søge at udbrede saa absurd en Lære.

(Af Ergänzungsblätter zur Jenaischen Litteraturzeitung. 1828 No. 8.)

Demoiselle Sontags Hylding. Aldrig er der vel blevet bragt Sangerinder saadanne Hyldinger, som i vore Dage. Fordum belønnede man dem, naar deres Talent var overordentligt, med Penge; nu yder man dem Offere, som ellers kun store Helte, Lærde og Kunstnere tildeeltes. Man høre hvad Berliner Conversations-Blatt beretter om Dem. Sontag: Allerede i mange Aar er vort Porcellainsfabrik her berømt i Udlandet ved sine Arbeider, og ligesom man fra Rom forsender, som de kostbareste Foræringer, musiviske Malerier, og fra Paris Goblins, saaledes ere i det Berlinske Porcellainsfabrik for Keisere, Konger og Hærførere blevne forfærdigede Foræringer, og disse Arbeider have i Engelland og Frankrig beholdt Forrangen fremfor alle andre. Et nyt Bevis paa sin høje Konstfærdighed og Smag gav Fabriken ved en Vase, hvilken adskillige Venner og Velyndere af Konsten, som vi erfare, uden nøjere personligt Bekjendtskab, af reen Erkjendelse af den Kongelige Kammersangerinde Dem. Sontags Talent, have ladet forfærdige. Paa den ene Side sees det Königstädtische Theater, og Demois. Sontags Bolig, paa den anden en Blomsterkrands og en Lyra, med gyldne Stjerner, malede af Prof. Völkers konstfærdige Haand. Gjennem Blomsterkrandsen slynger et Baand sig, paa hvilket de Roller og Operaer, hvori Demois. Sontag er optraadt paa Königstädt-Theatret. Disse Blomster ere ikke valgte uden Betydning, f. Ex. Sneeblom-

ster (Bertha i Sneen), Violen (Angelina i Cenerentola), Laurbær (Laura i Cosi fan tutte), rød Rose (Lilla i Cosa rara). — Omkring Foden af Vasen ligger en Epheukrands og derimellem læser man: Erinnerung an Berlin d. 5 Sept. 1827. Begge Hovedmalerierne ere adskilte ved en Zirat, der bestaaer af Arabesker af Theater-Emblemer, der dannes af aabne Nodebøger med Steder af de meest yndede Operaer. Paa Vasen laae et Digt trykt paa hvidt Atlask med gyldne Bogstaver. Med Føie kunde man her spørge:

Hvad levner Du, o, Tydskland! Dine Vise,
Din Keppler, Goethe, Schiller, Kant,
Naar saa Du hædre vil en ung Aktrise,
Som blot ved Sang Dit Bifaldt vandt?
Mon gamle Fritz i Graven ei sig vender,
Naar slig en Vase man Aktrisen sender?

Bemærkning.

I dette Blad No. 17, Spalte 266, blev, i et meddeelt Stykke om den Concert, som den 20de Febr. blev givet til Fordeel for Bombebøssen og Hr. Skuespiller Kirchheiner, efter venskabelig Overeenskomst, anført: at en Sang til Dannebrog af Professor Rahbek blev afsjungen. Dette maae berigtiges. Concertens anden Afdeling skulde nemlig, efter Plakaten eller Bekjendtgjørelsen om Concerten, (see Adresse Avis No. 40) have været aabnet med "en Sang til Dannebrog af Hr. Professor Rahbek." Istedetfor denne bebudede Sang, gav man en anden af Hr. Kommandeur Wulff, hvilken Plakaten havde sat under 1ste Afdelings 1ste Nummer. Den gjaldt ogsaa Dannebrog, og Anmælderen troede Plakatens Ord, at den var af Hr. Professor Rahbek. Nu læser man i Kjøbenhavnsposten No. 18, at samme Blads Udgiver "er bemyndiget til at bemærke, at der til Bombebøssens sidste Concert hverken er forlangt eller skrevet nogen Sang til Dannebrog af Hr. Professor Ridder Rahbek, og at en saadan Sang følgeligen ligesaalidt er afsjungen." Man finder det besynderligt, at denne Bemærkning er, — (og, som det synes, ikke velvilligen) — stilet mod Skilderiet, istedetfor at de rette Vedkommende synes at være de, der udstædte Bekjendtgjørelsen og Plakaten. Fremdeles: at den ikke er givet i Adresse-Avisen, hvorigjennem Bekjendtgjørelsen blev udspredt, og hvorved Anmelderen, der hørte Concerten, blev vildledet i Henseende til Sangens Forfatters Navn, — eller til Redaktøren af Skilderiet, til hvilket Blad dernæst Berigtigelsen vel henhørte, og hvor man ikke nægter Optagelsen af enhver beføiet, eller velvillig Bemærkning, men tvertimod med Erkjendtlighed modtager, udbeder og benytter samme. Om det ikke er en Uskik, at man ved Concerter jevnligen tillader sig at afvige fra Plakaternes Indhold? er et Spørgsmaal, man ved denne Leilighed fremsætter.

Kjøbenhavns Børs, d. 4 Martii 1828.

Hamburg 2 M. —		à
à vista 217		
Species 219		
Specier solgtes til		
13 Rbmk. 2¼ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler		
pr. 100 Specier	155	155½ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler		
pr. Rdlr. Rigsgjeld	50	50¼ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	84	84½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	77½	— i Banco.
Nationalbank Obligationer		
(af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½ Rbd. r S.
Dito Dito	111¾	112 Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl.		
Renter pr. 6 Januar	98	98½ Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan		
ved Hambro & Søn	106	106¼ i Banco.
4 pC. Dito nye	98½	99 i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	—	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 20.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 8 Martii 1828.

Theologiske Blandingsstykker.

(Indsenderen anseer sig for beføiet til at erklære, at de Smaastykker, som med den Overskrift: "Nationalisternes Daad og Anti-Rationalisternes Tro" vare indrykkede i dette Blads Nr. 17, ikke hidrørte fra ham, samt tillader sig endvidere ved denne Lejlighed at bemærke, at han fremdeles som hidtil vil være kjendelig paa sin eengang valgte Overskrift og paa sit Slutningsmærke.)

10. Chiliasmus i Aaret 1828.

Man seer af offentlige Blade, at der endnu er Liv i dette Udyr. To Jordrystelser i det Würtembergske have sat Overtroen i levende Bevægelse. Hvor man i denne Egn kommer hen, tales ikke om andet, end om Verdens Ende, om Aabenbaringer i det 4de Kapitel af Ezechiel og om skrækkelige Ting, som, foranledigede af Tyrkerne, skulle tilbrage sig i Aaret 1830. Denne Overtro har umiskjendelig sin Rod i de stedse mere om sig gribende Pietister, samt i Mysticismen. — Mon ikke Grundtvigs Oversættelse af Irenæus skulde kunne bidrage til beslægtede chiliastiske Ideers Udbredelse ogsaa i Danmark?

11. En mærkværdig Overgang til Protestantismen.

I Hamb. Corresp. Nr. 34 mældes fra Genf, at den franske Gejstlige Armand Saintes, bekjendt ved en forsøgt Gjendrivelse af Montlosiers Skrift mod Jesuiterne, for kort siden i denne By er traadt over til den protestantiske Kirke, og at han agter som Prædikant af sin nye Konfession at vende sig mod Norden. — (Uden mindste Anvendelse af nedenstaaende Tanke paa nærværende Tilfælde, kan Indsenderen dog ikke afholde sig fra dens Ytring. Det kunde nemlig ikke være en Forsvarer af Jesuiterne uligt, at skrømte Antagelsen af den evangeliske Tro, for under denne Maske desto bedre at kunne drive sit proselytmagerske Spil blandt forblindede Protestanter. Det igjentages endnu engang, at dette blot er en løs Tanke, idet man hidtil ingen tilstrækkelig Grund har til slig Mistro mod Hr. Armand Saintes. Men det synes ikke overflødigt, især i vore Tider, da baade

evangeliske og katholske Jesuiter røre deres tvegede Tunger med en Kraft og Veltalenhed, som, hvis den ikke fandt tilbørlig Modstand, snart vilde udrydde al fornuftig og evangelisk Christendom af Jorden — det synes ikke overflødigt, siger jeg, stundum at gjøre veltænkende men svagsynede Mennesker opmærksomme paa, at de nye Jesuiter, hvad enten de hedde Katholiker eller Protestanter, ligne de gamle som een Støvle den anden.)

12. En ny Lærebog.

Man læser i Norske Rigstidende Nr. 16, at Prof. Stenersen i Christiania har udgivet et "Forsøg til en Lærebog i Religionen til Brug for de lærde Skolers højere Klasser." Saadanne Bøger fortjene, for den uberegnelige Indflydelse, de kunne have, alvorlig og prøvende Opmærksomhed, og da det ikke ligger udenfor disse Blandingsstykkers Grændser, at iagttage, hvad Religion man i Norge indpoder Folkets tilkommende Lærere og Videnskabsmænd; saa turde det ikke være umuligt, at bemældte Lærebog her vil blive nærmere vurderet.

13. En Erklæring fra Dr. Wegscheider.

I den Halliske Allg. Lit. Zeit. Dec. 1827. Nr. 298 findes en kort "Erwiederung" fra ovennævnte Lærde i Anledning af adskillige Opfordringer til ham, om at bestride de af Dr. Hahn i Leipzig i Fjor gjorte Angreb paa Nationalismen. Den indeholder tre Punkter; først troer Dr. Wegscheider det "aldeles unyttigt" at forsvare sit System mod et saa urimeligt Angreb, som Dr. Hahns. Han finder det endvidere "selvmodsigende og underligt", at en Mand, der i mange og væsentlige Lærdomme selv beviislig er afvegen fra den gamle

kirkelige Orthodoxi, alligevel anmasser sig at lyse Kjettere i Band eller vise dem ud af den evangeliske Kirke. Endelig tvivler han ikke paa at, endskjønt Dr. Hahn har fundet for godt, for ramme Alvor at igjentage i den sachsiske og preussiske Kirke det "æventyrlige Foretagende", som i den danske mislykkedes for "Ex-Pastor Grundtvig og Konsorter"; ville dog de nævnte tyske Kirker opføre sig "ikke mindre værdigen og ægte protestantisk i denne Sag, end den danske Kirke og dens priisværdige Regjering i hin." (Hvo som ønsker grundig og tilforladelig Oplysning om den Hahnske Fejde, kan finde den i samme Lit. Tidende for Novbr. f. A. Nr. 281 ff. Man læser der ogsaa den morsomme Efterretning, at lystige Hoveder have faaet den lidet sublime Idee, at kalde Dr. Hahns Disputations-Akt af 4de April 1827: "en mislykket Hanefægtning.")

14. Den lærde Dr. Rudelbach.

Saaledes tituleres Dr. Rudelbach af Dr. Baden i hans nylig udkomne Flyveskrift om den protestantiske Kirkes Forhold til Staten. Herved paatrænge sig tvende Spørgsmaale, det ene: er Dr. Baden den Mand, der forstaaer sig paa theologisk Lærdom? og det andet: med hvad Ret kan det siges om Dr. Rudelbach, at han er lærd? Det første Spørgsmaal vil man her ikke indlade sig paa at besvare; men det sidste synes at fortjene en nøjere Overvejelse. — I en Sag af denne Natur kommer alt an paa, hvad man egentlig mener med det Tillægsord lærd. Dersom man ved en Lærd blot forstaaer saadan Een, som har megen Læsning i en Mængde af gamle og nye Skrifter, skrevne

paa gamle og nye Sprog, uden at tage Hensyn til, hvorledes samme Person er sindet og hvorledes han anvender sin megen Læsning; da kan ingen med Grund ville frakjende Dr. Rudelbach Prædikat af Lærd. Men indbefatter man i Begrebet om Lærdom desuden den Belæstes Tænkemaade og Sindelag, forsaavidt samme er eller bør være en Følge af selve Læsningen, hvorved altsaa det rigtige eller urigtige i denne kommer i Betragtning, samt tillige den Brug og Anvendelse, som gjøres af den ved Læsning erhvervede Kundskab, og forstaaer man ved den Lærde en Mand, som ved Hjælp af udbredt og rigtig anstillet Læsning har erhvervet sig en Skat af grundig Kundskab, og derhos forstaaer at anvende hæderligen i Livet det Gode, som han i Studerekammeret flittigen har tilegnet sig: da bliver det højst tvivlsomt, om en saa æreful Benævnelse kan tilkomme Dr. Rudelbach; thi i hans Skrifter findes vel mangfoldige Spor til udbredt og meget omfattende theologisk Læsning, men til at samme har været rigtig anstillet, f. Ex. uden Eensidighed og Fordom, eller haft gavnlig Indflydelse paa Hr. Doctorens religiøse og moralske Theori og Praxis, dertil finder idetmindste Indsenderen saare faa Spor. Den rigtige Anskuelse af Tingen bliver da vel denne: at man gjør bedst i at betragte Dr. Rudelbach, forsaavidt som man hidtil kjender ham, ikke som lærd Theolog, men som et Slags Monstrum af ufornuftig theologiserende Erudition. Sandheden af denne Sætning vil blive end mere indlysende, naar man læser den Opsats, der nu følger.

15. Urimeligt Ræsonnement og vrang Skriftfortolkning af Dr. Rudelbach.

Ikke blot i ovenstaaende Stykke, men allerede tilforn er det i disse Optegnelser blevet ytret, at der i alt, hvad Dr. Rudelbach skriver, forekommer meget, som gjør hans Lærdom mistænkelig, saasom falske og skjæve Anskuelser, vandig Snak og deslige. Dersom denne Paastand var ubeviislig, saa vilde Indsenderen, idet han fremsatte den, ikke være sig stort bedre ad, end den Mand, han dadler; men det, som her er sagt, kan bevises, og derved faaer Sagen et ganske andet Udseende. Dog, skulde man udhæve og formelig beviisliggjøre den Mængde af baade logiske og theologiske Bommerter, samt af vrange Skriftfortolkninger ꝛc. ꝛc., hvori Dr. Rudelbach har gjort sig skyldig, da blev man, skjønt Sagen i sig selv slet ikke er vanskelig, just formedelst Mangfoldigheden næppe færdig i nogle Aar. Da det nu vilde være taabeligt, at paatage sig et saa seent og lidet frugtende Arbejde, og da desuden Exempler bedst oplyse hvilkensomhelst Paastand og tillige kunne lære dem, der interessere sig for Sagen, at finde andre lignende Exempler; saa vil man her indskrænke sig til et Par saadanne, hvilke derhos ere instar omnium d. e. lige saa kraftige, som alle de andre tilsammentagne.

I sin berygtede Recension af Prof. Müllers Dogmatik fremkommer Dr. Rudelbach med en underlig Apologi for Satans personlige Existents. Deri hedder det blandt andet: "Og ej behøve vi engang her" — nemlig hvor det gjælder, om at indsee det daarlige i en Philosophi, der forkaster Satan som personlig existerende — "nogen fremmed Erfaring eller noget apostolisk Syn for Sagen.

Thi.... med eet Ord: den Christne veed det umiddelbart...., at der er en Satan til" *). For at Læseren ret skal kunne føle det dybe i denne nydelige Tirade, som her ikke engang er given i al sin Nydelighed, hidsættes følgende oplysende og forklarende Noter. Ved de "vi", som vor Forfatter omtaler, kan han ikke ret vel forstaae andre, end sig selv og Ligetænkende; thi han indseer vistnok selv, at andre skikkelige Folk trænge just til det, som han siger ikke at behøves. Med de Udtryk, "fremmed Erfaring eller apostolisk Syn for Sagen" maa han nemlig mene det nye Testamente, eftersom dette er det eneste authentiske Dokument, hvori et saadant apostolisk Syn muligen kan findes fortalt. Ved Benævnelsen: "den Christne" kan han heller ikke, dersom der er mindste Fornuft skabt i ham, ville antyde nogen anden end en saadan, der har samme Tro, som han selv og hans Lige, thi det er bekjendt nok, at han fradømmer alle andre Christennavnet. Forfs. Mening med det hele bliver altsaa denne: Jeg og mine Lige behøve ikke engang det nye Testamente for at fatte Satans Existents; thi saadan Een, som jeg og mine Lige, veed det umiddelbart, at Satan er til. — Herimod kan der nu rigtignok ikke være det allermindste at indvende, og Forfs. Ræsonnement indeholder for saavidt ingen Urimelighed, som det umiddelbare visse er aldeles subjektivt og altsaa indisputabelt. Men det er højst urimeligt og selvmodsigende, hvilket en Dr. Philosophiæ burde vide, at ville med subjektive Grunde bevise noget for andre; saasom disse andre enten slet ikke behøve saa fortræffelig en

*) See Theologisk Maanedsskrift, 9de B. S. 227.

Beviisførelse, eller aldeles ikke kunne have den tilsigtede Nytte af samme. At nu Forf. har villet bevise noget for andre, kan han paa ingen Maade fragaae, efterdi han deels har brugt Partiklen "thi", der er bevisende, idet den siger det samme som: nu kommer Grunden; deels har ladet sin smukke Tirade udkomme paa Prent. Altsaa har Dr. Rudelbach gjort sig skyldig i stor Urimelighed og Selvmodsigelse.

Vil man have et frappant Exempel paa Dr. Rudelbachs vrange Skriftfortolkning, saa har man blot nødig at lade Øjnene bevæge sig fra Enden til Begyndelsen af samme Linie, thi hvor nysanførte Pasiar begynder, der ender Forf. en skammelig Anvendelse af et Bibelsprog. Han omskriver nemlig Satan ved: "den, som kan fordærve Sjæl og Legeme i Gehenna." Uagtet Forf. klogt nok ikke udtrykkelig citerer det Skriftsted, han betjener sig af, er det dog klart, at han har været sig bevidst at anvende et saadant; thi han bruger Anførelsestegnene (""). Stedet staaer hos Matth. 10, 28. og indeholder vor Herre Jesu egen Tale, hvilken hos Luc. 12, 5. udtrykkes meget stærkere saaledes: "Men jeg vil vise Eder, for hvem I skulle frygte: frygter for den, som haver Magt til, efter at have slaget ihjel, at kaste i Helvede; ja, jeg siger Eder, frygter for ham!" Enhver, som vil bruge sin Fornuft, seer let, at Meningen af disse Ord betragtede i deres Sammenhæng er denne: Stoler paa Guds vaagende Forsyn og frygter hverken Mennesker eller andre, som kunne slaae Legemet ihjel (f. Ex. Udyr, Djævle og deslige); men frygter alene den almægtige Gud, som kan og vil straffe Eder baade i dette og i det andet Liv,

om I ere onde. Denne Fortolkning af Stedet er uomstødelig; thi deels ligger den anførte Mening i Ordene selv, deels stemmer den overeens med hele det nye Testamentes Religionslære i Almindelighed, og med hvad der siges om Satan i Særdeleshed. Det kan nemlig med mangfoldige Steder af baade Evangelierne og Brevene bevises, at Christendommen fordrer det som Pligt af sine Bekjendere, ingenlunde at de skulle frygte for Satan, men tvertimod at de uden Frygt skulle bestride, bekæmpe og overvinde ham. Hvorledes denne Pligt lader sig udføre, derom bør ingen fornuftig Christen være i Uvished. — Men hvad gjør nu Dr. Rudelbach? Ved sin usle Anvendelse af Skriftens klare Ord beskylder han vor guddommelige Frelser, for at have befalet sine Bekjendere, at frygte for Satan! Hvorledes en saa elendig Interpretation, eller rettere Distorsion kan bestaae med christelig Theologi og Skriftfortolkning, er noget, som Indsenderen idetmindste ikke formaaer at indsee.

Det er saaledes af disse to Exempler beviist, at Dr. Rudelbach, uagtet al hans formeentlige Lærdom, dog heel vel kan gjøre sig skyldig ikke blot i urimelig og selvmodsigende Snak, men og i Skriftfordrejelse. — Indsenderen slutter dette Stykke med følgende Betragtning. Dersom Dr. Rudelbach, da han nedskrev den Side, hvorfra ovenstaaende Exempler ere hentede, ikke selv vidste, at han begik noget urigtigt; da gjør dette hans Forstand saare liden Ære. Men dersom han vidste det, dersom, siger jeg, han var sig bevidst at gjøre noget utilbørligt: hvad skal man da tænke om hans Hjerte? —

(m.)

(Indsendt.)

I 3 Binds 11 Stykke af Pappes tydske Lesefrüchte, 1827, findes, forfattet af Pappe selv, en meget klar Udvikling af det høist priisværdige Institut "Hamburgischer Leibrenten-Verein von 1826." Hvorfor nødes Enhver, der ønskede paa den Viis at betrygge sine Efterladte en Sum, til at tye did, i det Fremmede ogsaa optages deri? Kan det ei af vor saa menneskelige Regjering ventes, at en lignende, maaskee endog en endnu mindre trykkende Indretning vil som snarest under Statens Garantie vorde oprettet her ogsaa, saa at Fader kan for Børn, Mand for Kone, Ven for Ven, Individ for sig selv betrygge, eller dog i det mindste forsøde Fremtiden? Maatte ei dette Ønske, som saa mange andre, bortkastes uprøvet af Vedkommende!!! Det haabe saare mange.

Indenlandske Efterretninger.

Viborg. Paa Tamperdagen (d. 27 Febr.) var det blidt Veir af Sydvest, der altsaa vil spaae et godt Foraar. Den 1ste Marts tordnede og lynede det, der og bebuder godt Foraar, efter gamle Regler. Det har i de sidste Nætter frosset. Stæren, der enkelt endog den 29de Januar, saaes i de nærmeste Skovegne, har nu indfundet sig her. Fiskeriet er maadeligt, og fra Fjorden, hvori der ved Land endnu ligger Iis, kommer intet. Sildefiskeriet ved Sallingsund er og ophørt; de først i Februar der fangede Sild vare meget gode, og kostede her fra 40 til 48 ß. Oelen.

I Aarhuus Avis No 31 har en Indsender undertegnet V. gjort et "Forslag til et Understøttelses-Fond for Præster." Dets Indhold er udtogviis følgende: "Vor udødelige Suhm siger i sine samlede Skrifter 4de D. Side 86: "Reformationen har ei tjent Verden ved at afskaffe alle Klostere. Det havde været godt, om nogle havde blevet ved Magt for lærde Folk, som vilde aldeles have overgivet sig til Studeringerne."

Hvo finder ikke denne hans Yttring rigtig? Det skete nu ikke; og det er meget at beklage med Hensyn til Geistligheden, blandt hvilken man dog kunde gjøre Regning paa ikke faa Videnskabsdyrkere, som deraf kunde have høstet Frugt. Disse savne efter den Vending, denne Stands Kaar har taget, ei alene Formue til selv at anskaffe sig de til Fremgang i Videnskaber fornødne Hjælpemidler, men hvad værre er, de see efter flere Tjenesteaar kun for det meste en ublid Fremtid imøde, naar Alder og Svageligheder forbyde dem at forrette deres Embede: Faa eller ingen, som denne Skjebne rammer, har kunnet oplægge Noget, som han kan gribe til. Embederne kunne ikke bære Byrden af klækkelig Pension, og Pensionskassen har Udgivter nok til de Mange, som trænge. Besynderligt nok, at der er sørget for enhver anden Stand, kun ikke for Præsterne. Justitsbetjenterne have et Justitsfond, hvoraf de kunne faae Hjælp endog i deres Embedstid: Toldkammeret har en Extrakasse, hvoraf dette tildeler sine Embedsmænd Understøttelse: For Krigere gives Fondet for Qvæstede: For Skolelærere en Hjælpekasse: For Søemænd en Bombebøsse. — Men den gamle, den skrøbelige Præst har kun Guds og Kongens Naade at stole paa, naar han ikke længer kan forrette sit Embede. Var det ikke ønskeligt, om der kunde gives et Fond, hvoraf Præster kunde, naar de nødtes til at afgaae fra Embedet, blive understøttede. Jeg venter, at Mange ville indrømme Gavnligheden heraf; men indseer tillige, at Mange ville spørge, hvorledes skulde dette i saa trykkende Tider kunne bringes tilveie? Jeg tilstaaer, det er vanskeligt, tilstaaer, at det for en halv Snees Aar siden vilde have været langt lettere; men for umuligt anseer jeg det ikke. Er Grundvolden først lagt, kan Man altid haabe, at en nyttig Indretning vil vorde fremmet." — Indsenderen foreslaaer nu, at der, for at tilveiebringe en Grundcapital til en saa ædel Bestemmelse, skulde aarlig i tre Aar af hver Præst bidrages en Specie, og af hver Candidat, som fra nu af erholder Embede, ligesaameget. Derved kunde allerede om 20 Aar haves en Capital af over 10,000 Rbdlr.; og vilde Hs. Majestæt have den Naade at tillægge dette Fond noget

aarlig Tilstød, og hver geistlig Mand, som fik academisk Grad, Rang, eller udmærket Embedspost, blev paalagt at erlægge en Kjendelse til Fondet, vilde Saadant vist nok paaskjønnes med dyb undersaatlig Taknemmelighed. Understøttelsen skulde ikkun tilfalde Præster, som, formedelst Alder eller Skrøbelighed, maatte være nødte til at resignere og dertil virkeligen trængende.

(R. A.)

Blandede Efterretninger.

I Leipzig blev d. 21 Febr. festligholdt som Jubelfest for Universitetets Senior, de sachsiske Philologers højthædrede Veteran Hr. Hofraad og Ridder Christian Daniel Beck, ordentlig Professor i den græske og romerske Literatur, som for halvhundrede Aar siden blev Dct. i Philosophien. Ved Gratulations-Epistel fra Universitetet, ved Æresdiplom som Doct. i Theologien, ved fornyet Doctordiplom fra det philosophiske Facultet, ved Æresdiplomer fra det tyske og fra det naturforskende Selskab o. s. fr. og ved Lykønskningsydelser fra Venner, Discipler, Selskaber, Collegier og Autoriteter, nær og fjern, vistes Jubeloldingen den almindeligste Højagtelse.

Bøgers Skjebne i Engelland. I en for kort Tid siden udkommen Bog, af W. Goodhugh i London, paaskaaes, at blandt 1000 Bøger, som aarligen trykkes i Storbritanien, 600 medføre Tab og 200 ingen Fordeel for deres Forlæggere; paa 100 vindes Lidt og paa 100 noget Betydeligt. 750 glemmes igjen samme Aar; 100 inden to, 150 inden tre Aar; kun 150 overleve syv og neppe 10 tyve Aar. Fra det 17de Aarhundrede af udkom halvtredsindstyve Tusind Bøger og deraf have kun 50 beholdt deres Værdie. Af de 80 Tusind Bøger, der udkom i det forrige Aarhundrede fortjene 300 at oplægges paa ny og spørges i det Hele kun efter 500. Siden den Tid, som der overhoved skrives, d. e. 32 Aarhundreder, have kun 500 Værker og Forfattere af alle Nationer vedligeholdt sig.

Skolemester-Respect. Friedrich I. Konge af Preussen, besøgte engang en berømt Lærds Skoleanstalt. Den gamle Rector lod sig aldeles ikke forstyrre, fortsatte roligen sin Underviisning og beholdt med sædvanlig Gravitet sin Hat paa, medens Kongen var ubedækket. Men i samme Øjeblik Klokken slog Tolv, og Skoledrengene vare alle gaaede tog Rectoren hurtigen sin Hat af, gjorde den ydmygste Compliment og sagde: Eders Majestæt tilgive, jeg maatte gjøre det for Drengenes Skyld — thi dersom de vidste, at der gives en vigtigere Mand i Riget end jeg — saa var der intet Udkomme med dem.

Haner til Hanekamp. Columbierne, fortæller Oberst Hamilton, i sin Reise i de indre Provindser af Columbia, ere saa store Elskere af Hanekamp, at de vedde ofte henved 30,000 Dollars paa en eneste saadan Kamp. Hamilton mødte siden paa sin Reise, 1500 Mile i det Indre af Landet, Indianere, der bare for deres Herrer engelske Stridshaner i smaa Bure paa Ryggen over Bjergene. Hanen bliver bevæbnet med engelske Staalsporer, hvoraf et Par koster 3 Piastre.

En ung Pige, som tog Sløret i Aaret 1824. Søndagen d. 22 Aug., beretter ovennævnte Reisende, gik jeg med Generalinde English til Oberst Narvaez, hvis Frue skulde være Gudmoder for en smuk, ung Pige paa 17 Aar, som samme Dags Eftermiddag skulde tage Sløret og blive Nonne af Conceptionsordenen. Kl. 3½ gik den unge Pige, smukt klædt i Hvidt, smykket med mange Perler, Smaragder rc., ledsaget af Oberst Narvaez, hendes Forældre, Paarørende, Venner, Fru English og mig, i Procession til Klosteret. Paa Gaderne spillede et Musikchor og ved vor Ankomst blev foran Klosteret afbrændt et Fyrværkerie. Vi bleve siddende alle i et Capel nær ved en Dør, der førte til Novicens tilkommende Bolig. Gjennem denne Dør skulde hun nu snart gaae for sidste Gang. Imidlertid underholdt den arme Pige sig kjerligt med sine Paarørende og Venner, og naar jeg saae Ilden i hendes skjønne, sorte, udtryksfulde Øine, saa kunde jeg ikke andet end have Medlidenhed med hende, og beklage, at et menneskeligt Væsen, i sin Sundheds og Skjønheds Blomster, levende skulde begraves. Disse Tanker gjorde mig ganske nedslagen og mange af de Tilstedeværende syntes, da Tiden nærmede sig, paa hvilken Ceremonien skulde gaae for sig, at være fordybede i alvorlige Tanker. Strax efter Kl. 4 kom de Geistlige fra Capellets Altar, med brændende Vorlys, hvorved de sang Lovsange, paa det Gud skulde modtage dette Offer for grusom Overtro. Da nu Novicen gik tilbage med de Geistlige, faldt Alle paa Knæ og holdt en Tidlang Bøn. Da dette var forbi, kom den unge Pige tilbage med de Geistlige, og bankede ni Gange paa Klosterets lille Dør, som Abbedissen aabnede og hvorigjennem Novicen gik levende i sin Grav. Igjennem et ubedækket Gitter saae jeg tyve Nonner, hver med et brændende Vorlys i Haanden, som ved Novicens Modtagelse sang Lovsange, der accompagneredes af et Orgelværk, og hvilket gjorde et mægtigt og sørgeligt Indtryk paa Sjelen. Selskabet begav sig nu ind i Klosterets Spisesal, hvor det forefandt Forfriskninger. En halv Time derefter bleve vi kaldte tilbage til Capellet, hvor Novicen havde iført sig sin Ordensdragt, i hvilken hun saae interessantere ud, end om hun havde været klædt ganske efter Moden. Alle hendes Lokker vare afskaarne, og en tæt sluttende Hue, der bedækkede en Deel af Panden og Siderne af Ansigtet, var fastbunden under Hagen. Oberst Narvaez spurgte den stakkels Pige om hun angrede sit Løfte? Derpaa svarede hun med et sørgeligt Smil: aldeles ikke. En gammel Nonne, der stod derved, bemærkede betydningsfuldt: "hun veed ikke hvad hun har gjort." Vi toge nu Afsked med den unge Nonne.

Munkene i Columbia. Hamilton spiste en Dag sammen med en Munk, som var Overhovedet for Dominicanerne. Det var en smuk, velvoxen Mand paa 45 Aar, en Ynder, som det syntes, af den engelske Kogekonst og ingen Hader af et Glas gammel Madejra. Han havde en af de smukkeste Piger i Chichinquira til Maitresse og ødte mange Penge paa hende. Blandt andre Foræringer gav han hende et Par smaa med Diamanter besatte Spænder, som ko-

stede 5000 Piastre. Ved en Tyrefægtning saaes han ride en deilig Hest, i Provinsialdragt, med en smuk Roana (Ridedækken) af forskjellig Farve, med en stor Straahat, Coureerstøvler og store Sølvsporer.

Den berømte Theatermaler og Theaterinspecteur **Gropius** er, ved at see det saakaldte **Diorama** i Paris, kommen paa den Tanke, ogsaa at oprette i Berlin et saadant. Kongen forærede ham den dertil fornødne Bygningsplads og ved Actier saae han sig snart istand til at faae Bygningen med Tilbehør færdig. Fra ti til ti Minuter forevises i dette Diorama to Malerier, saasom det Indre af Kirken i Brou i Frankrig og Klippesvælget ved Sorrento 2c. Man seer her de meest skuffende Virkninger af Perspectivet.

I Engelland har der dannet sig et Dampkareet-Selskab, der eier 15 Dampkareter, som kjøre fra London til Bath og Bristol, og paa visse Stationer tage friske Kul og frisk Vand ind, ligesom man ellers pleier paa Bedestederne at **fodre** Hestene.

Den berømte Improvisator Sgricci, har i Neapel improviseret 5 Sørgespil og givet dem i Costume. Hver Forestilling har varet fire Timer. Sgricci er tillige Doctor juris.

Den bekjendte Fabricant Ternaux i Frankrig, der ikke allene leverer alle muelige Sorter Shavler, men ogsaa en uhyre Mængde Klæde til meget billige Priser, har fundet, at Skræderne benytte denne Billighed til deres Fordeel, og ligefuldt lade sig dyrt betale af deres Kunder. Han er derfor kommet paa det Indfald, at samle alle de Skræddersvende, der ligge ledige om Sommeren og lade dem sye Kjoler, Overkjoler 2c., hvilke han siden sælger til Uformuende for særdeles billig Priis. Paa denne Maade blive altid ti til tyve Tusind Klæder færdige, af hvilke ved Aarets Slutning ikke en eneste er tilovers.

Lord **Cochrane** skildres af Verdensomseileren Kotzebue som en Mand af et yderst tilbagestødende Udvortes, i sin Underholdning meget kort, med Øjnene stedse fæstede paa Jorden og hældende Kroppen for over. Han er af Alder over 50 Aar, af Væxt lang og smekker, af Udseende alvorlig, med udmærkede Træk og har rødt Haar. Hans tykke Øjenbryne skjule kun sjeldent de under dem fremlynende, livfulde Øjne. Hans Gemalinde er en fuldkommen Modsætning af ham. Hun er ung, smuk, i Underholdning levende og høist indtagende, overhoved meget elskværdig. Derhos er hun sin Mand saa hengiven, at hun selv i den største Fare ikke forlader ham. Hun har været med i alle hans Søslag medens han stod i sydamericansk Tjeneste.

(Alle meddeelte.)

Kjøbenhavns Børs, d. 7 Martii 1828.

Hamburg 2 M. —		à
à vista 217		
Species 219		
Specier solgtes til 13 Rbmk. $2\frac{1}{4}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$154\frac{1}{2}$	155 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$50\frac{1}{2}$	$50\frac{3}{4}$ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	84	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	77	$77\frac{1}{2}$ i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	$102\frac{1}{2}$ Rbd. r S.
Dito Dito	$111\frac{3}{4}$	112 Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$97\frac{1}{2}$	98 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	$106\frac{1}{4}$ i Banco.
4 pC. Dito nye	$98\frac{1}{2}$	99 i Banco,
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	$57\frac{1}{4}$	$57\frac{1}{2}$ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 21.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 11 Martii 1828.

Peter Tordenskjold,
en fædrenelandsk Novelle.

Paa Sandheds Grund man Digtet kraftigst maler;
Hvor Clio taus sin Griffel bort har lagt,
Der Phantasus i kjek Begeistring taler
Og føjer til, hvad hin os ei har sagt;
Naar begges Haand til Krandsen Blomster yder,
Dens friske Duft hvert ædelt Hjerte fryder.

I.

"Hvorledes? Du vil dog vel aldrig forlade os nu, vi have faaet Dig lykkelig og vel i Havn", sagde den rige Kjøbmand Abraham Lehn til Viceadmiral Tordenskjold, i det han med betænkelig Mine satte den neppe halv udrøgede Pibe fra sig. — "Hvad troer Du andet, Hr. Vært, svarede Tordenskjold? En Skude i Havn er en Fugl i et Bur. Mener Du at jeg vil lade mig, som en Bjørn i Lænker, begloe af Kjøbenhavnerne, naar jeg gaaer paa Gaden? Det huer mig ikke at ligge her længer til Anker. Husker Du ikke, hvorlunde Du engang vilde tvinge en Vildand til at leve i Selskab med Dine tamme Ænder? Du stækkede den rigtig nok Vingerne, men da Du vel troede, at den levede i bedste Forstaaelse med dit Snadderselskab, var den fløjen. Nu vi har Fred med hele Europa er jeg tilovers baade med min Torden og mit Skjold. Jeg maa flyve ud i den vide Verden ligesom Din Vildand. Freden skal ikke stække mine Vinger." — "Men Du kommer jo igjen?" spurgte Lehn. "Hvilket Spørgsmaal," raabte Tordenskjold. Troer Du, at jeg kunde være saa utaknemmelig mod vor gode Konge, som har viist mig saa megen Naade, at forlade hans Tjeneste, hvori jeg er bleven til en Mand? Anseer Du mig for een af de fremmede Leiesvende, som det er ligegyldigt, enten de tjene Kongen af Polen eller Generalstaterne, naar de kun faaer deres Tractement? Jeg vil reise fordi jeg netop nu har Leilighed til at see Verden; for to Aar siden havde jeg belavet mig paa den lange Reise og stod mange Gange allerede med den ene Fod i Charons sorte Barcasse, for at gjøre en Afstikker til den anden Verden; men Pokkeren staaer i den graaskjæggede Færgemand; han gad ikke tage mig ombord." — "Vel, saa reis med Gud, sagde Lehn, men eftersom Du nu eengang reiser, saa tag min Søn Peter med. Den Pokkers Dreng er saa reisegal, at jeg næsten ligesaalidt kan holde paa ham, som paa min Vildand. Men Knøsen er for ung til at reise allene, og i hvilke Hænder kunde jeg vel betroe ham tryggere end i Dine?" — "Tak for Din Tiltro", sagde Tordenskjold. "Det skal være mig en sand Fornøjelse at styre Kaasen for Din lille Skude. Jeg veed nok, det er den eneste, Du ejer; den er Din Øjesteen; men saalænge jeg

har den paa Slæbetouget, behøver Du ikke at frygte." Lehn fyldte den forgyldte Sølvdruepocal og raabte: "paa en lykkelig Reise!"

Tordenskjold havde allerede adskillige Gange bedet Kongen om Orlov, men Frederik vidste alt for vel, hvilken Skat, han i den tappre Søgut ejede, og vilde nødig give Slip paa ham, ikke fordi han havde mindste Frygt for, at Helten skulde lade sig, ved noget nok saa glimrende Tilbud, lokke til at tage fremmed Tjeneste, men fordi han indsaae, at hans utæmmelige Hidsighed let i fremmede Lande kunde paadrage ham Fortrædeligheder.

Det var en skjøn Sommerdag, i Slutningen af Juni 1720, da Tordenskjold tog ud til Frederiksborg Slot, for at lykønske Kongen til den sluttede Fred, og derhos udvirke Tilladelse til at foretage den længe attraaede Reise. Kongen, som kort før hans Ankomst var vendt hjem fra Jagten, stod paa Balconen og talte med den russiske Admiral Bredal, som var i Besøg i Kjøbenhavn, Kammerherre Gabel og Generalmajor Hvidtfeld, der begge, ligesom Tordenskjold, bare paa deres Bryst det i Guld indfattede og med Ædelstene prydede Kongelige Brystbillede, hvilket de havde modtaget som Bevis paa Monarkens fortrinlige Naade. Kongen var klædt i Rødt og bar paa Hovedet en sort Fløjels Jagthue, i Skikkelse af en Hjelm, rigelig besat med Fjer. Han var i sit halvtredsindstyvende Aar, men saae noget svagelig ud. Af Vært var han under middelmaadig, men af Bygning bredskuldret. Hans Ansigt var langagtigt, hans Pande høi og bred; Øjenbrynene vare tykke og lyse, bleve smallere og trak sig hen mod Tindingerne, naar de buede sig. Under dem straalede et Par himmelblaa, sjelfulde Øjne, der forkyndte ligesaa megen Mildhed som Alvor. Næsen var lang og bøjet; Hagen smal; Ansigtet koparret, men af en skjær Farve. Den Paryk, han bar, var af lyst Haar, og hang ned i løse Lokker. Kun Vanen og Brugen gjorde, at den ikke vanheldede ham.

Aldrig saasnart var den ejegode Frederik fra Balconen bleven Tordenskjold vaer, førend han gav ham et Vink at komme op. "Hvi kommer I saa sildig, min kjere Viceadmiral?" spurgte Kongen. "Havde I været her nogle

Timer før, saa havde I kunnet gjort os Selskab paa Jagten." — "Jeg takker Eders Majestæt for denne Naade, svarede Tordenskjold; men vi Strandmaager holde ikke meget af, at gaae paa Jagt efter Hjorte og Harer. Naar Eders Majestæt engang skulde behøve mig til et Jagtpartie, som det ved Marstrand eller Dynekil, da er jeg underdanigst til Tjeneste." — "Hvad tykkes Ier om Freden, Tordenskjold?" spurgte nu Frederik. — "Ikke saa ganske vel, naadigste Konge", svarede Helten. "De Priser, som Eders Majestæt allerede havde paa Slæbetouget, jeg mener vore Erobringer, burde man ikke givet Slip paa, og en lille Tilgift for vor Uleilighed, saasom Skaane og Baahuslehn, havde vel ikke været for meget; men sex Bytter Guld var kun en Skraa for Pommern, Rygen og Marstrand. Ja, jeg siger reent ud som jeg mener. Men det er skeet — det er altsaa bedst at lade den Grille seile. Jeg ønsker Eders Majestæt Lykke til Freden." — I det han sagde disse Ord i en halvbedrøvet Tone, skrabede han ud med den højre Fod, og lod Hatten med de hvide Fjer uvilkaarligen synke. — Kongen syntes tankefuld. "I seer mig ikke fornøjet ud, Tordenskjold, hvad mangler Ier?" spurgte Frederik, der læste Mismod i Heltens Aasyn. — "Hvad mangler Fisken, naadigste Konge, naar den kastes paa Land? Jeg er en kjølhalet Skude, der skrumper her sammen, som en vindtør Sild. Skal der blive noget af mig, saa maa jeg en Stund ud igjen", svarede Tordenskjold. — "Atter den gamle Vise", sagde Kongen, noget alvorligen. — "Og den bliver jeg ved at synge, indtil Eders Majestæts Naade siger til den stakkels landbundne Borre: Oldenborre flyv! flyv!" — Kongen smilede. "Kan I da aldeles ikke lade disse Reisegriller fare, Tordenskjold? Har I det ikke saa godt hjemme, som I kan ønske Ier?" — "Saa godt som i Abrahams Skjød — svarede Viceadmiralen — aldenstund jeg boer hos min gamle, ærlige Ven Abraham Lehn, og jeg derhos nyder Eders Majestæts uskatteerlige Naade. Men jeg duer ikke til at være hjemme. Jeg har saa længe ønsket at see Verden. Hidtil svandt mit Liv mellem Himmel og Hav som Maagens. Nu vil jeg engang see, hvorledes Landrotterne have det. Desuden øn-

skede jeg gjerne at gjøre min gamle Velynder, den ædle Løvendal, min Opvartning, og vise ham Frugten af hans Velgjerning imod mig — vise ham den lille Fløite, som nu er bleven til en Orlogsmand. Næst Eders Majestæt skylder jeg ham Alt. Han er netop nu i Dresden." — "Jeg kunde befale Jer at blive her, Tordenskjold, men jeg lader mig nøje med at sige, at jeg ikke ønsker det", sagde Kongen i en faderlig mild Tone. — "Naar min Konge befaler, saa maa jeg adlyde", tog Tordenskjold til Gjenmæle, i det han, plirende med Øjnene, rynkede den høje Pande, og de tykke sorte Bryn trak sig ned ad. — "Men jeg befaler ikke, jeg blot ønsker, sagde Kongen. "Hvad vil I nu i fremmede Lande — nu Eders Æres Sol er stegen til det Højeste hjemme? Hvilken Orlogskriger i Danmark er siden Niels Juel og Cort Adeler bleven saa agtet og æret af Fornemme og Ringe, som I?" — "Jeg paaskjønner fuldelig den Ære og Agtelse, jeg hos min Konge har fundet, og blandt mine Landsmænd nyder — svarede Tordenskjold — men Eders Majestæt vil undskylde, det har længe været mit gladeste Haab at kunne reise, og en Mands Villie er en Mands Himmerige, siger Ordsproget." — "Nu", svarede Kongen, "eftersom I venter Jer et Himmerige af Eders Reise, saa vil jeg ikke forholde Jer det. I har mit Orlov paa et Aar." — "Det velsigne Jer Gud for, naadigste Konge!" udbrød Tordenskjold, i det han kyssede Monarkens Kjole, og vidste af Glæde ikke, hvilken Fod han skulde staae paa. — "Jeg venter Jer ved Taflet", sagde Kongen, i det han traadte tilbage og forføjede sig ind i sit Cabinet, for, efter Sædvane, at hvile sig noget efter Jagtens Møisommeligheder. Tordenskjold og de øvrige tilstedeværende Herrer bukkede sig dybt og bleve staaende i en ærbødig Stilling, indtil Livtjeneren havde lukket Døren efter Majestæten.

II.

"Klokken er ikke mere end tolv," sagde Kammerherre Gabel, i det han saae paa sit massive Guldrepeteeruhr af Schweizeren Richard, som Kongen havde foræret ham. "Skal vi ikke benytte Leiligheden til at besee den ny Lysthauge? Alle fulgte nu med Kammerherren. En

gammel meget net klædt Mand lukkede Haugelaagen op. Mens han stod med Huen i Haanden og hans tynde hvide Hovedhaar glindsede som Sølv i Solen, foer Tordenskjold hen til ham, omfavnede ham med Inderlighed og trykte et varmt Kys paa hans Læber. "Gamle, ærlige Morten, udraabte han, lever Du endnu?" — "Ja, Hr. Admiral, Gud har, som I seer, holdt sin Haand over mig", svarede den Gamle. — "Ikke I gamle Ven, vedblev Helten, ikke I — Du skal Du sige. Det er Du vant til — ikke Hr. Admiral, Peter skal Du kalde mig. Er jeg bleven Viceadmiral, saa har Du faaet Dig en Sølvkrone, og Gud veed om jeg, med alt mit Admiralskab nogentid opnaaer den." — Den Gamle stod ligesom henrykt; han gjenkjendte den raske, muntre, ejegode Knøs Peter Wessel, men det forekom ham som det dog ikke sømmede sig at lade sig mærke dermed. Et Par Jagtjunkere, der var med i Selskabet, studsede ved dette Optrin. Den ene syntes ikke at begribe, hvorledes man saaledes kunde glemme sig selv og sin Rang; den anden saae med et Slags Medlidenhed ned paa Tordenskjold, som om han vilde sige: hvad der er slaaet til en Skilling bliver aldrig til en Daler. Selv Gabel og Hvidtfeld syntes ikke fornøjede med en saa overdreven Nedladenhed. Kun Tordenskjolds Ungdomsven og Landsmand Bredal, der ligesom han, blot ved egne Fortjenester, havde opsvinget sig til Admiral i Czarens Tjeneste, glædede sig ved dette ildfulde Udbrud af sand Hengivenhed og oprigtigt Venskab. Tordenskjold tog nu en god Deel Sølv-Markstykker op af Lommen, rakte den gamle Morten dem og trykte varmt hans Haand. Da Selskabet var kommet lidt længer op i Haugen fortalte Tordenskjold det, at da han selv kun endnu var Opløber, var denne Olding Baadsmand og frelste ham ofte fra Fortræd, som hans Overgivenhed let havde kunnet paadrage ham.

Rundt omkring i Haugen vare mange Folk sysselsatte med forskjelligt Arbeide. Der anlagdes Terrasser, Parterrer, Buegange og Vandfald. Den gamle Hauge, fra Kong Christian den Fjerdes Tid, udvidedes meget og blev forlænget. "Hans Majestæt, sagde Kammerherre Gabel, har paa sin Udenlandsreise forbedret sin

Smag for saadanne Anlæg. Han har især i Italien, fortrinlig i Frascati, havt den bedste Leilighed til at see de deiligste Sommersteder af nyere Bygningsmaade. Dette har givet ham Anledning til at opføre paa Tulleshøi det smukke Lystslot Frederiksberg. Han har i Fjor ladet nedrive den Stald her paa Frederiksborg, som kaldtes Sparepenge og dens Tomte henlægge til Haugen. Men Sparepenge er Bygningen ligefuldt vedbleven at være, thi Materialerne deraf ere blevne bragte til Østrup og brugte til den ny Kongebolig, som der nyligen er opført." — "Den har jeg endnu ikke seet," sagde Tordenskjold. — "Ønsker I at see den", svarede Gabel, "saa kan vi tage derhen. Vi kan være frem og tilbage i et Par Timer. Det er kun en Miil herfra."

Selskabet blev enigt om at tage til Østrup. Man gav Tjenerne Befaling at lade Carosserne kjøre frem og nu gik det i fuld Trav gjennem den yndige, skyggefulde Skov, hvor Aarhundreder gamle Ege og Bøge udbrede deres tykke Løv, i hvilke Sangfugle istemte deres lislige Chor, derhen. Flokke af frygtsomme Daadyr flygtede hvert Øieblik ind i Skoven, da de bleve Carosserne vaer, og kun den majestætiske Kronhjort blev, i en Frastand, kneisende nysgjerrig, stolt og uforfærdet staaende. — "Men hvad vil Kongen, spurgte Tordenskjold, med denne ny Lystfregat i det Grønne? Han har jo Frederiksborg, den herligste Orlogsmand nogen Konge kan ønske at seile med, ei at tale om Frederiksberg, som er den nydeligste Sommer-Chalupe, man kan tænke sig?" — "Hans Majestæt, svarede Kammerherre Gabel, begynder at ældes noget. Han ønsker Rolighed, især i de Timer, han er sysselsat med at eftersee offentlige Regnskaber og lade sig Statsanliggender foredrage. Den kan han umueligt finde paa Frederiksborg, hvor der er alt for megen Sværm. Han tager derfor jevnligen til Østrup som til en Enebolig, hvor han ganske kan overlade sig til den meest utvungne Rolighed." — Dette henledte Samtalen paa Kongens ualmindelige Arbeidsomhed. Der gives vel neppe, sagde Generalmajor Hvidtfeld, i vore Dage nogen Regent, der i saa Henseende kan sættes ved Siden af Kong Frederik. Hans Geheimecabinets-Secretair Andreas Lyders, har selv forsikkret mig, at meget ofte, naar han sildig om Aftenen havde forladt Majestæten og næste Morgen kom igjen, Kongen allerede havde gjennemlæst de ham tilstillede Papirer om Natten. Vor naadigste Monark tager overalt Natten til Hjelp ved sine Arbeider, og det er ogsaa nødvendigt for en Monark, som vil see Alt med egne Øine. To Gange om Ugen, hver Onsdag fra Klokken Ti til Elleve, og hver Søndag, førend han gaaer i Kirken, er han til sine ringeste Undersaatters Tjeneste. Paa den Tid kan enhver nærme sig Majestæten og lægge sin Ansøgning i et Skrin, der staaer paa hans Bord, og hvortil ingen, uden han selv, har Nøglen. Naar Timen er forløben, bliver Skrinet baaret ind i Kongens Cabinet, og om Aftenen eller om Natten læser han Ansøgningerne igjennem, hvorpaa de sendes vedkommende Øvrighed til Besørgelse, naar det findes fornødent." — Taarerne stode Tordenskjold i Øinene, da han hørte Hvidtfeld, med sin sædvanlige Veltalenhed, ukonstlet skildre Kong Frederiks høie Egenskaber som selvtænkende Regent. — "Ja, Gud lat os beholde ham meget længe, vor eiegode Konge," udbrød Tordenskjold med en dansk Sømands varme Følelse. Saalænge vor Herre holder sin Haand over ham, vil gamle Danmark staae fast og urokket som Klippen i Havet." — Under saadan Samtale kom man til Østrup. Det var mere et Lysthuus end et Slot, thi de Tilbygninger, det siden fik, vare endnu ikke til. Selskabet steg af hos den forrige Ladegaards Forpagter, Ole Rasmussen, der havde sin Bolig tæt ved Slottet. Denne, klædt som en velhavende Bondemand, med Sølvknapper i den pene brune Kofte og firkantede store Sølvspænder i Skoene, vidste ved sin jevne Tale saa godt at underholde sine fornemme Gjæster, at de tilbragte henved en halv Time i hans Storstue, der prunkede med Boskab, som vidnede om landlig Velstand. Den opredte Seng havde Omhæng af rødt Stof og paa Tæppet var med broget Uld udsyet Adam og Eva med Slangen i Paradis. Ved Siden af Sengen stode to grøntmalede Kister med Messingbeslag og over den store Kakkelovn, med Kong Christian den Fjerdes Navnechiffre, hang.

fire Rækker med speilblanke Tinkar. Paa Væggen saaes et Stueuhr, tre Portraiter, Kongens, Dronningens og Tordenskjolds. Den gamle Rasmussen fortalte, at han i de sidste Aar jevnligen havde havt den Ære af Hans Majestæts Besøg, og at Kongen aldrig har fundet sig mere fornøjet, end i Østrup, indtil det omsider behagede Allerhøistsamme, at lade paabegynde en egen Sommerbolig, som, formedelst Krigen, i adskillige Aar ikke kunde blive færdig, men i Aar, ved Guds Bistand, endeligen er fuldført. — Selskabet tog nu det ny Slot i Øjesyn. Beliggenheden fandt man fortræffelig, men Bygningen selv næsten for liden. Den hele Fiirkant var kun fyrgetyve Alen lang ud til Forsiden. Overalt sandtes Arbeidsfolk i Bevægelse. Man var nyligen bleven færdig med en Overskrift over Slotsporten, saaledes lydende:

"Da Krig og Orlogs-Tid ved Gud en Ende fik,
Blev Fredensborg opbygt af Fierde Friderich,
Og at det Freds Paulun skal Krigens Minde være,
Saa fik det Navn af Fred og Friderich at bære."

Derpaa gik Herrerne ind i den store Sahl, som faaer sin Lysning ovenfra. Her arbeidede Henrik Krock med sine Lærlinger. De fleste af Selskabet fandt hans Arbeider blændende skjønne og yderst kraftige. Nu traadte Geheimeraad og Generalbygmester v. Platen ud af det venstre Sidecabinet; han havde nogle Tegninger i Haanden. Med den fineste Anstand hilsede han de Nysankomne og bød dem et hjerteligt Velkommen. Han viste dem overalt selv omkring, og gjorde dem opmærksomme paa Dørene og Caminerne af italiensk Marmor og konstigt Arbeide. "Det er en Foræring, sagde Geheimeraaden, fra Hans Durchlauchtighed Hertugen af Toskana, som Hans Majestæt stiftede Venskab med paa sin Udenlandsreise, og som ikke troede at kunne give sin Kongelige Ven en bedre Erindring. For bestandig at have Mindet fra en kjer Haand for Øjne, har Kongen ladet Dørene og Caminerne anbringe her i sin Yndlingsbolig." — Da Selskabet kom udenfor begyndte Kammerherre Gabel at rose Krocks Arbeide som ganske udmærket skjønt. — "Det er ikke Alt Guld, som glimrer". sagde den smagfulde Geheimeraad v. Platen. "Krock mangler ikke Naturgaver, og han har ogsaa studeret i Rom; men han har hverken benyttet sine Naturgaver eller sit Studium efter Antikerne tilbørligen. Hans Majestæt har intet sparet paa ham; han har ladet ham tre Gange reise til Italien og Frankrig. Men Frugterne af denne store Opmuntring har ikke svaret til de Forventninger, som General-Admiral Gyldenløves varme Anbefalinger vakte hos Kongen. Han arbeider med alt for stor Flygtighed og stræber kun at blænde ved glimrende Farver. Men Sjelen i Malerie: Composition og Tegning ere svage i alle hans Stykker. Man maae ikke betragte dem for nøje og for nær. Der kunde have blevet noget Udmærket af ham, naar han vidste lidt mere at skjælne mellem multa og multum. Men bedre lidt og godt end meget og maadeligt. Den gode Mand paatager sig Alt og jeg maatte tage meget Feil, om han ikke holder mere af Lucrum end sand Honneur." — Tordenskjold begyndte allerede at kjede sig ved denne for ham ikke korte Tale om Konst, og syntes ikke utydeligen at give sin Utaalmodighed tilkjende, ved affides at sige til General-Major Hvidtfeld: "det forstaaer jeg mig ligesaa meget paa, som Bønder paa Safran." Men Geheimeraad v. Platen, som ellers ikke var rundtalende, og i de fleste Tilfælde udtrykte sig kort og fyndigen, blev altid meget snaksom, ja endog munter, naar han kunde tale om Konst. Man behøvede kun at spørge ham om denne eller hiin Konstner, Bygning eller Billedstøtte, for strax at sætte hans Tunge i Gang, ja endog bringe ham fra det mørkeste i det meest oprømte Lune. Han blev endnu en god Stund ved, at tale om Konstnere, saasom om Magnus Berg, hvis Sygelighed han beklagede ligesaa meget som han roste hans Arbeide i Elfenbeen; om Hans Wiedewelt, hvis Udførelse af Pellis Tegning, i Opførelsen af det ny Operahuus, som han forsikkrede er een af de smagfuldeste Bygninger i Kjøbenhavn og nu indrettes til et Land- og Søcadetacademie. Da Tordenskjold hørte det Ord "Søcadet" benyttede han sig af Leiligheden til at lede Talen hen paa andre Gjenstande, hvor han ogsaa kunde tale et Ord med. "Men tillad mig et Spørgsmaal, Deres Excellence, sagde Torden-

skjold, hvor kunde man komme paa det løjerlige Indfald, at bygge et Operahuus i den yderste Ende — ret i et Kattegat af Byen? Mig kunde det endeligen være det samme; jeg kunde i al Fald seile derud i en Baad næsten lige fra mit Logement paa Christianshavn og gaae i Land ved Nyhavns Hoved, ihvorvel derfra til Amalienborg ogsaa er en ret kjøn Spadseretour; men for Folk, som ikke kunne seile eller kjøre, er det jo en Helvedesvei?" — Geheimeraaden fandt denne Anmærkning meget rigtig, og sagde, at han selv fra Begyndelsen af ikke var for det Project, men at visse Folk, som beregnede Alting efter deres egen Nytte og Fordel, fik det drevet igjennem. Imidlertid var det dog godt, at Bygningen er saaledes indrettet, at den ogsaa med Nytte kunde anvendes til andet Brug. "Og det til et herligt Brug — raabte Tordenskjold — til unge Orlogsmænds Opfostring. Det betyder T— mig noget ganske andet end Operaer, Comedier og andre Gøglerier."

Selskabet spadserede nu i Haugen. Man var ogsaa her ivrig sysselsat med at gjøre Anlæg, men det Hele lignede dog endnu en Lystskov. "Med Tiden kan der blive noget af denne Hauge, sagde v. Platen; thi her er Leilighed til ypperlige Anlæg." Han førte Herrerne op paa en Bakke. "Hvilken Udsigt over den deilige Esrumsø! udraabte han. Hvor smuk tager sig det lille nydelige Nøddebo, med sine beskedne lave Hytter, ikke ud fra denne Bakke? Hvilken Egn! Ikke i Italien finder man den yndigere."

Da Selskabet kom ned af Bakken blev det et Espalier af Viintræer vaer, der stode i de herligste Blomster. Disse Viintræer, sagde v. Platen, have vi Hans Majestæt at takke for. Da han for en Snees Aar siden var i Italien, kom han paa den Tanke, at sende fra Florentz unge Viinpoder til Danmark. Han yttrede sin Mening for General Reventlow. Men denne troede, at det var umuligt, at Viintræet, der kun egner sig for de sydlige Lande, kunde trives i vore kolde nordlige Egne. Generalen blev endog saa ivrig, at de tilstedeværende Senatorer forundredes over, at en Undersaat turde vove saa heftigen at modsige sin Souverain. Men Kongen hørte uden Fortrydelse Generalens Indvendinger, og lod sig alligevel ikke rokke i sit Forsæt. De unge Viintræer ankom siden til Danmark og her staae de nu som talende Vidner mod Generalens Vantro. — "Det er sært nok, sagde Generalmajor Hvidtfeld, at General Reventlow havde saameget mod fremmede Træers Forplantelse til Danmark, da man dog ikke tager i Betænkning at trække saa mange fremmede Mennesker herind, som alle trives ret godt i vore kolde Egne."

Efterat Selskabet havde beseet Haugen takkede det Geheimeraad v. Platen for hans Godhed, sagde Farvel til ham og tog tilbage til Frederiksborg. (Fortsættes.)

Erklæring i Anledning af Herr J. C. Langes Replik o. s. v.

Virtus populum falsis
Dedocet uti vocibus.

Horatius.

Herr J. C. Langes Indrykkelse i Skilderiet No. 17 er formodentlig skreven i en human Tone, eftersom han forlanger Svar i en human Tone. Endskjøndt det nu vel ikke var vanskeligt at skrive ligesaa humant som Herr J. C. Lange, saa kunde det dog maaskee være vanskeligt at træffe den Tone, som han kalder human. Derfor anseer jeg det for en meget heldig Omstændighed, at hiin Indrykkelse, som kun angaaer Ubetydeligheder, intet Svar behøver. De Laurbærkrandse, som Herr J. C. Lange synes at have til Uddeling, ville nok ikke friste mange. Mig kunne de slet ikke friste; thi dersom man kan vinde Laurbær ved at rette saadanne Misforstaaelser og Urigtigheder, som Herr J. C. Lange gjør sig skyldig i, da maatte jeg allerede have vundet Laurbær nok; thi jeg har rettet mange Stile. *)

*) Det er maaskee ikke humant sagt, men det er dog sandt, at Herr J. C. Lange ikke er meget heldig i at vælge sine Udtryk; thi Ord, som ere ubeqvemme eller ubehagelige, kalder han Uqvemsord, hvilket dog er noget ganske andet. At rette saadanne Urigtigheder og Misforstaaelser, synes mig dog ikke at være Umagen værd, end sige det skulde være en Fortjeneste, hvorved Laurbær kan vindes.

Til denne Erklæring tillader jeg mig endnu at føie et Par Bemærkninger, som maaskee ikke ere ganske uvigtige, efterdi de kunne forebygge flere Misforstaaelser, og derfor kunne de maaskee have nogen Interesse, ihvor simple og korte de endogsaa ere.

Herr J. C. Lange har nemlig behaget at forandre mit Udtryk venskabeligt Forhold til Venskabsforhold. Men det gaaer ikke an, saaledes at skalte og valte med Ord. Det er nemlig ingenlunde det samme at staae i Venskabsforhold til en Mand og at staae i et venskabeligt Forhold til ham. Thi et venskabeligt Forhold kalder man sædvanligviis ethvert Bekjendtskab, der er forbundet med gjensidig Agtelse og Velvillie, endskjøndt dette Forhold endnu ikke kan kaldes et Venskabsforhold eller et Venskab i egentlig eller høiere Betydning. Dernæst maa jeg bringe i Erindring, hvad man aldrig bør glemme, at man baade kan og bør staae i venskabeligt Forhold og i venskabelig Forbindelse med Mennesker, som have meget forskjellige Meninger og ganske forskjellige videnskabelige Ansyn, naar man blot er overbeviist om, at de ere retsindige og redelige Mennesker. Thi saadanne Mennesker ere agtværdige. Men de, som ere agtværdige, fortjene ogsaa, at de betragtes og behandles med Velvillie; og just deraf flyder et venskabeligt Forhold, naar saadanne Mennesker træffe sammen. At dette forholder sig saaledes, kan man ikke blot slutte sig til; men en glædelig Erfaring lærer os det samme. Imidlertid er et saadant venskabeligt Forhold endnu ikke Venskab; thi dertil hører vistnok mere, nemlig en høiere Grad af gjensidig Velvillie, en større Lighed i Tænkemaade end den, som finder Sted hos retsindige og redelige Mennesker i Almindelighed.

Men den, som ikke vil antage et saadant Forholds Mulighed ved Siden af stor Meningsforskjellighed, han betænker formodentlig ikke, at han derved røber en Tænkemaade, som man med Rette kan kalde egoistisk, enten det saa er humant eller inhumant at bruge saadant et Udtryk. Iøvrigt mener jeg, at den sande Humanitet bestaaer ikke i høflige Ord, der ofte kunne være falske og ilde meente; men at den bestaaer i Agtelse for Menneskers Værd og i Omhu for Menneskers Vel og i et dermed overeensstemmende Forhold. En saadan Humanitet viser sig tillige som Høflighed, der just er een af Humanitetens Yttringer, og al Høflighed, som ikke er grundet i den sande Humanitet, er det, som man rigtigere kalder Fiinhed og Falskhed. Men den sande Humanitet maa ogsaa undertiden vise sig paa en Maade, som een og anden vil kalde uhøflig og inhuman, fordi samme er ham ubeqvem eller ubehagelig. Alt Ubehageligt ville Menneskene gjerne kalde Ondt. Men det kommer visselig ikke an paa, hvad een og anden af subjective Grunde kalder en Ting. Derimod kommer det an paa, hvad Tingen i sig selv er, og hvad den ifølge deraf bør kaldes og virkelig kaldes af de Forstandige og Indsigtsfulde.

Det synes mig tjenligt og fornødent, især under nærværende Tidsomstændigheder, at minde om slige simple Sandheder, som allerlettest glemmes, men hvis Forglemmelse er fordærvelig. Den simple Sandhed og den sunde Børnelærdom er den ægte Sandhed og den sande Viisdom. I vor forkunstlede Tidsalder kan man ikke noksom holde paa og værne om det Simple og Sande i Sind og Levnet, i Tale og Skrift. Derved alene kan Tiden og Tilstanden vorde bedre. — Med disse faa Linier, som de ærede Læsere ikke ville miskjende eller misforstaae, ender jeg fra min Side denne i sig selv aldeles ubetydelige Strid, hvilken jeg selv anseer for en unødig Trætte, og hvilken jeg vilde have bedet de ærede Læsere at undskylde, dersom jeg havde begyndt den.

Sorøe den 6te Marts 1828.

N. Fogtmann.

Indenlandske Efterretninger.

Aalborg den 5te Marts. Hestemarkedet i Nørre-Sundby den 3die dennes var i det hele taget temmelig flaut, da der vare faa gode Heste og endnu færre Kjøbere, hvilket sidste man rimeligviis kan tilskrive det daarlige Udfald af Randers Hestemarked.

Det samme gjælder om Aalborg Hestemarket den 4de dennes, dog med den Forskjel, at der fandtes endnu færre gode Heste. Kyndige ville paastaae, at den, som her i Egnen vil eie en god og smuk Ridehest, bør kjøbe den i tredie Aar, da den ellers i det fjerde er opkjøbt af Prangerne, og Bonden synes at være bekjendt med, at denne Mening er den herskende, thi enhver, som eier en tre Aars Plag, der iøvrigt er af et taaleligt Udseende, begjærer ikke mindre for samme end 80 Rbd. Sedler.

Thisted, d. 4 Marts. Aalefiskeriet her paa Fjorden, der i en 14 Dages Tid indbragte en ikke ubetydelig Sum, havde saa nær i Fredags Eftermiddag endt med den sørgeligste Katastrophe: Allerede et Par Dage iforveien havde man lagt Mærke til at Isen blev meget svag, og Aftenen før druknede en 22-aarig Karl fra Mors. Man ahnede imidlertid ingen overhængende Fare og Fredagsmorgen havde en heel Deel Mennesker forsamlet sig paa Isen for at stange Aal. Henimod Kl. 2 om Eftermiddagen begyndte det at kule op af en Nordost; paa engang begyndte Isen at brække op og slog en stor Ræwne i Nærheden, hvor de Stangende stode, denne udvidede sig alt mere og mere og pludselig saae en 38 Mennesker sig afskaarne fra Landet; vel var Isen landfast ved Morsøe, men for svag til at kunne passeres, de saae sig derfor satte i den øiensynligste Livsfare, da Isen begyndte at drive overalt. Heldigviis blev man strax deres Nød vaer her fra Byen, og med den største Beredvillighed og roesværdigste Hurtighed, satte strax uopfordret 4 store Baade ud, for at hjælpe, og snart havde de talrige Tilskuere der bedækkede Strandbredden, den Glæde at see dem alle reddede. Eet af de største Beviser paa Ligegyldighed for Faren viste ved denne Leilighed en af de Reddede, en Morsingboe, der uagtet den Iis hvorpaa han stod, hvert Øieblik truede med at gaae istykker og Een efter anden af hans Kamerater ikke uden Fare indskibede sig i Baaden, dog vedblev at knippe sine Aal sammen, paastod at hans Aalehoveder vare ligesaameget værd som hans eget

Hoved, og først efterat dette var gjort og hans Stangtømmer var reddet, tænkte han paa sig selv.

Man har nylig læst, næsten i alle Danske Provinsial-Aviser, at det er usundt, ja gar dødbringende, at bruge det raa St. Croix- og andre vest- og ostindiske Stæders Sukker, fordi det indeholder saamange urene Bestanddele (der ikke kan nægtes). Dersom en Sukkerraffinadeur ikke har foranstaltet denne Advarsel (som man til Vidère bør antage), saa er det dog ganske vist, at man paa Sukkerøerne og selv i Kjøbenhavn, vel og i London og andre Stæder, er ganske tilfreds med det raa, og i Kraft langt overgaaende det Sukkersand, som man fra Sukkerraffinaderierne sælger os under Navnet Puddersukker. Ja! det er som det gammeldags Pudder, og tilbøieligt til at falde af; vil sige, har ingen Sødhedskraft, saasom det er Extremet af den Sukkersødme, der bruges til Raffinade og Candis; det er da klart nok, at deri saare Lidet af Sukkerstoffet findes.

Kjøbenhavns Børs, d. 11 Martii 1828.

Hamburg 2 M. —		à
à vista 217		
Species 219		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 2 ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	154½	155 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50	50½ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83	83½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	76½	77 i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½ Rbd. r S.
Dito Dito	111¾	112 Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	97½	98 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pC. Dito nye	98½	99 i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	57¾	57½ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 22.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 15 Martii 1828.

Peter Tordenskjold,

en fædrenelandsk Novelle.

III.

Paa Frederiksborg Slot var Alting i største Bevægelse. Der skulde være stort Taffel af fiirsindstyve Dækninger. Man ventede ikke allene de fleste Medlemmer af den Kongelige Familie, men ogsaa de første af Statens Mænd. Sølvpoppen var iøvrig syssélsat med at udlevere det speilblanke Sølvtøi, der paa to Rustvogne var ankommet fra Kjøbenhavn; Vinkyperen med at sætte i Kjelderen de forskjellige Sorter Vine frem, der skulde drikkes, og i Kjøkkenet mærkede man blandt de hvidklædte Kokke en Travlhed, man længe ikke havde sporet der. Taffeldækkeren, i Færd med at dække begge Taflerne, havde ikke Sands for andet end Dækningen og understøttedes troligen af Sukkerbageren i at give disse al den Zirlighed, der var dem muelig, og Fredsfesten, der skulde feires, kunde gjøre Fordring paa. De ansaae denne Leilighed for vigtig til at lægge deres Konstfærdighed for Dagen. Begge Taflerne havde Form af et dobbelt F og Taffeldækkeren vidste saa konstigen at lægge Servietterne, at de lignede et F og havde saaledes en dobbelt Betydning: Fred og Frederik. Sukkerbageren havde af Confectürer forfærdiget et stort Fredstempel, paa hvilket der fandtes mangfoldige Emblemer af Engle, der stødte i Basuner, af Duer med Olieblade i Munden og af Overflødighedshorn, hvorfra der udstrømmede Blomster og Frugter. Ovenpaa dette Tempel saaes Visdomsgudinden, der traadte med Foden paa alskøns Vaaben, med Underskrift:

Den hulde Visdoms Gud staa'r Seiren altid aaben,
Den træder med sin Fod paa alle Krigens Vaaben.

Syv store Pyramider med lignende Udziringer, staaende paa Plader af Speilglas og omgivne af Porcellains- og Alabastes Dukker, prydede Taflet. I de mørke, med Mursten belagte Gange, løb Lakaier, Tjenere, Huusgeraadskarle, Kokke- og Sukkerbagerdrenge, Piger osv., idelig en frem og tilbage.

Efterhaanden kom de indbudne Gjæster kjørende i de prægtigste Carosser, hver med to, tre Tjenere i deres Stadsliberie bag paa og fire Heste for. De Kongelige havde sex Heste for og paa Trinene af Vognen stode Heidukker, høje, drabelige Karle, i rødt Liberie, rigt besat med Sølv, og røde med Peltsværk kantede Huer, hvoraf Flippen hang ned ad.

Taflet var anrettet i den store Riddersal, hvis Silketapeter vel vare Hundrede Aar gamle, men paa hvilke Farverne dog vare endnu saa friske, at Carl v. Manders ypperlige Tegning tydeligen viste sig. Loftet, prydet med saa meget skjønt Billedhuggerarbeide, at sex og tyve Mestere skulle have arbeidet derpaa i syv Aar, luede end af sin ægte Forgyldning. Den store Camin

af sort Marmor, prydet med det konstigste Arbeide, var behængt med de deiligste Blomsterfestons og Guirlander, og paa hver Side af Salen havde man hensat Rækker af Krukker med Blomster fra Orangeriehuset, der udbredte deres Vellugt rundt omkring sig. Midt paa Taflet stod et konstigt Vandspring, hvoraf to Vandstraaler, hver en Arm tyk, udsprang, og frembragte en behagelig Kjølighed. Da de høje og fornemme Gjæster alle vare samlede, begyndte fra Balconen, over Hovedindgangen til Salen, en liflig Musik af blæsende Instrumenter. Kongen satte sig nu til Bords; Dronning Lovise, som allerede længe havde været upasselig, kunde ikke deeltage i Festen. Ved Siden af Kongen sad hans Søn Kronprinds Christian, dernæst hans Broder Prinds Carl, hans Søster Prindsesse Sophie Hedevig og hans Datter Prindsesse Charlotte Amalia og, efter dem, alle de andre høje Herrer og Damer, efter deres Rang. Anna Sophie sad ved Siden af hendes Svoger, og der ahnede vel kun faa, at hun næste Aar vilde sidde her med Krone paa Hovedet. Pragten i Klædedragt var meget stor, men den kunde ikke bøde paa den urimelige Smagløshed og Stivhed. Mandfolkenes bredskjødede, korte, stive Kjoler vare vel af det kostbareste saavel glat som skaaret Fløjel, af Silketøi eller fiint brabandsk Klæde, besatte med de rigeste Broderier og brede Galloner, endog med Diamanter i Knapperne, men Formen modbydelig. Parykker havde allerede i en Tid af halvtredsindstyve Aar været i Brug og ingen Cavalier kunde være stadselig klædt, uden at have paa Hovedet en saadan Haarmasse, der hang ned i mangfoldige Lokker langs ad Skuldrene, eller i det mindste een af de moderne Pungparyker, som, fordi de vare fremkomne under Hertugen af Orleans Regentskab, kaldtes perruques a la régence. Qvindekjønnets Pynt udmærkede sig ved stiv Frisur og endnu stivere Fiskebeensskjørter med lange Slæb, som maatte bæres bag efter dem. Disse Moder havde faaet et saadant Herredømme, at man paa Scenen endog saae Cæsarer med Alongeparyker og Cornelier i Fiskebeensskjørter med lange Slæb.

Alvor herskede i Begyndelsen i alle Gjæsternes Aasyn, lige fra Kongens til den yngste Kammerherres. Kronprindsen, skjøndt neppe een og tyve Aar gammel, saae noget aldrende ud og røbede intet Spor af Munterhed. Det samme var Tilfældet med Søsteren, Charlotte Amalia. Hun var, ligesom han, spædlemmet og tillige liden af Væxt, men af Ansigt meget smuk. Dog ogsaa paa hendes Aasyn hvilede stille Alvor, som hendes Opdragelse maaskee havde bidraget meest til.

En Page, i en bredskjødet rød Kjole, tæt besat med brede Sølvgalloner, traadte frem og læste Bordbønnen høit. Alle stode opreiste i høitidelig Taushed, med andagtsfuld Mine, ubevægelige, indtil Pagen var færdig med Bordlæsningen. Nu begyndte man efterhaanden at blive noget munter. Musiken stemte atter i. Derpaa lod man det i Salen staaende konstige Positiv, der havde ni og tyve Stemmer, hvoriblandt en Efterligning af Menneskerøsten, spille.

Retterne vare, ligesom Confecturene, mange og udsøgte. Man fremsatte Bægere af Iis til at drikke af, og Frugter, frosne i Iis, men virkelig Frugt- og Vanilleiis, saaledes som man allerede over i tyve Aar havde den i Frankrig, var endnu ikke indført ved det danske Hof og Kong Frederik døde bort, uden nogensinde at have smagt den.

For at more de høie Gjæster fremtraadte under Spisningen en Hofsanger, klædt som en gammel Skjald, med en Harpe i Haanden og afsang adskillige til Dagens Høitidelighed passende Sange, hvoriblandt en til Tordenskjolds Hæder, saaledes lydende:

Hr. Wessel han farer paa sølverblaa Sø
Og pløjer de Bølger saa vilde,
Han drager saa freidig fra Øe og til Øe,
Paa Land ei sin Tid han vil spilde;
Den Gjæve for Havet er baaren;
Der gynged' hans Vugge, der blev han til Mand,
Der tindred' hans herlige Stjerne;
Der rakte ham Havfru ved yndige Strand
En tangflettet Krone saa gjerne.

Da nærmed' sig Fiender, med Ild og med Sværd,
Vort Danmark, det ældgamle Rige;
Dets Kyster de true med vældige Hær,
Med Snekker i Tal uden Lige;

Thi mægtig var Gothen i Striden;
Men Fjenderne voren var Cimbrernes Drot,
Hans Glavind i Beltet ei blunder,
Han kjender de trofaste Svende for godt
Der virked' i Kampegang Under.

"Op Dannerfolks-Helte til Leding og Kamp!
Til Forsvar for Arne og Qvinde!
Alt fuer man Hytter i Røg og i Damp
Og Fjenderne Torpene vinde."
Saa raabte den salvede Herre;
Flur tusinde Kæmpere stod' som en Mur,
Med blinkende Værge i Haanden;
Man hørte snart gjalde den krigerske Lur,
Og Seiren man seer alt i Aanden.

Blandt flokkende Helte der stander en Gut,
Han unge Hr. Wessel mon hede;
Saa rød og saa hvid som den deiligste Glut,
Med Skuldre heel stærke og brede;
Til Orlog han frydelig iler;
Han dundrer med Stykker paa Fjenderne løs,
Med Huggert han Hoveder kløver;
Hans Drenge de splitte den blaagule Gøs
Og figte som fnysende Løver.

Ved Dynckil viser han Gothen saa grant
Hvad Dannebrogs Kæmpere mægte:
For sildig dens Avindsmænd angrende fandt,
At Dansken har Greb paa at fægte,
Naar Landet og Drotten det gjelder.
Han tager da Marstrand med Top og med Tavl,
Med Alt hvad der findes derinde,
Og heiser paa Borgfæstens høieste Gavl
Sit Dannebrogs Purpur til Minde.

Vor Dannerdrot hilser nu Gutten saa bold,
Sit Billed ham venlig han rækker;
Og raaber: "Du hidtil har været mit Skjold,
Din Torden hver Fjende forskrækker
I Farens og Ufredens Dage;
Og derfor Du Tordenskjold kaldes nu skal
Og være de Fiender en Torden;
Ja, hver Gang de høre et Dannebrogsskrald,
De huske paa Helten i Norden!"

De forskjellige Indtryk, som denne Sang gjorde, vare læselige i alle Ansigter. Kongen selv lod den at fornøie meget. Men Kammerherre Gabel, Storkantsler Ulrich Adolph Holstein og flere af den gamle Adel syntes ikke stærke nok til aldeles at kunne undertrykke deres Utilfredshed med, at en Borgerlig, af saadan Herkomst, vistes en saa udmærket Hylding. Dog lod man som om det blot var et egenmægtigt Indfald af Hofsangeren, et Slags Spøg til at more Gjæsterne, og lagde derfor ingen synderlig Vægt derpaa.

Fredens Skaal blev drukken i en af Kong Christian den Fjerde netop for hundrede Aar siden paa Rosenborg nedlagt gammel Rhinskviin. Skjalden begyndte igjen:

"Nu feire vi Freden
I Dankongens Borg;
Der findes vort Eden,
Der dæmpes vor Sorg;
Hil Danriges Konning!
Hil Danriges Dronning!
Hil dem!

Alle Gjæsterne stødte nu, under Canoners, Trompeters og Paukers Lyd, an med deres Bægere og gjentoge:

"Hil Danriges Konning!
Hil Danriges Dronning!
Hil dem!"

Derpaa istemte atter Skjalden:

"Nu flette vi Krandsen
For Helte saa bold,
Der strede paa Skandsen,
Paa Hav og paa Vold;
Hil være de Kjekke!
Dem Prisen vi række!
Hil dem!"

Og atter stødte Alle an med deres Bægere og gjentoge:

Hil være de Kjekke!
Dem Prisen vi række!
Hil dem!

Dog gik det i det Hele meget tarveligt til med Drikken, thi Kongen havde, efter Sædvane, staa-

ende for sig en Caraffel med Vand, som han bestandig blandede sin Viin med, og hans Gjæster, som man ligeledes havde foresat hver en Caraffel med Vand, kunde ikke andet end efterligne Monarkens Exempel.

Kongen reiste sig, Taflet var endt og Enhver begav sig, efterat i Forveien den sædvanlige Etiquette var iagttagen, til Sit. Nogle Timer derefter bleve Gjæsterne ved Lakeier indbudne til en Carousel, som hans Majestæt næste Dag agtede at give.

Længe havde der ikke hersket større Liv, saavel paa Slottet som i Hillerød By, end denne Gang. Medlemmerne af de kongelige Familier og de til disses Hoffer hørende Cavalierer og Damer havde naturligviis faaet Bopæl paa Slottet; men de øvrige Herskaber maatte søge Logis hos Indbyggerne i Hillerød. Gaderne vrimlede af Domestiker og Militaire, og Gjæstgiverne havde i lang Tid ikke havt saa strygende Søgning. Især var Værten i den forgyldte Skade, almindelig kaldet Sladderkrogen, meget heldig, men sit Held maatte han især tilskrive to opvartende nydelige Bønderpiger, der vare sande Magneter for hans Huus. Enhver skulde hen til Sladderkrogen, for at see den smukke Maren og den deilige Kirsten; Krostuen var bestandig fuld af galloncerede Løbere, Lakaier, Staldkarle og andre subalterne Krigere og Domestiker, der, i Skyer af Tobaksrøg, spillede Styrvold og Verkehren. De, som ikke spillede Kort, discourerede om alle Slags Ting, der vedkom Staten. De vidste bedre Besked dermed end man skulde troe, og det, deres Herskaber ansaae for Hemmeligheder, talte disse Mennesker stundom meget omstændeligen, skjøndt ofte temmelig forvirret, om. "Naa, begyndte en Dragonvagtmester, med en Knevelsbart, der bedækkede det halve solbrændte Ansigt — nu har vi da endelig faaet Freden sluttet. Hvordan hover den Jer, godt Folk?" Dette sagde han med en Mine, der røbede ligesaa megen Spot som Vrede. Det varede noget førend Nogen vilde svare. Omsider afbrød en firkaaren jydsk Hestepranger, hvis graa Vadmelskjole, hvori hver Knap var en Sølvrigsort og hvis store, med Skind omsvøbte sølvbeslagne Meerskumspibehoved, ligesom overalt hans hele Udseende, vidnede om hans Uafhængighed, denne almindelige Taushed. "Skam slaa saa jen Fred", sagde han; "de var nouet a gøre saa møgen blæs a! Nærenstid vi ska gi: huer Snus tebaag." — "Men vi faaer ser Tønderguld i Penge", svarede Vagtmesteren noget spidsfindigen. "Hua kan de nøtt?" raabte Hestepr angeren, "de er etteke nouet for hua vi haar eroubret." — "Vistnok er det kun et Smørrebrød?' sagde en Bissekræmmer, der sad paa Hjørnet og ordnede sit Kram. "Jeg vilde give dobbelt saa meget allene for Marstrand. Hvad sloges vi for? Til hvad Gavn satte mine to Drenge deres Liv til som Stykknegte?" — "Ja, sagde en Løber, der sad ved Siden af Bissekræmmeren, og allerede var noget øllet, Kongen er, imellem os sagt, heller ikke fornøiet med Freden, det veed jeg, men det var denne Engelskmand, den Carteret eller Karterad, som nok er meest Skyld i Alt. Admiral Tordenskjold er heller ikke fornøiet med den." — "Ih, hvad Tordenskjold, raabte Vagtmesteren, han ryger vel snart af Pinden. Vor Chef og den hele Adel kan ikke udstaae den Karl. Veed I hvad man kalder ham — det vil sige saa imellem sig selv — min Sjel ikke andet end Søhusaren." — "Man mener ogsaa", sagde en Herregaardsskytte, der sad øverst ved Bordet, "at han snart vil reise, for han kan hverken forliges med Admiral Gabel eller Admiral Rosenpalm." — "Hans Reise skal nok have en anden Hensigt", indvendte Løberen. "Der snakkes om at Overkammerherre Gersdorff og Geheimeraad Walther hemmeligen arbeide paa at faae Kronprindsen gift med en Prindsesse af Culmbach, og det er nok derhen Admiral Tordenskjold skal gaae." — Saaledes vedblev man at snakke og drikke og spille i Kroen til langt ud paa Natten, da Gjæsterne skiltes ad.

Næste Dags Morgen kundgjorde to Herolder i alle Gader, at Carrousellen om en Time skulde tage sin Begyndelse. Til denne Ringridning var en stor Plads bag Slotshaugen indrettet. De oprettede Skranker og Buer vare hvidtmalede og tildeels behængte med Blomsterkrandser. Ringene var i tilbørlig Afstand ophængte. Foran var opført en stor Forhøining, paa hvilken der var anbragt Sæder, overtrukne med rødt

Klæde for det Kongelige Herskab og andre høie Herrer og Damer. Ved Skrankerne holdt rundt omkring Drabanter, væbnede med Hellebarder. Udenfor Skrankerne stode Skarer af Tilskuere, der vare strømmede til fra Sjællands forskjellige Egne og deriblandt mangfoldige fra Kjøbenhavn.

Overhofmarskal Munk med Marskalstaven i Haanden, red paa en deilig graa Skimmel, med et guldbroderet Skabrak af skarlagens Fløiel, og ordnede det Hele. Ved Herskabets Ankomst begyndte en Musik med Pauker, Trompeter og andre blæsende Instrumenter. Kongen, som ellers var en stor Ynder af denne Forlystelse, tog i de sidste Aar, paa Grund af sin Svagelighed, ikke Deel deri. Endnu mindre Kronprindsen, til hvis alvorlige Characteer den ikke passede. Men begge morede sig ved den Hurtighed og Behændighed, hvormed der blev af andre Herrer stukket efter Ringen, og især beundrede de Viceadmiral Tordenskjold. Denne faldt det saa meget lettere at vinde Prisen, som han fra sin Ungdom af havde været vant til saadanne Øvelser, især at stikke efter Mohrenkopf, og han overalt havde ligesaa fikkert Øie som fast Arm. Om Aftenen bleve paa Slottet Priisbelønningerne med stor Høitidelighed uddeelte til de bedste Carrousselriddere. Overhofmarskalken fremtraadte med sin Stav i Haanden, ledsaget af Pauker og Trompeter. Efter ham fulgte Storkansleren med en hvid tændt Voxfakkel i højre Haand og i den anden en for Seiervinderen bestemt kostbar Krands. Ved Siden af ham gik Overkammerherre Gersdorff ligeledes med en Fakkel i Haanden. Begge gik dandsende tre Gange omkring i Salen ligesom om de søgte efter den Værdigste til at forrette det forestaaende Hædershverv. Omsider standsede de ved Kongens Datter, Prindsesse Charlotte Amalia. De overrakte hende Krandsen med Bøn at hun skulde forære Seiervinderen den, toge hende derpaa med den hende tilkommende Ærbødighed begge ved Haanden og førte hende hen til Tordenskjold. Storkantsleren omtalte nu med Berømmelse hans Færdighed og erklærede, at denne Priis var ham tilkjendt af Kongen og Dommerne, og at man derfor nu rækker ham den som Skænk. Inderlig rørt ved denne sjeldne

Hædersbevisning takkede Tordenskjold i de varmeste og ærbødigste Udtryk Kongen og Damerne. Han nød derpaa den store Ære at dandse med Prindsesse Charlotte. Endeligen tildeeltes den, der, næst Seiervinderen, bedst havde truffet Ringen, General Løvenørn, en Priisbelønning. Et stort Bal endte denne Høitidelighed.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Viborg, d. 5te Marts. Markedet her i Gaar var kuns maadeligt, naar det kommer an paa at kjøbe. (Det synes som den lede Satan og Compagni haver annammet alle Penge for at gjøre Laan til Udenrigs.) Heste til Arbeide, altsaa over Børneaarene, fik man for 25 a 30 Rbd.; Byg 2 Rbd. 3 Mk. Tdn.; hvidt Vadmel 32 a 36 ß. Al.; farvet hjemmegjort Uldentøi 40 ß. Al.; bleget Hørlærret 19 a 22 ß. Al.; ubleget 16 a 18 ß. Al.; Blaarlærret bleget 18 ß. Al.; spunden Hørgarn 38 ß. Pdt.; Flesk 12 ß. Pdt.; Oxekjød 5 a 7 ß. Pdt. Paa Torvet var som en Sjeldenhed et Læs østersøiske Torsk fra Grenaae, der kostede fra 8 til 16 ß. Stykket. — Barometret er i Nat sjunken til Storm. — Efter en i Gaar haard Kulde, faldt i Nat og i Dag megen Snee med Fygen — der vist nok vil have Sygdom og Nød til Følge, da det afvexlende Frost- og Tøveir virker stærkt paa svagelige Mennesker og Frosten kommer nu i Marts de Fattige, der neppe ligge i godt Halm, end sige i Sengeklæder, aldeles uventet.

I Forbindelse med det i No. 16 optagne Stykke af Thisteds Avis meddele vi end videre følgende af den Viborgske Avis No. 27. Der har i Tillægget til Thisted Avis "den Nordcimbriske Merkur kaldet," for nogen Tid siden været indrykket et fra en Sieur Koested til hans Correspondent i Hjarbek indført Brev, sprudende af Vittigheder og tildeels galdeagtige Bemærkninger over Aviserne i Aalborg, Viborg, den ny Toldbod i Aalborg, Tobaksfabriken paa Morsøe, Røgelse eller Stænk paa Nibe og dens Handel, og meget mere, endog til Tøflerne med Træ-

sollerne, som fabrikeres i Viborg. — Ikke bør man mene, at en slig aandrig Skribent skulle, hvis hans Navn kommer fra Landsbyen Koested, der ligger i Fjends Herred, 1 Miil fra Hjarbek, stænke saamegen Uhumskhed fra sig, dersom han ikke havde et godt Rygstød i Nordcimbriske Merkurs Hestehale naar den farer afsted med Rytteren — Held og Lykke! Hr. Koested vil glimre i vore Aarbøger om 100,000 Aar, naar salig Holberg ei mere kan lee eller gotte sig over det Vittighedssand, Nordcimbriens Mercur kaster sine Læsere udi Dinene; men, Hr. eller Sieur Koested har behaget at beære Viborger Samler med Uqvemsordet Løgn i hans Anførsel om Marsviin- og Sælhundefangst m. m. Dette er ikke lovligt rigtigt og Hr. Redacteuren kunne, sparet sig for videre Uleilighed med at udslette et sligt bondeagtigt og inhumant Udtryk. Samlerens Redaction ændsede heller ikke sligt Myggestik fra den Stad, der i fremfarne Tider havde fatale Besættelseshistorier og en Magister Biørn — Men, da man har fundet for godt i de fleste Blade (Hempels og Slagelse Avis og maaske flere undtagne) at indføre dette Koestedske Vittighedsprodukt, skylder Viborger Samler dog sine Læsere og sin egen Sag at forstændige Sieur Koested og Consorter: At han, netop fordi Sagen har faaet en Offentlighed, er rede til at bevise Publikum, at Sieur Koested ikke er agtsom Avislæser eller Naturkyndig; thi Viborger Samler har aldrig sagt: At der vare Marsviin og Sælhunde ved Thye-Hovedstaden eller Thisted, endskjøndt de muligt dog vare der. Senere har man; (saavidt mindes) fortalt efter bemeldte den Thistedske Avis, at der vare slige Dyr i Aggerkanalen. (Da man nu ikke har denne ved Haanden, skal det dog, om mere Tale og Snak og vittig Vrøvl af Koested fremføres, tilbørlig vorde dokumenteret.) Imidlertid vil man raade den med Løgneudtryk saa runde Koested at begive sig med Næsen lige paa Grunden i Aggerkanalen og ligge der 3 Gange 24 Timer, indtil han er ganske vis paa, at der aldeles ingen Marsviin kan komme ind. Viborger Samlers Redaction er da aldeles villig til at tilstaae, at Marsviin ikke kan findes der. Men hvad siger man da i Thisted til Hvalen paa Sylt?

Blandede Efterretninger.

Constantinopel og Sultan Mahmud II. Denne saa berømte Stad, som under en ordentlig Regjering, vilde være den største Handelsstad paa Jorden, tildrager sig nu Alles Opmærksomhed, og det Europæiske Tyrkie, hvis Brændepunkt den er, vilde allerede for længe siden været tilintetgjort, hvis det ikke i europæisk Skinsyge havde fundet en Støtte. En Tolk-Eleve ved det franske Gesandtskab i Constantinopel har nyligen udgivet et Værk med mange Kobbere, under den Titel: to Aar i Constantinopel og i Morea (1825 og 1826), der indeholder mange characteristiske Træk af Tyrkerne, deres Regjering, Sæder, Skikke 2c., hvoraf vi her ville meddele noget. Ved en bred Søarm deles Constantinopel i to forskjellige Dele, der synes at udgjøre to store Stæder. Paa venstre Side af Indløbet til Havnen seer man de tyrkiske Qvarterer, paa Høire hæve, i Form af et Amphitheater, Forstæderne sig, der beboes af Rajas (de ikke mahomedanske Undersaatter). Rajas kaldes Grækerne, Armenianerne, Jøderne 2c. kort alle de, der som Portens Undersaatter, betale Kopskat. — Det gamle Byzanz, som i Heltealdet er stiftet af Byzans, Overhovedet for en Colonie af Argier og Megarer, kneisede fordum der, hvor i vore Dage Seraillet (Palladset) staaer. Endnu seer man den gamle Stads med Taarne forsynede Mure. Paa de høieste Dele af Forbjerget ere zirlige Pavilloner, som beboes af den nu regierede Sultan og hans Qvinder; de øvrige Bygninger af hans Embedsmænd, hans Tjenere og hans Vagt. — Den hellige Sophiekirke ligger ikke langt fra det Keiserlige Pallads. Under Constantins Efterfølger, Keiser Constanz, bygt, blev den ved et Jordskjelv ødelagt, og under Justinianus igjen sat i den Stand, den nu findes. Efter Constantinopels Erobring d. 29 Mai 1453) forvandlede Mahomed II den til en Moschee. Sultanerne have for Skik, at begive sig did hver Fredag. Constantinopels Gader ere smaae og uregelmæssige og dannes af Huse, der, uden Zirlighed, ere af Bindingsværk. Paa Hippodrom seer man en Obelisk, som en Keiser i Constantinopel har skaffet fra Egypten. —

Frankernes Qvarteer, Galata og Pera, ere skilte fra hinanden ved et stort Taarn, som Genueserne have bygt, og hvorfra man kan overskue hele Constantinopel. Galata er de frankiske Kjøbmænds Opholdsted, og i denne Forstad have de deres Comptoirer og tre Kirker. I Pera boe de europæiske Gesandter; Vinteren over opholde de sig der; men den smukke Aarstid tilbringe nogle i Terapia, andre i Buyukdere, to Landsbyer, der have en behagelig Beliggenhed, paa den europæiske Bredde af Bosporus, ved det sorte Havs Munding. Pera er det meest glimrende og livligste Qvarteer i Constantinopel. Da Forfatteren endnu ikke var ankommen, den Gang den franske Gesandt, General Greve Guilleminot havde sin første Audience hos Storherren, saa benyttede han denne Leilighed, da den nederlandske Gesandt blev forestillet, til sin Nysgjerrigheds Tilfredsstillelse. Den Dag, paa hvilken en Gesandt skal overlevere sit Creditiv, gives ham en Bedækning af 3 til 400 Mand Soldater. Kl. 5 om Morgenen indfinde disse sig udenfor hans Pallads og danne Spidsen af hans Følge. Derpaa kommer Gesandten, hans Secretær, hans Tolk og hans Nations fornemste Kjøbmænd, til Hest.

(Slutningen næste Gang.)

Passalaqua's ægyptiske Museum. I Berlin har Passalaqua opstillet i Slottet Monbijous Havesalon et høist mærkeligt ægyptisk Museum. Det er sammensat af Gjenstande, som han selv har samlet paa sin Reise i Ægypten, og som især følgende Opdagelse gav ham Leilighed til at forskaffe. Han besøgte mange Catacomber, til hvilke han for det meste havde aabnet sig Adgang gjennem Gruus og Ruiner, men fandt, at kun de offentlige Begravelser vare undgaaede tidligere og sildigere Plyndringer og Ødelæggelse. Endelig lagde han ved sin Bolig ved Landsbyen Gournah Mærke til en lodret afhuggen Klippevæg, som, efter den Iagttagelse, han alt forud havde gjort, pleiede at være Indgangen til en offentlig Begravelsesplads, skjult under Sand og Gruus. Han lod Gruset bortrydde og den med Muursteene tilmurede Indgang forvissede ham om, at han var den første, der aabnede denne Dør. Hvilket glædeligt Syn, da

Muren var slaaet ind! En lang Række af Ligkister og Mumier, som laae lagviis paa hinanden, var Hulen opfyldt med. Den var ligesom Indgangen 9 Fod høi og 9 Fod bred, og syntes at gaae dybt ind i Klippen. Allerede troede Passalaqua at have en heel Skibsladning af Mumier for sig og allerede de første Undersøgelser gave et rigt Udbytte. Her fandt han det nu i hans Museum opbevarede Malerpalet, Fiskernettet, Buen og Pilene, Plougen og en paa Prydelser og Toiletsager saa rig Mumie, som den endnu intetsteds er funden. De bedre Mumier laae i Ligkister uden Indskrifter, andre opdyngede i Hobe, kun indsvøbte i Lærred, eller istedetfor Kister indbundne i Palmeblade. I fire Dage lod Hr. P. arbeide, og var allerede rykket 50 Fod frem, da han paa eengang fandt, at nedstyrtede Klippestykker spærrede Veien; Loftet truede med at styrte mere ind, og kun hans eget Mod indgjød Araberne Tillid. Det lykkedes ham at arbeide sig igjennem denne Indstyrtning, men ved Fakkelskinnet overbeviste han sig snart om, at han her ikke var den første. Uforklarligt forekom det ham, hvorledes bag en tilmuret Indgang og bag denne Mængde velbevarede Mumier paa eengang en saadan Forstyrrelse var kommen; Brudstykker af Kister og Levninger af brændte Been laae omspredte. Han forfulgte nu Gangen videre, der, efter 100 Skridts Længde, deelte sig i Gallerier, som løb noget nedad, og vare forsynede med Nicher. Den til Venstre var snart tilende, den til Høire førte i mange Bugter til et rummeligt Begravelseskammer. Her stødte han paa en Araber, som havde anlagt sig et Forraadskammer der. Hele Landsbyen Gournah er bygt paa Thebens Nicropolis og herfra banede sig fra ældre Tider Gravherjerne en voldsom Adgang til Gravene. Men de vare hidtil kun komne til det indstyrtede Sted, som de ansaae for Hulens Ende, og derved frelstes den fra deres Plyndringer.

L. M. Fouqués ny Roman. Den kaldes Die Saga von dem Gundlaugur, genannt Drachenzunge und Rafn, dem Skalden, eine Islandskunde aus dem 11 Jahrhundert, 3 B. Wien 1826. I en Efterskrift fortæller Forf. Anled-

ningen dertil: "For adskillige Aar siden, siger han, modtog jeg en Bogpakke fra en Ubekjendt, indbefattende mangehaande Vigtigt og Sjeldent for den gammelislandske Literatur. Forgjeves søgte jeg efter et Brev fra den venlige Tilsender. Kun de til Indpakningen brugte Brudstykker af en i det danske Sprog forfattet Skipperefterretning gav mig med Sandsynlighed tilkjende, at Gaven hidrørte fra vort gammel beslægtede Dannerland. — Videre Efterforskning ledte mig kun saavidt, at en ubekjendt Reisende havde, faa Mile herfra, afleveret den til mig addresserede Pakke." — I Pakken fandtes ogsaa Sagan af Gunulaugi Ormstunge ak Skalld-Rafni. Denne Saga har Digteren benyttet til ovennævnte Roman, og, som man forsikkrer, med særdeles Held.

Mærkelig Hovedhud. Paa det Kongelige Konstkammer i Kjøbenhavn har længe været opbevaret et Stykke Hovedhud med Haarene, afrevet ved et Slagsmaal imellem to Personer. Om dette mærkelige Stykke findes Oplysning i Thomæ Bartholini Historiarum anatomicarum et medicarum rariorum Centuriæ I—IV. Kbh. 1654-57. (Jvnf. Prof. O. Wolffs Journal, 2det B. 1827 S. 214.) "I Helsingøer — hedder det der — reiste sig en Strid mellem To, hvorved det fra Mundhuggerie kom til Nævetag. Den Ene foer i Haartoppen paa den Anden, og greb ham saa haandfast i Haaret, at, heel besynderligt, Huden tilligemed Haarene blev reven af Pandeskallen. Her indtraf to Forunderligheder, først at Haarene sadde fast med saa dybe Rødder, at de ikke kunde rives fra Huden, og dernæst, at Hovedhuden ikke hængte fastere ved Hjerneskallen. Huden gik ydermere af i glat Skikkelse, nok saa net mærket med sine Aarer. Personen blev lykkeligen helbredet af Saarlægen, og da en ny Hud var trukken over af Naturen, groede der nye Haar paa den igjen. Men den haarede Hud-Deel, som var afreven, blev forvaret, garvet af Feldberederen, til et Syn for Sagen, og tilhændekom Peter Jonas Charisius, min Frænde, som baade viser den frem og har

venskabeligen meddeelt mig denne Tegning (som findes kobberstukken i den latinske Original)." — Denne Charisius (f. 1571 d. 1619), som var Præst og blev 1603 creeret til Doctor juris ved Kjøbenhavns Universitet, forærede denne Huud til Konstkamret (jvf. Jonges Beskrivelse over Kjøbenhavn), men den maa allerede længe have været ødelagt af Tidens Tand.

I Engelland har der dannet sig en Melodisto Club, hvis Formaal især er at befordre Visers og Balladers Composition.

(Alle meddeelte.)

Kjøbenhavns Børs, d. 14 Martii 1828.

		à
Hamburg 2 M. — à vista 217		
Species 219		
Specier solgtes til 13 Rbmk. $2\frac{1}{4}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	—	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50	$50\frac{1}{4}$ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$83\frac{3}{4}$	$84\frac{1}{4}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	$77\frac{1}{4}$	$77\frac{1}{2}$ i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	$102\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	$111\frac{3}{4}$	112 Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	98	$98\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	$105\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pC. Dito nye	$98\frac{1}{2}$	99 i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	58	$58\frac{1}{4}$ L. Sterl.

Et indleveret Stykke fra Hr. J. C. Lange med Titel: Sidste Svar til Hr. Professor Fogtmann, vil i næste Nummer blive indført.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 23.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 18 Martii 1828.

Peter Tordenskjold,

en fædrenelandsk Novelle.

IV.

Saaledes overvældet af de meest glimrende Ærisbevisninger ved Hoffet var Tordenskjold den næste Dag vendt tilbage til Christianshavn. Der beboede han en stor Gaard, som tilhørte Abraham Lehn. Vel behøvede han, som Ugift, ikke saa meget Huusrum, men deels overlod hans rige Ven Lehn ham Gaarden for en yderst ubetydelig Leie, deels ønskede han gjerne at leve paa en høi Fod. Dette kunde han nu med en fast Løn af tolv Hundrede Rigsdaler aarligen, selv i hine Dage, da Pengene havde et saa langt større Værd end siden, vel egentligen ikke, men han havde endnu en Deel af de Prisepenge, der under Krigen vare tilfaldne ham, tilovers, og disse tog han uden Tvivl af, saalænge de strakte til. Kongen havde desuden foræret ham et Skib, han Aaret forhen opbragte og som havde den svenske Grev Tessins Gods ombord, hvoriblandt fandtes, foruden en kostbar Bogsamling, en Mængde rige Stoffer, som han kunde bruge til sit Møblements Forskjønnelse.

Ogsaa Tordenskjold gav et stort Gilde, i Anledning af Freden, hvortil de fornemste Mænd i Staten vare indbudne og hvori den engelske Gesandt og adskillige andre Ministere deeltoge. Han sparede intet for at give denne Fest al muelig Glands. Hos Kongen havde han udtrykkeligen udvirket Tilladelse til at plante Canoner udenfor sin Gaard og lade dem affyre hver Gang en Skaal blev drukken. Ved Bordet opvartedes med tolv forskjellige Sorter Vine, og paa samme prunkede en Pocal, som Viceadmiralen havde faaet foræret af Statholder Løvendal. Den holdt to Potter og var af fiint, meget konstigt slebet Krystal. Paa den ene Side saaes Løvendals Vaaben, paa den anden Fregatten Løvendals Galei med fulde Seil, som Tordenskjold under Krigen havde anført. Af denne Pocal bleve kun tre Skaaler tømte: Kongens, Dronningens og Løvendals.

I et Vindue i Viceadmiralens Gaard, uden for hvilken Beegkrandse den halve Nat brændte, var anbragt et Transparent af Coiffre, forestillende Freden, der sammenbinder to Løver med en Rosenkjæde. Derunder stod at læse:

Med Rosenbaand jeg grumme Løve binder,
Og paa mit Vink dens vilde Harm forsvinder.

Nedenfor disse Linier saaes Kongens Billed med hans Symbolum: Dominus mihi adjutor. Dette Transparent blev strax da det mørknedes om Aftenen oplyst og trak mange Tusinde af Kjøbenhavns Indbyggere ud til Christianshavn. Alting løb meget stille og roligt af, thi Enhver glædede sig om just ikke over Freden, saa dog over at kunne see Tordenskjold, Tvillingrigets

Yndling, feire Festen; thi, i det Hele taget, var man vel fornøjet over at see ti Aars Blodsudgydelser endte, men Frugterne af Krigen havde man lovet sig noget ganske andet af, end den Fred, der blev undertegnet d. 3die og stadfæstet d. 23 Juli. Ved Hoffet og blandt de Store beviste man vel Fredsmægleren, Lord Carteret, udmærket Ære, ja Kongen forærede ham endog ved sin Afskedsaudience en meget kostbar, med Juveler besat Kaarde af tyve Tusind Rigsdalers Værdie med de Ord: "da Hr. Gesandten har bragt Freden istand mellem os og Kronen Sverrig, saa behøve vi nu ikke mere denne Kaarde, og han vil derfor behage at modtage den til en Erindring af vore Hænder" — men i Hjertet var nok hverken Kongen eller de fortrinligste af hans Ministere tilfreds med denne Fred. Mænd, der saae dybere ind i Tingene, forsikkrede, at hvis Kong Georg I. af Engelland ikke havde blandet sig i Anliggenderne og understøttet sin Mægling med en Flaade af otte og tyve Skibe, som han, under Admiral Norvis's Anførsel, paa samme Tid sendte til Kjøbenhavn, saa vare Vilkaarene blevne fordeelagtigere for Danmark. Kong Frederik paastod ogsaa i en Skrivelse til Kongen af Engelland, at ville beholde Bahuslehn og Marstrand, som Erstatning for de Omkostninger, en langvarig og byrdefuld Krig havde medført. Men mange Statskyndige vare af den Mening, at Fredsvilkaarene langt fra ikke kunne betragtes at være saa ugunstige for Landet, som man troede. De støttede denne Mening derpaa, at Danmark kunde trænge ligesaa meget til Fred, som Sverrig; at en fortsat Krig aldeles maatte ødelægge den danske Handel og Skibsfart; at den Erstatning, Staten fik i Penge, ikke blot var de i Tractaten betingede sex Tønder Guld, men at den var over dobbelt saa stor, naar dertil lagdes de sex Tønder Guld og to Hundrede syv og halvfjerdesindstyve Tusinde Rigsdaler, Kongen havde faaet for det erobrede Bremen og Verden, som under Krigen solgtes til Engelland, ei at tale om at Besiddelsen af Slesvig blev sikkret.

V.

Uagtet Tordenskjold, som saa mange af Statens ypperste Mænd, ikke var fornøjet med Freden, saa formindskede dette dog ikke hans personlige Agtelse for Lord Carteret, der, ved sin Mægling, havde fremvirket den. Han havde første Gang lært at kjende og høiagte denne aandfulde og indflydelsesrige Britte Aaret forhen, da han laae uden for Ny-Elfsborg med Orlogsskibet Lolland, hvor han modtog den paa Fjorden med et engelsk Orlogsskib ankomne Lord paa en særdeles hædrende Maade. Begge vare omtrent af lige Alder og lige udmærkede: denne ved sine ypperlige diplomatiske Kundskaber, der allerede i hans otte og tyvende Aar gjorde ham til Kong Georgs Statssecretair, hiin ved sine almindelig beundrede Heltebedrifter.

Efterat Lord Carteret havde havt sin Afskedsaudience hos Kongen, var hans første Vei hen til Tordenskjold. Han bar den kostbare Kaarde, som Monarken havde foræret ham, ved sin Side. Tordenskjold modtog Lorden med aabne Arme. "Jeg kommer, sagde denne i det engelske Sprog, for at tage Afsked med min Ven." — "Allerede Afsked, spurgte Viceadmiralen, og jeg havde ventet, at vi endnu skulde tilbringe mangen glad Time sammen her til Ankers i Venskabshavn?" — "Vigtige Kaldspligter kræve min Afreise", svarede Gesandten. "Den offentlige Credit hjemme er ved Sydhavscompagniet bleven rystet i sine første Grundstøtter og den engelske Nation plyndret paa den aabenbareste og skjændigste Maade. Om faa Maaneder samles Parlamentet. Jeg agter der, i Forening med mine Venner Grev Stanhope og Hertugen af Wharton, at bevirke en stræng Undersøgelse og stræbe at faae Ophavsmændene straffede paa det alvorligste. Men dette Arbeide udfordrer Forberedelser, og for at gjøre disse maa jeg, saa snart som muligt, reise hjem og kan ikke længer nyde den Glæde at opholde mig blandt mine danske Venner. De Dage, jeg har tilbragt i Kjøbenhavn, skal imidlertid blive mig i uforglemmelig Erindring." — "Det gjør mig meget Ondt, sagde Tordenskjold, at vi saasnart skal kappe Anker. Mylords Venskab, Yndest og Bevaagenhed ere mig for dyrebare til at jeg ikke skulde føle den inderligste Bedrøvelse ved vor Skilsmisse. Jeg for min Deel kjender næsten ingen bittrere Følelse end den, at staae paa

Strandbredden og see det Skib, der har en kjer Ven ombord, seile bort. Jo mere det fjerner sig fra os, desto dybere trykkes Pilen i vort Hjerte." — "Men hvo siger da at vi skal skilles ad?" sagde Lorden, i det han med begge Hænder varmt trykte Tordenskjolds Haand. "Følg med mig, som jeg forhen har foreslaaet Jer, min Ven, til Engelland, og lad os der vedblive at dyrke det Venskab, vi her har stiftet." — "Følge Jer til Engelland, svarede Viceadmiralen, det kan jeg Lord, men naar jeg da igjen skal skilles fra Jer, maa saa Skilsmissen ikke blive dobbelt bitter?" — "Men I skal ikke skilles fra mig; I skal blive hos mig i Engelland, raabte Carteret. Kongen min Herre, paaskjønner Fortjenester og veed at belønne dem." — "Jeg skulde forlade mit Fædreneland, hvad fordrer I af mig Lord?" spurgte Tordenskjold lidt stødt. — "Men naar Eders Fædreneland nu forlader Jer, hvad saa? Eders Ven Admiral Bredal har nyligen fortalt mig, hvorledes det gik den store Niels Juul efter Freden. Troer I, at I vil have en bedre Skjebne? Der er ingen Udsigt til at Eders Fædreneland i Eders Levetid vil faae Krig igjen. Hvad kan I da vente Jer i den øvrige Tid af Eders Liv? Taknemmelighed — Skjønsomhed? gjør ingen Regning paa den. En Søkriger i Freden, er et aftakklet Orlogs-Skib, der ligger i Havnen for at raadne og siden ophugges." — Tordenskjold begyndte at blive alvorlig, og stirrede med plirende Øine paa Gulvet. — "I er nu i Eders kraftfuldeste Aar, min Ven, vedblev Gesandten, og kunde endnu virke meget. Men vil Eders Virkekraft ikke blive lammet hjemme? I Admiralitetet vil I kun kunne figurere; alle ere der Eders Modstandere, ingen Eders Ven. Hvad vil da Enden blive? Man vil drille Jer paa tusinde Maader og gjøre Jer saa kjed af Eders Stilling, at I tilsidst, ligesom den høit fortjente Sehsted, vil takke Himlen for, at kunne begrave Jer levende som Landdrost i en Afkrog af Riget. Eders Konge mener det rigtig nok vel med Eder, men Eders Modstandere blæse ham uophørligen i Øret, at I er god nok i Krigstider, derimod et uroligt, halsstarrigt Hoved i Fred. At I har Misundere, mægtige Misundere, det behøver jeg ikke at sige Jer."

— Tordenskjold blev endnu alvorligere. — "Naar man saa har faaet Jer hensat i et for Eders Tilbøjelighed ganske upassende Embede — naar I blandt støvede Acter og Papirer maa lade Eders Kraft fortære sig selv; hvad saa Tordenskjold? Vil I da ikke fortryde, at I ei har lydt mit Raad, da det endnu var Tid og søgt Næring for Eders Ild, hvor den rundeligen findes?" — "Jeg er Nordmand, Lord, svarede Tordenskjold noget fortrydelig, og mit Fødeland tro hengiven, selv om det viste sig uerkjendtligt imod mig. Mine Stamfædre tjente som Varenger, Keiseren i Constantinopel, og offrede deres Liv for ham. Selv deres Konge, Erik Eiegod, formaaede dem til at blive Keiser Alexius tro, det fortæller Krøniken. Og jeg skulde forlade min egen Konge, mit Fædreneland, glemme den Lykke, jeg der har gjort, og maaskee, som et blindt Skjær, lægge mig i fremmed Farvand den danske Kongebrig i Veien og faae den til at strande?" — "Ikke det, sagde Lorden, ikke det, er min Mening. I skal hverken tjene Storbritanien eller nogen anden Stat mod Eders Fædreneland. I miskjender mig, hvis I troer, min Ven, at jeg vilde eller kunde raade Eder til Sligt. Men jeg ønsker at aabne en ny Bane for Eders Virkekraft, som jeg saa ugjerne vil see hendøe i en gold Bund. I Engellands Orlogsflaade kan I finde en værdig Tumleplads for Eders Mod og Eders Snille." — "Skal jeg tage Tjeneste der, svarede Tordenskjold, saa maa jeg forud være overtydet om, at mit Fædreneland ikke behøver mig." — "Og denne Overtydning formener Jer jo ingen, forud at forskaffe Jer, sagde Lorden. Kom imidlertid til Engelland. Den smukke Miss N*, som jeg tilforn har foreslaaet Jer til Ægte, vil sikkert ikke nægte den danske Søhelt sin Haand; thi de brittiske Piger vide at sætte Priis paa sandt Mod. Hun eier en Formue af fiirsindstyve Tusind Pund Sterling. Disse vil kunne sætte Jer i en uafhængig Tilstand, som I aldrig i den Grad vil finde i Eders Fædreneland. Eders hele aarlige Indtægt er der, som jeg hører, neppe 250 Pd. Miss N. vil sikkre Jer en Indtægt af mere end 3000 Pd." — "Velan, sagde Tordenskjold, jeg skal besøge Jer Lord. Jeg staaer

netop i Begreb med at tiltræde en Udenlandsreise, hvortil min Konge har forundt mig et Aars Orlov. Naar jeg har seet mig om paa Fastlandet, kommer jeg til London og det vil kunne skee endnu i Begyndelsen af denne Vinter." — "Ret saa, raabte Gesandten, med kjendelig Glæde, nu kan jeg see, at I ikke er saa uovertalelig, min Ven, som Eders Modstandere afmale Jer. I London skal vi knytte vort Venskabsbaand end fastere. Jeg haaber endnu at ledsage Eder der med den smukke Miss N. til Alteret, og jeg forudseer at Himlen vil lægge sin Velsignelse i denne Pagt." Begge tømmede en Pocal til Afsked og med det Løvte at sees igjen i London, skiltes begge Venner, efter de varmeste Omfavnelser, nu ad.

(Fortsættes.)

Sidste Svar til Hr. Prof. Fogtmann.

At Hr. F. Svar paa min Opfordring ikke vilde blive synderligen stringent, ventede jeg allerede, deels af hans foregaaende literaire Forhold, deels af den fornemtladende Maade, hvorpaa han vilde undgaae at give et fyldestgjørende Svar; dog, saa maadeligt havde jeg ikke troet at han vilde drage sig ud af Striden, som det er skeet i Nr. 21 af dette Blad. — Han angreb i sit Program Determinismen, en Lære, som han ei har begrebet, og vel heller aldrig kommer til at begribe; han angreb, deels directe deels indirecte, en Mands Minde, som fortjente Agtelse, beskyldte hans Lære for at lede til moralskskadelige Sætninger, og ham selv for Vaklen og de absurdeste Inconsequencer. Jeg gjendrev ham med klare Grunde og Kjendsgjerninger; ved at anføre hans egne Ord, viste jeg, hvor grovelig han havde feilet. Hvad gjør nu Hr. F.? i Bevidstheden om sin totale Mangel paa Modgrunde erklærer han det, som han allevegne i Programmet har fremstilt som Livets vigtigste Anliggende, for en blot Ubetydelighed, erklærer sine Beskyldninger mod en afdød Lærd, med hvem han har staaet i "venskabeligt Forhold," for en Ubetydelighed, og giver sig derimod til at raisonnere vidtløftigt om virkelige Ubetydeligheder, i det Mindste i Sammenligning med hine Gjenstande, f. Ex. Sprogrettelser, hvori han endog selv er den Feilende, hvilket jeg siden skal vise.

Vist nok kan det i Grunden være ligegyldigt, om En eller Anden, ledet af uklare Begreber eller andre Motiver, angriber en velgrundet Lære; den Skade derved stiftes er kun ubetydelig eller forbigaaende, og naar man har hævdet Sandhedens Ret, kan man træde tilbage, og roligen tænke: dixi, et liberavi animam meam. Ikke desmindre har denne Strid en vis Mærkelighed, som ikke bør lades ganske ud af Agt: den er et nyt Exempel paa, hvilket anmassende Overmod mangen En tør vise, naar han har erhvervet en academisk Grad. Ikke som om jeg ringeagter slige Værdigheder; meget mere bøier jeg mig dybt for den sande Lærde, som virkeligen har fortjent en saadan Udmærkelse, og hos hvem den er et Billed paa indre Værd; men jeg har levet for længe i Verden til at lade mig blende af Sligt, naar det kun tjener til at dække literair Uformuenhed; hundredfold mere ærer jeg en eneste, ugradueret Rousseau, end en Sværm Dusinlærde, som kun i Mængdens Øine kunne hævde sig et Skin af Lærdom, og hvis Aandssvaghed stikker frem ved den ringeste Berørelse.

Saavidt om de vigtigere Puncter, der her bør komme under Betragtning. Nu kun nogle Ord, betræffende Hr. F.s formeentlige Sprogrettelser, og betræffende mig selv, forsaavidt Hr. F. har indblandet min Personlighed i Striden. Hr. F. siger, at de Laurbær, jeg kan uddele, ville ikke friste Mange. Hvad vilde Hr. F. sige, dersom jeg, for at gjendrive ham, vilde bekjendtgjøre de Privatbreve jeg er i Besiddelse af, fra hæderlige Mænd, som jeg veed at Hr. F. bærer Agtelse for? Og hvilke ere de store literaire Fortjenester, Hr. F. kan bramme af, eller som berettige ham til at bruge den Tone han bruger?

Hr. F., som selv begaaer mange Feil mod Sproget, vil rette Andres Stile, som han meget naivt kalder det: lad os see, om han her spiller en bedre Rolle end i sit intetsigende Forsvar. Han distingverer mellem Venskabsfor-

hold og venskabeligt Forhold; aldrig før er det vel faldet nogen Dansk ind, at skjelne mellem disse to Udtrykke, med mindre man vil tage Adjectivet venskabeligt i den vague, underordnede Betydning af høflig, omgængelig, eller ei at have noget Udestaaende med En; men dette kunde jo ei være Hr. F.s Mening, da han omtalte sit Venskab med Howitz, som Grund for at han ei havde villet fremsætte noget Ufordelagtigt om ham. At uddele Laurbær omtaler han saaledes, som om Modstanderen skulde tildele sin Medstrider dem, da dog Enhver veed at dette bliver Publicums eller Kampdommernes Sag. Ubekvemme Ord og Ukvemsord vil han gjøre til eensbetydende Udtrykke! behag, Hr. Professor, først at see Dem lidt bedre om i vort Lovsprog, inden De fremsætter slige grundløse Paastande. De mener altsaa, at slige Ord som Consequentsmageri, Usandhed, o. s. v., ikke kunne kaldes andet end ubekvemme; behag at spørge Lovkyndige, da vil De erfare at de ikke blot ere Ukvemsord, men ærerørige, uagtet De er dristig nok til at paastaae, at De ved Brugen af dem har viist "sand Humanitet"!! (se pag. 334 i Skilderiet Nr. 21.) — De slutter med den Yttring, at De vilde bede Publicum om Undskyldning for denne "ubetydelige" Strid, hvis De havde begyndt den; dette vil De i ethvert Tilfælde blive nødt til; thi hvo er den egentlige Sagvolder, hvo er den der begynder en Strid, enten Den som angriber Sandhed og Ret, eller Den som forsvarer dem?

Dette er mit sidste Svar, med mindre Hr. F. skulde fornye Striden, og fuldføre den paa en Maade, som er det ædle Menneske og den ... Videnskabsdyrker værdig.

J. C. Lange.

Indenlandske Efterretninger.

I Forbindelse med hvad i dette Blad forhen af Thisteds Avis har været optaget under Navnet: Peder Koested, bliver end videre følgende i bemeldte Avis Nr. 20 indførte Stykke optaget.

Til sørgelig Efterretning for Slægt og Venner bekjendtgjøres herved: at den agtbare Handelsmand og yndede Skribent Hr. Peter Koested ved en pludselig Død er bortvandret til et bedre Liv, hvor uskyldigt Spøg ikke miskjendes, men Fortjenesten skeer sin Ret. — I Torsdags Kl. 12 faldt Viborg Samler No. 27 ham i Haanden, og omendskjøndt han sjelden læser dette Blad, vilde dog Ulykken at han denne Gang fæstede Diet paa Papiret, og traf paa den lige saa skarpe som vittige Correction, hvormed Redacteuren havde angrebet hans Tænkemaade; — "Naa! Hille den sorte Jøde! skreg han i Art af Vildelse, jeg troer paa min Salighed det er mig han mener! Hvad siger Du Ole? Jo, Jo! det passer som Ligtorne i snevre Støvler. Ach Herre jemini! Du kjender mig Broder Ole. Jeg plaget af galagtige Bemærkninger — sprudende af Vittigheder, og det i Halen paa Merkurius, fy for en Ulykke, hvem kjender vel Koested igjen i sligt forbandet Contrafei. Ærlighed varer længst, og forgjæves søger han at sætte mig ud med mine Kunder — Jeg skulle forhaane de berømmelige Træskoe og Tobakken som jeg selv begjærligen tygger — kaste Vrag paa min Fødebye og foragte Thisted, fordi Fanden reed Conrectoren der for to hundrede Aar siden — Herre Gud! giv mig et Glas koldt Vand! nei saa dum har Koested aldrig været; men Vee mig at mit Brev er falden i slige Hænder —" Her faldt Bladet den Ulykkelige af Haanden — Han var truffen af en Rørelse; men forlangte dog at jeg skulde læse Recensionen til Ende; ulykkeligviis opfyldte jeg denne hans sidste Anmodning, og han syntes med mageløs Taalmodighed at holde Pinen ud; men da jeg kom til det pikante Sted, hvori Redactionen paalægger ham i tre Gange fireogtyve Timer at stikke sin Næse i Bunden af Aggerkanal for at vogte Marsviin, udstødte han et ængsteligt Suk, foldede sine Hænder og udraabte i Angest: Gud frie os, Gud frie os! og Koested var ikke mere. — I Venner! som kjendte den salige Afdødes harmfrie Sjæl, som vide hvor lidt han formodede, at hans uskyldige Spøg skulle fornærme noget Menneske, yder ham en deeltagende Taare, og I ædle Herrer Redacteurer, som yndede Mandens Talenter

og byldede hans Originalitet, henplanter en Mindeblomst paa hans Grav, men fordømmer ikke hans Banemand; thi sandelig Jeg siger Eder, han vidste ikke selv hvad han gjorde.

Ole Koested.

Blandede Efterretninger.

(Alle meddeelte.)

Constantinopel og Sutan Mahmud II.

(Slutning; see forr. No.)

Da den nederlandske Gesandt var ankommen til Galatas Strandbred, traadte de i meget smukt prydede Caiker (Barker) og alle seilede hen til Tyrkernes Qvarteer. Topschi Baschi (Canonerernes Høvding) og adskillige Palladsofficianter, som Storherren havde sendt i Møde, ventede dem paa Kysten. "Man gav os rigt udsmykkede Heste, siger Forfatteren, og vi forføiede os i dette Optog til Seraillet, hvor man bragte os til en Kiosk (Pavillon), der var bestemt til at optage os. Nogle Dieblikke derefter kom Sultanens Premierminister, Storvizi- ren, og tog Plads paa en stor Divan, hvor ikke langt fra ham Mufti, Aga Pascha (Præfecten for de asiatiske Provindser, der ligge paa Breddene af Bosporus og ved Mare di Marmora) befandt sig. I samme Kiosk var og Ceremoniemaaltidet fremsat og vi bleve der staaende i fem Timer, paa Gesandten nær, der ved Storvizirens Ankomst fik Tilladelse til at sætte sig. Siden satte man Tallerkener paa smaa Sæder, omkring hvilke man satte sig selv. Ved Bordet førte en Minister eller en anden af Palladsets fornemme Mænd Opsigt. Man beværtede os først med Riis, tillavet paa tyrkisk Maneer, eller Pillaf, som vi spiste med Skeer af Skaaler. Ved de øvrige Retter betjente vi os, efter østerlandsk Skik, af vore Fingre. Maaltidet bestod af otte til ti Retter, hvoraf hver blev frembaaren i et eget Fad, men neppe havde vi spiist det Fremsatte, førend det blev taget bort igjen. Efter Caffen begave vi os til een af Seraillets Gaarde, hvor Foræringerne bleve opstillede, som Kongen

af Nederlandene sendte Sultanen. Vi maatte lægge vore Vaaben fra os og man iførte os lange vide Pelse, der ved den første Forgaards Port bleve uddeelte blandt os. Derpaa tog en Palladsofficiant enhver af os fat i Armen. Man kan ikke forestille sig noget rigere og skjønnere end de Sale, gjennem hvilke man førte os til Sultanens Værelser. I de første stode Itschoglaus eller Pagerne i prægtig Paaklædning; i de øvrige saae vi en Mængde Embedsmænd og en Sværm hvide Gildinger uden Skjæg med rynkede Ansigter. Endelig førte man os til Sultan Mahmud II, der befandt sig i en med prægtig Caschemir betrukken Sal og sad med Benene overkors paa en med kostbare Stene bedækket Trone, over hvilken der var anbragt en glimrende Baldachin. Han bar en Pelts af grønt Tøi, som var besat med Peltsværk af sort russisk Ræveskind; i hans Belte sad en Dolk, prydet med mange Diamanter, og hans herlige Turban smykkede en Fjerbusk, der blev holdt af en Gruppe af Diamanter. Mahmud er en høi, velskabt Mand; hans Ansigtstræk ere haarde; han har et livligt Øie, et tillidsfuldt Blik og en stolt og imponerende Reisning. Ved vor Indtrædelse i Audiencesalen viste han os ikke engang den Ære, at see sig omkring efter os. Saasnart man meldte ham, at Kongen af Nederlandenes Gesandt havde indfundet sig, for at bevidne ham sin Ærefrygt, syntes han at vaagne op af sin Adspredelse og gjorde et let Tegn med Hovedet. — Efter denne Hilsen holdt Gesandten en Tale i det franske Sprog. Storvizirens Svar bestod deri, at Hs. Høihed var henrykt over Kongen af Hollands Venskab og han var tilbøielig til at modtage det. Derpaa kastede os de Folk, der i de tre Minuter, Audiencen varede, holdt os fast ved Armen, hen til Døren, og vi vendte nu tilbage til Pera. — Tyrkerne have ingen Agtelse for andre Nationer; de ere anmassende, men sjeldent finder man blandt dem Tyve og Bedragere. Uden Fare kan man paa et Caffehuus eller paa hvert andet offentligt Sted lade sit Uhr eller sin Pung ligge; man faaer dem igjen, saaledes som Forfatteren af Erfaring har lært."

V. Dørings Lucubrationer. I Berliner Conversations-Blatt bliver det af danske Blade bekjendte Skrift: Lucubrationen eines Staatsgefangenen, niedergeschrieben in dem Criminalgefängniße zu Turin, der Citadelle von Mailand, der Frohnfeste zu Baireuth, der Statsvoigtei zu Berlin und zum Drucke geordnet in der dänischen Festung Friedrichsort 1827, dygtig gjennemheglet. Titelen kaldes rinaldo-rinaldinisk og Bogen en Bod, samt pater peccavi. Det er vanskeligt, siger Rec., at udfinde af det Usammenhængende og Aphoristiske en egentlig Tendenz, men saa meget seer man dog, at Forf. mener det alvorlig med sin Omvendelse. Man kunde ikke læse hans veemodige Bekjendelse, at han i en Alder af 27 Aar allerede maa ansees for at have levet sit Liv ꝛc., saafremt man kun i hans Bog fandt grundigt Studium eller en beskeden Tone. Men hans lille Værk er opfyldt af Renomisterie og Flauser. Han kalder sig paa Titelen "Statsfange", som om enhver petulent Student, der kommer i Carcer, var en Statsfange. Desuden er det bekjendt, at Forfatteren for Tiden ikke sidder paa den danske Fæstning Frederiksort paa Grund af politiske Forseelser (— den danske Regjering har erklæret ham for uskyldig og endog for ubetydelig) — men fordi han, uden Kald, har blandet sig i personlige Forhold, der have givet Anledning til ubehagelige Optrin. Meget comisk er Forf. Klage over Pressetvang og Censur i Tydskland, thi netop hans Bog, hvori han præker Fyrsterne og Regjeringerne ny Visdom, og fører Anke over Østerriges, Preussens, Ruslands politiske Systemer, tjener til Bevis paa, at, med al Censur, det ikke falder en Statsfange i Tydskland meget vanskeligt, at overgive Tanker til Pressen, om de end ikke ganske ere komne til Modenhed. — Forf. fortæller om sig selv, at han ikke allene har staaet i Spidsen for de Revolutionære i Tydskland, men ogsaa i nærmeste Forbindelse med de Sammensvorne i Frankrig og Italien. Disse Forhold lover han at bekjendtgjøre i sine Memoirer, der skulle bestaae af tre Bind. Hr. v. Døring roser sig af, at han næsten et Aar havde vandret omkring i Tydskland, medens der var udsat en høi Priis for hans Hoved — havde han tidligere bekjendtgjort sine Lucubrationer, saa vilde dette være faldet meget i Prisen." — Man seer ellers ved denne Leilighed hvilke Personer der ofte stille sig i Spidsen for politiske Partier, og i den Henseende kan Bogen være lærerig. Under et Opløb i Wien for endeel Aar siden blev det republicanske Flag nedrevet fra den franske Gesandts Gaard, noget, som maatte gjøre overordentlig Opsigt. Da alt kom til alt var den, som havde udført denne Heltegjerning — en Skorsteensfeierdreng.

Grusomme Straffemaader. John Oldcastle, en saakaldt Kjetter, blev 1418 hængende i Lænker i en Galge, levende brændt. Under Henrik IV. lagde man den Domfældte i en Jernkiste. Henrik V. lod en saadan Ulykkelig tage ud af hans gloende Bur, lovede at spare hans Liv og give ham 3 Pence dagligen, naar han vilde tilbagekalde sine Ord; men Kjetteren svarede Nei, og blev igjen puttet i Kisten. Først under Henrik VIII. og Maria bandt man de Dømte til Pæle, for at qvæge sig ved deres Lidelser.

Holbergs Læsefrugter. Ingen har bedre vidst at benytte Frugterne af sin udbredte Læsning end Holberg, især som Lystspildigter. Selv en anakreontisk Sang har han lagt Jeppe Bjerg i Munden, naar denne siger Solen drikker Vand ꝛc. Hvad Doctoren i den pantsatte Bondedreng anfører som Exempel paa Indbildningskraftens Virkning, er ikke Digt, men Kjendsgjerninger; thi T. Bartholin i sit forhen (Skild. S. 351) nævnte Værk (s. Prof. O. Wolfs Journal 2det B. 1827 S. 2) fortæller, "at en Almuesmand hos os indbildte sig, at hans Næse var groet ud til saadan Størrelse, at han ikke turde gaae ud blandt Folk af Frygt for, at de skulde træde ham paa den, og en berømt Poet, i Amsterdam, som troede, at hans bagerste Deel var af Glas, frygtede for at den skulde gaae i Stykker, om han satte sig paa den" — Der findes vist faa Digtere, der have laant mere end Holberg, men næsten ingen, der har forstaaet at give det Laante et saa ori-

ginalt Præg som han. Mangen Konstdommers evige Skrig paa Originalitet betyder derfor kun lidt, naar det nøje betragtes. Absolut Originalitet gives der nu, efterat der i saa mange Aarhundreder er skrevet saa meget, næsten aldeles ikke mere; thi hvor er den Idee, som ikke engang er opstaaet i en menneskelig Hjerne? Det eneste Originale, der bliver, især Digteren, tilbage, er Formen. Den kan til alle Tider om just ikke blive fuldkommen original, saa dog temmelig ny. Den er det ogsaa, som bliver evig hans Eiendom, naar hans bedste Ideer ere plyndrede og omformede af Andre, som udgive dem for deres egne.

Strøetanker.

(Meddeelte af S—p.)

45.

Man troer i Almindelighed, at kunne udrette Alt i Opdragelsen ved Doceren, d. e. ved Sandhedernes og Kundskabernes blotte Foredrag; men denne Belæren hjelper ikke; thi Menneskesjele ere jo ikke Mineralier, der, som man i det ringeste forhen troede, voxe derved, at flere udvortes Dele bestandigt tilføies; de ligne meget mere Planterne, som bære alt Liv i dem selv og udvikle sig ved sig selv, saasnart de kun blive satte i den rette Jord. Denne Jord er for de unge Sjele Lærerens Forstand. Jo klarere den er, jo dygtigere, kraftigere og med alle til Frugtbarhed nødvendige Dele mere besvangret den er, desto herligere og fuldkomnere ville Eleverne vorde, som ved den udfolde sig til Fremvoxen af sig selv. Med største Ret siger derfor en berømt pædagogisk Skribent — Professor Lehman —: "Enhver Lærling er sin egen Lærer, eller han lærer Intet." — Psyche maa selv svinge sine Vinger, ellers bliver den evigt ved Jorden; ingen Magt i Verden er istand til at hæve den op i Ætheren, dersom den forholder sig blot lidende; jo oftere den derimod forsøger sine Vingeslag, desto bedre gaaer det, og tilsidst er den istand til at flyve i alle Retninger, og hæve sig til enhver Høide.

46.

Der burde, foruden den religiøse, være en borgerlig Eed med Infamie, som kunde lyde saa: Jeg sværger ved min Ære; hvis Overtrædelse straffedes, og som skulde bruges i mindre betydelige Tilfælde, som ved visse Afhjemlinger o. s. v.; thi den religiøse Ed maa, da den er den eneste, saameget multipliceres, at Agtelsen for Gud taber sig og Meened bliver sædvanlig. Religionseden burde kun bruges ved vigtige Leiligheder, som naar det gjelder et Menneskes Liv, eller Mit og Dit. —

Kjøbenhavns Børs, d. 18 Martii 1828.

Hamburg 2 M. —		à
à vista 217		
Species 219		
Specier solgtes til		
13 Rbmk. 2¼ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler		
pr. 100 Specier	—	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler		
pr. Rdlr. Rigsgjeld	50½	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83¾	84 Rbd. Sedl.
Dito Dito	77¼	77½ i Banco.
Nationalbank Obligationer		
(af Laanet 4 Febr. 1820)	102¼	102½ Rbd. r S.
Dito Dito	111¾	112 Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl.		
Renter pr. 6 Januar	98	98½ Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan		
ved Hambro & Søn	105	105½ i Banco.
4 pC. Dito nye	98½	— i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	58¼	58½ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 24.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 22 Martii 1828.

Peter Tordenskjold,
en fædrenelandsk Novelle.

VI.

Blandt Tordenskjolds nærmeste Slægtninger rygtedes snart hans forehavende Reise. Selv hans Moder, der, nu sex og tredsindstyve Aar gammel, levede i hans Fødeby Trondhjem, som Enke, fik Nys derom. Hun tilskrev ham et Brev, hvori hun bevidnede ham sin moderlige Glæde over den Lykke, han havde gjort, og meldte ham, hvor ideligen hun havde opsendt Bønner til Gud, naar hun hørte hvilke Farer, han udsatte sig for og som han dog, ved Himlens højeste Bistand, lykkelig er sluppen ud af. Hun bad ham, ikke at friste Lykken mere; at være fornøjet med sine glimrende Kaar og nyde i Ro Frugterne af et fra Barndommen af farefuldt og møisomt Liv; at gifte sig nu, da han var i den Alder og i den Stand, hvor han baade havde Erfaring og Formue til at vorde en lykkelig Huusfader. Hun fraraadte ham fremfor Alt, at reise udenlands, beraabende sig paa Ordsproget: naar Alting er frist', saa er Hjemmet bedst, og endte sit Brev med de Ord: jeg kjender, kjere Peter, dit hidsige Sind og maa derfor minde dig om din salig Faders sidste Ord: "for Peter, sagde han paa sit Sygeleie med bævende Røst, frygter jeg meest; thi ingen af alle vore ti Drenge er saa fremfusende som han. Hans Hjerte er godt, men hans Hoved er alt for brusende. Gid han blot ikke maatte fortæres af sin egen Ild!" Husk, gode Søn, vedblev hun, paa din Faders sidste Varsel. Mig bæres noget Uforklarligt fore. Jeg har i de sidste tre Nætter, lige fra det Øjeblik af, jeg fik at vide, at du vil reise, ikke kunnet faae Søvn i mine Øjne. Din ømme og kjærlige Moder — Maren Wessel." — Tordenskjold besvarede sin Moders Brev paa en sønlig øm Maade, beroligede hende med de bedste Grunde og sendte hende tillige en Anvisning paa tre Hundrede Rigsdaler.

I Abraham Lehns Huus gjorde man imidlertid Anstalter til hans Søns forestaaende Afreise. Moderen, en ægte Dannequinde, huslig og paapassende, lod ham af det fineste hollandske Lærred sye det fornødne Linned og derhos forfærdige næsten en heel Garderobe af de prægtigste Klæder, forede med Silketøi, besatte med Galloner og med det skjønneste Broderie, altsammen indrettet paa, at han, som hun meente, udenlands i de Selskaber, Viceadmiralen førte ham ind i, kunde vise sig den rige Kjøbmand Abraham Lehn værdig og opvække de fordeelagtigste Tanker om Faderens Huus. Da hun besad temmelig megen Selvfølelse, troede hun endog, at det ikke var umueligt, at hendes Søn udenlands kunde blive bekjendt med en rig og fornem, adelig Frøken og da hun ikke var ubelæst i Historien, saa smigrede hun sig allerede i Tankerne

med, at hans Huus engang i Tiden, ved store Forbindelser, kunde opsvinge sig til samme Glands som det fuggerske og mediceiske. Abraham Lehn var ikke mindre end hans Kone sysselsat med sin Søns forestaaende Udenlandsreise. Han var en Mand i sin bedste Alder, fuld af Alvor og Værdighed. Naar man saae ham klædt i hans carmosinrøde, med smalle Guldtresser besatte Kjole, og hvid atlaskes broderet Vest, Guldspænder i Skoene og Guldknap paa sit Spanskrør, mærkede man, ved første Øjekast, baade paa hans Mine og Klædedragt, at han var en formuende og uafhængig Mand. Han holdt ikke af at give hver Ugedag et Gjæstebud; men naar stundom han gav eet, saa var det prægtigt; han yndede Omgang med dannede Folk, om de end vare over hans Stand, men han paatrængte sig dem ikke; han spottede ingen, som besad Titeler, Rang og Udmærkelse; men han higede ikke selv efter deslige og tillod sig end mindre uværdige Midler, for at tilvende sig dem. Han hedte slet og ret Abraham Lehn, men det var et Navn, som hver retskaffen Kjøbmand bukkede sig dybt for, og som havde Tillid fra den ene Ende af Europa til den anden. Den Tidspunkt, han levede i, var ikke gunstig for Kjøbenhavns Handel. Ti Aars Krig havde gjort Søfarten usikker og hvert Foretagende i det Store misligt for den danske Handlende. Toldlovene vare for svage til at standse Smuglerier i Provindserne, der oversvømmedes af udenlandske Varer. Fremmede Skibe i Mængde løb ind i alle Smaastæder og Havne, ja solgte endog deres Varer ved Strandbredderne til Landmændene, hvorved begge Parter fandt deres Fordele, til største Skade for Staten. Fabrikerne kunde ikke trives og Danmarks Pengeudførsel var derfor saa stærk, at den samtidige Holberg sammenlignede Riget med "en høi Sø, der styrter ideligen Vand ud i det store Hav, men som aldrig kommer tilbage." Dog alt dette uagtet samlede Abraham Lehn sig ved Flid og Stræbsomhed en betydelig Formue og eiede det anseelige Gods Hoybygaard. Han var ikke mindre Videnskabs- og Konstynder end Kjøbmand, og eiede en stor Samling af Bøger, Malerier og Tegninger. Han søgte især at opmuntre indfødte

Konstnere. Saaledes lod han Henrik Krock male to Plafonds i sin Gaard paa Christianshavn og optog i sin Maleriesamling forskjellige Stykker og i sin Samling af Tegninger adskillige Tegninger af denne Mester. Den store Holberg yndede han meget og aldrig saasnart var et Værk af hin udødelige Skribent udkommet, førend han anskaffede sig det strax paa Skrivpapir, lod det indbinde meget smukt og pryde med forgyldt Snit. Han kunde ogsaa, som saa mangen gnieragtig Millionair for og efter ham, anvende sin Formue paa Gjæstebude, Friller og Equipager, men han foragtede en saadan Anvendelse af Rigdom, og troede at skylde den Stat, i hvis Skjød han havde samlet sin Formue, den Pligt, at opmuntre Alt hvad der kunde fremme dens Hæder og Ære, især Videnskaber og Konster. Hans Contoir var et Værelse ud til Gaarden, rummeligt og beqvemt, men uden noget Slags Prunk. I en stor Hylde laae Brevene efter Aarstal, fra 1702 til 1719, meget ordentligen i Pakker. I en anden Hylde stode Bøgerne, ligeledes efter Aarstallet. I et lidet Aflukke, ved et Gitterværk med grønne Silkegardiner for, skilt fra det egentlige Contoir, stod hans Pult, og over dette hang tre Afbildninger af Skibe, han havde i Søen, i Glas og Ramme. Under disse et Landkort over Europa. Paa Contoiret arbeidede aldrig flere end tre Personer, foruden ham. Den ene var Bogholder og Casserer Anders Christensen, og de to andre hans Skriverkarle. Skjøndt Lehn selv ledede, som Husets Chef, det Hele, var dog Christensen hans højre Haand i Alt, og femten Aars redelig Tjeneste havde viist, at han var tro som prøvet Guld. — I alle sine Forretninger var denne Mand Ordenen selv; ikke et Bogstav, ikke et Tal i Bøgerne og i Brevene maatte være urigtigt, og en eneste saadan Feil kunde opbringe ham saa meget, at han var istand til at paastaae den Feilendes Afskedigelse paa Stedet. Han stolede saa meget paa sin Ufeilbarhed i at tælle Penge, at han engang svarede en Mand, der bragte ham tyve Rigsdaler tilbage, som denne paastod at have faaet for mange, ved en Feiltælling: "Vi tage ingen Penge tilbage, min gode Mand, thi vi tælle aldrig feil." I sin Paaklædning var han ligesaa ordentlig, som

i sine Forretninger. Hans Linned var hvidt som Snee, paa hans Klæder saaes aldrig et Fnog eller en Fjer, hans Sølvspænder vare altid blanke, hans Pungparyk hver Dag friseret og pudbret, og hans Uhr gik saa nøjagtigen, at næsten hver af hans Bekjendtere rettede sit efter hans. Han levede ikke for andet end sine Contoirforretninger og tillod Tiden det, saa søgte han Adspredelse i et borgerligt Gjæstgiversted i Pilestræde, hvor Holberg ogsaa kom, og som siden tilhørte Peer Larsen, Fader til den navnkundige Retslærde Nørregaard; thi Kjøbenhavn havde den Gang hverken nogen Klub eller egentligt offentligt Skuespil. Kongen havde vel syv til otte franske Skuespillere, under Monf. Montaignes Direction, i sin Tjeneste, men de opførte ene franske Skuespil for Hoffet i Riddersalen paa Slottet.

Sædvanlig om Aftenen præcise Kl. 8, Postdagene undtagne, gik Christensen hen i Pilestræde. Der havde baade hans Sæde og hans Tobakspibe sit Nummer og der fandt han Selskab nok, der var ham ligt i Stand og Alder. Uagtet han allerede længe var passeret sit Livs Middagslinie og havde ret gode Indkomster, saa undslog han sig dog for at gifte sig, hvor mange passende Tilbud der end var gjort ham, thi han meente, at der ikke gaves noget Vanskeligere i Verden end at faae en Kone fuldkommen efter sit Sind, og da han følte hos sig selv, at han var noget egen, saa vilde han heller henleve sin Tid som Pebersvend end udsætte sig for den Ulykke, at faae en Kone, der ikke egnede sig for hans Egenheder.

En Dag, da Lehn kom op paa Contoiret, fandt han Christensen, ganske mod Sædvane, siddende med Hænderne overkors, nedsjunken i dybe Betragtninger. "Hvorledes er det fat med Jer, spurgte Lehn, I er mig jo saa usædvanlig tankefuld, min gode Christensen?" — "Ak, Monsieur Lehn, svarede denne, ligesom vaagnende op af en Drøm, jeg tænker paa Jer!" — "Paa mig, raabte Lehn? kan jeg give Jer saa megen Anledning til Eftertanke?" — "Hvad Monsieur ikke kan give mig, det kan Jer Søn," svarede Christensen, med et undertrykt Suk. — "Min Søn, raabte Lehn forundret — hvad har I at udsætte paa ham?" — "Intet, Monsieur. Jeg gjør saamæn ligesaa meget af Peter, som jeg vilde gjøre af mit eget Barn, sagde Christensen, men just fordi jeg holder saa meget af ham." — "Saa siig dog frem, hvad er der i Veien med min Søn?" spurgte Lehn ganske spændt. — "Monsieur veed, svarede Christensen, hvor meget jeg tog mig af ham, da han endnu ikke kunde hjelpe sig selv i Klæderne; hvorledes jeg sørgede, da han havde Smaakopper. Jeg var mafoi færdig at gaae i Graven af Græmmelse, da Doctor Bartholin sad for hans Seng og rystede meget betænkeligen med Hovedet. Jeg vaagede hos ham og var ikke ud af Klæderne i sex Nætter. Han restaureredes og jeg følte mig saa lykkelig og glad. Jeg saae ham voxe og trives. Rollingen, som engang red Ranke paa mit Knæ, var bleven til en rask Knøs — begyndte allerede at faae Skjæg paa Hagen. Jeg lovede mig vistnok mange Glæder af ham." I det samme glindsede en Taare i hans Øje. — "Men hvad skal al den Præk sige, Seniør Christensen?" spurgte Lehn, der begyndte at blive utaalmodig. — "Monsieur maa ikke blive vred, sagde Christensen i en Tone, der vidnede om, at hans Ord kom fra Hjertet. Jeg mener det i Sandhed oprigtig med Monsieur og hans kjere Søn." — "Det veed jeg jo nok, tog Lehn til Gjenmæle, men hvad ligger Jer da egentligen paa Hjerte? Bladet fra Munden!" — "Monsieur maa først love mig ikke at blive vred", raabte Christensen, i det han med Varme greb hans Haand. — "Jeg skal ikke blive vred — hold mig kun ikke saa længe i Uvished," svarede Lehn. — "Monsieur I vil lade jer Søn reise udenlands? Ikke sandt?" — Jo, svarede Lehn. — "Og det med Viceadmiral Tordenskjold?" — "Jo ganske rigtigt." — "Har Monsieur ret betænkt hvad I gjør", vedblev Christensen. "Reiser har ruinert mangt et ungt Menneske. Jeg vil ikke sige mere. Glem ikke, Jer Søn er kun et Barn paa nitten Aar." — "Jeg ønsker at min Søn skal lære at kjende Verden, og det lærer man ikke hjemme bag Kakkelovnen," svarede Lehn. — "Det er smukt nok at lære at kjende Verden, men det kommer meget an paa udi hvilken Alder, og at der ikke skal gives for store Lærepenge. Hvad nytter det, at vor Peter lærer at kjende

Verden, naar han tillige lærer saa mange Unoder og Udyder, som nu ere fremmede for ham? Hvor mange ere ikke reiste ud som fornuftige Mennesker og komne hjem igjen som Daarer? Der er nu vor Gjenbo Monsieur Ohlsens Søn. Han var et meget ordentlig og fornuftigt ungt Menneske førend han reiste. Men nu er han jo saa complet en Nar, som man kan tænke sig. Han kaster paa Nakken af Alt, som er Dansk. Vore gode gamle Retter gider han ikke spise. Han vil have boeuf a la mode og andet Sligt. Hans Klædedragt er saa distingueret, at Folk pege Fingre af ham. Vore gode Poeter, saasom Bording, Sorterup, og Reenberg foragter han, og opløfter derimod Voltaire og Corneille til Skyerne. Han vil ikke engang tage en Priis Tobak, med mindre han veed, at den kommer fra en tydsk eller fransk Fabrik. Det er et Contrafei af en bereist ung Person efter Moden." — "Men jeg har sørget for, svarede Lehn, at min Søn ikke kan blive fordærvet paa sin Reise. Han følger med Viceadmiral Tordenskjold, som nok vil tage Drengens Tarv iagt." — "Al Respect for Viceadmiral Tordenskjold, sagde Christensen, at sige som Søhelt. Men til Mentor duer han mafoi ikke. I det mindste vilde jeg ikke anbetroe ham min Søn om denne endog var en Telemachus. Monsieur kunde vist nok ikke vælge sig en klogere og redeligere Veileder for sin Søn end Viceadmiralen. Men Ild og Krudt maa ikke ligge for nær sammen." — "Viceadmiralen er en Mand paa henved sine Tredive", svarede Lehn. — "Men endnu ildfængende som han kun var tyve Aar, Monsieur Lehn! Himlen give jeg maatte tage Feil, men jeg spaaer mig ikke meget Godt af denne Udenlandsreise. Jeg har kjendt Viceadmiralen fra hans Barndom af. Da han endnu var en Dreng paa tolv Aar tjente jeg hos Kjøbmand Jørgen Aal i Trondhjem og kom ofte i den gamle Wessels Huus. Han havde ti Sønner og sex Døttre, men af den hele Drengeflok gjorde ingen ham det saa broget som Peter, der var den yngste. Intet kunde optænkes saa forvovent og galt, at han jo var istand til at udføre det. Man kaldte ham i Trondhjem den lille Ismael, thi Alles Haand var imod ham og hans imod Alle. Hans

Fader fældte mangen en modig Taare over hans Vildhed." — "Da var han et Barn, min gode Christensen, og Ungdom og Viisdom følges ei ad." — "Jeg siger det heller ikke for at gjøre ham Bebreidelser, tog Christensen til Gjenmæle. Jeg veed jo nok, at han siden er bleven til en stout og herlig Søkriger, og at netop hans mageløse Dristighed er kommen ham meget vel tilpas. Naar Monsiør derfor vilde spørge mig, om han skal anbetroe ham en Krigsflaade eller sætte ham i Spidsen for et Angreb, saa vilde jeg vist ikke have det allerringeste derimod. Men naar Monsiør vilde spørge mig: skal jeg sætte ham til Anfører for min Søn, et pure ungt Menneske, saa vilde jeg svare nei, saasom Monsiør ikke vil, at hans Søn skal blive en dristig Søkriger, men en sindig, sat, redelig og circumspect Kjøbmand." — "Nu, nu, sagde Lehn, der alt var kjed af sin Bogholders Erindringer, det kan gaae bedre end I tænker, kjere Christensen", gik derpaa ind i sit Afslukke, satte sig hen for sin Pult og tog nogle Breve frem til Gjennemlæsning. Christensen, som saae, at hans Ord her vare spildte, forlod meget alvorlig og med halvvredladen Mine Contoiret.

Uagtet Anders Christensen skildrede Faren med noget for stærke Farver, saa var hans Frygt dog neppe aldeles uden Grund. Det var i den Tid bleven Mode, at lade unge, uerfarne Mennesker paa en høist uhensigtsmæssig Maade reise udenlands, og denne Uskik gav Holberg nogle Aar derefter Anledning til at skrive sit Lystspil Jean de France, hvori han opbød al sin Vittighed og alt sit Lune, for at gjøre den latterlig. Ikke nok med at den unge Reisende ofte hjembragte fremmede Unoder; han udsattes udenlands ogsaa ofte for mange Farer, da i de fleste europæiske Lande Politiet den Gang ikke var saa vel organiseret, som det siden blev, og Optrækkerie og Forlokkelse hverken saa let blev opdaget eller straffet. (Fortsættes.)

Endnu een Erklæring.

(See Skilderiet Nr. 23.)

Herr J. C. Lange har et Par Gange været saa artig forud at anmelde, at han vilde give

mig Svar, hvoraf jeg har havt den store Nytte, at jeg ikke er bleven overrasket af hans Repliker og Svar, men derimod har modtaget dem med Rolighed og uden Forundring. Desaarsag troer jeg, at jeg skylder ham en lignende Opmærksomhed, og jeg erklærer derfor, at jeg ikke vil give ham noget videre Svar. Grovheder fortjene intet Svar og behøve ingen Gjendrivelse; thi de falde af sig selv tilbage paa Ophavsmanden, naar man ikke tager sig af dem og ligesom trækker dem til sig. Striden med Herr J. C. Lange vil jeg ingenlunde fortsætte eller fornye. Enhver, som forstaaer sig paa Sagen, og som kjender Omstændighederne, vil nok indsee mine Grunde og billige min Fremgangsmaade. Jeg er nu glad ved, at denne Strid er endt, ligesom jeg er overbeviist om, at den snart vil være glemt. Det Bedste ved en saadan Strid er, at den faaer Ende; thi det Værste ved den er, at den vanskelig kan faae Ende, da Misforstaaelserne blive altid flere, og Bitterheden større; men derved vinder hverken Sandhed eller Ret. Her er eet af de mange Tilfælde, hvori Taushed er bedre end al Tale.

Sorøe d. 20 Marts 1828.

N. Fogtmann.

Indenlandske Efterretninger.

Igaar blev i det dramatiske Selskab: "Holbergs Minde" givet en Forestilling til Fordeel for Bombebøssen. Først blev en Prolog, af Hr. Lieutenant Garbrecht, fremsagt af Forfatteren. Sølling blev deri mindet; det hedder nemlig:

— "hørt blev hans kraftfulde Stemme;
Han sover i Graven — men Dannebrogs Søn
Paa Jorden ej Sølling skal glemme.

Derefter blev Stykket "Vennernes Fest" givet; og det Hele sluttedes med en Epilog, ogsaa af Hr. Lieut. Garbrecht. Her forestilledes en aaben Egn ved Strandbredden; i Baggrunden rullede Bølger; i Forgrunden vajede det danske Flag omkring en Fiskerhytte. I en liden dramatisk Scene udtrykke en gammel Sømand, hans Sønner, Piger fra Fiskerlejet, deres Følelser for Sømandslivet og Dannebrog. Den gamle Sømand fortæller Matrosens Liv, og hvorledes

"To Skatte følge ham paa Vej
Og dem han stedse ejer;
Thi "Haabets Stjerne" slukkes ej,
Hvor "Dannebroge" vajer!"

I Slutningschoret udføres
"En Tak fra Holbergs Minde
Og Søllings Bombehuus."

Odense, den 18de Marts.

Hun kommer! Hun kommer! Med denne Tiltale møder man i denne Tid som oftest hverandre, i Forventning af Madam Catalani. Naar det skeer, er endnu ikke bekjendt; men af de talrige Subskriptioner, som ere indkomne, ikke blot fra alle Provindsens Hjørner, men ogsaa fra Jylland og Holsten, for at see, høre og beundre Verdens første Sangerinde, tør Man nok love fuld Besætning til flere end een Koncert. At det vil give Liv i Byen, paa engang at see saa mange fremmede Gjæster her, er en Selvfølge. (Hemp. Av.)

Af den 7de Beretning fra den administrerende Direktion for Fattig-Kolonien Frederiksgave, som nu er udkommet, sees bl. A., at Kolonisterne have af Taknemmelighed mod deres Velgjører i deres Fritimer reist den afdøde Ophavsmand en simpel Mindesteen med Indskrift:

Koloniens Stifter, Johan Daniel Lavætz,
af dens taknemmelige Beboere.

Mindet, som er indhegnet med Buskværk, og omgivet med Hvilebænke, tjener Kolonien til en kjær Prydelse. Antallet af Beboerne er nu 82 Personer, hvortil Direktionen har besluttet 6 Familiers Optagelse iaar. Et smerteligt Tab leed Anstalten i forrige Aar ved Kateket og Dannebrogsmand Møllers Død, som tillige var Medlem af Direktionen, og ved sine sjeldne Indsigter, Virksomhed og af ægte Humanitet besjælede Handlemaade, har stiftet sig et fortjent og varigt Minde.

Anmærkning til den i dette Blads No. 21 af den Viborger Samler optagne Advarsel imod Forbrug af uraffineret Puddersukker.

Dersom denne Anmærkning ikke er foranstaltet af En der med større Fordeel udsælger raat Puddersukker end raffineret, (som man til videre bør antage, skjøndt han ikke nægter at

raa Sukker indeholder mange urene Bestanddele) saa er det dog ganske vist, at de ikke Uvidende, være sig i Kjøbenhavn eller London, hvor Raffinaderier haves, hvilket ikke er Tilfældet paa Sukkerøerne, ikke er ganske tilfredse med raa Sukker, thi ellers vilde Raffinaderierne ikke, endog til en høiere Priis, blive af med det raffinerede Puddersukker; og er det ligeledes vist, at hvad det raffinerede Puddersukker mangler i Sødme eller Kraft, hvilket i hiin Advarsel noksom er tilstaaet, rigeligen erstattes ved ikke at være i Tvivl om de onde Følger Nydelsen af "saamange urene Bestanddele" kunde føre med sig, ikke at tale om at disse Bestanddele og den Sirup, der af Sukkeret uddrives, tillige foraarsage en ureen og ubehagelig Smag, hvilket Enhver let vil kunde overbevise sig om ved blot at tage Lidet i Munden af hver Slags af disse Puddersukkere.

I øvrigt kan det jo nu overlades enhver at vælge imellem disse tvende Tilstaaelser: Forfatteren af Advarselen tilstaaer nemlig, at det raffinerede Puddersukker med dets mindre Kraft er mere bekostelig, hvilket imidlertid ikke maae overdrives, thi den ikke ubetydelige Deel Uhumskhed, der ved Klarifiseringen uddrives, og som betales som Sukker, afgiver ei allene ingen Sødme, men tilintetgjør ved dens Bitterhed endog en Deel af den Sødhedskraft det øvrige Sukker indeholder; desuden beviser Extremet af det raffinerede Puddersukker, nemlig bruun Sirup, der dog vel er sød nok, at raf. Puddersukker indeholder Sødme og ikke er "Sukkersand." Forfatteren af Anmærkningen tilstaaer derimod, at raa Sukker indeholder "mange urene Bestanddele."

Blandede Efterretninger.

Det græske Øehav. Lægen Bignon, som i Aaret 1826 gjorde en Reise med Fregatten Bayadère, leverer i Journ. des voy. f. 1826 en interessant Skildring af de græske Øer. Om Syra beretter han, at en Mængde Grækere, der vare undkomne de andre Øers Ødelæggelse, ere flygtede derhen, og have opslaaet usle Hytter ved Skraaningen af en steil, vild Klippe,

hvilke tildeels ere gravede i Jorden. I disse usunde Boliger, tilbringe de Ulykkelige, berøvede Alt, deres jammerfulde Liv, og alligevel ere de paa dette Tilflugtsted ikke sikkre for Rov og Plyndring. Ere de end undløbne Mahomedanernes Sværd, som Syra beskyttes imod og skaanes af, saa maa de dog bæve for Søerøvernes Angreb, som true deres forsvarsløse Boliger. Netop da vi landede, siger Bignon, truede 1800 Albanesere, der vare gaaede i Land paa Øen Zea, hvert Øieblik med et Overfald. Frygt og Skræk havde allerede udbredt sig blandt alle Indbyggerne, da lykkeligviis en britisk Fregat ankom næsten paa samme Tid som vi. Denne føiede strax Anstalter til at fordrive Søerøverne, men disse ventede ikke til det blev til Alvor og toge ved den første Efterretning om et engelsk Krigsskibs Nærværelse i Nattens Taage skyndsomst Flugten. Syra gjeldte tilforn for een af de frugtbareste blandt Cycladerne; nu frembringer den neppe saa meget, som til Indbyggernes Ophold er nødvendigt og yder kun lidet til udenlandsk Handel. Bignon gjennemstreifede hele Øen og fandt paa Bjergene kun enkelte Hytter og to eller tre Capeller. Adskillige Grækere dyrkede deres Jorder, andre vogtede Hjorder af Faar og Gjeder. Vor Reisende stødte paa en fattig græsk Hyrde med sin Søn, der sad ved Bredden af en Bæk og fortærede med Begjerlighed et Stykke Rugbrød og nogle tørrede Oliver. De syntes ikke misfornøiede med deres Skjebne, da deres beskedne Ønske kun gik ud paa, at have hver Dag lige saa meget. Forgjeves bestræbte vi os, at paatvinge dem en Deel af vort Forraad. Det var Fastedag, som de sagde, og intet kunde formaae dem til at overtræde Loven. Da den franske Corvet befandt sig paa den sydlige Pynt af Øen Scio styrede om Aftenen en græsk Sørøver, der uden Tvivl holdt den for et stort Handelsskib, med fulde Seil imod den, men tog hurtig Flugten, da den mærkede sin Vildfarelse. De Skibe, vi escorterede, nærmede sig os, saasnart de mærkede man gav Tegn til Forening for de fjerne og toge Seilene ind, for at oppebie dem. Denne Sørøver, som førte 22 Canoner, havde allerede taget to osmanniske Skibe og slæbt deres An-

førere til Syra, hvor de sandsynligviis vare blevne Offere for Grækerne, dersom vi ikke havde taget dem ombord. Man maa lade Dens Primarius vederfares den Ret, at han var den, der af Menneskelighedsfølelse, overlod os disse Fanger, som vi toge med os ombord. — Man kan ikke uden Rædsel følge de skrækkelige Egenmægtigheder, som begge Partier i denne Ødelæggelseskrig overlade sig til. Foruden hine to Tyrker førte vi endnu to Grækere, en siciliansk Jesuit, og en russisk Officeer, der alle vare anbetroede vor Beskyttelse, til Smyrna. — Den Scio er nu kun en Ruin; ødelagte Bygninger, omstyrtede Monumenter, Minarets, der opstige fra Ruinerne, Tusinde af Grave, der reise sig paa Høien, og derhos den Dødsstilhed, der overalt er udbredt, alt dette danner et sørgeligt Malerie, som selv Synet af den smilende Egn ikke kan bøde paa. Man seer hist og her nogle Landsbyer ved Skraaningen af Høien; Grupper af Huse, der rage frem midt iblandt Træ-Partierne, men Indbyggerne ere forsvundne. Kun faa Scioter, der undgik den almindelige Myrden, have givet sig under Muselmændenes Herredømme. Scio ligger lille Asiens Kyster for nær til ikke at være udsat for Tyrkernes hele Overstrømmelse. I Middelalderen var Den afvexlende i Genuesernes og Venetianernes Hænder, som havde Contoirer der og gjorde sig Besiddelsen deraf stridig. Tyrkerne bemægtigede sig den først i Aaret 1695. (Fortsættes.)

Miss Bathurst.

Det er Publikum bekjendt af Aviserne, at denne elskværdige Dame druknede for faa Aar siden i Tiberen. Engelænderinde var hun, ung, skjøn, rig, fuld af Aand, og kunde saaledes maale sig med Enhver af Roms meest udmærkede Skjønne. Den Ulykke, som bortrev hende i Ungdommens skjønneste Vaar, beskriver Literarische Blätter der Börsen-Halle (6te Februar 1828) saaledes:

"Endnu om Aftenen før den ulykkelige Catastrophe, var denne høist interessante unge Dame, i en meget glimrende Cirkel, paa et Bal i sit eget Huus, Gjenstanden for almindelig Beundring, og man sagde, at hun snart vilde høitideligholde sin Bryllupsfest, efterdi hendes Forlovede allerede var kommen til Turin og ventedes daglig i Rom. Enhver, som var om hende i denne Nat, og saae hvorledes Haab og Glæde straalede af hendes Øine, forekom hun at staae paa den menneskelige Lykkes høieste Spidse og at være sikker mod hvilketsomhelst Vanheld i Fremtiden. Men Forsynet havde besluttet det anderledes: hendes Afskedshilsen paa hiin Aften var en evig. Det var en noget stormfuld Nat, og flere Dages Regn havde bragt Tiberen til at stige; dog, da Regnen havde hørt op, foreslog Hertugen af Laval en Ridetour i Nærheden af denne Flod, og desværre blev den bifaldt. Den hele Cavalcade red igjennem Porto del popolo langs med Veien, som fører til Tiberen. Snart kom man til Ponte Molle. Til Høire af Veien og paa den etruskiske Side af Floden fører en smal Fodstie op til et Viinbjerg. Man vilde see Alting, og uden at tage Hensyn til de Forandringer, som havde fundet Sted, siden man sidst besøgte denne Plads, skred man strax til det Vovestykke, at komme udenom Porten til hiint Viinbjerg, hvor man ret kunde oversee Vandets Guulhed og Rasen. Da Stien var smal, kunde den kun passeres af Een bag den Anden; Alle stege ogsaa af, kun ikke Miss Bathurst. Dette var en ulykkelig Omstændighed, dog ikke i og for sig selv, men i Forbindelse med andre. Da man endelig kom til Porten af Viinbjerget, fandt man den, imod Sædvane, lukket, og maatte følgelig vende om. Stien var slibrig — Tiberbredden steil — Floden oprørt og usædvanlig høi. Miss Bathursts Hest vilde ikke frem, og da hun endelig tvang den dertil, gled den ud med Bagbenet, og i samme Øieblik styrtede Hest og Rytterske midt ned i den rasende Flod. Frygtelig var den almindelige Bestyrelse; Enhver havde mistet sin Fatning. Man siger, at der var ingen i Selskabet, som kunde svømme, undtagen hendes egen Tjener, men han var, ved et af de ulykkelige Tilfælde, som ligge udenfor den menneskelige Synskreds, og som man maa antage for en almindelig Tilskikkelse af Forsynet, strax i Begyndelsen af Reisen sendt tilbage til Rom, for at hente hendes Pelts. Vist er det, at der slet ikke blev gjort noget Forsøg paa at redde hende, og maaskee havde

det ogsaa været forgjæves. To Gange viste Livet sig i den skrækkelige og ulige Kamp med Døden: to Gange var hun synlig ovenfor Vandet og tilraabte sine Venner i de sødeste, bønligste Toner: "Hjælp, hjælp!" I det næste Dieblik forsvandt hun, og levende blev hun aldrig siden seet eller hørt. Hendes Hest drev med Strømmen og kom iland længer nede. Næste Dag strømmede hele Rom til det ulykkelige Sted. Halvtredsindstyve Louisdorer bleve udlovede for at finde hendes Legeme, dog var der vist mange iblandt de Søgende, som ikke anstrængte sig af den uædle Grund, at fortjene denne Præmie. Romerne have Ære af de Følelser, som de viste ved denne Leilighed, at de have kundgjort, at Ungdom, Skjønhed og Ulykke gjøre et stærkere Indtryk paa dem, end Rigers Omvæltninger. I mange Timer efterat Katastrophen var bleven bekjendt i Rom, saae jeg en Mængde Mennesker staae paa Pladsen foran Trinita de Monte, hendes forhenværende Bolig, og taus, med den inderligste Deeltagelse, at stirre paa de tildækkede Vinduer og Dødsroen i det Huus, som engang havde været et af de muntreste i Staden. I mange Uger var al Søgen efter Legemet forgjæves; endelig blev det dog fundet; ikke, som man havde ventet, i Nærheden af Staden, men tæt ved det Sted, hvor hun var nedstyrtet i Strømmen. Der havde Grundmuren og andre Ruiner af den forrige Pons Milvius fastholdt Liget. Forsvunden var al Skiønhed, og Legemets Identitet kun kjendelig ved Ringene derpaa. Næste Morgen tidlig bleve de jordiske Levninger overgivne til Cemetrio degli Inglesi, under nogle faa Venners Taarer. Der hviler hun i Fred, og faa Englændere komme til Rom, uden at besøge deres ulykkelige Landsmandindes Grav. (N. M.)

Strøetanker.

(Meddeelte af S—p.)

47.

Den forevigede Overhofpræst, Reinhard i Saxen, svarede en af hans nærmeste Paarørende, som søgte et Superintendentur og ønskede hans Anbefaling: "De har alle Egenskaber for denne Post; uden Betænkning skulde jeg gjøre Alt, hvad der staaer i min Magt, for at skaffe Dem den, dersom De ikke var mig saa nær beslægtet; men har De en værdig Ven, og vil De anbefale mig ham, saa skal jeg gjøre mig al Umage for ham." — S. Allg. Kirken-Zeit No. 2. 1825. Hvilken gammeldags Tænkemaade hos en Overhofpræst!!!

48.

Saavel Mandfolk som Fruentimmer have den Svaghed, at Begge forlange, man skal forelske sig i dem, uden at de ville give Noget igjen. Unge, uerfarne Springfyre blive, ved deslige indbydende Blikke, let fortumlede i Hovederne; men satte Folk, der allerede ridderligen have overstaaet deres Læreaar i Verden, vide paa en Prik, hvad Flaget, der vaier i denne Henseende, betyder.

Kjøbenhavns Børs, d. 21 Martii 1828.

Hamburg 2 M. —		à
à vista 217		
Species 219		
Specier solgtes til 13 Rbmk. $2\frac{1}{4}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$154\frac{1}{2}$	155 Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50	$50\frac{1}{4}$ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83	$83\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	$76\frac{1}{2}$	77 i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	$102\frac{1}{2}$ Rbd. r S.
Dito Dito	$111\frac{3}{4}$	112 Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	98	$98\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	$105\frac{1}{2}$	— i Banco.
4 pC. Dito nye	$98\frac{1}{2}$	99 i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	$57\frac{1}{4}$	$57\frac{1}{2}$ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 25.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 25 Martii 1828.

Peter Tordenskjold,
en fædrenelandsk Novelle.

VII.

Tordenskjolds forehavende Udenlandsreise, saa hurtigen efter Fredsslutningen, gjorde almindelig Opsigt i begge Riger. I alle Selskaber var den een af Hovedgjenstandene for Samtalerne og Meningen derom høist forskjellig. De fleste troede at den ikke skete i anden Hensigt end den, han selv foregav, Lyst til at see Verden. Men de, der nøjere kjendte hans Forhold og Sindelav, paastode, at den maatte have en ganske anden Grund, som han søgte at dølge og om nogen Tid nok vilde vise sig.

Tordenskjolds Fjender i Etaten og ved Hoffet stræbte hver paa sin Maade og til sin Fordeel, at forklare Aarsagen til hans pludselige Reise. Ved Hoffet vare Forholdene meget besynderlige og ikke gunstige for vor Helt. Det var deelt i to Partier. Anne Sophie, der fra Comtesse var bleven Fyrstinde af Slesvig og siden fra Fystinde endog Dronning, endnu mens Lovise levede høit elsket af Kongen, var en forhadt Anstødssteen for hans Broder, Søster og Søn. Hvad Anne Sophie var i det Større, det var Tordenskjold i det Mindre. Han, Skræderdrengen, Matrosen og, naar man vilde være fiin, Maanedslieutenanten, som hans Fjender indbyrdes kaldte ham, havde allerede i sit fem og tyvende Aar anført en Escadre med fire Hundrede Canoner og tre tusinde Mand og var i sit ni og tyvende Aar allerede Viceadmiral. Et større Tønder til at optænde Avindsygens Ild i en Tidspunct, da Adelen udelukkende ansaae sig berettiget til høje Poster og fortrinlig Udmærkelse, kunde neppe tænkes. Vel havde man tidligen gjort sig Umage for at krøge det endnu vægge Søm, og allerede i Tordenskjolds een og tyvende Aar havde en Capitainlieutenant Rostgaard erklæret at det vilde være ham en særdeles Tort, dersom Kongen, som han havde hørt, vilde befordre en Lieutenant P. Wessel, der havde været Lieutenant under ham, til Capitain. Som Fetter af Anne Sophie og som Brodersøn af Oversecretair Rostgaard udbad hiin Capitainlieutenant sig sin Cousines Anbefaling til Kongen om at faae en Fregat at føre, naturligviis under P. Wessels Tilsidesættelse. Sex Aar derefter blev Tordenskjold sat under Søfiskalens Tiltale for hans Angreb paa Strømstad og hans Avindsmænd havde drevet det saavidt, at Kongen selv sagde til ham "at dette Angreb havde været uden Raison." Men Frederik var ham med alt det i Hjertet bevaagen, Generaladmiral Gyldenløve, den Første i Admiralitetet, og Statholder, General Løvenørn, hans Beskyttere, ja hvad som mere er, Cabinetssecretair Lyders, der dagligen var om Kongen og ved Referatet altid istand til at oplyse Monarken om det Sande og

Bedre, hans Ven. Kjekt og eftertrykkeligen vidste her Tordenskjold at forsvare sig mod sine Fiender, og forekom Virkningerne af deres Efterstræbelser. Men nu, da Freden var vendt tilbage, havde Forholdene meget forandret sig. Gyldenløve var død, Løvenørn havde forladt Fædrenelandet og taget sachsisk Tjeneste, hans Ven Sehested udnævnt til Landdrost i Oldenborg og Kongens Iver for Søvæsenet, som i det Hele ikke var saa stor som for Landmagten, kjølnet. Tordenskjold havde han vel givet Plads i Admiralitetet, men for dennes fyrige Aand og stridbare Sind var en saadan Post alt for rolig, især da Kammerherre Gabel spillede der den første Rolle, han, som ved sin Anseelse ved Hoffet, bragte det saavidt, at Grev Christian Rantzau blev afsat fra alle sine Embeder. Skinsyge mod Tordenskjold havde allerede i adskillige Aar behersket Gabel, og nogen Grund dertil havde uden Tvivl Søslaget paa Colberghede lagt. Han kunde ikke klage over, at Kongen jo belønnede ham derfor, thi han gjorde ham til Kammerherre og det vilde sige meget i de Tider, da hver Gang en Officeer af Land- eller Søetaten sagde: jeg spiser i Dag hos Kammerherren, enhver vidste, at det var hos Admiral Gabel, efterdi der var ingen anden Kammerherre i Kjøbenhavn. Men uagtet han nød en saa sjelden Udmærkelse, saae han dog med misundelige Øine paa Tordenskjold, der, ligesom han, og i en meget ung Alder, havde faaet Kongens Brystbillede besat med Diamanter, og overalt var den danske Kriger, der, baade i og udenfor Landet, omtaltes og agtedes meest. Ogsaa var det nok kommet ham for Øre, at endeel af de Laurbær, der prydede hans Isse, efter manges Mening, skyldtes Tordenskjold. Gabel vilde allerede under Krigen gjerne overtale Kongen til at troe, at Tordenskjold var for fremfusende, vovede Skib og Mandskab alt for meget mod Overmagten, ene i det Øiemed, at forskaffe sig et Navn og berige sig ved Priser. Hvad han selv ikke kunde udrette, det søgte hans Venner at virke for ham. Blandt andre var en Grev Kallenberg, der nedstammede fra en brandenborgsk Familie, Heltens erklærede Fiende. En Dag, da Kongen meget roste Tordenskjold, sagde den brandenborgske

Greve, der sædvanligen ikke tog i Betænkning, at sværte dem, Monarken yndede: "Ja, han kan være god nok, men

Courage sans conduite
C'est un Homme sans Svite.

Men Kongen svarede:

Un homme sans Courage
C'est un pauvre Personnage.

Frederik gjorde overalt ikke meget af den gamle Adel, og for at have i den ny Adel en Modvægt mod hiin, erklærede han alle i visse Classer for Adel tilligemed deres Børn, hvorved Adelen tiltog i Antal, men aftog i Anseelse. Hans Utilbøjelighed for den gamle Adel gik endog saa vidt, at han kaldte Historieskriveren Hvitfeld Arild Løgner. Tordenskjold vidste dette og tillod sig derfor større Dristighed mod Hofmændene end han under andre Omstændigheder havde vovet, især mod sin Avindsmand Kallenberg. Da han, efterat have faaet Befaling at gaae til Norge, og paatage sig Commandoen over den norske Flotille, kort før han skulde ombord, kom til Hove, for at tage Afsked, stillede han sig, efter den Tids Sædvane, bag Kongens Stol, medens Majestæten spiste. Frederik fandt denne Gang, som altid, meget Behag i at tale med den muntre Søkriger. Tordenskjold lader sig forstaae med, at Vinden er god. Kongen ønsker ham en lykkelig Reise, og han gaaer fornøjet bort. Noget derefter, da Frederik allerede var staaet fra Taffelet, kommer Tordenskjold tilbage. "Hvad godt nu", spørger Kongen, i det han seer ham saa uventet træde ind, "Vi meente at I alt var borte"? — "Førend jeg reiser, svarede Tordenskjold, har jeg villet bede Deres Majestæt have den Naade for mig at recommandere mig til Grev Kallenberg, thi ellers taler han saa meget Ondt om mig, medens jeg er borte, at jeg vist nok faaer en Ulykke, naar jeg kommer hjem igjen." — "Naa, naa, gaae kun", sagde Kongen, i det han smilende saae paa Grev Kallenberg, der var tilstede, "Vi skal nok forsvare Jer", hvorpaa Tordenskjold bukkede sig og gik.

At Kallenberg ikke skrev denne Skose i Glemmebogen, kan neppe drages i Tvivl og vor Helts Hovedfjender Admiral Rosenpalm og Oversecretair Rostgaard, med deres Tilhængere, ar-

beidede troligen paa at skade ham. Dette blev dem heller ikke vanskeligt siden, da Tordenskjolds Mund og Heltemod ved Freden vare blevne overflødige og Kong Frederik, med alle sine udmærkede Regentfortrin, i den Henseende var let at overtale. Den indflydelsesrige Rostgaard var maaskee den værste af alle Tordenskjolds Fiender; thi hvorvidt denne kunde gaae, naar han blev opbragt og ønskede Hevn, det viste han mod Holberg, som han paastod sigtede til ham med Fogden Waldemar i Peder Paars, thi i sin til Kongen indgivne, egenhændige Klage forlangte han intet mindre, end at Digteren skulde sættes paa Munkholm. Offentligheden var i de Tider lænkebunden og Forfatterne sukkede under en streng Censur, hvis imprimatur var den Jernport igjennem hvilken endog den uskyldigste Tanke maatte passere. Kongen selv var vel saa retfærdig at han, uden endog at kjende Holberg, lod sig, hvortil den lærde Danneskjold dog nok havde bidraget det meste, forelæse Peder Paars, og frikjendte Digteren, uagtet Anklageren nød hans Yndest; men paa boglige Kundskaber satte han ingen høi Priis, da han i sin Ungdom ikke blev holdt meget dertil, og siden Krig, Landeplager og syv Timers dagligt Arbeide i Cabinettet, ved en svagelig Helbred, hindrede ham fra at erhverve sig dem. Da saaledes, efter Danneskjolds Død, over Taflet blev talt om et stort Bibliothek med mange skjønne haandskrevne græske og latinske Bøger, foruden en Samling af Medailler, som den Afdøde havde efterladt sig, spurgte Kongen: "hvad gjorde han med alt det, han vilde dog ei være Præst?" — Intet kunde derfor igjennem Pressen saa let trænge frem til Tronen. Holberg svingede vel, især i sine Lystspil, som dog først siden udkom, sin stærkt snærtende satiriske Svøbe, og saalænge den holdt sig til de lavere Stænder, nøjet med at gjennemhegle politiserende Kandestøbere, snaksomme Barberere, stundesløse Vielgeschreier ꝛc. lod man ham ogsaa uforhindret gjøre sig saa lystig, som han vilde, ja de Store selv loe endog af de Smaaes Daarligheder, der udelukkende vare fordømte til Revselse, men da Satirikeren begyndte i sin Peder Paars og Niels Klim ogsaa at røre ved højere Stænder, saa greb man hans for vælige Pe-

gasus, der vovede sig ind paa de Stores Enemærker og Indelukker, i Tøilen og raabte: det var ikke saadan meent! Næsten gik det hermed, som med adskillige Embedsmænd, efter Frederiks Død, i Rentekamret; thi da den unge Ludvig Pless lod hver af Lemmerne kalde ind til sig i en anden Stue, og underrettede dem om, at Kongen havde givet dem deres Afskeed, var der altid En, naar de kom ind og fortalte Herrerne det, som sagde: De har Ret; hvad skulde vi ogsaa gjøre med ham? Hvad duede han til? Men da Raden kom til den Dadlende selv, og han blev indkaldt til Pless, sagde han: "nei, nu gaaer det min Gud for vidt!"

Mod Tordenskjold gik Rostgaards Hevngjerrighed vel ikke saavidt, som mod Holberg, af hvem han troede sig personligen fornærmet; thi at Seirherren ved Dynekilen var bleven hans Broderson foretrukken og at hans Venner ansaae sig fordunklede af ham kunde være ham ubehageligt, men, som lærd og civil Embedsmand, ikke saare ham saa ømt. Han følte vel ogsaa, at en af Kongen høityndet og af Folket næsten forgudet Søhelt ikke saa let lod sig styrte, som muligen en endnu ubekjendt Forfatter i en Tidsalder, hvor man mere benyttede Ole Rømers juridiske end mathematisk-astronomiske Kundskaber. Dog, lønligen og langsomt vedblev Cabalen at spinde det Edderkopsnet, hvori Tordenskjold skulde fanges. Da han alt for meget stod i Yndest hos Kongen til at man kunde fælde ham paa eengang, saa søgte man ved Drillerier, som ved at nægte ham Udbetalingen af de ham med Rette tilkommende Prisepenge, at opirre hans desuden let optændelige Sind. De, som altsaa meente, at Tordenskjolds Reise ikke havde anden Hensigt end Giftermaalet med den rige engelske Miss, hvorved han troede at skabe sig en uafhængig og lykkelig Tilværelse i Fremtiden, toge, naar man seer hen til de anførte Omstændigheder, vel neppe Feil.

Det er aabenbart, at Tordenskjold ikke kunde vente sig de blideste Dage i Skyggen af Fredens Olietræ, som han selv havde bidraget saa meget til at plante, og at hans Klogskab maatte forudsee-

den Tordensky, der trak op, og tidligen eller sildigen vilde bryde løs over hans Isse. At Carterets Forslag allerede den første Gang, det gjordes ham, ikke mishagede ham, det vidste hans Venner af det Brev, han ved denne Leilighed tilskrev Cabinetssecretair Lybeers, hvori han sagde om dette Partie: "I Sandhed, det var ikke saa galt, thi jeg lægger dog intet paa Kistebunden, som Ordsproget siger."

Tordenskjold havde nu udkastet sin Reiseplan. Han vilde først gaae igjennem Tydskland, for, som det hedte, at vinde saa megen Tid, at Lord Carteret imidlertid kunde komme hjem og forberede det Fornødne i Henseende til Giftermaalet med Miss N. Han agtede at tage Veien over Hamborg til Hannover, derfra til Berlin og Dresden, derpaa til de fornemste tydske Hoffer og tilsidst til Engelland. Han havde til den Ende forsynet sig med trykte Veivisere, Grundtegninger og Beskrivelser over de vigtigste Stæder, han agtede at besøge. Hans Tanker vare næsten ikke sysselsatte med andet end de Afvexlinger og Nydelser, der forestode ham. Om Dagen talte han og om Natten drømte han derom. Morpheus førte ham paa sine lette Vinger snart hen til Berlin, snart til London, og dannede ham forvirrede Billeder af Stæder og Mennesker, han aldrig havde seet. Selv Miss N. stod ofte for ham i Drømme, næsten af overjordisk Skjønhed, men hver Gang han vilde favne hende, forsvandt hun for hans Øine som en Taagestøtte for den opgaaende Sol. Hans Søvn var urolig og afbrudt, og derfor var han i Almindelighed allerede oppe med Morgenrødens første Straaler.

Da han Dagen førend sin Afreise stod om Morgenen og ordnede en Deel af de Sager, han skulde have med paa Reisen, hørtes en liflig Musik gjenlyde i Gaarden. Han gaaer hen til Vinduet og seer nu hele Gaarden opfyldt med Cadetter. De vare klædte i deres staalgraae Stadsuniform, med skarlagensrøde Opslag og en to Fingre bred Guldgallon paa Lommerne og Opslagene. Deres Bandeleer vare af rødt Fløjel, broderet med Guld og kantet med en smal Gallon, og paa samme sad en smuk Granat. Paa Hatten havde de røde Fjer og en Cocarde af

samme Farve. Den Ældste af dem bar paa en blaa Fløjels Püde en meget kostbar Reisesecretair, bekrandset med Blomster og bestemt som en Foræring for Tordenskjold, hvortil de alle havde sammenskudt Penge. Henrykt af Glæde gik Helten ned til dem og blev modtagende med følgende Sang:

En Kriger som vor Tordenskjold
Er Mønster for os Unge;
I Kampen staa'r han kjek og bold
Naar røde Kugler synge;
Og hvor hans Lynild knittrer
Hver Danmarks Fjende zittrer
Paa bratte Flugt.

Modtag, o Helt! fra svage Haand
Den Skjænk, som her vi række!
Dit høje Mod, Din stolte Aand
Vor Kappelyst skal vække;
Med Fryd Du vil fornemme
Den unge Krigers Stemme
Til Heltens Priis!

Snart Ørnen lig Du flyver ud
Fra Danmarks favre Strande;
Og bringer saa dets Hæder prud
Vidt om i fjerne Lande,
Hvor Dig og Dannerflaget
Og Dynekildeslaget
Man nævne veed.

Dig følge Lykken paa Din Vei,
Hvor Du kun Foden sætter;
Af Roser og Forglemmigei
Dig Krandsen Folket fletter;
O, Blomst blandt Orlogshelte!
Du bærer i Dit Belte
Vort Danmarks Værn.

Inderlig rørt trykkede Tordenskjold enhver af de unge Cadetter med Varme op til sit Bryst, takkede dem alle i de forbindligste Udtryk for den Ære, de beviste ham og den Foræring

de bragte ham; forsikkrede dem, at denne Dag og dette Optrin skulde være uudslettelige i hans Erindring; lod derpaa en heel Kurv fuld med Viin paa Flasker og saa megen Confect, som hans Folk i Øieblikket vare istand til at faae sammenkjøbt, bringe ned til dem. De tømmede Alle Kongens, Tordenskjolds og Corpsets Skaal og forlode med et tre Gange gjentaget Hurra! Tordenskjold leve! Gaarden. — Reisesecretairen var af det fortræffeligste Arbeide. De fleste Stykker af Sølv, med Bogstaverne P. T. og derover Heltens Vaaben. Det viste i et fireedeelt Skjold en Tordenstraale, en Ørn med udstrakte Vinger, holdende i Nebbet to Canonpiber med en Kugle, og en opreist Løve med Sabel i Forkloen. Adskillige Ting vare forfærdigede i Form af en Tordenstraale eller et Skjold. Uden paa Skrinet saaes Dannebrogflaget og det Tordenskjoldske Vaaben indlagt i Træ af Gjenstandenes naturlige Farver.

(Fortsættes.)

Den første underjordiske Vei under en Flod, paa engelsk kaldet tunell.

Det synes mig mærkværdigt nok, hvad jeg nylig tilfældigviis har læst i Buckinghams interessante Reise i Mesopotamien om en underjordisk Vei i den ældgamle og vidtberømte Stad Babylon, og som viser, at allerede i disse fjerne Tider hine forstandige og kraftfulde babyloniske Lærde og Kunstmestere have vidst at udføre et Foretagende af saa forbausende Art, som nu den underjordiske Vei under Themsefloden ansees for. Stedet er egentlig kuns et Citat ud af Diodorus Sikulus, en gammel Autor, der levede omtrent i Christi Tid. Idet denne Autor taler om de to Pallадser, som Dronningen Semiramis havde ladet bygge paa begge Sider af Floden Euphrates, og imellem hvilke hun havde ladet anlægge en Broe over Floden, — tilføier han: "Da Floden var udledet til Siden i et Reservoir, og en Hvælving var ført tvertigjennem Flodsengen, lod man den igjen henflyde i sin gamle

Seng over denne Hvælving, saa at Semiramis kunde gaae i den fra et Pallads til det andet, uden at passere over Floden."

Vel er der paa dette Sted sagt, at Hvælvingen blev bygt, efter at Floden var udledet til Siden og altsaa paa en tør Grund; — men da det næppe kan troes, at en Strøm, større end Themsen selv, skulde kunne udledes i en kunstigt udgravet Reservoir, saa tør man vel antage, at hine Ord indeholde kun Eftertidens Formodning herom, og at denne Vei virkelig strax blev udgravet under Floden paa lignende Maade, som nu Veien under Themsen.

Kjøbenhavn i Marts 1828.

Dau.

Om en Anmeldelse af Dramet Grev Essex, i Dagen No. 68. d. A.

Den berømte og ulykkelige Essex's Historie er ofte behandlet af Digterne: paa Fransk haves een Bearbeidelse af dette Emne, paa Spansk een, paa Engelsk hele fire, af lige saa mange Forfattere. Lessing har i sin herlige Dramaturgie udladt sig om disse forskjellige Essexer, dog udførligst om den spanske, som har store Skjønheder og store Feil. Paa den danske Skueplads vente vi nu ogsaa at see en Essex, som er antagen og uddeelt, og hvorom adskillige fordeelagtige Yttringer læses i ovennævnte No. af Bladet Dagen, indsendte af en vistnok ædel Ven af Forfatteren, som har været begeistret ved at læse hans Drama, men hvis Yttringer dog behøve at modificeres og nøiere bestemmes; thi Erfaringen har ofte viist, at Partieaanden snarest fremtræder mod den ubetingede Roes; dette er vederfaret Nationens ypperste Digtere; hvormeget mere da en ubetydelig Unævnt, som først skal erhverve sig Publicums Bifald og Tillid.

Forfatteren — siges der — har fulgt Schiller. Dette maa for største Deel kun forstaaes om Diction og Versification; i Øvrigt har han deels fulgt Historien, deels gaaet sin egen Vei,

ja endog bestræbt sig, saavidt muligt, at undgaae Reminiscentser, ved at undlade en ny Gjennemlæsning af de, nogle Aar forud læste, ældre Bearbeidelser af samme Stof. Uagtet han ei har givet Stykket Navn af Tragoedie, men af tragisk Drama, har han dog bestræbt sig, at komme Tragoediens Formaal saa nær som muligt, og i Øvrigt at give Stykket theatralsk Effect. I begge Henseender venter han af billige Dommere en upartisk, og, dersom det behøves, skaansom Kjendelse.

π. γ.

Ikke til Hr. Prof. Fogtmann, men til Publicum.

Naar Hr. Prof. Fogtmann — saaledes som han nu foregiver — havde havt til Hensigt at forebygge gjensidige Bitterheder, da skulde han enten ladet være, paa den vrangeste Maade at opripppe en Sag, der maatte ansees afgjort, saafremt den kan afgjøres paa denne Jord, eller, naar saadant et Skridt eengang var gjort, fortsat Kampen paa en Maade som egner den ædle Videnskabsmand, og svaret lige saa aabent og ærligt som han blev tiltalt, men ikke søgt at hjelpe sig ved Benegtelser og Udflugter, ved grundløse Beskyldninger og uefterrettelige Sprogrettelser. Slig Fremfærd er og bliver upassende for enhver Skribent, men især høist uværdig for Theologen og Philosophen. Og er det ikke en endnu lavere Stræben, at ville kaste Skygge paa sin Modstander, for om muligt selv at vorde reen? sat sapienti! — I Øvrigt er det jo ikke mig, men Hr. Etatsraad Thaarup, som af Mangel paa Plads i Bladet har et Par Gange maattet anmelde, at mit Svar vil komme i det følgende Numer.

J. C. Lange.

Indenlandske Efterretninger.

I Løverdags opførtes paa det Kongelige Theater: Guldbryllups-Frierierne, ny Vaudeville i 1 Act, af en Anonym. Publicum syntes i det Hele fornøiet med Stykket, da der under Spillet ofte applauderedes. Men da Stykket var ude lod en enkelt Pibe sig høre, som dog blev saa aldeles overstemt af Bravoraab, at Pibelyden forholdt sig til disse som 1 til 500. Denne Vaudeville, der ligesaagodt kunde hedde Syngespil, som adskillige andre danske Vaudeviller, røber et vel uøvet, men langt fra *ikke* uheldigt dramatisk Talent. Vel høre Characterne i det Hele til Stereotyperne paa vor Skueplads, og minde om gamle Venner og Veninder, som man er saa vant til at see der, men den pedantiske, opblæste Seminarist, der slaaer Vrag paa Degnens elskværdige Datter, da man faaer ham til at troe, at i Fremtiden danske Theologer (i Analogie med danske Jurister) skulle kunne vælges til Præster, er en ny, veltruffen Characteer, der vidner om at Forfatteren har Sands for, at opfange Tidens Latterligheder og fremstille dem i et comisk Lys. Den Maade, hvorpaa "den danske Theolog" slaaer om sig med sin Grammatik; det Pedanterie, hvormed han iretfesætter alle dem, der ikke lig han, tale som en Bog og kalder dem, der ikke gjøre Forskjel paa muelig og muelig en eller muligt, "Sprogfordærvere" er ganske og med Held grebet af det virkelige Liv. Iøvrigt har nyere Tiders Erfaring noksom lært, at slige opblæste, pedantiske, med deres danske Gramatik om sig slaaende Daarer ogsaa findes blandt andre Classer.

(Meddeelt.)

I Søndags havde Madam Catalani sin sidste Concert her i Staden paa det kongl. Theater. I første Afdeling blev givet en Jubel-Ouverture af C. M. Weber; Passions-Arie af Händel, sjunget af Mad. Catalani; Solo for Violin udført af Hr. Capelmusikus Werschall; Passions Terzet af Cianchettini, sjungen af Madam Catalani, de Hrr. Kirchheiner og Cetti; Recitativ og Arie af Oratoriet Abrahams Offer:

fest af Cimarosa, sjunget af Madame Catalani. I anden Afdeling blev først givet efter Fleres Forlangende Ouverture til Omar og Leila af Fesca. Arie af Rossini, af Madame Catalani, Solo for Fløite udført af Kapelmusikus Petersen, Recitativ og Arie af Zingarelli sjunget af Madame Catalani, som til Slutning sang God save our Frederic; og modtog Publikums almindelige lydelige Applaus.

Næste Onsdag giver Hr. Repetiteur Funk en Concert paa det kongelige Hoftheater, hvorved Madame Catalani velvilligst understytter ham.

Maribo, den 18 Marts. I Aftes mellem Kl. 9 og 10 afbrændte Sløsse Veirmølle. Man formoder, at Ilden er paasat; thi Møllen, som var temmelig gammel, men godt assureret, havde ikke været i Brug om Dagen. Det er ogsaa mærkeligt nok, at Ilden opkom i Møllens øverste Træværk, ligesom det ei heller bør være ubemærket, at Sløsse ligger i Kjerstrup Gods. Blot omtrent 4 Tønder Korn, som ikke var Møllerens, brændte ved samme Leilighed.

Odense, d. 18 Marts. I Gaar Eftermiddags afringedes der for det saakaldte Fastemarked, som begyndte i Fredags. Alt fire Dage før havde Landboerne indfundet sig med Lærreder og Dynevaar, hvorpaa Priserne vare saa lave (Man tænke sig 16 til 20 Skilling for en Al. ubleget Hørlærred og 12 ß. for Blaarlærred) at for dem, som ikke selv avle Hørren, betaler denne Flidsgren sig kun maadeligt.

Med det Titchenske Skuespillerselskabs Forestillinger i denne Saison har Publikum havt Aarsag at være særdeles tilfreds, og det har ikke sjelden havt fuldt Huus. Nylig er Theaterpersonalet bleven forøget med to gode Subjekter, Jfr. Abildgaard og Hr. Wimmer. Afvigte Fredag Aften saae Man anden Gang for i Vinter med udmærket Bifald Balthasar Bangs originale Lystspil Kjøbenhavn, hvis Fortrin fremfor

mange flaue Oversættelser er saa afgjort, at Man maa undre sig over, hvorfor dette lunefulde National-Stykke ikke er adopteret paa Hovedstadens Theater, hvor det dog ret kunde kaldes Kjød af vort Kjød 2c. (Hemp. Avis.)

Blandede Efterretninger.

Det græske Øhav. (Slutning; see forrige Nummer.) Milo, det gamle Melos, har et vildt og sørgeligt Udseende; de Bjerge, der beherske den, de Dale, der adskille den, ere næsten udyrkede. Kun hist og her seer man et Par Kornmarker. Den er ikke mere hiin productrige og blomstrende Ø, som den endnu var, da Tournefort gjennemstreifede den. Vel har dens ringe Størrelse og dens Beboeres Fattigdom ikke fristet Tyrkernes Rovlyst. Den er tildeels undgaaet deres Lænker og Ødelæggelser, da de vide at den ikke kan gjøre dem Modstand. Den er derfor bleven et Tilflugtsted for en Mængde ulykkelige Grækere, som det lykkedes at unddrage sig deres Raserie. Men hvilken skrækkelig Elendighed ere disse Ulykkelige ikke givne til Priis for! Den største Deel af dem er halv nøgen, uden Hjelpemiddel, uden sikkert Underhold, tvungen til enten at udgrave underjordiske Huler til Boliger eller skjule sig i Klippekløfter. Deres Qvinders Frygt er derfor saa stor, at de heller unddrage sig Dagens Lys end udsætte sig for at blive opdagede af Tyrkerne. (Meddeelt.)

Strøetanker.

(Meddeelte af S—p.)

49.

Der gives ikke uden temporære og locale Paradoxer; hvad der synes Paradox, er ikke andet end parakronisk. Kom det saakaldte Paradoxe frem paa andre Tider, paa andre Steder og ved andre Sæder; saa vilde det faae et andet Udseende og — vorde optaget i Verden.

50.

Enhver takke Gud for Modstand, Nid og Bagtalelse, hvor disse true, hæver Sjelen sig frem med Lynets Fart; da føler den Ædle sig selv, og retmæssig Harme igjennemborer hans inderste Væsen; Geniet vaagner — alle Ideer blive tordnede op af deres Dvale.

51.

Enhver stor Mand har et Blik, som ingen uden han kan gjøre med Øinene. Dette Tegn, som Naturen lagde i hans Ansigt, fordunkler alle legemlige Fortrin, og gjør en Socrates til en skjøn Mand. Hvo, som har dette Tegn, veed at han er betegnet, men han veed ikke selv hvorledes. Alle Monarker have et saadant Tegn tilfælles, og man kan paastaae, at de alle ligne hinanden. Værdigheden, som de beklæder, udtrykker sig i deres hele Ansigt.

52.

Alt hvad der er skjønt, hører under Fruentimrets Ressort, følgelig ogsaa Vittigheden. Et godt Indfald gjelder hos dem for rede Penge, og Latteren bestemmer dets Værd. Fruentimre pleie derfor meget ofte at sidde der, hvor Spottere sidde. Men de burde betænke, at Vittigheden kun er en Sommerklædning. Sandhed derimod kan man bruge til enhver Aarstid.

53.

Det er en sand Bemærkning, at Fruentimre foretrække store Mandspersoner. Et stærkt Bryst, lange Fingre, en mandig Fegterhaand gjør hurtigt Indtryk paa dem; ikke mindre tage de Fruentimre, som kunne høre, Hensyn paa Stemmen, og — som mig synes — ikke uden Grund. Man forandrer ofte sin Stemme i een Nat, naar Naturen modnes. Mangen gaaer iseng med en Tenor, og staaer op med en Bas.

54.

Enhver Kunst har sine Grændser, og sine Landemærker, som den ikke ustraffet kan overskride. Saaledes med den dramatiske. At fremstille paa Scenen den stjernefulde Himmel eller et Maanskinslandskab, er physisk for stort, nemlig for stort i Udstrækning; at forestille et Feltslag, en Orkan, et Tordenveir, er for stort i dynamisk Henseende, — for stort i Virkning; at forestille en sinaitisk Lovgivning, Jesu Lidelse i Getsemane, Hans Korsfæstelse o. s. v. er for stort i moralsk Henseende eller for stort i Følelse.

55.

Lysias beretter at, efter de attiske Love, straffedes den, som havde, ved Overtalelse, besvangret en Pige, haardere end den der voldtog hende. Aarsagen — tilføier han — var, at hiin havde gjort Pigen udydig, denne ikke. — Sandelig saadanne Lovgivere havde studeret Mennesket.

Kjøbenhavns Børs, d. 25 Martii 1828.

Hamburg 2 M. —		à
à vista 217		
Species 219		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 2$\frac{1}{4}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	155	155$\frac{1}{2}$ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50	50$\frac{1}{4}$ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	82	82$\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	75$\frac{3}{4}$	76 i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102$\frac{1}{2}$ Rbd. r S.
Dito Dito	111$\frac{3}{4}$	112 Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	98	98$\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105$\frac{1}{4}$	105$\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pC. Dito nye	98	98$\frac{1}{2}$ i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	57	57$\frac{1}{4}$ L. Sterl.

Bekjendtgjørelse.

Paa det ingen forgjeves skal gjøre sig Uleilighed bekjendtgjøres, at intet enkelt Nummer af Skilderiet sælges, da der ei trykkes flere Exemplarer end der til Subskribenterne behøves.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 26.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 29 Martii 1828.

Peter Tordenskjold,

en fædrenelandsk Novelle.

VIII.

Den til Afreisen bestemte Dag kom. Det var den tredie i September: en Maaned, som i det mindste i sin første Halvdeel, under vor nordiske Himmel, ikke sjeldent har en Ynde, som Sydboeren neppe kan gjøre sig nogen Forestilling om.

Naturen, ligesom gjenfødt ved et oplivende Solskin ovenpaa en frugtbar Regn, der havde varet i adskillige Døgn, stod i sin modneste Pragt. Løvet var ganske grønt, Træerne bugnede af Frugt, og Blomsterne havde naaet deres hele Fylde. De kjelnere Sommervæxter, som Natviolen, Auriklen og Lilien, vare vel tilligemed Rosen, næsten forsvundne, men mange andre af Floras skjønne Døttre, som Levkøjen, Resedaen og Gyldenlakken udbredte deres liflige Vellugt. Aftenhimlen malede sig med de varmeste, afvexlende Farver, og Solens Nedgang stemte Sjelen til veemodsøde Følelser.

Abraham Lehn og hans Kone, ledsaget af den gamle, ærlige Anders Christensen, fulgte Sønnen hen til Tordenskjold, for at overgive denne deres dyrebareste Skat i hans Hænder. Hos Viceadmiralen traf de adskillige af Statens ypperste Mænd, der vare samlede her for, efter Aftale, at ledsage ham til Roeskildekro. Man saae her den store Mekaniker, Admiral Judicher, denne nidkjere Fædrenelandsven Anders Lyders og flere af Tordenskjolds meest hengivne Venner. Efterat have nydt en god Frokost tog man bort, og det gik i raskt Trav til Roeskildekro. Nu var det rørende Øjeblik kommet, hvor man skulde tage Afsked. Sorg stod malet i Alles Ansigt, og det var, som om enhver af Selskabet bares noget meget Ubehageligt fore. Lehns Hustru kunde ikke rive sig løs fra sin Søn; Faderen stod som halv bedøvet og den gamle Christensen holdt sig et Tørklæde for Ansigtet og søgte, saa meget som mueligt, at skjule de Taarer, der vædede hans Kind. Tordenskjolds Venner stræbte at forhale det smertelige Afskedsøjeblik, som om det kunde være den sidste Gang, de saae ham; men han selv var her, som altid Mand: rask, munter og fattet. Dog sagde han det sidste Farvel med en Hjertebanken og gav det sidste Haandtryk med en Varme, der røbede hans indre Følelse, som han nu ikke saa godt kunde skjule, som ellers. Endnu en Omfavnelse, endnu et Kys — og Skjebnen rev fra hinanden hvad aldrig skulde forenes mere. Man svingede med Hatte og Tørklæder saa længe man kunde øjne Vognene, og indtil de ganske vare tabte af Sigte.

Tordenskjold var ligesaa øm Broder, som kjerlig Søn. Langt fra at glemme sine mange

Sødskende, var det tvertimod hans ivrigste Bestræbelse, at faae dem befordrede og see dem lykkelige. Efter Marstrands Erobring var hans vigtigste Belønning det Præstekald, hans Broder fik. En anden af hans Brødre, Casper Wessel, der havde tjent med ham, da han commanderede den norske Escadre for fire Aar siden, som Capitain, var avanceret til Schoutbynakt og boede nu paa Ravnholt i Sjælland. Han kunde ikke forlade Danmark, uden at sige Farvel til denne sin elskte Broder, og tog derfor hen til ham, førend han reiste til Corsøer.

Ved sin Ankomst til Ravnholt traf Viceadmiralen sin Broder i Haugen med Spaden i Haanden, sysselsat med at grave. Ved hans Side legede to nydelige smaa Drenge, den ene paa fem og den anden paa sex Aar. I Lysthuset sad hans Kone med et lidet spædt Pigebarn og strikkede. Efterat Helten havde favnet sin Broder, hilset paa Svigerinden og adskillige Gange kysset de Smaa, raabte han: "Naa, jeg vil ikke spørge Dig hvorledes Du har det, Casper, thi jeg seer nok, at Du lever som Adam i Paradis, paa det nær, at Du ingen Cain har til Søn og ingen Slange til Nabo. Det er jo nogle velsignede Unger Du har der." — "Ja, min Broder, svarede Schoutbynakten, jeg føler mig saa lykkelig, som nogen kan ønske sig i dette Farvand. Min Skude kunde aldrig have en bedre Ankergrund." — "Det troer jeg Tordne mig nok, sagde Tordenskjold. Du ligger med Din lille Flaade i Hymens Havn." — "Hvad hindrer Dig fra ogsaa at seile derind, min Broder", udbrød Schoutbynakten? — "Det er ikke saa ligefrem med mig som med Dig, gode Casper. Dit Fartøi er en let seilende Brig, der kan løbe ind, hvor det skal være, mit derimod en kluntet Orlogsmand. Alt det Takkelage Du her seer", han viste paa sine Hæderstegn, "tillader ikke at løbe ind i enhver Havn. Jeg maa seile saa forsigtigen, at jeg kan ligge der, naar jeg eengang er kommen derind, saaledes at ingen leer mig ud. Du forstaaer mig jo nok"? — "Fuldkommen, min Broder, Du mener, at Du ikke kan leve saa jevnt og ingetogent som jeg?" — "Ja, saa omtrent." — "Jeg vil gjerne indrømme Dig, kjere Casper, at Du,

som Viceadmiral, og i de Forhold, Du staaer, ikke kan leve som jeg. Men Herre Gud, saa maa man heise Seilene efter Vinden, strække Tæring efter Næring." — "Du kan godt snakke, Casper; hvor langt troer Du vel en Mand i min Stilling kan komme med tolv Hundrede Rigsdaler Løn?" — "Men Du har jo faaet mange Prisepenge, kjere Peter?" — "Prisepenge?" raabte Tordenskjold noget bittert — ja, spørg Admiralitetet — det vil kunne sige Dig, hvor mange Prisepenge jeg har faaet. Nu har man smurt mig om Munden med Løvter i et heelt Aar, men jeg seer ingen og faaer vist aldrig saa meget som et Skraa. Det sørger Rosenpalm og Rostgaard nok for." — "Du har jo dog faaet en sjunken Spaniefarer med en rig Ladning foræret?" sagde Schoubynakten. — "Jo det var en smuk Foræring!" svarede Tordenskjold, "maatte jeg ikke lade den optage paa min egen Bekostning? Maatte jeg ikke lade den sælge i Spanien? Og hvad fik jeg der for den? Hvad blev mig tilovers?" — "Men Du er dog nu i den Alder, hvor det er den rette og passende Tid at gifte sig", indvendte Schoutbynakten, "enten Du saa har store eller smaa Indkomster." — "Jeg har jo heller ikke endnu ganske aftakket min Kjerlighedsgalei", svarede Tordenskjold noget lystigt. — "Men Du vil jo reise udenlands?" — "Ja det vil jeg, hvo veed hvad det kan være godt for." — "Men hvad vil Du udenlands, gode Peter, nu Du er kommen ind i Admiralitetet? Du har jo flakket nok omkring paa Havet. Lidt Hvile paa Landjorden kunde Du trænge til." — "Men om jeg nu, imellem os sagt, min Broder, netop søgte Indløbet til Hymens Havn udenlands?" Han tog et Miniaturportrait, indfattet i Guld, frem og viste Broderen det. "Hvad synes Dig om denne lille, rødmosede, blaaøjede, sorthaarede Glut? Troer Du ikke at en saadan Prise med en Ladning af 80,000 blanke Guineer jo nok var værd at tage paa Slæbetouget, hale lige ind med den i Hymens Havn, og siden raabe Victoria! lee af Admiralitetet og give hele Verden en god Dag?" — "Ja, naar saa er, og Briggen iøvrigt er af stærkt Tømmer, god Reisning, en paalidelig Seiler paa Livets Hav, og skikket til at udholde Skjebnens Storme, saa

har jeg vist intet at indvende derimod", svarede Schoutbynakten. — "Vi ere her under fire Øine, sagde Tordenskjold, og Du er min Broder — Dig kan jeg betroe en Hemmelighed, som ikke hidtil er kommen over mine Læber. Dette Contrafei her er min Fæstemø, i det mindste i Tankerne. Det er en engelsk Miss. Hun er smuk, forstandig, har et ædelt Hjerte, som min Ven, den brave Lord Carteret, helligen har forsikkret mig, og hendes Formue kan gjøre mig til een af de uafhængigste Mænd i Landet." — "Men er Du vis paa at faae hendes Haand?" spurgte Schoutbynakten. — "Saa temmelig", svarede Tordenskjold. "Lorden har loddet hendes Hjerte, og fundet, at det er en god Ankergrund for mit." — "Nu saa give Gud — sagde hiin, i det han foldede sine Hænder og kastede et andægtigt Blik op til Himlen — Dig Lykke og Velsignelse til Dit Forehavende! Dit Held, min Broder, har hidtil været stort, men det, som skal sætte Kronen derpaa, en god, retskaffen, elskværdig Huustru, mangler Dig endnu. Gid at Du maatte finde hende i den engelske Miss!" De fortsatte Samtalen endnu en god Tid, indtil den blev afbrudt af Fru Wessel, der imidlertid havde underholdt sig med den unge Lehn i Haugestuen, hvor et Bord blev dækket, og som kom for at bede sin Svoger, at tage nogen Forfriskning. Efterat have tilbragt en Dag i sin Broders Huus, tog Tordenskjold, ledsaget af de bedste Ønsker, til Corsøer. Der ventede ham den unge, raske Capitain Ployart, som saa ofte havde fægtet under Viceadmiralen og, efter Aftale, skulde følge med til Hamborg, for at besøge sine der boende Forældre.

Det laae i Tordenskjolds Reiseplan, ved denne Leilighed at see ind til sin Velynder, Hertugen af Augustenborg. Med føjelig Vind gik Selskabet over Beltet med Smakken. Efter fire Timers Forløb naaede den Nyborg. Næsten de fleste af Byens Indbyggere, i Forveien underrettede om Tordenskjolds Ankomst, vare samlede paa Broen, for at see den store Søhelt, og tiljublede ham et næsten uafbrudt Hurra, da de bleve ham vaer paa Dækket. Commandanten og Byfogden, i

Spidsen for endeel af de fornemste Borgere, modtoge ham i det Øieblik, han betraadte Nyborgs Grund og førte ham op paa Slottet. Her stode ved Indgangen sexten hvidtklædte Smaapiger, hver med en Krands i Haanden, og istemte ved Heltens Indtrædelse følgende Sang, der accompagneredes af Instrumentalmusik.

Her bringes Dig ved Uskylds Haand
En Krands af Blomster spæde;
Den rækkes frem med kjerlig Aand,
Med Ømhed og med Glæde;
En bedre Krands fortjener Du,
End den, som vi Dig flætte,
Men værdig Priis paa barnlig Hu
Veed Tordenskjold at sætte.

Som her Kjerminder himmelblaa
Med Duggens Perler smile,
Saa skal og skjønt Dit Minde staae
Mens Rad af Aar henile,
Og Krøniken Din store Daad
Med Himlens Farve male,
Og Efterslægt med Kinden vaad
Om Dannerhelten tale.

Endog som Unge føle vi
Hvad Alt i Dig man eier;
Med spæde Røst hver stemmer i
Den Roes, ei Guld opveier;
Høit lyder den fra hver en Kyst
I Dans og Noras Rige,
Og som et Offer fra hvert Bryst
Til Himlen skal den stige!

Ogsaa dette Optrin rørte Tordenskjold indtil Taarer. Han takkede Børnene paa det inderligste, bevidnede Commandanten, Byfogden og Borgerne sin Taknemmelighed for den Ære, de havde viist ham, og yttrede sit Ønske, jo før jo heller at tage til Bøiden, den yderste Pynt af Fyen, for derfra at lade sig sætte over til Augustenborg. Tordenskjold forlod nu med sit Reisefølge Nyborg, paa et godt Stykke led-

saget af adskillige Hundrede af Byens Indbyggere, der, til Afsked, igjen tiljublede ham et eenstemmigt Hurra, som det korteste og fyndigste Udtryk paa deres varme Følelse for hans Velgaaende. Fra Bøiden lod man sig sætte over i en Jagt til Augustenborg.

Det varede ikke længe og det hertugelige Slot viste sig i sin hele jevne Skjønhed. Det var bygt for 70 Aar siden (1651) af Ernst Günther, Stamfader til den Augustenborgske Linie, og opkaldt efter hans Gemalinde, Augusta af Holsteen Glücksburg. Dennes Søn, Ernst August, en meget oplyst Herre, nyligen traadt over fra den catholske til den lutherske Tro, var den nuregjerende Hertug. Endskjøndt han var tredsindstyve Aar gammel, besad han dog endnu den største Fyrighed og Munterhed. Han levede paa det yndige Augustenborg i Naturens Skjød med sin næsten ligealdrende Gemalinde, Baronesse Velbruk, der vel ikke havde været saa lykkelig at skjænke ham Børn, men som dog paa andre Maader søgte at bøde herpaa, ved at forskjønne ham selv Livet og være Fostermoder for Børn, der ingen Forældre eller Støtter havde. Hertugen satte stor Priis paa Tordenskjolds Heltebedrifter og, som en Ven af Kong Frederik og af Danmark, kunde han ikke være andet end Viceadmiralens ivrigste Velynder.

Tordenskjold og hans Reisefæller bleve, som man let kan tænke sig, meget venligen optagne paa Augustenborg. Hertugen selv viste dem omkring i den smukke Hauge med sine herlige Anlæg, ja fulgte dem endog ind i den bag samme liggende tykke Skov, hvor han havde ladet anlægge to lange, brede og skjønne Alleer. Derfra førte han dem hen til den lige for Slottet liggende lille By med tredive Huse, for det meste beboede af fyrstelige Hofbetjenter, som allerede var temmelig i Opkomst.

Paa Slottet, som vel var af Bindingsværk, men dog stort og beqvemt indrettet, fik Tordenskjold strax indrømmet to skjønne Cabinetter for sig med et Værelse for sin Kammertjener, Christian Kold, og to Stuer for hver af hans Reisefæller. Selskabet blev ved Hertugens Taffel meget glimrende beværtet. Om Aftenen var stor Assemblee paa Slottet. Blandt de Fremmede var ogsaa Præsten ved det hertugelige Capel: en meget aldrende Mand, et Mønster paa Retskaffenhed, men fuld af sin Tidsalders Fordom. Tordenskjold fandt Behag i hans aandfulde Tale og underholdt sig med ham over en heel Time. Ahnelser og Forvarsler kom paa Bane. Præsten paastod at saadanne virkeligen gaves; Tordenskjold lod til at være af andre Tanker. Nu fremkom Præsten med egne Erfaringer til Bevis paa sin Menings Rigtighed. Han fortalte blandt andre Exempler, at han engang havde havt en Drøm, at han stod paa en høi Klippe, for at overskue den vilde Egn., men at han gled med Foden og styrtede pludseligen ned i et uhyre Svælg. Han agtede ikke paa denne Drøm; men næste Dag gik hans ældste Søn, et Barn paa ti Aar, op paa Høloftet, og i det han hældede sig ud over Lemmen, styrtede han for over og fandt sin Død ved Faldet. Den veltalende Maade, hvorpaa Præsten fremførte sine Fortællinger, gjorde Indtryk paa Tordenskjold, der ikke var ganske utilbøjelig til at troe paa Forvarsler. I hans Fødeland var Troen paa Bjergtrolde, Nisser, Forvarsler og Ahnelser meget almindelig, og med alt hans Heltemod var der dog noget, der kunde indgyde ham Frygt, nemlig de Forestillinger, han med Modersmelken havde indsuet og i den barnlige Alder befæstet i sin Sjel ved Omgangen med uoplyste og fordomsfulde Folk. — Endelig gik man til Bords og svarede ikke paa Skaalerne. Men uagtet Tordenskjold havde nydt en god Deel af den Saft, som fryder Hjertet, og Selskabets Munterhed burde have sat ham i en lystig Stemning, saa havde Præsten dog opfyldt hans Hoved med saa mange mørke Billeder, at han denne Aften gik meget urolig til Sengs.

(Fortsættes.)

Om det nye latinsk-danske og dansk-latinske Haand-Lexicon.

Ved i dette Blads Nr. 16 og 18 at bebude et saadant Lexicon, som Tidens Tarv synes at fordre, opgav jeg ikke blot, hvilke Fordele jeg agtede at tilstaae Subscribentsamlere og Skolerne, men ogsaa hvad Plan jeg ved Udarbeidelsen vilde følge, hvilke fortrinlige Midler jeg vilde benytte, og — anmeldte at jeg vilde levere Prøveark, for at Kyndige kunde fremkomme med deres Modbemærkninger, og Verket saaledes opnaae den muligste Fuldkommenhed. Jeg troede, ved at gaae saa redeligt og ligefrem tilverks, i det Mindste at afvæbne den lave Animositet, som griber enhver Leilighed til at tilfredsstille en hadefuld Lidenskab. Ikke desmindre har en Unævnt, skjult bag Anonymitetens Skjermbræt, i Bladet Nemesis afskudt nogle matte Pile imod mig. Havde han gjemt dem i Koggeret, indtil Ordbogsprøven var udkommen, vil jeg formode at de ganske kunde været sparede; men dertil var hans lidenskabelige Iilsomhed alt for stor. Dog — Iilsomhed og Lidenskab frembringe sjeldent noget Fuldkomment. Hans Grunde ere lystige; man høre kun:

1) Jeg er Boghandler, siger han. Hvorfra han har denne uefterrettelige Efterretning, maa vor Herre vide; thi at den, om jeg mindes ret, staaer i vort Litteraturlexicon, er vel intet Beviis. Man skulde troe, at dette Argument var udtænkt af en virkelig Boghandler; muligt er dette ogsaa Tilfældet; men at det røber en saare indskrænket Forstand, er vist. Forudsat altsaa, at jeg virkeligen var Boghandler, kunde jeg efter hans Grundsætning ikke være brugbar til noget literairt Arbeide. Følgelig duer intet af hvad Friedrich Nicolai har skrevet; ei heller Mendelsohns Phædon og hans øvrige Skrivter, thi han var ikke Professor, men Bogholder ved et Manufactur i Berlin; ikke at tale om end større Navne i Literaturen. Dette er ganske i samme Aand, som om en Redacteur af et Literaturblad vilde svare en Indsender: 'Deres Recension har Fortjenester; den er støttet paa indlysende Grunde; men jeg kan ikke optage den, førend De i det Mindste er bleven Licentiat.

2) Jeg har ikke de sædvanlige Formaliteter for mig; især er jeg ikke underviist af de Lærere, som Indsenderen i Nemesis har ladet sig undervise af. Altsaa: ifald jeg fra Universitetet fik et eller andet Diplom, hvilket jo ikke er saa vanskeligt, da vilde mit Arbeide vorde ypperligt: en superb Slutning! — At jeg i en Snees Aar har leveret trykte Arbeider i forskjellige Fag, hvilke af hæderværdige Mænd ere modtagne med Bifald, dette kommer naturligviis ikke i Betragtning. Overhoved er det Tidsalderens Aand, at hænge sig fast ved Former. Nid og Laugsaand herske i Literaturen, ligesom i Handelsfagene.

3) Et Lexicon i de gamle Sprog, uden Exempler, er ubrugbart, siger han. Men hvo har tænkt paa Sligt? *I min Bekjendtgjørelse* lovedes jo et skjønsomt Valg af Exempler, kun med Udeladelse af de overflødige og unyttige.

4) Skole-Ungdommen vilde, ved at bruge min Ordbog, ikke være længere tjent med den, end et Par Aar; efter den Tid maatte dog anskaffes et nyt Lexicon af større Omfang.

Dette seer jeg ingen Grund til: at et Lexicon er opfyldt med unyttige Citater, der gjøre Bogen dobbelt saa dyr som ellers vilde være Tilfældet, kan vel aldrig ansees for en Fortjeneste. Denne Mangel har jeg villet afhjelpe, og tillige befrie den studerende Ungdom for en Mængde smagløse Ordforklaringer og unødvendige Gjentagelser. Naar hermed forbindes det ikke uvæsentlige Øiemed, at levere Verket for halv Priis mod den hidtil gjeldende, da skeer vel baade Studerende og Dilettanter en Tjeneste. Jeg tilføier, at dersom Subscriptionen blot nogenlunde er tilstrækkelig, skal Verket blive leveret Enhver for samme Priis som ellers blot var tiltænkt Skoler, nemlig 2 Specier for det Hele. Tydskland har fundet sig saa vel tjent med slige Lexica, at alene Et har havt en Afsætning af 30,000 Exemplarer, uagtet Typerne vare meget smaae og skadende for Øiet, hvilket ei bliver Tilfældet med mit Lexicon. Ogsaa i

Danmark kjøbes dette Lexikon af Mange, uagtet hiin Mangel, for dets øvrige Brugbarheds og Beqvemheds Skyld.

Og saaledes anbefaler jeg det skjønsomme Publikum min Plan, med den Forsikring, at Ingen skal være mere villig end jeg, at træde tilbage, dersom Nogen, efterat Prøvearkene ere udkomne, erklærer at ville levere et lignende Verk bedre og billigere.

J. C. Lange,

Redacteur af Tidsblader Ny-Freia og Tidsskriftet Telegraphen m. M.

Indenlandske Efterretninger.

Holbeks Amt har en Sparekasse, som i Aaret 1826 blev oprettet (see Dagen 1826 No. 102.) Den første Bekjendtgjørelse om sammes Virksomhed, med Uddrag af Generalregnskabet for Tidsløbet fra 26 April 1826 til 3 May 1827 (2 Blade i Qv.) er udkommet fra Kommitteen for samme under 30 Juni f. A. Deraf sees, at i det første Aar af Sparekassens Virksomhed er for 159 Personer (nemlig 68 Børn, 51 Tyender, 17 Bønder, og 23 af andre Klasser) gjort Indskud i samme, og at Indskudenes Beløb i alt have udgjort 444 Rbd. Sedl. og Tegn, og 9003 Rbd. 8 ß. Tegn. Af de indskudte Summer ere 8976 Rbd. r. S. anbragte i Nationalbanken imod 4 pCt. i Rente; 444 Rbd. paa anden Maade. Hvorledes? er ikke forklaret. Naturligviis var det best, skjøndt besværligst for Administrationen, om alt kunde forblive i Amtet, til Udlaan imod Sikkerhed. Administrationsomkostninger afholdes af det økonomiske Selskabs Kasse.

En Indbydelse til at deeltage i en for Møens Herred oprettet Spare- og Laanebank er udstædt under 6te Nov. 1827 af Dhrr. P. D. Tutein, Poulsen, C. Meincke, og Scavenius. De antagne Vedtægter, samt Tabeller, der vise

hvorledes et bestemt Indskud voxer, ere i Indbydelsen optagne. Den 4 Dec. skulde de første Indskud modtages. Det er ansøgt og bevilget: at de af Sparekassen modtagne Kapitaler kunne indskydes i Statskassen, saaledes at denne forrenter indtil 15000 Rbd. med 5 pCt., samt endvidere 15000 Rbdlr. med $4\frac{1}{2}$ pCt. "Dog maatte dette ikkun ansees som en midlertidig Udvej; thi ei kan det være Sparekassens Hensigt, at berøve Møens Land de Capitaler dens Indvaanere maatte kunne opsamle, for at bringe dem til Hovedstaden. Derved vilde den maaskee mere skade end gavne. Naar først Indretningen har vunden tilstrækkelig Fasthed og Tillid, og de indskudte Summer have naaet nogen Omfang, er det Hensigt, at Sparekassen tillige skulde virke som et Laane-Institut, saaledes at Landets Indvaanere der ville kunne erholde Laan, imod at stille saadan Sikkerhed, og paa saadanne Vilkaar, som til sin Tid nærmere ville blive bestemte, og først da ville Indbyderne troe, ved Oprettelsen af denne Bank at have stiftet den fulde Nytte man af en saadan Indretning kan vente sig." Ifølge kongl. Bevilling af 19 Sept. 1827 maa Kontrabøger udstædes paa ustemplet Papir; og efter en anden kongl. Bevilling af 25 Juli 1827 kunne de i Sparekassen indestaaende Penge ikke belægges med Arrest eller Beslag.

Sognepræsten til Røgen i Aarhuus Stift har om et farligt Menneske bekjendtgjort følgende: "N. Njelsen Galten, Almisselem under Røgen og Sporup Fattigvæsen, har absenteret sig. Foreløbigen bemærkes, at hans Omstreifen er farlig for det Offentlige, at han har været i Slaveriet i Khvn., i Tugthuset i Viborg og i flere af Nørre Jyllands Arrester. Han er 43 Aar gl., lille af Vært. Hans Mine er dristig, næsviis og skamløs, ligesom hans Levnet. Hans Ryg er noget buet, som formeentligen er en Afminndelse af Spidsroden. Ved Undvigelsen var han klædt i hvid Vadmels-Trøie og Beenklæder. Gjerne taler han om sine Misgjerninger, og det med en Selvtilfredshed, som viser, at han sætter sin høieste Ære i den dybeste Skjændsel. Ogsaa

kjendes han derpaa, at han aldrig er ædrue ved den mindste Mulighed at blive drukken. Da denne Person, ifølge en Amtsskrivelse af 21 Fbr., har noget tilgode her, for hans, inden Undvigelsen, forøvede Brutalitet, Voldsomhed, Liderlighed, Drukkenskab og Bedragerie, saa bedes han anholdt og hidslæbt, for at rigtig Afregning kunde finde Sted. Alle dermed forbundne Omkostninger betales af mig."

(Aarh. A. 47.)

Hr. Schnakenburg i Brandtberg ved Weile har bekjendtgjort under 21 Febr. følgende: "For at udbrede min fordeelagtig bekjendte russiske Sværd-Havre, hvoraf i Efteraaret blev over 400 Tdr. udskibede til Sæd, endnu mere, og da Vinter-Tærskningen er mindre kostbar, kan jeg overlade af min bedste Sæde-Havre her paa Gaarden nogle hundrede Tønder for 3 Rbd. 5 Mk. S. og T., og den samme Sæd, ligesom den falder i Laden til 3 Rbd. 2 Mk. S. og T., dersom man vil afhente det Attraaede inden Udgangen af Marts; og til samme Tid vil jeg ogsaa levere hos Hr. Gjæstgiver Kjeldsen i Horsens, hvad der forinden bliver bestilt hos mig, til 4 Rbd. Sedler Tønden, for at lette Transporten for de i Horsens og Aarhuus Egnen boende Hrr., som have ønsket af denne frugtbare Sæd.

I Weile har jeg, efter flere Salling og Thyboers Ønsker foranstaltet Oplag hos Hr. H. Lorentzen ved Nørre Port, hvor Havren kan faaes, saalænge Forraadet vedvarer.

Da meget her i Egnen allerede er bestilt, saa anbefaler jeg den snareste Anmeldelse for dem, som ønske endnu i Aar at blive forsynede."

(Aarh. A. 46.)

I nogle af de sidste Aalborgske Aviser er stridt om Besvarelsen af det Spørgsmaal: hvor mange Indbyggere har Aalborg? Vi optage det i No. 47 givne Bidrag til Besvarelsen: "Efter nøiagtig Folketælling 1801 angaves Folkemængden i Aalborg til 5,579. Af de Oplysninger, Jydske Efterretninger skjøndt ufuldstændigen indeholdt, sees, at der i de 5 foregaaende Aar fødtes i et Gjennemsnit aarlig 148 og døde 149, eller een for 37 Indvaanere. Aaret efter Optællingen, nemlig 1802, fødtes 143 og døde 155.

I Aarene 1822—1826 ere derimod, efter et Middeltal, aarlig fødte 215 og døde 174. Antages nu i disse Aar som i de ovennævnte det samme Forhold af de Fødte og Døde til de Levende, da følger: 215 x 37 = 7955; og 174 x 37 = 6438. Det sande Tal maa altsaa antages at falde mellem disse saa forskjellige Summer og den ved Udgangen af Aaret 1826 skete Angivelse af Folkemængden 7,450 er saaledes den sandsynlige rigtige.

Indsenderen veed desuden af aldeles tilforladelige Kilder, at der i Aalborg for Øieblikket findes mere end 2000 Børn under 15 Aar, og om det end antages, at dette Antal Børn er uforholdmæssig stort med Hensyn til de Voxnes Mængde, saa kan man dog ingenlunde deraf slutte til et ringere Antal end 7000 Sjele. I Aaret 1796 fandtes i Kjøbenhavn af Christne under 15 Aar 21,048 og over denne Alder 61,152 og 1806 af den første Alder 25,241 og af den sidste 70,128. (Callisens phys. med. Betragt. I D. S. 78).

Paafaldende er det iøvrigt, at der i de tvende ovenanførte Tidsrum af 5 Aar findes en saa betydelig Forskjel i Forholdet mellem de Fødte og Døde i Aalborg. Men denne Forskjel kunde man vel med Grund tilskrive Vaccinationens fremskridende Virkninger, og forbedrede Medicinalindretninger, medens det ikke synes som om den, dog kun i de senere 10 Aar, unægtelige Aftagelse af Næringskilder endnu har havt nogen Indvirkning paa denne Byes Befolknings Mængde, da denne først senere maa yttre sig, naar den har bidraget til at formindske Ægteskaberne."

Blandede Efterretninger.

Kotzebues og Sands Grave. Begge have fundet deres Hvilested paa den evangeliske Kirkegaard i Manheim. Den førstes Enke har sat ham et simpelt Mindesmærke i en fra Jorden fremstigende, utilhuggen, rødbrun Klippe, der bærer

en hvid Granitblok; paa begge Sider af hvilken to ædle Masker ere udhugne. I denne Granitblok trykker sig med den skarpe Spids en Qvadrat, paa hvis forreste og bagerste Deel Indskrifterne ere at læse. Den ene er tagen af die jüngste Kinder meiner Laune og af ham selv, ligesom ahnende sin Skjebne, forfattet.

"Die Welt verfolgt ihn ohn' Erbarmen,
Verläumdung war sein trübes Loos,
Glück fand er nur in seines Weibes Schoß,
Der Neid war immer wach ihm Dornen hinzustreuen.
Die Liebe ließ ihm Rosen blüh'n;
Ihm wolle Gott und Welt verzeihen!
Er hat der Welt verzieh'n.

Den anden lyder slet og ret. "Hier ruhet August von Kotzebue, gebohren zu Weimar d. 3 Mai 1761. Gestorben zu Manheim, den 23 März 1819."

Sand ligger i en ensom Krog, uden andet Lig ved Siden af sig, optil den yderste Muur. Han har ingen Gravhøi, paa det den Vandrende ikke skal finde hans Hvilested.

(Meddeelt.)

De 22 schweitserske Cantoner havde ved Slutningen af Aaret 1827 et Antal af 2,037,030 Mennesker. Deraf 1,218,110 Protestanter, 817,110 Katholiker og 1810 Jøder. Disse taales kun i Aargau hvor deres Antal var 1750, og i Genf hvor der var 60. (Allg. Z. 75. B.)

Af et Dampskib "Die Stadt Frankfurt" paa Mainfloden lover man sig meget. Det er anskaffet for et Interessentskabs Regning og d. 8 Marts sidst skeete en Prøvefart med samme, til almindelig Tilfredshed. (ibid.)

Albrecht-Dürers-Samfundet i Nürnberg har bekjendtgjort, at bemeldte Konstners tredie Säkularfest vil blive holdt d. 6 Apr. d. A., til hvilken de Kunstnere indbydes som kjende hans Værd. Samfundets Forsamlings-Lokale er det Huus, hvori Albrecht Dürer levede, virkede og døde. Stadens Magistrat har bekjendtgjort, at ifølge

den under 10 Sept. f. A. gjorte Indbydelse om Bidrag til Mindet for ham, ere 8883 Fl. 40 Kr. subskriberede. Uagtet denne Sum langt fra ikke vil være tilstrækkelig til Omkostningerne, vil man, i Forventning af at rige Bidrag endnu ville udkomme, dog skride til Udførelsen af Mindet. Det skal blive Albrecht Dürers Billede af 8 Fods Høide, paa en Piedestal af 10 Fods Høide, begge Dele af Bronze, modellerede af Professor Rauch i Berlin. Den Plads, der er udvalgt til samme, skal herefter bære Navnet Albrecht Dürers Plads. Grundstenen til Monumentet skal lægges den 7 April.

Kjøvenhavns Børs, d. 28 Martii 1828.

		à
Hamburg 2 M. — à vista 218		
Species 220		
Specier solgtes til 13 Rbmk. $3\frac{1}{4}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$155\frac{1}{2}$	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$50\frac{1}{2}$	$50\frac{3}{4}$ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$82\frac{1}{2}$	83 Rbd. Sedl.
Dito Dito	76	— i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	$102\frac{1}{2}$ Rbd. r S.
Dito Dito	$112\frac{1}{4}$	$112\frac{3}{4}$ Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	98	$98\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco.
4 pC. Dito nye	98	— i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	$57\frac{1}{4}$	— L. Sterl.

Bekjendtgjørelse.

Paa det ingen forgjeves skal gjøre sig Uleilighed bekjendtgjøres, at intet enkelt Nummer af Skilderiet sælges, da der ei trykkes flere Exemplarer end der til Subskribenterne behøves.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 27.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 1 April 1828.

Peter Tordenskjold,

en fædrenelandsk Novelle.

IX.

Det Værelse, hvori Tordenskjold laae, var stort, rummeligt og høit til Loftet. Væggene vare betrukne med vævede Tapeter fra Fabriken i Kjøge og tildeels behængte med Malerier. Man saae her Hertug Alexander og Ernst Günther, i fuldt Harnisk, med deres Fruer og nærmeste Slægtninger, Kong Frederik den Tredie af Danmark, der havde overladt Landsbyen Stabesbüll til den sidstnævnte Hertug, som paa dens Grund byggede Augustenborg. Det store Sengested havde grønne Damaskes Omhæng med brede Guldfryndser, og alle de øvrige Møbler svarede i Pragtfuldhed til dette. Værelset vendte ud til Gaarden, og hvert Slag af Klokken i Taarnet gjenlød her med huul Lyd. Det syntes som om Tordenskjold befrygtede en meget urolig Nat, thi, imod sin Sædvane, lod han Døren mellem sit Sovecabinet og hans Kammertjeners Værelse staae aaben. Han laae længe vaagen, urolig og i stærk Hede, og troede i Førstningen, at Cabinettet maaskee længe havde været lukket og at den indsluttede, urene Luft hindrede ham i at sove. Han gjorde sig al muelig Umage for at fordrive hver forstyrrende Tanke og søgte ligesom med Magt at faae Øienlaagene til at lukke sig. Men Alt forgjeves. Jo mere han jagede efter Søvnen, desto mere flyede den ham. Han hørte det ene hule Klokkeslag efter det andet, og Hanen begyndte allerede at gale. Nu sank han hen, men ikke i en forfriskende Søvns blide Favn; nei, det var ligesom en Overgang fra Liv til Død: et Slags smertefuld Dvale, med forvirret Selvbevidsthed. Paa eengang forekom det ham som om hans Bryst med Voldsomhed skulde snøres sammen; han vilde drage Veiret, men det var som om hans Aande ganske vilde forlade ham. Han vilde reise sig, men kunde ikke; det var som om en svær Kampesteen betyngede hans Bryst. Endelig tykkedes det ham, som den væltede bort derfra. Han reiste sig og raabte ganske bespændt: "Kold! Kold!" Men Kold laae i den dybeste Søvn. Ved den gjentagne Raaben vaagnede han omsider, stod op og gik næsten halv i Søvne ind til sin Herre. "Kold!" sagde Tordenskjold, "ak, jeg har havt en slem Drøm!" — Disse Ord udtalte han med ganske mat Stemme, med halvaabne Øine, og neppe havde han udtalt dem, førend han sov hen og blev derpaa ved at sove usædvanlig fast, indtil Kl. 5 om Morgenen. — Ganske bestyrtet satte Kammertjeneren sig i den ved hans Herres Seng staaende Lehnestol og blev siddende der, indtil han vaagnede.

Da Tordenskjold næste Dags Morgen Kl. 6 stod op, følte han sig meget udmattet og næsten upasselig, men da han saae Uroligheden præget

i Kolds Ansigt, besvarede han dennes Spørgsmaal: hvorledes gik det i Nat? meget kort og sagde, at han formodentlig havde nydt noget, som han ikke kunde taale, og at dette havde forvoldet ham nogen Uro i Søvnen.

Klokken Otte traadte en Betjent ind til ham og indbød ham til at drikke Thee med Hs. Durchlauchtighed, Hertugen.

Ved Theebordet spurgte Hertugen Tordenskjold: hvorledes han havde sovet? "Ikke vel, Eders Durchlauchtighed", svarede Tordenskjold. "Jeg har havt en fæl Nat." — "Hvorledes, Hr. Viceadmiral", spurgte igjen Hertugen, "det har dog vel ikke spøget hos Jer? Man har rigtig nok længe talt om et Spøgelse, der gaaer igjen her paa Slottet, men i min Tid har det ikke ladet sig see." — "Intet Spøgerie, Eders Durchlauchtighed; det var en Drøm, som ængstede mig ganske forfærdeligen." — "Naa, saa lad os da høre denne skrækkelige Drøm", sagde Hertuginden, der selv tillavede Theen. — "Jeg drømte", svarede Tordenskjold, "hvorledes jeg havde en stor, forgiftig Slange at slaaes med, og som tilsidst stak mig i Brystet under den høire Arm. Dette Stik gjorde mig saa Ondt, at jeg den hele Nat igjennem i Drømme maatte svede Angestens Sveed derover." — Hertugen begyndte at rynke Panden og blive ganske alvorlig. Hans Gemalinde saae med et betydningsfuldt Blik paa ham. De andre Tilstedeværende sadde tause og eftertænksomme. "Jeg tager mig denne Sag ikke meget til Hjerte", sagde endelig Tordenskjold, thi jeg talte netop i Aftes med Præsten om Forvarsler og Drømme, og Hu er halv Drøm, som Ordsproget siger." — "Det er godt nok", udbrød Hertugen, "men Drømme ere dog ei altid at foragte. Det er nu otte og tyve Aar siden jeg drømte, at min salig Broder, Friderich, blev anfaldet af en Tiger og sønderslidt. Jeg agtede heller ikke paa Drømmen, og fjorten Dage derefter bragtes mig det Sørgebudskab, at samme Nat ved samme Klokkeslæt min stakkels Broder faldt i Slaget ved Enghien." — "Du husker nok ogsaa", tilføjede Hertuginden, "den Drøm, jeg havde, da min salig Moder døde?" — "Som det var i Dag", tog Hertugen til Gjenmæle. "Drømme i Almindelighed betyde vel ikke meget; men ved visse Leiligheder bør man dog ei slaae Vrag derpaa. Den hellige Skrift selv taler jo om Drømme, som vare hemmelige Vink til Mennesket, at vogte sig for forestaaende Ulykker og overhængende Farer." — Tordenskjold blev alvorlig, og Hertugen forøgede hans Alvor ved at anføre flere Exempler paa Drømme, der vare gangne i Opfyldelse. Enten han nu gjorde det af virkelig Overbevisning, eller blot for at afholde Tordenskjold, hvis Hidsighed han, ligesom Kong Frederik, alt for vel kjendte, fra at udsætte sig for de Farer, han udenlands var stillet blot for, nok er det, han vedblev at sige: "Vil I lyde mit Raad, min gode Viceadmiral, saa agt paa denne Drøm som et Vink fra Himlen. — Bliv hos os i nogle Maaneder. Vi skal søge at fornøje Jer, saa godt som vi kan. Naar I saa ei skjøtter om, længer at være her, saa reis tilbage til Kjøbenhavn, til Jer Konge, til Jeres Landsmænd, som agte og elske Jer. Gift Jer og bliv en lykkelig Huusfader. Egen Arne er Guld værd."

"Det er nu for sildigt, Eders Durchlauchtighed — jeg er eengang i Færd med at gjøre en Reise, og jeg vilde blive udleet, om jeg vendte hjem førend jeg havde kiget ind i Tydskland."

"Ei, hvad udleet, svarede Hertugen; den leer bedst, som leer sidst, og bedre er det at angre noget for tidligt end for sildigt. I kan endnu være Jeres Fædreneland til stor Nytte, og hvo veed hvor snart det maaskee igjen trænger til Jeres Arm. Gjør som jeg siger, min Ven, I vil ikke fortryde det."

Tordenskjold lod allerede til at ville føje sig efter Hertugens Ønske, da Marskallen traadte ind og bebudede, at adskillige Herrer vare ankomne, for at gjøre Hans Durchlauchtighed deres Opvartning. "Det er ikke mig — det er Jer meent, Hr. Viceadmiral," sagde Hertugen til Tordenskjold, og i det han vendte sig til Marskallen — "siig de skal være velkomne. Det er sandt, forglem ei, Marskal, at føje Anstalter til et Jagtpartie i Morgen tidlig." — Marskallen bukkede sig og gik.

Hertugen sparede intet, for at gjøre Tordenskjold Opholdet paa Augustenborg saa behageligt som muelig. Da Veiret endnu var godt,

saa gjorde man Lysttouren, i Selskab med de ny ankomne Gjæster, omkring paa Øen Als og holdt Middagstaffel paa Slottet i Sønderborg. Efter Taffelet gik Hertugen med Tordenskjold og de øvrige Fremmede omkring paa Slottet og viste ham dets Mærkværdigheder. Da de kom til det runde Taarn, hvor Christian den Anden havde siddet fangen i sexten og et halvt Aar, bleve de med Jern beslagne Døre aabnede og hele Selskabet traadte derind. I en Vindueskarm saae man en af den ulykkelige Konge med egen Haand udskaaren Prospect af Kjøbenhavns Slot, saaledes som han fra bedre Tider endnu kunde mindes det. "Indenfor disse skumle, fugtige Mure, begyndte Hertugen i en veemodsfuld Tone, tilbragte engang den af Danmarks djærveste og kløgtigste Konger næsten en Femtedeel af sit Liv. Skade, stor Skade, at en saadan Kraft skulde gaae saaledes under. Paa en anden Tid og ved en anden Opdragelse havde Christiern været sit Lands Velgjører; nu blev han dets og sin egen Svøbe. Slette Raadgivere fældte ham og hans Halsstarrighed bragte ham i dette Fængsel. Vee den Konge, som ikke er Herre over sin Villie og som vil beherske Andre førend han har lært at beherske sig selv!" — Disse Ord syntes at gjøre noget Indtryk paa Tordenskjold. — "Christiern, vedblev Hertugen, drev det for vidt, og Krukken gaaer saalænge til Vands til den kommer hankeløs tilbage." — Man gik derfra ind i Capellet og besaae de derværende fyrstelige Begravelser. Da man havde taget Slottets og Byens vigtigste Mærkværdigheder i Øjesyn, kjørte man tilbage til Augustenborg.

Næste Dag blev den berammede Jagt holdt i den bag Haugen liggende Skov, der strakte sig lige ud til Søen. Alle lige fra Hertugen og Hertuginden indtil de fremmede Cavalierer og de Hertugelige Jægere, vare i deres stadseligste Jagthabiter. Tordenskjold havde faaet een af Fyrstens Livheste, en vælig, ung Graaskimmel, at ride paa. Det hvide Skum laae næsten bestandigt paa dens Bidsel, saasnart Rytteren var kommen op paa den, og, ligesom følende sin egen Kraft, steilede den meget ofte, og, saaledes staaende paa Bagbenene, saae den dobbelt

saa stolt ud. Den var afrettet til Jagt, og saasnart man gav Los paa Tøilen, fløi den afsted, som om den var bevinget. Tordenskjold besteg det ædle Dyr, uden at kjende dets Natur og Egenskaber. Han lod Tøilen hænge løs og sporede det. Nu foer det afsted, som et Lyn og da det kom til en Bro styrtede det og blev liggende dødt paa Stedet, som et Offer for sin mere forvovne end kyndige Rytters Uerfarenhed. Man stimlede til, for at see hvorledes det var gaaet Tordenskjold, men han reiste sig strax op og havde ikke faaet den mindste Skade ved Faldet.

Jagten endtes til almindelig Tilfredshed, og Selskabet gik nu op paa Slottet, for der at indtage en prægtig Frokost. "Jeg ønsker Jer til Lykke, Hr. Viceadmiral", sagde Hertugen til Tordenskjold, at det løb saa vel af med Jert Ridt. Dette Jagtpartie kunde let blevet Jer en Jagt ind i Evigheden." — "Nu er min Drøm opfyldt, svarede Tordenskjold, og nu kan jeg uden Betænkning fortsætte min Reise; thi kan Slangen, som bed mig, vel have betydet andet end den styrtede Hest?" — "Det kommer an paa Jer selv, Hr. Viceadmiral," sagde Hertugen noget stødt. "Men jeg siger endnu engang: vil I lyde mit Raad, saa bliv fra denne Reise!"

Fra denne Stund af blev der ved Hertugens Hof ikke talt mere til Tordenskjold om hans Reise. Men i Cenrum sagde Hertuginden ofte til sin Gemal, naar Talen var om vor Helt, paa Plattydsk: "he most dat betalen myt dem Lyve."

Endeel Dage henrandt paa Augustenborg i Lystighed og Gammen. Jagtpartier, Promenader, Assembleer og Baller afvexlede med hverandre. Tordenskjold forlod omsider sin høje Velynder og fortsatte Reisen til Hamborg. Her mødte ham den samme hæderlige Modtagelse, som overalt, og han blev indbuden i de fornemste Huse, især hos de derværende Befuldmægtigede fra udenlandske Hoffer. Han kom ofte i Selskab hos den, som Digter i sin Tid berømte Senator Berthold Heinrich Brocke. Hver Gang han spiste nogetsteds stimlede Folket sammen uden for

Huset, for at see den navnkundige danske Søhelt.

Otte Dage efter sin Ankomst modtog han en Indbydelsesskrivelse fra Grevinde Schindel, som paa den Tid opholdt sig i Hamborg. Hun bad ham, for Landsmandsskabs Skyld, at beære hende med et Besøg, og han troede ikke at burde undslaae sig derfor, da han kjendte adskillige af hendes Brødre, uagtet hendes Forhold til Kong Frederik kunde gjort det noget betænkeligt. Hun boede i herskabelige Værelser og levede paa en stor Fod; thi hendes Grevskab Frederiksholm havde hun vel maattet give tilbage, da hun faldt i Unaade hos Kongen, der før elskede hende meget, men alle hendes Møbler og Kostbarheder lod han hende beholde, og disse ansloges til 80,000 Rdlr., som hun, i Forening med den hende tilstaaede aarlige Pension af to Tusinde Rigsdaler, nu kunde rutte med i Hamborg. Ikke ældre end sex og Tyve Aar var hun i fuld Besiddelse af alle sine Yndigheder. Hun var temmelig smuk, maadelig høi, fiin af Lemmer, mild, beleven, godhjertig og af opvakt Væsen.

Ved Tordenskjolds Indtrædelse hos Grevinden sad hun i en med guult Silketøi overtrukken, forgyldt Canapee, og var iført en lyserød grotiturs Morgenkjole. I Ørene bar hun et Par Diamants Bandelokker og om Halsen to Rader store ægte Perler. Ved Siden af hende sad en lille Pige paa fire til fem Aar med en Abcbog i Haanden, formodentlig det Barn, som hun fødte paa Antworskov og, udsat som Hittebarn paa Landet, blev Aarsag til hendes Forvisning. Med sin sædvanlige Belevenhed og Forekommenhed modtog hun Tordenskjold. "I havde vel ikke ventet, at træffe mig her, Hr. Admiral," sagde hun med det tydeligste Udtryk af Kummer i det ellers blide Ansigt! — "Oprigtig sagt, nei, Eders høje Naade." — "Kald mig Frue, Hr. Admiral! Jeg mener at jeg med Kongens Naade har mistet denne Titel. Jeg er ikke mere den lykkelige Grevinde Schindel paa Frederiksholm. Mit hele Hof, som før var saa glimrende, er nu indskrænket til nogle faa Tyendeder — mit Slot til disse simple Værelser, som jeg har leiet. O, Hr. Admiral, I kan aldrig

troe hvor store Forandringer der kan foregaae med et Menneske i en Tid af tre til fire Aar! Da I besøgte mig paa mit Grevskab, var mit Huus Glædens Hjem; nu er det Sorgens og Stilhedens Bo.' — Tordenskjold saae sig omkring, som om han med skjelmsk Mine vilde sige: her findes just ikke mange Spor af Sorg. — "Udreven af min Families Skjød lever jeg her som en Banlyst, uden Slægt, uden sande Venner, uden Fædreneland. Hvor kunde Kongen dog glemme mig saa snart! Han elskede mig dog engang saa ømt, saa oprigtigen! Men har han glemt mig, saa har jeg dog ikke glemt ham. Hun førte nu Viceadmiralen hen til et Skab med Glasdøre for og viste ham det kostbare Dukketøi af Guld og Sølv, saavelsom andre smukke Ting, der stode deri. Disse Minder fra min Konges Haand gjemmer jeg som hellige Reliquier. Hver Gang jeg seer paa dem, maa jeg græde. At man lod mig beholde dem, var den største Naade, man viste mig. Naar jeg tager denne Gulddaase med Spillemanden paa i Haanden, saa vaagne hos mig Barndommens gyldne Drømme. Jeg var kun tolv Aar da jeg modtog den som Foræring paa min Fødselsdag af den Konge, som da elskede mig *som* sin egen Datter. Disse Breve, som gjemmes deri, ere Gjenparter af dem, jeg tilskrev ham, da han befandt sig paa Reisen til Italien. Man vilde da, jeg skulde lade Andre opsætte dem, men jeg skrev dem selv, saa godt jeg kunde udtænke dem, og Hjertets Sprog fandt Veien til Kongens Hjerte. Ak, disse Dage ere forsvundne med Kongens Godhed for mig! Han elskede mig allerede længe ikke; han hader mig endog."

Tordenskjold fandt sig her noget forlegen. Ugjerne vilde han videre fortsætte Samtalen, og han søgte derfor at lede den hen paa et andet Æmne. Men Grevinden vedblev: "Jeg mærker nok, at min Tale om gammel Kjerlighed ikke synderlig huer Hr. Admiralen. Nu vel! saa lad os gaae over til en ny; maaskee den kan være Jer mere kjer. I bliver vel ikke vred, naar jeg gjør Jer et Spørgsmaal, Hr. Admiral." — "Eders Naade!" — — sagde Tordenskjold studsende. — "Det er ingen Nysigenhed

af mig, nei, min Tro er det ikke. Det angaaer Eders eget timelige Vel. I elsker Hr. Admiral — ikke sandt? Nægt ei. Jeg har et Vidne i Eders eget Øie." — "Hvorledes kan Eders Naade falde paa et saa forunderligt Spørgsmaal? spurgte Tordenskjold, endnu mere forlegen. — "En Hemmelighed, som flere end to Øjne veed, min gode Hr. Admiral, er sjeldent mere nogen Hemmelighed paa denne Jord. Hvad I maaskee troer, at ingen veed uden I selv og nogle Personer til, det har jeg allerede vidst for en Maaned siden. I elsker en engelsk Miss, Hr. Admiral?" — Tordenskjold begyndte at rødme noget. — "Jeg er Eders Veninde, Hr. Admiral, og som Landsmandinde skylder jeg Jer Oprigtighed. Vær forsigtig i Eders Kjerlighedshandel! I har en slem, en intrigant Medbeiler. Tager I Eder ikke i Agt, saa maa I befrygte Alt af ham. De Snarer, han lægger for Jer, ere lumske." — "Eders Naade taler her om noget, som i det Hele er mig ligesaa ubekjendt som mørkt", svarede Tordenskjold med forstilt Ligegyldighed. — "Jeg vil ikke trænge ind i Eders Hemmelighed, Hr. Admiral! aldenstund I holder saa fast paa den. Jeg vil blot raade Jer at bruge Varsomhed paa Eders Reise. Jeg er selv bleven et Offer for Avindsmænds Efterstræbelser, og ønsker, saavidt som mueligt, at forebygge, at ingen af mine Venner skal blive det. Eders Medbeiler, Hr. Admiral, forfølger Jer, som Eders Skygge, som et usynligt Gjenfærd. Hvor I gaaer, hvor I staaer er han Jer i Hælene. Han har hverken Dag eller Nat Rist eller Ro. Han smedder sine Planer imod Jer i Mørke og I kan lettere undløbe Himlens Lynstraaler end hans Ondskabs Pile." Ved disse Ord traadte Grevinde Schindels Mand, Generalmajor Bülow, ind i Stuen, og nu tog Samtalen en anden Vending. Tordenskjold dvælede der endnu en halv Time og lovede, ved sin Bortgang, endnu engang, førend han forlod Hamborg, at besøge Generalmajoren og hans Frue.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Den 29de d. M. døde i sit 73de Aar Greve Georg von der Schulenburg, General-Lieutenant, Commandeur for Livgarden til Fods og Commandant i Kjøbenhavn, Ridder af den Keiserlige Russiske St. Georgs-Orden, Storkors af Db. og D. M. Den første af den Schulenburgske Familie, som har været her i Landet, var H. G. von der Schulenburg, der døde 1715 som Ridder, Generalmajor og Chef for Drabant-Garden. Feldtmarschal W. von der Schulenburg blev 1741 d. 8de Mai optagen i den danske Grevestand. Dennes Brodersøn General-Lieutenant J. H. von der Schulenburg blev 1776 d. 21 Marti naturaliseret, 1788 d. 31 Mai dansk Lehnsgreve, og døde 1791 d. 13 Mai uden Livsarvinger. Den nys afdøde Greve og Commandant G. L. v. der Schulenburg nedstammer fra en Linie, som 1728 ved Christian Günther og Broder A. F. v. der Schulenburg blev optagen i det tydske Riges Grevestand og fra den venetianske Feldtmarschal af dette Navn. Han blev Lieutenant i Garden til Fods d. 7de Marti 1776. I Følge Hans Majestæts allerhøjeste Ordre har Generalmajor og Kammerherre v. Grüner, Chef for det 1ste jydske Infanterie-Regiment, Command. af Dannebr. og Dbm. &c. strax overtaget Udførelsen af de Embedsforretninger, den Afdøde havde som Commandant.

Man seer af Addresseavisen Nr. 69 (Tillæg) at en Dampmaskine til to Hestes Kraft, indrettet til Maltmaling, men som let kan benyttes til andet Brug, er tilkjøbs, da Tilladelse til dens videre Afbenyttelse ej har været at erholde. Denne Maskine er forhen omtalt i dette Blad; det var den afdøde virksomme Kammerassessor Mumme, som bragte den i Drift, for et Valtseværk til Maltknusning. Baade Dampmaskinen og Valtseværket er forfærdiget af Dannebrogsmand Winstrup; og i Handelst. 1826 Nr. 78 læste man dens Fordele anpriste. Om den kongl. Maltmølle snart vil blive givet de forbedrede Indretninger Videnskabelighed anviser, og som den saa længe har trængt til vides endnu intet bekjendtgjort.

Blandede Efterretninger.

Om sin videnskabelige Reise igjennem Siberien giver Professor Hansteen i Norge følgende Oplysninger: "Efter Hans Majestæts naadigste Befaling blev paa Budgettet foreslaaet en Sum af 4500 Norske Specier til dette Foretagendes Udførelse, og uagtet Forslaget fremkom i et Tidspunkt, da den strengeste Oeconomie var tilraadelig, har dog det sidste Storthing eenstemmig bevilget den forlangte Sum; et gjentaget glædeligt Beviis paa, at vor Nationalforsamling, uagtet den bestaaer af Individer af alle Stænder, ei staaer tilbage for nogen af Europas Nationer i Iver for Videnskabernes Fremme. — Reisen vil tage sin Begyndelse i næstkommende April. Til Ledsager paa Reisen er foreslaaet Hr. Premier-Lieutenant Due af Søe-Etaten, da Regjeringen nødig vilde borttage Hr. Lector Keilhau, som først var bragt i Forslag, fra det vigtige videnskabelige Hverv, hvormed han for nærværende Tid er beskjæftiget. Hr. Dr. Erman, der har tilbudet sig som Ledsager og under Hr. von Humboldts og von Buchs Veiledning har forberedet sig til at overtage de mineralogiske Undersøgelser paa Reisen i Lector Keilhaus Sted, vil støde til Reiseselskabet i St. Petersburg. Under Professor Bessel i Königsberg og Professor Enke i Berlin har han ogsaa havt theoretisk og praktisk Veiledning i Astronomien. Han medbringer en Samling af udvalgte Instrumenter. — Fra Petersburg vil Reisen gaae over Moskau, Kasan og Tobolsk. Fra Tobolsk ønske de ovennævnte berømte Preussiske Lærde, at Reiseselskabet maatte gaae mod Norden langs Ob-Floden til Beresow nær Flodens Udløb i Iishavet, for at undersøge den Uralske Bjergkjædes nordligste Arm, som hidindtil er lidet bekjendt, samt Temperaturen i dette lidet besøgte Jordstrøg. Og da denne Sidetour ganske vel passer med Reisens Hovedformaal, saa vil dette Ønske sandsynligviis kunne opfyldes. Fra Tobolsk vil Reisen fortsættes mod Øst over Tara, Tomsk, Krasnojarsk, Nizni-Udinsk til Irkutsk, hvor man formodentlig vil indtræffe seent om Efteraaret og overvintre, for paa et saa behageligt Opholdssted i et Par Maaneder at udhvile den lange Reises Strabadser. Fra Irkutsk vil Reisen fortsættes imod Nordost langs Lena-Floden til Jakutsk, og derfra vil endelig det sidste og besværligste Stykke tilbagelægges til Ochotsk ved Sydhavets Bredder. Denne Strækning af 1014 Werster eller omtrent 100 Norske Mile gaaer igjennem et aldeles ubeboet Land, hvor man efter Fodgængeren Capt. Cochranes Beretning har omtrent 1000 Elve at gjennemvade, hver Nat maa bivouaquere, og dertil medføre al den Proviant, man paa hele Reisen behøver. En 2 Aars Tid vil vel forløbe, inden vi igjen see Fødelandet."

Om det astronomiske Observatorium siger Professoren: "I de 14 Aar, jeg har været ansat ved Universitetet, har jeg, formedelst Mangel af Instrumenter og passende Locale at opstille dem i, været nødt til at søge Gjenstande for min Virksomhed udenfor den Videnskab, til hvilken jeg egentlig var kaldet. Nogle mindre betydelige bevægelige Instrumenter vare vel anskaffede, men det høist maadelige og ubeqvemt liggende Locale tillod ei nogen sammenhængende Virksomhed. En Astronom maae boe i sit Observatorium, ligesom en botanisk Gartner i sin Hauge, naar han skal fuldstændig opfylde sine Pligter; han maa fra sin Arbeidsstue kunne gaae lige ind i sit Observatorium, og efter fuldendt Observation kunne øieblikkelig vende der tilbage, hvis ei den største Deel af hans Tid skal spilles ved unyttig Frem- og Tilbageløben. Især er dette nødvendigt ved Iagttagelser om Natten, og om Vinteren. — De to sidste Storthing have (det første efter Professor Sverdrups Forslag) beredvillig og uden Vanskelighed bevilget hvert 1200 Spd. til Anskaffelsen af de to meest savnede Hoved-Instrumenter; en trefods Meridiancirkel, der tillige tjener som Middags-Instrument og en sexfods achromatisk Tubus. Begge Instrumenter ere bestilte fra de berømte Værksteder i München, og ere efter Breve fra Kunstnerne færdige, saaledes at de daglig kunne ventes at ankomme til Hamburg. — En Grund til et Observatorium, beliggende tæt udenfor Hovedstaden, er kjøbt, nemlig endeel af den, afdøde Biskop Pavels forhen tilhørende Løkke, Soellie, hvor det vil erholde en ligesaa skjøn som beqvem Beliggenhed. Vores talentfulde Architekt Hr.

Grosch er beskjæftiget med at forfærdige en Tegning og et Overslag til Bygningen, som vil komme til at indeholde Bopæl for Astronomen tilligemed det egentlige Observatorium. Maatte denne Bygnings Opførelse ei udsættes for længe, saaledes at Indretningen kunde komme i Virksomhed imedens jeg endnu besidder Kræfter til at overvinde de første Vanskeligheder! Saalænge indtil Observatoriet er bygget, maa et brandfrit og for Fugtighed sikkert Locale leies til Instrumenternes Forvaring, og den til deres Anskaffelse anvendte Sum ligger ufrugtbar. Ved dette Institut ville den videnskabelig dannede Søe-Officier og den geographiske Landmaaler kunne erholde den fornødne practiske Veiledning i Observationskunsten og i Iagttagelsernes Beregning."

I den svenske Grundlov lyder den 3die §. saaledes: "Rigsdagene skulde holdes i Rigets Hovedstad uden i de Tilfælde, at en Fjendes Fremtrængen, eller Pest eller andre lige vigtige Hindringer gjøre det umuligt, eller for Rigets Stænders Frihed og Sikkerhed voveligt. Kongen bestemmer da, efter Raadslaaelse med Rigets Stænders Fuldmægtige i Banken og Rigsgjelds Contoiret, et andet Sted, hvor Rigets Stænder da bør samles, og sammenkalde dem derhen til den Tid de selv forud har bestemt, eller ved overordentlige Rigsdage til den Tid som Kongen anordner." Man kan heraf, siger Argus No. 24, erfare det Ugrundede i et Rygte, at en overordentlig Rigsdag skulde samles i Ørebro.

En Hr. Maurer, i Mergentheim i det Würtembergske, giver i et nyt Tidsskrivt, "Frugt-Træ-Vennen," følgende Veirspaadom for indeværende Aar: "Marts: I det Hele mild, med Regn. April: Fra 1ste til 4de mild, 5te og 6te Riimfrost, 7de stærk Frost, fra 8de til 11te Riim og Snee: fra 12te til 21de Sneefog; fra 22de til 29de megen Regn; 30te lidt Riimfrost. Mai: 1ste raa Luft; 2den Riim; 3die kold Luft med Regn; 4de mild; 5te kold; 6te kjølig med Regn; 7de varm Regn; fra 8de

til 14de Varme; fra 15de til 21de Varme med Regn; fra 22de til 31te skjønt, varmt Veir. Juni: Fra 1ste til 11te varm og skjøn; 12te og 13de raa; fra 14de til Maanedens Slutning skjønne Dage; men kolde raa Nætter. Juli: Fra 1ste til 18de kjølig med Regn, vaad Høst. August: Første Hælvte, indtil 19de, kold med Regn; fra 20de til 30te skjøn og varm. September: I det Hele meget skjøn og varm, ikkun afvexlende med nogen Regn. October: Hvad man i denne Maaned kan vente sig af skjønt og godt Veir, vil indtræffe. Vinen vil i Qvalitet komme den i Aarene 1808 og 26 liig, og i Qvantitet den fra 1824 og 26. Frugt, af alle Sorter, vil der gives meget af og i bedste Qvalitet. Kornet derimod vil, formedelst det hyppige kolde Veir i denne Sommer og den vaade Høst, blive ringe i Qvalitet og ikkun middelmaadigt i Qvantitet.

Strøetanker.

(Meddeelte af S—p.)

56.

Kun den, som begaaer usædvanlige Daarskaber, kommer i Daarekisten; den som gjør de sædvanlige med, der ere Skik og Brug i Landet, det er en Mand der har seet Verden — en Mand af Levemaade.

57.

Hvad er Feighed? En Yttring af Selvopholdelsesdriften. Vi ere alle af Naturen feige. Hvad er Mod? En overvunden Frygt. I en Kamp med sig selv, som kaldes Lidenskab, forvandler den oprindelige Feighed sig til Mod. — Næst Mod er intet modigere, end at tilstaae sin Feighed. Horatius var modig, da han sagde: relicta non bene parmala.

58.

Hos Athenæus indføres Bacchus saaledes talende: "Jeg skjenker ikkun tre Skaaler for dem, som ere kloge; den første er Sundheds Skaal, den anden Fornøielsens og den tredie Søvnens. Naar denne er uddrukken, forføie kloge Folk sig hjem. Lægges siden den fjerde til, det kommer ikke mig ved; thi den er Kaad-

heds Skaal, den femte Skraalens, den sjette Fuldskabens, den syvende Slagsmaals og den ottende Politiets Skaal.

59.

Hvorfor høre vi i vore Dage saalidet til aandelige Anfægtninger? Fordi Psychologiens Studium har berøvet Djævelen sin imaginære Tilværelse. Men lad visse Folk raade — og snart ville Diævlebesættelser og Manen høre til Dagens Orden. At den ny Berlinske Hofagende har igjen optaget Excorcismen og Forsagelsen af Diævelen er et af Tidens Tegn *).

60.

Naar man veed, at man vil komme i Selskab med Mænd, hvis Agtelse er os vigtig, bør man iforveien gjøre sig saa meget bekjendt med deres Skrifter og Characteer, at man kan have Nytte af deres Selskab, og underholde sig med dem i de Materier, hvori de ere stærkest; dette smigrer deres Egenkjærlighed; de ville ynde os, og det skaffer os desuden den Nytte, at vi altid kunne have nogle vigtige Spørgsmaal i Beredskab, og saaledes give Stof til en behagelig og lærerig Samtale. Det er bekjendt, at Kant aldrig gik i Selskab, uden at have optegnet paa en lille Lap Papir, som han hemmelig raadførte sig med, saavel de Spørgsmaal han vilde gjøre, som de Materier, hvorpaa han vilde lede Samtalen.

61.

"Huuslig Lyksalighed" — siger Wieland — "er den eneste Maade at være lykkelig paa, som blev bestemt Mennesket hernede." Jeg har endnu aldrig seet et Menneske, som følte sig lykkelig i sit Huus, imellem sine Børn, at være utilfreds med sin Tilværelse, avindsyg over Andres Lykke, ond eller slet handlende; heller ikke har jeg hørt, at en saadan Mand nogensinde har begaaet Statsforræderi, været Formand for et Oprør eller Hoved for en Sect, staaet i Spidsen for en Røverbande eller anstiftet noget andet Ondt paa Guds Jord. En Mand, som er lykkelig i sit Huus, er altid en god Borger, en god Selskabsbroder — et godt Menneske.

*) See Catholicismens og Protestantismens Kirkeforf. Lære og Ritus, af Dr. og Prof. H. N. Clausen. Kiøbenh. 1825. S. 738.

Kjøbenhavns Børs, d. 1 April 1828.

Hamburg 2 M. —		à
à vista 218		
Species 220		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 3¼ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciesfedler pr. 100 Specier	155	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50½	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	82	82½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	75½	75¾ i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½ Rbd. r S.
Dito Dito	112¼	112¾ Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	98	98½ Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco.
4 pC. Dito nye	—	— i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	57	— L. Sterl.

Bekjendtgjørelse.

Paa det ingen forgjeves skal gjøre sig Uleilighed bekjendtgjøres, at intet enkelt Nummer af Skilderiet sælges, da der ei trykkes flere Exemplarer end der til Subskribenterne behøves.

Rettelser.

I No. 25, S. 389, Lin. 11, for: thi l.: og. — I No. 26, S. 401, L. 7, Sydboer l.: Sydbo — S. 402, L. 4: denne læs: den — S. 403, L. 1 nedenfra: Casper l.: Peter

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. I. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 28.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 5 April 1828.

Peter Tordenskjold,
en fædrenelandsk Novelle.

X.

Tankefuld tog Tordenskjold hjem til sit Logis. Han vidste ikke hvad han skulde dømme om Grevindens Yttringer og nu og da forekom det ham, som det kunde være en Snare, hans Fjender vilde lægge for ham, og at de her vilde betjene sig af en Qvinde som Redskab. Hun havde fire Brødre hjemme, hvoraf den ene tjente i Søetaten og den anden i Landetaten; mueligen kunde disse, tænkte han, staae i Forbindelse med hans Avindsmænd og, naar de først havde lokket ham til at vende om igjen, gjøre ham til Gjenstand for Latter, maaske endog beskylde ham for Feighed og faae derved Leilighed til at sværte ham hos Kongen. Disse Betragtninger betoge ham hver Frygt for Efterstræbelse af den Usynlige, som Grevinden taite om og advarede mod. Men, naar han saa igjen tænkte paa sin Drøm, blev han, om just ikke ængstelig, saa dog vankelmodig. Ved hans Hjemkomst laae der paa Bordet et Indbydelseskort til en Soirée hos Grev de Nat, General-Lieutenant i Keiserens Tjeneste, forhen Hertugen af Holsteens Statsminister og Anfører for hans Tropper. Dennes Huus var eet af de bedste i Hamborg og man fandt altid et udsøgt Selskab hos ham. Dets Fortrinlighed bestod ikke blot i den Tvangfrihed, som der herskede, men i den Ynde, som hans elskværdige Gemalinde vidste at udbrede over det Hele. Foruden Grev de Nat førte Grev Güldenstein ogsaa et stort Huus, og blandt de udenlandske Gesandter udmærkede især den franske Envoye, Grev Poussaint, sig ved sjelden Gjestfrihed. Alle disse og flere Huse stode aabne for Tordenskjold. Det var og paa den beleiligste Tid af Aaret, han indtraf i Hamborg. De fleste Folk af Stand og Udmærkelse vare tagne ind fra deres Lyststeder og de store selskabelige Sammenkomster i Staden begyndte. Foruden disse Morskaber havdes ogsaa et Operahuus, der underholdtes og bestyredes af adskillige udenlandske Ministere, hvoraf een forestod Prøverne, en anden ordnede Balletterne, en tredie bestyrede Garderoben. Concerter, Baller og Maskerader gaves ideligen. Der manglede Tordenskjold altsaa ikke paa Adspredelser og Opholdet i Hamborg var ham høist behageligt. — Men ikke til alle de Selskaber, hvori han kom, var den unge Lehn indbuden, og det var netop Tilfældet denne Gang. Medens Tordenskjold derfor var til Soiréen hos Grev de Nat sad den unge Lehn hjemme paa sit Værelse og læste en Beskrivelse over Hamborgs Mærkværdigheder. I samme Gjestgivergaard, hvor Tordenskjold og hans Reisefælle var tagen ind, logerede ogsaa to udenlandske Herrer, den ene en Major i svensk Tjeneste, den anden Grev L*. Begge disse Cavalerer boede i samme Etage som

Viceadmiralen og havde lige fra de første Dage af hans Ankomst søgt at gjøre Bekjendtskab med ham og ved deres Forekommenhed at indtage ham. Medens Lehn sad og læste paa sit Værelse, traadte begge hine Herrer ind til ham og foreslog ham, at følge med dem hen til Bankier Lastrop i Nabolavet, hvor en stor Naturmærkværdighed — en Slange, eller Drage, som havde syv Hoveder med Krone — var at see. Lehn, der var en stor Elsker af Natursjeldenheder og selv eiede en Deel, blev meget nysgjerrig og fulgte ufortøvet med dem derhen. Han traf her adskillige nysgjerrige Tilskuere, der ikke noksom kunde beundre dette besynderlige Naturspil. Man var i de Tider for langt tilbage i Naturhistoriens Studinm til at nogen i Hamborg skulde have mindste Gisning om, at der stak et Bedragerie her under, og Chinesernes store Færdighed i at tilsye dyriske Legemer fremmede Dele saa konstigen, at intet Øje kunde opdage Syeningen, var endnu ubekjendt. Ogsaa Lehn forbausedes, da han fik denne selsomme Slange at see, og Oberst Stael, som foreviste den, sparede ikke paa Ord, for at forøge det Vidunderlige deri. Slangen tilhørte egentligen Greve Philip Königsmark, som havde pantsat den hos en Bankier i Hamborg, benævnte Lastrop. Da en vis fornem Herre, som engang tog den i Øjesyn, formodentligen indseende Bedrageriet, afbrød eet af de syv Hoveder, saa begjerte Lastrop, at Kisten, hvori Slangen laae, i Fremtiden stedse skulde forsegles af en Königsmark eller een med denne Familie beslægtet og aldrig uden dennes Tilladelse aabnes. Denne Gang var Oberst Stael, paa Mødrene Side beslægtet, med Eieren, den, som gav Tilladelse til Kistens Aabning og foreviste det foregivne Vidunder. Ved den forekommende Høflighed, hvormed Obersten modtog Lehn, vandt han snart hans Tillid, og efterat han noksom havde betragtet Slangen og vilde gaae, spurgte Stael: om han ikke vilde bevise ham den Ære at følge hjem med ham, hvor han vilde finde godt Selskab. I Begyndelsen undslog Lehn sig derfor, men da Klokken endnu ikke var mere end otte og Tordenskjold ikke kunde ventes hjem førend meget sildigen, saa gav det unge, uerfarne Menneske efter for Staels og de andre to Her-

rers Overtalelse og fulgte hjem med ham. Man traadte ind i en anseelig, smukt møbleret og vel oplyst Sahl. Her stod et stort Pharaobord, overtrukket med grønt Klæde. Kortene laae allerede i Beredskab. Obersten tog en Pose med Ducater frem af et Skab, øste dem ud paa Bordet, og satte sig som Bankier øverst ved samme. De øvrige af Selskabet og deriblandt den unge Lehn, toge ogsaa Plads. Stael raabte: Coeur Valet — gagné! — Lehn havde Coeur Valet og strøg Pengene til sig. — La Dame de Coeur — gagné! — Lehn havde vundet. Saaledes blev han ved, med Undtagelse af en eneste Gang — sex Gange efter hverandre at vinde. Nu fik han Mod; han begyndte at doublere, men hans Lykkes Stjerne, som hidtil smilede saa skjønt, blegnede efterhaanden. Han tabte næsten uophørligen og omsider var det sidste Pengestykke, han havde i Lommen, bortspillet. Han blev hidsig, vilde med Magt indhente sit Tab og var næsten færdig at fortvivle over, at han ingen flere Penge havde. Nu raabte Stael. "Herren skall icke vare bekymrad öfver det, såsom vi gerna creditera en så beskedlig Cavalier, hvars Fader dessförutan är så faslig rik." — Lehn vedblev nu at spille til langt ud paa Natten, men saa yderst uheldigt, at han tabte 25,000 Rdlr. Stael reiste sig og erklærede Spillet for endt, undskyldende sig med, at det var saa sildigt. Lehn var ligesom ude af sig selv. Nu først begyndte han at tænke paa sin Fader, paa sin Moder, paa Tordenskjold, og paa den Stilling, hvori hans Letsindighed havde bragt ham. Han vilde forlade Selskabet, men een af Herrerne holdt ham tilbage med de Ord: "Herren forlåta! Et litet Bevis for de fem och tjuga Tusend Riksdalern vil för Ordnings Skul, vara nödwändigt. Men Herren vil gunstigst pardonera min Dristighet. Det begäras ingalunde af noket möjeligt Slag Mistroenda — Kors! Det är allenast för Ordnings Skull." — Alle omringede nu den stakkels Lehn og, næsten uden at vide hvad han gjorde, undertegnede han et Gjeldsbeviis paa 25,000 Rdlr. — "Mycken Tack", raabte Cavlaeren, der modtog Forskrivningen: "Ni är en vacker og gentil Herre — no-

get Sellsynt iblandt Bourgoisen." — Glæden tindrede i Spillernes Øjne ved den Fangst, de havde gjort, medens det ulykkelige Offer for deres Gjerrighed stod nedslagen og fortabt. Den svenske Major og Grev L* fulgte ham nu hjem til hans Logis, trøstede ham underveis med, at han næste Gang meget let kunde indhente sit Tab igjen, da Oberst Stael, efter deres Forsikkring, i Almindelighed var intet mindre end heldig som Bankier.

Dette var den første hemmelige Mine, man havde ladet springe mod Tordenskjold.

Oberst Stael var ingenlunde nogen falsk Spiller af Profession, i det mindste trængte han ei til at være det. Hans fulde Navn var Jacob Stael af Holsteen, til Pantlif og hans Fødeland Lifland. Hans Fader var Generalmajor af Artilleriet og hans Slægt meget anseet. Han tjente først ved den svenske Armee og var allerede i Aaret 1701 med Landgangen i Dünaströmmen, altsaa uden Tvivl nu i de Fyrgetyve. Siden kom han i Holsteensk Tjeneste, blev Capitain af Grenaderne og var med i Slaget ved Hochstedt, hvor han blev saaret. Omsider antog Kongen Stanislaus af Polen ham til Generaladjutant og gjorde ham til Oberst for et tydsk Regiment, som skulde oprettes, men som, formedelst Kongens Skjebne, ikke kom istand. Han havde været to Gange gift; første Gang med en Datter af den sachsiske Geheimeraad og General Greve von Löwenhaupt, og anden Gang med en Datter af Generallieutenant Baron Crassow. Da han var formuende, saa er det usandsynligt, at han blot for at tilvende sig Penge, skulde have paataget sig at være falsk Spiller. Der maa altsaa, foruden Pengesyge, have været en anden Bevæggrund til at optrække den unge Lehn og denne laae uden Tvivl deri, at man gjerne vilde spille Tordenskjold, til hvis Omsorg det unge Menneske var betroet, et Puds. I hvert Tilfælde vilde den Mine, man her havde ladet springe, være af høist ubehagelige Virkninger for ham. Fem og Tyve Tusind Rigsdaler vare paa den Tid en saare betydelig Sum.

Tordenskjold kunde vel fra nu af mærke en stor Forandring i den unge Lehns Væsen, i hvil-

ket Mismod havde afløst den forrige Munterhed; men den sande Aarsag dertil havde man lige indtil Dagen førend hans Afreise omhyggeligen dulgt for ham.

Da det bestemt var besluttet, at Afreisen skulde gaae for sig den niende November, traadte Christian Kold, som Lehn havde aabenbaret sit Uheld for, frem og sagde: "Hr Admiral! jeg har noget Ubehageligt at berette. Dersom I vil love mig, ikke at ivres for meget derover, saa skal jeg fortælle Jer det. — Studsende spurgte Tordenskjold: "hvad er da skeet?" — Hr. Admiralen maa først love mig, ikke at ivres for meget derover? — "Jeg lover Dig det — Naa, hvad er skeet?" — "Med vor unge Hr. Lehn ere vi komne i en stor Forlegenhed, Herre!" — "Han er jo dog ikke syg"? spurgte Tordenskjold. — "Ja gid saa — Gud forlade mig min Synd — havde jeg nær sagt. Nei, Herre! han er ikke syg, men han har været syg. Sygdommen er overstaaet, men Eftersmækket er det værste." — "Ih, saa kom dog frem med Sproget og piin mig ikke saalænge med Dine Gaader," raabte Tordenskjold. — "Den unge Herre har været spillesyg og tabt mange Penge." — "Hvor mange — hvor — til hvem?" udbrød Tordenskjold meget hidsigen. Kammertjeneren fortalte ham nu den hele Hændelse. — "O, de Spitsbuber! de Filurer!" — raabte Viceadmiralen, fnysende af Harme. — Man kan let tænke sig hans Sindsforfatning, da han hørte, at den unge Lehn ikke allene havde tabt alle de Penge, han havde paa sig, men endog givet en Gjeldsforskrivning paa 25,000 Rdd. fra sig. Det var med Møie, at den rolige og sindige Kold kunde styre hans Heftighed og afholde ham fra, strax at gaae hen til Oberst Stael, og i den første Hidsighed maaskee løbe ham en Kaarde igjennem Livet. Hvor bittert maatte det ikke ogsaa smerte ham, at den, der var betroet til hans Varetægt, skulde saa godt som lige under hans Øine, saaledes optrækkes, og det førend man neppe havde sat sin Fod paa fremmed Grund? — For at adsprede sig gjorde Viceadmiralen en Spadseretour til Altona, som den svenske General Stenbock otte Aar i Forveien, i den strængeste Kulde havde

ladet afbrænde. Det havde ved Kongens Mildhed og Understøttelse nu reist sig af sin Aske. Bygningerne vare endog blevne meget smukkere opførte og Staden havde nu faaet en Havn, med egne Privilegier, hvorved Handelen erholdt forøget Liv. Tordenskjold glædede sig, som Fædrelandsven, inderligen ved dette Syn. Spøgende, sagde han ved denne Leilighed til Kaas: "den Steenbuk stangede os den Gang fælt, men i Tønningen rendte han dog tilsidst Hornene af sig."

Uagtet det Uheld, der var hændt den unge Lehn, havde Tordenskjold dog maaskee opholdt sig noget længer i Hamborg, der, hiint Uheld fraregnet, var ham et saare behageligt Opholdsted, men han havde erfaret, at Kongen af Engelland meget snart vilde reise tilbage fra Hannover, hvor han nu befandt sig, til Engelland, og ønskede derfor at gjøre der Monarken sin Opvartning. Han tiltraadte ufortøvet Reisen did, og, efter fire Dages langsom kjedelig Færd, især over den tolv Mile lange Lüneburger Hede, hvor man kjørte næsten op til Hjulsporene i Sand og ikke saae andet end Hedeland, begroet af Lyng, hist og her oplivet af en ussel Hytte, hvor endog Røvere havde deres Tilhold, naaede man endelig Hannover. Anden Dag efter sin Ankomst lod Tordenskjold sig melde hos Marskalken, Baron v. Beleau, for at faae Audience hos Monarken.

Baron v. Beleau fremførte Tordenskjold for Kongen i Tronsahlen paa det vel store, men meget simpelt byggte Slot i Hannover. Skjøndt tredsindstyve Aar gammel havde Georg I kun siden fire Aar været Konge af Engelland. Kronen tilkom egentligen hans Moder, Churfyrstinden, men hun døde, da hun spadserede i Haugen ved Herrenhausen, kort førend Dronning Anne, og han valgtes derfor som Ætling af Jacob I til Storbritaniens Konge. Han var saa elsket af sine hannoveranske Undersaatter, at det var med Møje, at han kunde forlade dem og maatte love at besøge dem, hvilket Løfte han nu opfyldte.

Kongen modtog Tordenskjold meget naadigen og underholdt sig en god Tid med ham. "Det glæder mig, sagde han, at kunne i Dag see den Mand, som jeg hidtil kun beundrede af Rygte. I har bidraget mere, Hr. Viceadmiral, til Eders Fædrenelands Hæder og Fredens Tilveiebringelse end alle de andre Admiraler i Eders Herres Tjeneste. Ved Dynekil og Elfsborg har I viist Eer som en Tromp, ved Marstrand som en Ruyter." — "Eders Majestæts høje Bifald gjør mig rød, sagde Tordenskjold. Hvad jeg for mit Fædreneland har gjort, var intet andet uden min Skyldighed, og jeg er overbeviist om, at hver Dansk og Norsk, i mit Sted, vilde gjort det samme, dersom han havde havt Leilighed dertil. Min Konge har belønnet mig mere end jeg fortjente. Kun beklager jeg, at Freden ikke er bleven saaledes, som hele Folket ønskede og haabede den." — "Kongen, Eders Herre, svarede Georg, har intet at klage over Freden. Min Minister, Lord Carteret, har havt Umage nok med at formaae Sverrig til de indgangne Vilkaar. Hvad skulde vel en fortsat Krig lede til? Har Danmark ikke allerede liidt nok? Er Tiaars Blodsudgydelse ikke tilstrækkelig til at overtyde Kongen, Eders Herre, om Nødvendigheden af at stikke Sværdet i Balgen? Jeg ønskede Fred i Norden og Rolighed i Christenheden. Ingen af Delene kunde opnaaes saalænge Danmark og Sverrig laae i Strid sammen. Man takke Himlen for, at det gik som det gik. Hvad troer I vel det var blevet til, om Carl den Tolvte ikke for to Aar siden var bleven skudt udenfor Frederikssteen? Hvorlidet end dittil nogen af hans affindige Planer lykkedes ham, saa kunde han den Gang, hvor han med hele sin Magt havde kastet sig paa Norge, ikke gaaet Glip af Maalet. Det var paa et hængende Haar med dette Rige. Klag derfor ei over Freden. Den kunde have været meget værre. Dog vi kan tale mere herom i London. Jeg seer Eer jo der, Hr. Viceadmiral?" — "Jeg haaber, sagde Tordenskjold, at jeg skal have den Lykke, at gjøre der Eders Majestæt min allerunderdanigste Opvartning." — Dermed endtes Audiencen, og nogle Timer derefter blev Tordenskjold ved Marskallen tilsagt, at spise hver Middag ved Kongens Taffel, saalænge Hans Majestæt opholdt sig i Hannover.

(Fortsættes.)

Uanstændigheder i Ugebladet Nemesis.

1) Udfald imod Gräter i Ulm.

Dette Udfald lyder, i Nr. 4, S. 63, saaledes:

"Gymnasiet i Ulm har faaet Moser til Rector istedetfor Gräter, en god Philolog istedetfor en slet. Med Græsk og Latin skal man lærde Skoler bygge, ikke med Biarkemaal og Edda. — — Den af Moser paa Kongen af Würtembergs Fødselsdag holdte Tale Ueber Erziehung und Unterricht, kan ansees for en Satyre paa hans ulærde Formands overfladiske Læremaade."

Vel er der af Bladet Nemesis endnu kun udkommen 4 Nummere, men det indeholder dog allerede saa mange Grovheder, Gemeenheder og Utilbørligheder, at man kan tælle dem dosinvis. Nærværende Anmelder overlader til Andre at revse Bladets øvrige Unoder, og holder sig blot til dette i allerhøjeste Grad inhumane og lumpne Udfald imod Gräter.

Gräter har ved mere end 30 Aars Studium, ved Anskaffelse af et dansk, historisk og belletristisk Bibliothek, ved Brevverling med Abrahamsonnerne, Fader og Søn, med Høst, med Magnusen, J. Møller, Nyerup, Rafn, Suhm, Thorkelin, og flere danske Lærde, erhvervet sig saa udbredt en Kundskab om vor Litteratur og dens Skatte, at han med Held har kunnet være sammes Ordfører hos sine Landsmænd. Han har bekjendtgjort vor litteraire Rigdom, anpriist vore Runer, oplyst vore Myther, bearbejdet vore Sagaer, kort sagt, han har af vort Fædreneland udødelige Fortjenester.

Prof. Th. Badens Udsagn i Kjøbenhavnsposten Nr. 27, om den der havde persiflert hans Faders Horats: "Den der bespotter en saadan Lærd, forraader en skammelig Uvidenhed i vort Fædrenelands Litteratur", det kan man med fuldeste Ret ogsaa — mutato nomine — anvende her: "Den der haaner en saadan Lærd (som Gräter) røber en skammelig Uvidenhed saavel i den danske som i den tydske Litteratur."

Hvorpaa, maa man forresten spørge, mon vel Bagvaskeren grunder sin Udladelse om Gräters Mangel paa Lærdom, slet Embedsførelse o. s. v.? Dog vel ikke derpaa, at han blev entlediget fra Rectoratet? Det har vel ogsaa kunnet hændes en dansk Embedsmand, at han har mistet sit Embede, men følger deraf, at han var uduelig? Desuden beholdt Gräter det vigtigere Embede; han vedblev at være Pædagogarch. Naar den bagvaskende Anonym siger: "Med Græsk og Latin skal man lærde Skoler bygge, ikke med Biarkemaal og Edda", røber han sin totale Uvidenhed. Han veed ikke, at Gräter saavel paa græsk som paa latinsk Sprogkundskab ogsaa for Publicum har aflagt adskillige med Bifald modtagne Prøver. Saaledes har han blandt andet udgivet Anmærkninger over Euripides og Anacreon, oversat nogle af Cicero's Breve, skrevet Bogen "Ueber Cäsars Ermordung und Ciceros Ansicht desselben", fortolket Skirners Rejse i græske Vers o. s. v.

At ville bevise, at Gräter ikke kunde være hjemme i Græsk og Latin, fordi han havde anvendt saa megen Tid paa at lære Dansk og Islandsk, det er ligesaa stringent en Argumentationsmaade, som om Nogen vilde sige: Etatsraad Thorlacius kan ikke være god Philolog, fordi han oversætter nogle islandske Sagaer og cultiverer det nordiske antiqvariske Studium, eller at Prof. P. E. Müller ej kunde skrive udmærkede Bøger i sit egentlige Fags Discipliner, fordi han gav os et Sagabibliothek, og de herlige Undersøgelser om Saxo's og Snorro's Kilder.

Angrebet paa Gräters borgerlige og litteraire Hæderlighed er forresten saa meget mere skammeligt, da Gräter aldrig har staaet paa det Sted, hvor han kunde være Angriberen det allermindste ivejen. Man kan medføje sige, at slig Adfærd røber et vanartigt Gemyt. Man fristes næsten derved til at troe paa Determinismen, og at antage, at Forfatteren er født med Momusorganet; i saa Fald kunde man da her anvende det gamle Ord: "Det er ham i Kjødet baaret, og ej i Klæderne skaaret."

Indenlandske Efterretninger.

Skærtorsdag Kl. 1 om Middagen fandt afdøde Commandant og Greve von der Schulenburgs høitidelige Jordefærd Sted. Toget gik fra Sørgehuset i store Kongensgade over Kongens Nytorv, gjennem Bredgade til Garnisonskirke i følgende Orden: 1) et Batterie af ni Canoner, med Trompetere, som blæste i dæmpede Trompeter; 2) den Kongelige Livvagt til Fods; saavel Over- og Underofficererne som hver af Mandskabet med sort Flor om Armen og Fanen behængt med Sørgeflor; foran Hoboisterne, som spillede en Sørgemarsch; 3) den Afdødes Ordener og Marskalstav, som bleve baarne paa tre Fløjelspuder; 4) Liget, som blev baaret af Capitainer og Lieutenanter; 5) Ligfølget, alle til Fods, hvoriblandt Deres K. H. Prinds Christian og Prinds Ferdinand og D. D. Prinds Wilhelm og Prindsen af Hessen Philipsthal; 6) H. M. Kongens Regiment; 7) Vognene, over Hundrede i Tallet.

En utallig Mængde Mennesker var ved denne Leilighed i Bevægelse, da der længe ikke har været en saa glimrende Jordefærd og Veiret desuden var særdeles gunstigt.

Det Kongl. Kunstakademie havde i forrige Tider kun i enkelte Aar Udstillinger, under Navn af Salloner, og i den Række af 60 Aar som forløb fra dets første Fundats af 1754 til den nu gjeldende Fundats af 28 Juli 1814 have ikkun tre Salloner fundet Sted, nemlig i Aarene 1769, 1778 og 1794. I den sidste Fundats bestemmes, at en Sallon skulde hvert 4de Aar være aabnet, i hvilken Akademiets Medlemmers, Artisters og Elevers Arbeider skulle være udstillede i en Tid af i det mindste 4 Uger — samt at i de tre Mellemaar mellem Sallonaarene skulle aarligen, i de nærmeste otte Dage efter 31 Marts, de Arbeider af Akademiets Artister og Elever, som i det forløbne Aar havde vundet Præmier være udstillede. Efterat denne sidste Fundats i Aaret 1814 blev udfærdiget, blev i Aaret 1815 en stor Salon givet, paa hvilken over 350 Nummere vare udstillede; (den største af de forrige Udstillinger, den i Aaret 1794 havde kun 234 Nummere). Derimod have de aarlige for otte Dage bestemte Udstillinger vedvaret i fire Uger og havt ej blot Artisters og Elevers Arbejder, men ogsaa Akademiets Medlemmers, og udenlandske Konstneres; ligesom der ogsaa paa disse aarlige Udstillinger, der i det Hele have været gode, har været høit udmærkede Konstværker, f. Ex. i Aaret 1826 endeel Thorwaldsenske Arbejder.

Udstillingen for dette Aar er begyndt Onsdagen d. 2 Apr. og vedvarer til Onsdagen d. 30 April inclusive, hver Formiddag fra 9—12 og om Eftermiddagen fra 3—6, da for Indtrædelsen betales 24 ß. For dem, som, udenfor den almindelige Udstillingstid, ønske med mere Bekvemmelighed at besee de udstillede Arbeider, staaer Indgangen aaben fra Kl. 12½—3, da Adgangen betales med 3 Mk. Fortegnelsen koster 12 ß.

Blandt de store Arbeider, som udmærke denne Udstilling, nævne vi et af Akademiets Direkteur, Hr. Professor Eckersberg, forestillende de tre Stænder, der paa Slotspladsen aflægge deres Troskabseed til Kong Frederik III, som deres absolute Souverain; udført, efter allerhøjeste Befaling, til eet af Gemakkerne paa Christiansborg. Konstneren har valgt det Dieblik, hvori Eden aflægges (d. 18 Oct. 1660). Kongen og Dronningen sidde paa Tronen, oprettet ved Enden af Børsen. Paa hans høire Side begge Prindserne, paa hans venstre de fire Prindsesser. Man seer her Rigsraaderne Otto Krag, Jørgen Rosenkranz, Axel Urup, Peder Reetz, Henrik Bjelke, Sivert Urne, Feldtmarskal Schak, og flere. — Jesus i Gethsemane, malet af Prof. J. L. Lund til en Kirke i Holsteen. — Propheten Elias og Enken i Zarepta, af Hr. C. Blunck, tilkjendt den store Guldpræmie. Stykket bestaaer af tre Figurer Propheten, Barnet og Moderen. — Moses, som med sin Stav har slaaet paa en Klippe, af Hr. A. Koop i Rom. — Af mindre Omfang ere: En Scene i et romersk Osteria, hvor man i Forgrunden seer Thorwaldsen og adskillige Konstnere og Reisende, som Tilskuere ved en

Dands af romerske Bønder, af Hr. Lindau, sachsisk Pensionair i Rom — et i sit Slags udmærket skjønt Stykke, fuldt af Liv og Udtryk. — Af Oldingen Hr. Prof. Lorenzen en Myndehund efter Naturen. — Af Prof. Lund, foruden det anførte, et Landskab og Kullen. — Af Hr. C. D. Gebauer, 10 Stykker med Landskaber og Dyr, som denne Konstner især er Mester i at fremstille. 6 Stkr. Landskaber og Prospecter af Hr. Landskabsmaler Professor J. P. Møller. Af Hr. Prof. Dahl 3 Stkr., hvortil Sujettet er norske Egne, deriblandt hans Receptionsarbeide, et Søstykke taget fra den norske Kyst, Norden for Bergen. Af Hr. Krigsraad Fabritius de Tengnagel 2. Af Hr. F. C. Kjærskou 2, af Hr. F. Christensen 1, af Hr. E. Petzold 3, af Hr. J. Stroe 3, af Hr. H. C. Buntzen 1, af Hr. F. Sødring 2, af Hr. J. H. Reusch 2. — Paa Blomster- og Frugtstykker er denne Udstilling især rig. Man seer 1 af Hr. Fritzsch, 5 af Hr. J. L. Camradt, 7 af Hr. J. L. Jensen, 2 af Frøken Ch. Løvmand, 3 af Jomfr. H. Neergaard, 4 af Jfr. H. Hellesen, 1 af Hr. H. A. Almm. — Af Portraiter og Portraitfigurer: 12 af Hr. C. A. Jensen, 4 af Hr. P. Sevel, 4 af Hr. E. Bærentzen, 3 af Hr. J. F. Møller, 1 af Hr. E. Petzold, 3 af Frøken N. Stub, af Hr. C. Plötz 3, af en Dame 1, af Hr. D. Monnies 1. — Greben af Livet er en Gadescene af Hr. D. C. Blunck, hvor især Udtrykket i Tjenestepigens Ansigt er talende. Af Academiets Artist Hr. A. Küchler er et Stykke, hvorom det samme gjelder, nemlig en Amagerpige, som vil sælge Frugt i en Malers Konstværksted. Fremdeles af Hr. M. Rørbye en Krostue i Middelalderen. — Foruden benævnte Hr. Lindau have nogle andre udenlandske Konstnere, Hr. C. E. R. Morgenstern i Hamborg, Hr. Fr. Rosenberg i Altona, og Hr. Faernley udstillet af deres Arbeider. Af Tegninger sees 6 Blade Contourer efter ældre italienske Mestere af Hr. Prof. J. L. Lund, og 4 Tegninger efter Malerier i den Kgl. Samling, af hans Elever under hans Veiledning. — Af Hr. Landskabs-Kobberstikker S. H. Petersen 5 Stykker, der vidne om heldig Fremgang i hans Konst. — Af Hr. Artist D. J. Schmidt Aftryk af 6 Plader med Figurer af de

udgravne antike Frescomalerier i Pompeji, Herculanum, Stabiæ, og 16 dito forskjellige Arabesker og Ornamenter med deres Farver, samt to Masker fra Herculanum, maa interessere baade Konst- og Oldtidsyndere. — I Billedhuggerkonsten, foruden Hr. C. Christensens Akademiets store Guldpræmie tilkjendte Arbejde, 2 Basreliefer af Hr. N. Simonsen. — I Steen- og Stempelskjærerkonsten en Samling af Vaabener, af Hrr. Professorer S. & A. Jacobson, og to Portraiter og en Apollo, af Hr. Secret. Muhle.

I Bygningskunsten sees de Arbejder, som ere tilkjendte Præmier, nemlig af de Hrr. D. J. Schmidt den store Guldmedaille — Thielemann, Hr. H. C. Hansen og Thorin, hver den mindre Guldmedaille og R. S. Brøtterup, den store Sølvmedaille. — I Ornamentfaget tre Stykker.

Ved Udstillingen sees denne Gang ogsaa meget smagfulde Sager af forgyldt Bronze og af pletteret Arbeide.

Den 1 April skulde en Snedkersvend der, efter tre, fire Dages Sygdom, var død her i Kjøbenhavn, begraves. Ligfølget var allerede samlet og Kisten skulde slaaes til. Men da man fandt, at Liget var noget rødagtigt i Ansigtet, saa vilde man ikke begrave det, førend man havde hørt hvad vedkommende Læge sagde. Denne blev kaldet, og erklærede, at Mennesket vel var dødt, men at man dog, for Visheds Skyld, gjorde bedst i at opsætte Begravelsen noget. Ligfølget gik nu igjen fra hverandre, men det Rygte udbredte sig snart, at en Død var levet op igjen. I Onsdags blev Liget begravet. Da den Afdøde skal have havt Brystsyge, saa har Rødmen i Ansigtet mueligen været en Virkning af megen Hosten. —x—

Den 7de d. M. Kl. 5 vil Hurtigløberen Hr. Berg vise sin Færdighed i Hurtigløben paa Exerceerpladsen. Han vil tilbagelægge dens Omkreds tolv Gange, hvilket udgjør 1 Miil, i 32 Minutter. En Billet koster 32 ß.

Dette Blad har forhen omtalt Uldmarkeder som en nyttig Sag, og i Fjor meddeelt adskilligt om tydske Uldmarkeder. I Hertugdømmet Slesvig skal være nogle, men næppe med de gode Indretninger af Magaziner 2c. som de tyske.

I Husum har, fra utænkelige Tider af, et betydeligt Uldmarked være forbundet med Stedets Pindsemarked; paa hvilket Uld fra de omliggende Marskegne og fra Halligerne, saavelsom fra Øerne Føhr, Nordstrand og Pelworm, blev bragt til Forhandling. Ved en Bekjendtgjørelse af Stadens Commercium af 9 Martz 1828 er dette bragt i Erindring. (A. M. 47.)

For Tøndern udfærdigedes under 2 Oct. 1827 en kongelig Concession om at i samme Stad maatte hver Torsdag efter Pindse og i de følgende to Dage holdes et Tredages Uldmarked og Krammarket. (Ribe Avis 1827 101.)

For Tønning er ogsaa aarligt et Uldmarked bevilget at maatte holdes i den Tid mellem 12 til 15 May saaledes at om en Helligdag indtræffer holdes Markedet den følgende Søgnedag. (Alt. M. 21).

Blandede Efterretninger.

Den tydske Skuespildigter Deinhardstein har bragt den gamle nürnbergske Folkesanger og Skomager Hans Sachs paa Skuepladsen, og hans Stykke har ej alene gjort saamegen Lykke hos det større Publikum, at det er i 2 Maaneder bleven spillet 9 Gange paa Hamborgs Theater; men Skomagerlauget sammesteds har tillige, rørt over at see sin æsthetiske Ære reddet, ved Oldermanden Hans Sachs's Oplivelse, i sin Glæde derover skjænket Skuespilleren, Hr. Jacobi, som giver Hovedrollen, en Sølvpokal, som blev overrakt ved en Skrivelse, hvori samtlige Laugsmestere udbade sig den Ære: at maatte levere ham og hans Familie uden Betaling alt det Fodtøi, de behøve saa længe de leve.

(J. A.)

Hymne til Paaskefesten.

Held mig! Held mig at Du lever,
Og i Seiersglands Dig hæver,
Af den mørke Grav.
Seiervinder uden Lige,
Led mig til Dit Lysets Rige
Som Du Dine gav.

Rør Din Harpe Christensjæl
Udi Paaske-Morgenrøde:
Han som er vort Haab, vor Held,
Slumrer meer ei blandt de Døde;
Han opstod i Morgenstunden,
Derfor toner Sang i Lunden.

Hvor var før de Dødes Grav,
Lyder glade Englestemme;
Ham som Døde Livet gav
Kan ei Gravens Mørke giemme:
Dødens Herre herlig lever,
Og Hans Fjender flygter, bæver.

Grav beseiglet — Vagten sat,
For at værge om den Døde;
Men som Lynet farer brat
Han opstod i Morgenrøde:
Han, hvis Blod for os er runden,
Herligen har Seier vunden!

Frelste Folk, lovsyng Din Gud,
Dødens stærke Overvinder!
Han hvis store Almagts-Bud
Seirer over alle Fjender:
For Hans Fødder de nedfalde,
Medens Christne Ham paakalde.

Ja til Verdens sidste Stund!
Vil sin Kirke Han beskytte;
Ja saalænge Sang fra Lund
Priser Ham fra Jorde-Hytte;
Ja saalænge Lærken stiger,
Til Hans Priis ved Paasketider!

E. Mürlertz.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 29.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 8 April 1828.

Peter Tordenskjold,
en fædrenelandsk Novelle.

XI.

I Hannover savnede Tordenskjold heller ikke Adspredelser, der kunde gjøre ham Opholdet ret behageligt. Marskal Baron v. Bülow, som førte et stort Huus, var Chef for de hannoverske Tropper. Han var en kjek Kriger, havde tjent med Udmærkelse under Hertugen af Malborough og commanderede nu tyve Tusind Mand hannoverske Tropper. Baron v. Görtz, Kammerpræsident, var første Maitre d'Hotel. Disse og flere betydelige Huse udmærkede sig ved Gjæstfrihed. Tre Gange om Ugen spilledes paa Slottet fransk Comoedie, hvortil Enhver havde fri Adgang og stundom gaves ogsaa der Concert, Bal og Assemblée.

Medens Tordenskjold morede sig her i Hannover, forsømte Lord Carteret ikke at virke for ham i London. Han havde tilstillet Miss N. hans veltrufne Portrait. Det aabne, fri, nordiske Ansigt gjorde stort Indtryk paa hende og længe stirrede hun paa det kraftfulde Contrafei. Den brunladne Ansigtsfarve forhøjede Glandsen af de fyrige, blaae, dybt indliggende Øjne. Den store krumme Næse, de stærke, tæt sluttede Læber, den kløvede Hage, den høje Pande dannede et Heelt, som bebudede en Mand af Mod, Aand og Fasthed. Et Ar af et Hug, ved Munden, han havde faaet som Lieutenant i en Strid med en Lieutenant Højer, var, langt fra at vanhælde ham, ligesom et Skilt, der viste, at han ikke frygtede for en Tvekamp, naar han troede sig fornærmet. Den brittiske Miss blev saa indtagen af Portraitet, at der aldeles ikke kunde være nogen Tvivl om, at hun vilde række Helten sin Haand, dersom ikke en ulykkelig Skjebne havde besluttet det anderledes.

Syv Dage forsvandt for Tordenskjold her i Glæde og Behagelighed. Kongen viste sig ved sin Afreise meget naadig imod ham, og han kunde ikke vente sig andet, end den meest glimrende Modtagelse i Engelland.

Dagen efter Kongens Afreise blev Tordenskjold buden til Middagsspisning hos Baron v. Bülow. Efter Maaltidet indfandt adskillige fornemme Gjæster sig. Blandt disse var Prinds Wilhelm af Hessencassel, der siden blev regjerende Landgreve; Rigsraaden, Feldtmarskal og Overstatholder, Greve Adam Taube, den svenske Generaladjutant Sickert; den engelske Envoyee ved det Hessiske Hof, Haldane, og endeligen den forhen nævnte Oberst Stael. Foruden disse Herrer vare mange fornemme Damer komne til.

Haldane, som havde bragt Stael med sig, spurgte nu denne: om han kjendte Viceadmiral Tordenskjold? Stael svarede ja, og at han havde seet ham paa en Assemblee i Hamborg. Tordenskjold, som syntes at ville undgaae al Samtale med denne sin forhadte Modstander, sagde,

at han ikke erindrede at have seet Stael. Da man satte sig ned at spille blev Samtalen afbrudt.

Caffeen blev baaren frem og de Cavalerer, som ikke spillede, hvoriblandt var Tordenskjold, begyndte igjen at tale sammen. Der bragtes, som det syntes, med Flid, en Gjenstand paa Bane, der nødvendigen maatte opvække ubehagelige Følelser hos Tordenskjold. Man fortalte, at Kongen ganske nyligen havde ladet paagribe nogle Spitsbuber, der have gjort sig skyldige i falsk Spil. Tordenskjold, som mindedes hvad der var mødt den unge Lehn, roste særdeles meget Kongens Foranstaltning. "Det vilde være at ønske, sagde han, at alle Fyrster og Ovrigheder vilde saaledes lade alle falske Spillere straffe." Endeligen spurgte han Stael: "I har vel ingentid, Hr. Oberst, hørt tale om en Slange, der skulde være kronet med syv Hoveder? og som visse Personer lode forevise Nysgjerrige, blot for ved denne Leilighed, at franarre dem Penge? Een af mine Paarørende er grueligen bleven optrukken af disse Spitsbuber og maatte dyrt betale sin Nysgjerrighed." — "Stael svarede, at Historien om Slangen med de syv Hoveder var ham bekjendt; den tilhørte endog een af hans Slægtninger, men af Filurerie vidste han intet at sige. Han saae derfor gjerne, at Viceadmiralen nøjere vilde forklare sig, om han meente ham eller hvem han egentligen meente med denne Tale." Tordenskjold sagde, "at Stael kunde tage hans Ord op i hvad Mening han vilde." Man blev hidsig fra begge Sider, og endeligen sagde Stael: "Je ne veux avoir rien à demeler ici avec ce grossier Matelót; s'il est tans homme de coeur que de mots, je ne l'eviterai à un autre endroit"*), og gik. Tordenskjold, som ikke forstod Fransk, lod sig paa Stedet forklare Staels Ord, og det syntes som venskabelige Aander ikke dvælede med at oversætte dem saa tro som muligt. Det Udtryk, "grov Matros," opirrede Viceadmiralen i

*) Jeg vil aldeles ikke give mig af her med denne grove Matros; men dersom han er ligesaa meget Mand af Mod som af Ord, saa skal jeg ikke undlade at møde ham paa et andet Sted.

den Grad, at han skyndte sig at løbe efter Stael, traf ham i Forstuen og tog fat i ham. Stael trak sin Kaarde, men i Forvirringen med Balgen paa, og begge tumlede nu ned ad Trappen. General Bülow sendte vel den i engelsk Tjeneste staaende Generaladjutant, Oberst Münchhausen tilligemed en anden Officeer efter dem, for at skille dem ad, men forgjeves. Da de vare komne ned i Gaarden slog Tordenskjold ham strax Kaarden ud af Haanden med sin Stok, greb ham i Brystet, kastede ham til Jorden og pryglede ham dygtigen med Stokken. Nogle Slag traf ham saaledes i Hovedet og Ansigtet, at Blodet flød paa adskillige Steder af ham. Da Stael endeligen var kommen op af Skarnet, raabte han: om der da var ingen, som vilde hjelpe ham? Tordenskjold svarede jo! og tog i det samme hans Kaarde op, huggede ham adskillige Gange med den omkring Ørerne, brækkede den derpaa itu, kastede Stykkerne ud paa Gaden og gik derpaa op igjen til Selskabet. Stael var saa blodig og tilsmurt, at han ikke kunde komme derop; men maatte blive staaende i Gaarden indtil hans Tjener kom med en Portechaise. Da Porteurerne ikke vilde tage ham ind, fordi han var saa ureen, maatte han gaae til Fods hjem til sit Logis. Tordenskjold tog strax derefter Afsked med Selskabet, kjørte hjem og befalede, at der skulde bestilles Postheste til næste Morgen, da han agtede at begive sig paa Reisen til Berlin.

Det er unægteligen en Sandhed, som vor Helts ivrigste Beundrere maa indrømme, at hans Hidsighed ikke viste ham her fra en fordeelagtig Side. Vist nok havde han største Grund til at være yderst opbragt over Oberst Stael, og af alle Omstændigheder synes det og at fremlyse, at man havde lagt an paa at opirre ham og muligen ogsaa paa at tvinge ham til at indlade sig i en Tvekamp med sin Modstander. Men at han paa denne Maade og ved denne Leilighed tog Hevn paa ham var, mildest talt, høist ubesindigt.

Næste Dags Morgen Kl. 7 indfandt to Personer sig hos Tordenskjold, som endnu ikke var staaet op. Kammertjeneren bestilte dem igjen til Kl. 8. Ved dette Klokkeslæt kom de ogsaa igjen og erklærede Viceadmiralen, at de vare sendte fra

Oberst Stael, som bad: at han i Dag eller i Morgen vilde give ham Satisfaction paa et vist Sted, som han selv kunde bestemme, for den Tort, der var bleven ham tilføjet Aftenen i Forveien. Tordenskjold svarede, at han ikke kjendte Oberst Stael, langt mindre vidste, enten denne var Obest eller Major. Tilmed agtede han i Dag at reise til Berlin, hvorhen det stod den, der havde sendt dem, frit for, at reise efter ham, men at han ei agtede at gjøre noget Trin efter ham. Denne kunde søge sin Opreisning paa det Sted, hvor han var falden. Med saadan Besked gik nu begge Sendingerne. Mærkeligt er det, at den ene af disse var Generaladjutant Sickert eller Siquier, en født Franskmand, som man beskyldte for, to Aar i Forveien, snigmordisk at have ihjelskudt Kong Carl den Tolvte i Løbegraven udenfor Frederiksteen. Beskyldningen blev vel siden ikke fuldkomment beviist, men afgjort er det, at han to Aar sildigere (1722) erklærede sig selv for Kongens Morder, skjøndt man paastod, han gjorde det af Sindssvaghed. At Stael havde valgt just denne Person først til Udfordringens Forkyndelse og siden til Secundant, opvækker ikke nogen gunstig Tanke om hans Omgangsvenners Sindelav og hans Sags Retfærdighed.

Men uagtet Tordenskjold saa fast havde besluttet endnu at afreise samme Dag, blev det ham dog ikke mueligt, at udføre sin Beslutning. Hans Avindsmænd, som nu eengang havde ham i Garnet, vilde ikke lade ham slippe.

Allerede Klokken ni og strax efterat de to, som udfordrede Tordenskjold vare gaaede, kom Bud til ham fra Kammerpræsidenten Baron Görtz, som lod bede: at Admiralen endeligen vilde opsætte sin Reise og gjøre ham den Ære at spise hos ham til Middag. Tordenskjold lod svare: "at han bad Hr. Baronen vilde have ham undskyldt, da han havde besluttet, endnu samme Dag at reise." Men Tjeneren kom noget derefter igjen og hilsede fra sin Herre: "at Admiralen endeligen maatte bevise ham den Ære, i Dag at spise hos ham, da han hidtil ikke havde havt den Ære, at see ham i sit Huus." — Tordenskjold troede nu, ikke at burde undslaae sig derfor, lovede at komme og tog om Middagen hen til Kammerpræsidenten.

Det er aabenbart, at Baron Görtz stod i Forbindelse med Stael og hans Tilhængere og at den gjentagne Indbydelse til Middagsspisningen ikke sigtede til andet, end til at afholde Tordenskjold fra at reise og faae ham til at indlade sig i Duellen. Blandt de talrige Fremmede, som her vare, fandres ogsaa Oberst Münchhausen. Tordenskjolds Strid med Stael bragtes over Bordet paa Bane, hvor upassende end Stedet dertil var. Viceadmiralen fortalte, at Stael samme Dags Morgen havde ladet ham udfordre, men at han holdt det for unødvendigt, at give ham nogen Erstatning. Af disse Ord maa man slutte, at Stael maa have viist den forrige Dag en saadan Opførsel, at Tordenskjold, der overalt betragtede ham som en falsk Spiller, ansaae det for at være under sin Værdighed, at duellere med ham. Men hele Selskabet raadede vor Helt dog at give Stael nogen Erstatning, efterdi han for Resten var en god Cavaleer. Tordenskjold havde Ondt ved at negte det, thi vanskeligt var det uden Tvivl at bevise, at Stael var ene om Optrækkeriet mod den unge Lehn, da saadanne Spillecomplotters Medlemmer i Almindelighed dele den uretfærdige Gevinst imellem sig. En god Stund vægrede han sig ved at forandre sin Beslutning, men man plagede ham saalænge indtil han omsider indvilligede i, at møde Stael paa et Par Pistoler. Imidlertid vidste Vedkommende uden Tvivl at Viceadmiralen neppe havde sin Lige i at skyde med Pistol, da man ofte havde seet ham skyde en Proppe af en Flaske, uden at skade den, træffe et Es paa et Kort, eller snyde med Kuglen et brændende Lys, der blev holdt i en temmelig Afstand. Nogle gjorde ham derfor den listige Indvending, at med Pistoler gik man hinanden paa Livet, og at denne Duel derimod kun skulde være en Proformafægtning, for at give Oberst Stael nogen Erstatning. Den troskyldige Tordenskjold, der var større Helt end Menneskekjender, lod sig overtale til at antage en Udfordring paa Kaarde, skjøndt han aldeles ingen Færdighed besad i at bruge den og hans Modstander derimod desto større. Man aftalte paa Stedet,

at Oberst Münchhausen skulde være Tordenskjolds og Generaladjutant Sickert Oberst Staels Secundant. Men efter den hannoverske Præmierministers Befaling maatte Duellen ikke finde Sted paa Hannovers Grund og begge Secundanter bestemte derfor, at man skulde mødes paa den hildesheimske Grændse. Ogsaa dette viste, at man indsaae Retfærdigheden af Tordenskjolds Sag og at man, i Tilfælde af at han faldt, som man syntes forud at være temmelig vis paa, i det mindste kunde undskylde sig med, at det var skeet uden for Kongens Lande.

Da Tordenskjold om Aftenen kom hjem, befalede han, at der skulde bestilles Postheste til næste Morgen, efterdi han agtede at tage et Par Mile ud paa Landet. Kammertjener Kold, der mærkede Uraad, spurgte: "skal vi med det samme reise herfra?" "Nei, svarede Tordenskjold, jeg vil kun til Herrenhausen." — Kold, som vidste, at Viceadmiralen nyligen havde været med Kongen paa dette Lystslot, yttrede den ædle Tvivl, som hans Hengivenhed for hans Herre, maatte opvække hos ham; men Tordenskjold svarede kort: "Lad kun Hestene blive bestilte!"

Allerede Klokken 5 næste Morgen indfandt Oberst Münchhausen sig, der overalt tog sig varmt af Sagen og i hvem Viceadmiralen nok neppe havde valgt sig den bedste Secundant. Han spurgte: om Admiralen allerede var opstaaet? Kold svarede nei. Men Tordenskjold, som hørte det, spurgte Kammertjeneren hvo der var? Da han erfarede, at det var Oberst Münchhausen, sagde han: "lad ham komme ind!" Han stod op af Sengen, læste sin Morgenbøn, kom i Slaaprok ud i det yderste Værelse og hilsede paa Münchhausen. "Tænker Hr. Obersten, at vi skal reise derud i Dag, som vi talte om i Aftes?" "Jo, svarede Obersten, det kan vel ikke være anderledes, eftersom det er blevet aftalt i Aftes hos Görtzes, men — tilføjede den Trædske — jeg troer næsten ikke, at Stael vil møde, thi jeg har hørt, at ham, allerede i Nat skal være reist herfra til Hamborg, men Admiralen maa dog gjøre Reisen, for at holde sit Løvte." — Tordenskjold gik ind i sit Værelse og iførte sig sine Klæder. Inderligen bad nu Kold Oberst Münchhausen, at formaae hans Herre til at afstaae fra sit Forsæt, da han vidste forud, at han ikke besad den Koldsindighed kunne at forsvare sig med Kaarde. Obersten forsikkrede den trofaste Tjener, at Stael aldrig vilde møde paa Pladsen, thi han var allerede paa Halvveien til Hamborg. Med saadanne falske Forsikkringer stoppede han Munden paa Kold. Nu traadte Tordenskjold heel paaklædt ud igjen af sin Stue og spurgte: "Ere Posthestene komne?" "Ja, svarede Kold — vil Admiralen ikke have sine Reisepistoler med?" — "Nei," sagde Tordenskjold, og Münchhausen tilføjede "det gjøres sandeligen ikke fornødent, thi det kommer ikke til det!" — Münchhausen svingede sig op paa sin Hest, Tordenskjold satte sig med Kold i en Chaise, og kjørte did hen, hvor han aldrig skulde vende tilbage fra.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Ligesom Kjøbenhavn nyligen mistede sin Commandant saaledes mistede det igjen d. 3die d. M. sin Stadshauptmand, Oberst v. Hallander, Chef for Kjøbenhavns Borgervæbning, R. af D. og D. M. Han opnaaede en Alder af 74 Aar, og var i sin Tid een af de første Bygmestere i Hovedstaden, som er prydet med mange Bygninger, der ere opførte under hans Bestyrelse. Hvorledes Stadshauptmandspostens Forretninger bleve bestridte førend Souverainiteten derom har Redactøren ei Oplysninger ved Haanden. I Brandanordningen af 1653 kaldtes Chefen for Kjøbenhavns borgerlige Militaire: "Stadsens Hopmand." I Stadens Beleiring, nogle faa Aar derefter, blev Frederik Thuresen Stads Oberst, og indlagde sig ved sit Forhold stor Ære. Efter Souverainiteten blev han af Kong Frederik den 3di confirmeret i samme Post, og han bar Kongens Portrait paa Brystet. Hans nærmeste Eftermand var Niels Envoldsen, som havde i Beleiringens Tid været Borgerkapitain, og fik ligesom de øvrige Capitainer, en Guldkjæde med en Medaille til at bære paa Brystet. Ved hans Tiltrædelse i Chargen blev

Navnet forandret til Stadshauptmand. Saaledes beretter Jonge, i hans Kjøbenhavns Beskriv. S. 128, hvor de følgende Stadshauptmænd opregnes, og hvor det er bemærket, at under 17 Jan. 1772 blev Oberst's Rang tillagt denne Post. I Reglementet for Kjøbenhavns Borgervæbning af 1 Juni 1808 er i § 48 bestemt, at Stadshauptmanden rangerer med Oberster af Infanteriet, og i § 50 læser man de ham paaliggende Pligter. Den sidste Stadshauptmand Jonge nævnte var Johan Jørgensen. Blandt hans Eftermænd var Jens Mylius, forhen Brygger. Han blev den 20 Martii 1808 i Naade entlediget, og, som Beviis paa kongl. Naade tillagt sin hidtil havte Gage i Pension, samt forundt Rang med Nr. 16 i Rangforordningens 2den Classe. Tømmermester Hallander, som da var Major og Chef for det borgerlige Artilleriekorps, blev under samme Datum udnævnt til Stadshauptmand og Chef for det borgerlige Infanterie, samt at vedblive som Commandør for det borgerlige Artilleriekorps, hvilket Corps skulde fremdeles staae under Overkommando af den høistkommanderende Officeer for det kongl. Artilleriekorps. (See Coll. Tid. 1808 S. 203.) Ved det i samme Aar udstædte ovennævnte Reglement blev det borgerlige Infanterie og Artillerie i Kjøbenhavn forenede under Stadshauptmandens Commando som Chef, saaledes at Inspektøren over Infanteriet i Sjælland for saavidt Infanteriet vedkommer og Chefen eller den høistkommanderende Officeer for det kongl. Artillerie saavidt Artilleriet vedkommer have Inspektions Forretninger. (§ 24).

Den kongelige Direktion for Døvstumme Institutet her i Staden har til Cancelliet indsendt Beretning om Institutets Tilstand for Aaret 1827, hvoraf det væsentligste Indhold er følgende: Institutets betydelige Udvidelse i Aaret 1825 fra 70 til 93 Pladser viiste sig allerede i 1826 utilstrækkelig for et Antal Børn, som efter Alderen burde optages. Der blev altsaa gjort Udveie til 11 nye Pladser, saa at der haves i alt 104 Pladser, nemlig 71 Drengepladser, hvoraf de 68 vare besatte, og de 3 forbeholdne Børn, der ventedes at indkomme,

og 33 Pigepladser, som alle vare besatte. Saaledes var ved Udgangen af Aaret 1827 Antallet af Eleverne i Stiftelsen 101; foruden at 5 Døvstumme, uden for Boligen, mødte der med Adgang til Underviisningen. Fornødne Udvidelser ere og skete i Skoleværelserne, Beklædningskamret, o. s. v. Ved Bespisningen er især med Hensyn paa den næsten almindelige Disposition hos Døvstumme til Kjertelsyge gjort Forsøg siden 1 Apr. 1827 med at afskaffe enkelte Spiser, som rimeligen kunde nære saadan sygelig Disposition, og saaledes er paa de to Dage om Ugen, paa hvilke før blev givet Ærter med Flæsk, og Kaal med Flæsk, i dets Sted givet Kjød- eller Grynsuppe med fersk Kjød, og Kjertelsygen har siden, uagtet et større Antal af Børn, yttret sig hos færre og mindre ondartet; Dog tilskriver Direktionen ogsaa de idelige Søbade Sygdommens Aftagelse. I Stiftelsens Haandarbeidsskoler spindes Garn til Stiftelsens hele Forbrug af Strømper, Hørgarn til Lærred, fint Uldgarn til Hvergarn; der strikkes det hele Forbrug af Strømper, syes hele Forbruget af Linned, Kjoler, Forklæder og Lommetørklæder til Pigerne; og der udbedres alt nødvendigt af Pigernes hele Beklædning og af hele Institutets Linned og Strømper. I et Væverværksted, et Skomager- og et Skræderværksted gives ei allene, ved ansatte døvstumme Lærere, Underviisning i bemelte Arbejder, men der virkes og forarbeides hvad Institutet behøver af Klædnings Artikler, saaledes forarbeides ogsaa i Skomagerværkstedet de fornødne Kasketter. Desuden drives ved Institutet Paparbeide, bestaaende af Skriverbøgers Indbindning, Paaklining af Tabeller, og Forfærdigelse af Perspektivkasser, hvortil Kobberstykkerne illumineres af Eleverne, hvilket giver nogen Indtægt for Stiftelsen. End videre Drejning, som foretages af enkelte Drenge i Fritimerne, og Straafletning, hvori nogle af Eleverne have opnaaet megen Færdighed, men hvis Hensigt, da Arbeidet ifølge Stiftelsens Indretning og Bestemmelse ikke kan drives i det store, allene er at aabne Udsigt til en Erhvervelseskilde i Fremtiden for Enkelte af de afgaaende Elever. Gymnastiken drives med megen Lyst og god Fremgang af Drengene; og Svømmeøvelserne

ytre især en velgjørende Indflydelse paa Drengenes Sundhed.

(Fortsættes.)

Den Veirspaadom, man nyligen læste i Skilderiet, er hidtil virkeligen gaaet i Opfyldelse. Naar man ikke vidste, at vi i Dag have første Paaskedag, saa skulde man, hvis man blot vilde rette sig efter Følelsen, troe, at vi skrive den 1ste November. Man har Sneefog, og Iis ligger paa Gaden. For Eftertidens Skyld fortjener Sligt at optegnes, thi der gives ikke mange, der have oplevet en saa kold Paaske, og Forfatteren af det gamle Digt den grønne April vilde falde i Forundring naar han saae denne hvide April.

Iblandt de mange Reisende Videnskabsmænd der have besøgt Island og udgivet Reise-Jagttagelser, og Resultater af deres videnskabelige Undersøgelser er Med. Doct. Thienemann; hvis Reise i Fjor udkom. "Fra Ungdommen af, siger han i sin Fortale, besjelet med en inderlig Kjerlighed til Naturhistorien, valgte Forfatteren af denne Reise, efterat have levet fem lykkelige Aar i Skoleanstalten Pforta, Medicinens Studium, som det der meest passede sig med hans Tilbøielighed, og han beskæftigede sig i 8 Aar i Leipzig med de medicinske Videnskabers theoretiske og praktiske Dele, uden dog at kunne undertrykke den herskende Hengivenhed for Naturvidenskaberne; men for hvilke vist nok Ansættelserne ere faa, og kunne naturligvis kun tildeles dem, der have lagt offentlige Beviser for Dagen paa deres Duelighed i Faget. Hertil vælge nu mange Udarbeidelsen af en Haandbog i Naturhistorien, Andre monografiske Afhandlinger. Forfatteren foretrak at gjøre en Reise, paa hvilken han kunde samle Materialier til et Værk, der kunde gotgjøre hans Kald til naturvidenskabelige Forretninger. Samlinger ere uomgjængelig nødvendige til Naturhistoriens Studium, overalt har man følt Trangen dertil, og næsten alle Universiteter ere i nyere Tider blevne forsynede med saadanne Samlinger. Da det leipzigske Universitet, i det ringeste i Zoologien, næsten endnu intet besidder, saa havde Forfatteren, som en ubemidlet Samler, ogsaa søgt at forskaffe sig de mekaniske Færdigheder, som ere fornødne til Erhvervelsen og Fremstillingen af zoologiske Gjenstande, og allerede førend sin Reise sammenbragt, ved egen Samling, et temmeligt Antal af Pattedyr og Fugle. Han valgte nu til Maal for sin Reise en Egn som i de nyere Tider, da alle ellers ile til det pragtfuldere Syd, er bleven lidet besøgt af Naturforskere, hvor han vilde gjøre flittige Samlinger, og derved nærme sig sit Maal. Island blev bestemt til hans Reises Endepunkt, hvilken Øe, fuld af Naturmærkværdigheder, byder Forskere og Samlere en rig Mark. En ældre Broder forstrakte ham med den fornødne Sum til Reisen, og i daværende Student, siden Doct. i Medicin og Chirurgie ved Sygehuset i Hamburg, Hr. Gust. Günther, fandt han en forønsket Rejsefælle. I Juni 1820 forlode de Leipzig, kom 16 Juni til Kjøbenhavn, og afseilede derfra 5 Juli. Paa Reisen til Island kom de til at opholde sig nogen Tid paa Norges Sydkyst, især i Arendal, og fik der i Mineralogie og Botanik et rigt Udbytte. De kom endeligen til Island, hvor de fra 7 Sept. 1820 til 23 Sept. 1821 opholdt dem, og bereiste de trediedele af Øen i forskjellige Retninger. Efter deres Tilbagekomst til Kjøbenhavn gjorde Forfatteren en Udflugt til Lund, og kom endeligen d. 26 Dec. 1821 tilbage til Leipzig. En anden Naturforsker, vor for Videnskaberne nylig ved Døden for tidlig bortrevne Zoolog Faber, som i to Aar opholdt sig paa Island, havde bereist de vestlige Kyster af Landet, hvor vore tyske Reisende ikke kom. Han vendte ogsaa i Efteraaret 1821 tilbage, ligesom den naturkyndige Doct. Mørch samme Sommer havde besøgt Øen som Botaniker. Reisebeskrivelsen indeholder nogle Optegnelser om de naturhistoriske Samlinger i Kjøbenhavn, og de Forfatteren af vore Videnskabsmænd viiste Opmærksomheder. Skriftets Titel er følgende: Reise im Norden Europa's, vorzüglich in Island, in den Jahren 1820 bis 1821 angestellt von F. A. L. Thienemann. Med. Dct., zweiten Inspector des köngl. Sächsischen Naturalienkabinets ꝛc. und G. B. Günther, M. Dct. Beschrieben von ersterm. Mit 5 kolor. u. schwarzen

Abbildungen auch I Landcharte. Leipz. 1827 XIV u. 410 S. gr. 8. Kortet er over Island, og derved det Gliemanske lagt til Grund.

Odense den 4 April. Igaar og idag have vi igjen fuldkommen Vinter. Paa de Steder, som Solen ikke beskinner, er Jorden stivfrossen og inat vare de fleste Vinduer belagte med Iis. Man har Grund til at befrygte, at denne Afvexling af Veirliget vil afgive mange Koldfebere, der alt temmelig i dette Foraar have begyndt at udbrede sig. Det var altsaa Vinterens femte Akt; Epilogen ville vi gjerne skænke den!

Blandede Efterretninger.

Den rige Banquier Lafittes Datter er bleven gift med en Søn af Marschal Ney, Fyrste af Moskwa. Formælingen blev festligholdt med en sjelden Pragt. De Indbudnes Tal beløb sig til 2000, hvoriblandt over 1000 Fruentimmer straalede i deres Skjønheds hele Glands. Ballet var indrettet i det lafitteske Hotels Gaard. Forend Ballet var Concert, hvor Dem. Sontag, Mad. Pisaroni, Mad. Garcia og andre lode sig høre. Orchestret anførtes af Rossini. Bruden, som ansees for den rigeste Arving i Paris, thi hendes Fader skal eie 80 Mill. Fr. (over 26 Mill. r. S.) havde en Psalmebog, der kostede 30,000 Fr. (10,000 Rd. r. S). Den er besat med kostbare Perler og Diamanter. Foruden den store Diamant paa Laasen dannes de Nygiftes Navnetræk af Juveler.

Strøetanker.

(Meddeelte af S—p.)

62.

Det er noget høist underligt med den Svaghed, som næsten alle Fruentimre have tilfælles med mange Mænd, at de, paa det omhyggeligste, skjule deres Alder. Mon det ikke er en stiltiende

Tilstaaelse om den slette Brug de have gjort af deres Tid? Og skulde man saa ugjerne kaste et Blik paa det Forbigangne, dersom man havde anvendt sin Tid paa at fuldkomme sine Sæder og sin Characteer. Hos Fruentimrene er denne Daarlighed saameget latterligere, som man dog ikke troe dem paa deres Ord, da deres Yndigheders Aftagelse stedse tydeligere og tydeligere modsige dem.

63.

De Retskafnes Bifald bør vi ene tragte efter; ja vi bør ikke engang søge at blive en Fjende qvit, som vi have forskaffet os ved at handle ret og pligtmæssigt.

64.

Hos vore Forfædre sad Bonden — efter nærværende Talebrug Proprietairen — den lange Vinteraften og snart skjemtede, snart talede alvorligt og lærerigt med sine Tyende ved Borgerstuebordet; og, som Bonden levede, levede Jarlen og Kongen. Først efter at man havde faaet Ovne i Husene, omtrent ved Enden af det II Sec., kunde Stænderne, i Omgang, fjerne sig fra hinanden, der forhen havde maattet sidde sammen i den lange Sal, hvor Ilden brændte midt paa Gulvet. Hvormeget dette fortrolige Samliv maatte bidrage til indbyrdes Hengivenhed imellem Herre og Tjener, samt hvor fordeelagtigt det maatte virke paa Sædelighed og Aandsdannelse, behøver neppe Beviis.

65.

1806 var Oplysningen paa Lyøe — under Fyhns Stift — af den Beskaffenhed, at Beboerne indstævnede deres Rotter og Muus til Holstenhuus's Birketing; Stævningen blev virkeligen af Vedkommende lovligen forkyndt. S. Det Kongl. D. Landhuusholdn. Selsk. Skrifter, ny Samling, 2det B. 1ste H. Kjøbenh. 1810.

66.

Des er indlysende, at Menneskets moralske Dannelse, ligesaalidet som den Videnskabelige, kan fuldendes paa Studerekammeret. Til at bestaae i Livets Kamp, udfordres ikke alene Kundskab om hvad der er Pligt og Ret; men ogsaa

Færdighed i at udøve og anvende denne Kundskab paa de særegne Tilfælde, som frembyde sig i Livet. Man maa derfor ikke betragte Samlivet med flere Mennesker af forskjellig Alder, Stand og øvrige Vilkaar, som noget byrdefuldt; men snarere som en praktisk Underviisnings-Anstalt, der, benyttet med Lærvillighed og Klogskab, lover uskatteerlige Fordele. Vistnok undgaaer den folkeskye og eensomme Yngling, som lever Dag ud og Dag ind paa sit stille Kammer imellem sine Bøger, mange Fristelser, for hvilke hans muntrere Kammerater, som deeltage i Selskabslivet, udsætte sig; men han maa ogsaa undvære de Erfaringer, som disse erhverve sig; Erfaringer, som ere hartad uundværlige, og som han kjøber fordyrt, naar de betales, enten med Sæddernes Uskyldighed, eller med den Tid, Studeringerne gjøre Fordring paa. De Lærde ere kun saare faa, som hele deres Levetid kunne indskrænke sig til Studerekamret og deres Familiеs snevre Kreds; de Allerfleste skulle leve i Verden, de bør altsaa itide, lidt efter lidt, lære at kjende den. Hvorledes vilde de ellers kunne virke paa den, end sige beherske den. Subjicere sibi res, non se rebus, det er Hovedsagen.

67.

Der gives ligesaavel en literær som en civil Adel, og hiin kan, ligesom denne, virke kraftigen paa de vordende Slægter, saalænge den bevarer sin kraftige Aand ufordærvet. Hvad betyder det ei, at stamme ned fra en Ole Worm eller Thomas Bartholin? Mon ikke det samme, som at være udsprungen fra en Johan Bartram eller Niels Juul? —

68.

"Hvorfra gaaer den rette Vei til Himmerig? Gaaer den fra Wittenberg eller fra Genf? Fra Zürick eller fra Dordrecht? Fra Hernhut eller fra Pensylvanien? Fra Prindsensgade paa Christianshavn eller fra Kronprindsessegaden i Kjøbenhavn?" Fra alle disse Steder gaaer den rette Vei, min Broder! ja selv fra Jerusalem og Stambul, naar Du har fast Villie til at finde den.

69.

Det bedste Middel til at faae en god Dogmatik, vilde udentvivl være, at brænde alle Dogmatiker, ligefra Pauli Samosatini til P. E. Müllers, og saa — efter 50 Aars Forløb — af Luthers og Melancthons Skrifter, at danne en Ny. Melancthon fandt, i Brevet til de Romere, næsten alle christelige Dogmata, og, ved ofte at holde Forelæsninger over dette Brev, blev han foranlediget til at skrive sine "Loci theologici," en Bog som, desværre! er ubekjendt for de fleste nyere Theologer; men Pligt er det at tilraabe disse: Locos hosce theologicos, nocturna versate manu, versate diurna! De ere paa ny udgivne af Prof. August i Bonn. 1821.

Kjøbenhavns Børs, d. 8 April 1828.

Hamburg 2 M. —		à
à vista 218		
Species 220		
Specier solgtes til 13 Rbmk. $3\frac{1}{4}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	156	— Rbd. Sedl
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$50\frac{1}{2}$	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$82\frac{1}{2}$	$82\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	76	— i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	$102\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	$112\frac{1}{4}$	$112\frac{3}{4}$ Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	98	$98\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco.
4 pC. Dito nye	—	— i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	$57\frac{1}{4}$	$57\frac{1}{2}$ L. Sterl.

Rettelse.

I Nr. 28, S. 437 L. 17 nedenfra, Beleau l. Bülow.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 30.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 12 April 1828.

Peter Tordenskjold,

en fædrenelandsk Novelle.

XII.

Oberst Münchhausen red et godt Stykke i Forveien, uden Tvivl, for bestandigen at have Chaisen i Sigte. Mueligen troede han, at Tordenskjold kunde tage en anden Vei, reise til Berlin og undflye Snaren. Han skjøttede ikke heller om, at kjøre i en Vogn med Viceadmiralen, thi han vilde ugjerne indlade sig i nogen videre Samtale angaaende den ubehagelige Gjenstand, da han den hele Tid nok mærkede, at Tordenskjold vilde heller duellere med Pistoler, end med Kaarde, og det netop var med det sidste Slags Vaaben, han skulde og kunde fælde.

Efterat Tordenskjold var kjørt to Mile, kom man til en Bom med en Laas for: Grændseskjællet mellem Churfyrstendømmet Hannover og Bispedømmet Hildesheim. Den blev aabnet, og man kjørte videre. Da man var kommen en Fjerdingvei ind paa den hildesheimske Grund, red Münchhausen noget stærkt til, vendte derpaa om igjen og sagde til Viceadmiralen: "nu er Stael paa Pladsen!" Tordenskjold, som det fortrød, at have modtaget Udfordringen paa Kaarde, svarede: "det var ilde, jeg ikke lod tage mine Pistoler med, at jeg kunde have gjort Ende paa ham!" — "I kan jo blot give ham et lidet Stød, sagde Münchhausen, saa har det en Ende. Stael er en tyk og incommode Mand. Det har derfor ingen Fare." — Det synes som Tordenskjold, lige indtil det sidste Øjeblik, lod sig bedaare af Münchhausens falske Ord. Denne Lettroenhed var vel overenstemmede med hans godmodige Characteer, men uoverlagt var det altid, at indlade sig i Kamp med en Modstander, hvis Kræfter, han ikke kjendte, paa et Vaaben, som han følte sig selv ikke stærk nok til at bruge, og at vælge en Secundant, om hvis redelige Sindelav, han ikke i Forveien var overbevist. Hurtigt sprang Tordenskjold ud af Vognen og ligesaa hurtigt Münchhausen ned af Hesten. De gik lidt til Side og talte sammen. Nu raaber Viceadmiralen til Kold: "Fly Obersten min Kaarde, thi han skal være min Secundant!" — "Det er bedst, at Admiralen tager min Kaarde, svarede Kammertjeneren, thi hans egen er saa ganske liden og tjener ikke til at slaaes. — "Nei, den er ham for svær," udbrød Münchhausen, tog derpaa Kolds Kaarde og lod sin egen sidde ved Siden. — Det synes som Tordenskjold ved denne Leilighed var saa opbragt, at Lidenskaben ganske havde bemægtiget sig hans Fornuft; thi om han end havde været nok saa uøvet en Fægter, saa burde han dog have ladet Kaardene maales, førend han indlod sig i en Fægtning paa Liv og Død. Man skulde næsten troe, at han ikke havde mindste Begreb om Fægtekon-

sten, efterdi han med en lille Gallanteriekaarde meente at kunne modsætte sig Staels lange svenske Kaarde. Münchhausen gaaer nu hen til Stael og taler med ham. Derpaa nærmer Stael sig Tordenskjold saa meget, at de kunde hilse hinanden. Münchhausen siger til ham, "at Oberst Stael lader bede, at Admiralen vil avancere lidt ud paa den grønne og slette Plads. Obersten vil da møde og de ville da allene gjøre det af." — Tilskuerne maatte trække sig et Stykke tilbage; men Kold, fuld af Angst for sin Herres Skjebne, blev imidlertid staaende hos denne; thi han saae i hvilke Hænder Tordenskjold befandt sig, og han var selv en god Fægter og en haandfast Mand. Men Stael raabte til Münchhausen: "tilbage med Admiralens Tjener!" Tordenskjold, som Æren var kjerere end Livet, siger nu paa Dansk til Kold: "Du skal gaae tilbage, thi jeg vil ingen Spot have." Münchhausen, som ikke forstod Dansk, spørger Kammertjeneren: hvad Tordenskjold havde sagt, men Kold, som nok bedre end hans Herre kunde læse i Secundantens Ansigt hvad der boede i ham, giver ham intet Svar. Med Magt maa han trække den trofaste Tjener ved den ene Arm tilbage; en Anden tager ham fat i den anden Arm, og nu holde de ham begge fast, indtil det afgjørende Øjeblik er forbi.

Ved det første Udfald, Stael gjør, anlægger han sin Kaarde for en Ters. Tordenskjold afparerer den godt, men da han vil anbringe Stael et Stød er han for hastig. Denne lader ham en stiv Arm, gjør i det samme tillige et Udfald paa ham, og Tordenskjold kommer sin Modstanders Klinge saa nær, at den gaaer ind under hans høire Arm i en Qvart, derpaa bag Skuldren ud igjen, i det Stael trækker den tilbage igjen i en Ters. Endnu bliver Helten staaende paa sine Fødder, ret som om han vilde sige: "dræbe, ikke fælde, kan min Fjende mig!"

Afmægtig raaber han nu paa Kold, som man ikke vil slippe, førend Stael er kommen paa sin Hest. Da først kan Kold løbe hen til sin Herre, som falder tilbage. Han maa lade den Døende ligge tvers over sig. Blodet strømmer ud af Saaret under Armen og efter tre til fire Minuter opgiver Tordenskjold Aanden i sin brave Tjeners Arm.

Bedækket af sin Herres dyrebare Blod reiser den stakkels Kold sig op af Marken. Med Fortvivlelsens Træk i sit Ansigt seer han sig omkring og venter, at nogen af de tilstedeværende Folk vil komme ham til Hjelp. Men alle ere forsvundne; nogle til Hest, andre til Vogns. Han staaer her ganske ene med den faldne Helt paa en fremmed og ubekjendt Bund. I sin Bedrøvelse gaaer han op ad Bakken, hvor Chaisen holder bag et Gjærde. Han erfarer nu af den lille Dreng, der tjente som Løber, at Oberst Münchhausen havde slængt hans Kaarde hen ved Vognen og var med en stor Deel Andre, som fulgte ham, i største Hast vendt tilbage; men Stael havde han ikke seet.

Kold fik nu det blodige Liig lagt i Chaisen, for at kjøre det tilbage til Hannover. Men da han kom til Bommen, stode der to Karle, som spurgte: "hvad han havde i Vognen?" Da han svarede: "et dødt Menneske," erklærede de, at han ikke maatte komme med dette ind paa de hannoverske Grændser, efterdi Duellen ikke var forefalden der. Man maa altsaa i Forveien have været belavet paa Tordenskjolds Død. Kold maatte nu bede Verten om, i det nærmeste Gjæstgiversted, at lægge Liget ind hos ham. Han fik ogsaa overladt et Kammer, hvor nogle Fruentimmer hjalp ham at aftørre Blodet baade paa sig selv og Liget. Han skrev strax til den danske Legationssecretair i Hannover og bad ham komme derud. Han kom den anden Dag og foranstaltede, at det døde Legeme blev lagt i en Kiste og siden balsameret.

Neppe erfarede Kong Frederik, at Tordenskjold havde havt en Trætte i Hannover, førend han afsendte en Laquai som Coureer, til Viceadmiralen med den Befaling, strax naar denne kom ham til Hænde, at forføje sig tilbage til Danmark. Men allerede ved sin Ankomst til Beltet mødte ham det Sørgebudskab, at Tordenskjold var falden i en Duel. Hvilket Indtryk denne Tidende maatte gjøre i Hovedstaden og paa Kongen er let at indsee. — Paa den samme Toldbod, hvor Mennesker i Tusindtal et Aar i Forveien havde modtaget med Jubel den seierrige Søhelt, i sin Alders og sin Lykkes Blomster, skulde man nu modtage hans Liig i en sort Fyrrekiste.

Digtere, endog Udlændinger, istemte Sørgeqvad, og den store Holberg skrev i det latinske Sprog et lidet Digt til hans Amindelse.

I Sverrig selv gjorde Tordenskjolds Død et vel fra hiint forskjelligt, men dog ikke mindre stærkt Indtryk. Den Mand, som havde tilføjet dette Rige, under Krigen større Skade end en heel Flaade; hvis Erobringer havde lagt saa megen Vægt i Fredsslutningens Vægtskaal; hvis Navn de svenske Qvinder brugte til at skræmme Børn, var man nu bleven af med paa en saa let Maade. Den Kraft, som ikke Hære i ti Aar kunde beseire, blev tilintergjort i et Øjeblik ved det listige Brug af en eneste svensk Kaarde. Landgreven af Hessen, der havde selv været tilstede, da Striden mellem Stael og Tordenskjold begyndte, forfattede en Efterretning om hvad der var forefaldet, som, efter svenske Skribenters Forsikkring, skal være til Fordeel for Tordenskjolds Banemand. Grev Taube sendte denne Relation til Sverrig, hvor Afskrifter deraf gjemtes i den Staelske Familie.

Den Tilfredshed, som sædvanligen bliver en reen og skyldfri Samvittighed til Deel faldt ikke og kunde ikke falde i Staels Lod. Da han fem Aar efter sin Blodsgjerning (1725) var i Besøg hos sine fornemme Slægtninger paa Ofvids=Kloster i Sverrig, saae han sygelig ud og ti Aar derefter (1730) døde han af Slag. Generaladjutant Sickert blev syg to Aar derefter (1722) og maatte, som vi allerede forhen har anført, fordi han selv angav sig som Kongemorder, erklæres for afsindig i Sverrig, men døde i den største Fattigdom, trængende til Venners Understøttelse, i Frankrig. Den ærlige, sin Herre indtil Døden hengivne, Christian Kold blev derimod, af sin Konge udnævnt til Herredsfoged, i Fjends= og Nørlings Herred, og kunde endnu tre og halvtredsinstyve Aar efter Tordenskjolds Død (1773), som agtet Embedsmand og karsk Olding, meddele vor Hells Biograph Efterretninger om hans ulykkelige Endeligt. — Mange kunde maaskee ansee det for mere end blot Tilfælde, at Oberst Stael netop kom til Hannover paa samme Tid, som Tordenskjold; at han netop var buden til Gjæst paa samme Sted, som han; at netop den svenske Feldtmarskal, Baron A. Taube med den svenske Generaladjutant Sickert ogsaa indfandt sig i det uheldige Selskab. Men Staels Ankomst til Hannover havde, som man i det mindste i Sverrig paastod, ene til Hensigt, at afgjøre en Handel mellem Kongen og det königsmarkske Bo angaaende Amtet Bederkese i Bremen. Det er vist, at ofte Tilfældigheder kunne synes saa planmæssige, at man har Møje ved at skille dem ved vel anlagte Intriger. Men om man tvivlede paa, at Optrinene med den unge Lehn i Hamborg og med Tordenskjold i Hannover vare mere end blotte Tilfælde, saa havde man dog i Tingenes besynderlige Sammenstøden nogen Grund til sin Tvivl.

Tordenskjolds Minde levede i det danske Folks Erindring og de Umyndige vidste at tale om hans Bedrifter. Men hans jordiske Levninger vedbleve at staae ubemærkede i en sort Fyrrekiste i samme Capel, hvor Niels Juuls Grav prunker med et Marmormausoleum. Endeligen, efter halvfjerdsindstyve Aars Forløb, faldt Fyrrekisten sammen og den Udødeliges Levninger vare endnu saa uforandrede, at man tydeligen kunde gjenkjende hans Ansigtstræk. Han blev vel offentligen sat til Skue i adskillige Uger, og næsten hele Kjøbenhavns Befolkning strømmede hen til Holmens Kirke, for at see den beundrede Helt; men han fik kun en ny Fyrrekiste, intet Monument. Først under Kong Frederik den Sjettes Regjering, da Kisten ligesom for at paaminde Efterverdenen om sin Pligt, atter gik itu, fik Peter Tordenskjold (1819) et ham værdigt Monument. Det er en Sarcophag af fiint, sort Marmor, hvori Kisten staaer. Foden er af graat Marmor, og paa hvert Hjørne er anbragt et ægte forgyldt Løvehoved. Paa den ene Side læses med gyldne Bogstaver: Föd XXVIII Oct. MDCCXCI. Död XX Nov. MDCCXX. Paa Fordelen:

Dünekillen.
Marstrand.
Elfsborg.

Paa den anden Side Tordenskjolds Vaaben. Paa Væggen bag Sarcophagen er anbragt en høi Marmorplade med Heltens veltrufne Por=

trait i hvidt Marmor. Neden under læses med gyldne Bogstaver:

Helten
Peter Tordenskjold,
Vice-Admiral.
Ham nævnde hans
Konge med Hæder
Hans Medborgere
Med Glæde
Hans Fiender med Skræk
Danmarks Aarböger
Bevare hans Daad.
Frederik den Siette
Satte ham dette Minde.

Critisk Anmærkning. Striden imellem Tordenskjold og Stael og de dermed forbundne Omstændigheder vil man her finde noget anderledes fortalt end i de hidtil paa Dansk trykte Skrifter angaaende vor Helt. Jeg skylder Læseren i den Henseende nogle nærmere Oplysninger. Tycho de Hofman udgav 1746 et Anhang til sine **Portraits historiques des hommes illustres de Dannemark** og deri findes ogsaa **Memoires du Viceamiral du Tordenskjold.** 1747—50 udgav C. P Rothe Tordenskjolds Liv og Levnet i 3 Dele, 4to. Begge synes at have øst Efterretningerne om Heltens Trætte med Stael af mundtlige Meddelelser, da ingen af dem nævner nogen trykt eller skreven Kilde. 1772—73 udkom et andet og forbedret Oplag af Rothes Værk og 1777—79 en forøget og forbedret dansk Oversættelse af det Hofmanske. Hvad Striden mellem Tordenskjold og Stael angaaer, da lod man sig i denne Oversættelse nøie med at bemærke de fra Rothe afvegne Steder efter denne Forfatters Værk. Men hvor let baade Hofman og Rothe have taget sig den hele Sag, sees deraf, at hos begge Navnene paa de handlende Personer er ganske forqvaklede F. Ex. hos Rothe og tildeels hos Hofman Beleau, Stahl, Hadone, Sicter Mynnichhausen istedet for Bülow, Stael, Haldone, Sickert (paa Fransk Siquier.) Hverken Rothe, som udgav et andet, forandret Oplag af sit Værk eller Oversætteren af det Hofmanske, som uden Tvivl blev gjennemseet af den bekjendte Literatus B. C. Sandvig, da de tilføiede ser Biographier ere af ham, har kjendt J. Corylanders allerede i Svenske Mercurius, 1764, aftrykte Anmärkningar ved Kongl. Danska Vice-Amiralens Pet. Tordenskjold Lefverne (indført: i Stora och namnkunniga Människors Lefvernes-Beskrifningars och Characterers, 1 D. 1755) hvis Forfatter har øst af Hofman og Rothe. Disse Anmærkninger, der vare Corylander meddeelte af en fornem Herre, ere vel ikke skrevne uden Partiskhed for Stael og hans Tilhængere, men give dog den grandskende Historieskriver megen Oplysning. Man erfarer deraf ikke allene Personernes rigtige Navne, men tillige, at der i Huset, hvor Slangen forevistes, ikke som det hos Hofman og Rothe hedde, holdtes Spil; at Slangen aldeles ikke tilhørte Stael, men een af hans Slægtninger; at han ikke døde 1742, men 1730, og ikke i Haag, men i Stralsund; at han ikke, som Hofman beretter, var en Svensk, men en Liflænder. — Rothe siger nok, at han har lagt Christian Kolds egenhændige Beretning til Grund, men denne kan dog kun være af Vægt, hvor Talen er om Duellen selv, som han var Øienvidne til. Det, som derimod forefaldt hos General Bülow og Kammerpræsident Görtz, kunde han, som Kammertjener, umuligen meddele andre Efterretninger om, end dem, han havde efter Andres Fortælling. I det Hele betragtet er Rothes Værk udarbeidet uden Smag og uden Critik. Hofman besad vel begge Dele i højere Grad end han, men forraader dog ingen store Indsigter i den nyere Historie, naar han f. Ex. T. 3 S. 203 siger at Georg den Første tillige var Churfyrste af Brandenburg!! Rothes Beretninger ere stundom selvmodsigende. For kun at nævne et eneste Beviis T. 3 S. 265, nederst, af Tordenskjolds Levnet lader han Stael svare Tordenskjold, "det var en Skurk," som talte saadanne og næste Side lader han først Tordenskjold bliver paa det yderste opbragt over det Udtryk "gemeen Matros." Sandeligen, naar nogen i et offentligt Selskab erklærer en Viceadmiral for en Skurk, saa har han vel dog langt mere Aarsag til at blive "paa det yderste" opbragt, end naar man kalder ham "en gemeen Matros."

Forfatteren af nærværende Novelle haaber at det ikke vil læses uden Deeltagelse af dem, der interessere sig for saadanne Gjenstande. Kjendere af den Tids Historie ville finde, at man selv i Fictionerne ikke har tabt den historiske Sandhed af Sigte, i det mindste ikke i Henseende til virkelige Characterer og herskende Sæder.

De urettede Trykfeil vil Læseren behageligst undskylde, da de næsten ere uundgaaelige hvor kan een Correctur kun læses.

Anvendelsen af mit Aar.

(Mercure de France.)

Jeg hører ikke til Dem, som sige: det er det Samme — et Aar er forløbet. Tiden er Stoffet, hvoraf Livet er gjort, siger Benjamin Franklin, og jeg frygter for Kulden, naar jeg seer, at enhver Dag slider paa min Kappe. Det er ikke nok, at lægge Albuerne paa Bordet, tælle Timerne paa Klokken og klage over Tidens hurtige Løb. Den Philosophie vilde være altfor let. Engang i mit Liv maa jeg dog gjøre Regnskab for Anvendelsen af mit Aar. Allerede i tredive Aar har jeg givet mig Blanquetter. Hvad har jeg da udrettet i dette Naadsensaar? Nu, hvad kunde jeg vel have udrettet? Stræbe efter at spille en politisk Rolle? Jo dertil vilde jeg have valgt et kjønt Aar. Der gives vel ingen ussel, menneskelig Forudsigelse, som Begivenhederne ikke have gjort til Løgn. Tiden har mistet sine Vinger, nu drives den af en Dampmaskine. Amerika havde allerede sat mig i Forbauselse med sit Kongedømme, sit Keiserrige, sin Republik, som fulgte hverandre ligesom i en Trylleløgte; det er et levende Udtog af den romerske Historie. Nu gaaer Alting endnu hurtigere. Havde Skaberen forudseet en saadan Anvendelse af Tiden, vilde han have indskrænket det menneskelige Liv til sex Maaneder. Spille en Rolle — gode Gud! hvortil vilde det have bragt mig? Jo større min Andeel i Budgettet havde været, desto mere maatte jeg frygte for den skrækkelige Februar-Maaneds Nærmelse. Jeg vilde have indrettet mit Huus paa en prægtig Fod, og nu maatte jeg tænke paa at pakke ind og fortrække. En Equipage er unyttig, naar man ikke har Podagra, det er vel sandt; men naar jeg i et heelt Aar har havt Heste og Vogn, saa vilde maaskee Podagraen netop vente paa det Øieblik til at snappe mig, da jeg ikke havde

dem længer. En stor Mængde Tjenere er ikke nødvendig, det tilstaaer jeg; men naar jeg engang havde vænnet mig dertil, vilde een Tjener mindre foraarsage en Tomhed omkring mig, hvorved Huset vilde forekomme mig sørgeligt. Jeg taler ikke om Anger, om Skamfuldhed, fordi jeg ikke lider disse Talemaader. Bestemt har jeg gjort meget vel i, at jeg ikke kastede mig ind paa den politiske Løbebane.

Men Literaturen da? Et dødt Sprog forstaaer Publikum ikke mere. Der gives nu to meget forskjellige Classer af Literatorer, de gamle og de unge. Keiserrigets Literatur, som i ti Aar sad paa Kanonlavetterne, og som endnu ikke rigtig kan taale den nye Luft, som den indaander, er i Besiddelse af alle Poster. Den holder tusinde Roesbasuner i Hænderne og støder kun med et ganske lidet Pust i for Alt, som er ungt, fordi den vilde døe paa Grændsestenen, hvor den aandeløs har sat sig. Istedet for at møde Fienden med forenet Kraft, ere de Unge blevne uenige om Maaden, hvorpaa man hurtigst kommer til Maalet. Dette kalder man det Classiske og det Romantiske. Ethvert Aarhundrede har sin Orm. Vor stakkels Generation bliver trættere og trættere; den udkrammer en Mængde Ideer, men de gamle holde fast; naar disse forlade Pladsen, ville de Unge, som endnu ere Børn, fylde den op, og vor kloge Generation forsvinder med graae Haar, uden at der tales om den, undtagen paa Dødslisterne. Fordi nu dette maatte blive min Lod, har jeg gjort vel i, strax fra Begyndelsen at forsage den, og ikke at kives om det Classiske og Romantiske. Jeg har ingen Tillid til store Mænd, som ikke gjøre andet end Papirstreger, og Aarhundredet ynder kun Lapper af Papir. Jeg har havt mere Forstand end De alle tilsammen, mine Herrer: jeg har tiet.

End om jeg var bleven Fabrikant! — Industrien er en herlig Sag. Den oversvømmer Alt — den bringer Europa i Feberruus. Kanoner ere et forslidt Middel; den dyriske Kraft er kun et tomt Ord endnu; Aarhundredet vil absolut ikke længer lugte Krudt. Skulde der nogen Tid opstaae Strid imellem to Nationer, saa ville de begge frembringe smukke Prøver af

Klæde, Linned og Silke. Den, som er dueligst i Manufactur, vinder Processen. Saaledes var det i Ridderskabets Tid; naar to Helte mødte hinanden, indpressede i Jern, saa faldt Seiren til den, hvis Vaaben vare hærdede bedst. Hr. Lepage havde skabt Rolander i Dusinviis? Hvorfor er jeg nu ikke bleven Manufacturist? Det skal jeg sige dem: jeg er svagelig og frygter for at skaffe mig Fiender. Jeg har hørt Folk skrige over, at man producerer for meget. Jeg frygtede, at blive anseet for Revolutionair, og jeg har en Proces ved Statsraadet. Jeg har henlevet mit Aar med Armene overkors, som en fredelig og nyttig Borger. Jeg har fortæret næsten ligesaa meget som en General-Directeur; jeg har ikke produceret mere end han, men jeg har kostet langt mindre.

Og Landet? Ja Landlivet, det er min Drøm! Jeg har altid holdt meget af Buffon paa hans Gods Monbars, i Tressekjole, fornøiende sig med at — forene spanske Hingster med normanske Hopper og indbydende Omegnens Borgboerske til at beundre Naturen. Men ulykkeligviis gjorde jeg en Reise til Italien. Da saae jeg Landlivet fra en ganske anden Standpunkt. Eders sørgelige Omegne ved Paris mishagede mig; jeg er ikke vel tilmode der; Eders Træer ere ikke grønne; man kunde sige, at de vare malede med Ultramarin af Watelet. Denne smudsige Vandtraad, som I kalde Seinen, trækker sig igjennem Landet og begrændser det ikke. Kun Havet kan fuldende et Landskab. Jeg vilde have kedet mig ved Paris, og jeg vil ikke fjerne mig fra denne Stad, fordi jeg foretrækker Kongens Magt for Præfecternes. Jeg har derfor hverken været Embedsmand, eller Literator, eller Fabrikant eller Agerdyrker. Et virksomt Liv har jeg ikke villet føre, fordi jeg havde maattet begaae mange Daarligheder. Troer Nogen, at han har anvendt sit Aar bedre, saa kaste han den første Steen paa mig!

(L. B. d. B. H. og N. M.)

Indenlandske Efterretninger.

Odense, d. 7de April. I Løverdags Middags blev vor agtede, elskede, fortidlig bortkaldte, Byfoged og Politimester Kancelliraad Schønheider, ledsaget til sit Hvilested paa Stadens Assistens-Kirkegaard med et særdeles talrigt, for Størstedelen uindbudet, Følge af alle Borgerklasser, med hvilke han dels som Embedsmand, dels som almenyndet Omgangsven, havde staaet i Forbindelse. Liigkisten blev udbaaret paa Vognen, og nedsænket i Graven af Odense Byes eligerede Borgere, og alle her og i Omegnen værende Prokuratorer. Ved Graven holdt Hr. Stiftsprovsten en skjøn og rørende Tale. Paa Kisten var Retfærdighedens Emblemer anbragte i Billedhugger-Arbeide omgivne af en Laurbærkrands, og over denne en anden Krands af sorte kunstige Blomster og Blade.

Siden Løverdag Middag Kl. 1½, har Odins gamle Stad havt den Glæde, at huse Sangens Dronning inden sine Porte! Hun traade af i de for Hende bestilte Værelser hos Hr. Gjæstgiver Larsen, hvis Gaard med Rette kan kaldes: Hjertet af Byen, da den baade har Nummer 1, og omgives af Byens store Torv, og 3 Hovedgader. — Vinterens Epilog blev os da ikke eftergiven; baade første og anden Paaskedag have vi havt fuldstændigt Snefog, og Nætterne derimellem stræng Kulde?

Odense, 8de April. Iaftes Klokken 7 gav Madam Catalani sin Koncert paa vor skjønne Raadhuussal, hvis Rummelighed ved denne Leilighed holdt sin Prøve; thi uagtet der skal have været udstedt 570 Billetter, var den endda ingenlunde propfuld; men kunde gjerne givet Plads til nogle siddende, og langs Vinduerne nogle staaende, Tilhørere. De Syngenumere, den med fuld Ret saa almeenberømte Kunstnerinde foredrog, vare: Scene og Arie af Morlachi, Recitativ og Arie af Operen Tancredo, Arie af Zingarelli, de bekjendte Variationer af Paer, og umiddelbar derefter: God save Frideric our King! Hvortil Choret gjentoges af det højst tilfredse Publikum. Der har været meget Liv

og Rørelse i Byen i disse Dage, og Familier, som boe 6 til 10, og flere, Mile borte, endog i andre Provindser, ere komne hidreisende; Koncerten havde derfor endydermere det Interessante, at mange gamle Bekjendte, der just ikke egentlig høre til hinandens nøieste Omgangsvenner, her gjensaaes. — Om Sangerindens Kunstværd have saamange kompetente Dommere udtalt sig, at vor Dom ei kan komme i synderlig Betragtning; thi naar endog Anmelderen erklærer hendes Sang for, den Bedste, han har hørt, saa vil dette ikke sige Meget! For den skuelystne Deel af Publikum havde Madam Catalani smykket sig med et Brillantdiadem, Juvelbesat Belte m. v. — Efter Reisen herfra menes, at Hun vilde give Concert i Flensborg; men maaske faaer man hende at høre i endnu een Concert, inden hun forlader Odense.

Regnskab for Bombebøssens 1ste Qvartal 1828.

(Oprettet 1819, den 11te August.) — (See Skilderiet No. 5 for d. A.)

Ved Bombebøssens 32te Aabning, den 2den April 1828, fandtes i samme: rede Sølv 29 Rbd. 38 ß. S. o. T. 20 Rbd. 48 ß.
af hvilke 20 Rbd. r. S. vare indleverede fra Bombebøssens gamle Venner.

Fremdeles blev taget til Indtægt . . . . som vare sendte fra Institutbestyrer v. Westen tilligemed 9 Stkr. Policer i det rentebringende Livrentesocietet for alle Stænder, stiftet den 1ste Febr. 1809.	5 —		
Nettobeløbet af den til Fordeel for Stiftelsen den 20de Februar sidstleden paa det Kongelige Theater opførte Concert		683	67
Renter til 6te Januar af en Rigsbankobligation, stor 2000 Rbd.		87	48
Capitain Lütken indleverede . . . . hvilke vare indkomne for Salget af 243 Contrabøger, som afbenyttes af forhyrede Søfolk.		30	36

Ialt rede Sølv 34 Rbd. 38 ß. S. o. T. 722 Rbd. 7 ß.

Bombebøssen eier nu:

1. Gaarden No. 147 paa Hjørnet af Dybensgade og Sqvaldergade, der, efter Kjøbesummen for samme, med Tillæg af den senere indløste Bankheftelse, ansættes til Værdie rede Sølv 14,000 Rbd.
2. Inventarium af Senge, Sengeklæder, Borde m. m., med Tillæg af Hr. Conferentsraad Bruuns sidste Gave . . . . . . — — 2900 —
3. Hofraad Meyers Legat, kongelige Obligationer, à 4 pC. . . . . . . Sølv 2500 —
4. Hofraad Gersons Legat i Nationalbankobligation, à 4 pC. . . . . . — 1000 —
5. Den af Pastor Walther og Hustrue legerede Depositocasse-Obl., à 4 pC. — 500 — hvilke Renter ere bestemte til strandede Søefolk.
6. Grev W. Moltkes kongelige Obligation, à 4 pC. . . . . — 293 — 39½ ß.
7. Den af det oeconomiske Velfærds-Selskab skjenkede Capital i kongelige Obligationer, à 4 pC. . . . . — 6225 — =

Transport Sølv 27418 Rbd. 39½ ß.

hvoraf 177 Rbd. 90 ß. rede Sølv aarlig, indtil videre, ei kommer Bombebøssen til Indtægt.

8. Capital i en National-Bankobligation	—	1000 — =
9. En af et Selskab af Venner skjenket kongelig Obligation, stor . .	—	100 — =
10. Af en Ubenævnt skjenket d. 28 Septbr. 1826 en kgl. Priis-Obligation hvis Renter anvendes til et Middagsmaaltid d. 22 Marts til 6 af de Søefolk, som — dersom de findes — have faret med afdøde Admiral Jessen.	—	100 — =
11. Af en Velgjører skjenket 2de Interimsactier i Badeanstalten ved Ryssensteens Batterie	—	200 — =
12. En Nationalbankobligation af Laanet af 4 Febr. 1820	r. S.	500 — =
13. En Rigsbankobligation No. 2337	—	500 — =
14. I Sparekassen . . . . , ...	—	2,200 — =

Ialt rede Sølv og Sølv 32018 Rbd. 39½ ß.

***

Fra Hr. Brygger Jensen, Dannebrogsmand, haver Stiftelsen erholdt 6 Tdr. Øll, i det sidste Qvartal.

Kjøbenhavn, den 8de April 1828.

M. Lütken. Langberg. Schack. Larsen. Duntzfeldt. Arboe.
Møller. Wilse. Thrane.

Kjøbenhavns Børs, d. 11 April 1828.

Hamburg 2 M. — à vista 218		à	
Species 220			
Specier solgtes til 13 Rbmk. 3½ ß.			
Bank-Disconto 4 pCt.			
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	159	—	Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51	—	Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	82½	83	Rbd. Sedl.
Dito Dito	76		i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½	Rbd. r. S.
Dito Dito	112¼	112¾	Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	98½		Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	—	i Banco.
4 pC. Dito nye	98	—	i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	—	i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	57¼	57½	L. Sterl.

Notits.

En utydelig Haandskrift har foranlediget følgende Feil i de, i de sidste Nr. af Kjøbenhavns Skilderie indførte Strøtanker.

S. 463, L. 16, "som han kjøber fordyrt," læs: som han kun kjøber for dyrt.
32 "Bartram" læs: "Rantzau."
S. 464, L. 3, "Pauli Samosatini" læs: "Joh. Damasceni."

At Nr. 64 og 67 af Strøtankerne, om jeg husker ret, oprindeligen tilhøre Dr. G. L. Baden, tilkjendegiver jeg herved. —

D. 9 April 1828.

S—p.

Bekjendtgjørelse.

Paa det ingen forgjeves skal gjøre sig Uleilighed bekjendtgjøres, at intet enkelt Nummer af Skilderiet sælges, da der ei trykkes flere Exemplarer end der til Subskribenterne behøves.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 31.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 15 April 1828.

End en liden Sprog-Anmærkning.

Skulde det virkelig være urigtigt, at skrive Talordet tree med to "e"? Til at opkaste dette Spørgsmaal, foranlediges man af Skilderiet S. 166. 2. Der yttres, at denne Skrivemaade er aldeles imod almindelig Brug og imod Udtalen. Indsenderen af disse Linier formener, at Skrivemaaden "tree" er ikke imod Udtalen, men stemmer just med denne; at den er analog med andre Ords Skrivemaade; at den ikke har Etymologien imod sig; og at den derfor fortjente at være almindeligere brugt, end hidtil har været Tilfældet. I Pastor D. S. Birchs Udtog af den danske Sproglære, 4 Udgave, 1825. staaer S. 40: "Bogstavet e skrives, endskjønt det ikke egentligen (d. e. som en for sig selv bestaaende Lyd, men som Betoningstegn) høres, a, i den betonede Endestavelse af adskillige Ord, som efter Udtalen ende paa "e" f. Ex. Skee, Lee, Snee, tree, see (Imperativ af a see), o. s. v." Grunden til Brugen af dette dobbelte "e" angives derefter i følgende Anmærkning: "Vel er det en Regel, at et Ords Endevocal, om den end er lang og betonet (f. Ex. i Aa, Bi, Ro, By, Træ, So, o. fl.), hverken maa fordobles eller understøttes med "e"; men da den Forskjel i Lyden, der findes imellem de lange betonede og de korte tonløse Vocaler, ved ingen af disse er saa mærkelig, som ved Vocalen "e", i f. Ex. Lee og samle, tree og kantre, Skee og vaske, see og spise, saa gjør man med denne Vocal en Undtagelse, og fordobler det lange betonede Ende-e, for derved at betegne den lange betonede Lyd, som er saameget forskjellig fra den korte tonløse, der betegnes ved ikkun et enkelt e." Lader man saaledes Talordet "tree" gaae med ind under ovenanførte Regel, da undgaaer man en Undtagelse, der er saavel unødvendig, efterdi "tree" lyder som Snee, Lee og Skee, og bør altsaa ei ved forskjellig Bogstaveremaade betegnes; som og skadelig, fordi Tydeligheden som oftest lider, hvor man ei i Bogstaveremaaden kan betegne de forskjellige Lyde, f. Ex. i martre og Spartree. — Skal derimod efter andre Retskrivnings-Grundsætninger alle dobbelte Vocaler forjages; altsaa og

det dobbelte "e" i Snee, Lee, Skee o. fl. ombyttes med et enkelt "e": ja, saa maa det jo og bortkastes af Talordet tree. Hvo derimod troer at borde skrive Snee, Skee, Lee, bør og af den anførte Grund skrive "tree", aldenstund man ei opviser Grunde herimod, hentede fra Ordets Etymologi. Thi, imod et Ords Etymologi enten at indslikke Roden uvedkommende Bogstaver, eller af udelade de Roden antydende, er vistnok urigtigt, endog der, hvor en almindeligere Brug (Misbrug) kan anføres som Hjemmel for saadan Skrivemaade. Saaledes kan man vel spørge adskillige af vore Forfattere, ja endog Sproglærere, med hvad Ret de saa egensindig skrive skiøndt (Conjunctionen), istedetfor det efter Etymologien rigtige "skiønt"? Hvad enten Ordet, som jeg formoder, er Particip af "at skiønne", skiønnet, contracte skjønt (det Samme som — omendskjønt ɔ: om end skjønnet ell. erkjendt); eller (see Prof. Rasks Retskrivningslære S. 257) det udledes af schon, obschon, da bliver der lige saa liden Grund til at indslikke d i skiønt, som til at indslikke dette, Stamformen uvedkommende, Bogstav i skilt af at skille; thi at ville ved forskjellig Bogstaveremaade adskille lydslignende, men i Begrebet forskjellige, Ord, er en Bestræbelse, der aldrig kan forsvares, saafremt man ved enten at indslikke eller bortkaste Bogstaver gjør Etymologien tvivlsom eller ukjendelig. Ordenes Etymologi vil dog stedse vedblive at være Retskrivningens anden Grundsætning, imod hvilken man ei bør synde, fordi ved Ordet 'skjønt' kan udtrykkes tvende forskjellige Begreber — Noget, der finder Sted ved adskillige andre Ord, men hvis forskjellige Bemærkelser man alligevel slet ikke tænker paa,

eller hidtil er kunnet blevet enig om, ved forskjellig Skrivemaade at betegne.

B...h.

Undertegnede skylder Sandheden at erklære: at den Anke, som i nyeste Skilderie af Kiøbenhavn No. 4 er ført over Underviisningen i dansk Retskrivning i en lærd Skole var foranlediget ved en Discipels Udsagn, som vilde retfærdiggjøre nogle af ham begaaede orthographiske Feil med Lærerens Autoritet; men at Indsenderen ved at eftersee denne og flere Disciplers danske Stilebøger har befundet ovenmeldte Anke aldeles ugrundet.

K.

Indenlandske Efterretninger.

Tillægget til Alt. Mercur No. 56 har i de indrykkede Bekjendtgjørelser og Proklamater Meget der, istedetfor, som det vel upaatvivleligt burde, at være tysk, og forstaaeligt for den almindelige Mand, er affattet med latinske unødne Udtryk, f. Ex. P., 1211 indkalder en Kone sin undvigte Mand "in pcto malit. desert." — og en anden Kone "cum curatore" indkalder sin Mand for at høre Klage "in puncto divortii ob adulterium præsumtum & malitiosæ desertionis." — P. 1213. Proklama for en Landmand ad indagandum statum bonorum cum eventuali cessioni eorum; — p. 1219. Magistraten i Apenrade udstæder et Proklama, "vermöge Commissorii Augustissimi" hvorefter de "welche an des defuncti unbedeutende Nachlaß ex debiti capite vel ex quocunque alio capite vel causa," have Fordringer skulle melde sig ꝛc. p. 1220 er en Indvarsling a dato ultimæ publicationis hujus proclamatis. — p. 1221 er et Proklama salvo cujuscunque jure, salvisque creditorum exceptionibus. — p. 1222 "Bestellung eines procuratoris ad acta." — samt sub poena præ-

clusi & amissi juris — Saaledes seer man de fleste Rets og offentlige Bekjendtgjørelser for Hertugdømmene. I Dagen 1322 Nr. 238 blev fremsat nogle Yttringer om Forandring i slige ufornødne Ords Brug, eller deres Ombytning mod lige betydende tyske, som man ogsaa finder at Mange have indført. Ønsket om en almindelig Forjagelse af hine Ord igjentages. Mange Bekjendtgjørelser ere vist for den almindelige Mand, som de gjelde, næsten ligesaa uforstaaelige som om de aldeles vare affattede i det latinske Sprog.

Generallieutenant Greve von der Schulenburg.

Qvis desiderio sit pudor aut modus
Tam cari capitis? — —
Durum! Sed levius fit patientia,
Qvidqvid corrigere est nefas.

(Hor.)

I Aarhuus Avis No. 54 læses følgende: Hæderkronet, elsket af Alle, hensov (den 29de Marts) Oldingen Georg Ludvig Schulenburg. Dog hans Minde lever! Otschakows Mure, Sehesteds Sletter gjentone af hans Daad, og flette ham en evig uforglemmelig Laurbærkrands! En Krands, alle Danmarks Krigere med Stolthed end skue! og nu fremblomstrende lægges paa den Baare, vi taareblandede øine. — Dog ej alene hvor Krigens Banner vajede, vil Schulenburg nævnes, beundres, savnes, længe vil han af gamle Axelstad ihukommes; thi var han ikke? — velvillig, svigfri, uegennyttig i Vandel! varm for alt hvad der var Ædelt og Godt! deeltagende i Andres Fryd, som deres Smerte! sine Venners trofaste Ven! sine Vaabenbrødres lysende Exempel!

Men disse flygtige Pennestrøg skulle og kunne ikke skildre Helten, Danmarks første Kriger, Kongens troeste Mand, den ømmeste Ægtefælle, kjærligste Fader; de ere ikkun svage Vink om hans daadrige Liv, om Statens Tab ved hans — den Forklaredes — nærværende Herlighed!!!

Sandheden plantede denne Blomst paa hans Gravhøi, Venskabet væder den med sine Taarer.

Under Forlangt Indrykkelse læses i Nord-Cimbriske Tilskuer følgende:

"For en hollandsk Ducat kan man nu lære den Kunst, at gjøre Jyllands Sandheeder, og hele den nøgne Vestkyst til den frugtbareste Deel af Danmark. Man læser nemlig i et Tillæg til den danske Statstidende No. 23 følgende Bekjendtgjørelse:

""En velhavende og oplyst tydsk Godsbesidder har ved fleeraarige, utrættelige, practisk prøvede Forsøg gjort følgende høist nyttige Opfindelser, hvilke han i et trykt Skrivt (med dertil hørende, fiint tegnede Afbildninger) til bedste for de ulykkelige Grækere og for Almeennyttighedens Skyld herved anbefaler for den yderst ringe Priis af een fuldvægtig hollandsk Ducat, eller 8 Mk. Hamb. Courant; nemlig:

1. Hvorledes den allermindst givtige Ager, ligesom overhovedet den allersletteste og ufrugtbareste Sandjord, kan, i kort Tid, med det hidtil sædvanlige Antal af Mennesker og Fæe, altsaa uden nye Bekostninger — og det ganske uden al Kunst — gjøres saa frugtbar, at man alt i det første Aar kan af en Skjeppe Udsæd (Vinter eller Sommer Korn) indhøste 20 og paa middelmaadige og ganske gode Agre, 30 til 40 Skjepper.

2. At forvandle, ved en ganske simpel Behandling, alt ufrugtbart og aldeles øde Sandland til de skjønneste og frugtbareste Enge — hvilke, alt i det første Aar, give to til tre rigelige Høhøste.

3. Hvorledes man i alle Lande og Egne kan, paa en meget let Maade og med ganske faa Bekostninger, forskaffe sig et Gjødningsmiddel til Marker, Enge og Haver af enhver Slags Jordbund, og hvoraf eet eneste Læs gjør mere Virkning, end flere Læs af den almindelige bedste Gjødning.

4. Et aldeles ufeilbart Middel mod Fodermangel i tørre Aar.

5. At dyrke enhver Ager med en ganske simpel, let overkommelig Maskine — uden al Hjelp

af Trække=Creaturer paa den hurtigste og bedste Maade, &c. Man henvender sig.

Til Landhusholdnings=Commissions=Comptoiret "am Schulterblatt, zur Landlichen Schenke" i Hamburg.

Den utrættelige Opfinder vilde her finde det bedste Sted for sin Virksomhed. Af 3 Millioner Tønder Korn, som han let kan frembringe i Jyllands øde Egne, uden nye Bekostninger, vil 1 Million Tønder til de kgl. danske Magaziner, 1 Ditto til de ulykkelige Græker og 1 Ditto for hans Opsigt med dette Foretagende ikke være nogen foragtelig Indtægt. Naar Lodseierne indrømmes den producerede Halm og de nuværende Skovløbere Høet, ere Alle skadesløse. Forhaabentligen vil i 1829 Mange med Fryd see baade den høie Marehalm og de smaa Grantræer i Sandklitterne fortrængte af al denne Herlighed.

Om Classelotteriet.

For dem, som agte at forsøge deres Lykke i dette Aars Ambelotterie maa det uden Tvivl være ønskeligt at oplyses om Forholdet imellem Gevinst og Tab for de Spillende. — Det vil derfor neppe være dem uvelkomment at kunne erfare dette af nedenstaaende korte og fattelige Fremstilling.

Ambelotteriet indeholder 32640 Lodder, af hvilke 6079 ere absolut vindende, fordi Det tilbyder 6079 virkelige Gevinster, nemlig saadanne som give bestemt Overskud. Dog bestaaer dette kun af 2 Rbd. i de 5400 Gevinster paa 25 Rbd, som falde i den femte Classe.

10451 Lodder maae faae Frilodder i de 4 første Classer. Disse Frilodder kalde Lotteriet Gevinster, fordi enhver af dem giver saameget at man derfor kan erholde et nyt Lod til næste Classe. Men virkelig Gevinst, som giver den Spillende Overskud ved Lotteriets Ende, kunne de aldrig blive, hvor mange han endog vinde af den Slags i det fortsatte Spil — Lader han sig derimod Gevinsten udbetale og holder op, saa har han Overskud — Dette skal siden nærmere bevises. —

16110 Lodder maae faae Frilodder i den 5te Classe og disse ere det, som blive de meest tabende, skjønt de faae et Frilod til næste Aar.

Gevinst og Tabs Forholdet.

			Absolute Gevinsters Sum.
1ste	Cl.	45	7040 Rbd.
2den	—	55	10500
3die	—	66	15950
4de	—	78	20100
5te	—	5835	292000
		6079 Lodder	345590
		Premier	1470
			347060

			Frilodder give.
1ste	Cl.	2460	17220
2den	—	2585	31020
3die	—	2676	45492
4de	—	2730	62790
		10451 Lodder.	156522 Rbd.

		Indskud.	Netto Gev.
1ste	Cl.	90 Rbd.	6950
2den	—	385	10115
3die	—	792	15158
4de	—	1326	18774
5te	—	134205	157795
		136798 Rbd.	208792
			1470
			210262

		Indskud.	Netto Gev.
1ste	—	4920	12300
2den	—	18095	12925
3die	—	32112	13380
4de	—	46410	16380
		101537 Rbd.	54985

265247 Rbdl. bliver altsaa Netto Gevinst Summen for de Spillende hele Aaret.

5te Cl. 16110 Frilodder indskyde 370530 Rbdl., men vinde kun 32220 Rbd. som er Beløbet af Frilodderne til næste Aar. De tabe altsaa 338310 Rbd. hvilken Sum netop ballanceer med Netto Gevinst Summen, naar dertil lægges Lotteriets Fordeel, de forud afdragne 73063.

De absolute Gevinsters Netto Sum 210262 fordeler Lykken til de 6079 Lodder i alle 5 Classer.

Friloddernes Netto Gevinst Sum 54985 tilfalder de 10451 Frilodder i de 4 første Classer og bestaae for det meeste af Besparelsen i det aarlige Indskud, thi man kan ikke antage, at mange lade sig saadanne Gevinster udbetale.

Netto Tabet 338310 Rbd. udrede de 16110 Frilodder i 5te Classe saaledes: de, som have fortsat Spillet hele Aaret uden at vinde Frilod i nogen af de 4 første Classer, maae tabe deres fulde Indskud, hvorimod de erholde et Frilod til næste Aars første Classe.

Resten udredes af dem, som, ved blot at vinde et eller flere Frilodder i de fire første Classer, have sparet meere eller mindre af det aarlige Indskud.

At disse Frilodder, ved fortsat Spil, ei kunne give virkelig Gevinst, bevises saaledes: Det bestemte aarlige Indskud er 23 Rbd.

Det Lod, som vinder et Frilod og intet meere.

Naar et Frilod er vundet, bliver Beregningen ved et nyt Lod for den næste Classe saaledes:

		Tab Rbd.
1ste Classe, Betalingen igjennem det hele Lotterie:	23 Rbd ÷ 7 = 16	
og Loddets Betaling	2	18 Rd.
2den Classe	23 ÷ 12 = 11	
	÷ 7	18 —
3die Classe	23 ÷ 17 = 6	
	+ 12	18 —
4de Classe		17 —
5te Classe	23 ÷ 2 for næste Lott.	21 —

Dog formindskes disse Tab derved, at hvert saaledes tabende Lod faaer et Frilod til næste Aars første Classe.

Til yderligere Bevis anføres endvidere følgende Exempler paa Udfaldet af at vinde 2, 3, 4 og 5 Frilodder.

Vundne Frilodder i 1ste og 3die Classe give Gevinster 7 og 17 Rbd.; men det første Lod kostede 2 Rbd.; det andet kostede 5 Rbd. til 3die Classe, og det 3die kostede 6 Rbd. til 5te Classe. Altsaa har den Spillende, uagtet de to Gevinster, tabt 13 Rbd.

Vundne Frilodder i 1ste, 2den og 4de Classe give Gevinsterne 7, 12 og 23 Rbd; men det første Lod kostede 2 Rbd; det andet Lod kostede ham intet til 3die Classe, men til 4de Classe kostede det 5 Rbd; det 4de Lod kostede ham intet til 5te Classe; den spillende har altsaa uagtet hine vundne 42 Rbd. tabt 7 Rbd.

Vundne Frilodder i alle 4 Classer give Gevinsterne 7 Rbd. 12, 17, og 23 Rbd. men det første Lod kostede 2 Rbd; de øvrige 4 Lodder kostede ham intet; dog har han, uagtet hine vundne 59 Rbd, intet mere, end et Frilod til næste Lotterie, hvilket han allerede har betalt med de udlagte 2 Rbd. til det forbigangne Lotterie-Aars første Classe.

Saaledes forholder det sig med enhver mulig Forandring, som kan finde Sted ved Vinden af blotte Frilodder, men Tabet formindskes stedse, som forhen er sagt, ved et Frilod til næste Lotterie. Enhver Person, som i fortsat Spil blot vinder 1, 2, 3, eller 4 Frilodder, maae jo spille paa 2 3 4 eller 5 forskjellige Lodder, og naar intet af disse er hældigere, end det første, faaer han ingen virkelig Gevinst, men hans hele Gevinst bestaaer deri, at han har spillet med 2, 3, 4 eller 5 Lodder for det samme, som et tabende Lod vilde kostet ham, oftest endog for mindre end det aarlige Indskud.

Lotteriet kan herved intet tabe; thi ethvert nyt Lod maae betales med Indskuddet for de trukne Classer, og dette er stedse ligt med den faldne Gevinst paa det forrige Lod.

I et Classe-Lotterie kan enhver Classe ansees for et eget Lotterie, og hver følgende Classe forbedrer stedse Forholdet imellem Gevinst og Tab for de Spillende, fordi Loddernes Antal stedse aftager og Gevinsternes Antal formeres og forhøies, derfor betales ogsaa den sidste Classe med det høieste Indskud, da den lover meest. (Sluttes i næste Numer.)

Blandede Efterretninger.

Professor Deinhardsteins dramatiske Digt "Hans Sachs" have vi forhen omtalt. (S. 445). Da det i Oct f. A. blev givet i Wien larmede Publicum, fuld af Enthousiasme, i flere Minuter efterat Dækket var faldet; og Skuespil-Digteren blev fremkaldet; men da han ei var tilstede

fremstod en Skuespiller Hr. Wilhelmi og takkede paa hans Vegne. Stykket udmærker sig ogsaa ved den herlige Harmonie, hvori Sted, Tid, Handling, Karakteer og Sprog staae til hinanden. (Dr. A. Z. 270.)

En Englænders Ytring angaaende Poppelen.

I det norske Morgenblad Nr. 86 læser man følgende indsendte Stykke. "For omtrent en 20 Aar siden kom de saakaldte lombardiske Poppeler (en Art af Populus nigra) i Mode, og bleve i en kort Tid som Prydelsestræer plantede over det hele Land. Ikke længe efter viste der sig en Sværm af Larver og Insecter, som man tilforn ikke havde vidst noget af, og som strax begyndte deres ødelæggende Vederstyggelighed paa Haugevæxter og Frugttræer. Færskentræerne gik forstørstedelen ud, Viinranken led betydeligt, Kirsebærtræer, Abletræer og de fleste andre Frugttræer sturede meer eller mindre og bare liden eller ingen Frugt. Paa de Steder, hvor Poppelen ikke var bleven plantet, stode Frugttræerne ligesaa godt som før, og bare ogsaa ligesaa megen og god Frugt. Dette maatte naturligviis vække Opmærksomheden, og Poppelen blev lidt efter lidt, især da dens Ved er saa slet, afskediget fra Hauge og Mark. Bekjendtgjøreren af dette har, i den fulde Overbeviisning, at Poppelen var Aarsag til den Mængde Larver og Insecter, som i saa lang Tid havde herjet hans Frugt- og Urtehauge, allerede for nogle Aar siden aldeles udryddet den hos sig, og sporer ogsaa de bedste Følger deraf.

Da, som bekjendt, den botaniske Hauge og mange andre med den i Omegnen i de senere Aar ere blevne hjemsøgte af en ubændig Mængde Larver og Insecter, der have anrettet stor Ødelæggelse, især paa Frugttræerne, og da Poppelen ogsaa hos os i det sidste Decennium er kommet meget i Mode, ja saa meget, at den synes at ville fortrænge vore langt smukkere Prydelsestræer, som Linden, Lønnen, Asken, Rønnen m. fl., saa var det vel Umagen værd at lægge Mærke til den anførte Jagttagelse af en dygtig engelsk Haugedyrker. Skulde imidlertid sagkyndige Dommere, imod Formodning, finde, at Engelskmandens Anklage mod Poppelen er ugrundet og at denne bør for videre Tiltale fri at være, saa er det dog vel ingen Tvivl om, at jo hine Larver og Insecter ville blive dømte fra Livet, og man raader i saa Fald at drukne dem i følgende Vædske: Opløs i en passende stor Tønde 1$\frac{3}{4}$ Pd. bedste grøn Sæbe 30 Potter Vand (ikke haardt Vand), og sæt dertil 2 Pd. istykkerskaaren giftige Paddehatte; kog fremdeles i en Jerngryde 40 Potter Vand, hvori 1 Pd. Svovlblomster ere nedhængte i en Pose med en Vægt, saa at den forbliver paa Bunden; lad Kogningen vedvare omtrent $\frac{1}{2}$ Time og bevæg og knug i denne Tid Svovlposen flere Gange; tag saa Gryden af Ilden og gyd Indholden til Sæbeopløsningen i Tønden, der strax maa nøie tilspundses. Blandingen, som dagligen rystes, begynder snart at faae en stinkende Lugt, der i nogen Tid vil tiltage betydeligen. Naar den har naaet sit Maximum er Vædsken tjenlig til Øiemedet; dog gjør den bedst Virkning, naar den har staaet en 14 Dages Tid. Forresten foretages Drukningen af hiin skadelige Yngel enten ved at dyppe de Grene eller Planter, den har bemægtiget sig, ned i Vædsken eller ved at udsprøite den af en Sprøite, hvis Tud har mange fine Aabninger, over de Træer eller Væxter, som ere udsatte for Ødelæggelsen."

I Aarene 1809 til 1827 er i Philadelphia efter Gjennemsnit aarligen bygget 700 nye Huse. I Aaret 1827 talte Staden 35369 Huse, med 176845 Indvaanere. Efter denne Angivelse, som dog ikke støtter sig paa Tælling men paa Overslag, skal Philadelphia være den folkerigeste Stad i de forenede nordamerikanske Stater. (Col. Apr.)

I Philadelphia praktiserer nu for Tiden en Doctor Medic. (?) J. T. Dan. Lobstein, som fører følgende Titel: Medlem af det medicinske Facultet i Paris, corresponderende Medlem af de medicinske Selskaber i Paris, Bordeaux, Marseille, Æresmedlem af de medicinske Selskaber i Philadelphia, Massechusets, Maryland, Lexington (Ky), Petersburg, Wirginien, Ny-Orleans,

Læge, og Fødselshjelper. Han bekjendtgjør i Tidenderne, ved Certificater at han ved Svaines Panacea har giort lykkelige Kurer i syphilitiske og Schrofel-Sygdomme. Forhen har denne Hr. Doctor drevet Skjersliipperkonsten i en nordtydsk Sostad. At han er Medlem af de franske Selskaber har han som Feltskjær erhvervet sig Adgang til.

(Col. Apr.)

Et af de herligste af Bygningskonstens Værker i de forenede nordamerikanske Stater er Newbury Port-Broen i Massachusets Statens nordøstre Ende ved Grændsen af Ny-Hampshire. Den gaaer over Merrimack-Floden, er 1000 Fod lang, har foruden Trækbroen 4 Buer, og har kostet omtrent 66000 Piastre.

(Col. Apr.)

Overalt i de nordamerikanske Stater har Navariner-Sejren foranlediget Jubel og Festligheder; paa mange Steder f. Ex. i Whitneyville i Staten Commerticut, i Rochesta i Staten Nyw-York o. fl. St. ere Tyrkedukker brændte paa Glædesbaaler.

(Col. Apr.)

Ceylon — i gamle Dage kaldet Taprobane eller Salice — er den største Øe i Indien paa denne Side Ganges, omtrent lig Irland i Omfang. Blot Hensyn paa dens Beliggenhed, og dens Havne af hvilke Trincomale er den fortrinligste i hele Indien, hentyder paa at den er af Naturen ligesom bestemt til at være Middelpunktet for den sydlige Verdens Handel fra Afrika indtil China. I Nord er den ved et Sund adskilt fra det indiske Fastland, hvorimellem den saa kaldte Adamsbro, eller de smaa Øer Manaar og Ramisseram, med en Række af Sandbanker ligge, hvilke dog lade to smalle Aabninger tilbage for Skibsfarten; disse ere nu kun 5 til 6 Fod dybe, i ældre Tider meget dybere, og da af megen Vigtighed, saasom den hele Omsætning fra Malabar- og Koromandelkysten gik igjennem dem, og her vare Oplagssteder for sammes og fjernere Landes Varer. Øen er i det Indre bjergfuld, men Kysterne især de nordlige have

store Flader. Denne nordre Deel af Øen har store Monumenter af umiskjendelige Spor af Fordumstidens store Befolkning. Dertil høre ej blot Pagoder, og Ruiner af Stæder, men især de mange "Tanks" eller Damme, indfattede med Qvadersteen, og forsynede med Emissarier, tildeels af saadant Omfang, 3 til 4 geogr. Mile, at man kan kalde dem Søer. De vare bestemte til Vanding af umaadelige store omliggende Rismarker, hvilke, efter deres Forfald, ere blevne øde. Ved en af dem, den saakaldte Kæmpedam, ved Mantotte, kunde, efter Johnston, saa stort Distrikt vandes, at det var istand til at producere over 40 Millioner Pd. Riis. Indvaanerne i det Indre, Cingaleserne, ere forskjellige fra Kystbeboerne, hvilke sidste vare fra forskjellige Sider, formedelst Handelen, indvandrede, og stode under forskjellige Beherskere. Alexander Johnston, der i ti Aar har været Overdommer paa Ceylon, har som Medlem af det Londonske Royal Asiatic Society, i sammes Transactions, givet vigtige Oplysninger om Ceylons Historie i Middelalderen; og Prof. Hofraad v. Heren i Gøttingen har i dette Aar i det Gøttingiske Videnskabernes Selskab forelæst en Afhandling: de Taprobane Insula, hodie Ceylon dicta, ante Lusitanorum in Indiam navigationes per viginti fere saecula communi terrarum, mariumque australium Emporio. cf. g. Gott. g. Anz. Febr. Nr. 28.

De to største Megetskrivere vare Spanieren Lopez de Vega, og Tyskeren Hans Sachs. Førstnævnte erhvervede sig ved sine Skrifter 150000 Dukater. Man har af ham mere end 50 trykte Qvarter af lyriske og prosaiske, og 26 af dramatiske Arbejder, altsaa 76 Qvartbind, og det Trykte er næppe det Halve af hvad han skrev. Man tæller 1800 Komedier og Tragoedier af ham, foruden 400 Autos-Sacramentales; og alle disse ere spillede. Man har beregnet, at Tallet af de Ark han har skrevet udgjør 13 Millioner og 3225. — Hvad Tyskeren Hans Sachs angaaer, da siger han selv i sin Levnetsbeskrivelse, at han har skrevet 6048 store og smaa Digte, og at hans Haandskrift udgjør 34 Folianter. Efter en ringe Beregning skrev han

116 allegoriske Fortællinger, 197 Smaastykker, 59 Fabler, 64 Fastelavnsspil, 32 verdslige og 26 geistlige og 144 blandede Digte.

Schilling, Clauren og Walter Scott have altsaa meget endnu at gjøre førend de naae hine Formænd.

(Forkortet fra Mod. Zeit. d. A. Nr. 7.)

I Norge er nylig udkommen: "Beretning, Betænkning og Indstilling fra en, til at undersøge de Sindssvages Kaar i Norge, og gjøre Forslag til dens Forbedring, i Aaret 1825 nedsat kongelig Commission. Med en Samling af Tabeller, og to Tavler i Stentryk." Ifølge kongelig Resolution udgivet af Professor Dct. Holst. Christiania 1828. 8. Paa Trykpapir hæftet 108 Skill. Spec. Nogle faa Optegnelser om: "hvad Anstalter haves i Norge for afsindige Mennesker" gav Etatsr. Thaarup i Aaret 1803 i 2 Binds 2 Hæfte af sit Magazin S. 451-3; cf. kongl. Befaling 25 Jan. 1776 til Stiftamtmand og Biskop i Christiania.

Strøetanker.

(Meddeelte af S—p.)

70.

Den Islandske Lav indeholder en Artikel, som, maaskee meer end noget Andet, er Aarsag til den almindelige Oplysning man finder i et Land, hvor Ungdommens Underviisning ved lønnede Lærere af saamange Grunde, maa være høist mangelfuld. Denne Artikkel giver nemlig Biskoper og enhver Præst Ret til, at forbyde ethvert Ægteskab, naar Fruentimmeret ikke kan læse.

71.

Dersom der blev spurgt: hvilken Kirke — den lutherske eller den reformerte — har det største Antal Lærde? blev Svaret udentvivl fordeelagtigst for den reformerte, uagtet dens Minoritet; det er bekjendt, at et i Antal svagere Parti, som ofte fornærmes, søger at udmærke

sig ved andre gode Egenskaber; men at den reformerte Kirke altfor ofte, især i det 17 Sec. blev fornærmet af den lutherske, er en sørgelig Sandhed.

72.

Det er en ulykkelig Fordom, der har været mange Ulykkers Moder, at et Barn ikke kan staae Fare for, at besmittes af de Laster, som dets Alder endnu ikke tillader det at begaae.

Kjøbenhavns Børs, d. 15 April 1828.

Hamburg 2 M. —		à	
à vista 218			
Species 220			
Specier solgtes til 13 Rbmk. $3\frac{1}{4}$ ß.			
Bank-Disconto 4 pCt.			
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$159\frac{1}{2}$	160	Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$51\frac{1}{2}$	52	Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$82\frac{1}{4}$	$82\frac{3}{4}$	Rbd. Sedl.
Dito Dito	$75\frac{3}{4}$	76	i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	$102\frac{1}{2}$	Rbd. r. S.
Dito Dito	$112\frac{1}{4}$	$112\frac{1}{2}$	Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	98	$98\frac{1}{2}$	Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	—	i Banco.
4 pC. Dito nye	98	—	i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	—	i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	$57\frac{1}{2}$	—	L. Sterl.

Rettelser.

I No. 30, S. 465 L. 9, en Vogn l. een Vogn. S. 470 L. 10 ved vel anlagte l. fra vel anlagte. S. 470 L. 8, nedenfra, MDCCXCI l. MDCXCI. S. 471 L. 11 hedde l. hedder. S. 472 L. 8, nedenfra, at det l. at den. S. 473 L. 2, hvor kan l. hvor kun. L. 3, kun læses l. kan læses.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 32.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 19 April 1828.

Om Anstalterne for Affindige i Storbrittanien.

Det er ikke længe siden, at de daværende Mangler ved de større Anstalter for Affindige i England, ere komne til almeen Kundskab, og var end denne Fremstilling istand til at sætte dem i et meget ugunstigt Lys, saa var dog ogsaa Resultatet, at de væsentligste Mangler strax bleve afhjulpne, og for flere af Dem, har man truffet en næsten mønsterværdig Indretning. Jeg vil henvise til Retraet i Norwich, til Lunatie Asylum i Glasgow, og til Bethlem-Hospitalet i London ꝛc. Ogsaa ere Privatanstalterne for velhavende Affindige aabenbar i en langt bedre Tilstand end hidtil. Men hvorledes det seer ud med Anstalterne for Ubemidlede, kan indsees af følgende til Parlamentet indgivne Skildring, ifølge hvilken den gode Virkning vist ikke heller her vil udeblive.

Mødet d. 25 Februar 1828.

Hr. R. Gordon bad om Tilladelse, til at fremlægge en Bill angaaende Lovene for Anstalterne til Affindige. Han bekræftede at denne Gjenstand havde allerede mod Slutningen af den sidste Forsamling været fremstillet, og at der da havde været anseet som upaatvivleligt, at Daarekisterne i Nærheden af Hovedstaden vare af den Beskaffenhed, at Klager over ugrundet Indespærrelse, af onde eller egennyttige Motiver, vare desværre alt for grundede, og at de blandt et Folk, som gjør Fordring paa Humanitet, ikke længere burde taales.

Ifølge de herskende Love, kan Enhver, efter en Læges, Chirurgs eller Apothekers, Attest blive indespærret. Under Navnet Apotheker forstaaes Enhver, der sælger Materialvare. Saaledes kan et ungt Menneske, som først i Gaar er kommet i Lære hos en Chemiker, skaffe sin Kammerad i Daarekisten, der maaskee ikke feilede andet, end at have en Feber-Delirium eller var angrebet af forbigaaende Vanvid, ja dette kan endog skee, uden at man behøver at angive Aarsagen. — Han (Hr. G.) var blot Organet for en Committee, som havde overdraget ham, at fremlægge denne Gjenstand til Husets Overvejelse, — og det var nu hans eeneste Ønske, at fremstille den

i sit bedste og klareste Lys. Han vilde her kuns foretage Tilfældet med en eeneste Vanvittig — og det en Fattig — og han vilde antage, at man havde bragt ham i det hvide Huus Bethnal-green — han nævner tillige Warburton's Institut, fordi, som bekjendt, meer end Halvdeelen af ubemidlede Vanvittige, fra Hovedstaden og dens Omegn, der ere indespærrede: saa vilde en saadan, befinde sig i en Tilstand, hvorved man ingen Helbredelse kunde vente; — han har alle de Personers Udsagn for sig, som i saa Henseende ere dragne til Vidner, naar han paastaaer, at her aldeles ikke maae tænkes paa Helbredelse — hvor ingen Forholdsregler ere trufne, til at dæmpe Aandssygdommen, og ikke engang til at lindre de legemlige Lidelser, kort hvor der egentligen Intet er forhaanden, som kan fortjene at kaldes Læge-Tilsyn. En vis Hr. Dunston kommer hver Dag derhen, og bliver der omtrent 2 Timer. — Denne har et Hospital og en stærk Privatpraxis at besørge, og om han end vilde anvende mere end de 2 Timer dertil, om han opoffrede sin heele Tid, saa vilde han til det Diemed — hvorom her er Talen, dog ikke være tilstrækkelig. — Af 400, som ere indespærrede i Daarekisten, kan kuns 8 siges at glæde sig ved lægevidenskabelig Behandling. Men Vanvid er en Sygdom, som maae behandles efter medicinske Forskrifter, — den udfordrer idetmindste en vis Aands-Ledning; og her er endnu ikke tænkt paa nogen Klassification, — her findes Ingen, som opfylder Lægens Pligter, kort, her er intet Andet end sikker Forvaring.

Han bønfaldt nu Huset, ogsaa i ovennævnte Tilfælde at tage Stedet i Diesyn, hvor de Ulykkelige opbevares: Man vil see dem i en Stald, og om Natten indspærrede i et Hul af 6 Fods

Længde, lænkede paa Hænder og Fødder, og hele Natten uden Bistand eller Tilsyn. Man kan see 16 saaledes indespærrede i et Kammer — Her rettede Taleren sig, og nævnede 15 — som følesløse vælte sig Natten over i deres Ureenlighed — Dette er deres Tilstand de Søgnedage. — Og hvorledes har de det vel om Søndagen? Fra Løverdags Aften indtil om Mandagen forblive de i denne Tilstand uden at renses og uden Hjelp; Om Mandag Morgen føres de, i hvad Veir det end maatte være, i en aaben Gaard, hvor de indgnides med koldt Vand, og dette endog, som ofte er Tilfældet, naar deres Legeme er bedækket med Bylder. — Man vil sige, at der i denne Stiftelse gives en Afdeling, for dem, som ere beladte med legemlig Sygdom; men paafaldende nok er det, at Stiftelsens Læge har aldrig seet den, og de, som besøge den, tale derom, som om et Sted, hvor man seer meget Græsseligt, som man her, for at skaane de Tilstedeværendes Føelser, ikke vil gjenbringe. Dog være det langtfra, at anføre Institutet, som det værste; tvertimod skulde det blot tjene som et Exempel, hvori den heele Klasse af disse Indretninger kunde speile sig. Det ærede Medlem indlod sig derpaa i en Fremstilling af Bedragerierne, som udøvedes af en Mand ved Navn Cordelle, der var Assistent ved Daarekisten. Herpaa henvendte han det Spørgsmaal til Huset, om hvorledes en Syg i Tilfælde af Helbredelse, atter skulde anbringes i Samfundet, om Nogen var interesseret ved at han forblev indespærret. — Han kjendte intet andet Middel, end et Aktstykke (et saakaldet Habeas Corpus). Derhos ledede han Husets Opmærksomhed paa et Tilfælde, der havde tildraget sig med Md. Pettingal. Af Dr. Bright's

Beretning saae man, at i Aaret 1825 var hun endnu stedse i Forvaring, omendskjøndt hun var fuldkommen helbredet, og hun blev der indtil Aaret 1827. — Man henvendte sig til hendes Mand, der svarede, at hun var en urolig Person, hvorfor det ikke var ham magtpaaliggende at see hende i Frihed; og det var først i de første Dage af Parlaments Forsamlingen, nemlig at han, Hr. G., foretog sig, at skaffe Materialier til Udfærdigelsen af et Aktstykke, saa at Damen atter erholdt sin Frihed. — Taleren udlod sig nu vidtløftigen om Lovenes Tilstand i denne Henseende, og gjorde Forslag for at bevæge Parlamentet, til at træffe en Forandring, som blev til Fordeel for de elendige hjelpeløse Skabninger. Han havde til den Ende forelagt en Bill, som dog kuns foreløbigen var en Skizze, for Statssecretairen og de 4 Undersecretairer. Det ærede Medlem sluttede med den Begjæring, at det maatte blive ham tilladt, at fremlægge en Bill, om at de forskjellige Bestemmelser med Hensyn til Landets Daarekister, maatte blive forenede i een Lov, som overhovedet skulde være gjældende. Lord Ashley understyttede Motionen.

Secretair Peel troede, at efter den sørgelige Detail, som hans værdige Ven havde forelagt, om denne vigtige Gjenstand, vilde hans Motion ikke finde mindste Indvending. Saaledes som Daarekisterne nu vare indrettede, indbragte de istedenfor Fordeel, kuns Skade og Ulykke for Samfundet. Han holdt det for sin Pligt, her at dadle den samvittighedsløse Fremfærd hvorefter Folk, som led af Sindssvaghed, af deres Paarørende, som overdrev Symptomerne, bragtes i saadant Fangenskab, som endnu gjorde deres Tilstand ulykkeligere. Han vilde langt foretrække, om man, saaledes som i Island, hvor ingen Fare derved er at befrygte, lod dem drive omkring i det Frie, uden al Tvang, og blot under Opsigt af deres nærmest Vedkommende. Han overlod det nu til sin Vens Eftertanke at bestemme en Periode for hvorlænge Undersøgnings-Directionen og Inspectionen skulde vedvare, og denne skal, som vi har erfaret, bestaae af 5 Øvrighedspersoner og 5 Læger. — (Af Frorieps Notizen Nr. 427. Marts 1828 Nr. 9.)

W—df.

Udtog af et Brev fra Frankrig.

(Staaer i Walmarks Journal No. 82. d. 9de April.)

Den Interesse som de nygræske Emner (i Skuespillene) vække, og som har sin Grund i alle Menneskehjerters ædlere Følelser, har fornærværende Tid naaet en større Højde. Det er en Følge, af det Haab man nu smigrer sig med, snart at see det ny Grækenland, efter en Strid hvori det har vist sig det gamle værdigt, at optræde som en selvstændig Stat, og efter Seclers Forløb tilbagegives til det europæiske Statsforbund. At indføre det igjenfundne Familiemedlem i Kredsen af Europas Cultur, af dets saavel æsthetiske som techniske Dannelse, derved at gjengjelde en ringe Deel af dets Forfædres store Krav, see, det er Formaal, som allerede overalt sysselsætte Menneskevenner, især i Frankrig, som ved sit nære Naboskab til den ny Stat, bedst har Leilighed til at opfylde denne Pligt, og ogsaa allerede dermed har gjort en god Begyndelse. Bidrag til Grækernes Understøttelse vedblive at indkomme, og nu næsten endog i større Overflødighed. Hertugen af Orleans, som i ædel Veldædighed altid foregaaer med sit Exempel,

har nylig sendt Grækercommitteen 4000 Francs, nemlig 2000 for sig og 2000 for sin Gemalinde; Mademoiselle d'Orleans (hans Søster.) 2000 Francs, og Hertugen af Chartres (hans Søn) 1000 Francs. De Fornemme og Formuende undlade ikke at efterfølge saa lysende et Exempel. Til græske Slavers Frikjøbelse har Marqvis Langle de Beaumanoir skjænket 6000 Francs, Ternaux 1000, og Chateaubriand 500, Fornemme Damer fortsætte bestandig deres Collectbøger til Hjelp for Grækerne. Forfattere, Kobberstikkere og Stentrykkere nedlægge paa samme Alter Frugterne af deres Genie og Konst. Bessa, Hertuginden af Berry's Maler, lod, til Grækernes Understøttelse, ved Lotterie bortspille det eneste paa Pergament trykte Exemplar af sit udgivne Skrift Langage des fleurs, geleidet af 14 Originaltegninger og kostbar indbundet. Det var vurderet for 1000 Francs.

Nedskrivningen af ovenstaaende Linier gav Indsenderen ny Anledning til Græmmelse ved Tanken om, hvor ubetydeligt det er, der hidtil hos os er indkommen til hine høist ulykkelige Menneskers Trøst og Husvalelse. Naturligviis kan Ingen være saa ufornuftig, at ville sammenligne Danmarks Evne til at vise Gavmildhed og Godgjørenhed med det store Frankerigs. Men nylig blev Publicum i Ugebladet Telegraphen gjort opmærksomt paa, hvor dybt det her til Grækernes Understøttelse indkomne Sammenskud stod nedenfor de Svenskes; og da er der vel andre Ting end Fattigdom, der her gjør Udslaget. I det mindste var den Summa, som Madame Catalani tog med sig fra Kjøbenhavn, upaatvivlelig meget større end den, hun havde Stockholmboernes Nysgjerrighed at takke for.

Hvad Nyt?

Dette Spørgsmaal møder man overalt — i Salonerne og i Krostuerne, i Forgemakket og

i Kjeldere. Den fornemste Dame og den Matrone, der sælger Aborrer, den høiadelige Herre og den Bonde, der kommer til Torvs, alle ville vide: hvad der er nyt? Det forstaaer sig, hvad der interesserer den Ene, det interesserer ikke altid den Anden, men Nyt ynde de dog alle. Journalisterne kjende denne Menneskenes almindelige Skjødesvaghed, og naar de derfor faae fat paa en Pølsepind af en Nyhed, saa forstaae de at koge den herligste heilbornske Suppe derpaa. Men Nyhedsstoffet i vore Dage er rart. Det er ikke saa let at løbe til. Ikke hver Dag ankommer en Mad. Catalani — døer en — skrives en Vaudeville. De udenlandske Nyheder blive snart gamle; Tyrken boer for langt borte, og de tyrkiske Avisskrivere ere maadelige Skribenter, der vilde skee en critisk Ulykke, dersom de skreve paa Dansk. De græske Nyheder blive for eensformige, sædvanligen for modsigende, ja græske for Hoben. Fra Udlandet kan Nyhedskilden ikke vente sig synderligt Tilløb.

Conversationen er Moder til de fleste Nyheder; men siden salig Profts Conversatiansblad døde tilligemed ham, synes Conversationen i Hovedstaden ogsaa at ligge i sidste Aandedræt. Det hedder vel i Aviserne den eller den — begynder igjen Conversationen i Selskabets Vinterlocale; men Gud forbarme sig over Conversationen! I Klubberne faaer man ingen Tid til at conversere for lutter Spil — i Familieselskaberne for lutter Spisning — hos Conditorerne for lutter Læsning. Hvor skal altsaa det Nye komme fra?

En Lykke for Nyhedselskere ere derfor Skuespillene. De aabne en uudtømmelig Kilde af dramatiske Nyheder, og i den Henseende er Skuepladsen virkelig en lille Verden. Et eneste Skuespil kan give sex Blade Emne til Nyheder i sex Uger, en eneste Skuespillers eller Skuespillerindes Spil, ja endog Replik, til Discussioner, Ventilationer og Speculationer uden Ende. Man kan sige:

Vee vore Blade om de ei
Havde hiin gode gamle Vei!

Men ogsaa denne Kilde tilfryser ofte, og hvad, som er snurrigt nok, især om Sommeren, thi Sommerforestillinger ere det samme som Kakkelovne

om Sommeren, hvilke man da ligesaa meget flyer, som man om Vinteren søger og favner dem. Man bryder sig intet om de malede Skove, naar man, til Vogns og til Damps, kan tage ud til de naturlige; intet om Theatersang, som er saa dyr, naar man kan høre Lerkens i det Frie, som er saa godt Kjøb. Kortsagt, min Ven! Du seer, at det ikke er nogen let Sag at fortælle Nyheder, med mindre, at man besidder en Münchhausens Talent og kan træffe paa troskyldige münchhausenske Læsere.

Alligevel ønsker Du, at jeg skal fortælle Dig Nyt? Nu vel — vil Du tage til Takke dermed, som de falde, saa er her, om ei et Fad fuldt, saa dog en Mundfuld.

At Mad. Catalani er reist; at hun allerede har lyksaliggjort Odenseerne; at hun maaskee nu er i Flensborg, og snart vil tage fra Haderslev til Kiel, det er altsammen noget, som Du allerede veed. Men hvad man taler — dømmer om hende nu i Kjøbenhavn, det er noget, som Du neppe kan vide. De fleste, som have hørt denne Sangens Dronning, have hørt hende med samme Øren, som de fleste høre en stærk Torden — med beundrende Frygtsomhed. De have hørt hende omtrent som de fleste have seet den bekjendte Roat. Over hendes Konst forbausedes Mængden mere end den glædedes derved. Hendes Sang lignede Kolossen ved Rhodus, som dog kun var een af Verdens syv Underværker, mens hun, som Sangens Kolos, er Verdens eneste Vidunder. Det er vist en Usandhed, at en engelsk Læge skal være sat istand til, efter hendes Død, anatomisk at undersøge hendes Strube, som man paastaaer er forskjellig fra andre Menneskers; men hvis det var sandt, kunde Physiologien, uden Tvivl, vinde meget ved en saadan Undersøgelse. Den Stemme, der frembringes ved denne Strube, er mere end menneskelig. Blumenbach siger, at Canariefuglens Sang ikke burde hedde Sang, men Skrig. Om ei Mad. Catalanis Sang fortjente at kaldes melodisk Torden, lader jeg staae ved sit Værd. Kraftig er den uden Mage, men sand Følelse, Smag, Ynde, ville adskillige paastaae, mangle den. Forbause os kan den i høi Grad; men røre, smelte Hjertet, sige de, kan den neppe. De, som forsikkre, at de aldrig have hørt dens Lige, have, forsaavidt det Overordentlige angaaer, Ret. Men ikke alt det Overordentlige er skjønt. Egyptens Pyramider sætte os i Forundring ved deres Overordentlighed; men vi glædes, bevæges dog mere ved et Parthenon. Den høje Betaling, hun fik for sine Billetter, var vel mere i Betragtning af hendes Sjeldenhed end af hendes høje Fortrinlighed. Imidlertid har man gjort større Væsen af hendes Guldhøst her i Kjøbenhavn, end den virkeligen fortjente. Man antager, at hun, i det Hele, har havt en Indtægt af 14,000 Rd.; men en eneste ny Mode i Hattenes eller Baandenes Region koster jo Hovedstaden ligesaa meget, om ikke mere.

Skade at Mad. Catalani allerede har forladt os; havde hun endnu tøvet her noget, saa kunde vi seet et musicalsk Fyrstepar indenfor Axelstads Volde, thi med ligesaa megen Ret, man kalder hende la Regina del Canto (Sangens Dronning) kan man kalde den nys hertil ankomne bayerske Clarinettist, Hr. H. Baermann, il principe della Chiarina. (Clarinettens Fyrste.) Vel veed jeg, at der gives flere principi end han, men jeg veed ogsaa, at der nu gives flere Regine end Mad. Catalani og at hun endog er paa Veie, snart at blive Regina Vedova (Enkedronning.) Han behandler dette haarde Instrument, der kommer den menneskelige Stemme saa nær, med en Virtuositet, som jeg hidtil ikke har hørt Mage til. Hans Søn Carl, som tilligemed ham har ladet sig høre, er vel, i physisk Forstand, næsten allerede ligesaa stor som han, men i musikalsk, viser han sig blot som en Spire af den stolte Eeg, der vækker vor Forundring, og lover først i Tiden at kunne træde i sin Faders Sted.

Om Theaternyheder kan jeg ellers ikke melde Dig meget. De originale nye Stykker, der ere blevne givne i Vinter, ere Væringerne af Oehlenschläger og Erik den Syvende af en Anonym, den dramatiske Skræder, Lystspil i 5 Acter og adskillige Vaudeviller. Paa Skuepladsen har Sørgespillet Væringerne gjort stor Lykke, men Konstdommerne have havt adskilligt at udsætte paa dette Værk, hvilket de nu have næsten paa Alt hvad der fremkommer, og deres Domme have endog foranlediget den geniale Digter til at skrive to Anticritiker. Jeg holder intet af saadanne Forsvar, thi jeg siger med Schiller:

Frei von Tadel zu seyn ist der niedrigste Grad
und der höchste,
Denn nur die Ohnmacht führt oder die Größe
dazu.

Et sandt Konstværk vil og maa altid forsvare sig selv. Samtidiges Ros og Dadel kunne kun for en Tid opretholde eller nedtrykke det. Om Erik den Syvende troer jeg allerede at have meldt Dig noget ved en anden Leilighed. Den dramatiske Skræder har jeg hidtil hverken læst eller seet opført, og kan altsaa, indtil videre, ikke sige Dig noget derom. Men dette Stykke har havt den modsatte Skjebne som Væringerne. Paa Skuepladsen gjorde det ingen Lykke, men Konstdommere rose det. Jeg maa tilstaae, det er en egen Sag, saaledes at stile sin Satire mod en talrig Menneskeclasse. De dramatiske Dilettanters Classe er næsten ligesaa stor som Skræderlauget. Hvor let træffer man ei en Snees misbilligende Stemmer blandt Tusinde Stemmeberettigede? Og behøves der vel flere til at jage efter en stakkels dramatisk Skræder og faae ham, som en Bønhas, til at kaste Naal og Sax? — Vaudevillernes Sommertid synes endnu langt fra ikke at være forbi. Hvert Dieblik læser man i Adresseavisen en Opfordring til een eller anden Forfatter af en ny Vaudeville, at melde sig paa Theatercontoiret, for der at erholde Svar. Saadan en Yngel har Kong Salomon faaet. Sandelig, maa man ikke udraabe her:

"Wir doch ein einziger Reicher so viele
Bettler in Nahrung
Setz!"—

A. W. Schlegel sammenligner; i sine dramatiske Forelæsninger, Vaudevillerne med Myggene, der surre en Sommeraften, stundom ogsaa stikke, men stedse sværme glade omkring, saa længe Solen skinner Leilighed for dem. Det er godt nok; men, ei at tale om, at den Schlegelske Metaphor indeholder en Modsigelse, thi naar skinner Solen om Aftenen? saa bliver man dog omsider kjed af den evige Surrens evige Monotonie, og sædvanligen bebuder Myggenes Surren en nær forestaaende Skylleregn, og tvinger Folk til at skynde sig bort fra den kjedelige Musik, for at komme under Tag. I Paris kunne slige ephemeriske Frembringelser, som opvakte Hoveder udelukkende opoffre sig til, ofte endog forene sig om at udarbeide, uafbrudt vedblive at gjøre Lykke; men hvad der er muligt der, er det ikke engang i London eller Berlin, og end mindre i Kjøbenhavn. Deels have de Franske som bekjendt, et fortrinligt Talent for det let, spillende Vittige, som deres Legioner af Ordspil, Ordgaader ꝛc. noksom vidne om; deels er Paris en lille Verden, hvor der hver Dag forefalder noget Nyt, noget Latterligt, noget Paafaldende, som sysselsætter Sladderskolerne i adskillige Dage, og hele Publikum har Sands for. Men her i Kjøbenhavn, hvor man, otte Maaneder af Aaret ligesom er reent adskilt fra hele det europæiske Fastland; hvor det Nye og Paafaldende er sjeldent, og endnu sjeldnere, i den tunge, trykkende Luft, gjør noget ret levende Indtryk paa Sindet, kunne jo Vaudevillerne umueligen finde noget Fodfæste, og deres Virkning kan i det Høieste være som Fyrværkeriers, hvilke bør sees sjeldent og være udmærkede, naar de skulle gjøre Lykke. Stoffet maa blive en evig Gjentagelse. Allerede nu begynder man at kjedes ved de gamle Elskere og Elskerinder, der ville være unge, og ved de unge, der ville være gamle o. desl. Favoritmelodierne blive saa forslidte, at det gaaer dem, som alle Favoriter, naar man har hørt dem for længe. Netop Letheden i at forfatte et Stykke i een Act, som der gjøres saa ringe Fordringer af, og hvor en yndet Melodie ofte kan bøde paa Tankens Fattigdom og Vittighedens Mangel, maa fremkalde en Skare af Efterlignere, der vælge Vaudevillens lave Region til at surre i, fordi de savne Vinger til at svinge sig op til Parnassets skykronte Top. Næste Gang mere. Din

Julius.

Indenlandske Efterretninger.

Den 14de d. M. døde her i Kjøbenhavn Kongl. Skuespiller og Syngesouffleur J. G. C. Zinck i en Alder af 40 Aar. Han havde været Skuespiller siden 1812. Som Sanger rostes han mere end som Skuespiller.

Om Classelotteriet.

(See forrige Nummer.)

Sandsynligheden for at faae en virkelig Gevinst.

Da disse Gevinsters Antal 6079 indeholdes over $5\frac{1}{2}$ Gang i Loddernes Antal 32640, kan med almindeligt Held ventes, at fem Lodder maae faae een Gevinst og 4 Frilodder; dog maae man ei forglemme, at Lykkens Luner ofte slaaer Streeg over Probabilitets Beregning for enkelte Lodder. Ved at gjennemsee Collectørernes Lister, vilde man vist erfare, at et Hundrede af Lodder ofte faae færre, end 20 Gevinster, naar et andet faaer fleere. Men vist er det, at Beregningen i det hele aldrig kan slaae feil; thi hvad et Tusinde af Lodder vinder mindre, end Probabilitets Beregningen lover, maae stedse vindes af de øvrige Tusinder, for at udfylde Antallet af de for det hele beregnede Gevinster.

Lotteriets Inddeling i 5 Classer, og Gevinsternes Forskjel af Værdie fordre derimod en særskilt Sandsynligheds Beregning for enhver Classe.

I 1ste Classe kan den høieste Gevinst kun vindes af 1 Lod blandt 32640.
— af de 44 ringere kan kun vindes 1 Lod blandt 741; paa det nærmeste.

2den Classe kan den høieste Gevinst kun erholdes af 1 Lod blandt 30235.
— af de ringere 54 kan kun erholdes 1 Lod blandt 558; paa det nærmeste.

3die Classe kan den høieste Gevinst kun erholdes af 1 Lod blandt 27495.
— af de øvrige 65 kan kun erholdes 1 Lod blandt 423; netop.

4de Classe kan den høieste Gevinst kun tilfalde 1 Lod blandt 24753.
— af de ringere 77 kan kun tilfalde 1 Lod blandt 321; paa det nærmeste.

5te Classe kan den høieste Gevinst kun naaes af 1 Lod blandt 21945.
— de øvrige 5834 kan kun naaes af 2 Lodder blandt 7; omtrent.

Fleere troe det fordeelagtigt at tage Part i 50 Lodder, men Sandsynligheden for Gevinst i de første 4 Classer er efter ovenstaaende saare ringe; derimod kan man vel gjøre sig nogenledes rimeligt Haab om nogle Frilodder i hver Classe. Vil nu Interessentskabet beregne sig disses Gevinst til Indtægt, formindskes vel derved det aarlige Indskud; men med Loddernes aftagne Antal forringes Sandsynligheden for Gevinst i den femte Classe, hvori 50 Lodder, efter Probabiliteten, maae kunne vente sig imellem 14 og 15 Gevinster, og 35 eller 36 Frilodder. Det vilde altsaa komme an paa Frue Fortunas Gunst, om Gevinsternes Beløb blev saa saa stort, at det kunde, enten dække den aarlige Udgift, eller give Overskud; men rimeligst er det, at de fleeste vilde blive 25 Rbd. Gevinster, fordi disse forholde sig som 5400 imod 435. Tager Interessentskabet derimod nye Lodder for Frilodgevinsterne, forhøies igjen den aarlige Udgift og Tabet forstørres, hvis Lykken er ugunstig i sidste Classe; thi 14 à 15 Gevinster paa 25 Rbd. kunne ikke dække de havte Udgivter, hvis ikke noget forhen er vundet i de 4 Classer.

Her fremsættes nu et Exempel paa maadeligt Held, hvor Friloddernes Gevinster fordres udbetalte.

50 Lodder koste til 1ste Classe . . .		100 Rbd.
deri vindes maaskee 4 Frilodder.		
46 Lodder koste i 2den Classe	230 Rbd.	
fragaaer de i 1ste Classe vundne	28 igjen	202 =
heri vindes atter 4 Frilodder		
42 Lodder koste i 3die Classe	210 Rbd.	
fragaaer de i forrige Classe vundne	48 igjen	162 =
heri vindes 3 Frilodder og en Gevinst paa 50 Rbd.		
38 Lodder koste til 4de Classe	190 Rbd.	
fragaaer de før vundne	101 igjen	89 =
heri vindes 4 Frilodder og en Gevinst paa 50 Rbd.		
33 Lodder koste til 5te Classe	218 Rbd.	
fragaaer de før vundne	142 igjen	76 =
Altsaa have de 50 Lodder hidtil kostet		629 Rb.
I sidste Classe antages at vindes 7 Gevinster à 25 Rbd. en paa 100, og en paa 50.	tilsammen	325 =
	Altsaa tabt	304 Rb.

Og nu kommer det an paa, om de 24 Frilodder til næste Lotterie vil give nogen Gevinst, som kan erstatte dette Tab, men dertil er Udsigten kun saare svag.

Et andet Exempel, hvor Frilodderne ombyttes med nye Lodder og større Held.

50 Lodder koste til 1ste Classe . . .	100 Rbd.
heri vindes 4 Frilodder	
46 Lodder koste til 2den Classe, og 4 nye Lodder	230 „
heri vindes 4 Frilodder	
46 Lodder koste til 3die Classe, og 4 nye Lodder	230 „
der vindes 4 Frilodder og 2 Gevinster paa 50 Rbd.	
46 Lodder koste til 4de Classe, og 4 nye Lodder . 230 ÷ 100 =	130 „
der vindes 3 Frilodder og 3 Gevinster paa 50 Rbd.	
47 Lodder koste til 5te Classe, og 3 nye Lodder . 282 ÷ 150	132 „
	822 Rbd.

heri vindes 14 Gevinster

nemlig 10 à 25	250
3 à 50	150
1 à 500	500
	900

Altsaa vandtes i det hele 78 Rbd.

Vilde man beregne alle mulige heldige og uheldige Forandringer af Gevinst og Tab, maatte man komme til det Resultat, at de alle stode sammen i et Middelpunct, fra hvilket der findes ligemange Grader til det heldigste og uheldigste Udfald. Men Lykken maae sandsynligst antages at ville tumle sig i de Middelpunctet nærmere Regioner af Held og Uheld; thi disse udgjøre et langt større Antal, end de yderste.

En Berigtigelse ved S. 488 i forrige Nr. maae, af Mangel paa Rum, udeblive til næste Gang.

I Ribe Avis No. 31 læser man: "Paa sidste Palme Søndag, fandt en yderst sjelden og meget rørende Høitidelighed Sted her i Villum Kirke, da Skolelærer Gunde Thuesen i Kjelst, hans tvende døvstumme Børn bleve confirmerede,

hvortil det høikongelige danske Cancellie, under 11te September f. A. havde givet Tilladelse. Disse Døvstumme, der ved Faderens utrættelige og mangeaarige Flid, og i Særdeleshed i et halvt Aarstid under vor elskede Religionslærer Hr. Pastor Asch's ugentlige Tilsyn og Veiledning ere dannede, aflagde da for en talrig Forsamling udmærkede Prøver, da de godt besvarede skriftlig hver især 163 Spørgsmaale af Religionens vigtigste Grundsandheder. Hvorefter Hs. Velærværdighed afholdt en udmærket skjøn og rørende Tale, derpaa fremstod Faderen og afsang den 291 Psalme. Hele Høitideligheden endtes med den 560 Psalme. Faderen agter at indsende sin Læremethode til høie Øvrigheden, i det Haab, at han maatte befindes værdig til at anbefales Hans Majestæts allernaadigste Opmærksomhed. Villum, den 11te April 1828. Peder Jacobsen, Sognefoged, Lægdsmand og Kirkeværge.

Kjøbenhavns Børs, d. 18 April 1828.

Hamburg 2 M. — à vista 218		à	
Species 220			
Specier solgtes til 13 Rbmk. 3¼ ß.			
Bank-Disconto 4 pCt.			
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	160	—	Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51½	52	Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	82	82½	Rbd. Sedl.
Dito Dito	75½	75¾	i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102¼	Rbd. r. S.
Dito Dito	112¼	112½	Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	98½	—	Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	—	i Banco.
4 pC. Dito nye	97½	98	i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	—	i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	—	—	L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 33.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 22 April 1828.

Botanikeren Carl Linnee.

(Den almindelige Interesse, som Verdenshistoriens mærkværdigste Personers Levnet medfører forøges, naar man læser Optegnelserne om deres Baner fra deres egen Haand. Efterat C. Linnees Haandskrifter om sit Livs Løb havde tildeels ubekjendte henlagt i det upsalske Bibliothek, og hos trende af hans Døttre, bleve de for faa Aar siden fremdragne af den svenske Professor Afzelius, og med Anmærkninger og Tillæg udgivne. En tydsk Oversættelse af Carl Lappe er udkommet i Berlin, og fordeelagtigen recenseret i Blätter für liter. Unterhaltung, Febr. 1828, der er Kilden til nedenstaaende Meddelelse:)

Nicolaus Linnæus, en Bondesøn, blev Comminister hos Præsten Broderson i Stenbrohult i Smaaland og fik hans Datter Christina til Egte. Den 23de Mai 1707, netop i Vaarens skjønneste Tid, fik de den første Søn, som de kaldte Carl. Denne Søn, som var Faderens eneste, blev ligesom opdragen i Haven, thi da Faderen var bleven Sognepræst anlagde han en af de skjønneste Haver i det hele Landshøvdings-District, med udvalgte Træer og de sjeldneste Blomster, og søgte deri sit Tidsfordriv. Den unge Carl var neppe fire Aar gammel, da han ved en Leilighed hørte af sin Fader, at enhver Plante havde sit eget Navn. Fra nu af lod han ham ikke være i Fred og spurgte efter alle Navne, men glemte dem strax igjen, hvorover Faderen engang var meget haard imod ham. Siden samlede Drengen alle sine Tanker, for at huske paa Navnene. Den unge Carl fik i Begyndelsen Huuslærere, derpaa blev han sendt i en Skole, hvor han ikke lærte meget, hvorfor Rectoren ved Gymnasiet i Weriö medgav ham følgende Vidnesbyrd, da han vilde gaae til Universitetet i Lund: "Ungdommen i Skolerne kan sammenlignes med unge Stammer i en Træskole, hvor det hænder sig stundom, endskjønt kun sjeldent, at unge Træer, paa hvilke man har anvendt den største Flid, ikke ville arte sig, men vedblive at ligne vilde Skud; men hvis de siden flyttes og omplantes, bære de de skjønneste Frugter. Ene og alene i denne Hensigt sender jeg nu ogsaa nærværende Yngling i Academiet, hvor han maaskee kan komme i et Clima, som mere begunstiger hans Vært." — Forsynet med dette Reisepas,

som dog ikke blev foreviist Rector Magnificus, begav Linnee sig til Lund, hvor han kom til at boe hos den gamle, hypochondriske, men aandrige Stobæus. Ved sin Flid, hele Nætter igjennem, erhvervede han sig den Gamles Velvillie. Efter nogen Tids Forløb fik han dog det Raad af en Ven, at ombytte Lund med Upsala, hvor Medicinen havde bedre Lærere og Indretninger. Hertil udrustede hans Forældre ham, engang for alle, med 100 Rigsdaler, som ikke kunde vare længe. Han maatte gjøre Gjæld, havde ikke engang saa meget, at han kunde kjøbe sig et Par Skoe, men maatte gaae med Saaler, hvis Huller han bedækkede med Papir. Da ønskede han, at han igjen var hos sin gode Stobæus, men det gik ikke an. Afstanden var alt for stor. En Dag, da han sad i Academiets forfaldne Have, for at beskrive nogle Planter, traadte en ærværdig Geistlig, Dr. theologiæ O. Celsius, hen til ham. Han glædede sig over Ynglingens Flid, tog ham med sig til sit Huus og lod ham fremvise hans Plantesamling, som satte ham i Forundring over hans Indsigter. Nu gav han ham Bopæl, ofte Mad, og botaniserede i Fælledsskab med ham; thi da han havde i Sinde at skrive over de bibelske Planter, havde han flittig lagt sig efter Botanik, og besad et ypperligt Bibliothek, hvoraf Linnee havde stor Nyttte. Nu begyndte Linnee at give privatissima, hvorved han erhvervede sig Skoe og Klæder. Imidlertid var Upsalas saa berømte Glands dog meget relativ. Medicinske Professorer vare dengang kun Roberg og Rudbeck. Sidstnævnte læste over sine malede svenske Fugle, og Roberg over Aristoteles's Problemer efter Cartesius's Principer. Man saae og hørte intet af Anatomie og Chemie, og Linnee havde aldrig Anledning til at høre en botanisk Forelæsning, hverken publice eller privatim. — Paa denne Tid (1729) læste han i "Actis Lipsiensibus" en Recension over Vaillants Tractat "De sexu plantarum," hvilken behagede ham meget, og hvorefter han begyndte nøie at betragte Planternes Støvtraade og Stengler og foretog sig derpaa at grunde en ganske ny Methode for alle Slags Værter. Han skrev nogle Ark, som han gav Dr. Celsius, fra hvem de kom til Rudbeck, der strax ønskede at gjøre det unge Menneskets Bekjendtskab. Dette var da Aarsagen til, at det blev overdraget ham, som halvfjerdeaarig Student, at overtage Bestyrelsen over den botaniske Have, og at holde Forelæsninger som virkelig Docent. Dette var ham en stor Glæde, thi Aaret iforveien havde han meldt sig til den ledigværende Gartnerplads, som, til hans store Fortrydelse, var bleven ham afslaaet; men nu var han Herre istedetfor Gartner, kunde anordne og befale og forandre den hele Have efter sin egen Methode. Han forskaffede sig de sjeldneste Værter; af Honoraret for sine Forelæsninger kjøbte han sig Klæder og begyndte nu ogsaa at skrive paa sine første botaniske Værker. Dog, neppe havde han undgaaet Armoden, før han faldt i Hænderne paa Misundelsen. Han var bleven Hovmester hos Rudbecks Børn, men maatte lide saameget af et fremmed Fruentimmer, som var i Huset, at han ikke kunde blive der længe. Han modtog derfor Regjeringens Tilbud, at reise til Lapland, hvilket Foretagende var forbundet med store Farer og Møisommeligheder, men aabnede ham en ganske ny Verden. Ogsaa med sin Rival Rosen havde han mange Ubehageligheder; hvorfor han atter gik paa Reiser med saare faa Penge. Han besøgte Bjergværkerne og kom igjennem Dalekarlien til Røraas i Norge.

I Fahlun indgik han Venskab med Browallius, som siden blev Biskop i Åbo, og raadede ham til at see sig om efter en rig Brud, ved hvis Hjælp han kunde blive Doctor og komme til at reise i fremmede Lande. Linnæus fulgte dette Raad og gjorde et dristigt Skridt. Han anholdt om Stadsphysicus Moræus's ældste Datter, med hvem han allerede var bleven enig, og fik et hurtigt Ja, til sin egen og Andres Forundring; dog var det ikke efter Moderens Sind. Nu tiltraadte han sin store Reise til Udlandet, gik over Lübeck til Hamborg og derfra til Amsterdam, hvor han opholdt sig i otte Dage, og reiste derfra til Harderwyk, hvor han blev examineret og disputerede som Doctor. Nu besøgte han mange Lærde, iblandt Andre Burmann, van Royen og Gronovius, af hvilke den Sidste forekom ham at være den meest videbegjærlige og anbefalede ham, at søge den store Boerhaves Bekjendtskab. Efter otte Dages Ansøgen fik han Tilladelse at komme til ham i Leyden, og røbede saa store Indsigter i Botaniken, at Boerhave raadede ham til at blive i Holland for stedse; men da Linnæus ikke vilde samtykke heri, medgav han ham mange Hilsener til Burmann i Amsterdam, og nu var hans Bane paa engang jevnet. Burmann tilbød ham et prægtigt Værelse, Opvartning og Kost ved sit eget Bord, altsammen paa flere Aar. I denne behagelige Forfatning udgav han sine "Fundamenta" og "Bibliotheca botanica", med hvilke Bøger han erhvervede sig stor Berømmelse. Men allerede efter nogle Maaneders Forløb opsøgte den rige Banquier Clifford ham og indbød ham til sin prægtige Have i Hartecamp, bad ogsaa Burmann, at han vilde overlade Linnee, efterdi Boerhave havde anbefalet samme ligesaa meget

til ham som til Burmann. Altsaa blev Linnee hos Clifford, hvor han kunde leve som en Prinds, forskrive alle Planter og kjøbe alle Bøger. Ikke længe derefter ønskede den tydske Apotheker Seba hans Hjælp for at udarbeide den tredie Deel af sin "Thesaurus rerum naturalium," men, da Linnee ikke vilde forlade Clifford, saa overdrog han denne Forretning til sin Ven Artedi. Clifford derimod gav Linnee fri Reise til England, hvor han ikke alene saae de sjeldneste Planter i Oxford og Chelsea, men gjorde ogsaa mange behagelige Bekjendtskaber. Dillenius, som i Begyndelsen var intet mindre end blid, fik ham tilsidst saa kjær, at han tilbød ham at leve og døe hos sig, forsikkrende, at hans Professorløn var tilstrækkelig for dem begge, men Intet kunde bringe Linnee til at svige sit Løvte, at vende tilbage. Han afslog Alt, endog et nyt Tilbud fra Boerhave, at reise paa Regjeringens Bekostning til det gode Haabs Forbjerg, derfra til Colonierne i Amerika, og ved sin Hjemkomst at modtage et Professorat. Han undskyldte sig med adskillige Grunde, men den egentlige var dog den, at han havde en Brud i sit Fædreland. Paa samme Grund afslog han ogsaa siden endnu et Forslag fra Boerhave, som vilde sende ham til Surinam og forestillede ham, hvilke vidunderlige skjønne Planter, der voxede hist, og at han i faa Aar kunde erhverve sig adskillige Tønder Guld. Endelig sagde han ogsaa Farvel til den ædle Clifford, hos hvem han havde levet saa sorgfrit, herligt og glimrende, og som slet ikke kunde give sig tilfreds over hans Opsigelse.

(Sluttes i næste Nummer.)

Opfordring til offentlig Meddelelse af en god Lectionstabel, for Almueskolerne paa Landet i Danmark.

Da Almueskolevæsenet paa Landet i Sjelland, Fyen, Lolland og Falster, nu allerede i tvende Decennier har været organiseret efter den Plan, der, ved allernaadigst Anordning, er bestemt, og siden Aaret 1814 gjeldende for hele Riget: saa tør man med Vished forudsætte, at der iblandt vore mange duelige Skolemænd i det Mindste findes Enkelte, som, ved saa mange Aars Erfaring, ere satte i Stand til, at forfatte en god Lectionstabel for en Landsbye Skole. Og da en saadan Tabel, betragtet som Resultatet af en god Læreplan, er af yderste Vigtighed for enhver Skole; men dens Affattelse tillige er et Arbeide, der ikke med lige Held kan udføres af enhver Skolemand: saa skjønnes let, at offentlig Meddelelse af en Lectionstabel, der, med Fordeel for Underviisningens Fremme, sikkert kunde følges, vilde være en sand Fortjeneste af Almueskolevæsenet. Med Hensyn til de Skoler, hvor indbyrdes Underviisning er indført, vilde, ved en saadan Lectionstabels offentlige Meddelelse, tillige det vigtige Spørgsmaal være besvaret: "om den Tiid, der efter Bestemmelserne for ind- "byrdes Underviisning, anvendes til Øvelse i "Læsning, bør, i Skoler paa Landet, ønskes for- "øget med flere Timer daglig, og derimod Skrive- "og Regneøvelserne indskrænket til færre Timer; "eller ikke?"

Hvad Nyt?

Directionen for Skuespillet har ladet bekjendtgjøre: "Unge Mennesker af Dannelse,

med Talent og Lyst til at vorde Skuespillere, opfordres til at melde sig hos Theaterdirectionen." Denne Opfordring giver Anledning til adskillige Betragtninger. At Directionen ønsker unge Mennesker af Dannelse, er rosværdigt; thi naar Skuespilleren, der har meest Leilighed til at tale til Folket, og følgeligen til at virke paa dets Sædelighed, selv mangler Dannelse, saa er hans Konst, hvor stor den end iøvrigt maatte være, uden Værdie. At høre ham om Aftenen paa Skuepladsen tale som en Cicero, og den næste Dag, i et Selskab eller paa offentlige Steder, et Janhagelsprog, maa ikke allene aldeles svække det Indtryk, han har gjort, men endog vække Modbydelighed for hans Personlighed. Dannelse er derfor noget, som en Direction især bør see paa hos Skuespilleren. Men Dannelse er ikke medfødt; den er Frugten af Opdragelse, af Omgangen med dannede Mennesker, af Læsning. Nu er det ikke altid Tilfældet, at den, som har Talent til Skuespiller, just har nydt en god Opdragelse, eller Omgang med dannede Mennesker, eller dannet sig selv ved gode Skrifters Læsning. Talentets Sjeldenhed nøder os ofte til at søge det blandt de udannede Classer, da disse ere de talrigeste. Hvilket Trin i det borgerlige Selskab Moliere oprindeligen har staaet paa, er bekjendt, og Stephanie den Yngre var endog tilforn simpel Soldat. Talentet maa derfor først søges og siden Dannelse; thi hiint kan kun Naturen, denne Konsten give. Indlysende bliver derfor her Nytten af en dramatisk Skole, det vil sige, ikke blot en Skole, hvori man lærer at blive en god Skuespiller, men hvor man tillige lærer, at blive et dannet Menneske, og hvor man kan erhverve sig Belevenhed og Velanstændighed, der tvinger Folket til at agte, ikke blot Konstneren i Mennesket, men Mennesket i Konstneren. Talma, Schröder, Ifland vare Skuespillere, som man med Rette kunde have Ærbødighed for. Paa Skuepladsen vare de, hvad deres Rolle krævede, men udenfor den, beholdt de den Characteer, der var dem egen og den sande Konstner værdig. Aldrig fornedrede de sig selv.

Naar Directionen opfordrer unge Mennesker af Talent og Lyst til at være Skuespillere, saa

har man Grund til at spørge? hvor mange af dem, som Opfordringen især gjelder, troe vel om sig selv, at de ikke besidde et saadant Talent? Hvor mange mangle vel Lyst? Næsten Enhver, som engang har spillet med i eet af vore dramatiske Selskaber, mener, at intet er lettere, end at være Skuespiller, og Enhver, der ikke føler sig oplagt til alvorlige, Studium, Arbeide og Anstrængelse udfordrende, Forretninger, maa have Lyst til et Fag, hvor man ofte i meget kort Tid indbilder sig at kunne gjøre Lykke, blive offentligen beklappet, beundret, rost, og en Gjenstand for Critikernes stundom meest tøileløse Forgudelse. Hvor mange Aar maa en Lærd ikke studere, hvor mange Bind maa han ikke skrive, hvor mange Kampe maa han ikke udholde, førend han kan opnaae et eneste Blad af en saadan Krands, som kun en nogenlunde god Skuespiller, efter faa Aars Udøvelse af sin Konst, kan erhverve sig? Mere glimrende Udsigter end Skuespilleren kan et ungt Menneske, der føler Drift til Faget og Tilbøielighed til offentlig Udmærkelse, neppe have. Havde jeg skullet concipere Opfordringen, saa havde jeg derfor maaskee heller skrevet: "Unge Mennesker, der, efter et Aars aflagte Prøver, befindes, at have Anlæg til at være Skuespillere, og som, i en Tid af tre Aar, vilde besøge den for Eleverne oprettede Skole, hvor der holdes Forelæsninger, ikke blot over den mimiske Konst, men ogsaa over Moralen og de for ethvert velopdraget Menneske nødvendige Leveregler, kunne melde sig rc."

Det sidste Hefte af nordisk Tidsskrift indeholder en, i det Hele, velskreven, men skarp og temmelig ukjerlig Bedømmelse over Ingemanns historiske Roman: Valdemar Seir. Det er vist, at Recensenten har opbudet alle sine Kræfter, for at skille den stakkels Valdemar ved den Seir, han, i manges Øine, har vundet over de fleste af sine Medkæmpere paa den danske romantiske Literaturs Mark. Recensenten kan have Ret i de fleste Puncter, og Du selv har, ved Værkets Læsning, som jeg seer af Dit sidste Brev, følt omtrent det samme som han. Men Haand paa Hjertet, kjere Ludvig! Hvo troer Du da vel, at der hos os vilde have

skrevet en saadan Roman — med alle dens Feil i Plan, Diction, Characteerskildring o. s. v. — bedre end Ingemann? Af bekjendte Forfattere veed jeg for min Deel ingen, uagtet jeg gjerne vil indrømme, at mangt et større Talent maaskee ligger skjult, og, paa Mangel af Mod, Leilighed og Opmuntring, ikke er kommet frem. Men naar vi ville være billige, maa vi kun dømme efter det, vi have for Øine, ikke efter Muligheder. Du vil maaskee indvende: dette er noget, som ikke vedkommer Konstdommeren; han kalder en Eenøjet eenøjet, om end denne befandt sig i en heel Legion af lutter Blinde. Men, med Din Tilladelse, det er dog kun betingelsesviis sandt. En Nations Størrelse og Graden af dens Udvikling, bør her meget komme i Betragtning. Du beraaber Dig, maaskee ligesom Recensenten, paa Walter Scott; men een Walter Scott blandt femten Millioner Britter, og dermed basta. Forresten søger Du forgjeves efter ham, i dette Øieblik, blandt Europas øvrige 145 Millioner. Tilmed gaaer man i den ubetingede Forgudelse af den skotske Digter ofte vel alt for vidt, naar man endog roser hans stundom mageløse Brede. Men selv om ham ere Stemmerne allerede nu ulige. Nyligen har en yndet fransk Forfatter, Jouy, i Fortalen til en maadelig Roman, nedrevet Sir Walter ligesaa dybt, og netop, for hans Characteerskildringer, som den danske Recensent ophøjer ham. Nulevendes alt for rundelige Ros er altid noget mistænkelig, fordi den sædvanligen støtter sig paa og finder Medhold i Mængdens Dom. Hvorledes forgudede man ikke i sin Tid August Lafontaine? Du vil nok smilende indvende: Lafontaine er en Dverg mod den skotske Kæmpe. Men der var en Tid, da man sagde: Lafontaine er en Kæmpe mod andre tydske Romandigtere. Tiden, ene Tiden, er den bedste, sandrueste, retfærdigste og paalideligste Konstdommer. Naar man om tredive Aar dømmer ligesaa enthusiastisk om W. Scott, som nu, saa have hans nulevende, ubetingede Forgudere uden Tvivl Ret. Tiden er den Digel, hvori alle Domme bedst luttres. Den hevner altid det i Livet, miskjendte Genie. Ofte naar man vel troer, at det er gaaet under i Begivenhedernes, Forandringernes

og Modesmagens meest oprørte og afvexlende Bølgegang. Derpaa har man det bedste Exempel i Shakespear, der, glemt, næsten forsvunden, i et heelt Aarhundrede, kom ved Garricks Bestræbelse i England og Lessings i Tydskland, med dobbelt forherliget Glands, frem igjen. Partieaand, forudfattede Meninger, Fordomme og andre saadanne Tilfældigheder bidrage meget, om ei meest, til for en Tid at hæve eller nedtrykke et Aandsværk. Jeg kunde nævne Dig mangfoldige Exempler. Den puritanske Fanatismus i Engelland gjorde, at Shakespears Arbeider i lang Tid ikke bleve opførte, i det mindste ikke uden i meget vanskabt Skikkelse. Da den første Deel af Humes History of England udkom var Partieaandens Raserie mod dette ypperlige Værk saa stort, at der i et heelt Aar ikke solgtes flere end 45 Exemplarer deraf, og Forfatteren selv siger, at han i alle tre Kongeriger neppe kjendte en Mand af Rang og Videnskabelighed, som kunde udstaae Bogen. Dog, hvortil søge Exempler hos Fremmede? Have vi ikke nok hos os selv? Hvor upaaagtet og upaaskjønnet var ikke den, i mange Henseender, udmærkede Digter, Schack-Staffelt? Selv Sander, der vist ikke var uden Skrøbelighed, og maaskee overvurderede sig selv, men desuagtet dog var en Mand af Smag, Indsigter, Belæsthed og umiskjendeligt Forfattertalent; som fortjente Agtelse, om han end aldrig havde skrevet andet, end Niels Ebbesen og Dødens Vuggevise, hvorledes blev han behandlet? Troer Du, at Knud Lavard og Hospitalet virkeligen vare saa slette, at de fortjente at udpibes? Det forstaaer sig, naar en Skare af unge, overgivne Mennesker vil give sig til at fnise, grine, nyse, knække Nødder midt under en Dronnings Dødskamp, saa maa Hamlet og Macbeth selv kunne bringes til at falde igjennem. Hospitalet holdt man et syndigt Huus med. Men jeg vil vedde ti mod een, at hvis dette Lystspil, med indflettede Musikstykker, blev opført nu, saa vilde det gjøre Lykke.

Du vil maaskee indvende, min Ven, det sande Genie trodser og overvinder alle Hindringer. Det bryder, lig en Strøm, med Vold igjennem alle Bugter og Dybder. Jeg underskriver ganske Din Mening. Men deels er det sande Genie saa yderst sjeldent, deels kan der gives Hindringer, der ere saa mægtige, at om de end ikke ganske afbryde dets Løb og dræbe det, dog standse det meget. Saaledes kom Ewald frem under mange udvortes Hindringer, men hvilken Digter var han maaskee ikke bleven, hvilke Værker havde vi maaskee ikke nu havt fra hans Haand, om disse Hindringer ikke havde fundet Sted, og om han i deres Sted havde havt ligesaa mange og store Opmuntringer? Desuden kunne alle Skribenter ikke være Genier. Ogsaa Talentet fortjener Agtelse og Paaskjønnelse.

I den nyere Tid, da saa mange have bemægtiget sig det critiske Dommersæde, er man virkeligen gaaet for vidt i sin Strænghed og gjør alt for overspændte Fordringer. Pope siger:

In poets as true genius is but rare,
True taste as seldom is the critic's share;
Both must alike from heav'n derive their light,
These born to judge, as well as those to write*).

Du vil maaskee sige: strænge Critiker ere gavnlige baade for Skribenterne og Læserne. Hine vogte sig derved i deres fremtidige Arbeider for Feil, disses Smag renses og forædles derved. Ja, naar dette var Tilfældet, saa vilde jeg betragte sandrue Critiker for Literaturens største Velgjerning. Men Erfaringen lærer det Modsatte. De fleste Forfattere skrive uden Tvivl saa godt, som de ere istand til; ingen, om det saa er den usleste Skribent, skriver forsætligen slet. Men enhver Fugl synger og maa synge med sit Neb, og det er urimeligt at forlange af Bogfinken, at den skal slaae Triller som en Nattergal. Du vil maaskee atter indvende: Flid kan jo dog enhver anvende paa sit Arbeide. Men det er det samme, som om Du vilde sige til en Billedhugger: "I er rigtig nok ingen Thorvaldsen, min Ven; men den udvortes Politur, de rigtige Forhold maa I jo dog kunne give Jeres Vær-

*) Ligesom hos Digtere sandt Genie er ualmindeligt, saaledes er sand Smag sjeldent falden i Critikeres Lod, Begges Lys maa i lige Grad have sit Udspring fra Himlen: disse fødte til at dømme, hine til at skrive godt.

ker, naar I vil anvende mere Umage derpaa og rette Jer efter Jeres Lærereś Vink." Men jeg spørger igjen: Aanden, hvor tages den fra? Kan Konstdommeren lære os at forskaffe os den, naar vi ikke allerede i Forveien besidde den? Det nytter altsaa ikke, at en Recensent siger til en Digter: der er ingen Plan i Dit Værk, Charactererne og Situationerne ere uden Liv, Kraft og Varme. Geniet behøver dertil ingen Formaning og den Genieløse bliver hvad han er, om han end nok saa samvittighedsfuldt vilde rette sig efter de største Konstdommeres Advarsler og Forskrifter. Hvor meget har man ikke gjennemheglet Kotzebue? Men bleve hans dramatiske Arbeider derved fuldkomnere? Han begik de samme Feil i hans allersidste Stykker, som i hans allerførste. Man sagde rigtig nok, han skrev for meget, han gav sig ikke Tid nok. Men de, som sagde dette, betragtede Geniearbeider fra et meget almindeligt og indskrænket Synspunkt. Han havde sikkert ikke skrevet bedre, om han kun havde leveret en Fjerdedeel af det, han har leveret og paa denne Fjerdedeel anvendt fire Gange saa megen Tid. Dersom der ei behøvedes andet end Flid og Tid, saa vilde vi have mangfoldige Mesterværker. Hvad den store Hobs Smag angaaer, da forædles den neppe ved stræng Critik og haanlig Vragen. Derpaa have vi dette Øjeblik Beviser nok. Den Skade begge stifte, overveier langt den ubetydelige Nytte. Mangt et fremspirende Talent knækkes for stedse og Almeenheden berøves mangen behagelig Nydelse, medens Mennesker, der besidde ligesaa stor Frækhed, som de mangle Aand og Talent, opvoxe og udbrede sig som Ukrud.

Din
Julius.

Indenlandske Efterretninger.

Odense, 10de April. Imorges Klokken 9 forlod Madam Catalani med Følge igjen vor Bye; den Formodning, Man havde, at hun vilde lade sig høre endnu engang i en Koncert for Hr. Repetitør Funk, opfyldtes altsaa ikke og kunde vel heller ikke, da Sangerinden skal, efter Forlydende, have forbundet sig til, at give Koncert i Flensborg næstkommende Søndag den 13de. I Tirsdags Aftes var hun, hendes Søn og tvende Medreisende indbudne til Assemblee i den herværende ældste Klub, som besøgtes af over 100 Personer af Inden- og Udenbyes. Hun indtog Alle ved sit godmodige, fordringsløse Væsen, der aldeles ikke mindede om den saa vidtberømte, og høistfetererede Virtuosinde.

Aarhuus. Man har før seet Fruentimmer, som have baaret en Ambolt paa Maven og ladet smedde derpaa. I disse Aftener har man her seet et, som bærer et Oxehoved fyldt med Vand derpaa, som rigtig nok ikke er noget smukt Syn. Hun bærer ogsaa Kampestene i sit Haar, som en stærk Karl neppe kan løfte.

Nyelig døde i sit 68de Aar Dr. Joh. Gottl. Marezoll, Consistorialraad, Superintendent (o: Provst) og Sognepræst i Jena. Han var født i Plauen den 25 Decbr. 1761, blev 1789 Præst ved Universitets Kirken i Gøttingen og 1790 Prof. Theol. extr.; 1794 valgtes han til Pastor ved St. Petri Kirke i Kjøbenhavn, hvor han som Prædikant havde et meget stort Publikum, især af de dannede Stænder. Længsel efter Tydskland formaaede ham 1803 til at resignere et Embede af meget større Indkomster end det, han tilfraadte. Da han efter Slaget ved Jena var bleven udplyndret og forarmet, samlede hans fordums Menighed her i Kjøbenhavn ufortøvet en betydelig Sum, som sendtes ham. — Han var en Mand af udmærkede Talenter og megen Veltalenhed. Om hans Prædikener havde en ægte christelig, evangelisk, eller en blot naturalistisk Tendents, derom ere Meningerne blandt Theologerne i Tydskland, som i Danmark, meget deelte. Den sidste Prædiken af ham udkom kort før hans Død og har til Thema: "Hvorledes det var muligt, at Vildfarelsens Aand saa længe kunde beherske den christelige Kirke, og at Sandhedens Aand dog omsider kunde vinde Seier?" — En af sal. Dr. Marezolls Sønner, født i Kjøbenhavn, er Prof. i Lovkyndigheden paa Universitetet i Giessen. (Meddeelt.)

Blandede Efterretninger.

Tretusinde Aar gamle moderne Armbaand. I Passalaquas forhen i dette Blad omtalte ægyptiske Museum findes blandt adskillige kostbare Halsbaand eet, som hovede Hertuginden af Berry, under Eierens Ophold i Paris, saa godt, at hun ønskede at eie det. Men da han ikke vilde sælge noget enkelt Stykke af sin Samling, saa lod Hertuginden forfærdige hos en Guldsmed i Paris Mage til dette Smykke, og fra den Tid af kunde intet Halsbaand i Paris være mere smukt, uden at det, som hiint, var prydet med Crocodiller, Skarabæer og Nilheste. Saaledes kan det, der har været i Brug for 3000 Aar siden, igjen blive Mode i vore Dage. Iøvrigt maa de ægyptiske Guldsmedde have været dygtige i deres Fag, thi Arbeidet er saa fiint, at man f. Ex. paa Fuglenes Vinger seer hver enkelt Fier.

Berigtigelse i Nummer 31.

Beregningen S. 488 er urigtigen og uforstaaeligen sat, som er en Følge af at ved Correcturen blev en Forandring anbragt, som ved Ombrækningen er misforstaaet; og Tidens Korthed forbød, hvilket almindeligen er Tilfældet, anden Correctur. Det bedes læst saaledes:

Gevinst og Tabs Forholdet.

Classe.	De absolute Gevinster. Lodder.	Sum. Rbd.	De gjorte Indskud. Rbd.	Netto Gevinst. Rbd.
1ste	45	7040	90	6950
2den	55	10500	385	10115
3die	66	15950	792	15158
4de	78	20100	1326	18774
5te	5835	292000	134205	157795
	6079	345590	136798	208792
Præmier	. .	1470		1470
		347060		210262

* * *

I Henseende til Frilodderne.

Classe.	Tal.	Sum. Rbd.	De gjorte Indskud. Rbd.	Netto Gevinst. Rbd.
1ste	2460	17220	4920	12300
2den	2585	31020	18095	12925
3die	2676	45492	13380	16389
4de	2730	62790	46410	16380
	10451	156522	101537	54985

Naar man sammenlægger de absolute
Gevinster 210262 Rbd.
og Frilodder 54985
bliver Beløbet af Netto Fordeel
for de Spillende hele Aaret 265247 Rbd.

Spalte 489. 22 Lin. skal udgaae.

Kjøbenhavns Børs, d. 22 April 1828.

		à	
Hamburg 2 M. — à vista 218			
Species 221			
Specier solgtes til 13 Rbmk. 4 ß.			
Bank-Disconto 4 pCt.			
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	159½	160	Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51½	52	Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	82	82½	Rbd. Sedl.
Dito Dito	75½	—	i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½	Rbd. r. S.
Dito Dito	112¾	113	Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	98	98½	Rbd. S. r.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	—	i Banco.
4 pC. Dito nye	97½	98	i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	—	i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	75	—	L. Ster.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 34.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 26 April 1828.

Botanikeren Carl Linnée.

(See forrige Nummer.)

Han begav sig tilbage til sit Fædreland efterat hans Fraværelse fra Hjemmet havde allerede varet paa fjerde Aar. Desuden havde hans Sundhed lidt meget, og det hollandske Clima er i Længden slet ikke sundt for en Svensk. Clifford gjorde ham de meest glimrende Tilbud, dersom han vilde blive. Forgjæves! Da han kom til Leyden, blev Professor von Royen bestyrtset ved at høre, at Linnée vilde forlade Landet. Ogsaa han tilbød ham alle optænkelige Fordele og vilde endog, i Forening med ham, aldeles forandre den leydenske botaniske Have og indføre hans System istedetfor Boerhaves; men Linnée kunde ikke give sit Minde til, at Den, som havde beviist ham saa meget Godt, skulde blive krænket, og derfor hjalp han von Royen med at udtænke en egen Methode, Saaledes blev Linnée i Leyden, hvilket Clifford tog sig meget nær; da han havde budet ham saa meget. Linnée søgte at undskylde sig hos ham paa bedste Maade, men da han omsider ogsaa vilde reise herfra, blev det ham tilstaaet, at tage Afsked med den allerede gamle og sygelige Boerhave og at kysse hans Haand med et sørgeligt Vale! Den svage Olding havde endnu saa megen Kraft, at han førte Linnées Haand til sin Mund, kyssede den igjen og sagde: "Jeg har levet min Tid og mine Aar, jeg har udrettet hvad jeg formaaede og kunde. Gud bevare Dig, hvem alt dette endnu forestaaer. Hvad Verden forlangte af mig, det har den erholdt; men den forlanger endnu langt mere af Dig. Lev vel, min kjære Linnée!" Taarerne tillode ikke mere, og da Linnée var kommen tilbage til sin Bolig, sendte han ham et prægtigt Exemplar af sin Chemie. Paa denne Tid fik han Efterretning fra Hjemmet, at en af hans Venner stræbte hos hans Kjærestes Fader efter hendes Haand; derfor paaskyndte han sin Reise, men faldt i en stærk Koldfeber og fik siden et Tilbagefald med Cholera, hvorfra han kun med Møie blev helbredet af van Swieten. Endnu engang kom den fornærmede Clifford til ham og bød ham det forrige lykkelige Liv, Heste paa Stalden og daglig en Ducat, saa at Linnée ikke kunde undslaae sig for at modtage saa megen Godhed, dog kun i nogle

Uger. Efter disses Forløb reiste han til Paris, hvor han førte et fornøieligt Liv, og gjorde hyppige Lysttoure med Jussieu, Réaumur, Aubriet, Madame Vaillant og Mademoiselle Basseport. Engang kom han til Videnskabs-Academiet og bad Præsidenten om Tilladelse, at maatte bivaane en Session. Man bad ham, at tøve et Dieblik, og meldte ham derpaa, at han var bleven optagen som Correspondent. Man foreslog ham tillige, at lade sig naturalisere, hvorefter han skulde blive udnævnt til Academiets Medlem med Gage. Efterat han havde beseet alle Mærkværdigheder i Paris, gik han nedad Seinen og reiste tilsøes til Helsingborg, hvor han steg iland og besøgte først sin Fader og siden sin Kjæreste, med hvem han nu holdt formelig Forlovelse. (Hun blev 94 Aar gammel og døde først 1806.) Strax efter sin Tilbagekomst til Sverrig gik det ikke Linnée synderlig godt, men hurtigt adspredtes Taagen, og fra Aar til Aar steg han i Ære, Rigdom og Værdighed. Han erholdt Nordstjernens Kors, blev adlet, kjøbte sig Riddergodset Hammarby for 80,000 Rigsdaler og fik, i sine sidste Leveaar, ogsaa nogle Landeiendomme til Foræring, for at beholde ham der til Upsals-Academiets Hæder; og Aarsagen til alt dette vare hans uforlignelige Kundskaber i Botanik og Naturhistorie. Kongen besøgte ham ofte privatim, Dronningen talte ikke med ham om Andet, og han nød mange Æresbeviisninger fra Udlandet. Intet kunde dog gjøre ham større Glæde end en Foræring af sjeldne Naturalier, hvilke han ofte erholdt fra sine Elever i alle Verdens Lande. Hvo skulde ikke have tænkt, at denne Mand, med en saadan Overflødighed af Ære, Rigdom, Magt, lykkelige huuslige Forhold og utallige Beviser paa Kjærlighed,

maatte have ført et sorgfrit Liv? Og dog var det ikke saa. Allerede som Midaldrende led han meget af Hovedpine, Gigt og Podagra; ved Udarbeidelsen af "Species plantarum," paadrog en vedholdende Sidden ham en anden Sygdom, som han holdt for et Anfald af Steen, men som maa have været en organisk Feil i Blæren, og hvorfra han, efter sin Mening, befriede sig ved at spise en umaadelig Mængde Jordbær. I senere Aar saae man det Ondes sande Natur, som foraarsagede ham store Smerter. Men ogsaa med Fiender havde han ofte sin Nød, og da han var meget ømfindtlig tog han sig deres Angreb saa nær, at han engang havde i Sinde at opgive alt Forfatterskab, ja endog alle Forretninger. I Aaret 1773 fik han et farligt Anfald af Slag, hvorved han mistede Mælet, Samling og Bevægelse. Han bedredes vel igjen, men blev dog aldrig fuldkommen helbredet; altid var han mat og kunde kun røre sig med Møie. En betydelig Foræring fra Kongen, bestaaende i en kostbar Samling af surinamske Naturalier, bragte ham vel saaledes paa Benene igjen, at han det hele følgende Aar befandt sig vel og glemte alle Plager, men med Aaret 1776 toge hans Kræfter synligen af. Nu mistede han sin ypperlige Hukommelse, begyndte at tale vildt og vilde nedlægge sit Embede. Dette vilde Kongen ikke tillade. Kort efter lammede et nyt Slagflod hele hans høire Side. Han kunde ikke længer tale med de Udlændinge, som vare komne for at høre ham. Han faldt saaledes sammen paa Legeme og Sjæl, at han hverken kunde bruge Lemmer, Tunge eller Blære. Ofte havde han slet ingen Bevidsthed, og glemte sit eget Navn. Ja engang blev han ganske affindig. Kun sjelden havde han lyse Dieblikke, især naar han saae en

af sine forrige Elever, eller fik noget Nyt at høre om Botanik og Naturhistorie, hvorfor han ogsaa ofte lod sig bære til sit Museum. Sin Pibe røgede han da med Fornøielse. Mæt af Livet og af Ære, hensov han omsider, den 10de Januar 1778, Klokken 8 om Formiddagen, efter saa mange Lidelser, til et bedre Liv.

N. M.

Ved den upsalske botaniske Have havde Linnée en værdig Eftermand i den fortjente Thunberg, og efter dennes Forslag skjænkede Kong Gustav den Tredie Universitetet den kongelige Slotshave, hvor en ny botanisk Have blev anlagt og en pragtfuld Bygning blev opført. Gustav yndede Thunberg; man fortæller, at denne Konge jævnligen, imedens Kronprindsen (siden Gustav IV Adolph) studerede ved det upsalske Universitet, opholdt sig med sit Hof paa Slottet, og ofte besøgte Professorernes Forelæsninger. Han lod da engang Thunberg, og en anden Professor kalde op til sig, og tillod dem begge, at udbede sig en Naade af ham. Den sidste udbad sig Forsikring om et stort Pastorat i Nærheden af Upsala. Thauberg bad Kongen om en ny botanisk Have. Hans Ønske blev opfyldt — og Grundstenen til hin prægtige Bygning lagt af Kongen den 17de August 1787, men først 20 Aar derefter, den 25 Mai 1805, et hundrede Aarsdagen efter Linnees Fødsel, blev det nye Orangeriehuus her høitideligen indviet. Mere herom i Prof. Molbechs Breve fra Sverrig. 2 D. 300 o. f.

Indenlandske Efterretninger.

Slesvig d. 14 April. Igaar, Søndag den 13de, høitideligholdt det Slesvigholsteenske Bibelselskab tolvte Gang sin Aarsfest i den Gottorpske Slotskirke, hvor Provst Schrøder holdt en Prædiken over Joh. 4:13-17, Generalsuperintendent Adler og Provst Callisen forrettede Altarbønnerne, og Candidat Schumacher meddeelte Beretninger om Selskabet. Under en af det Slesvigske Infanterie-Regiments Musikkorps accompagneret Sang samledes af Overrets-Advokat Reiche og Agent Winck for den fædrenelandske Bibelsag. Lige Omstændigheder, som forrige Aar, hindrede at den ellers sædvanlige Forsamling, efter Kirken, kunde finde Sted hos Bibelselskabets durchlauchtigste Præsident. Ved dette Bibelselskab er i det forløbne Aar bleven alene her i Landet udbredt 4324 Bibeler og ny Testamenter, og i de tolv Aar, Selskabet har bestaaet, ere 47946 Exemplarer af den hellige Skrift fordeelte. Selskabets 12te Aarsberetning, som indeholder meget Interessant fra Ind- og Udlandet, vil i Begyndelsen af næste Maaned blive paa sædvanlig Maade fordeelt ved de geistlige Øvrigheder til Hertugdømmernes samtlige Pastorater, og Selskabets Medlemmer vilde da og kunne lade dem afhente hos Selskabets Bibeloplags Forvaltere Hr. Frank i Schlesvig, og Hr. Hamel i Altona. A. M. 65.

Sex og Tredive af Viborg Byes Indvaanere have i Viborg Samler erklæret, i Fremtiden til enhver Tid paa Aaret at ville vaage over Freden paa deres Eiendomme, hvad enten den attraaede almindelige Fred paa Byens Jorder kommer istand eller ikke.

Om et nylig begyndt nyt dansk Tidsskrift, læses i Aalborg Avis No. 62 følgende: "Jyllandsposten er Navnet paa et Ugeblad, der nylig har forladt Pressen i Aarhuus, og redigeres af Hr. Pastor P. D. Faber. Efterat Ugebladet Søndagsposten, siger den ærede Redacteur, formedelst den Aalborger Bogtrykkers lidet humane Forhold var ophørt, (samme Bogtrykker kaldes paa et andet Sted i Bladet, en Morderengel) havde han besluttet, ikke at udgive noget i Trykken førend han ved Overretsdom saae sig befriet fra den ham idømte Straf; men da dette ikke skeete, og Døden kunde ramme ham

forinden Høiesteretsdom erholdtes, saa havde han flere Gange følt Føie og Lyst til at meddele Landsmænd Meninger, Raad og Ønsker til Almeenvellet. Ogsaa, siger den ærede Forfatter, har den ikke sjeldne Sygdom, Skribentklø, forledet ham til at give efter for de Opfordringer han havde modtaget til at vedblive sit Ugeblad. Men Bladet skal ogsaa være et Politiblad. Da dets Omfang imidlertid kun bliver et halvt Ark ugentlig, saa er Terrainet for dets bestemte Politi-Jagttagelser ligeledes meget indskrænket, thi de skulle kun indbefatte hele Jylland. Fremdeles udbeder sig den ærede Forfatter Bidrag af Bladets Læsere og Velyndere portofrie tilsendte og forbeholder han sig den Ret at maatte gjøre Forandringer i deres Manuskripter. Om Søndagsposten mener den ærede Forfatter, at den havde været levende begravet, og rigtig efter Jødernes Skik jordet inden Solens Nedgang, og yttrer Hans Høiærværdighed tillige, at christne Folk vel troe paa de Dødes Opstandelse, men give intet til Grækerne og blive ei heller derved til Skamme." A. A. 62.

Sparekasser, forbundne med Laanekasser ere fra Aaret 1796 efterhaanden blevne stiftede her i Fædrenelandet, med Formaal at modtage, opbevare, og forrente de smaa Summer, som især den arbejdende og tjenende Classe af Samfundet kunne der henlægge, og i Fornødenhedstilfælde eller i uventede Trangsdage, eller overhovedet naar forlanges, erholde tilbage, efter kort Opsigelse eller antagne Regler. Redaktøren havde i Penia 1814 S. 198-208 og 1816 S. 127-140 givet Underretninger om og meddeelt Indholdet af Planerne for de hos os daværende Indretninger af denne Art, af hvilke den Kielske, stiftet 1796, og den Altonaiske, stiftet 1799 vare de ældste. Han søgte og i Aaret 1814, overtydet om Gavnligheden af flere saadanne, baade for Kjøbenhavn og andre Steder, at virke til deres Stiftelse. Tiden var ej kommen; og sex Aar henrandt førend endeligen en Sparekasse for Kjøbenhavn og dens Omegn blev oprettet fra 1 May 1820. Den har havt den bedste Fremgang. Den syvende Bekjendtgjørelse angaaende denne Kasse, med Generalregnskab for Tidsløbet fra 12 Nov. 1826 til 11 Nov. 1827 er udkommet. I de $7\frac{1}{2}$ Aar fra Sparekassens første Oprettelse indtil 11 Nov. 1827 have 8597 Personer afbenyttet den, af hvilke 2031 igjen have ved at erholde deres fulde Indskud med Renter udbetalte, ophørt at være Deeltagere. I det sidste Aars Løb havde 1254 nye Interessentere gjort Indskud, af hvilke 74 igjen havde uddraget deres samlede Indskud. En stor Mængde af Deeltagerne vare af Tjenestetyendeklassen nemlig over $\frac{1}{3}$ af de i Aarets Løb tiltraadte. Mange Indskud vare gjorte for Børn; og af Haandværksklassen, og af Søfarende, Militære, Contoirbetjente rc. Forskjellige Foreninger, saasom Laugskasser, Sygekasser rc. benyttede Kassen. Derimod ere der kun meget faa af Beboerne uden for Hovedstaden, saasom i bemeldte Aar kun 4 Bønder af Kjøbenhavns Amt. Det foregaaende Aar 9. Ved Regnskabsaarets Slutning udestod paa Interessenternes Conti 570451 Rbd. Repræs. og 440419 Rbd. r. Sølv.

I et med dette Aar begyndt nyt engelsk Tidsskrift: The foreign Review and continental Micellany, London, læses i Januarhæftet S. 235-8 en kort Anmeldelse af Prof. Ingemanns Waldemar. For enhver, begynder Anmeldelsen, som har iagttaget den danske Literaturs Fremskridt er Hr. Ingemann allerede bekjendt som en vakker dramatisk Digter. Derefter vises Stykkets Indhold; og til Slutning heder det: "Skriftet er, saavidt vi vide, Ingemanns første Roman. Læseren vil upaatvivleligen være af den Mening at Stoffet er rigt, og vi ere virkeligen ogsaa af samme Mening: men Forfatteren har med stor Færdighed behandlet det. Hans Stil er overalt fortreffelig. Elskovs-Scenerne — for hvilke enhver Roman har mange Leiligheder, ere, endskjøndt de ikke have været hans Hoved-Omsorg — beskrevne med Smag og Følelse. De astrologiske Afhandlinger ere trættende; Troldommen, Forestillingerne, og Spaadommene ere besværende Maskinationer, som ret got kunde have været borte. Hæftet indeholder ogsaa en Anmeldelse af Schlegels Statsret, (S. 312) hvorom blot siges i faa Ord, at Skriftet er et af de vigtigste Værker, der i det sidste Aar har

forladt Pressen i Danmark. Forfatterens juridiske Encyclopedie roses ved samme Leilighed." Den engelske Anmelder har ikke kjendt de Mangler og Urigtigheder begge disse Skrifter have; hvorom vi paa et andet Sted skulle yttre os.

Blandede Efterretninger.

Man seer i denne Tid i Paris en Vase af Sevres Porcellain, der koster 30,000 Fr. eller 10,000 Rbd. rede Sølv, og som af Ludvig XVIII har været bestilt for det store Gallerie. Der skal endnu forfærdiges fire saadanne Vaser.

Et Ord om Oversættelser i periodiske Skrifter. Vor periodiske Literatur er vel aldrig bleven saa beriget med Oversættelser, som i det nuværende Tidspunct. Uophørlige Collisioner maa naturligviis være en Følge deraf. Ofte læser man eet og det samme Stykke oversat paa een og samme Tid i to, tre forskjellige Tidsskrifter. Ved nye Stykker lader dette sig næsten ikke forebygge, da enhver søger at komme saa hastigen til Mølle, som mueligt, for at faae sin Original malet. Men ved ældre Stykker lod sig Sligt, ved noget mere Opmærksomhed, dog nok forekomme. Saaledes finder man i Archiv f. Historien og Geographie, November f. A. en Artikel paa ti Sider om Krudt-Conspirationen i London 1604, som allerede har staaet ligesaa fuldstændigt oversat i Skilderiet f. 1823 (20de Aarg.) Denne uophørlige Omoversætten af simple prosaiske Arbeider — thi om poetiske Mesterværker kan her ikke være Tale — er kun til Tidsspilde for Oversætterne og til unødvendig Udgivt for et desværre alt for indskrænket kjøbende Publicum. En anden Sag er det med Artikler af Provindsialaviser, indeholdende Nyheder. Disses Bestemmelse er, at faae den største Offentlighed, som mueligt er, og da det ikke kan antages at f. Ex. Statstidenden, Dagen og Skilderiet have eens Læsere, saa vilde det være urimeligt, at fortie det ene Blads Læsere, hvad der berettes det andets; thi alle have lige Krav paa interessante og virkelig læseværdige Nyheders Meddelelse. Det er en smaalig Anskuelse af Publiciteten og en til Gnierie grændsende Oeconomie, at ville altid forlange, at det, som læses i det ene Blad, ikke skal læses i det andet. Gid man aldrig ødslede mere end i den Henseende med lidt Papir og Sværte! Desuden er det eengang Skik og Brug i alle cultiverede Lande, at offentlige Blade ikke forbigaae noget Interessant, fordi det allerede har staaet i andre. Men at enhver nævner sin Kilde, er billigt, og uforsvarligt er det, at aftrykke andres Arbeider, uden engang at sige, hvor man har dem fra. Vist nok kan man bruge Repressalier; men det er altid ubehageligt, at tye til et saadant Middel og for Literairhistorien maa det blive af ubodelig Skade, da der i slige afskrevne eller omtrykte Artikler kan indløbe Trykfeil, som let, urettede, kunne gaae over i Historien, naar Kilden ikke er nævnt. —x—.

Baggesens Characteristik af det 18de Aarhundrede. Man læser i tydske Blade et Brev fra J. Baggesen til Jean Paul af 13 Nov. 1798, hvori forekommer følgende korte, men mærkelige, Characteristik af det attende Aarhundrede: "Naar Schiller, der idealiserer Alting, stundom desværre Idealet selv, bortblæsende al Realitet, siger:

Wie schön, o Mensch, mit deinen Palmenzweige
Stehst Du an des Jahrhunderts Neige,
In edler stolzer Männlichkeit
Der reifste Sohn der Zeit, —

saa finder jeg det desværre ganske omvendt og kan kun, paroderende ham, sige:

Wie scheuslich Mensch mit deinen Bajonnette
Stehst Du in der geschlossenen Mörderkette
Mit eingefuchtelter Vermessenheit
Getrieben reif zur Höllenewigkeit. —

Prosaisk talt finder jeg Menneskeheden ligelangt fra det Raa og Modne. Med affaldne Blomster staaer Træet endnu uden Frugter. — Det var et deiligt Barn, og jeg tvivler ikke paa at der vil blive en herlig Yngling, ja endog maaskee en fortræffelig Mand af det, men i det syvende Aar af den ene og udelelige Republik

af Robespierisk Philosophie og Fichtesk Politik, er denne af Schiller fremstilte Halvgud og af Schelling demonstrerte Heelgud i det Højeste kun i Drengeaarene, som Sandheds- og Friheds-babaillonernes Fløimænd, der gjerne ville paasætte den Vinger, i det de udrive hans egne Vinger, netop paa det meest paafaldende bevise.*)

I Originalen staaer egentligen Flügelmäner, men da man uheldigviis paa Dansk har fortydsket Ordet, i den Forstand, til Fløil, som selv paa Svensk kaldes Flygel, saa falder den, ved Ordspillet, her i det Tydske frembragte Vittighed bort i Oversættelsen. —x—

Bayrernes Medlidenhed med de ulykkelige Græker vedbliver at vise sig fra en glimrende Side, og ingen Stat i Tydskland kan i den Henseende maale sig med samme. I det Tidsrum fra 15 Martii 1827 indtil Aarets Udgang udgjorde Samlingen af Bidrag til de nødlidende Grækers Understøttelse den Summa af 25,000 Floriner, og derover. I denne betydelige Sum var beregnet 1000 Gylden, som Grækercommitteen i München havde modtaget fra en ædelmodig Grækerven, der underskrev sig Grev Ludvig af Wittelsbach, (som man antager er selve Kongen). Consistorialraad Doct. Schulz havde fra den rhinske Kreds leveret 310 Floriner, og Prof. Kiefer i Baireuth 273, som især vare sammenskudte af Studerende. De Summer, som fra Begyndelsen af, fra Bayren, vare indkomne til Committeen, beløb sig til forrige Aars Udgang, til 106,537 Floriner. For en Del af Fonden, hvorover ej endnu var disponeret, havde man i Italien tilforhandlet sig 4 Skibsladninger Mais og Mel, og afsendt samme til Commissionen paa Øen Poros. De øvrige Summer sendtes til Hr. Eynard i Genf og til Hr. von Heidecker i Grækenland. Den Rapport fra Grækercommitteen i München, hvori dette omstændeligere berettes, ender saaledes: "Endnu er

*) Baggesen oplevede selv denne Ynglingsalder, og saae ved sin Død den vordende Mand. Men at denne hverken fortjente at kaldes en herlig Yngling eller fortræffelig Mand, derom vidner saa meget.

Grækenlands Skjebne ikke afgjort. Antallet paa de Ulykkelige, som mangle Hus og Levnetsmidler og ere udsatte for den største Jammer, er, formedelst Arabernes seneste Ødelæggelser, skrækkelig tiltaget. Samme Skrig om Hjelp, som for 7 Aar siden lød i vore Ører, trænge sig endnu fra dette ulykkelige Folk frem til den christne Veldædigheds Hjerte, og jo nærmere Redningens Time, ved de tre forenede Magters Mellemkomst, stunder til, desto vigtigere er det, at det ikke i dette Tidsrum omkommer af Hunger og Elendighed. Dette Folk, som kjæmper for sin Tro og sin Selvstændighed, har Guds Forsynsøje hidtil vaaget over ved de Velgjerninger, som den europæiske Christenhed har beviist samme. Giv fromme Hjerter endnu ville staae aabne for Medlidenhed, indtil det store Verk — dets Redning — fuldelig er opnaaet!"

Indsenderen lægger blot til: "Hvo der haver Øren at høre med, han høre!"

Af Hr. Etatsraad Schmidt Phiseldech, Deputeret i G. T. og Coll, R. af D., er i Brunsvig nys udkommet Auswahl neugriechischer Volkspoesien, in deutsche Dichtungen umgebildet. 8. (20 gr.)

Den 7de April festligholdtes i Frankfurt den lærde Naturhistorikers Sømmerings Doctorjubilæum paa en høist udmærket Maade. I det naturforskende Selskabs Museum, saavelsom i Universitets Salen, blev Jubeloldingen, omgiven af de rige Samlinger, og i Overværelse af vor fra Afrika hjemkomne Rüppel i en Kreds af 200 Personer, Stadens Borgemester, alle Læger, Lærde, og flere, overbragt i hele to Timer Gaver og Hyldinger. Dog denne Fest indskrænkede sig ikke til hvad sædvanligt ved Jubelhøjtider foregaaer, skjønt ogsaa dette efter større Maalestok end almindeligt. Ikke nok, at den 75aarige muntre og kraftfulde Olding blev overbragt i et stort Antal Festprogrammer, Digte, Medailler, Diplomer, andre Æresskjænk, — at Deputationer fra Marburg, Gjessen, Heidelberg, Würzburg og Freiburg indstillede sig med Lykønskninger, — at vor Stats Overøvrighed, i Borgemester Starks Person, hædrede Sømme-

rings store Fortjenester ved en kort Tale til ham, at alle Stadens Læger, og mange fra Mainz, Darmstadt og andre Stæder personlig bevidnede Veteranen deres Høiagtelse — at Gymnasiets Professorer, og Forstanderne for alle almeennyttige Stiftelser ved Afsendte vare mødte — endeligen ikke nok, at Blumenbach og Göthe, disse Mænd, der med Sømmering deeltage i en blid Alderdom, havde ved Sending af Mindetegn og egenhændige Breve glædet ham, — Noget Varigere er stiftet. Der er nemlig af Sømmerings Høitagtere og Venner, saavel her som i Udlandet, sammenskudt en Kapital af flere tusinde Gylden, hvis Renter aarligen, eller hvorledes man finder best at bestemme, skulde tjene til en Sømmeringsk Prisopgave. A. M. 61.

Man læste nyligen i dette Blad en Skildring af den nuregjerende Storsultans Person. I det sidste udkomne Hefte af nordisk Tidsskrift leveres i en dansk Reisendes Skildringer og Reiseoptrin fra Tyrkiet og Constantinopel et fra hiint noget forskjelligt Portrait af denne Despot. Forf. saae ham paa en Beiramsfest i en Procession til Achmeds Moskeen. Sultanen red paa en skjøn, stor Hest, iført en orangeguul Silkepels, kantet med Guld og Foerværk, og broderet over hele Brystet med Perler og Diamanter. Mahmud er ikke høi, men tager sig godt ud til Hest, endskjønt han slet ikke kan kaldes velskabt, da især Underdelen af Legemet og Benene ere for korte; hans Ansigtstræk ere smukke og udtryksfulde; et stort, lang sort Skjæg og store sorte Øienbryne skjule næsten Halvdelen af det blege Ansigt, og sorte Øine give ham et mere end almindeligt strængt og mandigt Udseende. Han hilsede til begge Sider, men med den høieste Alvorlighed, og uden et eneste venligt Smiil; iøvrigt var han næsten skjult for Tilskuernes Øine, da hans Hest var paa alle Sider omringet af en tæt Hob af Hoffolk, Kammerherrer, Oberster, Pager og Garder. Nogle af de Personer, der gik nærmest ved Hesten, bare paa deres Turban uhyre, bueformede Fjederbuske, af store, hvide Fjedere, som udbredte sig til alle Sider rundt omkring Sultanen og omgave ham næsten som et Slør. Disse Turbaner syntes

saa svære, at de hindrede Personerne, der bare dem, i deres Gang.

Den Bielaske Komet. I astronom. Nachrichten Nr. 128 læses en interessant Skrivelse fra Hr. Doct. Olbers, hvori han siger, at den Bielaske Komet, hvis Omløb er i $6\frac{3}{4}$ Aar fuldendt, kommer i sin nedstigende Knude Jordbanen meget nær. Hr. Damoiseau har nu for denne Komets Tilbagekomst i Aaret 1832 fundet Elementer, hvorefter begge Baner i samme Aar ville overmaade meget nærme sig hinanden. Den mindste Distance af begge Baner er kun 0,000,1950, som naar man ansætter den midterste Sol-Parallaxe til 8''58 udgjør 4', 688 eller 4 $\frac{2}{3}$ af Jordens Radius. Hr. Professor Schumacher, som paa ny har ladet i et Bilag aftrykke den Olberske Afhandling, om Muligheden af at en Komet kan støde sammen med Jorden, bemærker derved blandt Andet: Ifølge den nyere Tids Erfaringer, i hvilken man er bleven ret opmærksom paa Kometer, maa Antallet af dem, som aarligen lade sig see, være meget større end to. Den Bielaske Komet, hvis Omløbstid er saa kort, beviser, at i det mindste een Komet-Bane ligger saaledes, at Kometens og Jordens Sammenstød er muelig.

(Allg. Z. B. 80.)

Dette maa dog ikke foranledige ængstlig Mistydning, thi det i Komet-Taagen, der viser sig som en liden Kjerne, har Astronomen Schröter den 8de Dec. 1805 søgt at maale, og han fandt, at Gjennemsnittet af den klareste Deel eller den saakaldte Kjerne, udgjør omtrent 15 til 24 Mile; men selv den mindste af disse Størrelser, 15 Mile, kan ingenlunde ansees for at være Gjennemsnittet af en virkelig fast Kjerne. Den største Deel af samme, om ikke det Hele, bestaaer sikkerligen kun af en mere fortættet Dunst; og saaledes kan denne Komet maaske ikke engang indeholde saa megen egentlig fast Materie, som vi antræffe ved nogle af de største Masser af Meteorjern paa vor Klode. (For Exempel, tillægger Hr. Dct. Bastholm, den store Masse som ligger ved Floden Jenisei i Siberien, og hvorom den berømte Physiker Chladni allerede for mange Aar siden yttrede den Formodning, at

det var en cosmisk Masse, der var faldet ned paa Jorden). Ved sin Masse og Tiltrækkelseskraft kan saaledes denne liden Komet aldrig frembringe meget mærkelige Forandringer i Jordens Bane, eller mærkelige Virkninger paa deres Overflade. Af den yderst fine Komet-Taage lader sig sandsynligen ingen betydelig Følge vente, og der er ingen gyldig Grund til at antage nogen skadelig Følge, om endog en Deel af den skulde blande sig i vor Atmosphære. (Allg. Zeit. Bil. 84).

Til dette optage vi end videre følgende Ord af Hr. Doctor Olbers: Saameget lader sig betragte som vist: at Kometen i Aaret 1832 vil komme Jordens Bane meget nær. Jeg siger Jordens Bane, ikke Jorden; thi begge Himmellegemer, Kometen og Jorden ville, i bemelte Aar, dog blive meget vidt fra hinanden. Kometen gaaer allerede d. 24 Oct. igjennem den Punkt af dens Bane, der ligger Jordbanen nærmest; men Jorden naaer ikke den Punkt af dens Bane, som ligger Kometbanen nærmest, førend d. 30 Nov. Der er en stor og meget væsentlig Forskjel paa om en Komet nærmer sig Jorden selv, eller et Punkt i Jordens Bane; thi i sidste Fald kan ogsaa Jorden være i en ganske anden Punkt af sin Bane. Den kan endog være i en Afstand fra Kometen af dens Banes hele Gjennemsnit, eller omtrent 40 Millioner Mile. Ogsaa naar Kometen den 29de Oct. 1832 er i det Punkt af sin Bane, som er Jordbanen nærmest, vil Jorden dog være i omtrent ti Millioner Miles Afstand fra samme, og den 30 Nov. vil Afstanden være nogle flere Millioner Mile, saa at der i ethvert Fald ikke ved Kometens næste Tilbagekomst vil være mindste Fare for en alt for stor Nærmelse. Vel kunde det efter Sandsynlighedens Love, i et Tidsrum af 2500 Aar, engang møde, at Kometen og Jorden kom hinanden for nær paa det samme Punkt, men at da den muueligst-største Nærmelse skulde finde Sted afhænger af saadanne, sjeldent i det Virkelige indtrædende, Omstændigheder, at Hr. Olbers anseer sig beføjet til det Udsagn, at Sandsynligheden af en saadan muueligst nær Tilbagekomst

af Kometen maae næsten ansees for uendeligen liden. Og da den Bilaeske Komet er et Legeme af gandske ubetydelig Størrelse og Masse, saa skulde Jorden ikke, — endog ved en untoward event af Sammenstødning — have noget at befrygte af en saa løs Nabo.

(Allg. Z. 95 B.)

Anecdot.

Marchal v. Villars var i sin Alderdom drikfældig. Som øverste Feltherre i den italienske Krig, 1734, fremtraadte han saa beskjænket for Kongen af Sardinien, at han faldt næsgruus om. Dog, derover tabte han ingenlunde sin Aandsnærværelse, men sagde ganske koldsindigen til Monarken: "Deres Majestæt seer, hvor ganske naturligt jeg kaster mig for Deres Fødder."

Kjøbenhavns Børs, d. 25 April 1828.

		à	
Hamburg 2 M. —			
à vista 218			
Species 221			
Specier solgtes til 13 Rbmk. 4 ß.			
Bank-Disconto 4 pCt.			
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	159	—	Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$51\frac{1}{2}$	$51\frac{3}{4}$	Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$82\frac{1}{2}$	83	Rbd. Sedl.
Dito Dito	76	—	i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	$102\frac{1}{2}$	Rbd. r. S.
Dito Dito	$112\frac{3}{4}$	113	Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	98	$98\frac{1}{2}$	Rbd. S. r.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	—	i Banco.
4 pC. Dito nye	98	—	i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	—	i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	$57\frac{1}{2}$	$57\frac{3}{4}$	L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 35.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 29 April 1828.

Bemærkninger i Anledning af den critiske Bedømmelse af Ingemanns Valdemar Seir i nordiske Tidsskrift, 2 B., 2 H.

C'est une espece de moquerie & d'injure de vouloir faire valoir un homme par de qualitez mesaduenantes à son rang.

Montagne.

En Forfatter, der underskriver sig Julius, har i et Stykke, med Overskrift: Hvad Nyt?, indført i Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn, No. 33, yttret sig om ovennævnte Bedømmelse paa en Maade, som Undertegnede saa meget mere føler sig foranlediget til at tage til Gjenmæle imod, som han finder, at Hr. Julius, uden skjællig Grund, har kaldet hin Bedømmelse "skarp og temmelig ukierlig," i det han ei kan andet end vedgaae, at Recensionen snarere synes ham temmelig mild og lemfældig. Vel siger Hr. Julius, at han, for sin Deel, ingen bekiendt Forfatter veed, der hos os kunde skrive en saadan Roman bedre end Ingemann, og er Undertegnede aldeles redebon til at troe ham paa hans Ord, ligesom han oprigtigen bekiender, at blandt dem, der hidtil hos os betraadte denne af Walter Scott aabnede Bane, neppe gives Nogen, der vil gjøre Fotfatteren af Valdemar Seir Rangen stridig, være sig i Henseende til Plan, Diction eller historisk Kundskab; men dersom et Arbeids Værd skal beregnes og bestemmes efter saa negative Grunde, saa maatte Herz's, af Selskabet for de skiønne Videnskaber kronede, Heltedigt være et sandt Mesterværk, da hidtil, saa vidt Undertegnede veed, ingen hos os har skrevet et episk Digt af saadant Omfang og over saadant Æmne, i Hexametre. Men Hr. Julius selv synes at have besvaret denne Opgave meest fyldestgjørende, naar han saa rigtigen anmærker, "at Kunstdommeren kalder en Eenøjet eenøjet, om denne end befandt sig i en heel Legion af lutter Blinde;" thi ligesaalidt som en Brig kan blive til en Fregat, fordi den ligger blandt lutter Jagter og Smakker, saa lidt kan Skribentens Arbeide ansees for ypperligt, fordi han har det uheldige Held, at de, der skrive i samme Fag, levere maadelige Producter. Kunst-

dommeren har ene at bestille med det, han har for Øjne, og bør han ikke tage mindste Hensyn paa deslige smaalige, hans Værdighed aldeles fornedrende, al sand Kunst, Smag og Kunstfølelse ganske modstridende, udvortes Forhold. Hr. Julius's hyperliberale og hyperhumane Meninger om den Strænghed, som Critiken i vore Dage viser, og de overspændte Fordringer, der gjøres, synes saa meget mere at være ugrundede, som den Oversvømmelse af alle mulige Arter Aands- og Haandarbeider, vor Literatur i den nyeste Tid har havt, netop vidner om saa stor Overbærenhed hos Critiken og Spagfærdighed hos det læsende Publicum, at man snarere har Føje til at ønske lidt skarpere Critik og lidt kræsnere Læsesmag. Hr. Ingemann selv havde sikkert — saafremt Undertegnede kiender hans humane Tænkemaade ret — ikke optaget hans Kunstdommere det ilde, om de havde gjennemgaaet hans poetiske Arbeider med samme alvorlige og grundige Upartiskhed, som Valdemars Recensent i nordisk Tidsskrift hans Roman, der, som han har beviist, som historisk Roman, har lige store Mangler, saavel i Henseende til Plan, som til Diction og Characteerskildringer. Havde Hr. Ingemann istedetfor tre Bind kun leveret eet, men efter en velanlagt Plan, med naturlige og consequente Characterer og Situationer, fremsatte i et Sprog, der egnede sig danske Helte, Mænd og Qvinder fra det trettende Aarhundrede, saa havde sikkerligen han selv og Publicum vundet derved. Ei er det efter Arketallet Udødeligheden tilmaales Forfattere, og Hr. Ingemann har i en Række af Aar viist saa stor Skribentvirksomhed at han, om end kun en Tiendedeel af hans Arbeider overlever ham, kan være veltilfreds, uden at han behøver at ile saa meget med, at forøge deres Masse. Anakreon blev udødelig ved nogle faa Ark, og O. Goldsmith regnes blandt Engellands classiske Digtere, uagtet alle hans poetiske Arbeider kun bestaae af et lillebitte Bind, ja, man kan med Bestemthed sige, at hans Landsbypræst af Wakefield har større intrinsic Værdie end den meest bindstærke Roman af Cramer og Consorter. Hvad Hr. Julius anfører angaaende Flid og dens Utilstrækkelighed til at frembringe Geniearbeider, da er der intet at indvende imod, men dermed har han dog endnu ikke afbeviist, og vil heller ikke havt i Sinde at afbevise, den af alle Sagkyndige hyldede Mening, at en Digter ingensinde bør skrive invita Minerva; thi jo mindre han er istand til at frembringe et sandt Kunstværk ved blot Flid, desmere er det hans Pligt, at oppebie den Tid, hvor han føler sig virkelig begeistret. Men ingen, selv det største Genie, kan være hele Aaret igjennem begeistret, og er det den overdrevne Productivitet, der har ødelagt den tydske, især æsthetiske Literatur, da aldrig saasnart et Talent kommer der tilsyne, førend Boghandlerne, ved lokkende Honorar, udpine det, som egennyttige Godseiere et fedt Stykke Jord, det de sjeldent tilstede den fornødne Hvile. Derpaa saae man ganske nyeligen et Exempel paa Hauff, der ved nogle kraftige, tidsindgribende, satiriske Skildringer, hurtigen forskaffede sig et saadant Ry, at han i eet og samme Aar baade blev Redacteur af Morgenblatt, og, uden Tvivl, som en Følge deraf, Ægtemand, og, formodentlig af altfor anstrængt Arbeide, Dødens Offer i sin Alders 25de Aar. Saaledes gik det ham, saaledes er det gaaet mange for ham og saaledes vil det gaae flere i Tydskland, hvor Literatur er bleven til en Industriegreen og Leie-

bibliothekerne, altid umættelige, uophørligen kræve Læsefoder. Derfor vil og kan der ikke saalet fremkomme mere saadanne Skribenter som Schiller og Goethe, der skrev efter deres Muses, men ikke efter Boghandlernes Indbydelse, og Misbrugens ødelæggende Ild har man ladet tage saa stærk Overhaand, at Critikens Sprøiter, om der end hist og her gaves nogle gode, ikke ere mere istand til at slukke den, medens Kunstdommerne selv ofte ere saa bestukne, og tillige saa usle; at deres Domme blot ere beregnede paa at blænde Mængden, alt efter de Hensigter de forbinde dermed og Forlæggerne af de bedømte Bøger ønske at opnaae derved. Hr. J. mener, at den store Hobs Smag ikke forædles ved strænge Critiker (naturligvis forudsættes her nok grundige), men herpaa kan man svare: forædles den ikke, saa forværres den heller ikke, og tilsidst maa dog selv den store Hob, der saa let lader sig forføre af et let, peent, flydende Sprog og ret baroque Characterer og Optrin, lære at skjelne Natur fra Unatur, sand Følelse fra Følerie og Carricicatur fra rigtig Tegning. Den for sit Eftermæle nidkiere Forfatter vil iøvrigt agte mere paa den strænge og sandrue, end paa den lemfældige og smigrende Critik over hans Arbeider.

Marcellus.

Naturbroe i Virginien.

En vakker Foraarsmorgen red jeg igjennem et af de yndigste Partier af den store Virginy-Dal. Solen, som stod op bag Alleghany-Bjergenes Toppe, forvandlede disses blaalige Farve til Guld- og Purpur-Nuancer, og den hele Natur syntes, i sin første Ungdom, at hengive sig til

dens nykomne Straalers milde Indflydelse. Et Ridt af tre Mile i Dalen og en halv Miil igjennem en nydelig Skov, førte mig til det overordentlige Sted, som jeg havde i Sinde at besøge. Endskjøndt jeg utaalmodig havde ønsket dette Dieblik, og allerede i Indbildningen havde nydt dets Tillokkelser, overgik dog Virkningen langt min Forventning. Dette forbausende Naturværk ansee Mange for den største Mærkværdighed i Unionskredsen, næst efter Niagaras Vandfald, og jeg anseer det umuligt, at give en nøiagtig Skildring deraf, fordi det Indtryk, som dette henrivende Tableau frembringer, ikke lader sig male i noget Sprog. Naturbroen dannes af en compact Klippe, som i Form af en Bue gaaer over en uhyre Afgrund som adskiller to høie Bjerge, hvis Communication paa denne Maade er tilveiebragt uden menneskelig Hjælp. Denne Bue er 80 Fod lang, 35 Fod bred og 45 Fod tyk. Dens lodrette Høide over Strømmen, som flyder under den, udgjør ikke mindre end 230 Fod; de tungeste Vogne kjøre derover. Nogle Buske, som voxe paa begge Sider, gjøre det muligt for den ængsteligste Reisende at bøie sig saa langt forover, at han kan see ned i den dybe Kløft; ved Siden af Broen, og paa begge Sider af Floden, gives der igjen andre Klipper, som rage 10 til 15 Fod over Vandet, og ere 200 til 300 Fod høie fra deres Basis; alt solide Masser af blød Kalksteen. Det er umuligt at forebygge et Anfald af Angest, naar man forsigtig har naaet den yderste Kant af en af disse nøgne Klipper, og nu seer Vandet at styrte sig fra Klippe til Klippe i en Dybde af næsten 300 Fod og i en Brede af 40 til 60 Fod, med en Brusen, som endnu forhøier Virkningen af denne ophøiede Scene. Under Buen voxe Træer

af 70 Fods Høide og see ud som ubetydelige Buske; Fuglene, som flagre deromkring, forekomme En som smaa Torbister. Jeg tællede til 34, inden en Steen, som jeg kastede ned, naaede Vandet. Udsigten nedenfra er ligesaa behagelig, som den er imponerende ovenpaa Broen, og staaer Een underneden og en Anden ovenpaa, er det ikke muligt at høre hinanden. Da jeg var under Broen, besaae jeg det Sted, hvor de Seelystne pleie at anbringe sine Navne; der, i en Høide af 25 Fod, havde den udødelige Washington ogsaa indgravet sit. Nogle have stræbt at sikkre sig et langvarigt Minde paa dette Album secularium ved at indføre sine Navne med store og dybtskaarne Bogstaver; derimod have Andre villet udmærke sig derved, at de anbragte sine saa høit som muligt. Lysten til det Sidste havde et ungt Menneske, for nogle Aar siden, nær maattet betale med sit Liv. Derved, at han, med et skarpt Instrument, gjorde Indsnit, der vare store nok til at tjene ham som Trin, klavrede han op i en betydelig Høide og havde den Fornøielse, at kunne indgrave sit Navn langt over alle de øvrige; men da han skulde begynde paa Tilbageveien, mærkede han, at dette ikke var muligt paa anden Maade, end ved at styrte sig over paa en af de fremragende Klipper, som han da nok aldrig var kommen levende fra. Hans Venner, der nu bleve ligesaa forskrækkede, som han selv, kunde hverken raade eller hjælpe ham, og hvert Øieblik ventede de, at see ham ligge knust for deres Fødder. Længe kunde Vovehalsen ikke blive i sin critiske Stilling; han tog Mod til sig, og, da han ikke kunde komme tilbage, besluttede han, at gaae længere opad. Ved Hjælp af sit Instrument, hug og klavrede han nu med overmenneskelig Iver idelig opad

og saae, med den nødvendige Forsigtighed, altid over, aldrig under sig. Saaledes havde han, efter utrolig Anstrængelse, arbeidet sig op til en Høide af mere end 200 Fod, men da forlode Kræfterne ham, og medens han et Øieblik holdt sig i en svævende Stilling, tænkte han allerede paa, om han ikke hellere med Eet skulde styrte sig ned, end martre sig endnu længer, da der dog ikke var at tænke paa nogen Redning, men i dette afgjørende Øieblik trængte et opmuntrende Tilraab fra hans Venner paa Broen hen til ham, et Tegn paa at han ikke var meget langt derfra; Kjærlighed til Livet beholdt Overhaand, og da Fortvivlelsen atter vakte de udslukte Kræfter, arbeidede han sig endnu saa høit op, at han kunde gribe en lang Stang, man holdt til ham, og hvorved hans Redning blev fuldført. Efter to Timers Arbeide havde han nu klattret i en næsten lodret Høide af 250 Fod, men da hans glædedrukne Venner endelig toge ham i sine Arme, var han saa udmattet, at han faldt ned uden Bevidsthed, og det varede lang Tid inden han kom til sig igjen. Ikke uden Deeltagelse saae jeg de endnu fuldkommen tydelige Spor af denne frygtelige Klavren, og det ubesindige unge Menneskes Navn vidner om hans Forvovenhed, hans Mod og hans Daarskab. — Endnu i fire Timer gjennemvandrede jeg disse ophøiede Skjønheder, og aldrig er Tiden forekommen mig saa kort; med Beklagelse maatte jeg omsider rive mig bort fra et Sted, som havde vakt Følelser hos mig, der endnu ved Erindringen skjænke mig nye Glæder.

(L. B. d. B. H. og N. M.)

Blandede Efterretninger.

I det norske medicinske Tidsskrift kaldet Eyr læses om Igler følgende: For at tvinge Igler til at suge Blod, meddeles følgende Middel: "Baade i England og Italien dypper man i nogle Øieblikke Iglerne, førend de skulle paasættes, ned i Porter, eller meget stærkt Øl, der fremfor alt maae være meget bittert. Denne Forberedelse gjør dem utroligen hungrige, og de fæste sig da og suge med Graadighed." — "I Vinter har en Læge i Norge faaet fra Paris i Kommission, at meddele Underretning om og paa hvilket Sted i Norge Igler findes i nogen betydelig Mængde, da en Iglehandler i Paris agter at tiltræde en Rejse derhen i dette Foraar, saafremt han kunde erholde nogenlunde tilforladeligt Haab om, at en saadan Rejse vilde lønne sig. Udfaldet af dette Foretagende kan vel vanskeligen med Sikkerhed forudsees; men det turde maaske have samme Følge her som i Tydskland, at Landalmuen, lokket ved en muelig højere Betaling, vilde saaledes udtømme de Steder, hvor disse Dyr findes, at man siden i flere Aar savner de nødvendige til eget Forbrug i Riget, og at Prisen paa dem kunde blive saa høj at den mindre formuende Syge ej vilde blive istand til at anskaffe sig dem."

Om Staten Algier har de forenede nordamerikanske Staters Konsul, Hr. Schaler, meddelt nogle Efterretninger. Denne Stat indtager paa Middelhavets sydlige Kyster en Strækning af omtrent 500 engelske Mile, og udstrækker sig fra Grændserne af Tripolis til det Marokkanske Rige. Man veed ej bestemt, hvor langt den gaaer fra Havbredderne til Ørkenerne i det Indre; man antager indtil 60 til 100 Mile, hvilket vilde give et Flademaal af 30000 Qvadratmile. Folketallet ansætter Schaler til en Million, eller 33 Personer paa en Qvadratmil. Staten udgjør det gamle Numidien, og den Deel af Mauritania Tingitana, som efter at være erobret af Kaiser August, erholdt Navnet Mauritanea Caesarea. Landet var i gamle Dage berømt ved sine Stæders Rigdomme, sine Beboeres Mod og Snildhed. Længe var det

Skueplads for Heltedaad, og regjeret af mægtige Fyrster. Fra den Tid det blev en romersk Provinds ophørte dets Historie at være interessant. Sallust var en af denne Provindses Guvernører. Klimatet er behageligt og sundt. Grunden frugtbar. Høie og skjønne Dale afvexle. Man dyrker meget Korn og Byg. Her gives en stor Mængde Daddeltræer og Oliventræer af beste Sorter. Man finder og næsten alle et tempereret Klimats Frembringelser, Figener, Vindruer, Kastanjer, ꝛc. Bjergene have fossilt Salt. Man har ogsaa opdaget Blye og Jern. Landet har ingen store Floder, men er bevandet af talrige Aaer og Bække, og har fortræffelige Engstrækninger, hvor Kameler, Heste og andre Hjorder opklækkes. Ulden er i nogle Aar bleven en betydelig Handelsartikel. Vildt haves i Overflødighed; kort, det af de gamle Historieskrivere saa skjønt skildrede Numidien er endnu et lige saa skjønt Land, som det da var; men at det under sin rene Himmel, paa sine frugtbare Strækninger kun har Tyranner og Slaver, og at frie og lykkelige Mennesker skulle kunne boe der, er kun afhængigt af de europæiske Monarker.

Staten Algier er deelt i tre Provindser, 1. Oran, den vestlige, 2. Titteria, den mellemste, og 3. Constantina den østlige. I hver af disse regjerer en af Dejen udnævnt Bey, men ligesaa uindskrænket som Dejen selv. Foruden Janitscharerne, hvis Antal er 4000 Mand, bestaaer Militairmagten af 15000 Mand, fordelte i det Indre af Landet, især for Skatternes Afpresnings Skyld. Sømagten bestaaer af tre Fregatter og nogle Korvetter, Goeletter og Brigger, i alt af 14 til 15 Krigsskibe af forskjellige Størrelser.

Staden Algier, liggende paa en Bakkeskraaning og hævende sig fra Kysten af, i Form af et Amphiteater, har fra Havet af et imposant og malerisk Udseende, og er omgivet af en høj Muur. Husene ere, det ene som det andet, hvidt anstrøgne, og have efter orientalsk Skik Altaner. Gaderne ere trange. Havnen velbeskjermet ved Fæstningsværker, der, siden Lord Exmouths Angreb, ere forøgede. Et fast Citadelle, Casanba, behærsker Havet og Batterierne. Stadens Befolkning, som man har ansat til

100000 Mennesker, troer Schaler, at ikke overstige 50000. Jøder omtrent 5000; og disses Stilling sørgelig. Deres Dragt maae være af sort eller mørk Farve; de maae ej ride, ej bære Vaaben, ej engang Stok. De maa kun Onsdag og Løverdag gaae uden for Staden; dem paalægges alle tunge Arbejder. De ere stedse Offere for Plyndrings og Mordscener, og dagligen maae de udstaae paa Gaden Børns Drillerier, eller en fordrukken Tyrks Slag, kort deres hele Liv er en Kjede af Fornedrelse og Beskjæmmelse. I denne Sørøverstats Indre, og paa dens Grændser boe forskjellige Stammer, som ere mere eller mindre afhængige, og væsentligen forskjellige. En stor Deel af Befolkningen bestaaer af Maurer af en blandet Race, hvilke nedstamme fra de gamle Numidier eller Mauritanier, Araber, Spanier, Saracener, og Tyrker. Foruden denne blandede Race finder man i det Indre af Landet Stammer, som indtil vore Tider have beholdt deres Urbillede. Saadanne ere Beduiner, Biscaris, Mozabis og Kabyler. Beduinerne føre endnu samme Nomadeliv, som deres Forfædre førte, boe under Telte, holde Hjorder, lyde kun deres Scheiker, og forlade de Egne, som de beboe, for i Ørkenen Sahara at søge Uafhængighed, saasnart en Bey vil lade dem føle Magten. Biscaris ere af fredeligere Art, og mere fastboende paa Ørkenens Grændser. De tale et fordærvet Arabisk. Mozabis beboe i Syd et Land, som ligger uden for den algierske Besiddelse; de afhænge ikke af den algierske Regjering, dog staae de i megen Handelsforbindelse med Landet. Mange af denne Stamme have nedsat sig i Algier, og nyde særegne Handelsprivilegier. De have et Overhoved, som fører Titlen Amin, erkjendes af Regjeringen, og tjener dem som Consul. Men af alle i det nordlige Afrika levende Stammer er Kabylerne eller Berberne den mærkværdigste. Den beboer Bjergene, er aldeles uafhængig, og saa talrig, at den kunde, naar dens Kræfter vare samlede, blive farlig for den algierske Regjering; men den er deelt i mange smaa Stammer, som næsten stedse ligge i indbyrdes Krige med hinanden. Kabylerne tale et eget Sprog, Showiah, der ikke har nogen Lighed med de andre Stammers mere eller mindre

slette Dialekter; og synes at være et meget gammelt Sprog. Man siger at det skal være identisk med det Sprog Tuarikerne have, hvilke beboe det Indre af Lybien og Grændserne af Ægypten; hvoraf man vel kan uddrage den Slutning, at disse to Folk maa have fælles Nedstammelse. Schaler bemærker, at Showiah ikke har Lighed med det puniske eller arabiske Sprog, og slutter deraf, at det maa tilhøre et Folk, der allerede var her førend Carthaginensernes, Romernes, Vandalernes, Arabernes, eller Saracenernes Erobringer, og altsaa et af Verdenshistoriens ældste Folkeslag.

(Brans Misc. Jan. 1828.)

I pol. Journ. for Oct. 1824 læste man nogle Efterretninger om Algier, hvilke bleve oversatte paa dansk i Dagen 1825 Nr. 6 og 7 og nogle Tillæg tilføjede.

Efterat dette i Trykkeriet var afgivet modtages med Posten de sidste Aviser, og deriblandt den Slagelseske; hvori (No. 34) det Uddrag af Schaler, som her er meddeelt findes deels noget fuldstændigere, deels med nogle Tillæg. Det er derved bemærket at Hr. William Schalers Skrift om Algier og om Berberne er udkommet i Philadelphia i Aaret 1824 i Qvart; og de af Pastor Ridder Bastholm gjorte Tillæg ere disse: Den algierske Stat er, efter det af Hr. Schaler opgivne Areal, halv saa stort som Frankrig. — "Det var højlig at ønske at Frankrig vilde betjene sig af den Krig, hvori det er indviklet med Algier til at erobre dette Land, og gjøre dette til en Kolonie, hvortil det saameget trænger for at skaffe sin Folkemængde Afløb. Ved Erobringer fra fransk og engelsk Side kunne alle de truende Misforstaaelser imellem Europas store Magter, som nu opvække saa mange ængstlige Forestillinger, paa engang blive hævede paa en saadan Maade at det vilde være til største Gavn for Kulturen og Menneskesamfundet, og saaledes at den politiske Ligevægt i Europa ikke vilde blive forstyrret." — "Det er vist nok, at ingen Erobringskrig kunde være mere velgjørende og tillige mere retfærdig, end imod Nordafrikas Kyster, som har tilføjet de christelige europæiske Stater saa store Fornærmelser,

og hvor Menneskelivets Bestemmelse bliver saa slet opfyldt, hvor det derfor var højligt at ønske, at den politiske Storm, som truer med at reise sig, maatte vende sig mod Synden." — Den af Hr. Schaler opgivne Inddeling af Staten Algier i tre Provindser stemmer ikke overens med den hidtil angivne Inddelingsmaade ifølge hvilken man antager at dette Land bestaaer af 4 Provindser: Tlemsen mod Vesten, Titeri mod Synden, Constantina imod Østen, og det Distrikt som tilhører Staden Algier. — "Den algierske Sømagt er i Grunden meget farlig i hvor liden den end synes at være, thi Algiererne ere fortræffelige Sejlere, og kjende ypperligt Kysterne af Middelhavet. De franske tilstaae, at der for Øjeblikket ere flere Algjerske Korsarer i Søen end nogensinde tilforn. Ogsaa lykkes det næsten aldrig de franske Krigsskibe i hvor talrige de end ere at opbringe en Algiersk Korsar." I Anledning af Shaler Bemærkning om Staden Algiers Befæstning, fra Søsiden, og at en Expedition, som ikke var ledsaget af Landgangstropper maatte indskrænke sig til en Blokade, tillægger Slagelses Avis: "Det er ogsaa for nærværende Tid Tilfældet og de Franske erkjende, at naar de ikke vilde gjøre et Angreb fra Landsiden, saa kan Dejen spotte alle deres Bestræbelser. Det er derfor meget muligt at den Expedition, som nu udrustes i Toulon, er bestemt til at erobre Algier." — Om Kabylernes Sprog siges: Det var interessant at undersøge om det ikke har nogen Lighed med det coptiske Sprog, hvori Sporene af det gamle ægyptiske endnu bevares. Disse Kabyler ere forresten nogle slemme Karle at have at gjøre med, da de ere talrige, krigeriske, røveriske og fanatiske og sværmende Mahomedaner."

Følgende biografiske Efterretning om en af de i Literaturlexikonnet benævnte Personer, giver et Bidrag til Skildring af den Tids Historie: "Olaus Camstrup er en Præste-Søn fra Norge, fød nogle Mile, synden for Bergen; det er uvist, om han haver havt nogen Privat-Information hjemme først; dog er det troeligt efter den norske Maneer: men til sidst haver han frequenteret Bergens Cathedral-Skole, under de

to paa den Tid berømmelige og beqvemme Mænd, Søren Lintrup og Rudolph Burenneus; af hvilke den første ogsaa dimitterede ham, qvo anno incertum est. Her viste han allerede slige prøver paa Nemme, Skiønsomhed og Hukommelse, saa at de allerfleste Discipler (hvis Tal den Tid vel var over 150) maatte vige for ham: og Docentes selv stode i Frygt for, at lære andet, end hvad de vidste vil rede til. Alt hvad han til sidst skulde giøre, blev Extemporan, og de tre fire første Copier blevne givne til Pris blant de tungnemmede Dosmere. I Latinitæten og alt hvad der hører til, det mindste med det største, var han saa sterk og beløben, ut crederes ejus ore locuturas Musas, si latine loqvi vellent; Vers, Variationer, Inscriptioner, Satyriske Sager vare ligesom cocta cibaria; in cæteris scientiis et lingvis non ita, vel propter ignaviam vel ignorantiam Docentium. Paa samme Tid var ellers ogsaa en anden notabel Discipel, cognomine Ramus; disse certerede altid med hinanden de Principatu; han apostaserede fra Academiet siden, fordi han savnede digna meritis. Ligeledes kunde det ogsaa letteligen gaaet til med Camstrup, dersom han havde været af saadan høymodig og skarpsindig Aand, som den anden var; men efterat han var kommen til Academiet forblev han rigtigen sit Biennium ud, indslugede, qvoad litteram, alle Præcepta et Systemata nullo fere negotio, som udkrævedes til de tvende forestaaende Exam. For Mangels skyld maatte han søge Klosteret, hvor han ikke blev nogen Opponent det ringeste skyldig. (disse Opponenter vare uden tvil den gang nogen Bussemænd og Forskrekkelsens Konger) men hvilken Profess. Kiøbenhavn eyede den Tid, veed jeg ikke; de have uden al Tvil været af samme Natur, som disse nu omstunder; thi hvis een eneste havde have den mindste Omhue og Omhed for beqvemme Subjectis, og ophiulpet denne Phænix af sin Aske; saa kunde han blevet seculi sui ornamentum, litterati orbis Delicium, imo Stupor: Vor Camstr. toeg da til takke med de tomme academiske Ære-Titler og Attestatis, forføyede sig hiem igien til sin Bondehytte, og kom efter nogen Tids Forløb i Tieneste hos en Provst i Hardanger, navnlig Hr. Peder Gelmeyden; hvor han forblev

saalænge, at han demitterede 4 af hans Sønner. Her studerede han efter og over Formuen; der gik neppe nogen Latinsk Author forbi hans Dyne og Crisin; de Rommerske og Danske Antiqvit. blevne tagne med til Hielp: her maatte han mod sin Villie og stamme Udtale excercere Homiletica, som ginge mest ud paa den Engelske Kløgtighed; (det er altid et nødvendigt Reqvisitum, at man skal præke paa Landet, enten man kan eller ikke); her giorde han de beste og fyndigste Vers, Inscr. etc. men for Afskrivningens Skyld, hvilken han selv maatte tage sig paa, blev der kun faa Exemp. og de faa forbleve mest der i Provstiet; han var ikke mindre en vældig Skytte og Fisker; hvortil Stedets Situation gav den beste og meste Anledning. Førend ieg forlader dette Sted, saa maae jeg sige, at Øl-Pokalerne forstyrrede tit hans Sind og Rolighed, efter Landets honette og brugelige Vedtægt. Herfra begav han sig til Bergen igien, hvor han kom strax i Tieneste hos forrige Lector, men da virkelige Bistop, Nils Smidt; men han famulerede saa kort der, at han neppe fik Tid, til at see Skiftskisterne, eller Archivet ret igiennem, førend han enten fik eller tog selv sin Afskeed; endskiønt han dog altid siden forblev en Ven og Client af Huset; af hans Adfærd, som følgede nest paa, kunde man billigst slutte, at han giorde det, for at blive engang sin egen Herre, og ey nødes til at staae altid under andre; thi ikke ret længe efter satte han sig huusligen ned, og aabnede sin latinske Trivialskole med saadan Fremgang, at de komme fra alle Norges Kanter, for at høre hans lærde Mund tale, (denne Conflux kom meget deraf, at Cathedralskolen under Erich a Møinichen og Jørgen Harboe var i saadan Aftagelse, at der neppe fandtes Discipler mere, end sige Lærdom (men i hvor mange vor Socrates end fik, eller havde havt før, saa var der dog aldrig een eneste, som kunde ret arte sig efter ham, formedelst den strenge og tyranniske Omgang; hvilken ieg Selv prøvede vel i 10 Aar; ja mange maatte qvittere med halv Hilsen. Han

haver altid nolens volens maattet agere Byens Poet; hans Discip. maatte afskrive Versene, indtil Trykkeriet kom 1720. Dog ere mange Binde-vers, Grav-skrifter og andre Emblemata gaaet i Løbet; til et Beviis paa hans store Nemme, da kunde han tit dictere nogle 100 heroica, uden først at have conciperet dem paa Papiret; men han maatte i alle Forretninger være halv fuld, saa gik det best; nu duer han slet intet; han har aldrig været for at skrive noget ellers, og intet findes efter ham, uden et Udtog af de vulgareste vers, trykt in 4to. Informations-aarene ere over 30, og han giftede sig henimod sit 40; havende 2 Sønner studerede og dimiterede af ham selv; hos al hans Uorden og adskillige Forretninger har han dog opnaaet sit 70 Aar og lever endnu 1745. Eos."

Kjøbenhavns Børs, d. 29 April 1828.

Hamburg 2 M. —		à	
à vista 218			
Species 221			
Specier solgtes til			
13 Rbmk. 4 ß.			
Bank-Disconto 4 pCt.			
Norske Speciessedler			
pr. 100 Specier	159	—	Rbd. Sedl.
Svenske Sedler			
pr. Rdlr. Rigsgjeld	$51\frac{1}{2}$	—	Rbß. Tegn.
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$82\frac{1}{2}$	83	Rbd. Sedl.
Dito Dito	76	—	i Banco.
Nationalbank Obligationer			
(af Laanet 4 Febr. 1820)	102	$102\frac{1}{2}$	Rbd. r. S.
Dito Dito	$112\frac{3}{4}$	113	Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl.			
Renter pr. 6 Januar	$98\frac{1}{2}$	—	Rbd. S. r.
6 pC. norsk Laan			
ved Hambro & Søn	105	—	i Banco.
4 pC. Dito nye	98	—	i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	—	i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	$57\frac{3}{4}$	58	L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 36.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 3 Mai 1828.

Leietjeneren.

Een af mine største Morskaber, saasnart Veiret tillader det er at gaae ud til Vibenshuus, og sætte mig der paa een af Bænkene udenfor dette Gjestgiversted. Jeg har da en behagelig Udsigt til forskjellige Landeveie, og alle Kjørende, Ridende og Gaaende maa forbi mig.

Forleden gjorde jeg en saadan Lystvandring, og da jeg, vilde tage Plads paa Bænken, sad der paa denne en aldrende, simpelt klædt Person, med et Blad i den ene Haand og en Tegnebog i den anden. Han anstillede, som jeg kunde mærke, meget opmærksomt, en Sammenligning mellem begge. — Jeg tog Uhret op, for at see hvad Klokken var. Neppe blev han dette vaer, førend han vendte sig hen til mig, og spurgte meget høfligen: med Tilladelse, min Herre! hvad er Klokken? — "Den er fem." — "Ei, allerede saa mange! Ja, Tiden løber naar man har noget at bestille. Nu har jeg allerede siddet og læst her siden Kl. 3½, og disse halvanden Timer svandt for mig som et Qvarteer." — "De har formodentligen noget meget Interessant at læse?" — "Det kan jeg just ikke sige. Det er tvertimod noget forbandet kjedsommeligt. Jeg anstiller en Sammenligning mellem min Noticebog og Nr. 32 af Kjøbenhavns flyvende Post over en Hr. R.s Sammenligning mellem Kjøbenhavn og Berlin." — "Er min Herre maaskee Poet?" — "Himlen bevare mig fra at være det." — "Er De da en Lærd?" — "Nei, det være langtfra." — "Hvad er De da, om jeg maa spørge?" — "Egentligen har man i det danske Sprog intet passende Navn paa min Bestilling. I Tydskland kaldes jeg Lohn-Lakey — og det klinger godt, thi Lohn har noget Solid og Lakey noget ret Fornemt ved sig — i Italien kaldes jeg Cicerone, og det klinger ogsaa meget smukt — minder om en meget lærd Italiener, som skal have hedt Cicero, og været den første af vor Bestilling. Men paa dansk falder vor Titel saa plumt — Leietjener, som man siger Leiehest eller Leievogn." — "Navnet gjør sandeligen intet til Sagen. Titelen ligner kun Præget paa en Mynt og er det Ydre af Mennesket. Vor Opførsel og Handlemaade er vort sande indere Værd." — "Det er netop Tilfældet med mig og mine Lige. Vi kaldes Leietjener, som om vi vare til Leie for Enhver og allemands Tjener. Men det ere vi i Grunden aldeles ikke. Vi tjene Folk med vor Veiledning, som enhver anden Veileder; vi lade os betale eller lønne for vor Veiledning, som de fornemste Mænd. Vi ere ofte i de brillanteste Herrers Selskab, fra om Morgenen tidlig til om Aftenen sildig. Uden vor Hjelp vilde de fleste Fremmede, som komme hertil, hvert Dieblik staae som en Ko for en nymalet Port. En Mand af min Profession maa have lært noget; maa forstaae de

flefte levende Sprog; kjende Hovedstadens og dens Omegns Mærkværdigheder paa sine Fingre. De kan troe, nu, da Dampskibsfarten er saa stærkt i Gang, bidrage vi meget til at udbrede Fædrenelandets Hæder overalt." — Jeg saae noget forundret paa Manden. — "De studser, min Herre? men De maa vide, ligesaa simpel som De seer mig her, spæve mine Ideer, mine Bemærkninger rundt omkring i Europa, ja endog trykte i Reisebeskrivelserne." — "Hvorledes kan det gaae til? De sagde jo nyligen, at De ikke er nogen Lærd?" — "Det er jeg ikke heller; men de fremmede Lærde betjene sig af mine og mine Kammeraters Ideer — da liegt der Hund begraben. Troer De, at en Franskmand, Tydsker eller Engellænder, der kommer flyvende herover, og opholder sig her, i det Høieste i 8 eller 14 Dage, vilde kunne skrive om de herskende, Sæder, Handelen, Skuespillet 2c. uden vor Hjelp? Nei, det er vore Kalve, de pløje med. Jeg har saa ofte sagt til min Kammerat — Pokkeren skulde saaledes give sine Kundskaber hen for en Slik, og siden endog see dem offentligen trykte som Andres Eiendom. Det er netop Tilfældet med denne Sammenligning, mellem Kjøbenhavn og Berlin. Alt er ligesom ordret udskrevet af min Noticebog. Men saa forhütlet ved Tilsætninger og Beklippelser, at jeg ret kan ærgre mig derover. Nu flyttede han sig nærmere hen til — "Behag kun at see her min Herre!" den ene (Berlin) er en Landstad, den anden (Kjøbenhavn) en Søstad." Hos mig staaer en "Søhavn" med stor Handel. "I Berlin er de Militaire, Embedsmændene og de Lærde dem, som gjelde meest; i Kjøbenhavn er det Kjøbmændene." Her er udeladt: "naar de eie noget", og det er en vigtig Bemærkning. — "I Kjøbenhavn holdes Collegierne oftest uden Betaling." Her er udeladt: "paa en liden Douceur nær, naar Forelæsningerne ere forbi." — "En Nationalret for de egentlige Danske er Boghvedegrød, med Øl, eller Melk." Her er atter udeladt, "samt Vælling og Spægesild eller Berrefisk; item Caffe med Lyngbytvebakker", men formodentligen har den gode Herre ikke vidst, hvorledes han skulde oversætte Velling, Berrefisk og Lyngbytvebakker paa Tydsk, og er derfor heller sprunget det Hele over. Saaledes maa jeg see mine Noticer ideligen forqvaklede, snart paa Tydsk og Fransk, snart paa Engelsk og Italiensk. En Tydsker oversatte i Fjor Lyngbyetvebakker med Haidenstädter-Zwiebacken og Berrefisk med Bierenfisch.

"Men saa skulde De beholde Deres Noticer for Dem selv."

"Det kan jeg umueligen." De fleste saadanne Herrer reise, for at skrive Reisebeskrivelser, og for derved at faae Reiseomkostningerne betalte. I en Tid af otte Dage, kan De let forestille Dem, man ikke kan faae samlet Noticer til et heelt Værk. Hvad have de altsaa at gjøre? De pumpe mig og Verten og Opvartningspigen, saa godt som de kunne. Naar man ikke strax vil fortælle dem syv lange og syv brede om Kjøbenhavnernes Sæder, Levemaade og Characteer — saa hedder det: das ist ein dummer Junge! Hvad skal man nu gjøre? Man skal jo leve. Man har Kone og Børn at forsørge. For at tilfredsstille saadanne nysgjerrige Herrer maa man stundom endog tillade sig en lille uskyldig Løgn. Forleden havde jeg min Nød med en Engelskmand, som absolut vilde see Hamlets Grav. I Førstningen forsikkrede jeg ham, at ingen saadan Grav fandtes her i Landet." "God dam'n! — begyndte han nu paa sin Engelsk? Hamlets Grav findes ikke i Danmark? Har jeg ikke læst i Snese Reisebeskrivelser, at hans Hauge findes i Elsinore og hans Grav midt i Haugen?" Han blev saa vred, at jeg strax maatte sadle om, og sige, at jeg havde husket Feil, og at den salig Prinds rigtig nok ligger begraven der. Næste Dag maatte jeg tage med ham til Helsingøer, og vor første Vei var hen til Marienlyst. Da vi kom til Terrassen, sagde jeg med en meget alvorlig Mine: that is the Grave of his royal highness, the Prince of Denmark (det er H. K. H. Prindsen af Danmarks Grav.) Is that thy Grave, poor Hamlet! sagde han nu med Taarer i Dinene, og tog i det samme et Bind af Shakespears Tragoedier op af Lommen, og efterat han længe, nedsjunken i dybe Betragtninger, havde staaet og stirret paa Terrassen, raabte han, i det han kastede et Kys til samme: good Night, sweet Prince! and

flights of angels sing thee to thy rest!*) — Jeg har min evige Plage med disse Engelskmænd. Hver Gang een kommer hertil, er hans første Spørgsmaal: skal vi ikke snart tage til Hamlets Hauge? — I Dag skal jeg igjen derned. En John Bull piinte mig i Fjor saa længe, at jeg skulde forskaffe ham et Portrait af Prinds Hamlet, at jeg, for at slippe ham, maatte kjøbe et gammelt Træsnit af Holger Danske, og forære ham det. Engelskmanden var ligesom ude af sig selv af bare Glæde. Han takkede mig tusinde Gange for den Tjeneste, jeg havde bevist ham, og jeg maatte endog besørge ham Glas og Ramme dertil. Han kunde ikke see sig mæt paa dette Uglebillede.

I det vi saaledes sadde og talede sammen, gjenlød fra første Sahl.

"Wir Brüder sind noch Zecher
Von alten Schrot und Korn!
Wir leeren frisch die Becher,
Ohn' Eifersucht und Zorn!
Uns klinget silbertönig
Der Gläser Melodei!
Und unser Ehrenkönig
Hält gute Polizei!

"Det er Selskabet, som jeg skal med til Hamlets Grav. Det slaaer en Svier af. Han, der brøler som en Bjørn, er en "prifatisirender Gelehrter." Ham har jeg især min Plage af; han vil udgive en Reise i Danmark, og har allerede Titelen færdig. Den skal hedde: Natur, Kunst und Wisenschaft, oder Ansichten der Sitten, Bildung, politisch-, statitisch- und oeconomische Verfassung der Dänen, dargestellt in einer Reise in Dänemark im Jahre 1828, herausgegeben v. Z. in 3 Th. mit Kupfern. Jeg har hørt, at Værket staaer allerede i Messecataloget anmældt som færdigt."

"Hvor længe har Hr. Z. da opholdt sig i Kjøbenhavn."

"Han er kommen i forrige Uge, og reiser igjen i næste."

Hvorledes er det ham da muligt, at han kan skrive 3 Bind om Danmark?" "Det er for ham som Fod i Hose. De maa vide, det Meeste af Reisebeskrivelsen var allerede færdigt førend

*) God Nat, søde Prinds! Og Englеskarer synge Dig til Hvile.

han kom hertil. Han er af den Mening, sagde han nyligen, at man aldrig bør skrive paa ny, hvad Andre allerede have skrevet ligesaa godt forhen. Han tilføjer derfor blot, hvad han selv har havt Leilighed til at see og høre, og jeg gjør ham opmærksom paa.

"Det er en besynderlig Maade, at forfatte Reisebeskrivelser paa."

"Det er den almindelige og gjængse, min Herre, i vore Dage. Folk ere nu omstunder ikke saa samvittighedsfulde. En lille Løgn meer eller mindre gjør saa mæn intet til Sagen. Bogen bliver ligemeget læst for det. De maa vide, Romaner og Reisebeskrivelser, det er noget, som Læserne bestandigen maa have noget Nyt af, og Boghandlerne sørge ogsaa for, at de ikke komme til at mangle det.

"Men paa denne Maade maa der jo udbredes mangfoldige vrange og falske Efterretninger?"

"Hvad troer De andet? Hvor troer De vel de mange dumme, urimelige, pøbelagtige Ideer, der i nyere Tider især have udbredt sig blandt Nationerne, kommer fra, uden fra saadanne Kilder? Jeg er kun en simpel Mand, men skjøndt jeg selv nok holder af at læse en god Bog, saa indseer jeg dog meget vel, at det fordømte Fabrikskriverie, især i Tydskland, stifter langt mere Skade end man i Almindelighed formoder. Jeg har en Tøs i min Tjeneste, som ellers er en stor Gaas, men hun sidder hele Aftenen og læser Bøger fra Leiebibliotheket. Vist nok læser hun Romaner og Reisebeskrivelser, som Fanden læser Bibelen, men nogle gale Ideer blive dog altid hængende fast.

Nu kom de tre Herrer, som hele Tiden havde siddet og sjunget Drikkeviser, ned, hver med sin Cigar i Munden. En af dem, der havde en Harlequinskappe af skotsk Tøi paa, raabte: "Zum Hamlets Garten!" En anden, der var en tyk Engellænder, med en Kappe af sort Vordug, stammede: To Hamlet's Garden! Den tredie, der var saa beruset, at han neppe kunde komme op i Vognen, skreg — "meinetwegen — zum Teufel!"

Da de alle vare i Offenbacheren, sprang Leietjeneren op paa Bukken, hilsede mig til Afsked med Hatten, og nu fløi Vognen afsted ned ad Landeveien.

Anledning og Plan til et Skrivt, som vil udkomme under Titel af: Bidrag til rigtig Kundskab om de Gamles Philosohpie,

eller

Creuzers Plotin de pulcro, og Proklus de unitate et pulcritudine, bedømt af Forfatteren af det Stykke i Skilderiets No. 38 f. A. som beviser, at de Gamles Philosophie forener Frihed med Naturnødvendighed i Mennesket.

Da jeg for en Tid siden læste en meget lovende Anmældelse af en Forklaring over Hieroglypherne paa Obeliskerne i Rom, faldt mig uvilkaarligen det Spørgsmaal ind: mon og vor Tidsalders Lærde ere i Besiddelse af nogen rigtig Kundskab om de Gamles Philosophie? thi uden at være i Besiddelse af slig Kundskab, vil aldrig nogen kunne forklare de omtalte Hieroglypher. Plato siger (1): man bør ikke see hen blot til disse synlige Ting; men ogsaa til de guddommelige, med hvilke de synlige have lige Benævnelser. Hermias siger (2): at Theologerne forklare de guddommelige Ting ved Fabler. Eusebius anfører (3): ikke alene Grækernes, men endog Barbarernes gamle Physiologie var intet andet, end en Naturlære, indhyllet i Fabler, og paa denne Maade en hemmelig og uforstaaelig Theologie, som under mørke Taler og Allegorier skiulte det hemmelige i Mysterierne. Proklus siger (4) det samme. Ogsaa Eustath (5): ligesom Ægypterne fordum udtrykte deres Tanker paa hieroglyphisk Maade ved Lignelser af Dyr og ved andre Tegn; saaledes giorde ogsaa de gamle Græker, og siden efter en Deel af Skytherne. Endelig siger Maximus Tyrius (6): hos Poeter, som hos ældre Philosopher, er alt fuldt af mørke Taler. Efter disse, og mange fleres, eenstemmige Udsagn slutter man vel ikke urigtigt, naar man siger: at den, som ikke veed, hvilke de usynlige Ting ere, som have fælleds Benævnelser med de synlige; den, som ikke kiender det, som ligger skiult under de Gamles Fabler og Allegorier; ikke forstaaer nogen af deres mørke Taler i deres Theologie; ikke indseer noget af det, som betegnes ved de hieroglyphiske Billeder af Dyr og ved andre Tegn; han har ingen, langt mindre nogen rigtig Kundskab om de Gamles Philosophie; han vil følgelig ogsaa nok lade være at give en rigtig Forklaring over de omtalte Hieroglypher.

(1) Proclus in Tim. l. 4. p. 249. (2) in Phædr. Plat. p. 189. (3) Præp. Er. l. 3. E. 1. (4) in rempl. Plat. p. 369. (5) in Iliad. 14. v. 168. p. 632. (6) Dissert. 29. p. 348.

Hint Spørgsmaal, som indfaldt mig, forekom mig at være vigtigt; thi mange ere i vore Dage de Skrivter, i hvilke Mythologie og de Gamles Philosophie forklares; og dyre ere disse Skrivter; og, dersom de ikke skulde indeholde rigtig Kundskab om de Gamles Philosophie; da vilde deres Indhold være for en stor Deel Sophisterie, men da vare ogsaa de mange Penge, som udgives for dem, spildte; og det, som vilde være endnu værre, da vilde ogsaa den Lærde let kunne vildledes ved slige Skrivter, og føres længer bort fra at forstaae de Gamle, fra hvilke vi dog have oprindelig vore Kundskaber og vor Aands Uddannelse.

Fordi dette Spørgsmaal forekom mig vigtigt, derfor eftertænkte jeg det, og troede at finde det, vel ikke let, men dog eiheller umueligt at besvare. Den, som kiender i noget Omfang de Gamles Skrivter og deres Indhold, og har en Siel, som ikke alene kan skiønne noget paa den Aand, som lever i dem, men kan skimte noget af et fuldendt Heelt, til hvilket alle deres Skrifter føre, han vil ogsaa kunne skiønne; om den Aand, som lever i de Gamles Skrivter, kan spores i de Nyeres Forklaringer, og om disse Forklaringer indeholde noget, som kunde synes at lede til et fuldendt Heelt. Fordi jeg ikke har fundet i de Nyeres Forklaringer noget Spor, enten af den Aand, som lever i de Gamles Skrivter, eller af det fuldendte Hele, til hvilket deres Skrivter synes at føre, derfor forsøger jeg

at besvare hint Spørgsmaal; hvilket Forsøg de følgende Blade skulle indeholde.

Men før jeg begynder Forsøget, bør jeg lade en tredobbelt Anmærkning gaae forud; den første er, at jeg forstaaer ved de Gamles Philosophie ei blot den, som man kalder den Græske eller Platoniske; men tillige den, som var alle øvrige gamle Folkeslags Philosophie, fordi man finder mere eller mindre af den hos dem alle, endog hos de gamle Nordboeres. Beviis for dette sidste er, at Odins Stridshelte vare 432000, hvilket Antal er de Dele, i hvilke Dyrekredsen var deelt, og hvilke Dele betegnede det Antal af Aar, som det store Verdensaar, efter alle østerlandske Folkes Mening, indeholdt; hvilken Mening endog Salomo holdt for at være rigtig(1). Dernæst fordi denne Philosophie var langt ældre, end Plato; han opfandt intet Nyt i den, men han søgte og laante allevegne fra, samlede det saaledes søgte og laante, ordnede det Samlede, og fremsatte paa en uopnaaelig Maade det Ordnede fuldstændigere, end det fandtes paa hans Tid. At dette er Sandhed, det kan sees af Diogenes Laertius (2) og af Athenæus(3). Denne Philosophie synes derfor at kunne med større Ret kaldes de Gamles, end Platonisk, Philosophie; endog fordi man ved den sidste Benævnelse giør, at man troer den langt yngre end den virkelig er.

Den anden Anmærkning er, at der ere Grunde, af hvilke man maa troe, at Jødernes Philosophie var den samme, som alle øvrige Folkeslags, og at Jøderne følgelig maae regnes med til de gamle Folkeslag, om hvis Philosophie Talen er her. Aristobulus siger(4). At det, som de Gamle sagde om Naturen, det samme siges endnu af Philosopher uden for Grækenland, af Braminerne i Indien, og af de saa kaldte Jøder i Syrien. Vilde man indvende derimod, at Jøderne tilbade kun en eneste Gud; men de øvrige Folkeslag tilbade derimod, foruden en eneste øverste Gud, tillige utallige hinanden underordnede Guder; da er dette vel sandt; men

(1) Visd. c. 13. v. 9. (2) l. 3, 5, 6, 8. (3) Deipnos. l. 11. c. 15. (4) Cyrill. Alex. l. 4, p. 134.

det er tillige sandt, at Jøderne havde Engle, Erkeengle, og forskiellige hinanden underordnede himmelske Magter, hvilke vare, paa Benævnelsen og Dyrkelsen nær, omtrent det samme, som de øvrige Folkeslags hinanden underordnede Guder. Hertil kommer, at, naar man betragter med Opmærksomhed den indvendige Indretning af Jødernes Tabernakel og Tempel, den ypperste Præstes hele Paaklædning, alle Apparater til deres udvortes Gudsdyrkelse, store Høitider, og de Dyr, som de offrede og sammenligner alt dette med de øvrige Folkeslags Philosophie, Astrologie, og med Dyrene i Dyrekredsen; da maa man troe Josephus, naar han siger (1), at i alt dette forestilles paa nogen Maade Tingenes Natur i Universet. Dersom man endelig efterseer den græske Oversættelse af det gamle Testamente, og denne Oversættelse maa vel ansees, som rigtig, da saa mange Steder ere Ord til andet anførte af den i det nye Testamente; da vil man finde utallige Steder, i hvilke det selv samme siges, som er sagt og lært af de øvrige Folkeslags Philosopher. Som Beviis for, at dette er sandt, vil jeg anføre tvende mærkelige Steder, som angaae Menneskets Siel.

Moses siger (2). Adam — avlede κατα την ιδεαν αυτȣ, και κατα την εικονα αυτȣ — Seth. Plotin siger (3) enhver Idee er det samme som Sind, mens: og Porphyr siger (4): det fuldkomne Sind, mens, er Mennesket selv, hvis Billede enhver af os er. Disse Steder, saavel det hos Moses, som de af Plotin og Porphyr, tillægge Mennesket et fuldkomment Sind, mentem, det er Fornuft, som er reen, fordi den er frie for al Materie og ophøiet over den, og de erklære denne rene Fornuft at være det egentlige, skiønt usynlige Menneske, og Legemet at være kun et Billede af dette Menneske, hvilket ogsaa er viist udførligt i Kiøbenhavns Skilderie(5).

Det andet Beviis er Salomos Ord (6): Den Vises Hierte er til hans Høire, og Daa-

(1) ant. Jud. l. 3. c. 8. (2) Gen. 5, 3. (3) Enn. 5. l. 9. c. 8. p. 561. (4) ap. Stob. Serm. 121, p. 186. (5) No. 38—1827. (6) Eccles. c. 10. v. 2.

rens til hans Venstre. Svidas siger (1): de Gamle kaldte det til Venstre taabeligt; men det til Høire kaldte de fornuftigt. Oprindelsen til dette Ordsprog, som sees heraf at have været i Brug hos andre Folkeslag, som hos Jøderne, finde vi i de Gamles Philosophie. Plato siger (2), at Sielen, som er dannet af Elementerne (nemlig ætheriske) er deelt i tvende sammenhængende Kredse; af hvilke den ene inden i Legemet er deelt i sex Dele, og ligger til venstre i Legemet; men den anden om Høire. Den, som er udeelt og een, er af den Natur, som er altid den samme, den anden, som er deelt, er af en Natur, som er anderledes. Det kan ikke paatvivles, at dette Begreb, som de Gamle havde om Sielen, er Oprindelsen til hint Ordsprog; thi Proklus siger (3), efter Pythagoræernes Mening var det, som er af den Natur, som er altid den samme, lige med det til Høire; men det, som er af en Natur, som er anderledes, lige med det til Venstre. Dette Sted siger os da, at det til Høire er af samme Natur, som Sielens ydre Kreds; men det til Venstre af samme Natur, som Sielens indre Kreds. Hermias, i Anledning af, at Sokrates fandt, at Phædrus havde noget ved venstre Side under sine Klæder, siger (4): det til Venstre tilkiendegiver, at slig Talekunst (Phædrus holdt Lysii Tale skiult ved den venstre Side under Klæderne) angaaer det, som er i Sielen det slettere, og er ikke af det, som er den fornuftige Siels rene og høieste, det er, ikke af Sindet, mento. Dette siger Hermias, fordi Sielens indre Kreds til Venstre er lidenskabelig; dens ydre Kreds til Høire derimod Fornuft, ratis. Denne Forklaring af det til Høire og Venstre stemmer aldeles overeens med Platos egne Ord i Phædro (5), hvor han siger, at Sielen, betragtet som et Heelt, naar den deeltes, da fandt han i den Deel til Venstre en ond Eros; men i den til Høire fandt han en guddommelig Eros, som vel havde samme

---

(1) in voc. φρενοθεν. (2) Diog. Laert. l. 3. 67. 68. (3) in Tim. l. 5. p. 344. (4) in Phædr. Plat. p. 72. (5) in Phædr. c. 49. p. 43. ed. Ast.

Navn, som den anden, men fører til Henrykkelse, og er Aarsag for os til det største Gode. Af dette Sted sees aabenbar, at hint Ordsprog havde sin Oprindelse af de Gamles Begreb om Sielen. Tillige sees deraf, at de Gamle havde en dobbelt Eros eller amor, en sandselig ond, en guddommelig god.

Dersom nu hint Ordsprog var i Brug hos Jøderne, som hos andre Folkeslag, og dersom dette Ordsprog havde sin Oprindelse af Menneskenes Begreb om Sielen; da maae Jøderne vel ogsaa have havt samme Begreb om Sielen, som de andre Folkeslag, og følgelig Jøderne regnes i denne Hensigt til de Gamle, om hvis Philosophie Talen er her.

Det anmærkes for det tredie, at i dette Skrivt er Talen aldeles ikke om, enten de Gamles Philosophie er rigtig, eller ikke rigtig; men alene om, hvad de Gamles Philosophie lærer, uden alt Hensyn til, om det, som den lærer, er rigtigt eller ikke rigtigt.

Planen til Skrivtet.

Naar en Mand, som ikke er berømt, end ikke kiendt, som Lærd, foretager sig at bedømme Arbeider af en Mand, som er for Tiden den allerberømteste i sit Fag, og som et Orakel, hvis Orakelsprog omdanne den hele Mythologie, og give den en anden Form; da troer jeg at slig en Mand, som foretager sig saadant Arbeide, bør, for at forskaffe sig nogen Tiltroe hos Læseren, begynde Arbeidet

a. Med at bevise, at han, skiønt uberømt, endog ukiendt, dog har saa megen rigtig Kundskab om de Gamles Philosophie, at han kan nogenledes dømme, om det, som siges eller læres om den, er rigtigt eller urigtigt. For at give sligt et Beviis vil jeg begynde med en kortfattet, men dog nogenledes tilstrækkelig Indledning til det første og vigtigste i de Gamles Philosophie, i hvilken Indledning ethvert større eller mindre Led skal vorde belagt med de Gamles egne Ord. Slig en Indledning, ledsaget overalt af de Gamles egne Ord — vil tillige oplyse det vigtigste af det, som maatte være uforstaaeligt i de nævnte Stykker af Plotin og Proklus — vil afgive et Slags Maalestok for det, som maatte være rigtigt eller urigtigt i Udgaven af

disse Stykker; — vil sætte enhver, som læser den, og agter Sandhed høiere, end Berømthed, istand til at kunne dømme om, paa hvilken Side Sandhed og det rigtige er.

b. Med at foreskrive sig selv de Regler, hvilke han troer at burde i hans Forhold følge ved dette hans Arbeide — i Hensigt til de Gamle, ikke anføre noget, som lært af dem, uden tilstrækkeligt Beviis, ikke af de Nyeres Udsagn, man af de Gamles egne Ord; og ikke lægge i deres Ord anden Mening, end den, som ligger aabenbar i dem i deres Sammenhæng med det Sted, af hvilket de ere tagne — i Hensigt til de Nyere: da enhver, som arbeider i en Videnskab, fortiener, naar han kun ikke arbeider alene for Brød, eller for Penge, eller for at faae et Navn, Agtelse, især af dem, som dyrke samme Videnskab; saa bør denne Agtelse vises ham ved at paaskiønne det Gode, som findes i hans Arbeide, efter dets Værd; dog bør det Urigtige i samme ikke forties, men vises tilstrækkeligt; og, hvis der findes ved det Urigtige for stor Selvtillid, eller vel endog Overmod, tilbørligt, dog med Anstændighed, revses.

c. Med at fremsætte de Regler, hvilke han og enhver har Ret til at fordre, at den, som udgiver, oversætter, forklarer eller retter noget Skrivt af de Gamle, bør følge.

1) Den, som foretager sig sligt et Arbeide, han maa være virkelig Philolog, det vil sige: han maa saaledes forene sund Philosophie med Philologie, at hans Dømmekraft er øvet og skjærpet nok til at kunne see, om den Betydning, som han tillægger en Forfatters Ord, stemmer, eller ikke stemmer, overeens med den hele Tankegang af hans Forfatter, og passer, eller ikke passer i Sammenhængene paa det Sted, som han bearbeider. Dersom det mangler ham paa slig øvet og skjærpet Dømmekraft, da fortjener han neppe Navn af virkelig Philolog.

2. Det Skrivt, som han vil bearbeide, bør han ikke blot gjennemblade eller efterse, hvad andre kunne have sagt om det; men han bør studere det saaledes, at han kan uddrage af samme Forfatterens fuldstændige Plan. Mænd, som Plotin og Proklus, havde sikkerlig deres Plan forud, efter hvilken de arbeidede; det vise

deres Arbeider. Dersom det, som man vil bearbeide, er kun et Stykke af et Heelt, da bør det Hele studeres, og dets Plan uddrages nogenledes fuldstændig. Den saaledes uddragne Plan udbreder et Lys, ei alene over det Hele, men endog over hver enkelt Deel af det Hele, ja undertiden endog over enkelte Ord, og gjør Arbeidet lettere og sikkrere. Uden slig Studering og en saaledes uddragen Plan er Arbeidet tungere, og Arbeideren famler, som i Mørke, støder ofte an, og forfeiler det Rigtige.

3) Ved de Beviser, som han anfører for Rigtigheden af det, som han foredrager, bør han alene bruge de Gamles Udsagn, og ingenlunde de Nyeres; thi dersom det, som han foredrager, er rigtigt, og dersom han har Belæsenhed nok i de Gamle, og har ikke alene gjort Excerpter af dem, men endog indrettet sine Excerpter saaledes, at han kan let og snart gjennemløbe et kort Indhold af det vigtigste af dem, da vil han hos de Gamle finde nok af de ham nødvendige Beviser. Den, som tyer til de Nyere for at faae Beviis, han forraader dermed, at noget af det Foranførte mangler ham. Udsagn af de Nyere i dette Fag ere at ansee, som et Intet, saalænge det ikke er afgjort med fuld Vished, at man har rigtig Kundskab om de Gamles Philosophie; men at saadan en Vished ikke haves om slig Kundskab, det bevises alene af den Strid, som endtes kun med den kundskabsrige og fordringsløse Vosses Død. (Sluttes i næste Nr.)

(Sluttes i næste Nr.)

Indenlandske Efterretninger.

Det i offentlige Blade saa fordeelagtigen omtalte, af Hr. Louis Aumont malede Portrait, som har været at see paa den Kongelige Udstilling i Paris, er, foruden andre Portraiter af samme Konstner, ankommet hertil, og saavel hiint som disse ere nu udstillede paa det Kongelige danske Academie for de skjønne Konster.

Blandede Efterretninger.

Et nyt Phænomen er opstaaet paa de pariſiſke Gourmanders Horiſont, nemlig en Haandbog for Østersſpiſere. I Hr. Alexander Martins nylig udkomne Manuel de l'amateur d'huitres (Paris hos Audot; Priſen 2 Franker) gives ſtatiſtiſke, økonomiſke og naturhiſtoriſke Details angaaende denne vigtige Bord-Artikel. Efter en i Hr. de Montignys Provincial de Paris i Aaret 1820 anſtillet Beregning fortæres i Paris aarligen ikke færre end 8 til 900,000 Duſin Østers. Disse Østers høre til ikke mindre end 15 forſkjellige Arter, der ere bekjendte i Paris og iblandt hvilke den Østers, ſom man kunde kalde Miniſter-Østerſen, og ſom udmærker ſig ved Dineerne i Rue Therese og Rue Rivoli, er den Oſtendiſke Østers. — Østersfangſten er undertiden farlig. Paa Kyſten af Øen Minorca vove alene Spaniere at udſætte ſig for Farerne derved. Tvende Perſoner beſtige en Baad; den ene klæder ſig af, binder en Hammer til ſin høire Haand, og dykker nu 10 til 12 Favne dybt, for at ſøge Østerſerne. Han ſlaaer nu ſaa mange af dem løs fra Klippen, ſom han kan holde under ſin venſtre Arm, og ſlynger ſig derpaa i Veiret ved et Stød med Foden imod Havets Bund, hvorhos hans Kammerat hjælper ham. Denne vederkvæger ham med et Glas Brændeviin og laver ſig derpaa til ſelv at dykke ned. Østersfiſkerne kunne iøvrigt roſe ſig af ſtort Held, naar de ikke under Vandet møde en Hajfiſk, der æder en Arm eller et Been af dem. — Allerede i Oldtiden var Øſterſen meget afholdt; Romerne betragtede den ſom en ſtor Lækkerbidſken. Seneca og Cicero ſpiſte den meget gjerne, og til deres Tid fik man de bedſte i Lucriner-Søen. Øſterſen er ſærdeles tjenlig for en ſvag Mave, da den ſaa let fordøjes. Den ſtore Boerhave, den berømte Sue, den udmærkede Saarlæge Parcy anbefalede den til deres Syge, og Hr. Martins Bog vil ſandſynligviis ikke bidrage til at bringe den i Miskredit.

(L. B. D. B. H. 284.)

Tre Ønsker.

(Indſendte.)

1) I Skueſpilhuſet er Beſtemmelſen af de nye Sæder, ſom kunne ſlaaes op, ſaavel i Parquettet ſom i Parterret, egentligen, at lette Veien for dem, der ſkulle preſſe ſig igjennem det yderſt ſmalle Pas. Men da de fleſte enten af Uvidenhed om denne Beſtemmelſe eller af Efterladenhed, ſjeldent ſlaae Sædet op, ſaa falder hele Nytten ganſke bort. Naar Folk paa een eller anden Maade bleve gjorte opmærkſomme herpaa, vilde de efterhaanden vænnes til at gjøre det.

2) Det har forhen været offentligen ſagt, at Sæderne i Parquettet ere alt for ſmalle og at den ene Tilſkuer ſidder for tæt op til den anden. Alle Sæderne ere af een Dimenſion; men da alle Legemer ikke ere det, ſaa er det ofte en Ynk, at ſee en corpulent Dame, indeklemt imellem to corpulente Herrer, naar Hændelſen eller Controlleuren fører dem ſammen, hvilket let kan ſkee. Ei at tale om, at den Fornøjelſe, Spillet yder og Pungen har betalt, forbittres ved en ſaadan Presning, ſaa kan det ofte give Anledning til ubehagelige og forſtyrrende Kævlerier. Al den Ulempe kunde hæves, ved at renoncere paa 1 eller 2 Rbds. Indtægt, det vil ſige, naar der paa hver Bænk kom een eller to færre at ſidde end nu. Offeret var jo ikke ſaa ſtort, i Forhold til den Beqvemmelighed, det forſkaffede Tilſkuerne.

3) Hvis der i den ſmalle Gang paa Nummerſiden af Parquetlogerne kunde gjøres en anden Indretning, i Henſeende til de Klæder og Hatte, ſom der ophænges, hvorved Udgangen, naar Skueſpillet er ude, mindre ſpærredes, ſaa vilde Almeenheden være godt tjent dermed.

Bekjendtgjørelse.

Paa det ingen forgjeves ſkal gjøre ſig Ulejlighed bekjendtgjøres, at intet enkelt Nummer af Skilderiet ſælges, da der ei trykkes flere Exemplarer end der til Subſkribenterne behøves.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobſens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 37.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 6 Mai 1828.

William Shakspeare.

Natura il fece e poi ruppe la stampa
Ariosto Orl. fur. 10. 84.
(Naturen danned' ham og sønderbrød Formen).

Medens saa mangen ubetydelig Riddersmand og Klerk er bleven foreviget ved Meisselen, Gravstikken, Penselen eller Pennen, døde nogle af de meest udmærkede Aander i Verdens Aarboger bort, uden at man kjender noget Omstændeligt til deres egentlige Liv, eller at Tiden har leveret os noget Billed af dem, som man har fuldkommen Vished om, at være deres. Blandt disse er især Shakspeare, den største og eneste Digter i sit Slags. Om hans Ungdom, lige indtil hans attende Aar, veed man næsten intet Udførligt og Bestemt. Hos os passerer han stundom for en Uldvævers Søn. Saaledes er han fremstillet baade i Pastor Boys Drama, William Shakspeare og i Prof. Oehlenschlægers Digt af samme Navn. Men efter Augustine Skottowe's Life of Shakspeare, som er den nyeste Levnetsbeskrivelse af Digteren, den engelske Literatur eier, var Shakspeares Fader, John Shakspeare, oprindeligen Handskemager, siden Slagter og tillige Uldhandler (Dealer in wool), thi Stratford, hans Fødeby, var netop et Fabriksted for Klæde og Garnspind. I et Document af 1590 kaldes John a Woolstapler (Uldhandler). — At William Shakspeare har været Væver, som i begge hine danske Digte angives, er derfor uhistorisk. Alt hvad man veed om hans Ungdom er omtrent dette. Født i April (hvilken Dag har ingen bekymret sig om) 1554, blev han døbt, som Kirkebogen udviser, den 26de s. M.; men man antager, skjøndt uden Hjemmel, at han kom til Verden den 23de. Han blev sat i en latinsk Friskole, hvor han formodentligen har lært "den Smule Latin," som hans Ven Ben Jonson, forsikkrer, at han havde inde. Hans Forældres fattige Omstændigheder vare en uimodstaaelig Hindring for hans Fremskridt i Dannelse. De maatte tage ham hjem fra Skolen, og han understøttede nu sin Fader i hans Forretning, som paa den Tid nok var Slagter, hvis man ellers kan troe det Sagn, at den unge Shakspeare slagtede en Kalv og "i høi Stiil" holdt en Tale derved. Den samme Autoritet beretter ogsaa, at han har været Landsbyskolemester. Men ligesaa efterladende Britterne have været i at optegne Noget angaaende deres store Digters Liv, medens han levede, saa pedantiske vare de, to Aarhundreder efter hans Død, i at opsøge, af hans egne Værker, Beviser for, hvad han da sysselsatte sig med. De, som ville godtgjøre, at han har været Uldhandler, beraabe sig paa Winter's Tale, Act. IV. Sc. II. hvor det hedder: "Lad mig see — hver ellеve Vædere — otte Tods — hver Tod giver — Pund og nogle Shilling; femten Hundrede klippede. — Hvad komme Ulden paa?" — De,

som paastaae, at han har været Slagter, hente Beviset fra Henry IV. Act. 3. S. 1.

"Og som en Slagter tager Kalven frem,
Den Arme binder, slaaer den naar den viger,
Og slæber den til blodigt Slagterhuus etc.

Paa denne Maade kunde man af den politiske Kandestøber bevise, at Holberg har været Hattemager, thi i Ansøgningen fra Hattemagerlaugets Oldermand, tales med temmelig Sagkundskab om Castorhatte. — Men saaledes ere Engelskmændene. De kjende intet uden Yderligheder. Enten berige de deres Digtere, som Tilfældet har været med Pope, der samlede sig en anseelig Formue, blot ved sin Oversættelse af Homer, og som endnu er det med Walter Scott, hvis Romaner de snarere sluge end læse; eller de lade dem sulte ihjel.

Ikke nok, at man intet med Bestemthed veed angaaende Shakspeares Levevei, lige indtil han blev gift; man eier endog intet autentisk Originalportrait af ham. De mangfoldige kobberstukne Portraiter ere tegnede meest efter Konstnernes Phantasie, og adskillige Copier af det ægte fundne den ene Dag og glemte den anden. Originalen til det, som findes foran den første Folioudgave af Digterens Værker, er uvis, og Copien desuden elendig.

Shakspeares Fader, som egentligen ikke har havt anden Fortjeneste, end den høist tilfældige, at have skjænket en udødelig Digter Livet, men iøvrigt i dennes Opvæxt var saa fattig, at han aldeles ikke kunde give ham nogen Opdragelse, der passede til hans mageløse Genie, maa dog for saavidt interessere os, nøjere at kjende, som netop den Usselhed, hvori Digteren voxte op, og de Hindringer, han har havt at beseire, bevise, det sande Genies Magt til at overvinde dem. John Shakspeare nævnes først 1555. Han beklædte adskillige Municipalembeder i Flekken Stratford. 1565 var han endog Alderman og 1571 valgtes han til Overalderman for næste Aar. Han regnedes da blandt Indbyggerne af anden Classe. Indtil 1574, da han kjøbte sig to Huse, havde hans Formuesomstændighed ikke forringet sig. Men fra den Tid af, da William Shakspeare var ti Aar, altsaa i en Alder, hvor han skulde lære noget, gik det til Agters for John; 1574 maatte han pantsætte den lille Eiendom, som han havde faaet med sin Kone, for 14 Pd., og hans Colleger kjendte saa godt til hans tunge Kaar, at de eftergave ham Halvdelen af de 6 Schill. 8 Pence, han skulde svare som Alderman og aldeles fritoge ham for at betale hans ugentlige Bidrag af 5 Pence til de Fattige. Paa samme Tid skyldte han en Bager i Stratford 4 Pd. og maatte stille Caution for denne ubetydelige Sum. Næste Aar findes hans Navne paa Listen af dem, der ikke have betalt deres Bidrag til Indkjøb af manglende Vaaben; 1585=86 skulde der gjøres Indførsel i hans Bo, men som, paa Grund af hans Fattigdom, ikke skete. Der blev ført til Protocol: Joh'es Shackspeare nihil habet unde distr. potest levari. 1587 blev han atter sagsøgt for Gjeld. Hans Kaar i de paafølgende ti Aar ere ikke nøje bekjendte, men de fynes ei at have været gode, thi han sagde selv 1597, "at han havde meget ringe Formue og meget faa Venner," og i en Ansøgning fra Byfogeden og Borgerne i Stratford, af 1590, tales om "den haabeløse Trængsel af den eengang saa særdeles velhavende Uldhandler (Woolstapler)." Byen var da kommen i stort Forfald af Mangel paa saadan Handel. John Shakspeare døde 1601. Hans ældste Datter blev gift med en Hattemager, navnlig William Hart. Hende testamenterede siden hendes udødelige Broder 15 Pd., og alle de Klæder, han gik i, og det Huus, hun boede i, imod en aarlig Rente af 1 Schill. saalænge hun levede. Familien Hart er vedbleven at boe i Stratford i de to Aarhundreder, der siden Digterens Død ere henrundne (endnu 1794 var eet af Shakspears Huse i denne By en Slagter Harts Eiendom. Digteren giftede sig i sit attende Aar med en velhavende Forpagters Datter, som var otte Aar ældre end han; men hverken forbedrede hun hans Omstændigheder, eller bragte Forbindelsen ham til at staae paa et højere Trin i Selskabet. Shakspeares Ægteskab var lige saalidt et Beviis paa hans verdslige Forsigtighed, som en senere Begivenhed i hans Liv paa en viis Characteer. Han havde Omgang med udsvævende Personer, hvoraf nogle ideligen udøvede Vildttyverie, og han gjorde dem mere end eengang Selskab i deres Krybskytterie

paa Sir Thomas Lucy's Enemærker. Ved Paagribelsen troede han sig for haardt behandlet og hevnede sig, ved at opslaae paa den Bestjaalnes Port et Spottedigt, hvis Characteer man allerede seer af følgende Linier: "Thi Lucy er luset i Alt hvad ham møder." Sir Lucy kaldes deri et Esel i London og en Fuglekræmmer hjemme, stor i egen Indbildning og et Esel i Staten.

At han forøgede denne Forseelse med en Fornærmelse, kunde ikke andet end opbringe Thomas Lucy i den Grad, at han forfulgte Vildttyven, som blev tvungen til at flygte med Kone og tre Børn, af hvilke de to vare Tvillinger, til London. Dette indtraf omtrent 1584 eller i Shakspeares 21de Aar.

Nu kunde man spørge, hvad vakte hos et Menneske af saa simpel Opdragelse og saa ringe Kaar den første Idee til at vorde Skuespildigter? Ligesom Frøet først maa lægges i Jorden, blive Spire og Plante førend det kan blive et Træ, saaledes maa Geniet allerede som Embryo, ikke savne den Leilighed, som er nødvendig til at tænde den himmelske Gnist. Shakspeare manglede ikke en saadan Leilighed. Indbyggerne i Stratford vare store Elskere af theatralske Morskaber. Ikke færre end fire og tyve Besøg havde de af Skuespiltropper imellem 1569 og 1587. Fra hans tidligste Barndom indtil hans Mandomsalder var hans Opmærksomhed henvendt paa Skuepladsen, ved bestandigt tilbagevendende Tiltrækkelse, og sandsynligviis, ved Bekjendtskab og Omgang med Skuespillere. Men var han ikke bleven nødsaget til at flygte til London, saa var han i Stratford neppe bleven Skuespiller og Skuespildigter. Ligesom et Frøkorn, der kommer til at ligge i en alt for sandet Bund eller mangler Regn, hentørres og døer i Fødslen, maa nødvendigviis Geniet, med al sin indere Kraftudviklings-Evne, dog gaae under, naar de første ubetingede Vilkaar for dets Udvikling mangle. Havde Shakspeare savnet hiin Leilighed til, i sin Fødeby tidligen at blive bekjendt med Skuespil, saa vilde han vist nok have udmærket sig blandt Stratforderne ved sin Vid og Forstand, men hans Aand vilde neppe have taget den Retning, den tog. Mange tusinde Blomster fremkomme i Vaaren paa Træet, alle med naturlig Kraft til at blive Frugt, mange af dem endog til at blive udmærkede i deres Art; men en eneste Nats Blæst nedvifter de skjønneste Forhaabninger. Saaledes ogsaa med Geniet. Der har vist allerede været født ligesaa store maleriske Genier, som Raphael og dramatiske, som Shakespeare. Men Leiligheden til deres Udvikling manglede; Stormen blæste Blomsterne ned, og Ormen søndergnavede Frugten førend den end kom til Modenhed.

(Fortsættes.)

Anledning og Plan til et Skrivt, som vil udkomme under Titel af: Bidrag til rigtig Kundskab om de Gamles Philosophie, eller Creuzers Plotin de pulcro, og Proklus de unitate et pulcritudine, bedømt af Forfatteren af det Stykke i Skilderiets No. 38 f. A. som beviser, at de Gamles Philosophie forener Frihed med Naturnødvendighed i Mennesket.

(Sluttet; see forrige Nummer.)

4) I hans Arbeide bør han ikke bruge flere Ord, end de, som ere nødvendige til at gjøre det, som han behandler af hans Forfatter, tydeligt; og end mindre bør han indblande noget Uvedkommende i det, som han behandler. Den, som bruger i hans Foredrag flere Ord, end de, som ere nødvendige til Tydelighed, han giør sit Foredrag utydeligt ved de flere Ord, og viser derved tillige, at han selv ikke har tænkt tydeligt det som han foredrager. Den, som indblander Uvedkommende Ting i hans Foredrag, han bruger de gamle Sophisters Kunstgreb, nøder derved Læseren til at dele sine Tanker, og svækker ved denne Deling hans Dømmekraft. Slig en Lærd fortiener mere Navn af Sophist, end af Lærd.

5) Han bør vise Beskedenhed i en tredobbelt Hensigt: — Imod de Gamle, hvis

Skrivter han bearbeider; nogle Nyere have undertiden den Vane at de, maaskee for at skiule deres Uvidenhed, kalde det, som de ikke forstaae, Kierlingsladder, Digt, Fabelagtigt, nugæ, commenta, fabulosum. Dette skaffer dem ikke Agtelse hos den, som øiner deres Uvidenhed, og kiender noget til de Gamles Forestillingsmaade, og til deres Aand. — Dernæst Beskedenhed imod den, som har forud arbeidet i det samme, i hvilket han arbeider siden efter. Den, som har arbeidet forud i noget, har havt tungere Arbeide, end den har, som arbeider i det samme siden efter; den Første fortiener derfor af den Sidste Tak og ikke Nedværdigelse, og, dersom den Første har begaaet Feil i hans Arbeide, da gavner han, endog ved dem, den Sidste, hvis denne har Kundskab og Skarpsind nok til at see dem og at rette dem; men lader han dem staae urettede, og beholder dem i hans Arbeide, da viser han derved at det mangler ham, enten paa tilbørlig Agtpaagivenhed eller paa Kundskab. — Endelig Beskedenhed i Hensigt til hans Læsere; man finder hos nogle af de Nyere, at de ved at rette endog undertiden de Steder og Ord, som maaskee ikke burde rettes, sætte derved et rectius; og at de, ved at forandre den forefundne Distinktion, som maaskee ikke burde forandres, sætte et sic distingvendum. Hvor en kyndig Tænker finder sligt, der taber han en Deel af sin Agtelse for Arbeideren. Det vilde dog være beskednere og klæde bedre, om den, som bruger hine Udtryk, satte et forsan foran Udtrykket.

6) Han bør vogte sig for at synde imod Mythologien, som er fra først af født af Philosophien og opammet af Religionen. Den, siger Hermias (1), som ikke søger med Fornuft at fatte Mythoplasternes Mening, men holder sig blot til det, som er synligt, han synder imod Mythologien. Den Mening, som er fra først af underlagt Mytherne, kan aldrig forandres; jo længer man gaaer bort fra denne Mening, des længer fierner man sig fra rigtig Kundskab om de Gamles Philosophie, og den tilkommende Tid vil vel lære, at enhver nye Form, i hvilken man

(1) Phædr. Plat. p. 98 supr. og 92 infr.

søger at indskrue Mythologien, er intet andet, end reent Sophisterie.

Naar jeg vil undersøge om vor Tidsalders Lærde have nogen rigtig Kundskab om de Gamles Philosophie, da burde denne Undersøgelse billig omfatte de Lærde blandt ethvert dannet Folk i Europa; men da der gives flere dannede Folkeslag, hvis Lærde ikke just giøre Paastand paa at kjende rigtig de Gamles Philosophie; og der gives mere, end et Folk, blandt hvilket Hierarchie og Munkevæsen vækker Opsætsighed mod dets Regjering, og væbner Brødre til at myrde Brødre; endelig et skarpsindigt Folk, hvis Skarpsind synes for Tiden at være henvendt paa det alene som kan forøge dets Magt og Herredom, formere dets Rigdom og Anseelse, forflere dets behagelige Nydelser for Sandser og Phantasie; saa synes det, at denne Undersøgelse kan forbigaae de Lærde blandt alle disse Folk. Derimod bør den omfatte det Folkes Lærde, om hvilke man burde og kunde formode, at de have rigtig Kundskab om de Gamles Philosophie, det Folkes Lærde, som have Ord for at være i Besiddelse af denne Kundskab; og endelig det Folkes Lærde, som give sig ud for at have denne Kundskab.

Det Folk, om hvis Lærde man kunde og burde formode, at de maatte være i Besiddelse af rigtig Kundskab om de Gamles Philosophie, er Italieneren; hos ham ere Oldtidens Skatte af Skrivter og Mindesmærker ligesom opdyngede; hos ham er det ørkesløse Munkeliv giængse; hos ham gives da Overflødighed af Midler og Tid for den Lærde, hvis han kun har Villie og Lyst, til at lære at kjende de Gamle, til at studere deres Skrivter og Mindesmærker, til at trænge ind i den Aand, som lever, og vil evig leve i dem. Og, hvis man vil være retfærdig, da maa man tilstaae, at Italiens Lærde, før Protestantismen rystede Hierarkiets uindskrænkede Herredom, før denne Rystelse satte Skræk i dets Overhoved, før denne Skræk forøgede Overholdelsen af de vilkaarlige, unaturlige, gudsbespottelige Tankeformer, i hvilke Hierarkiet vil, for at vedligeholde sit Herredom, indskrue den menneskelige Aands Tænkning; før alt dette havde Italien Lærde, som ved at studere de Gamle,

søgte at trænge ind i deres Aand, og med langt svagere og færre Hielpemidler, end de ere, som haves nu, vare de Gamles sande Mening og Aand meget nærmere, end de Nyere synes at være; saa man maa være nær ved at troe, at disse fra Ficins Tid af have tabt mere, end vundet i rigtig Kundskab om de Gamles Philosophie; i det mindste haves intet Beviis for, at de ere i denne Deel af Videnskabelighed komne videre, end Ficin var; og end mindre haves der Beviis for, at de ere i Besiddelse af hiin Kundskab.

Det Folk dernæst, hvis Lærde have Ord, for at have rigtig Kundskab om de Gamles Philosophie, er det Franske. Saameget alle Grene af Videnskabelighed end ere bragte videre og fremmede ved de Franske Lærdes Duelighed og Flid; saa ville dog et par Beviser godtgjøre, at det ikke er rimeligt at tænke, at de skulde være i Besiddelse af rigtig Kundskab om de Gamles Philosophie. Havde de været i Besiddelse af slig Kundskab paa den Tid, da Dupuis skrev sin origine de tous les cultes, da havde han ogsaa været i Besiddelse af samme Kundskab, og havde ikke havt nødig at afgive hans Phantasie et latterligt Beviis for Rigtigheden af hans Phantasieproduct, som han kalder System. Han falder nemlig først paa at sette Vandmanden og dens Maaned til den Tid paa Aaret, da Nilen oversvømmer Ægypten (1), og til den Ende igjennemstikker han hans Himmelglobus, og giver den derved en forandret Axe (2), saa den kommer til at passe til Ægyptens Agerbrug, og nu forundrer han sig over, at alle øvrige Himmeltegn (dog kun paa hans saaledes gjennemstukne Globus) passede af sig selv saa nøie til Ægyptens Klima. Havde de Franske Lærde været i Besidelse af rigtig Kundskab om de Gamles Philosophie, da havde han ogsaa været det, og havde ikke havt nødig at anføre sligt et Beviis for Rigtigheden af hans Phantasieproduct. Endnu et andet Beviis: Dyrekredsen er kommet fra Dendera til Frankrig; det kan med tilstrækkelige Beviser godtgjøres, at i Vægten af samme forestilles en saare vigtig Deel af det, som de Gamles Philosophie lærer. De franske Lærde have nu havt Leilighed til at studere og forklare den; den er lettere at forklare, i det mindste for en Deel, end Hieroglypherne paa Obeliskerne i Rom. Saalænge de ikke give nogen beviislig rigtig Forklaring over noget af den, kunne de ei heller ansees for at have rigtig Kundskab om de Gamles Philosophie.

(1) Origine de tous les cultes. tom 6. part. 1. p. 456. in 8vo. (2) Ibid. p. 459.

Dersom man endelig seer hen til det Folkes Lærde, blandt hvilke Nogle give sig ud for at kiende rigtig de Gamles Philosophie; da bør man nok ansee Creuzer, som den fornemste blandt dem, og som deres Formand; og da han har udgivet Plotin de pulcro som et Prøvestykke (1), der skulde vise, hvorledes han vilde behandle det øvrige af Plotin; saa maa man troe, at han har lagt i dette Prøvestykke den hele Rigdom af hans rigtige Kundskab om de Gamles Philosophie for Dagen, og at denne Rigdom ligger til Grund for hans mange siden den Tid udkomne Skrivter. Saavidt jeg anseer det nødvendigt til at kunne bedømme Rigtigheden eller Urigtigheden af de Kundskaber, han har fremlagt i dette Prøvestykke, vil jeg fremstille de Principer, hvilke han angiver at være Plotins Principer for hans Philosophie, saavelsom hans (Creuzers) Forklaring over disse Principer; nogle af hans Rettelser i Texten og Distinctionerne; nogle af hans Rettelser i Ficins Oversættelse, ligeledes nogle af de Feil, han har ladet staae i Ficins Oversættelse urettede, følgelig antaget dem for at være rigtige, nogle af hans Vidtløftigheder og Indblandinger af Ting, Sagen selv uvedkommende, uden at Vidtløftigheden bringer noget klart Lys i det Omhandlede. Alt dette vil jeg sammenligne, deels med de Gamles egne Ord og tydelige Udsagn i den forudsendte Indledning; deels med de foregaaende sex Regler; og en med Nøiagtighed og Sandhed saaledes anstillet Sammenligning vil da tydelig kunne vise Læseren baade det, som maatte være rigtigt, og det som maatte være urigtigt i dette Prøvestykke af Creuzer.

(1) Præp. p. CXV.

Dersom det endelig skulde ved slig Sammenligning vise sig, at Creuzer har, ligesom Dupuis havde, en saare stor Kundskab om Bogstaver i de Gamles Skrivter, men saare liden Kundskab om slige Skrivters sande Mening og Aand, og at det følgelig mangler ham paa rigtig Kundskab om de Gamles Philosophie, da kunde man maaskee falde paa den Tanke at siden 1814, da dette Prøvestykke udkom, maa en Mand, som har siden den Tid leveret saamange Skrivter, have gjort mægtige Fremskridt til rigtig Kundskab. Man skulde troe dette; men for at see, om denne Troe skulde være rigtig, vil jeg kun kortelig see ind til dem af hans Beundrere, som ere Udgivere af tvende, saavidt jeg veed, nyeste Skrivter i dette Fag, nemlig til Udgiveren af Johannes Lydus de mensibus, og Udgiveren af Damascius de Principiis; og dersom det skulde derved vise sig, at de begge følge troelig deres beundrede Formand, endog i det som maatte findes, at være urigtigt hos ham; da kan man med al rimelig Vished slutte, at Creuzer maa endnu staae paa selv samme Trin i rigtig Kundskab om de Gamles Philosophie, paa hvilket han stod i 1814; thi var han skredet videre frem siden den Tid, da vilde hans Beundrere, hvis de følge ham i det Urigtige, meget mere følge ham i det, som var bleven rigtigere hos ham. Men skulde der efter dette vise sig, at Creuzer ikke har rigtig Kundskab om de Gamles Philosophie, da gives der vel paa vor Tid ingen Lærd, som har denne Kundskab.

Dette forholder sig i Sandhed saaledes, og Beviis for denne Sandhed er følgende: næsten i alle Lande, endog i de nordligste af Europa finder man, ved at undersøge Jordbundens Dybde, de hede Himmelegnes Dyr og Planter at have levet og været voxne der, endog flere Gange efter Mellemrum af store Tidsperioder. Det er aldeles beviisligt, og skal vorde klart at de Gamles Philosophie lærer noget, som Aarsag til dette; hvilken Aarsag synes at være den eneste mulige. Men dersom de Gamles Philosophie indeholder det, som skal være Aarsag til dette Forunderlige i Geologien, og dersom Aarsagen til det er endnu aldeles ukiendt, da gives der ei heller i vor Tid nogen Lærd, som kiender rigtig de Gamles Philosophie. —6—

Indenlandske Efterretninger.

Den ypperlige Samling af Malerier som Sanderumgaards ædle Eier, afdøde Geheimekonferentsraad Joh. v. Bülow besad, vil med det første blive solgt her i Staden ved offentlig Auktion. Den nævnes i Professſ. Molbechs Ungdomsvandringer 2den Deel eller Reise 1813 S. 91, hvorefter den da bestod af 150 Malerier, af hvilke de mærkeligste der opregnes, og derfra i Thaarups Kjøbenhavns Mærkværdigheder. Efter et Brev fra den Afdøde til Redaktøren den 15 Juni 1826 var den da forøget til 224 Stykker. I et følgende Stykke af dette Blad skal nærmere Efterretninger om denne herlige Samling blive meddeelt.

Den i Skilderiet for en rum Tid siden foreslagne Droschke-Indretning er nu kommen istand her i Kjøbenhavn. Allerede i Dag (den 5te) holdt to Vogne, den ene til to Personer og den anden til fire, paa Amagertorv. Hver Tour i Byen koster 24 ß. for hver Person.

I Kjøbenhavn døde nyligen A. L. G. Henri Greve af Truchi de Tenare, Ridder af den franske St. Louis Orden. Han havde i en Række af Aar opholdt sig her i Staden, og efterlader en betydelig Formue, der tilflød ham, som Deeltager i den Godtgjørelse, de franske Emigranter for en rum Tid siden fik, og som nu for største Delen tilfalder hans Slægtninger i Frankrige.

Den 2 d. M. døde Michael Frederik Liebenberg, Kongelig Confessionarius og Hofpræst, samt Ordensbiskoppens Vicarius, Commandeur af Dannebrog og Dannebrogsmand. Han var født i Kjøbenhavn d. 2 April 1767, hvor hans Fader var Bundtmager. 1777 fandt han som et forældreløst, fattigt Barn en faderlig Velgjører i Brygger Hoftved, een af Stadens 32 Mænd; denne lod ham ved privat Underviisning forberede til Universitetet. 1783 blev han Student, 1794 Præst ved Kjøbenhavns Tugt- og Forbedringshuus, 1797 tillige Overlærer ved

Kjøbenhavns Cathedralskole, 1799 Præst ved Frederiksberg og Hvidøvre Menigheder, 1808 Ordensbiskoppens Vicarius samt R. af D. 1810 fratraadte han Frederiksbergs Sognekald og blev Hofpræst, 1817 Kgl. Confessionarius. I hans yngre Dage sysselsatte han sig med poetiske Arbeider, som findes omspredte i periodiske Skrifter og Poesiesamlinger. I den evangelisk-christelige Psalmebog findes adskillige Psalmer af ham. Blandt hans prosaiske Arbeider er uden Tvivl den retskafne Familie, trykt 1795, og belønnet af Selskabet for de skjønne Videnskabers Befordring, nok det fortrinligste. Som Prædikant blev han baade hørt og læst med meget Bifald. Han var Medlem af Selskabet for de skjønne Videnskaber. Hans Skrifter findes opregnede hos Nyerup.

Blandede Efterretninger.

Af et Brev.

— Dernæst sender jeg "Noget mere om Benævnelsen: norsk Sprog," indført i det norske Morgenblad d. A. N. 116. Forfatteren giver nogle Anmærkninger ved det af Hr. Professor Rask i Skilderiet d. A. Nr. 19 meddeelte Stykke. Et og andet vil vist nok Læseren, vel ogsaa Rask selv, give Forfatteren Ret i, men denne viser sig saa ultra-norsk, saa tirrende, saa fiendsk imod den, der vover at være af anden Mening end den, hans fixe Idee indeholder, saa wergelandsk-fjendsk imod Danmark, at det hele Stykke vist af selve hans Landsmænd vil møde den fortjente Foragt. Han er som den Vilde, der ej nøjes med Pilens og Vaabenets Grundnatur, men tillige forgifter det; og med alt det vinder han Intet i Sagen selv. Det Skriftsprog som bruges af Beboerne i de forskjellige Stater i den Deel af Europa, der benævnes Italien, vil man vedblive at kalde italiensk, om end en Ultra-Florentiner eller Ultra-Romer, eller Ultra-Venetianer, Ultra-Neapolitaner, o. s. v. anvender al sin Kunst paa at ville omvende Verden til, at forandre den almindeligen vedtagne Benævnelse, og paa at bringe Enhver, uden allermindste Nytte, i Vane med at spørge, ved Læsning af en italiensk Bog, om Forfatterens Føde-Egn, for derefter at give Sproget, hvori han skrev sit Værk, den bestemteste Benævnelse, ikke kalde det italiensk, men florentinsk eller romersk eller Venetiansk o. s. v. Det Skrivt-Sprog den engelsk talende Nordamerikaner bruger vedbliver Verden at kalde engelsk — det den spansk-talende Mexikaner eller den Sydamerikanske Republikaner bruger, beholder Benævnelsen spansk, hvormeget end nogen Ultra-Nordamerikaner, eller nogen Ultra-Mexikaner &c. maatte skjænde paa dem der ej hylde udsvævende Patriotisme; og saaledes gaaer det med det Sprog der i den norske Literatur føres. Literaturen er norsk, Sproget gives i den civiliserede Verden fælles Benævnelse med det der i den danske Literatur føres; det kan gjerne, og vist ogsaa rigtigst af Nordmanden selv, i Love, og Forhandlinger, og Skrifter kaldes det norske Sprog, men det er ikke at vente, og der er ej tilstrækkelig Grund til at andre Nationer skulde forandre sin Benævnelse af dette for to nordiske, før forenede, nu adskilte men dog venskabelige Nationer fælles Sprog; og den danske Mand, som ved grundig og koldsindig Behandling af Spørsmaalet giver Hr. Professor Rask Medhold i Resultaterne af hans Yttringer, gjør det ikke af nogen utidig Nationalstolthed, eller Anmasselse af og Tanken om nogen Forret fremfor den ærede venskabelige forhen i nærmere Forbindelse med Danmark staaende Nation, der har et lige Skriftsprog, som de Fællesbrugere begge have opdyrket, uden indbyrdes Avind, som den sære Knurrer synes besjelet af. Han maa ikke kjende Danmark, ikke der have nydt Gjestevenskab, ikke der have knyttet Venskab og Forbindelser, og ikke have de rette Begreber om anstændigt Sprog, og vedbørligt Forhold.

Jeg haaber, at Hr. Professor Rask ikke indlader sig videre med en saadan Modpart, som den han har her for sig. Saadanne Mennesker med fixe Ideer lader man rigtigst gaae deres egen skjæve Gang; i det man beklager, at Lærdommen ikke er forbundet med Civilisation. — —

Philonorvagus novus.

I en Landsby ved Weißenfels i Hertugdømmet Sachsen, har man i Juni Maaned f.

A. fundet, ved en Gravs Oprydning, en adelig Dame, der laae i en sort Kiste, iført en Kjole af brunligt Silkestof, med store Snirkelblomster af smaa Ringe og spiralformige Bugter, der var saa vel vedligeholdt, som om den nyligen var syet, og Snittet saa moderne, som om det var efter sidste Modejournal, uagtet den havde ligget 189 Aar i Jorden. En Afbildning af denne Kjole findes i Allg. Modezeitung f. Marts 1828.

(Indsendt.)

Et nyt originalt Lystspil, under Titel af: Tre Maaneder efter Brylluppet, er blevet givet paa det Kongelige Theater. Den lyse Side af dette Stykke er en flydende, paa mange Steder ikke uvittig, Dialog, en levende Gang i Handlingen og Afvexling i Characterne; den mørke: temmelig Mangel paa indvortes Sammenhæng, Inconsequence i Characterne og nogen Tvungenhed i mange Situationer. I Begyndelsen synes den unge adelige Ægtemand at behandle sin borgerlige Kone med største Kulde; siden bliver han rasende skinsyg; Konen, der lever paa en spændt Fod med Manden, lader sig af sin Svigerinde overtale til at love en hemmelig Elsker et Stevnemøde, hvilket volder hende siden saa megen Uleilighed, blot for at revse den Ubekjendte; den gamle Baron, der er en saadan Prakker, at han maa laane 500 Rbd., stifter Uenighed mellem det unge Ægtepar, i hvis Huus han dog finder saa god en Modtagelse, blot, for, som han siger, at spille en Intrigue; den unge Kones Fader, Mølleren, gjør Støi og Allarm for ingen Ting, og er saa stræng Moralist, at han endog selv vil søge at opdage sin Datters formeentlige Utroskab mod sin Mand, og hvis han finder den grundet, angive det for Manden. Der mangler vist ikke Forfatteren, der synes at være den samme, som har skrevet Hr. Buchhardt og hans Familie, Talent til Lystspildigter, og han har i den nyeste Tid været den eneste, der har leveret originale Stykker i 5 Akter, der lader sig see, om just ei med stor, saa dog med temmelig Interesse; men ønsker han sine Arbeider et blivende Værd, saa er det nødvendigt, at han bringer bestemt Sammenhæng i Planen, større Consequence i Characterne, mere Frihed i Situationerne og vogter sig for Brede. Han har studeret Holberg, det mærker man paa Alting; men det er ikke nok at modernisere de holbergske Characterer; det er ved Nyhed og Originalitet, at Lystspillet morer, og ved naturlig Consequence, at det interesserer. Vi finde atter i dette Stykke den gjenfødte Henrik, Pernille og Arv, som synes at være Forfatterens Yndlingsfigurer. Men som en moderniseret Henrik er her Johan ikke vittig og lystig nok, og som en moderniseret Arv er Møllerens Karl vel dum nok, men den egentlige Humor, der skjuler sig bag Arvs Dumhed, savnes her. Overalt sporer man hos Digteren en alt for kjendelig Stræben efter at ville være lystig.

Kjøbenhavns Børs, d. 6 Mai 1828.

		à
Hamburg 2 M. — à vista 218		
Species 221		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 4 ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	157½	158 Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51½	51¾ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	82½	83 Rbd. Sedl.
Dito Dito	75½	76 i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½ Rbd. r. S.
Dito Dito	112¾	113 Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	98½	— Rbd. S. r.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco.
4 pC. Dito nye	98	— i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	58	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 38.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 10 Mai 1828.

William Shakspeare.

(Slutning.)

Vi ville ikke her opholde os med at gjentage allerede noksom bekjendte Omstændigheder af Shakspeares Liv. Men nogle mindre bekjendte bør vi dog nævne. Ved hans Ankomst til London var det første, han stræbte efter, naturligviis blot at ernære sig og sin Familie; den eneste Udvei hertil var at blive Skuespiller. Men ved Theatret vare Skuespillerne deelte i to Classer: Deeltagere og leiede Folk. Deeltagerne havde Part i Indtægten; de leiede Folk nøde en Løn af fire til sex Shillings om Ugen. Shakspear erholdt sandsynligviis 6 Sh. 8 Pence. Han spillede meget underordnede Roller, som Aanden i Hamlet, og havde nok aldrig bragt det eller kunnet bringe det vidt, som Skuespiller; thi han var det mere indvortes, end udvortes. Hvor godt han kjendte Theorien, bevise de Forskrifter, som Hamlet giver Skuespillerne. Først som dramatisk Digter begyndte han at glimre, og denne Egenskab banede ham nok ogsaa Veien til at blive Medbestyrer af en Skueplads (the Globe) og samle sig en ikke uanseelig Formue. Faa Aar efter hans Ankomst til London begyndte han allerede at leve paa en temmelig stor Fod. — Sine 34 Sørgespil og Lystspil skrev han fra 1591 til 1611, i en Række af tyve Aar; men først efter sex Aars Ophold i London, som Skuespiller, betraadte han Forfatterbanen i en Alder af 27 Aar. Foreningen af en dramatisk Skribents Kald med en Skuespillers kunde forbedre noget Digterens Omstændigheder, skjøndt ikke aabne ham Udsigter til at komme ud af den Fattigdom, hvori næsten Enhver, der skrev for Skuepladsen befandt sig. Men høstede han i Begyndelsen end ikke store Pengefordele af sine Arbeider, som dramatisk Forfatter, saa var det dog i denne Egenskab, han naaede verdslig Anseelse. Skuespillerne baade kaldtes og behandledes som Tjenere, og naar Acteurens Pligt krævede hans Opvartning i hans adelige Beskytters Huus, saa var Fadeburet det Sted, der blev ham indrømmet. Men dramatiske Forfatteres Selskab blev søgt af de Rige; Adelen betragtede dem som Bekjendter og gjorde dem til Gjenstande for deres Velgjerning og Agtelse. Paa denne Maade kom Shakspeare i Anseelse hos Lord Southampton, hvis Svigerfader, Sir Thomas Heminge, var hos Dronningen Kammerenes Skattemester, der udbetalte Hofskuespillerne deres Løn. Den unge Lords Opmærksomhed blev derfor tidligen henvendt paa Skuepladsen og Skuespillere, og han var Aarsag i, at Richard den Anden, ligesaa meget for en Opstands Skyld, som for at more Almeenheden, blev opført, Natten førend, hans Ven Essex's Sammensværgelse. Southampton var kun tyve Aar gammel, da Forbindelsen mel-

lem ham og Shakspeare begyndte. Digteren forsømte ikke at hylde ham i sin Tilegnelse foran Digtet: Venus og Adonis. "Jeg veed ikke, hedder det deri, om jeg ei fornærmer, ved at tilegne mine raae Linier Deres Herlighed, eller om ikke Verden vil dadle mig, at jeg vælger saa stærk en Støtte til at bære saa svag en Byrde; men naar Eders Herlighed kun er tilfreds, anseer jeg mig selv for højligen rost, og lover at benytte mig af alle ledige Timer, indtil jeg har hædret Eder med et alvorligere Arbeide. Men hvis det første Foster af min Indbildningskraft bliver vanskabt, saa skal det gjøre mig Ondt, at det har saa ædel en Gudfader, og aldrig skal jeg siden samle Ax paa saa gold en Jord, af Frygt for, at den igjen vil yde mig saa slet en Høst. Jeg overlader det til Eders hæderlige Varetægt og Eders Herlighed til Eders Hjertes Tilfredshed, som jeg ønsker altid maatte svare til Eders eget Ønske og Verdens Forhaabning." — Dette Digt og denne Tilegnelse skrev Digteren samme Aar, som Richard den Anden, 1593. Aaret 1594 tilegnede han Lorden igjen Digtet Tarquin and Lucrece; deri siger han: "Hvad jeg har gjort er Eders, hvad jeg skal gjøre er Eders, da I har Deel i Alt hvad jeg har helliget Eder." Southampton har altsaa Verden nok meest at takke for, at den nu eier en Shakspeare's Værker. Han gav Digteren tusinde Pund for at sætte ham istand til at fuldbyrde et Kjøb. Shakspeare levede faa Aar efter sin Ankomst til London paa alt for stor en Fod til at at man kan antage, at hans Indkomster, som Skuespiller og Theaterdigter, kunde kaste saa meget af sig. Hans originale Stykker solgtes til Theatret og vare dets udelukkende Eiendom. Han høstede hverken Fordeel af deres Offentliggjørelse eller deres Tilegnelse til de Rige. Fjorten af hans Stykker bleve trykte i hans Levetid, men Bestyrerne af Skuepladsen the Globe gik af med Profiten.

Greverne af Pembroke og Montgomery kappedes med Lord Southampton om at vise Digteren deres Bevaagenhed, og alt dette banede ham nok agsaa Veien til de to paafølgende Souverainers Naade. Selv Jomfru-Dronningen Elisabeth morede sig saa meget ved den vellystige Falstaffs Vittighed, at det ikke var hende nok, at see ham i de to Dele af Henrik IV, men at hun endog befalede, at han skulde fremtræde som Elsker, og Shakspeare dvælede heller ikke med, at fremkomme med "de lystige Qvinder i Windsor", som han fik færdig i den korte Tid af fjorten Dage. Denne Omstændighed beviser, at Shakspeares Genius ogsaa ofte stod under fremmed Indflydelse, og at det er utidig Enthusiasme for dennes Storhed, som forleder Mange til at troe, at Alt hvad der er flydt af Digterens Pen har været skrevet, uden Hensyn til hans Tids Fordomme og Yndlingssvagheder. Han, som, af lav Stand, maatte arbeide sig op, kunde umueligen andet, end imellemstunder smigre de Store, til hvis Beskyttelse han trængte, og rette sig efter Mængden, hvis Bifald han, som Medbestyrer af en Skueplads, saa højligen behøvede. At han ikke sparede paa at offre den forfængelige Elisabeth Røgelse, falder af sig selv. Den Tid, hvori han levede, var en Kamp mellem Lys og Mørke, fuld af politisk-religiøse Partier og udmærket ved uhørt Raahed. Allerede ti Aar før hans Fødsel var den catholske Religion med Grusomhed bleven indført, og i hans Levetid havde Catholikernes Opstand mod Protestanterne, Marie Stuarts og Essex's Henrettelse fundet Sted. Alt dette kunde ikke være uden Indflydelse paa Shakspeares digteriske Stræben og dramatiske Arbeider.

A. W. Schlegel har i sine Forelæsninger over dramatisk Konst og Literatur, trædende i Lessings Fodspor, bidraget meget til at gjøre sine Landsmænd end nøjere bekjendte med den store Digters udødelige Fortjenester. Men han har gjort det uden al Maadehold. Hans critisk-æsthetisk Skildring af Digteren er intet uden Lovtale, og det er ham umueligt at opdage Ufuldkommenheder. Endog aabenbare geographiske Feil og Anachronismer giver han sig paa saa naiv en Maade Umage for, at undskylde, at Shakspeare selv, om han nu læste hans Bog, ikke vilde kunde bare sig for at smile. Om Digterens Opdragelse taler han uden synderlig historisk Sagkundskab og John Shakspeare kalder han en bemidlet Mand, uagtet vi have be-

viist, at han netop paa den Tid, Sønnen skulde nyde nogen Dannelse, var yderst forarmet. Schlegel maa derfor betragtes som den vigtigste Aarsag til, at en Shakspearesk Manie har bemægtiget sig hans Landsmænd i nyere Tider, og at man vil paatvinge det nittende Aarhundrede det sextendes Forvildelser, selv i Æsthetiken. Man seer af Digterens Arbeider, at han kun efterhaanden rev sig løs fra den Indflydelse, som hans Tidsalder udøvede paa ham, og hans bedste Stykker, som Hamlet, Othello, Macbeth, Lear, Julius Cæsar ere fra en senere Tidspunkt, da hans Omstændigheder satte ham bedre istand til at skrive og leve uafhængigen. Under Elisabeths Efterfølger Jacob I., som var en virkelig og gavnlig Beskytter af Skuespillet, hævede ogsaa den dramatiske Konst sig. Allerede i Edinburgh tog han engelske Skuespillere under sin Beskyttelse, og neppe var han kommen paa den engelske Trone, førend han bevirkede en fuldkommen Omvæltning i Skuepladsens Anliggender. Han betog Adelen Myndigheden til at give Skuespillere Bevilling, og oprettede tre faste Tropper, under den Kongelige Families Beskyttelse. Blandt dem, der fik Kongelig Bevilling var ogsaa Shakspeare. Skuespillerne bestaltedes som Kongens Betjenter, og hver af dem fik, som de andre Hofbetjenter, hvert andet Aar fire Yards rødt Klæde og en Fjerding Yard Fløjel til en Kappe. Vi vilde ikke nævne denne Omstændighed, dersom den ikke viste, under hvilken Afhængighed af Hoffet, Shakspeare baade, som Skuespiller og Digter, stod. Hans Navn forekommer blandt de Spillende indtil 1603, eller indtil hans 49de Aar, og fra den Tid af maa man antage, at han indskrænkede sig til at bestyre Theatret og arbeide for det som Digter. Han syntes ikke at have ført noget lykkeligt huusligt Liv; hans Kone boede ikke hos ham i London, og deres Børn vare fødte i de første Aar af deres Ægteskab. Hans bestandige Omgang med Skuespillere bidrog vel ikke lidt til, at han mere søgte et muntert end et stille husligt Liv. Man har en Anecdot om ham, som synes at bekræfte det. Paa hans Reiser til og fra Stratford og London tog han ofte ind i Kronkroen i Oxford. Værtinden var smuk og vittig, Værten sær og alvorlig, men en Elsker af Skuespil og Skuespillere, fortrinligen af Shakspeare. Digterens idelige Besøg og Værtindens Yndigheder gave Anledning til Folkesnak. Den unge William Davenant var en lille Skoledreng der i Byen, syv til otte Aar gammel. Drengen var saa indtagen af Shakspeare, at han, hver Gang han hørte, Digteren var ankommen, vilde skulke fra Skolen, for at see ham. En gammel Bymand, som en Dag saae ham løbe næsten aandeløs hjem, spurgte: "hvor skal Du hen i saadan Hu og Hast?" "Jeg skal til min Gudfader Shakspeare," svarede Drengen. "Du er en god Dreng," raabted Manden, "men vogt Dig, at Du ikke tager Guds Navn forfængelig." Man seer deraf, at han ikke stod i det bedste Rygte for sin ægteskabelige Troskab, og i sit Testament omtaler han ogsaa sin Kone med største Kulde. *Min Kone*, siger han deri, *giver jeg min næstbedste Seng med Tilbehør.* Hans Liv, deelt mellem Adspredelser og Arbeid, blev kun kort. Han døde paa sin Fødselsdag d. 23 April 1616, under Christian IV Regjering i Danmark, da han havde fyldt sit 52 Aar og netop vilde nyde i Ro Frugterne af sine tunge Bestræbelser.

Vi have viist under hvilken Indflydelse Shakspeare i en Række af tyve Aar (1591-1611) har skrevet. Uden at ville nægte, at han i det Hele har fulgt sit Genies Indskydelse, maa dog enhver Upartisk indrømme, at en Digter, der baade var Skuespiller og Medbestyrer af et Theater, endog ofte maaskee imod sin Villie, maatte, for at leve, lempe sig efter den herskende Smag. Hvor megen Umage end Schlegel gjør sig, for at bevise det Modsatte, saa findes dog Vidnesbyrd derfor næsten i alle shakspeareske Stykker, og vi ere forvissede om, at han selv, hvis han nu skulde skrive dem, vilde fordømte meget af det, som overdrevne Enthusiaster forgude. At ville gjøre Urimeligheder og Utilbørligheder til Skjønheder, fordi man kan søge Værn bag det shakspearske Genies Skjold, er i Grunden kun latterligt. Man nedsætter ikke Solens høje Værd, fordi man siger, at Pletterne deri ere mørke, og man berøver Shakspeare ikke et eneste Blad af hans evig uvis-

nelige Krands, fordi man paastaaer, at der i hans 34 Stykker, der blot vare skrevne til Opførelse over for to Hundrede Aar siden, og størstedelen ikke førend efter hans Død, bleve udgivne i Trykken, indeholde Meget, som hverken passer for vor Tidsalder eller dens Dannelsesgrad.

Allerede for endeel Aar siden har man begyndt at indføre Shakspeare paa vor Skueplads. Øjeblikket var særdeles gunstigt. Shakspeare havde i Tydskland faaet mange Yndere ved den smagfulde Schlegelske og i Danmark ved den ligesaa smagfulde Foersomske Oversættelse. Sandsen for Poesie var hos os stegen til det Højeste og, man var heldig nok i at vælge til Opførelse eet af de schakspearske Stykker, som er meest skikket for Skuepladsen, det beundringværdige Sørgespil Hamlet. Men den Lykke, Stykket gjorde, beroede mere paa Ideen, at det var Shakspeares Værk end paa den Nydelse, det forskaffede Tilskuerne. Hovedrollen blev givet af Oversætteren selv, den af Aand virkelig udmærkede Skuespiller Foersom. Men med al den Ros, man tillagde hans Spil og som han, i visse Henseender, ogsaa fortjente, kunde den Upartiske dog ikke dølge sig, at hans Organ var for utydeligt. Og endda havde det været godt om Ensemblet kun nogenlunde havde passet sig til ham. Men det var ikke Tilfældet. Adskillige, endog af de vigtigere Biroller, bleve givne høist maadeligen og mange af de skjønneste, højeste Tanker gik aldeles spildte, fordi de fremsagdes uforstaaeligen. Siden bragte man ogsaa Kong Lear og Macbeth paa Scenen; men de fandt en kold Modtagelse, hvis Virkning nok har været, at intet nyt shakspearesk Sørgespil efter den Tid kom mere paa Skuepladsen. Endeligen gav man i afvigte Vinter Kjøbmanden i Venedig. Et uheldigere Valg kunde man maaskee neppe gjort, thi intet Stykke af Shakspaere egner sig vel mere til at betage det danske Publicum al Smag for denne store Digter, end netop dette. Unægteligen bærer det de tydeligste Spor af hans Kæmpeaand, men det var eet af hans første Arbeider, skrevet omtrent 1594, da han endnu befandt sig i maadelige Omstændigheder, og for at leve, maatte rette sig efter sine Landsmænds og sin Tidsalders Smag. Hvor var det ellers

muerligt, at en saa forstandig, skarpsindig, rigtigdømmende Digter, som Shakspeare, vilde lade Shylock, der vel er hevngjerrig og pengebegjerlig, men dog ikke uden Forstand, gjøre for en Ret, den ikke blot cannibalske, men dumme, Paastand: at udskjære sin Vederpart et Pund Kjød? Hvad skal man dømme om en Ret, og det ovenikjøbet i Venedig, hvor Hertugen præsiderer, der endnu indlader sig i Undersøgelser angaaende det Billige eller Ubillige i en saadan Fordring, med et saa dumt Uhyre, som denne Shylock? Men, som sagt, Shakespare skrev blot for sit Skuespilpublicum, ikke engang for Trykken, og var det faldet ham ind, at man, 234 Aar derefter, vilde give hans Stykke saaledes som det flød fra hans Pen, saa havde han nok sørget for, at hans Minde ikke skulde beskæmmes ved saadanne Misfostere af en forvildet Phantasie, som denne Shylock i det Øjeblik, han staaer for Retten, virkeligen er.

Der er ivret meget mod Omarbeidelser af Shakspeares Stykker, men denne Iver var ikke andet end en Følge af den blinde Forgudelse, der udgik fra den Schlegel-Tieckske Skole, der, som A. Klingemann meget rigtigen siger, har indført en Fetischtilbedelse af Shakspeare, hvis Vildfarelser og Feil den endog betragter som Fuldkommenheder. Raupach har ogsaa i sit Lystspil Kritik und Antikritik svinget sin satiriske Svøbe mod de ravgale tydske Shakspereanere; thi ligesom eengang Folk bleve forrykte af at studere Kant, saaledes blive de nu affindige ved at fordybe sig i Shakspeare. Dertil kommer endnu, at de fleste ikke kunne læse ham i Originalsproget, og maa lade sig nøje med Oversættelser; men at Shakspeare paa mangfoldige Steder er uoversættelig, derom ere de sagkyndigste og meest beføjede Mænd allerede længst enige. Foersoms Oversættelse er al Ære værd, og han har baade besiddet stor Indsigt i Sprogene og megen poetisk Aand. Men med alt det forekommer der dog hos ham Steder, som, uden Sammenligning med Originalen, ere uforstaaelige. At anføre mange Beviser tillader her ikke Rummet og vilde tillige neppe more Læseren. Men et Par Steder kunne vi dog ikke undlade at nævne. I Hamlet (S. W. Shaspeare's Værk

ker 1ste D. S. 65) 2den A. 2den Scene siger Polonius:

— — Eders ædle Søn er gal;
Gal kalder jeg det; thi sand Galenskab,
forklaret nøjere, er intet andet
end at man intet andet er, end gal.

Hvad er nu Meningen heraf? At Galskab er Galskab? Dertil behøver man ikke Polonius's Forklaring; men i Originalen staaer:

— — Your noble son is mad:
Mad call Jit; for, to define true madness
What is't, but to be nothing else but mad?
— — Eders ædle Søn er gal;
Gal kalder jeg det; thi, at forklare sand Galskab,
Hvad er det andet end at være gal?

Polonius har nemlig i samme Replik sagt, at han vil være kort, da Korthed er Videts Sjel og Omsvøb er Lemmerue og Yderglands. — (S. 89) "Det havde udslukt Himlens gyldne Øine i Taarers Dug, og smeltet Guders Hjerte." Her synes Oversætteren at have taget sig alt for megen Frihed. For det første kan ingen vide hvad der forstaaes ved "Himlens Øine" og dernæst er "Taarers Dug" et ushakspearesk Billed. I Originalen staaer: Would have made milch the burning eye of heaven. And passion in the Gods.
Vilde have gjort Himlens brændende Øje flydende etc.
Milch er her det samme som givende Melk og Himlens brændende Øje (ikke Øjne) Solen.

Saa vanskeligt er det, endog for den øvede Oversætter, at fordanske Shakspeare, og dobbelt vanskeligt der, hvor Digteren betjener sig af Ordspil, hvortil det engelske Sprog, der ved den overordentlig store Ordrigdom, det har tilegnet sig næsten af de fleste levende Sprogs Regioner, er i Besiddelse af, giver saa god Anledning. Der har ingen med tilbørlig Sagkundskab hidtil critisk gjennemgaaet endog de bedste tydske Oversættelser af Shakspeare, men vist er det, at dersom nogen vilde give sig denne Uleilighed, vilde han kunne opdage mangfoldige Feil, og man vilde da see, at Meget, som af Mængden beundres, aldeles ikke er det, som Digteren egentligen har meent.

Om Bibelselskaber og Missionsselskaber.

(Af Röhrs Kritische Prediger bibliothek IX B. erstes Heft. S. 51 o. f.)

Det er mærkelige Efterretninger, man har om den Strid, som angaaende de apocryphiske Bøger i Bibelen, er opkommen imellem det Edinburger og det Londoner Bibelselskab. Den endtes med, ikke blot, at de skotske Bibelselskaber, som ikke vilde optage de apocryphiske Bøger i deres Udgaver, skilte sig fra Moderselskabet i London, men ogsaa, at en Mængde i Bibelselskabsvæsenet indsnegne Misbrug kom for Dagen. Mange Medlemmer, for hvilke man tilforn bar stor Agtelse, stode der nu som Mænd, der kun af Egennytte toge sig af Sagen, da de fik Salarium for hvad de burde have forrettet for Intet, og gjorde sig privat Fordeel af Selskabets Penge, under det Paaskud, at det var til Religionens Fremme. Af en authentisk af det edingburgske Selskab bekjendtgjort Specification viser det sig, at de Bidrag, som, for at udbrede Bibler indkomne Rixdaler-, mark- og skilling-viis, anvendtes aarlig den Summa 8000 Pund Sterling til det londonske Selskabs expederende og reisende Agenter, under hvilken Summa ikke var indbefattet det allermindste af hvad der gik med til Bibler, Stereotyper, Papir og Trykkeomkostninger, ligesaalidet som Bidragene til fremmede Bibelselskaber, eller Betalinger for maanedlige eller aarlige Beretninger, og deslige. Saaledes fik 3 Secretairer, hvoraf den ene er Steinkopf, hver aarlig 300 Pund; Hr. Pinkerton, som Selskabets Agent i fremmede Lande, 400 Pund aarlig, foruden anstændige Summer til at bestride hans og hans Families Reiseomkostninger; Leander von Ess, som Agent paa Continentet, 300 Pund (som i Tydskland, hvor han lever, har en Værdie af 7 a 800 Pund) Prof. Kiefer i Paris, Selskabets 2den Agent paa Continentet, 270 Pund, nemlig 210 til sig selv, og 60 til en Skriver, som han ikke holder, o. s. v. "Reiseomkostningerne med Hensyn til at danne, understøtte og besøge Filialinstituterne i Storbritanien, beløb sig i intet Aar ringere end til 1000, ofte

ogsaa til 12 eller 1500 Pund, og Sportlerne for Indcasserere, Opsynsmænd, og Magazinbestyrerne udgjorde sædvanlig mere end 2500 Pund," — Disse Omstændigheder gave vistnok de engelske Tidendeskrivere Føje til at tale om godt lønnede Hellige, og at erklære, at, ihvorvel en Arbeider er sin Løn værd, "skammede de sig dog ved at see, at Standspersoner (gentlemen) der, hvilket er Tilfældet med Selskabets 3 Secretairer, have andre gode Indtægskilder, ikke undsaae sig ved at lade de Fattiges smaalig indkomne Bidrag flyde ind i deres egen Kasse." Uvilkaarlig frembyder sig det Spørgsmaal, hvad der paa Continentet vel vilde komme for Lyset, hvis saadan en aabenhjertig Forklaring, som det edinburgske Bibelselskabs, blev givet over vore Andægtiges Hemmeligheder, der, i allehaande lignende Foreninger, under Paaskud af Guds Riges Udbredelse, stræbe at udbrede deres forskruede religiøse Begreb.

De Notitser, som i Schulthes's theologiske Annaler (i Februar- Maj- og Augusthæfterne 1827) forekomme om de engelske Missionsselskaber, ere høist interessante, og da de hidrøre fra upartiske Øjenvidner, bekræftes derved de Domme, som skjønsomme Jagttagere, i Afstand allerede have fældet derover. Herhen høre Oberst Fizclarences Anskuelser, dem Referenten ledsager med følgende Bemærkninger. "Naar Missionairerne ansee visse Dogmer, Talemaader og Ceremonier for Christendom, holde enhver udvortes Overgang for en Gevinst for samme, og ikke udmærke sig ved en agtelsesværdig Tænkemaade og et retskaffent Liv, og Levnet, ville alle de nok saa vel meente Bestræbelser for Christendommens Udbredelse nødvendigvis blive frugtesløse." Det Væsentligste i Efterretningerne gaaer ud paa at Missionairerne i Ostindien stifte den største Nytte ved den Skoleundervisning, hvori Hinduernes Børn tage Deel, at de derimod Intet udrette med de Voxne, og at det blot er Nationens Udskud, der giver sig Mine af at lade sig omvende. I Februarhæftet har man Beregning over, at de Summer, som Selskaberne til Evangeliets Udbredelse under Hedninger og Jøder har faaet sanket, udgjør 4,439,800 Gylden, som er 4800 Gylden

for enhver af de 600 i Activitet værende Missionairer. Med slige Fonds lader sig vistnok Noget udrette til Guds Ære og den gode Sags Fremme, og Missionairernes pompeuse Beskrivelser over den Fremgang, Vorherre allevegne forunder dem, faae derved en Grad af Troværdighed. Stakkels Hans og Povel Egede! I som for Eders redelige Bestræbelser paa Grønlands Ismarker ikke høstede anden Belønning end Eders egen Bevidsthed, hvor usle vare Eders Kaar, i Sammenligning med Eleverne fra de 10 store Missionsskoler i Europa, Nordamerica, og Ostindien! Disse, udrustede med en Smule methodistisk og hernhuthisk Christendom og derhos forsynede med alle mulige Livets Beqvemmeligheder, rejse i Jordklodens interessanteste Lande, tilfredsstille paa offentlig Bekostning deres Lyst til at see sig om, og imod de dermed forbundne Farer og Besværligheder kan bringe saa meget i Anslag, som den savner, der, nedbøjet af Byrder og Møie, hjemme arbejder i Herrens Vingaard. Med en ganske ringe Deel af de Penge der anvendes paa hines Missionsarbeider, kunde vistnok udrettes meget Godt for christelige Kirker og Skoler her hjemme; men — det kunde man med sin ydmyge Stolthed ikke gjøre saameget Væsen af, som af sin apostoliske Virksomhed i langt fraliggende Lande.

I en Note til dette Sted læses følgende: Man maa, for at være sanddru, tilstaae, at det baselske Missionsselskab nu, som det lader, ophører med dette Praleri, thi i det 3die Qvartal af sit Missionsmagasin for 1827 er en Aarsberetning, der, fra S. 359 af, angiver Resultatet af Missionsarbejderne hidtil for uendelig ubetydeligt ("den Erfolg der bisherigen Missionsarbeiten unendlich niedrig anschlägt") især i Provindserne hin Side Caucasus, hvor deres Plan især var at modarbeide Muhamedanismen. Deres egne Missionairer sige ligefrem, at de under deres fleraarige Ophold paa Missionsstationen i Schufchi hidtil slet Intet havde kunnet udrette. ("Keine einzige Seele — siger Dietrich — ist in's Reich der Gnade übergetreten, nur Hunderte von Bibeln und N. Testamenten sind vertheilt worden," man kan tænke, til hvad Nytte!) og hvor meget og

den Baseler Referent dreier og vender sig, for at gjøre disse Bekjendelser mindre anstødelige og ubehagelige for tydske Missionsvenner, maa han dog tilstaae, at den egentlige Fordeel af alle disse Missionsforsøg er, at man veed, at der er Intet at gjøre.

Siden efter berettes, hvor højst betydelig en Summa det aarlig koster det baselske Missionsselskab for at opnaae den "sikkre sørgelige Visshed," at ved den hidtil fulgte Fremgangsmaade har man, saavel ved Persiens Grændser, som i Vestafrica og Ostindien, forgjæves arbejdet paa Hedningernes Omvendelse; og tilsidst sluttes Anmærkningen saaledes: "Tager man det Foregaaende sammen, viser det sig, at det med de tydske Missionsvenners Anliggende staaer slet til, saavel ude som hjemme, og at det kun vil vare faa Aar, inden det, som de rolig Dømmende, til stor Forargelse for sangvinske Forhaabninger, frygtede for, gaaer i Opfyldelse." (Meddeelt.)

Erklæring i Anledning af en Recension i Dansk Litteraturtidende, 1828 Nr. 16—17, over mit Udkast til et latinsk Conjugationssystem.

Da jeg finder, at Recensentens Bedømmelse af Hovedsagen i min Bog er ganske overfladisk og forlegen, hans Berigtigelser ubetydelige eller ligefrem urigtige, hans Fremgangsmaade høist uretfærdig (han lukker saaledes Øjet ganske for det Allerværsentligste ved Bogen, som udgivet Skrift betragtet, at den nemlig er et Udkast, der er bleven offentliggjort for at høre Andres Dom, inden det fuldstændige Arbeide kom for Lyset), at fremdeles hans Beskyldninger ere uhjemlede, hans Sammenligning imellem mig og andre Forfattere, der have skrevet over samme Gjenstand, ubillig og upaalidelig, dertil hans Satire flau og hans medbragte Forestilling om Sagen fordomsfuld og indskrænket: saa veed jeg ingen bedre Gjendrivelse at opstille imod denne, i Stort som i Smaat, uefterrettelige Recension end — min Bog selv.

Iøvrigt kan jeg være vel tilfreds med denne Recension; thi Hensigten af Bogens tidlige Udgivelse, nemlig at høre hvad modne saavelsom umodne Dommere havde at sige om den, fremmes derved betydeligt. Jeg kan nu saameget tryggere fuldføre det egentlige Skrifts Udarbeidelse, da jeg seer, at mine farligste Modstandere, de pure Philologer, have saa lidet Træffende at fremføre imod mig.

P. Hjort.

Sorøe d. 30 April 1828.

P. S. Ovenstaaende Erklæring kunde ikke forundes Plads i den Danske Litteraturtidende, hvorfor jeg ansaae det for meest passende at bekjendtgjøre den i dette Blad, hvor der tidligere har staaet en anden Recension af det paagjældende Skrift.

Indenlandske Efterretninger.

Den lille Begyndelse af Droschke-Indretning er nu i fuld Gang her i Kjøbenhavn. Paa Amagertorv holde tre og paa Kongens Nytorv fire. Bestemmelsen skal være, at man vil have nogle og Tyve, hvilket Antal nok vil blive nogenledes tilstrækkeligt, for at gjøre ethvert Torv til Holdested for nogle, indtil mere almindelig Benyttelse fordrer et større Antal, i Lighed med hvad i andre store Steder haves. De Vogne, som nu ere i Brug, ere ikke egentlige Droschker, men Cabrioletter; disse ere meget større end de sædvanlige Droschker. Ved denne Leilighed maa det bemærkes, at ikke for hver Person (som det i forrige Nummer blev sagt) men for hver Tour betales 24 ß.

Paa Konstacademiets Udstilling have to mærkelige Stykker, forfærdigede af Hr. F. W. Meyer, Blikkenslager i Aalborg, været at see. Det ene er en smagfuld Solskive, hvorpaa er anbragt en liden Messing-Kanon med et Brændeglas. Naar denne lades med Krudt, saa fyrer den af præcise Kl. 12 om Middagen. Ideen er egentligen fransk; men i Frankrig har man udført den i

det Store, saa at Skuddet kan høres i temmeligt Omfang. Det andet Stykke er en meget smagfuld Camin af Blik.

I Torsdags blev Kongel. Confessionarius Liebenbergs jordiske Levninger bragte til deres Hvilested paa Frederiksberg Kirkegaard. Ligfølget var meget stort.

Samme Dag bortrev Døden atter en Mand, der i Fædrenelandets Historie har et hæderligt Navn, den blide Olding Prof. Christian August Lorenzen, udmærket Maler i forskjellige Fag. Han var født i Sønderborg paa Øen Als 1753, og opnaaede saaledes en Alder af 75 Aar. Han var en Eleve af det danske Konstacademie, hvis Directeur han siden i nogle Aar har været, ligesom han til sin Død var Professor ved sammes Modelskole. I hans yngre Dage lod et Selskab af Konstyndere ham reise udenlands i tre Aar paa sin Bekostning. Under sit Ophold i Holland studerede han i Antwerpen, i Særdeleshed efter Rubens og van Dyck, da det var Portraitmaleriet, han fortrinligen lagde sig efter. I Paris malede han et Optrin af Beaumarchais Lystspil Barberen i Sevilla, og hans Arbeide vandt det derværende Academies Bifald i saadan Grad, at det agreerede ham som Medlem. Hans Compositioner vare lette og heldige; hans Colorit kjek og kraftfuld; Drapperiet især meget godt i alle hans Stykker. Hans Arbeider ere talrige og hans Flid trættedes ikke lige til hans høje Alderdom. Blandt hans Hovedværker er Valdemars Seir i Lifland og det Holbergske Gallerie, bestaaende ialt af 34 Stk. (blandt hvilke nogle faa, dog som bekjendt, ere af en anden udmærket Konstner.) Han trængte saa dybt ind i den udødelige Digters Aand, at dette Gallerie fortjente at studeres, især for Costumets Skyld, af vore Skuespillere. Endnu paa sidste Konstudstilling saae man fra hans Haand en Myndehund, malet efter Naturen. I en Række af Aar have Udstillingerne ved vort Academie været forskjønnede ved Værker af denne flittige og høitfortjente Konstner. Hans saare veltrufne Portrait, malet af Hr. M. Rørby, og forestillende den Afdøde sysselsat i sin Attelie, var ogsaa at see paa den i denne Uge endte Udstilling.

I Kjøbenhavn døde nyligen et ungt Menneske, som en Følge af alt for stærk Væxt. Uagtet han kun var atten Aar havde han dog Høiden af en Fløimand i Armeen. Ved denne Leilighed fortjener det at bemærkes, at det medicinske Selskab i Rouen har for Aaret 1828 udsat en Guldmedaille, af 300 Fr. Værdie, for en Afhandling om Væxten og om de Sygdomme, den foranlediger, der ere forbundne dermed, og som helbredes derved.

Kjøbenhavns Børs, d. 9 Mai 1828.

		à	
Hamburg 2 M. — à vista 218			
Species 221			
Specier solgtes til 13 Rbmk. 4 ß.			
Bank-Disconto 4 pCt.			
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$157\frac{1}{2}$	—	Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$51\frac{1}{2}$	$51\frac{3}{4}$	Rbß. Tegn.
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$82\frac{1}{2}$	83	Rbd. Sedl.
Dito Dito	$75\frac{1}{2}$	76	i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	—	Rbd. r. S.
Dito Dito	$112\frac{3}{4}$	—	Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$98\frac{1}{2}$	—	Rbd. S. r.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	—	i Banco.
4 pC. Dito nye	98	—	i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	—	i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	—	—	L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 39.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 13 Mai 1828.

Om Anstalter for Fattige i England i Sygdoms Tilfælde.

(Udtogsviis af the London medical review. Vol. IV. Febr. 1827. p. 177.)

Da vi for nogle Maaneder siden berettede, at en Korrespondents om de medicinske Videnskaber var begyndt, for at erhverve Oplysninger om denne Gjenstand, nærede vi det Haab at skulle kunne, snarere end skeet er, meddele om ikke Resultater, saa dog Fremskridtene af samme; men mange tildeels uventede Vanskeligheder have været at rydde af Vejen. Imidlertid er det store Spørgsmaal, som vedkommer de Fattiges Sygdomspleje i de forskjellige Kirkesogne, bleven, som vi med Glæde bemærke, dagligen skjenket større og større Opmærksomhed; og vi have Grund til at troe, at man om det slemme Forpagtningssystem, der bruges for at forskaffe de fattige Syge i Sognene medicinsk og chirurgisk Tilsyn, har ladet anstille nøjagtige Undersøgelser i mange Egne, siden vore første Bemærkninger desangaaende bleve offentliggjorte; og i mange Byer af betydelig Størrelse er skeet saadanne Yttringer om denne Gjenstand, at vi ikke længere nære Tvivl om, at vor Mening om Forandrings Nødvendighed vil af det Offentlige blive optaget. — Naar nogle Medlemmer af vor Kunst, nogle Practiserende afvige i deres Erklæringer, saa ligger Aarsagen i, at de ikke indsee, hvorledes et System, hvortil de stedse have været vante, skal kunne paa en god Maade afskaffes. Nogle Practiserende kunne være afskrækkede fra en aaben Fremstillelse af deres Yttring imod Sogneforpagtningerne ved den Tanke, at det efter en saadan Erklæring vilde være upassende at vedblive selv at indgaae Kontrakter om Sognenes Sygepleje; men saalænge som Fattigforstanderne have Myndighed til at lade de Sogne-Fattiges Sygepleje overlades til den Mindstbydende, saa længe maae Landsbye-Chirurgerne, endog de meest anseete af dem, vedblive at ansøge derom. Det vilde i Sandhed være sørgeligt, om Sognene skulde overlades til saadanne Handels-Contrahenter, hvis eneste Anbefaling til Forstanderne er: at de nøjes med ringe Betaling. De gamle Chirurger maae derfor vedblive at tage Sogne, og de unge Chirurger forsøge at faae dem, efter den gamle Skik. Dog, vi haabe, at de som hidtil have arbeidet paa den foreslaaede Forandring, ville ikke tabe Maalet af Sigte, førend de see det opnaaet.

Vi skylde en venskabelig Correspondent Tak for en liden Afhandling, som oprindeligen er anført i en Deel af Dr. Worthinton's Forsøg, — Monmouth — hvoraf vi meddele Noget. Mere end tyve Aar, desværre, have vi seet forløbe, siden disse Forsøg bleve henvendte til det Offentlige; saa langsomt er Meningens Fremskridt. Det af Dr. Worthington foreslaaede

Middel er Oprettelsen af talrige Hospitaler, hvilke, som Følge af deres Mængde, maae vorde betydeligen mindre end Størstedeelen af Landets Hospitaler nu ere. Med Hensyn til Nødvendigheden af Lovgivningens Indblanding, forestille vi os det som sandsynligt, at Dr. Worthingtons efterfølgende Bemærkninger maae have ledet ham til at tænke den større end han ansaae den for at være, da han først henvendte sin Opmærksomhed paa de Fattiges Sygetilstand. — Vi ansee den for uomgængelig fornøden. Dersom det blot angik Lægerne, saa kunde Forandringen fuldføres uden Parlamentets Bistand; men enhver som kjender Fattig-Forstandernes Caracteer paa Landet, kan ikke antage andet end at de, saa længe de kunne, vedblive deres nærværende uliberale System. Følgende Uddrag af det nævnte lidet Skrivt vil ikke være uinteressant for Læserne. "Naar Sygdom indtræffer for den Fattige, bliver hans Stilling især utaalelig; da trænger han især til Forbarmelse og Lindring. Det er faldet i mit Lod, endskjønt jeg vel er overbeviist om i en meere indskrænket Grad, end i mange andre af mine medicinske Brødres, at have seet og bemærket de Fattiges Sygetilstand. Resultaterne af saadanne Iagttagelser har overbeviist mig om den sørgelige Sandhed, at selv i de meest befolkede og meest cultiverede Egne af vor Øe, lide en stor Deel af dem Mangel paa medicinsk og chirurgisk Bistand. Om vi end beskue Sagen fra dens beste Side, om vi end forudsætte, at den lægevidenskabelige Hjelp, der kan ydes dem, er fra Kunstfærdighedens og Nøjagtighedens Sider upaaklagelig, hvor er da den Anvendelse og de Midler, som nødvendigen i Sygdomstimen strax maa søges? hvor er den almindelige Beqvemmelighed som fordres, og hvor skulle vi søge disse huslige Vederqvægelser, som skulle opmuntre det nedbøjede Hjerte, mildne Upasselighedens Styrke? Man tænke sig Opvartningen ved Sygesengen, i en kold og lappet Hytte, der paa forskjællige Steder er udsat for Vind og Snee. En Anekdote, blandt et Tal af vist hundrede lignende, vil jeg fortælle istedet for en langtrukken Declamation. Jeg erindrer at have betjent en syg gammel fattig, eenlig Mand; eenlig tilvisse; thi

han var den eeneste Beboer af Vaaningen. Et Sengested, havde han, og nogle usle Sengeklæder; hans Huus bestod af hvad en Fattig kalder to Kamre. Jeg fandt ham i det, hvori Sengen stod; og i dette, med saadant Forsvar mod Vind og Veir, som han selv havde kunnet forskaffe sig, tilbragte han Dage og Nætter. Jeg spurgte om hans Seng, og fik det Svar, at han ikke kunde afbenytte den, da det sneede ind i den. Jeg undersøgte den med nogen Ængstelighed, og fandt at han havde sagt sandt. Hvad kunde Lægemidlers Kraft udrette under saadanne Omstændigheder? Jeg har bemærket, at denne Fattige var eene. Det er langt fra at være ualmindeligt eller overdrevent, at paa en lignende ynkværdig Maade, skjønt vel med nogle Forandringer vil Exempler findes overalt hvor Armoden findes, og hvor Vinden stormer kold, ja selv i de bedst befolkede Dele af England, Skotland og Wales.

I alt Fald ere der talrige Exempler paa, at Hjelpen som det medicinske Tilsyn skulde yde, hindres og spildes ved for Haanden værende Omstændigheder; iblandt disse, finder en af ikke ringe Betydenhed virkelig Sted, og dette ofte, nemlig: det fejlslagne Haab, som saa almindelig erfares af Lægerne, naar de besøge Sygesengen, i de Fattiges egne Boliger; og som rejser sig af, at de givne medicinske Forskrivter ikke vorde overholdte. Dette rejser sig afvexlende — af Skjødesløshed, af Uvidenhed, og af Gjenstridighed. Dets Kilder ere forskjellige, men dets Følge er een og den samme; nemlig: at det udtænkte Gode som den opmærksomme, og samvittighedsfulde Læge vilde bevirke, vorder forstyrret. For saa vidt kan den fattige Syge siges at være betagen Muligheden af at modtage den fulde Fordeel af medicinske Bestræbelser, hvor Lykken eller Hændelsen ellers vilde bringe den til hans Hytte.

Dog dette er ikke Hovedsagen, som jeg vilde drage Opmærksomheden hen paa. Et Onde af langt større Betydenhed, af megen udstrakt Omfang, er: at medicinsk Tilsyn, i det Heele, er der saa knapt sørget for, overalt paa vore Øer. At et stort Antal Fattige som, ved betimelig og vedholdende Hjelp, kunde have været reddede fra

Døden, ere nødte til at omkomme formedelst Forsømmelse og Uvidenhed.

Vil man maaskee svare mig, at man har overdraget Omsorgen for den syge Fattige til en eller anden nær eller fjerntboende Apothekers Duelighed og Retsindighed. Jeg bemærker derved, at jeg har kjendt Apothekere som have boet flere Mile fra deres Sogne, hvor de skulde virke, og som, om de end have besiddet de nødvendige Egenskaber til den gavnlige, og samvittighedsfulde Udøvelse af denne store paadragne Pligt, dog uden Tvivl ikke kunne antages at anvende mere Tid dertil, end de have tilovers fra deres indbringende andre Forretninger.

Saadan er de Fattiges Syge-Tilstand, naar man betragter dens mest gunstige Omstændigheder, nemlig naar de ere hældigviis overladte til en Landsbye-Apothekers Omsorg, som hverken mangler Menneskekjerlighed eller Duelighed, men han kan i Sandhed ikke afsee den Tid som fordres til sand og tilstrækkelig Hjelp.

Men naar deres bedste Tilstand rejser sig kuns til lidet mere end aldeles at være forsømte, hvortil maae da ikke deres Undertrykkelse synke, naar deres Herremand overgiver dem til en lægekyndig Mand, hvis Grundsætninger om Menneskelighed ere svage og fejlagtige, hvis Studium og Egennytte, er af lige Beskaffenhed, og hvis Egenskaber i et Kald, der ikke er ham eget, og hvortil han ingen Lyst føler, ere saa ringe og utilstrækkelige, at de vilde gjøre hans Practiseren uværdig, selv om hans Characteer var tilbøielig til samvittighedsfuld Nøjagtighed, istedetfor at have forbrydersk Ligegyldighed. — Til en saadan Æsculapii Søn overgives almindelig de fattige Syge.

At kun lidt mere end en nominal Opvartning bliver meent af Apothekerne, eller forventet af Herremændene, naar deres Handel afsluttes, vil Læseren tydeligen indsee ved at lægge Mærke til Ubetydeligheden af den Betaling eller Gotgjørelse, som den første ikke tager i Betænkning at foreslaae, eller den anden ikke skammer sig ved at modtage i Vederlag for aarlige Tjenester. Hvad skulde vel ventes naar Betalingen ikke sættes i Almindelighed, selv af Contrahenterne, højere end til en Sum af fem Guineer aarligen? Et Salarium som ikke sjelden antages for det med personligt Tilsyn forbundne Arbeide, samt Forsyning med enhver nødvendig medicinsk Artikel, til et stort Sogn der undertiden ligger i nogle Miles Afstand fra Apothekeren, der for en ordentlig Opvartning i et enkelt Tilfælde ved 3 eller 4 Ugers Sygdom, vilde give en Regning paa Omkostninger, der vilde overstige hvad han faaer for et heelt Landsbye Sogn i et heelt Aar.

Efter saaledes at have givet Vink om de Syges almindelig beklagelige Stilling, naar de ere overladte til den omtalte Behandling, vil man vel med Grund forvente, at jeg vil opvække Afskye for et saadant System, at jeg mueligen vil stræbe efter at see det offentligen afskaffet; samt, at jeg vil foreslaae de Midler hvorefter man kunde fremgaae med Virksomhed i denne Hensigt. Og virkeligen er dette *Tilfældet*; dersom jeg ikke forestillede mig, at de vilde dømmes mindre hensigtsmæssige, fordi de ere indlysende, eller at de ville forekomme nogle Spekulantere undførlige, fordi de grunde sig paa Formodningen om en forøget Vældædighed, saa skulde jeg ingenlunde mistvivle om deres endelige Antagelse. — De indbefattes i en kort og simpel Sentence: — *forøg Hospitalerne!*

Man vil her kunde indvende, at endskjønt dette Land er uforholdsmæssigen forsynet med disse velgjørende og priisværdige Stiftelser, saa ere dog de Fond som nødvendigen udfordres til deres kraftige Virksomhed, vanskelige at tilveiebringe. — Hertil svarer jeg; Eders Hospitaler ere for store, og de Gaver, hvorved de underholdes, for vanskelige at erholde — eller for lokale. — Store Stiftelser ere altid besværlige og vanskelige; naar de deles og adskilles ere de lettere at controllere; formindsk Størrelsen, og forøg Antallet, af Hospitalerne, og det vil, i moralsk og physisk Henseende, have til Følge, at deres Understøttelse og deres Nytte vil tilsammentaget blive forøgede.

I hele England vil Antallet af Hospitalerne for Syge, med Undtagelse af Middelsex, omtrent beløbe sig til tre for to Grevskaber. — Jeg paastaaer ikke at dette er bestemt saaledes, heller ikke udfordrer Gjenstanden, at det maae være saale-

des. — I de tolv Grevskaber i Wales er der ikke et eeneste Hospital. —

Det er ikke Hensigten med denne Afhandling, at ville fremlægge en specificeret Plan til Udførelsen af dens Gjenstand, nemlig den betydelige Forøgelse af Sygehusene. Jeg ønsker meget mere at give et Vink til dem, som ikke selv allerede have dannet sig et saadant, og at det maae tjene til Erindring, for dem hvilke det ikke synes at være noget Nyt, at der synes ikke at være nogen anden anvendelig Maade til at lindre Armodens Rædsler i Forbindelse med Sygdom, end at forøge Antallet af Tilflugtsstederne, hvor Syge og Forladte kunde modtages. —

At udsinde de bedst skikkede Midler, og Maaden til at udføre dem, hvis man kan formode at Gjenstanden vil tiltrække sig Lovgivningens Opmærksomhed og blive understøttet efter en stor og samtidig Plan, vil altsaa forudsætte, at Districkernes Befolkning og Evne nøiagtigen undersøges.

For at gjøre denne Beregning, er det imidlertid uomgængeligt nødvendigt ved enhver Leilighed, at gaae frem efter følgende Sætning; nemlig: at, for at kunne fuldkommen opnaae det fremstillede hjelpende Maal, skulde Hospitalerne overhovedet formeres i den Grad, at de bleve tilstrækkelige til at sikkre de fattige Syge i ethvert Sogn i Kongeriget imod den Hjelp som reiser sig af Overeenskomsten imellem Godseieren og en saadan medicinsk Practiserende, der, efter at have nedladt sig til Modtagelsen af et utilstrækkeligt og uselt Stipendium, ingen Samvittighed gjør sig af at udøve sin Bestilling paa en dertil svarende lige utilstrækkelig Maade, og med en Unøiagtighed der er uværdig, ja endog, sandsynligen paa denne Betingelse, grunder denne ulige Balance af meum og tuum, i det han anseer Maalestokken for sit Arbeide at overgaae Værdien af hans Løn, og regner paa at hans usle Tjenester nærme sig til at fortjene Roes for at være en Gave. — For at sikkre vore Fattige Syge for en saadan Bistand er det et sine qua non, det store Ønske, uden hvilket vort Forslag om Forandring heri maae forblive ufuldkomment, og kun for en Deel udførligt.

Men dette Ønske kan efter min Meening ikke paa anden Maade fuldkommen bevirkes og istandbringes, uden derved, at de Syge ikke længere blive Gjenstanden for en aarlig Kontrakt imellem Apothekeren og Sognet, det er, ved Foranstaltning af passende Tilflugtssteder.

En fordelagtig Omstændighed, som udspringer fra den Plan, jeg anbefaler, vil, haaber jeg, blive erkjendt af ethvert Slags Practiserende, jeg meener Leiligheden som derved vil opstaae til at forøge de medicinske Videnskaber med Kundskaber om Sygdomme og disses Helbredelse. Paa den nuværende Maade af Sogne-Tilsynet, vil Ubeqvemmelighed og Forstyrrelse qvæle Iveren for Bestræbelserne; og den meest uretfærdige Handling vil kunne besmykkes med at et slet Brug af det Ordinerede har fundet Sted, derimod kan ikke Følgerne af en Sygdoms Behandling med Sikkerhed erfares, og afgive Stof til fornuftig Overveielse og Belærelse, ej heller Tiltale for slet Behandling begrundes. Forønskede Følger som disse, maae ikke søges i den eensomme Hytte, som beboes af Enfoldighed og Uvidenhed; men de findes i offentlige og stærkt besøgte Hospitaler, hvor Lægerne ikke handle allene, eller ubemærkede af deres Colleger; hvor Reputationen og dens Følger ere hastigen erkjendte, hvor Flid og Talent virker paa sit rette Sted, og hvor de Syge ere overgivne til den beste muelige Omsorg, som det staaer i Medicinens og Chirurgiens Magt at forskaffe. Vel er det sandt, at saadan medicinsk og chirurgisk Bistand kan ikke ventes indført i ethvert af de Hospitaler, som vi ønske at see oprettede. Men den vil findes i alle dem, hvis Beliggenhed, eller Lokaliteter ere fordeelagtigst, ogsaa vil i alle Tilfælde, den medicinske Praxis forblive den samme, de syge Fattige vil sættes i langt fordeelagtigere Omstændigheder, de ville blive betjente med langt større Beredvillighed, og det gratis, naar de indlægges samlede, i et velindrettet og passeligt Hospital, end naar de ere adspredte paa Landet i usle Hytter, og paa aarlig Bortforpagtnings Maade behandlede.

Ved mange Leiligheder opvække Sammenligninger mellem andre Stater og vort Fædreneland de frydeligste patriotiske Følelser. For kort Tid siden læste man her i Bladet (Nr. 32) om Anstalterne for Sindssvage i Storbrittanien, og havde Anledning til at gyse ved de store Mangler samme har, og den skrækkelige Misbrug som der fandt Sted. Ovenfor læses om den høist beklagelige Stilling den fattige Syge i England er stedet i. Man tænke sig i Modsætning de ypperlige Love Danmark har om de Fattiges Sygepleje. Man læse, hvad Kjøbenhavn angaaer, den Forestilling som den 12 Mai 1799 blev afgivet til Kongen fra Direktionen for Kjøbenhavns Fattigvæsen om sammes bedre Indretning, tilligemed den indsendte af Kongen confirmerede Plan. Som Planen i det Heie er erkjendt at være et Mønsterværk i sit Slags, saa er i Særdeleshed det Afsnit, §§ 73-120, der bestemmer, hvorledes en vel ordnet og virksom medicinsk Hjelp bør forskaffes, vel værd at begrunde for Menneskevennen. Hvad den øvrige Deel af Riget angaaer, da ere de to Reglementer for Kjøbstæderne og for Landet af 5 Juli 1803 aabenbart skrevne i samme Aand, cf. S. 25-30 i det nylig udkomne Skrift: Om Fattigvæsenet i Danmark udenfor Kjøbenhavn. — Ved C. Olsen, Fuldmægtig ved Randers Amtscontoir. Trykt i Aarhuus 1828. Ingensteds hos os kunde slige Klager finde Sted, som de der, efter det meddeelte Stykke, ej ere ualmindelige i det højtprisede England.

W—dt.

Philologiske Curiosa.

I.

I Rector P. G. Fibigers Oversættelse af Juvenals 3die og 4de Satire (Kbhvn. 1823. 4) læser man i III Sat. V. 247-48 Følgende:

Benene Dynd tilsøler; jeg trindt snart trædes af klodset
Fod og bestøvlede Krigsmands Søm mig Fingrene river.

Dersom den, der læser dette, forbinder nogen Tanke dermed, maa han forundre sig over denne Collision imellem Sømmet i Krigsmandens Støvler, og den vandrende Borgermands Fingre, og fristes let til at troe, at enten den Romerske Krigsmand, naar han spadserede, har sparket stærkt op, eller at Borgermanden har gaaet paa alle Fire. Sagen faaer derimod et andet Udseende, naar man slaaer Texten efter:

Pinguia crura luto, planta mox undique magna
Calcor, et in digito clavus mihi militis haeret.

Naar man nu veed, at digitus ikke blot betyder en Finger, men ogsaa en Taa, indseer man let, hvorledes Krigsmanden med sine Søm (eller rettere med Sinker, clavi caligares) beslaaede Støvler kan træde den fredelige Borgermand paa Tæerne.

2.

Professor J. H. Smidth i sin Oversættelse af Horatii Oder (Kbhvn. 1828. 8) fortæller Pag. 52, at "Horats i sit 17de Aar oplevede, at Liget af den store Pompeius flød iland paa Italiens Kyst, og ingen torde vove at jorde ham, der, efter Digterens Udtryk, havde fortjent et Tempel og maatte savne en Grav." Hvorfra mon Herr Professoren har den Efterretning? De gamle Forfattere fortælle, at Cn. Pompeius Magnus blev begravet paa Afrikas Kyst, hvor Keiser Hadrianus siden lod hans Grav istandsætte; see Appian. Bell. Civ. II. 86; Plutarch. Pomp. 80; Dio Cass. 42. 5; Valer. Max. I. 8, 9; Lucan. Phars. VIII. 712 sqq. X. 380 sq.; Spartian. in Hadrian. c. 14.

C.

Indenlandske Efterretninger.

I Brau's Miscellen 2det Hefte for 1827 læses interessante Meddelelser af en Reisende (F. L. v. Lindemann, ogsaa under det antagne Forfatternavn v. Reufenstrauch) om den danske Øe St. Thomas. Den er, siger Forfatteren, ustridigen de første og livligste Øe i de vestindiske Vande; thi den har ikke allene en meget skjøn og sikker Havn, hvori Skibe af hver Størrelse kunne ligge, men den er ogsaa en Frihavn, hvor alle

Nationers Skibe ere berettigede til at indløbe. Afgivterne af Indførselsartiklerne ere særdeles maadelige, medens Columbien maa betale høie Toldafgivter. Af denne Grund henter man her den største Deel af hine (?) Pladsers Fornødenheder i smaa Partier, for at indsmugle samme. Blandt Indførselsartiklerne ere alle muelige Manufacturervarer, Jerntraad, Krudt, Klædningsstykker, kort Alt hvad der udkræves til Menneskets Fornødenhed. Ganske fortrinlig Afsætning finde her alle Sorter tydsk Lærred, og dette er unægteligen den bedste Handelsartikel. Fra Holland indføres Smør, Ost og Genever og den sidste Artikel i betydelig Mængde. Nordamerika forsyner Øen med Meel, Saltkjød, Stokfisk og Trælast. Sydamerika leverer til Bytte for europæiske Producter og Manufacturervare, Cacao, Bomuld, Fustik, Fernambuk, Indigo, Caffe, Tobak, Huder, indiske Maatter, som da herfra udskibes til Europa. Da Øen er meget klippefuld, saa er det ikke muelig, at den allevegne kan dyrkes lige, men dog levere henved 32 Sukkerplantager godt Sukker. Qvægavlen er ubetydelig. I de vestlige Dele af Øen finder Naturvennen adskillige meget romantiske og yndige Egne. Blandt Frugterne er foruden Cocuspalmen, de bekjendteste: det indiske Figentræ, adskillige Arter Oranger og Appelsiner. Productionen af andre Gjenstande, paa Sukkeret nær, fortjener ikke at komme i Betragtning. Af Dyreriget træffer man foruden tamt Qvæg saare ubetydeligt. Af Fugle ere kun faa Arter bekjendte: Colibri, Pelikanen, den graa og hvide Strandmaage, Snepper og Falke. Af skadelige Insecter findes Muskiter, Sandages, Scorpioner, Taranteler, Slanger og giftige Snapper ɪc. — Alle Forretninger concentrere sig i den eneste Stad Charlotte Amalia, under hvilket Navn den dog ikke er bekjendt; thi sædvanligen kaldes den St. Thomas. Over Stadens Rolighed og Sikkerhed vaage her omtrent 300 Mand dansk Infanterie. Ogsaa haves en dansk-vestindisk Milits Garde af Hvide, foruden et Fricorps, bestaaende af Farvede og Frinegere, der tæller 2 til 300 Mand. Denne Afdelings Hovedforretning bestaaer i at tjene som Brandcorps.

Friherre v. Vogth. Denne Hædersmands store Fortjenester af Agerdyrkningen ere almindelig bekjendte og almindelig paaskjønnede. For omtrent fyrgetyve Aar siden oprettede han af tilkjøbte Bøndergaarde Godset Flotbeck, i Nærheden af Altona, ved Elbens Bred og lod det paa sædvanlig Viis forvalte. I Aarene 1792 til 1794 studerede han paa hans Reise i Engelland og Skotland det engelske Agerbrug. Ved hans Tilbagekomst 1795 medbragte han de bedste den Gang i Storbritannien bekjendte Agerdyrkningsredskaber (og som Friherren selv erklærer for at være de bedste) engelske Avlsfolk og Træskole-Gartnere, til Flotbeck, for at undervise sine Folk i Brugen af Agerdyrkningsredskaberne, Saamaskinerne, Tærskmøllerne, i Anlægget af bedækkede Afløbsgrøfter, fabrikmæssig Plantning af Træer og Værter ɪc. Indtil Aaret 1803 var han alt for meget sysselsat med sin hæderlige Deeltagelse i Fattiganstalterne i Hamborg, Wien og Berlin, til at han ganske kunde henvende sin Opmærksomhed paa Agerdyrkningen. Men siden 1804, befriet fra alle Forretninger, anvendte han sin Tid ganske paa den practiske Jordavl. Han var den første Oeconom, der søgte at bringe den engelske Agerdyrknings Grundsætninger i Anvendelse i Tydskland, ligesom det i Danmark var Prof. Begtrup, som allerede i Aaret 1800 udgav sine fortræffelige Bemærkninger over det engelske Landbrug, samlede paa en Reise i Engelland. Ugift og i Besiddelse af en uafhængig betydelig Formue, sparede Friherre v. Vogth ingen Bekostning, naar det kom an paa at prøve een eller anden Grundsætning eller ved Forsøg at komme til nye Resultater. Han offrede en Deel af sin Formue, for at undervise sig selv og Almeenheden. Hvad han i saa Henseende har udrettet er noksom bekjendt, og sjeldent besøger nogen videbegjerlig Reisende Hamborg, uden at tage Flotbeck i Øjesyn, som eet af den nyere Agerdyrkningsvidenskabs skjønneste Mindesmærker i Europa. Krigsbegivenheder tvang Friherre v. Vogth til at forlade Flotbeck fra 1807 til 1811. Denne lange Fraværelse, Krigen og de fremmede Tropper virkede høist skadeligen paa hans derværende Agerbrug. Siden 1814 maatte

han næsten skabe Alt af Ny. Imidlertid havde ved hans lange Ophold i Frankrig, i Schweitz og i Italien hans theoretisk-practiske Kundskaber forøget sig. Naar han tidligere maaskee holdt sig for meget til det, han havde seet i Engelland, saa henvendte han fra nu af sin Opmærksomhed paa Vegetationen, og søgte af Naturen selv at lære, hvorledes og i hvorvidt man kunde komme Udviklingen af dens Kræfter til Hjelp og forøge Udbyttet af Grøden, hvilken Grandskning, med stor Anstrængelse, omsider lykkedes ham saavel, især ved Walffsens Skrift om Agerdyrkningens Statistik, at han i Aaret 1820 kunde meddele Resultaterne af sex Aars Undersøgelse i en Afhandling om: hvorvidt Rapsædavlen forbunden med Mergelen for Græsbund af 1ste og 2den Classe kunde blive for udtømmende, besvaret efter statistiske Grundsætninger (indført i Schl. Holst. Landw. Hefte 1820 *). Denne Afhandling foranledigede en levende Brevverling mellem dens Forfatter og de anseeligste Agronomer i Europa. Han bemærker deri, at den udøvende Agerdyrkning i Engelland og Skotland, men endnu mere i Brabant og Flandern, har naaet en saadan Fuldkommenhed, at den vanskeligen endnu vil kunne vinde noget ved Theorien.

(Mere om denne fortjente Mand i et følgende No.)

Directionen for det østersøiske Compagnie lader, i Følge dets Statuter 9de §. ved Auction paa Børsen d. 14 Mai for Regning af de Actie-Subskribenter, deres Boer eller Besiddere af de for præsterede Indskud paa Actier udstedte Interimsqvitteringer, bortsælge 111 Actier i Compagniet, for hvilke de statutmæssigen senere indkaldte Tilskud ei ere erlagde. — Dette erindrer om det østersøiske Compagnie, der skulde oprettes for 45 Aar siden og hvorpaa alle og Enhver kunde tegne sig og fik Bevis for de Actier, der var tegnet for. Man lovede sig saa store Fordele af dette Compagnie, at, da Actie-Subskribenternes Tal var fuldstændigt, det blotte Bevis blev betalt med 100 Rbd. og

*) Cfr. Thaarups statist. Udsigt 1825. S. 116 o. f.

derover, hvorved mangen En, der ikke eiede det Mindste til at indfrie Actierne, kom paa en saare let Maade til Penge.

—x—

(Indsendt.)

Saa vidt er det da kommet! Morskabstheatret paa det store Theater! Kun endnu eet Skridt, og vi kunne spare Veien ud til Vesterbro. Gamle, brave Cassorti! Det var i en lykkelig Tid Du skiftede Scenen, og svingede Dig op paa den Linie, hvorfra Du aldrig kan falde ned af! Du havde været tilovers nu og neppe samlet Dig saa mange Markstykker, som fordum Louisd'orer. — En original nye Vaudeville, under Titel: Intriguen ved Morskabstheatret er første Gang blevet givet i Løverdags paa det store Theater. Man seer deri Morskabstheateret paa Vesterbro og Brauns Restoration tæt derved. Handlingen foregaaer paa Pladsen udenfor dette Theater. Intriguen er omtrent den samme, som i Eventyret i Rosenborg Hauge — et Avisfrierie. Hvad Stykket selv angaaer, da er det, efter Anmelderens Mening, hverken slettere eller bedre, end de fleste Vaudeviller, man i den sidste Tid har seet. Det Publicum, som ynder dette Slags Operetter, er i sine Fordringer saa nøisomt, at hidtil ingen Vaudeville har mishaget. Det taaler heller ingen Indvending, thi det Svar man i Almindelighed faaer er: hvad kan man fordre af en Vaudeville? Nærværende Forfatter har bestræbt sig for at more sine Tilskuere og han vil vel neppe gaae Glip af sit Maal. Ogsaa han bevæger sig i de lavere borgerlige Regioner; ikke engang en Kammer-Comerce- eller anden Raad findes i hans Stykke. Det hører formodentligen til Systemet for denne Art Syngespil, at kun simple Folk udelukkende ere fordømte til at værre Narre og Dosmere, og at disse sidste ikke maa søges højere end i den niende Classe. — Den, som udfører sin Rolle bedst i hiin Vaudeville er Hr. Stage, som den gamle Sømand Christopher. Men hvorfor denne just kun skal have een Arm, indseer Anmelderen ikke.

Blandede Efterretninger.

Om et nyt Udbrud af Vesuv giver en Skrivelse fra Neapel af 26 Marts d. A. følgende Efterretning: den 24de aabnede sig i Vesuvs Katers indre Bund en nye Munding af omtrent 15 Fods Omfang, af hvilken en uhyre Mængde Røg i en kuglelignende Skikkelse, dampede frem, og derefter udstrømmede under hæftigt Brag en stor Mængde flydende Substants. I de følgende Dage hørte Udbruddet næsten ganske op, men af den nye Munding udsteg bestandigt Røg, undertiden ogsaa Flammer; dette Phænomen vedvarede, dog i en mærkværdig Grad, den 17de og 18de. Bragningen blev hyppigere, og der begyndte et let Udbrud af Ild. Den nye Munding havde udvidet sig til 60 Fod og den udkastede Materie dannede omkring Mundingen en 50 Fod høi Pyramide. De udkastede Stene bleve udslyngede til en umaalelig Høide, og den underjordiske Torden lod sig fra 10 til 10 Minutter høre paa nye med megen Hæftighed. Den 21de dannede den nye Munding i Vesuvs Krater selv en Art Kanal, af hvilken den indre Lava langsomt udgjød sig udenfor Vulkanens Spidse. Det vulkanske Stofs Explosioner ere blevne stærkere, og ledsaget af Stød der udgaae fra Bjergets Dybde, og spores ogsaa i de tilgrændsende Egne. De rygende Spalter, almindeligen kaldte fumarole, som have dannet sig i Vesuvs Huling, ere talrigere end sædvanligt, og udstøde uophørligen Røg af forskjellige Farver, hvilken Røg, ligesom og de nu og da af Krateren opblussende Flammer, sees endog fra Neapel. Indtil d. 22 aabnede sig to nye større Mundinger, hvilke udstødte Flammer og Lava, undertiden ledsagede med stærke Brag. Paa samme Dag dannede sig af de tre Mundinger en eneste, der udkastede Stene og Lava, som udfyldte en ikke ringe Deel af Krateren selv. Eftermiddagen Kl. 2 fulgte en stærkere Explosion med en hæftig Larm, og en ikke ubetydelig Rystelse af Bjerget, hvorved Aske og andre vulkanske Substantser udkastedes, hvilke, blandede med Masser af tyk Røg dannede en høi Støtte; hvilken havde en Bøjning mod Hovedstaden, der bød et

høit Skuespil, især efterat Støtten ved Solstraalernes Brækning var bleven skjønnere. Imidlertid varede denne Eruption ikke længe; Kl. $3\frac{1}{2}$ aftog den, og med forandret Vind drev Støtten hen mod Ottajono, hvor den faldt sammen. Kl. 5 var Vesuvs Spidse ikkun bedækket med en meget tynd Røgguirlande. Den 24de aabnede sig igjen indenfor Vesuvs Krater 18 smaa Mundinger, som udskjød Ild, Røg og Stene. Stødene bleve sjeldnere, men hæftigere. Vulkanen udkastede bestandigen Aske blandet med Røg. Den 25 og 26 vedvarede disse Phænomener. Imidlertid hørte man ikke de ellers sædvanlige Brag. — I de to Dage d. 12 og 13de, førend dette omtalte Udbrud begyndte, sporede man i begge Kalabrierne flere Jordskjelvstød, som dog, paa Indstyrtningen af to smaae Huse nær, og Beskadigelsen af flere Bygninger i Palmi, ikke efterlod andre Følger. Allg. Zeit. 106. Bil.

Kjøbenhavns Børs, d. 13 Mai 1828.

		à
Hamburg 2 M. —		
à vista 217		
Species 220		
Specier solgtes til 13 Rbmk. $3\frac{1}{4}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	156	$156\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$51\frac{1}{2}$	— Rbß. Tegn.
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$82\frac{1}{2}$	$82\frac{3}{4}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	76	— i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$112\frac{1}{4}$	$112\frac{1}{2}$ Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$98\frac{1}{2}$	— Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco.
4 pC. Dito nye	98	— i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	—	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsen's Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 40.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 17 Mai 1828.

Læsebiblitheket.

Paa en Reise til mit Hjem befandt jeg mig nyligen i **, een af de mindre Kjøbstæder i Landet. Da Postskibet fra Nyborg til Corsøer ikke skulde afgaae førend om to Dage, saa kunde det ikke nytte, at jeg reiste videre, og jeg maatte, imod min Villie og imod mit Ønske, opholde mig her, hvor jeg hverken havde Venner eller Bekjendtere. Min Kjedsomhed var ubeskrivelig. Byens Mærkværdigheder vare faa, og dem havde jeg seet, og Veiret var saa ubehageligt, at jeg ikke engang kunde gjøre en Spadseertour udenfor Byen. Jeg gjennemvandrede vel over ti Gange de snevre, slet brolagte Gader, betragtede de usle Bygninger, der alle vidnede om Byens Forfald, gik ud og kom hjem igjen, og gik atter ud og vidste ikke, hvorledes jeg skulde beseire den vingede Helt, som man allevegne vil fordrive og naar den er fordreven, atter saa inderligen ønsker tilbage — Tiden. Min Vært kunde godt mærke, at jeg kjedede mig, og, enten det nu var af virkelig Næstekjerlighed, som dog ellers gjerne indskrænker sig til vor nærmeste Næste, os selv, eller, fordi han troede, at det ikke var nogen Anbefaling for hans Sted, at Gjæsterne kjedede sig der, nok, han anvendte hele Forraadet af sin Kløgt og Veltalenhed, for at more mig. "Nu er da Russerne gaaet over Pruth," sagde han — "Hvad kan det hjelpe mig, svarede jeg, jeg ønsker blot at gaae over Beltet." — "Kjeder min Herre sig da saa overordentlig her?" — "Ganske forfærdeligt." — "Hm — hm! Da sige dog alle Reisende, at her er meget morsomt." — "Kan saa være." — "Men min Herre har nok ingen Venner her i Byen." — "Nei, ikke en eneste." — "Ja, det kan jeg mærke. Havde min Herre Venner, saa vilde De nok finde det morsomt. Om det kun er de tydske Probenreitere, som ride her igjennem i hele Compagnier, saa kunne de ikke nok rose vor By. De har maaskee ikke engang været i vores Klub?" — "Nei." "Tænkde jeg det ikke nok! Der maa De endelig lade Dem introducere. Vores Harmonie er saamæn berømt i hele Landet. Vi har et Læsebibliothek, der siger Sparto til alle Bibliothekerne i Kjøbenhavn. — Nu traadte tre Personer ind i Stuen og forlangte en Flaske Viin. "Det er Justitsdirecteuren i vor Klub," hviskede Værten mig i Øret, i det han kastede et Øje paa den ene af Gjæsterne, og gik derpaa ind i Apotheket, thi han var tillige Apotheker, for at hente Vinen. — Jeg vidste nu, for saavidt, at den ene af de Fremmede var Justitsdirecteur, men deres egentlige Bestilling var mig dog endnu ubekjendt. Endeligen begyndte de at tale, og nu hørte jeg den ene af dem ideligen betitles Kammerraad. Uagtet Manden snarere lignede en Forpagter

end en Rangsperson, og talte saa ram Sjællandsk, som en Bonde, saa mærkede jeg dog i hans Væsen noget vist Fornemt, et Anstrøg af Air noble. Efterat hver af dem havde stoppet sin Pibe og Værten havde bragt Vinen, begyndte de en Samtale, der syntes at være en Fortsættelse af en nyligen afbrudt. "Veed I hvad Børn, sagde Kammerraaden — jeg voterer min Sjel, ikke for Jørgen Smolensk. Han duer ligesaa meget til Læsedirecteur, som jeg til Konstberider. Den Karl har jo ikke Smag for fire Skilling. Hvorledes har han baaren sig ad i det Aar, han har været Directeur? Har han ikke skaffet os saa mange medicinske og chirurgiske og dyrisk magnetiske Maanedskrifter og Bøger paa Halsen, at det er en Skam?" — "Det kan man ikke fortænke ham," anmærkede den anden Gjæst, hvis Ansigt saae ud som om det var lakeret, "han er jo selv Barbeer!" — "Hvad kommer det os ved?" raabte Kammerraaden ganske ivrigen. "Er Selskabet til for hans Skyld? Sæt, vi fik en Kok til Læsedirecteur, skulde vi da ikke have andet end Koge- og Syltebøger? Hvad skal vi overalt med de mange tydske Bøger og Maanedsskrifter? Ere vi ikke allerede fortydskede nok?" — "Det kan man heller ikke tage ham saa ilde op," svarede den lakerede Mand. "Han er jo Tydsk af Fødsel." — "Hvad kommer hans Fødsel os ved? Altsaa naar han var Svensk, skulde vi vel have lutter Svenske Sager?" — "Det burde være en Bestemmelse i Lovene, sagde den tredie Gjæst, der saae ud som en Vestindianer, at ingen Udlænding maatte vælges til Læsedirecteur. Vi har jo indfødte Medlemmer nok. Der er nu Glarmester Svingel, som i saa mange Aar har holdt Leiebibliothek her i Byen — det er en Mand, som kjender til Literatur og Bøger. Hans Fader har været Bogbinder i Kjøbenhavn og udgivet mange Skrifter, trykte i dette Aar. Det er dog noget ganske andet, end en saadan Mester Bonifacius."—"Jeg er ganske enig med Dig, kjere Ven, at kun en Indfødt burde være Læsedirecteur, og jeg har vel over sex Gange foreslaaet det i Lovkommissionen; men saa kom hver Gang den tydske Bager, der er besvogret med Barberen, og raabte "das geht holt's der Gukuk

nicht" — Men hvad Glarmester Svingel angaaer, da vilde jeg aldrig votere for ham, hvor brav en Mand han ellers kan være, baade som Glarmester og Leiebibliothekar. I slige Embeder er det altid godt, at have uvillige Mænd. Der er ingen Patriotismus eller Liberalismus hos saadanne Folk som Glarmesteren. Der vilde være en evig Collision mellem hans Leiebibliothek og Selskabets Læsebibliothek, hvis vi valgte ham." — "Hvad synes Dem da om Byfogdens Informator?" spurgte den Lakerede. — "Det er en Hasenfuß?" svarede Kammerraaden. "Da har jeg dog hørt, at han har været Literatus i Kjøbenhavn," sagde den Lakerede. — "Er det noget," raabte Kammerraaden. "Af Literatusser vrimler der i Kjøbenhavn?" — "Da har jeg dog hørt, at han er meget belæst og endog er Poet." — "Poeter? der er godt Kjøb paa dem i Kjøbenhavn. Læs kun Adresseavisen. Der groer de som Nelder. Nei, lad os for Himlens Skyld, ikke faae saadan en Karl til Directeur."

Een af Gjæsternes Ansigt forekom mig meget bekjendt. Efterat han havde stirret paa mig og jeg igjen paa ham, nærmede han sig mig og spurgte: "undskyld min Herre! Er De fra Kjøbenhavn?" — "Til Tjeneste." "Det forekommer mig, som jeg skulde kjende Dem." — "Mig ligesaa." — "Er Deres Fornavn ikke Carl?" — "Jo, Carl Sommer, og Deres, Frederik?" — "Lützer? Ih, saa har jeg da ikke taget Feil, sagde den Fremmede, velkommen, tusinde Gange velkommen, kjere Hr. Sommer! Hvad De er bleven stor, rask og før!" — De red endnu paa en Kjæphest, da jeg forlod Dem."

"Det var en Mand, der for tyve Aar siden havde tjent min Fader, som Bosvend. Han fortalte mig, hvorledes han i den Tid, der, siden han sidst saae mig, var forløben, havde tumlet sig omkring i Verden; hvorledes han havde været i Vestindien og Calcutta, og Buenos Ayres, og endeligen, for tre Aar siden, var kommen tilbage til Danmark og havde bosat sig i ** som Kjøbmand. Jeg sagde ham nu, hvorledes jeg havde kjedet mig i halvanden Dage. "Det gjør mig forbandet Ondt, sagde Kjøbmand Lützer — men vi skal søge at bøde derpaa, og De

skal amusere Dem saa meget mere i den øvrige Tid. Jasten skal der just være Generalforsamling i Klubben, og der skal De hen, ja mæn skal De saa." — Jeg blev strax indlemmet i dette Kleverblad, og Kammeraaden blev hjerteglad, da han hørte, at jeg var Krigsassessor. Det var nu intet andet end Hr. Assessor for og Hr. Assessor bag.

Da Klokken var sex, fulgte jeg med mine tre Venner hen i Klubben. Det var en temmelig stor Leilighed. En Conversationssahl, en Billard- og en Læsestue fandtes her, som i alle Klubber. I Læsestuen stode to store Borde, der, i fordums Dage, havde været Skrædderborde, men som Eieren, da han nedlagde Professionen, forærede Selskabets Bibliothek, som en uafhændelig Eiendom. Paa disse to Borde laae omspredt alle mulige Slags Tids- og Hefteskrifter. De saae ud som om de nyligen havde været i Krig sammen, eller om en Flok Rotter og Muus havde rumsteret iblandt dem. Paa Læsefrugterne saae man kun Bunden af Kurven; Frugterne og Blomsterne vare forsvundne. Kjøbenhavns flyvende Post var saa overslaaet med Chocolade og Caffe, at ikke allene Mercurius var fløien, men selv Runde- og Fruetaarn laae ligesom begravede i sort Lava. Paa Maanedsroserne vare ingen Roser mere at see, og kun "Maane" tittede frem igjennem Chocolade- og Caffeskyer. Svanen og den galende Hane havde begge mistet Hovedet, den første endog Fødderne, saa den havde Ondt ved at svømme. Saaledes vare alle de danske Skrifter paa een eller anden Maade mutilerede og tilredte. Derimod vare de tydske og franske pene og nette, og næsten alle uopskaarne. Medlemmerne samledes efterhaanden i de forskjellige Værelser. Nogle fordreve Tiden med at læse, andre med at røge Tobak og conversere, atter andre med at spille Billard og Kort. Omsider aabnede Generalforsamlingens Forhandlinger med en Tale af Læsedirecteuren, Chirurg Smolensk, "Mine genegenste og respectiveste Herrer — begyndte han — Directeurer og Medlemmer, overordentlige og ordentlige! Det paaligger mig i Dag som Læsedirecteur, at foredrage Alt, hvad der i det forbiløbne Aar er bevirket, beværkstedet og befremmet i vort Selskab.

Den Opklaring, som ved dette vort Institut er udbredt over en betragtelig Deel af Landet; de liberale og humane Ideer, som derved ere blevne forbredte og omspredte, ere saa mangelfoldige, at det kunde ansees for Opskjærerie af mig, som Læsedirecteur, dersom jeg her vilde optælle endog kun en Hundrede Deel deraf. Jeg benøjer mig med, at bemærke forbiløbigen, at Bibliotheket er formeret med de meest yndede nye Maaneds- og Ugeskrifter. Item, at det af adskillige patriotiske Medlemmer har modtaget, som Presenter, endeel classiske Skrifter, hvoraf jeg her kun vil nævne: et indbundet Exemplar af Conversationsblad, paa Velinpapir med forgyldt Snit, offereret af Hr. Kræmmer og Kæmner samt Lysestøber Tiger; et dito dito af den galende Hane, med udmalet Hane paa hvert Nummer." — Efter at Læsedirecteuren vidtløftigen havde skildret den store Nytte, Læsebibliotheket havde stiftet og den store Besparelse, det havde medført, ikke blot for Selskabets Medlemmer selv, men endog for disse Slægtninger og Venner, i det et eneste Exemplar af et Skrift ofte circulerede blandt to til tre Hundrede Personer i hele Herredet, ja, at det endog har bidraget til Grækernes Understøttelse, ved at subskribere paa et Exemplar af Grækervennen, saa oplæste han en Liste over de til Læsedirecteurer foreslagne Candidater, og udbad sig derpaa de ærede Medlemmers Stemme. Nu begyndte der en Allarm, som i en Hammermølle. Man disputerede, skjændte, skosede, og mange bleve saa høirøstede, at jeg befrygtede de skulde faae hverandre i Haaret. Da det er min Vane, altid at holde mig langt borte fra Slagsmaal, Skjænderier og Opløb, saa fandt jeg det ogsaa rigtigst her, at trække mig tilbage, og jeg listede mig derfor bort, uden engang at sige god Nat til mine Venner.

Bliv ved det Gamle!

Man har nylig paastaaet, at Skrivemaaden tre burde forkastes og derimod tree optages. Om vi end tilstode Rigtigheden af alle de Grunde,

der anføres, vilde vi dog kunne nægte deres Anvendelighed i dette Tilfælde; thi Analogie og Udtale skulle kun tjene til at bestemme Retskrivningen, hvor den er tvivlsom, ikke til at omdanne den, hvor den allerede er bestemt. Men i Henseende til Ordet tre kan Retskrivningen ingenlunde siges at være ubestemt. Med Undtagelse af tre eller høit fire Forfattere, bruge noget nær alle Danske her det enkelte e, og denne Skrivebrug har gjeldt, saa længe det danske Sprog har været til i sin nuværende Form. Vilde man gjøre sig det til Regel, at reformere Retskrivningen overalt, hvor Analogie og Udtale kunde anbefale en Forandring, da vilde man paalægge sig selv et overdrevet Arbejde, da man ikke maatte lade sig nøie med at forandre eet eller andet Ords Stavemaade; men maatte danne sig et fuldstændigt System til Retskrivningens Forbedring eller i det Mindste Forandring. Da vilde man maaskee, for at vedligeholde Analogien ved Vocalernes Fordobling skrive need, Liiv, Tiirsdag, miin, diin, siin, Uurt, Hjuul, Uur o. s. fr. man vilde i Analogie med reiste skrive seisten, i Analogie med Grav, av (d. e. af), i Analogie med stir (af stirre), Her (istedetfor Herr af Herre) o. a. deslige. Da desuden Een rimeligviis vilde gaae mere, en Anden mindre vidt i Anvendelsen af Analogie og Udtale, saa vilde dette føre til den største Forvirring i Retskrivningen.

Men sæt ogsaa, at dette Tilfælde hørte til de tvivlsomme, var der da Grund til at foretrække Skrivemaaden tree? Man skulde neppe troe, at Nogen kunde tvivle paa, at Skrivemaaden tre svarer bedre til Udtalen end tree; i Ordet høres jo netop de 3 Bogstaver t, r, e og ikke mere; naar tree derimod udtales nøjagtig efter Bogstaverne, bliver det treë, som i Ordet treenig.

Analogien med see, Skee og mange andre Ord synes vel at tale for Skrivemaaden med dobbelt e; men der mangler heller ikke Analogier, der understøtte den anden Skrivemaade; hertil hører Pronomenet de og de Bogstavnavne, hvis Lyd endes paa e, som Be, Ce, De o. s. v. Ordet tve, som vel ikke forekommer særskilt, men bruges i mange Sammensætninger, skrives jo ogsaa med eet e. Vi bør erindre, at den Grund, der ved mange andre Ord har Sted, for at skrive dem med 2 Eer, at nemlig Udtalen, naar de udgjorde de sidste Led af Sammensætninger, uden dette vilde blive uvis, (saasom i Træske for Træskee, paase for paasee,) her falder bort, da tre aldrig udgjør det sidste Led i Sammensætninger.

Forfatteren til Stykket i Skilderiet No. 31 mener, at man maatte ansee Skrivemaaden tree for den rigtigste, saa længe til man ved etymologiske Grunde viste, at den anden var den rigtigste. Saadanne mangle heller ikke. Vel vilde han kunne anføre, at Ordet paa engelsk hedder three med 2 Eer, men vi kunde igjen anføre, at det paa Svensk hedder tre, paa Plattydsk dre, paa Latin tres, med eet e; dog, ingen Etymologie kan være nærmere og sikkrere end den af det Gammel-Danske, og her hedder Ordet deels thre, deels thri eller thry, stedse med enkelt Vocal. (S. Henr. Harpestreng.) Vi kunne vel altsaa her lade det blive ved den brugelige Skrivemaade.

J.

Indenlandske Efterretninger.

Den Sanderumgaardske skjønne Malerieſamling, som i sidste Nummer benævntes, bestod 1826 af følgende Stykker 1, af danske Mestere; (til disse regne vi de Fremmede der har været i dansk Tjeneste og overhovedet dem Spengler hidfører.) To Landskaber af Wuchter; — 6 Stkr. af Gelton — — Denners Portrait, malet af ham selv. — En gammel Kone af Denner; — Et Partie af Correggios berømte Nat, kopieret af Als; og et Fruentimmer af Titian, ogsaa kopieret af Als; — 4 Stkr. med Ruiner af Mandelberg; — 4 Stkr. af Abildgaard; — 11 Landskaber af Juel; — et Bataillestykke af Lorentzen; — 14 Stkr. af Eckertsberg; — 3 af Lund; — 3 Landskaber af Gielstrup; — 1 Landskab af Fabritius de Tengnagel; — 3 af Gebauer; — 1 Blomsterstykke af Fritsch; — 2 skjønne italienske Landskaber af Dahl; — 1 Landskab af Harder;

— 3 Dyrstykker af Holm; — 1 Stk. af Frue Lütken; — 1 af Frue Ingemann; — 5 af Myg-ind — 1 af P. Bardenfleth; — 2 Landskaber af Brandt; — 1 Bataillestykke af Bredal. — Af fremmede Malere; meest af den hollandske Skole; nogle af den flamske, og af den tydske. Vi nævne: Tre Stk. af v. Dyck; nemlig: Carl d. 2den; Tiden; og et Barn; — 2 Stk. af Seghers; — 1 af Wynants — Et Portrait af Gerh. Douw, malet af ham selv 1652 i hans 59 Aar; — 3 historiske Malerier af Molenaer; 3 Landskaber af samme Maler, — et herligt Landskab af P. Wouvermann; — et af Everdingen — Et Portrait af Fr. Mieris; — to Landskaber af Ruisdal; — et af v. Goyen; — et skjønt Landskab af van Huysum; — et Qvægstykke af Hondecorter; — et Drikkeselskab af Brouwer; — et ypperligt Bataillestykke af Hans v. Lin; — et Blomsterstykke af Mignon; — to Selskabsstykker af Teniers; — et Natstykke af Ricci; — et ypperligt Stykke af van der Nech; — et Landskab af Wernion; — et smukt Landskab af Moucheron; — 2 Stk. af Mieris; — 2 Stk. af Schalken; — 1 Jagtstykke af Wirces — Et Bryststykke af Rembrandt; — Et Stk. af Wynants; — von Dycks Portrait, malet af ham selv; — Et Christusbillede, malet efter Annib. Caracci af Graf. — To Dyrstykker af R. de Tivoli; to Drikkeselskaber af Bloemen — Kong Carl Gustavs Portrait af Ehrenstrahl; — to Landskaber af C. L. Agricole; — to skjønne sachsiske Udsigter af Dietrici; — et herligt Stykke, Sophronisbe, af Raph. Mengs — en liggende Venus af samme — 4 Stk. af Lucas Cranoch — to store Dyrstykker af Tham; og flere; foruden Kopier af berømte Malere og ubekjendte Mestere.

Flere tydske Aviser, og efter dem forskjellige danske berette, at Generalgouverneuren over de danske Besiddelser i Vestindien, Hr. v. Scholten, har sendt en Skrivelse til Bolivar, indeholdende, at Hs. Maj. Kongen af Danmark havde befalet ham at træde i Forbindelse med Columbien, og at han ifølge denne Befaling havde ønsket at kunne gjort Befrieren sin personlige Opvartning, men at Omstændigheder have nødt ham til at

sende en Officeer paa et Krigsskib til den columbiske Kyst for at melde sig hos Præsidenten.

I Viborg Samler No. 56 læses følgende Forslag til Forbedring af de danske Almanakker. Foruden ethvert Huus, behøver og Bonden af Almanakken at vide endeel og, den er saa at sige hans daglige Haandbog og Lexikon. Vor Almanak betales allerdyrest af alle vore Bøger; thi den kan ikke engang langtfra Hovetstaden sælges for 10 ß. Tegn (i gamle Dage var det 2 ß. den gjaldt); det var derfor saare ønskeligt: at den kunde nedsættes i Prisen, da mange Tusinde nu hverken ævne eller nænne at kjøbe den. Men, endskjøndt den er forøget istæden for de gudelige Salmer den før havde, med gode Lærdomme i Agerbruget, saa var det dog at ønske, baade at disse bleve flere, som og: at endnu een og anden Almeenheden vigtig Efterretning fandtes der; saasom: Børtdagene og Klokkeslettet naar Smakkerne afgaae imellem Aarhuus og Kallundborg, Store- og Lille-Belt; Priserne for Personer og Gods, Kreature, Lidsenbroderpenge ꝛc.; Taxt for Agepostbefordring for Personer og Gods, Reisendes og Vognmændenes gjensidige Rettigheder med Extraposter; Dagen naar Underretterne holdes og Stedet; Veilængden mellem Stæderne paa Landeveiene; Taxt for Færgeløbene, Drikkepenge o. s. v.; Amternes Inddeling, Herreder, Birker m. m. Blev end Almanakken et halvt Ark større derved, ville den igjen blive meget nyttigere, mere afsætlig, og burde dog kunne sælges heftet for 8 ß.

Den 14 d. M. solgtes ved Auction paa Børsen 112 Actier i det østersøiske Compagnie. Paa 110 Stykker var indskudt 20 PC. eller 80 Rbd. rede Sølv pr. Actie, og paa 2 dito 30 PC. eller 120 Rbd. hver. De første solgtes for 10 til 11 Rbd. r. S. Stykket og de to sidste for 53 r. S. hver, alt foruden 6 PC. Auctionsomkostninger. I Følge Conditionerne skal Kjøberen erlægge det manglende Tilskud af 30 PC. eller 120 Rbd. r. S. pr. Actie paa dem, hvorpaa ikkun 20 PC. ere erlagte og af 20 PC. eller 80 Rbd. r. S. pr. Actie paa de 2de, hvorpaa 30 PC. ere indskudte, saaledes, at der paa

hver Actie vorder gjort det fulde Indskud af 50 PC. eller 200 Rbd. r. S. -- Kjøberne vare Grosserne Duntzfeldt, Rønnekamp og Fiedler.

I Tirsdag fandt afdøde Prof. Lorentzens Jordefærd Sted. Følget var meget anseeligt. Foruden af Academiets høje Præses og dets Professorer og Medlemmer ledsagedes den Hedengangne til sit Hvilested af alle Modelskolens Elever, 32 i Tallet. Lorentzen var født 1750 (ikke som i Nr. 38 anførtes 1755, ej heller, som hos Weinwich og paa andre Steder anføres, 1753) og opnaaede saaledes en Alder af 78 Aar.

En sjelden Høitidelighed fandt nyligen Sted i Garnisons Kirke. Noi, en Søn af Noathai Davunna, Cabuseer i Byen Ussu ved Fortet Christiansborg paa Kysten af Guinea, blev optagen i det christelige Samfund. Da Hans Majestæt Kongen for et Aar siden erfoer, at denne Yngling hertil var hidkommen, befalede Allerhøistsamme ham, som da var aldeles uvidende, optagen i de militaire Caserneskoler, hvor der tillige iøvrigt aldeles sørgedes for ham. Indbyrdes Underviisning viste sin sædvanlige Virkning; i 10 Maaneder havde han lært at læse i Bog, at skrive baade med danske og latinske Bogstaver, at regne de 4 Specier, og faaet Begyndelsesgrundene af den geografiske Underviisning. Han oprykkedes da i den høiere Classe. Fra det Dieblik at han kunde læse gik Religionsunderviisningen naturligviis frem med forøget Held. Det bemærkes her, at ifølge allerhøjeste Befaling var det aldeles overladt til Noi selv, om han vilde blive Christen eller ikke; men alt som Bekjendtskabet med vor guddommelige Lære steeg, forøgedes ogsaa Lysten til at modtage den hellige Daab. Han deeltog i Confirmationsforberedelsen (med Paaskeconfirmanderne) hos Hr. Prof. Brorson, som derefter ionsdags den 14de Mai foretog hans høitidelige Daab, i hvilken han fik Navnet Frederik, efter sin kongl. Velgjører. Hans Majestæt Kongen (repræsenteret ved Hr. Kammerjunker Divisionsadjutant v. Abrahamson) behagede Selv at være Daabsvidne. — Hans Majestæts Overhofmarskalk, Kjøbenhavns Commandant, Kjøbenhavns Overpræsident, Biskoppen,

Garnisonens Provst, Garnisonsskoledirectionens Medlemmer, Missionscollegiets Medlemmer, Kirkens Værger og Ynglingens Lærere samt flere Hædersmænd vare de øvrige Vidner ved denne høitidelige Act, der foregik i Nærværelse af Deres Kongelige Hoiheder Kronprindsessen og Prindsesse Wilhelmine, samt et desforuden overordentligt stort Antal Tilhørere. Frederik Davunna havde den Lykke Dagen derpaa at stædes til Audients for Hans Majestæt Kongen og af Allerhøistsamme at modtage et udmærket Guldrepeteeruhr. Om to Maaneder afgaaaer den unge Mand til sit Hjem, besjælet af de bedste Forsætter, til med Alt hvad der staaer i hans Magt, at virke til Oplysningens Fremme blandt sine Landsmænd.

Forfatteren af Lystspillet Hr. Buchhardt og hans Familie er, efter hans egen offentlige Erklæring, tillige Forfatter af det nye Lystspil Flyttedagen, men ikke af Lystspillet Tre Maaneder efter Brylluppet, som man nyligen forudsatte i en Anmeldelse i Skilderiet Nr. 37. Denne Feiltagelse glæder Anmelderen; thi han seer nu, at vor Literatur eier endnu et Talent for Lystspillet.

Blandede Efterretninger.

Et Forslag til en Normal-Industrieskole for unge Fruentimre af alle Classer, er udgivet af Capitain Ludvig Maribo i Norge, i et Tillæg til den i Christiania udkommende Patrouille. "Man kan ikke, heder det, uden med sand Tilfredshed besøge den Industrieskole, som er oprettet og forestaaes af den ved Vindskibelighed saa udmærkede Madame Bjørk i Stokholm, Hr. Lærredshandler Bjørks Hustrue. Henimod 20 unge Fruentimre, saavel af de højere Stænder som af Middelstanden, seer man hos hende sysselsatte med at lære at væve Bomuldstøjer af de skjønneste Mønstre. Denne Lære-Anstalt er Planteskolen fra hvilken Husfliden udbreder sig i Byerne og paa Landet; hvert Aar forøges

Antallet af Husflidens Væverstole, hvert Aar formindskes saaledes Forbrugen af udenlandske Tøjer." Capitainen tilbyder at ville i Christiania indrette en saadan Skole, naar en Kapital af 2000 norske Specier engang for alle ved frivillige Indskud tilvejebringes. Han vilde da sørge for at skaffe en ærbar og kyndig Lærerinde, med sine tvende Døttre, som hos benævnte Madame Bjørk havde lært Væyningen, og Alt hvad der til Bomuldstøjers Tilvirkning udfordres. Sexten Væverstole skulle blive opsatte, og saaledes kunde aarligen i det mindste 24 Fruentimre blive underviste, thi kun 6 Maaneders Undervisning udfordres, for siden at kunne hjelpe sig selv frem. Om et Par Aar kunde fra denne Normalskole udgaae Fruentimre med tilstrækkelig Færdighed og Kyndighed, for i de øvrige Stiftstæder at kunne forestaae lignende Indretninger, og paa denne Maade vilde nyttig Husflid komme til at fæste varige Rødder. Den indskudte Kapital bliver Interessentskabets Ejendom; for samme anskaffes de fornødne Redskaber, og et Forraad af engelsk Bomuldsgarn; i Førstningen betales ogsaa deraf Lærerinden, Huslejen, Ved og Lys. De Væverstole, som hos Madame Bjørk bruges til Bomuldstøjers Tilvirkning ere af den Beskaffenhed, at endog unge Piger paa 14 til 15 Aar kunne arbejde deri, uden at deres Helbred paa nogensomhelst Maade lider derved. Saadan Vævestol er en sand Prydelse i hver Mands Huus, og om Forældre ej have andet Udstyr at give med deres Døttre end et skyldfrit Hjerte og gavnlig Husflid, da vil Næringssorg aldrig torde titte ind af Døren. Capitainen fordrer intet Honorar for at indrette denne Normalskole; Bestyrelsen og Regnskabsvæsen kunde overlades til nogle agtede Husfædre og Husmødre, der frivilligen maatte ville paatage sig samme. — I det sidste Nummer af vor kjøbenhavnske Patrouille No. 19 gjøres opmærksomt paa dette Forslag, for at en saadan Normal-Industrieskoles Oprettelse hos os kunde komme under Overvejelse.

Den Dag idag d. 17 Maj omtales meget i norske Blade. Det er nemlig en Festdag, som Nordmændene i nogle Aar over det hele Rige har

høitideligholdt. Det var den Dag Norge fik den Grundlov, hvorved Rigets Constitution blev bestemt af Rigsforsamlingen paa Eidsvold. Der har været skrevet adskilligt baade i norske Blade, og i svenske (saasom Argus 1827 No. 70) samt i andre udenlandske Blade, til Forsvar for denne Fest, imod de enkelte Stemmer, som paa den anden Side har ytret sig imod at Festen holdes netop paa den Dag. Nylig har man læst (i N. Morgenbl. d. A. No. 100) Norges nuværende Statholder Greve v. Platens ogsaa yttrede Tanker om denne Fest, (i Morgenbl. No. 100). Han mener, at d. 14 Aug. 1814, da Conventionen mellem Norge og Sverrig blev indgaaet, er den skjønneste Dag i Skandinaviens Historie: — at den 20 Oct. 1814, da Norges og Sverrigs Forening blev besluttet var den nyttigste, og den 4 Nov. — (som er nemlig den Dag, da de faa Tillæg eller nærmere Bestemmelser, som Norges og Sverrigs Forening under en Konge gjorde nødvendige, bleve vedtagne), den lykkeligste. Der er siden skrevet meget, som det synes grundigt, især i N. Morgenblad No. 124, imod Statholderens yttrede Meninger. Ligesom det han fortæller, at den Skandinaviske Halvøes begge Broderfolk have samme Sprog og Religion, er saavidt Sproget angaaer aabenbar feilagtigt, saa synes hans Anskuelser i det hele om denne Sag ogsaa at være det. — Iblandt de Skrifter der behandle den nyere norske Historie hører Lettres d'un Norvegien de la vieille roche, à Paris 1822, af P. A. Heiberg, til de interessante. Forfatteren siger, at Norge er "une petite contree, releguée par la nature vers la Zone glaciale, & qui, à raison de sa pauvreté & de la faiblesse de sa population, n'est que d'un poids extremement leger dans la balance de la politique europeenne."

Om det extraordinaire Storthing, som nu holdes, maa vore Læsere intet her vente, fordi det kan ansees at høre under Politikens Gebeet, hvilket ikke er Tilfældet med hine forskjellige Ytringer om en til en Høitidelighed, valgt Dag er den rigtige eller ikke.

I Hofraad Pölitz's Jahrbücher der Geschichte und Staatskunst for 1828 læses interes-

sante Noticer om Boghandelens Vigtighed, især i Leipzig. Denne Stad har 22 Bogtrykkerier med 424 Svende og 125 Lærlinger. 128 Presser og en Trykkemaskine ere bestandigen i Virksomhed. Man regner, at der aarligen trykkes her 8087 Baller Papir, eller 40,435,000 Ark. Desuden leve i Leipzig i det mindste 200 Skriftstøbere, Kobbertrykkere og Steentrykkere. Det har 60 Boghandlinger, og over 450 udenlandske Boghandlinger have der deres Commissionairer. De fleste af disse udenlandske Boghandlere besøge Paaske-Messen, paa hvilken Bogomsætningen sikkert maa anslaaes til 3 Mill. Thaler. De to Leipziger Messecataloger levere aarligen, i Gjennemsnit 5000 i Tydskland ny udkommende eller ny oplagte Værker.

Confessionarius Liebenbergs Minde helliget.

Mens al Naturen hvisker Haab og Trøst,
I nyfødt Liv os viser Vaarens Komme,
Som straalende naar Mørkets Tid er omme
Til Hjertet taler med en elsket Røst.
Forlader os en Ven — Dødsklokken lyder,
Og skjælvende vi lytte til dens Slag;
Endt Natten er — og Evighedens Dag
En bedre Vaar den fromme Sanger byder.

Den Sandhed, som Du søgte, straaler klar,
Dig brænder evig hisset Viisdoms Lampe;
Endt er dit Hjertes smertelige Kampe.
Og hver en Kummer, Du i Løndom bar.
Endt hver en Strid, som Livet føder,
Nu sejrende Du love tør din Gud;
Dit Hjerte var et Tempel for hans Bud,
Derfor med Tillid Du hans Aasyn møder.

Fra Fædrehuset glimter os et Haab
I Stjernerne, som speile sig i Tiden,
Held os! de slukkes ud, og endt er Striden
Forstummet hvert et Smertens Raab;
Kun Lyset selv, det evige, det sande
Staaer sejrende paa Nattens Grav
Midt i Barmhjertighedens Hav,
Med Straalerne omkring den Frelstes Pande.

O! lad den Trøst: Han lider ikke længer
Med Taalmod mildne eders Savn;
Den Fred han søgte var i Himlens Favn,
Til ingen Taarer den Forklarte trænger;
Derfra med Faderømhed seer han ned,
Og frydes naar I vandre ham imøde;
Bag Nattens Mulm — staaer Livets Morgenrøde
Som ogsaa Eder, skjænker Himlens Fred.

J. P. Miller.

Kjøbenhavns Børs, d. 16 Mai 1828.

		à
Hamburg 2 M. — à vista 217		
Species 220		
Specier solgtes til 13 Rbmk. $3\frac{1}{4}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$156\frac{1}{2}$	157 Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$51\frac{3}{4}$	52 Rbß. Tegn.
pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$82\frac{1}{2}$	83 Rbd. Sedl.
Dito Dito	76	$76\frac{1}{2}$ i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$112\frac{3}{4}$	$112\frac{1}{2}$ Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$98\frac{1}{2}$	— Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco.
4 pC. Dito nye	98	$98\frac{1}{2}$ i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	$57\frac{3}{4}$	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	—	— L. Sterl.

Indsendte "Bemærkninger ved Lector P. Hjorths Erklæring i Skilderiet No. 38" kan ikke førend i næste Nummer tages.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 41.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 20 Mai 1828.

Etymologiens Nytte.

Man laster meget ofte Etymologien, og betragter den, som et unyttigt Studium. Men intet hevner sig mere selv end Forsømmelsen af dette ilde lidte Studium. De Tydske have mange Ord, hvis rigtige Betydning de selv ikke vide, blot fordi de efterlade at studere de med deres Sprog nærmest beslægtede Tungemaal. Saaledes er f. Ex. Bøhnhase et Ord, som, især i denne Tid, da Laugsaand allevegne hævdes saa meget, hver tydsk Haandværksdreng kjender. Men spørger man en tydsk Professor hvoraf det Ord egentligen har sin Oprindelse, saa maa han tage sin Adelung frem. Denne siger ham da. "Ordet lader sig udlede af det nedersachsiske Böhn, Loft, eller Rummet i et Huus nærmest Taget, fordi de, der hemmeligen drive et Haandværk, pleie, for ikke at opdages, at arbeide, som frygtsomme Harer, paa de øverste Lofter." "Denne Forklaring er ikke tilfredsstillende Hr. Professor. Hvorfor just et Loft? Man kan jo ogsaa skjule sig i en Kjelder?" — Den lærde Herre gaaer videre og efterslaaer den store Frankfurter Encyclopædie. Her findes Adelungs Udledningsmaade anført, men med det Tillæg: "Os tykkes det sandsynligere, at Ordet oprindeligen blev skrevet Pönhase og betyder et Menneske, der opsøges, for at lide en Laugsstraf; i det mindste er Ordet Pen, penen, istedetfor straffe, meget almindeligt i "gamle tydske Documenter." — Havde disse Lærde kjendt noget til det gamle nordiske Sprog, saa havde deres Forlegenhed ikke været saa stor. Paa Islandsk hedder Baungun, Kluderie, Fuskerie, Baungunarsmidr, en Kludrer, Fusker; Baunhofer, Bønhas. Has eller Haser er en i Dansk endnu meget brugelig Benævnelse paa en naragtig og taabelig Person, oprindeligen taget af det Tydske, hvori man har Hasenfuß ꝛc. Hvo indseer nu ikke let hvad Bønhas eller Bønhase betyder, saavel i vort, som i det tydske Sprog, saavel i Videnskaberne, som i Haandværk? — Men man kan nu eengang for alle ikke lide Etymologien; den er næsten ligesaa foragtet som Guldmagerkonsten, Astrologien og Chiromantiken. Man vil heller snakke som en Papegøje, udtale Ord, om hvis Betydning man kun har et meget dunkelt Begreb, gjøre sig latterlig ved at fremsætte eenfoldige og Uvidenhed røbende Forklaringer, end give sig Umage for, at udlede Ordenes sandsynligste Oprindelse. At fordybe sig i oversandselige Emner, der aldrig kunne udgrandskes, det agter man for noget særdeles vigtigt, men at undersøge det, der ligger os saa nær, der er det Baand, som forener fornuftige og tænkende Væsener, Sproget, det anseer man for Pedanterie og Tidsspilde.

2 x 18.

Indenlandske Efterretninger.

I det sidste Hæfte (Marts) af Revue encyclopédique læser man S. 817-826, en udførlig Liste over alle de Tidsskrifter, som udkomme i den danske Stat. Stykket har Mærket Z.. og viser, at Forfatteren har bestræbt sig for Nøjagtighed og Fuldstændighed: imidlertid er dog (foruden mange Trykfeil) adskilligt at erindre derved. At det juridiske eller casuistiske Tidsskrift Forsete, som er ophørt, anføres som existerende, at dets Redaktør, som var bekjendt og benævnt, anføres at have været Anonym, at det anføres iblandt de Tidsskrifter, hvis Indhold var blandet, og hvori Digte, originale, eller oversatte og efterlignede Fortællinger bleve optagne o. s. v. er saaledes alt urigtigt. Maanedsroserne redigeres ikke længere af Hr. Overskov. Varepriserne, som af Meglerne udgives, ere optagne blandt Tallet af Tidsskrifter. Med ligesaa megen Grund kunde Komedieplakaterne og Mere sligt anføres. Det haderslebske, det husumske, det flensborgske Intilligentsblad, og maaskee flere ere forbigaaede; og saaledes kunde meget mere bemærkes. Om dette Tidsskrift siges: "Det begyndte 1804, og har uafbrudt vedligeholdt sig under tre forskjellige Redaktioner. Det befatter sig ikke mere med Politiken, men søger at give det snareste muligt videnskabelige Nyheder fra alle Lande, desuden har det ofte meget pikante Jagttagelser, og interessante Noticer. Man maatte ønske, at dette gode Tidsskrift ikke gav det Polemiske saa megen Plads."

I Viborg Saml. No. 50 læses følgende Indsendt: "At ogsaa den danske Nation søger at vinde et Blad i den Hæderskrands Europas meest cultiveerte Nationer kappes om at binde sig, ved at understøtte Grækerne, og forhjelpe dem til at løse de Lænker den højeste Grad af Barbarie og Tyrannie, tungt lod hvile paa dem i flere hundrede Aar, kan vist ej andet, end glæde enhver Dansk. Ligesom man ej kan miskjende hiin Opfordring til at tage til Opdragelse her i Landet forladte og ulykkelige græske Børn, hvis Fædre faldt for Friehedens ædleste Sag.

Men paa den anden Side, med Hensyn til det Sidste, maa dog enhver Menneskeven ved at kaste et Blik paa selve Fædrenelandet beklage, at man ej værdiger flere hundrede af Landets egne Børn nogen Opmærksomhed, men overlader dem til deres sikkre Skjæbne, engang at recrutere Tugt- og Forbedringshusene. Disse ulykkelige Børn ere de talrige saakaldte Natmænds i Provindsen Jylland. Fødte for det meste under aaben Himmel, tilbringes deres spædeste Dage paa Moderens Ryg, og dernæst ved hendes Haand vandre de om til de naae en modnere Alder. Fra den tidligste Alder lære de kun at kjende Lasterne; og imedens de savne alle Livets Goder, blive de kun fortroelig med dets Onder. Deres Liv er en uafbrudt Vandring, og selv berøvede al Beskyttelse af Samfundet, blive de deres mere lykkelige Medmenneskers naturlige Fiender. Ubekjendte med alt hvad man kalder positiv Religion og Moralitet, maa det forundre, at end ikke større Excesser begaaes af disse raae Mennesker. Saasnart deres physiske Kraft tillader saadant, indgaae de uden videre et naturligt Ægteskab, som de ogsaa temmelig letsindigen igjen hæve. Et forholdsviis stort Antal Børn opstaae heraf, og det er disse ulykkelige Skabninger, som det vist ville være en hæderlig Sag at gjengive Samfundet, og opdrage til gode og retskafne Mennesker.

Deres Forældre, som aldeles uforbedrelige, maa man overlade til deres egen Skjæbne, og omsider ville de uddøe. Men Børnene burde, hvor de antræffes, borttages, og henføres til et almindeligt Vaisenhuus.

Gid de Mænd, som saa værdigen og med saa megen Held have talt Grækernes Sag, ogsaa vilde unde foreſtaaende Gjenstand deres Opmærksomhed."

I det følgende No. har en anden Indsender herved bemærket dette: "Indsenderen formoder, at vedkommende Jurisdictioner og Præster, hvor de gamle, saakaldte Natmændsfolk, boede, levede og havde Tilhold, maa sande: at denne Menneskeklasse, kan den end ikke rangere med Taterne, hvis gamle Qvinder spaae af Hænderne og hvis Mænd og Børn, muligt er et Slags fornemmere Kjeltringer end Natmændene, dog

nu tildags mærkeligen har aftaget. — Den allerførste Embedsmand i Jylland, (der, skjønt ufortjent, i Hovedstadens Sladdermundekunstsprog hedder dum og ja vel erkedum imod de superkloge Hovedstadsindbyggere — Ja! Gud see i Naade til hver Sjellænder og Jyde, der dog ere de gamle Gother), var Amtmanden over Ringkjøbing Amt, Etatsraad Hansen, der forlængst er død. Denne fordomsfri Mand jog Natmændspakket ud af sit Amt — satte Børnene til Bønder som Tjenestefolk (der paa den Tid var som en Malurtstilk paa Almeenhedens Tunge.) — og han rensede sit Amt for disse Øglereder i Menneskesamfundet. — Andre enkelte Steder, hvor Over- og Underøvrighed ikke brød sig om denne Embedsiver (og man kunde vel nævne dem, hvis de Døde ikke bør hvile) gik det anderledes til. Imidlertid bør Man og ikke nægte: At denne farlige Menneskerace endnu mere i de senere Aar har aftaget; deels A) fordi Almuen nu ikke anseer det for uærligt, at tage Skindet af Heste, hvis Kjød nu endog giver Kraftsupper og Menneskeføde; ikke at tale om, at visse Smaahuses Renovation og Skorstenes Rensninger enten forrettes af Gaardens egne Folk, eller, hvad det sidste angaaer, gjerne forrettes af Kjøbstædskorsteensfeieren eller hans Folk og deels B) fordi slige omtalte Polygamier og Svinegamier ikke lettelig finde Sted, uden hvor vedkommende Præster tage slige Bektaschiter til Alters, døbe deres Børn, vie dem (som for 40 til 50 Aar jævnlig fandt Sted) og hvor Øvrighederne agte det under Deres Værdighed at befrie Landet fra sligt Kjeltringpak — og stille Samfundet ved denne Pestbyld i Menneskelivet."

En Mand i Viborg havde for 3 a 4 Aar siden en tam Stork i sin Gaard, som han med en Skomagerrisp havde bundet et af Vingeleddene fast med, at den ikke skulle flyve bort; derved blev een af Vingefjerene, da den blev for haardt bundet, skjev og pegede ud ad; en Jagthund, der kom i Klammerie med Storken, beed dens Neb over; men det lægtes atter og Arret blev kjendeligt. Denne Stork blev for 3 a 4 Aar siden borte; men kom i dette Foraar til

Huset igjen og sad i et Par Dage paa Taget og saae ned i Gaarden. Da Snee, Slud og Kulde pinede den, kom den atter ned i Gaarden, aad af det sædvanlige Trug og satte sig siden i sit forrige Sovekammer, Hønsehuset, paa en Pind. — Siden Maarene kom her til Viborg forsvandt Skaderne; i denne Tid har man seet en Krage efter hvilken en Skade trolig følger. Formodentlig har Kragen udklækket Skadens Æg, eller omvendt. Det synes dog, som om de nu i Parretiden ere noget ueens; men det er vel som Tydsken rigtig siger: "Was sich liebt, das neckt sich."

Bemærkninger ved Lector P. Hjorts Erklæring i Skilderiet No. 38.

Dengang jeg besluttede mig til at skrive en Recension over Lector Hjorts Udkast til et latinsk Conjugationssystem, var jeg allerede fuldkomment overbeviist om, at jeg, om jeg endog saa skaansomt som muligt sagde, hvad jeg meente om hans Skrift, vilde blive overlæsset med et Partie Grovheder. Hvorledes kunde jeg nemlig vente mig noget Bedre? I Bogen selv drager han jo allerede med høflige Tirader tilfelds mod sine forventede Modstandere: saa snakker han (P. 50) om "en og anden Træmand, der troer, han er Sproggrandsker, fordi han selv kalder sig Philolog;" saa raaber han (P. 45) „paa Grammatikernes oftere omtalte Skjælnesyge (sub rosa: Bornerthed)" og paa deres "Indfald à la hollandoise" (P. 132). Hvad jeg altsaa ventede, er gaaet i Opfyldelse, skjøndt næsten i en stærkere Grad, end jeg havde formodet; thi det er vel ikke let muligt at affærdige en Modstander med større Fornemhed, end han har viist imod mig. Imidlertid kan jeg just ikke sige, at jeg har taget mig dette synderligt nær. Jeg skulde ikke engang have skrevet Noget til mit Forsvar, dersom jeg ikke deels var bange for, at Nogen skulde troe, at jeg af Frygt for Lect. Hjorts bekjendte Høflighed havde pakket ind i Tide og taget til Takke med eet blaat Øie uden at udsætte mig for at faae det andet forslaaget,

deels, da Striden nu engang er bleven forflyttet til Skilderiet, hvis Læsere i det Mindste ikke alle tillige læse Litteraturtidenden, ikke ønskede, at de, der kun hørte det ene Partie, skulde troe, at den nødvendigviis maa have Ret, der (som engang en Mand sagde om Lect. Hjort i Skilderiet f. 1825 No. 68 P. 1076) saaledes "kommer frem og puster sig op og skyder sig i Veiret og bruger saa store Ord og synes saa meget godt om sig selv." Derfor ansaae jeg dette for et "aftvungen Beviis for, at min Recension ikke i Ordets haarde Betydning er en maadelig Recension."

Hr. Lectoren synes at have været saa ivrig for at forsvare sig, at han neppe har givet sig Tid til at læse min Recension igjennem, før han skrev imod den; i det Mindste er det mærkeligt, at hans Erklæring er dateret d. 30 April, den samme Dag, paa hvilken No. 17 af Litteraturtidenden, der indeholder Slutningen af min Recension, blev udgivet her i Byen. Men jeg vil meget gjerne undskylde, at han ikke har læst, hvad jeg har skrevet; thi hvorledes skulde en Mand, der har saa mange heterogene Sysler, som at skrive Tydske og Latinske Grammatiker, æsthetiske og philosophiske Afhandlinger o. s. v., faae Tid til at læse? — I sin Erklæring har han af egentlige Skjeldsord ikke opvartet med mere end en umoden Dommer og en puur Philolog; hvorvidt jeg er moden eller umoden til at bedømme en Bog, som den her omtalte, maae Andre afgjøre; det andet Epitheton forstaaer jeg ikke rigtigt: hvoraf veed Lect. H., om jeg ikke engang imellem læser en og anden Bog, som ikke er philologisk, uagtet jeg ikke skriver i andre Fag end det, jeg engang har valgt mig?

Nu til Beskyldningerne mod Recensionen:

1) Bedømmelsen af Hovedsagen i Bogen er ganske overfladisk og forlegen. Efter Bogens Titel formodede jeg, at Hovedsagen var Conjugationssystemet, og troede, det var nok, naar jeg viste, at det ingenlunde er nyt, men derimod gammelt, og at Lect. H. kun har givet det en ny Kjole paa, hvis Snit ikke behagede mig. Mener han derimod sine Inddelinger af Verberne i Slægter, saa tilstaaer jeg, at jeg var forlegen med disse mange Inddelinger; jeg fremsatte dem derfor med hans egne Ord (i min Recension P. 246) og erklærede aabenhjertigt, at jeg hverken dristede mig til at sige Noget for eller imod dem.

2) Mine Berigtigelser ere ubetydelige eller ligefrem urigtige. Om mine Berigtigelser ere ubetydelige, maae Andre bedømme; men urigtige? Det maa Lect. H. bevise, før troer jeg det ikke.

3) Min Fremgangsmaade er uretfærdig, fordi jeg ganske lukker Øjet for det Allervæsentligste ved Bogen, at den er et Udkast. Med hvilken Pande siger Lect. H. det? Jeg har anført Bogens Titel fuldstændigt og i min Recens. P. 248 ordret anført hans eget Efterskrift, hvori han fortæller, at han stoler paa Overbærelse med Bogens Feil, fordi den er et Udkast; jeg anførte just dette Efterskrift, fordi det forekom mig, at det tilstrækkeligt charakteriserede hele Bogen. Bestaaer min Uretfærdighed maaskee deri, at jeg ikke ret kan finde mig i, at man under det Flag Udkast fører al Slags Skjødesløshed og Uvidenhed? — Men er det ogsaa sandt, at Bogen kun er offentliggjort for at høre Andres Dom? Hvad betyde da følgende Ord i Lect. H.s Fortale (P. 6)? "Til Slutning maa jeg erklære, at den schematiske Udførlighed, saavelsom min Anførelse af mange bekjendte Ting, der maaskee kunde blive mig bebreidet som overflødigt, alene havde til Øiemed muligen at formaae Nogen til at undervise en Enkelt derefter. Thi først naar dette skeer, kan en afgjørende Dom fældes om mit Arbeides Værd." Altsaa skulde Nogen hengive i det Mindste een af sine Disciple til Prøveklud? For mig gjerne.

4) Mine Beskyldninger ere uhjemlede. Det maa Lect. H. bevise. Hvad jeg har fremført, har jeg beviist, saavidt en Recensions snevre Grændser tillode det. Skulde jeg have fuldstændigt gjendrevet alle de heelt og halvt falske Bemærkninger, der findes i Bogen, maatte jeg have skrevet en Bog af samme Størrelse, som Lect. H.s; men dertil havde jeg hverken Lyst eller Tid eller Raad; thi om ogsaa Enhver, der kjøbte Lect. H.s Bog, vilde kjøbe et Exemplar af mit Skrift, vilde Afsætningen

rimeligviis være maadelig nok. Jeg bebreidede ellers Bogen Mangel paa Orden; denne Mangel har Lect. H. selv indrømmet i sit Efterskrift, og jeg anførte derpaa et Exempel (P. 248 f.); jeg klagede over Dunkelhed i Udtrykket og anførte eet Sted til Prøve, hvori der blandt Andet tales om "den strænge Kraft, der virker i Dybden, og opstiller Grundtrækkene for det hele Kunstværk o. s. v." (P. 249 f.). Om nu dette Sted er dunkelt eller ikke, kan hverken Lect. H. eller jeg afgjøre: han maa jo vel kunne forstaae det, dersom han har tænkt Noget ved at skrive det; jeg har allerede erklæret, at jeg ikke kan fatte, om det har nogen Mening. Kunne Andre fatte det, ligger Feilen i min Bornerthed; men er dette ikke Tilfældet, ligger Feilen vel i den Hjortske Philosophie, om hvilken jeg refererer mig til den omtalte Mand i Skilderiet (l. c. P. 1074), der paatog sig "at tugte Lect. H.s overmodige Selvtillid, hans drengeagtige Skrivemaade, hans selvbehagelige Snakkesyge, hans skrydende Paastande og hans mystiske, nonsensikalske Philosophie," og meente (P. 1078), "at hans Philosophie træder ud af den sunde Menneskeforstands Centrum og ind i Peripherien af uendeligt Pølsesnak." Mig forekom hans i Bogen adspredte philosophiske Stumper ufordøielige; men kanskee har Lect. H. erfaret, at Ungdommen ved nogen Øvelse kan bringes til at lade, som om den forstaaer Tirader som den af mig anførte, medens jeg Stakkel indbildte mig, at Lichtenberg har Ret, naar han ønsker, at man kunde opdrage Børn saaledes, at alt Utydeligt var dem fuldkomment uforstaaeligt. — Fremdeles søgte jeg at bevise, at Lect. H. forstaaer saa aldeles Intet af den philologiske Kritik, at han antager Conjecturer i Plautus for fuldkomment uomtvistede og uomtvistelige Læsemaader og bruger dem som Beviser for Plautinske Former (P. 268 ff.). Er jeg kanskee ogsaa her uefterrettelig? — Skulde det ellers være et eller andet Punkt i den Græske eller Latinske Syntax, som Lect. H. savner Hjemmel for, er jeg paa Anfordring villig til at give ham saa megen Oplysning, som han med Billighed kan forlange.

5) Min Sammenligning mellem Lect. H. og andre Forfattere, der have skrevet over samme Gjenstand, er ubillig og upaalidelig. Er det ubilligt, at jeg har viist, at Lect. H.s Conjugationssystem allerede er fremsat af Andre? Vi Philologer kalde den Fremgangsmaade at laane Andres Ideer, som ere fremsatte i mindre bekjendte Skrifter, uden at nævne dem, at begaae et Plagiat; maaskee har Naturphilosophien et mildere Navn paa det. At min Sammenligning er upaalidelig, maa bevises.

6) Min Satire er flau. Ja Herre Gud! vi kunne ikke alle være saa vittige som Lect. H. Hvilke Steder i min Recension sigtes der vel ellers til?

7) Min medbragte Forestilling om Sagen er fordomsfuld og indskrænket. Maaskee. I det Mindste tilstaaer jeg, at jeg endnu ikke har kunnet hæve mig til det Standpunkt, at jeg kan fatte det Høie eller Dybe i f. Ex. følgende Sætning (P. 40): "Der er Maade med Alt, ogsaa med Iver for Grundighed og Nøiagtighed, der i Grammatiken undertiden kan fordunkle istedetfor oplyse." Heller ikke kan jeg fatte, at det er Forstudier nok for en Latinsk Grammatiker at have læst de første Bøger i Livius (P. 131) og i Vatikanet at have efterskrevet Indskriften paa Scipio Barbatus's Sarcophag (P. 114) og uden Tanke om Kritik at have gjennemløbet nogle Latinske Forfattere, fordi "Hovedtanken i hans Fremstilling afgiver, saavidt han skjønner, et saa fast Middelpunkt, at nogle Aars Læsning let kan samle de fleste Beviser omkring det" (P. 4). Heraf kan man da see, at man først skal opstille Reglerne i en Grammatik a priori og derpaa tvinge Forfatterne til at bevise dem. Jeg indbildte mig, at den modsatte Fremgangsmaade var den rigtige.

8) Min hele Recension er i Stort som i Smaat uefterrettelig. Det kommer dog vel an paa, hvorledes de foregaaende syv Punkter bedømmes?

Til Slutning anfører Lect. H., at han nu med Tryghed vil fuldføre det egentlige Skrift. Til Lykke! Men bliver dette ikke bedre end Udkastet, vilde jeg raade ham at bruge som Motto

dertil følgende Ord af Lichtenberg: "Darf man Schauspiele schreiben, die nicht zum Schauen sind, so möchte ich sehen, wer mir wehren wollte, ein Buch zu schreiben, das nicht zum Lesen ist."

Kjøbenhavn d. 16 Mai 1828.

Carl Wilh. Elberling.

Blandede Efterretninger.

Norges Bank.

Extrakter af Regnskaberne for Aar 1827 for Banken, og for den efter §. 13 i Loven af 13 Aug. 1818 annekterede Laane-Indretning ere nu fra Directionen under 31 Dec. 1827 udstædte, og trykte.

Nogle af Resultaterne meddeles her:

	Spd.	ß.
Banken har en Sølvfond opbevaret ved Bankens Hovedsæde i Tronhjem, paa nogle smaa Summer nær ved Bank-Afdelingerne i Christiania og Bergen, og ved Mynten paa Kongsberg.	2145943	87½
En udestaaende Kapital . hvoraf 4536445 Spd. 93½ ß. ere rentebærende.	4817467	3
Værdie af Ejendomme nemlig: Bankens Gaard i Tronhjem 3500 Spd. Gaarden i Bergen 1600 Spd. og til den paabegyndte Gaard i Christiania 5854 Spd. 16 ß.	10954	16
Et ifølge Lov af 24 Juli 1827 oprettet Reservefond . . .	176432	44
Tilsammen	7150797	30½

Banken skylder derimod:

	Spd.	ß.
1. For de i Omløb værende Sedler	4081277	109
2. Til Statskassen; hvoraf svares 2 pC. i Rente	283333	40
3. Til Foliohavere etc.	432743	36
4. Til Aktie-Ejere. Aarets rene Fortjeneste	129719	16
5. Fremdeles	51086	64½
Er	4978160	25½

Altsaa Bankens beholdne Formue	2172637	5
Seddelmassens Beløb var nemlig:	5003405	48
a. i Omløb som ovenanført .	4081277	109
b. Kassebeholdninger ved Bankens Hovedsæde og Afdelinger .	917246	77
c. Ved den annekterede Laane-Indretning	4880	102
Er ovenstaaende	5003405	48

Af den i Aaret 1827 indvundne Sum i Renter, Disconto-Præmie, Gebyr for Folier, Anvisninger m. m. i alt . . . . . 160072—24

have Udgivterne været afholdte til Lønninger for Bankens Embedsmænd og Betjente (14200 Spd.); til Contoirforretninger, Extrabetjente, Brevporto, nye Speciessedlers Forfærdigelse, Reparationer paa Bankens Gaarde etc. samt til Renter af Statskassens Tilgodehavende, i alt . . . . 36867—53

hvortil kommer fra 1826 et Overskud af . . . . 6514—45 . . . 123204—91

Paa Gevinst og Tabs Conto-Overskud . . . . 129719—16

Bank-Indskuddet har udgjort:

a. Det paalignede Indskud:

For Agershuus Stift	1000050	64
— Christiansands	287003	40
— Bergens	362004	13
— Tronhjems	296000	69
— Nordlands	55015	16
	2000073	82

	Spd.	ß.
b. For at complettere paalignede Indskud til de for Actiebreve bestemte Summer er indbetalt	301	— 111
c. Frivillig Indskud ifølge Lov 24 Juli 1827 §. 2	200	— =
Er	20000575	— 73
Af hvilken Sum var ved Aarets Udgang uindkommen, eller Restance	4370	— 112

Det betalte Udbytte af de erlagte Bank-Indskud har i de sidste Aar været bestemt saaledes:

For 1825 — 7 Procent.
— 1826 — 6 —
— 1827 — 6 —

Beboerne paa Øen St. Lucias have opdaget en dyrisk Blomst eller et blomstrende Dyr. I en Hule, nær ved Havet, findes et bredt Bassin, af 12 til 15 Fods Dybde, hvis Vand er meget salt. Dette Bassins Indfatning bestaaer af Klipper, paa hvilke der altid kommer noget tilsyne, der ved første Øjekast ligner en smuk Blomst med glimrende Farvemalerie. Denne tilsyneladende Blomst trækker sig, ved Berørelsen med Haanden tilbage, som en Snegls Følehorn. Ved nøjere Undersøgelse fremkomme i Midten af Blomsterskeden fire brune Støvtraade, der ligne Edderkopsfødder, og omkring disse Blomsterblade, der udmærke sig ved en levende vilkaarlig Bevægelse. Disse Støvtraade forene sig, liig en Taage, for at gribe deres Bytte. De gule Blomsterblade lukke sig umiddelbart derpaa og det Grebne kan ikke undkomme. Det er sandsynligt, at dette besynderlige Dyr lever af Fiskeleg og smaa Insecter, som Havet kaster i Bassinet. Denne Dyreplante eller dette Plantedyr skal, efter Dr. Pinktons Bemærkning, være bekjendt paa Barbadoes.

Paa Udstillingen af det nederlandske Selskab for Agerdyrkning og Botanik, i Gent, i Februar 1828, saaes en rig Samling af Blomster, alle i saa fuld Flor, som man ellers ikke

seer dem samlede, hverken om Sommeren eller om Vinteren. Den store Sal paa Raadhuset var forvandlet til et Floras Tempel. De skjønneste Blomster fra Japan, China, Ostindien, Mexico, Peru rc. udfoldede sig her i deres Værts fulde Kraft og deres hele Farvepragt.

I Aaret 1812 døde i Haag Elias Stein, der ansaaes for vor Tids største Skakspiller. Han spillede ofte Billard og dirigerede tillige to Skakspilpartier, som han altid vandt. Han har forladt Verden, som uovervunden Spiller, endskjøndt hver udmærket Skakspiller, der kom til Haag, kappedes med ham om Seiren. (Philidor, den saa berømte Skakspiller, har i den Pariser Skakklub spillet med Tre paa eengang, i det han blot forbeholdt sig at see paa det ene Bræt, og vundet alle tre Partier.)

Herrens Priis i Vaaren.

"Solen hjelper spæde Poder
"Med en Faders Omhu frem.
"Jorden, Blomsters ømme Moder
"Deler Liv og Kraft med dem,
"Men Guds Godhed og hans Ord
"Skabte Blomster, Sol og Jord."
Johannes Evald.

I.

Høiere Guds Sol sig hæver,
Signende nedstraaler den;
Milde Foraarsvinde svæve,
Bringe hid Velsignelsen:
Smilende nu fra det Høie
Daler Vaar til Jorden ned,
Menneskets opladte Øie
Skuer Vaarens Yndighed.
Til din Skaber hæv din Aand
Han som løste Jordens Baand.

2.
Ingen Vinterstorme hvine
Gjennem Luften susende,
Alt paa Bølgen Snækken iler
Hvor før Storme rasede.
See, hvor Taagen nu bortiler
Hør hvor Bækken risler froe —
Skue hvor Jorden yndigt smiler
Fuglen bygger glad sin Boe.
Offrer Skaberen din Sang,
Priis ham høi med Jubelklang!

3.
Glade Landmand tidlig haster
Til sin Dont med freidigt Haab;
Sædekorn i Jorden kaster,
Priiser Gud i Jubelraab.
Vel han veed at Vaarens Herre
Ogsaa Høstens Herre er —
Som Velsignelser frembære,
Naar hans Børn ham have kjær.
Hvert et Sæd'korn i hans Navn
Spirer frem til Fryd og Gavn!

4.
Gud sit Fyldehorn oplader,
Mætter Markens vilde Dyr,
Over Skov og Mark vor Fader
Sender væderige Skyer:
Ovenfra det alt skal komme,
Som velsigner Jorderig —
Og naar Livets Tid er omme
Skue vi først rettelig —
Her gjentoner Fuglesang,
Hisset Engleharpers Klang.

5.
Glindsende i Foraarsklæde,
Pranger blomsterrige Flor;
Alnaturens høie Glæde
Lover Gud i glade Chor:
Han som Blomsten herlig klæder,
Mætter Luftens store Flok;

Mennesket her føder, glæder,
Naar i Ham vi have nok.
Priis Natur din Skabers Værk:
Naadig, god, og viis og stærk.

6.
Denne Verdens Herligheder
Af Dit Lys en Skygge er,
Som i Himlens Saligheder
Evigen vi skue der:
For Dit Aasyn hist oplader,
Du en bedre Verden mig
Hvor de glade Myriader
Evigen lovsynge Dig —
Der er Vaaren evig nye,
Der er skjønne Morgengrye!

E. Mülertz.

Kjøbenhavns Børs, d. 20 Mai 1828.

		à	
Hamburg 2 M. — à vista 217			
Species 220			
Specier solgtes til 13 Rbmk. $3\frac{1}{4}$ ß.			
Bank-Disconto 4 pCt.			
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	157	—	Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52	—	Rbß. Tegn.
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$82\frac{1}{2}$	83	Rbd. Sedl.
Dito Dito	76	—	i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	—	Rbd. r. S.
Dito Dito	$112\frac{1}{4}$	$112\frac{1}{2}$	Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$98\frac{1}{2}$	—	Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	—	i Banco.
4 pC. Dito nye	$98\frac{1}{2}$	—	i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	76	—	i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	$57\frac{3}{4}$	58	L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 42.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 24 Mai 1828.

Oeconomie.

Jeg aflagde nyligen et Besøg hos Justitsraad **, een af de rigeste Mænd i Kjøbenhavn. Han var ikke selv hjemme, men jeg traf hans ældste Datter, en elskværdig Pige paa atten Aar, siddende ved sin Brodeerramme, og, til min Forundring, med Briller paa. Hun var dobbelt sysselsat baade med at brodere og med at læse. Da jeg saae hende stirre saa stærkt paa Bogen, saa spurgte jeg hende: "Er Deres Øine svage, Frøken?" — "Ja, desværre," svarede hun med en halvbedrøvet Mine. "De har længe været svage." — "Bruger De da intet derfor?" — "Jeg har brugt nok," svarede hun med et Suk, "men hidtil Alting forgjeves. Jeg har brugt Spanskflue og Melkecur, og saa mange Øjenvande, at jeg næsten ikke veed Navnene paa dem. Efter Professor *s Raad har jeg anskaffet mig Briller, men til disse er jeg nu bleven saa vant, at jeg ikke kan forrette det mindste, undtagen jeg har dem paa." I det samme tog hun igjen Bogen frem og begyndte at læse. — "Tør jeg være saa dristig at spørge, hvad Frøkenen læser her?" "Det er Godtkjøbsudgaven af Pachaen af Suresne: Det er sandeligen en herlig Opfindelse — et Slags Droschkeindretning i Literaturen. Istedet for, at man ellers maatte betale 3 til 4 Mk. for et Stykke, kan man nu faae det for 8 til 24 ß. Og see hvilken nydelig Tryk!" — Jeg tog Bogen i Haanden, men det var mig umuligt at læse den. Det ene Ord og den ene Linie løb ind i hinanden, og Læsningen virkede paa mit Øje, som naar man i en Hast farer forbi et Stakitværk. — "Jeg haaber, sagde Frøkenen, at i Fremtiden alle Bøger ville blive trykte med saadan Skrift. Det vilde jo være en overordentlig Besparelse for Folk, naar man kunde faae et Værk, som for Ex. Walter Scotts Ivanoha, i en saadan Repertoire-Udgave, for 3 til 4 Mk." — Nu kom den gamle Bedstemoder Fru *** trippende ind i Stuen. "Vil Bedstemoder ikke være saa god, at træde den Synaal for mig?" sagde Frøken Emilie til hende?" "Jo nok, mit Barn! svarede den Gamle, og med ubevæbnede Øjne havde hun i et Øjeblik traadt Synaalen. "Det forekommer Dem vel besynderligt, Hr. D., sagde den Gamle smilende til mig, at jeg i mit to og halvfjerdsidstyvende Aar maa træde en Synaal for min Sønnedatter, som kun er atten Aar?" — "Nei, aldeles ikke!" svarede jeg. "Det er jo nu saa almindeligt, at unge Piger have svage Øjne. Formodentlig kommer det af den megen Syen og Broderen." — — "Deri tager De meget Feil, Hr. D., indvendte den Gamle. I min Ungdom vare unge Piger flittigere end nu, for de havde ikke saa mange Adspredelser. Da jeg var sytten Aar broderede jeg et heelt Bordtæppe for min salig Moder. Det forestillede

Kong Christian den Syvende, som Kronprinds, paa Jagt. Alting var saa naturligt, at man ved første Øjekast kunde gjenkjende Prindsen, Greverne Moltke, Holk og flere Herrer. Den Gang strikkede, filerede og kniplede endog de fornemste Damer Alt hvad de behøvede. Men kom nu! — nu skal jo Alting syes ude af Huset. Du maa ikke blive vred, lille Emilie, sagde hun, i det hun henvendte sig til Frøkenen — hvad man nu arbeider med Sy- og Brodeernaalen er mere for et Syns Skyld end til Nytte. Og det er heller ikke det, som fordærver vor Ungdoms Øjne." — "Hvad er det da, spurgte jeg, min gode Frue? "Der gives jo ingen Virkning uden Aarsag." — "Ja, naar jeg ikke var bange for, at Emilie skulde blive vred, saa" — "Tal De kun Bedstemoder — jeg veed nok hvad De mener og hvad De saa ofte har klaget over. — Det er den megen Læsning De sigter til?" — "Ikke den megen Læsning, mit Barn, udbrød den Gamle. I min Ungdom læste man ogsaa meget, ja maaskee mere end nu. Man havde de deiligste Bøger: Pamela, Frøken von Weißensees Historie, Albertus Julius, Holbergs Heltinders Historie og Lystspil — det var en sundere Kost end nu Jerres Forvalter Skott, og Fandenhælder og hvad de alle hedde. Det er ikke Læsningen, men det er den slemme Gniddtryk, de nye Reperteer-Udgaver, som fordærve Øinene. I min Tid, da trykte man Bøger med stor, tydelig Skrift. Hver Bogstav stod saa klart og tydeligt, at det var en Lyst. Men nu er Trykken saa smaa, saa sammenkneben, at jeg troer, vi nok snart faae Bøger i Nødde- og Berloqueformat, og Skrift, som maa læses med Forstørrelsesglas. Den eneste, der endnu er stor, er den ny Munkeskrift, men den seer ud som Bogstaverne i Cyprianus og andre Hexebøger."

Nu kom Justitsraad ** hjem. Han modtog mig med sin sædvanlige Forekommenhed. Neppe havde vi talt sammen i nogle Minuter, saa bankede det paa Døren. En høi, temmelig aldrende, meget velklædt Mand traadte ind. Det var Boghandler Braun. "Jeg ønsker nok, at betale mit Afdrag paa den Prioritet, Hr. Justitsraaden har indestaaende i min Gaard, sagde han." Han optalte nu Pengene. "Dernæst tager jeg mig den Frihed, vedblev Braun, at præsentere Hr. Justitsraaden en lille Regning paa bekomne Bøger." Justitsraaden modtog Regningen og efterat have gjennemløbet den med alvorlige Blikke og rynket Pande, sagde han: "75 Rbd.? Det er en temmelig stor Sum, Hr. Braun!" — "Det er for et heelt Aar, svarede Boghandleren, og størstedelen kun for Commissionsager. Af mine egne Forlagsartikler er der kun for ti Rbd." — "I Fremtiden, Hr. Braun, skal De ikke sende mig saa mange Bøger. Man maa indskrænke sig." — "Ligesom Hr. Justitsraaden befaler. Men jeg maa tage mig den Frihed at anmærke, at Hr. Justitsraaden det hele Aar ikke har faaet af Bøger andet end Hof- og Statscalenderen. Resten er lutter Tidsskrifter." — "Hof- og Statscalenderen kan De fremdeles vedblive at sende mig, men Tidsskrifterne vil jeg ikke længer holde. "Men Hr. Justitsraaden har jo nu holdt dem i saa mange Aar?" — "Netop derfor vil jeg ikke holde dem længer. Tiderne have forandret sig. Man kan ikke holde Alt." — "Det er ikke heller nødvendigt; thi de fleste, i en Tidlang udkomne Tidsskrifter, varede sædvanligen kun fra Høns fløi op til Høns fløi ned, og saaledes vil det nok gaae med de fleste i Fremtiden. Men det, som eengang har faaet Fasthed, det bør dog Enhver, der har Følelse og Sands for Almeenmand, og ikke mangler Evne dertil, søge, saa meget som muligt, at understøtte. Det er ikke af Egennytte, jeg her taler, Hr. Justitsraad. Jeg driver blot Handelen endnu af Vane, af Had til fuldkommen Uvirksomhed, af Lyst til at forskaffe de Mennesker, som i mange Aar have arbeidet med og for mig, noget at fortjene. Jeg takker Himlen for, at jeg ikke er nødt til at drive den, thi saadanne Tider, som vi leve i, er jeg ikke vant til." — "Tiderne er knappe og Pengene ligesaa, min gode Hr. Braun." — "Det siger man, men jeg har Ondt ved at overbevise mig derom. Skal der kjøbes en Bog, saa prutte Folk vel paa sine Skilling, og kunne mangen En faae den for intet, tog han den gjerne. Sex Mark for en Bog, det er nuomstunder en græsselig Priis og jeg maa høre hele Forelæsninger over Tidernes Slet-

hed, førend man rykker ud dermed. Men kommer jeg paa Comedien eller i Charlottenlund og andre Steder, saa finder jeg aldeles ikke noget Spor til Tidens Slethed. Man slaaes om at betale 6 til 7 Mk. for en Billet til det usleste Stykke og betaler 5 til 6 Rbd. for den elendigste Leievogn. Kort sagt, hvor det gjelder om at tilfredsstille Yppigheden, Forfængeligheden og Modesygen, der er ingen Ting for dyr. To Rbd. for 50 Østers til at nære Maven, det ansees for meget billigt, men to Rigsbankdaler for en Bog til at føde Aanden, det er ikke at udholde." — "Men De kan dog ikke nægte, Hr. Braun, at mangfoldige Mennesker nu ere tvungne til at indskrænke sig?" — "Det vilde være urimeligt af mig, at fragaae det, Hr. Justitsraad. Jeg paastaaer heller ikke, at nogen skal nægte sig selv og sine Børn Klæder og Føde, for at kjøbe Bøger, skjøndt den berømte Boghandler Lackington i London, som fattig Skomager, kjøbte sig for de Penge, han vilde anvende til en Lammefjerding, en god Bog til eget Brug, og siden blev, ved dette Offer, han bragte sin Madlyst, een af de rigeste og meest anseete Mænd i Engelland. Men naar jeg seer formuende, ja ofte endog hovedrige, Folk vise sig saa gnidske, saa illiberale, at de heller ville lade deres Tjener løbe Byen rundt, forat laane en ny Bog end kjøbe den, saa maa jeg tilstaae, Hr. Justitsraad, at jeg finder det høist harmeligt. Enhver saadan Laaner veed jo dog, at en Bog ikke fremkommer af sig selv; at der skal Folk til at skrive, sætte, trykke og udsælge den; at alle disse Folk ikke kunne leve af Luft; at følgeligen den, der vil læse en saadan en Bog for intet, i Grunden forlanger, skjøndt indirecte, sin Næstes Flid og Arbeid for intet. Hvad skal der tilsidst blive af vort hele Bogvæsen, naar al Sands for Literaturen saaledes skal uddøe? Hvo troer De vel tilsidst vil give sig af med at skrive og trykke Bøger, naar den hele Afsætning skal indskrænkes til tredive eller fyrgetyve Læse- og Leiebibliotheker. Vi see jo allerede nu hvorledes det gaaer." — "Men hvorfor lægger De Dem ikke mere efter Godtkjøbsudgaver?" spurgte Frøkenen, der hele Tiden havde været en taus Tilhører. "Dersom vore Boghandlere vilde trykke deres danske Bøger for saa billige Priser, som f. Ex. Udtogene af de tydske Classikere, saa vilde de nok finde Afsætning." — "De tillade mig, naadige Frøken, at det Ord "godt Kjøb" i vore Damers skjønne Mund altid opvækker hos mig et Smil; thi de brede Besætninger paa deres Klæder, næsten ligesaa bekostelige som Klæderne selv, synes at være tause Vidner om, at det kun er de Smukkes behagelige Skjæmt. — Da er det saa mænd mit ramme Alvor, Hr. Braun. Vil De behage at see her dette Stykke; det er trykt her i Byen og koster 8 ß." — "Her Braun tog Stykket i Haanden, og, efterat have læst lidt deri, sagde han han — det er en billig Priis det maa jeg tilstaae. 8 ß. har min Kone i Aftes betalt for sex Knipper Reddiker, og naar et Skuespil er æqual med sex Knipper Reddiker, saa er det visnok den ubilligst billigste Priis, man kan tænke sig. Men har De betænkt, bedste Frøken, at ikke Alt hvad der er spart er fortjent?" — "Hvad mener De med det Hr. Braun?" spurgte Frøkenen. — "Jeg seer Frøkenen betjener sig af Briller; deraf maa jeg slutte, at De har svage Øine. Hvorlænge mener De vel at svage Øine kunne udholde at læse en saadan Godtkjøbstryk, og troer De ikke, at det omsider vil blive til Dyrkjøbsudgaver? Undskyld at jeg taler saa ligefrem, Frøken. Man sparer paa sin Godtkjøbsudgave 50 PC. og taber paa sit Syn 500. Vor Ungdoms Øine ere i Almindelighed allerede svage nok i vore Dage; man behøver sandeligen ikke at svække dem end mere ved saadan Tryk." — Det synes som baade Frøkenen og hendes Fader følte sig noget fornærmet ved disse vor Brauns frimodige Yttringer; men denne lod sig ikke bringe ud af sin Fatning og fortsatte sin Tale. "De nævnte de tydske Godtkjøbsudgaver, men De maa ikke glemme, at de fleste ere Eftertryk. Naar jeg har Lov til at høste den Sæd, min Næste har saaet, saa kan jeg jo ogsaa sælge den for meget billigere Priis end han. Desuden ere jo disse Godtkjøbsudgaver yderst usle. De vrimle af Trykfeil og Trykken er saa øjenfordærvende, at allene den maa kunne bidrage til at fordobble de Blindes Tal. Netop disse Godtkjøbsudgaver, der ere saa ødelæggende for Bogafsætningen, caracterisere vor Tidsalder. See

vore ældre danske Værker — hvilken Tryk, hvilket Format, hvilket Papir! Slanges Christians den Fjerdes Historie, Pontoppidans Atlas, Hofmans danske Adelsmænds Levnetsbeskrivelser vidne om et kraftfuldt Old. Den Gang havde man ikke, som nu, saa mange Pragtmøbler, men Pragtbøger. Hvor usselt staaer ikke vor Tidsalder med sine Etui- og Godtkjøbsudgaver, med sine oeconomiske Velfærdslæseselskaber, selv i den Henseende, mod hiin kraftfulde, alt Skjønt og Godt paaskjønnende Slægt? Lad nu en Forlægger komme med saadanne Udgaver, og see om han ikke vil blive beleet, om man ikke vil raade ham, at trykke Slanges Historie i to Godtkjøbsbind til 24 ß. hvert." — "Men De kan dog ikke nægte, sagde Justitsraaden, at der nu omstunder skrives alt for meget." — "Det synes saa, Hr. Justitsraad, men i Grunden trykkes der ikke en Fjerdedeel af hvad der blev trykt i bedre Dage. Jeg miskjender ikke vore gode Skribenters redelige og ivrige Bestræbelser. Jeg agter den saa meget mere, som deres Arbeide saa slet belønnes. Men hvad er Fleertallet af de Skrifter, der udkomme hos os? Er det vel andet end Oversættelsers Oversættelser, og hvor usle ere de fleste af dem? Hvad er vort Hav af Tidsskrifter og Tidsblade, der fremkomme og svinde som Bølgerne, andet, i det Hele taget, end brogede Kapper af sammensankede Oversættelseslapper, bebræmmede med maadelige, aandløse Vers? Hver Dag træder en ny Journalist frem. Hver Dag vil een, med Huller i Strømperne, stoppe et Hul i Literaturen. Man paatrygler Folk sine Aandsproducter ligesom om de vare Svovelstikker eller Almanakker, og bringer derved den periodiske Skribents Kald, som offentligt Folkeorgan, som Ophav til saa meget Godt, naar det rigtigen benyttes, i dybeste Foragt. For at hæve sig selv og tildrage sig en Opmærksomhed, som man ved egne Arbeider ikke kan forskaffe sig, haaner og nedriver man Andre, hvortil der i det Højeste kun behøves en god Deel Ondskab og Frækhed." — "Men der udkommer jo ogsaa mange Værker og tildeels af Værd, sagde Justitsraaden?" — "Men hvorledes udkommer de fleste? Maa Understøttelsen dertil ikke, som oftest, tilrygles? Og bliver

Resten af Oplaget ikke sædvanligen en Føde for Møl paa Forlæggerens Loft? Hvor mange uværdige Konster betjener mangen Forfatter og Forlægger sig ikke af, for at faae et Værk bekjendt og tildrage det Opmærksomhed? Hvor meget lempe Forfatteren sig ei efter Hobens Smag? Og hvad er det for en Smag, som nu er den herskende? Man behøver kun i Skuespillet at være Vidne til, hvoraf der skoggerlees, for at overbevise sig om dens Natur." — "Det hidrører maaskee tildeels deraf, at Pengene i de nyere Tider ere komne i andre Hænder, bemærkede Hr. Justitsraaden." — "Uden Tvivl for største Delen, svarede Braun. De fleste som Pengene i vore Dage, ved uheldige Tidsomstændigheder, have forvildet sig hos, have sjeldent Sands for andet end det grove Sandselige, og vee den Skribent, der skal rette sig efter saadanne Smagsdommere! Spørg vore Billet- og Logeprangere, til hvilke Stykker Billetterne betales bedst; spørg vore Leie- og Læseselskabsbibliothekarer hvilke Bøger Maaneds og Tidsskrifter der læses meest, saa vil De snart faae et Begreb om den herskende Smag. Det er en Ulykke for Literatur og Konst, at de, som have meest Evne til at dømme, have mindst Evne til at understøtte den." — "Det er jo det jeg siger, raabte Justitsraaden — Tiderne ere ugunstige baade for Literaturen og Konsten." — "Og hvad de ikke ere ugunstige, det søge Folk, som man mindst burde vente det af, end mere at gjøre dem. Derpaa oplever jeg, som Boghandler, ideligen de meest paafaldende Exempler. Forleden kom en Mand, som man her i Byen vurderer for at eie adskillige Tønder Guld, ind til mig, for at tilbagelevere Nr. I af en ny Aargang af et Tidsskrift, han var Subskribent paa. Hvorfor vil De afsige dette Blad dette Blad Hr. X. spurgte jeg, De har jo holdt det i saa mange Aar?" — "Det interesserer mig ikke mere, svarede han. Det er især i den sidste Tid ikke værdt at læse mere." — "Tidsskifterne Hr. X. kan jo ikke være interessantere end Tiderne. Det var i gamle Dage, man kunde faae Vand til at springe ud af Klippen, naar man blot slog paa den med en Kjæp. Men vi leve ikke mere i Miraklernes Tidsalder. Desuden

veed De jo nok: den, som vil behage alle, behager ingen. Han slængte nu Nummeret hen paa Disken. "Som sagt jeg vil ikke have det. Hvad skal jeg med det Sn—." — "Saa sagte — saa sagte Hr. X. svarede jeg. De skal blive befriet for det." — "Jeg vil ogsaa være befriet derfor, og jeg haaber, at De i Fremtiden forskaaner mig for det Overløb. Deres Bud er en grov, impertinent Karl." — Nu kunde jeg ikke længer holde mig. "Overløb, Hr. X? Har jeg nogensinde ladet Dem overløbe, for at subskribere paa mit Tidsskrift? Har De ikke frivilligen indfundet Dem? Har De ikke Snese-Gange klaget overt, at De ikke fik det betids nok? Var De ikke ofte saa forlegen derefter, at De endog lod det afhente paa Trykkeriet, førend det endnu neppe var udgaaet? Nu De maaskee faaer det laant af en Ven, som maaskee er kjed nok af Deres Overhæng, eller læser det i et Selskab, nu taler De om Overløb?" — "Jeg kaster ikke mine Penge bort, raabte han nu ganske ivrigen, i det han med Fingeren rev i sin Harme et Stykke Papir i Smaastykker." — Det skal De ogsaa spare, i det mindste til Skrifter, som udkomme fra min Boghandel. Hvad mig angaaer, da har jeg ingen Fordeel af dette Tidsskrift og dets Forfatter leer af Deres usle faa Dalere om Aaret. Det stakkels Bud, der maa løbe Hundrede Gange om Aaret hos Dem i Regn og Slud, i Frost og Hede for de faa Mark, De lader det tilflyde, kan i alt Fald, naar det skulde knibe, faae dem i Fremtiden godtgjorte af mig." — Hr. Braun raabte den rige Herre: jeg taaler ingen Fornærmelser. — "Fornærmelser? sagde jeg? De har fornærmet mig Hr. X. ikke jeg Dem. Gjør med Deres Grunker hvad De vil. Od Dem paa Skildpaddegilder, Pikeniker og Pharo. Overøs dermed Madam — og Hr. — der, naar De ere over Grændserne, maaskee vil belee Deres taabelige Forfængelighed. Nægt enhver videnskabelig, gavnlig Bestræbelse hver muelig Understøttelse. Læs for intet hvad Andre med Møje og Bekostning frembringe — haan dem endog, naar de vove at paastaae, at en Arbeider er sin Løn værd — men vov ikke at tale om Overløb og Penges-Bortkasten i min Stue." — Han greb til sin Hat og Stok, gik

bort, uden at sige Farvel og smækkede Døren haardt i efter sig." — "Men De maa dog betænke Hr. Braun, at i vore Dage, da alle Folk ville nyde Verden, det Overflødige maa vige for det, som er blevet til Nødvendighed? Alt hvad De forhen opregnede er noget, som man maa have, for at være Folk lig; men Bøger kan man i alt Fald undvære." — "Undvære, raabte Braun. Forlad mig Hr. Justitsraad — paa det Culturtrin, vi nu staae, kan et nogenledes civiliseret Menneske ikke undvære Læsning. Enhver vil dog gjerne gaae frem med Tiden, og Tiden er alt for bevæget og daadfuld til at man ikke vilde kjende dens Bevægelser og Daad. Men hvad der gjør saa mange af vort Olds Mennesker saa utilbøjelige til at kjøbe Bøger, det er den ulykkelige Sammensværgelse mod al Bogafsætning, og den store Mangel paa Almeenaand hos Mængden. Dog, det er kun en Overgang. Ovenpaa saadan Overmættelse følger Hunger. Og naar alle gode Skribenter ere tilbageskræmmede og forstumme, saa vil man føle, at Literatur ikke hører til Livets Overflødighed. Det er ikke ved Bostonbordet og Skildpaddegilder hvor almeengavnlige Ideer udtænkes. Tilsidst føler den meest Nydelsessyge Trang til noget Ædlere. Saadanne Perioder, som nu, har jeg forhen oplevet." — Denne Tale syntes ikke at have været uden Virkning. Den gamle Bedstemoder lod den til, at fornøje meget, thi hver Gang Braun sagde noget ret Eftertrykkeligt, nikkede hun med det gamle Hoved og saae stift paa Sønnen. Frøkenen lagde Pachaen af Suesne tilside og værdigede Hans tyrkiske Høihed ikke mere et Blik. Justitsraaden betalte Braun Regningen med de Ord: "ja, ja, saa kan De for det første vedblive at sende mig Journalerne." — "Jeg haaber, sagde Braun, at dette skeer i Betragtning af Skrifterne selv, og ikke for min Skyld, Hr. Justitsraad. Hvis De ikke finder nogen Interesse ved at læse dem, saa gjør De mig en sand Tjeneste i, strax at fratræde som Subskribent. De Forfattere, der skrive for mig, arbeide af Gavnelyst, De troe, at tjene Almeenheden i at arbeide for den og fortjene dens Erkjendtlighed. De kunne nok finde sig i, at enkelte Store betragte deres Ideer som Mine-Eierne i Potosi det Guld, som

deres Negere opgrave og ikke engang faae Tak for, men som Slaver ville de ikke være betragtede." Justitsraaden forsikkrede nu Braun, at det kun var et Flyveindfald af ham, at han nys afsagde Tidsskrifterne, og at han endnu i mange Aar haaber at være Subskribent derpaa. Frøken Emilie svor paa, at hun i Fremtiden hverken skulde kjøbe Etui- eller Repertoire-Udgaver og den gamle Bedstemoder klappede med Hænderne, faldt sin Sønnedatter om Halsen og kyssede hende. Hr. Braun anbefalede sig og gik. En Tjener traadte ind og meldte at der var dækket, og nu forføiede vi os alle fire ind i Spisesalen, hvor Justitsraaden over Bordet drak den gamle sære, maaskee for eensidige, men frimodige Brauns Skaal.

Blandede Efterretninger.

— Havanna, Hovedstaden paa den spanske Ø Cuba og den vigtigste Handelsstad i hele Vestindien, blev allerede 1511 stiftet af den spanske Erobrer Velasquez, men var endnu 1536 saa ubetydelig, at Staden, ved en Udbetaling af 700 Pjastre, blev reddet for de franske Fribytteres Mordbrand. Den ligger ved Florida-Sundet, der forbinder det atlantiske Hav med den Mexicanske Bugt, 150 engelske Mile nordostlig for Cabo de S. Antonio, den yderste Vestspidse af Øen. Indløbet i den fortreffelige Havn, bliver af en Reisende skildret, som følger: Til Venstre hæver sig paa en Landspidse, bag hvilken Forstaden Cabanos ligger, Castellet del Morro, mod Høire Fortet San Salvador de la Punta; fra begge udgaaer en Befæstningskjede af stærke Batterier, som indeslutter den i den sydvestlige Havnemunding liggende Hovedstad. Paa Morro's høieste Punkt findes en Signalstang, hvorved Staden bliver underrettet om Skibes Ankomst og deslige, og et Fyrtaarn. Under Signalstangen er en Sandbanke, ved middelmaadig Vandhøide af 5, men ved høiere af 6 til 8 Favnes Dybde. Ved Castellet bliver ethvert indløbende Skib anraabt og visiteret. Indløbet er i en Tid af 70 Aar blevet 95 Varas (spanske Alen; omtrent 137 d. Alen) snevrere, og er nu kun 55 Varas bred. 1743 var den 24 Fod, nu kun 17 Fod dyb. For og bag Morro, indtil den med prægtige Taarne sig hævende indbydende Stad, pranger en Masteskov med den hele Handelsverdens Flag, blandt hvilke dog de Forenede nordamerikanske Staters ere de hyppigste, og ved Siden af det største Krigsskib og den sværeste Ostindiefarer ligger her det mindste Kystfartøi sikkert og bekvemt, beskyttet ved Klippebredens for Fienden frygtelige Batterier, og næsten for enhver Vind, saa at Skibene neppe behøve Anker. Mod venstre i Cabanos sees venlige Landhuse, anstrøgne hvide, gule og blaa, prydede med Seulegange, og forsynede med Terrasser og Balconer. Paa Balconerne seer man sædvanlig spanske Selskaber, selv ubeslørede Damer, aandende den kølende Søluft, med sorte eller brune Slaver og Slavinder bag sig. Landsbyen Solud bliver synlig i det Fjerne. I faae Minutter er Farvandet, som fører til Staden, passeret, og nu aabner sig den store, runde indvendige Havn, hvor 1000 til 1200 Skibe af første Størrelse finde Rum.

Kirkerne i Havanna udmærke sig ikke ved konstig Arkitektonik; de ere lave og smalle. Det Indre er overlæsset med Altere, Nischer og smagløse men kostbare Prydelser, hæslige Helgenbilleder o. s. v. En Undtagelse gjør dog Kirken Nuestra Senhora de la Concepcion, som ligger nær ved Havnen, og som 1795 blev gjort til Cathedralkirke. Den har meget skjønne Malerier, og er bygget i en simpel ædel Stiil. Her hviler den udødelige Cristopher Colombo's Been, som under Religionskrigen bleve bragte herhen fra Domkirken i St. Domingo, under en 5 Fod høi Pyramide med en latinsk Indskrift. (M. f. Am. Misc. 1825 1 B. S. 11.) Rundt om Kirken løber en Række af Sæder, som ere bestemte for Tilhørere ved festlige Leiligheder; ellers gives der ingen Stole og Bænke. Paa hine Sæder hviler enhver, som har Lyst. Betleren sidder der ved Siden af den Fornemme, Negeren ved den Blanke. Naar Damerne gaae til Messe, saa bærer en lille Neger et Teppe frem for dem, hvilket da bliver udbredt paa Kirkegulvet, og hvorpaa hun knæler. Dog er dette et udetuk-

kende Fortrin for den Blanke. Man seer høist maleriske Grupper paa dette Teppen. Smaa Børn komme altid først, derpaa de voxne Døttre, og endelig Moderen; paa Kanden af Teppenet de smaae Negere med opvakt Væsen, hvilket er Negerbørnene egent.

Den 11 Febr. om Middagen Klokken tolv, udbrød en Ild i Havannas Forstad, Jesus Maria, der i faae Øieblikke fortærede over 350 Huse, og satte over 2000 Mennesker af alle Stander i den elendigste Armod.

(Columbus May 1828.)

Den udmærkede Geograph Adrien Balbi udarbejder et Værk, som i Paris vil udkomme under Titel: La Monarchie Française comparée avec les principaux etats du monde en 1828. Som en Deel af dette Værk vil blive en statistisk Udsigt over Jordklodens periodiske Literatur, eller Sammenligning af de fem Verdensparters og de vigtigste Staters Befolkning imod Antallet af de Tidsskrifter som i samme udkomme. Resultaterne af samme ere optagne i sidst udkomne Hæfte, (Marts) af revue encycl. Vi hensætte Generalsummerne:

	Folketal.	Antal af Tidsskrifter.
Europa . .	227,700,000	2142
Amerika . .	39,300,000	978
Asien . . .	390,000,000	27
Afrika . . .	60,000,000	12
Oceanien . .	20,000,000	9
I alt	737,000,000	3168

For den danske Stat er anført en Befolkning af 1,950,000 Mennesker og 80 Tidsskrifter, og over disse er i en særskilt Afhandling, som vi i forrige No. bemærkede, en udførlig Fortegnelse i samme Hæfte indført.

Den første Steen under Themsen blev lagt den 2den Marts 1825, af Formanden for Actie-Interessentskabet, og den 1ste April s. A. begyndte Brunel sit Arbejde. Sammes Længde 1300 Fod. Deraf omtrent det Halve færdigt. Tykkelsen af den Jord der er over Vejanlægget indtil Themsens Bund er omtrent 15 Fod. Bl. f. lit. Unterh. 76.

Forbryderes Kolonisation i Frankrig er for nærværende Tid et Emne der er under flersidig Undersøgelse. Et Skrift derom af Chateaubriand: "de la colonisation des condamnés," er rig paa de interessanteste Data derover. Man seer deraf, at iblandt 46650 i de 8 Aar 1813-20 dømte Individuer, vare 36600 paa nye faldne i Justitiens Hænder. I Aaret 1818 var Antallet af Fanger i Frankrig 44480 Personer: af hvilke 9920 paa Galeierne.

ibid.

Napoleons Moder, der endnu bestandigen kaldes Madame Mére, lever endnu i Rom, hvor hun beboer Palladset Rinuccine, som er meget simpelt og uden til melankolsk. Hun fører et meget ensomt Liv.

Indenlandske Efterretninger.

Christians Plejehuus i Eckernførde, som med sin tilliggende Have ved Stranden, havde for faa Aar siden Udseende af at være anlagt i en Sandørken, og var uden al Beskyttelse udsat for de barske Vinde fra Stranden. Men nu sees Stedet, formedelst Hr. Major Mudersbachs Omhyggelighed, prydet paa det

skjønneste. Han erholdt af Justitsraad Jochims uden Betaling over 1000 Træer, som her bleve udplantede, for at forskaffe Ungdommen paa dens Legepladser, og de Gamle paa deres Hvilesteder Skygge og Vederqvægelse.

I Flensborg har allerede i flere Aar været under offentlig Opsigt en saadan Bespisnings Anstalt som den Heilbornske i Kjøbenhavn, ej blot for Fattige, men ogsaa for Mennesker af den simple Classe, f. Ex. Haandværkssvende. Betalingen er 12 Rbd. aarlig; eller 1 ß. for hvert Maaltid. Denne velædige Anstalt skal ikke allene have stor Søgning, men endog give et aarligt Overskud af 1000 Mark.

Schl. Holst. Pr. Ber.

Anecdot.

Den russiske Grev Demidow, der, under sit Ophold i Rom, gjorde sig meget almeenyndet ved sin Forstand og sin Pragt, lod paa sin egen Bekostning en fransk Trop give Skuespil. I en Vaudeville, som han vilde lade opføre forekom en Person, der hedte St. Leo — Navnet paa en Pave og en Helgen. Forargelsen var grændseløs, og Cardinal Della Somiglia, Pavens Præmierminister, blev af Fortvivlelse syg derover. — Denne Minister, der med en ulægelig Døvhed endnu forbinder den Svaghed at han hverken erindrer Ting eller Navne, og saameget ofte glemmer, hvad han selv hedder, begyndte i den Anledning meget alvorlige diplomatiske Underhandlinger med den russiske Greve, hvis maanedlige Udgivt i Rom beløb sig til 60,000 Fr. og som derfor det hellige

Collegium for ingen Priis vilde støde for Hovedet. — Efter en stor Mængde vexlede diplomatiske Noter, der ikke ledte til noget Resultat, fattede man endeligen den heroiske Beslutning, at vove en Statsstreg. Det blev Skuespillerne forbudet, at spille hiin Vaudeville. Tillige blev det dem indskjærpet, i Fremtiden i deres dramatis personæ, at undgaae en Helgens, Apostels eller Paves Navn, saa at, fra nu af, ingen Lakei eller Skopudser hverken turde kalde sig Peter eller Paul, hverken Johan eller Ludvig rc. Ogsaa skulde de afholde sig fra at betjene sig af Udraabet o mon Dieu! (o min Gud.) (Bibl. d. neueste Weltkunde 1 Th. 1828.)

Kjøbenhavns Børs, d. 23 Mai 1828.

Hamburg 2 M. —		à
à vista 217		
Species 220		
Specier solgtes til 13 Rbmk. $3\frac{3}{4}$ ß.		
Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	157	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52	— Rbß. Tegn.
4 pC. Kgl. Oblig. (ü. R.)	83	$83\frac{3}{4}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	$76\frac{1}{2}$	— i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$112\frac{3}{4}$	$112\frac{1}{2}$ Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$98\frac{1}{2}$	— Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco.
4 pC. Dito nye	$98\frac{1}{2}$	— i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	$58\frac{3}{4}$	$58\frac{1}{2}$ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 43.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 27 Mai 1828.

Om Fødemidler for menig Mand.

Den sande Oeconomie er at give nærende let Føde, og ikke at give tung grov Føde. Let nærende Føde gjør Folket muntrere og let til Arbeide. Saaledes er paa Samsøe Almuens Næring mere god og nærende Føde end grov Bondeføde. Fra Melet til Brød sigtes Kliden, som gives til Kreaturene, og Øllet smager af Malt og Humle. Paa Grund af denne lette nærende Føde forrettes alt Arbeide med Pløjning og Høst med usædvanlig Kraft og Tilfærdighed. Pløjes til Byg, da lægges med een Plov med fire Heste 3 Tønder Bygland om Dagen. Der pløjes uden Hvile fra Klokken 4 om Morgenen til Klokken 9 om Aftenen. Ploven hviler aldrig, men man skifter Heste fire Gange om Dagen, og et Beed varer fire Timer. Kjøresvenden har det strengest, thi han maa løbe, og er det ikke en stor Dreng, som kan udholde det, maa han ride, da Hestene gaae bestandig i stærk Skridt for Ploven. Haves Folk fra Jylland, som ei ere vante til denne lette nærende Føde, da spise de usædvanlig meget, og mere end Landets egne Beboere, indtil de blive vante til den bedre Føde. Omtrent et Aar medgaaer, indtil den Overgang fra tung grov Føde til den lettere og mere nærende bliver til Vane. Det er kostbart, og gjør at man ei søger Folk fra Jylland, det varer saalænge inden de blive tilvante. Hvor man fra skarpe Egne søger Folk til den fede Marsk, der er det en Regel, at man søger strax at fylde dem med feed Mad, thi da spise de for Fremtiden mindre. Man giver dem de første Dage feed Suppe kogt paa Flesk med store Meelboller i, derefter Flesket, som er meget feedt, derpaa tykke Pandekager med Smør paa. De fremmede Folk forspise sig strax i denne kraftige Føde, og spise herefter meget mindre.

Der er stor Forskjel paa Kornvares Forbrug i de Huusholdninger, hvor Folkenes meste Føde bestaaer i Melkemad, og der, hvor de nyde kun lidet af dette nærende Fødemiddel. Der hvor Davren bestaaer i Øllebrød med Spegesild til, eller hvor Eftermaden for det meste er Spegesild eller tør Fisk, der er Øldrikken og Brødspisen meget større, der bruger man en tre-

die Deel meer af Rug og Malt end hvor Melkemad er den meste Føde. Saaledes forbruger en Huusholdning ved Liimfjorden aarlig 24 Td. Rug og 20 Td. Malt, men ved Colding, med samme Antal daglige Spisere, aarlig kun 16 Td. Rug og 12 Td. Malt.

Uformuende bruge, istedet for Kjød, at koge Kaal og Suppe paa saltet og røget Ister. Af Svinet sælges Siderne, men Hovedet og Ryggen beholder man. Saaledes i Ringkjøbings Amt, der er tør Fisk og Melkemad Almuens sædvanlige Føde. I en Bondegaard nedsaltes til Vinter en gammel Væder og to gamle Faar. Lammene sælges. Af Svinet beholdes Hovedet og Ryggen, men Siderne sælges. Der bruges saltet og røget Ister istedet for Kjød at koge Kaal og Suppe paa.

Rugen er undertiden meget dyr; mange Egne ere ikke beqvemme til Rugavl, saa at der ikke frembringes det Fornødne. Til Brødet sættes da Byg eller Havre, det giver meget got Brød, men bliver hastigere tørt. Nogle tage halvt Bygmeel og halvt Rugmeel, nogle tage mere, andre mindre. Ligeledes bruges i dyre Aaringer Ærtemeel i Brød, hvorved iagttages, at naar de groveste Saaer ere afrensede, maa Ærtemelet udrøres i koghedt Vand, indtil det faaer den Grad af Varme, at Rugmelet kan blandes derudi. Det Samme gjelder om Vikker i Brød, formodentlig og om Bønner. Til Brød er Himmelbyg, som og kaldes ægyptisk Byg, fortrinlig. I Øvrigt bemærkes, at hvor Rug ikke passer, skulde man dyrke Vaarhvede, dens Dyrkning lønner sig bedre, endog i sandig Hedejord. Hvor Jorden drives som Alsædsjord, i Egnen norden for Liimfjorden, er Vaarrug en Hovedsæd, den saaes enten alene, eller Vaarrug

og Havre tilsammen, det kaldes Blanding, og bruges til Brød. Er Forholdet, som 6 Skp. Havre til 2 Td. Vaarrug, da er Brødet meget godt, men Bonden tager sædvanligen halvt af begge, ofte er der meest af Havre. Bonden anseer Havren for at være bedre og smagfuldere i Rugen, end Bygget, som gjør Brødet desuden hastigere tør. Kartofler kan og bruges. Til en Bagning tages 3 Lpd. kogte Kartofler, d. e. 2 Skpr. og 3 Lpd. Rugmeel og intet Vand. Et Lpd. Rugmeel bliver æltet deri om Aftenen, med Suurdejen, og de 2 andre Lpd. bruges til Stifæltning om Morgenen, saa stærkt rasker det. Det giver velsmagende Brød, og kan uden Anstød spises af enhver.

M a l t kan enhver Huusholdning gjøre selv. I Thisted og Ringkjøbings Amter haves baade under og oven paa Bilægger-Kakkelovnen i Stuen tvende Skuffer, hvori tørres det Malt, som forbruges. I mere velhavende Huse anskaffes en stor Jernplade paa Arnestedet, hvorunder anbringes en Skuffe, hvori kan tørres et Par Skjepper Malt af Gangen. Saalænge Høesletten og Kornhøsten varer, omtrent 8 til 10 Uger, bør Øl ikke brygges paa Landet. I den Tid skulde ikke drikkes andet end gammelt Øl, hvoraf til denne Brug brygges i Marts Maaned det Fornødne. Til hver Tønde tages 3 Skpr. Malt Top Maal og 1 Pd. Brunsviger Humle. Efterat dette Øl er fyldet paa Tønder, lægges disse i Kjelderen, og aabnes ikke førend Høesletten begynder, da man bruger først denne Drik. Sligt Marts Maaneds Øl er en lædskende og behagelig Drik. Naar forhedede Høstfolk ei have andet at drikke end nyt godt Øl, drikke de deraf særdeles meget, men det er ikke Tilfældet med Marts Maaneds Øl, hvoraf en liden

Portion slukker Tørsten. Det sidste lædsker og styrker, det første derimod har ingen lædskende Kraft, det opvækker Drikkelysten uden at slukke den, slapper og fordærver Maven. Ved Marts Maaneds Øls Tillavning bemærkes, at lade det koge længe, og at gjøre det dygtigt humlestærkt, det holder sig derved godt. Paa den varmeste Tid af Aaret falder Ølbrygning vanskelig, som oftest slaaer Øllet sig, bliver suurt og følgelig usundt. Deraf erfares, hvor fordeelagtig Marts Maaneds Øllet er i Huusholdningen paa Landet.

Fladbrød bruges overalt i Norge; det bages af Byg- eller Havremeel, som æltes tilsammen med Vand, uden Suurdei; hos Conditionerede gives en Tilsætning af Rugmeel. Fladbrød har det Fortrin, at det er drøjere end vort Huusholdningsbrød, dernæst smager Bygmeel og Havremeel meget bedre i Fladbrød, end i anden Slags Brød. Ikke skimler eller mulner Fladbrød, som andet Brød gjør, det føder og bedre; jo længer det gjemmes, desto bedre smager det, og er tjenlig at forvares i flere Aar, dog naar det bliver saa gammelt, at der kommer Midder i, bliver det beesk. I hvert Huus paa Landet haves et Aars Brødkost i Forraad af Fladbrød, opsat i høje Stabler, 3 eller 4 Alen høje, og tæt sammenpresset, en Tønde Meel eller halvanden i hver Stabel, og af saadanne Stalninger finder man 10 eller 20, efter enhvers Evne, staaendes i deres Boder, at de have Brød nok i Forraad paa et Aars Tid eller to. Dejen dannes med et rundt Træe paa et Bord i tynde runde Kager, at Kagerne ere ikke tykkere end som et Knivsblad, thi jo tyndere bagt, jo bedre Brød. Fra Bergen erholdes Hellerne, det er tyndhugne Stene, som man bruger til at bage det tynde Brød paa. Hellerne

ere Qværnstene liig tynde Møllerstene, en Fingerbred tykt hugne, cirkelrunde, som et Tøndebaand og noget videre. Hellerne legges paa andre Stene, som paa en Muur, under dem gjøres Ild, Dejen bages og vendes om, indtil den er bagt nok. Det gaaer hurtigt, og man vedbliver at bage uden Ophør, indtil man har Forraad for et Aar. Kagerne sættes hen i rene Boder, som ere opbygte paa Stolper, at Rotter og Muus ei komme op. Andre bage Brødet paa Jernplader istedet for de fladhugne Qværnstene.

I England spises af menig Mand daglig Meelbudding, en særdeles nærende og god Spise. I Holsteen og Vestphalen ere store Meelboller en drøi Folkeføde, og meget almindelig i Suppe, eller og spises med Dyppelse til, uden Kjød.

I Tydskland spises meget vegetabilisk Føde, derimod mindre af Kjød og Flesk end hos Os, derved bliver menig Mands Levemaade mindre kostbar. Da Pølser fra Lybek og Brunsvig ere bedre end de her fra Landet, fortjener det at efterlignes, og at man lærte af dem Behandlingsmaaden.

Den hele Lære om Folkeføden er af stor Omfang og megen Værd. For at faae bedre og fuldstændigere Begreb derom udbredt blandt Almuen, var det bedst at lade nogle Marketendere eller Skibskokke reise paa Professionen, for at gjøre sig bekjendt med menig Mands Føde i fremmede Lande og lære Tillavningen. Ved deres Hjemkomst maatte de lære Soldaterne i Garnisonen saavel den sædvanlige brugelige Mad, som og de fremmede Spiser at tillave, thi saavidt vides skal Soldaterne lære Madlavning. Ved deres Hjemsted vilde Nøden lære

dem at bruge de fremmede Spiser, naar de skulle befindes at være bedre og mindre kostbare end den i Egnen brugelige Folkespise.

Kartofler og Grønkaal ere vel udbredte, men man kjender ei i Bondestanden til de bedre Arter og de forskjellige Tilberedningsmaader. Hvidkaalen er kjendt, men ei Vinterhvidkaalen, som er ulige større; den dyrkes ved Kjøbenhavn i det Store til Fattigvæsenets Brug. Ligeledes fortjener den store Grønkaal at dyrkes, under Navn af Strunkkohl bekjendt og dyrket i Ostfriesland. Den tilligemed Kartofler er der Folkeføden hele Vinteren igjennem, spises og af Kjøbstædborgere og Fornemme. Bruges og til Qvæget, da det elsker det Foder meget, og Melken samt Smøret efter det Foder bliver saa behagelig som det bedste Græssmør. Den franske Gulerod er meget større end den hollandske vi dyrke. Frøet kan kjøbes hos Handelsgartner Danckert uden for Østerport for 2 Mk. en ¼ Pd. Den bruges nu ved Kjøbenhavn og Roeskilde baade til Mennesker og Qvæget. Ved at dyrke Havesager vilde meget bespares paa Kjødmad og Brød, der drikkes og mindre derefter. I de to Aar Folkene ligge inde for at gjøre Tjeneste i Garnisonen, kunde de af Voldgartnerne lære Havecultur til Huusbehov, og at pode samt beskjære Frugttræer. Det kan læres i en Tid af 6 Uger. Paa den Maade vilde Havedyrkning blive overalt udbredt. I det sydlige Tydskland er ved Garnisonerne Regimentshaver for at undervise Soldaterne i Havedyrkning.

Liimfjorden er særdeles fiskeriig; flere tusinde Tønder Sild deels vindtørres, deels nedsaltes, men man kjender ei der at flække og røge den, som i Kjøbenhavn, ei heller at røge den, som den holsteenske, og som hidføres fra Kappeln. I Ottes Bemerkungen über Angeln S. 43—49 fortælles, at Sildene under Navn af Kappler Bøcklinge udføres røgede til hele Omegnen, til Lybek og Danmark, som og til Vogns ved de saa kaldte Karrenführer til forskjellige Egne i Tydskland. Sildene røges i murede Røghuse, der ere i Almindelighed 5 Alen lange, 2 Alen brede, og omtrent 4 Alen høje til Taget. Tagstenene paa Taget blive ikke understrøgne, for at forskaffe Røgen Udgang. Ved den ene Ende af Bygningen er Døren anbragt. Gulvet er af Stene, paa samme lægges Ilden. Naar Sildene ere fiskede, kommes de i et Kar, bestrøes med Salt, og med en Skovl flittig omrøres til de have mistet Skjellene, hvorpaa man lader dem staae urørte til den følgende Dag. Derpaa stikkes de igjennem Hovederne paa et Sped, saa tæt føjede, at de næsten berører hinanden. Spedene med de saltede Sild udhænges paa en fri Plads ved Røghuset, for at de kan afdryppe til næste Dag. Den tredie Dag blive Sildene paa Spedene ophængte i Røghuset, paa Lægterne, som ere fastgjorte paa de modstaaende Mure, at de kan hænge frit. Naar paa den Maade Huset er fyldt, fra Spidsen af Taget til 1½ Alen fra Gulvet, med Sild paa Spedene, antændes Ilden langs enhver af Murenes lange Sider paa tre Steder af tørre Egespaan. I Begyndelsen skal Ilden være svag, men dog klar brændende. Bryder Ilden ud i Lue, standses den med paastænket Vand. Den følgende Dag bliver Ilden og tillige Røgen noget stærkere, den tredie Dag og paafølgende Nat forstærkes Røgen endnu meer, ved at kaste paa Ilden af og til friske Saugspaan eller Egebark. I tre Dage og Nætter, under

tilbørlig Tilsyn, ere Sildene røgede. For at Sildene kan blive overalt i lige Grad røgede, skydes efterhaanden Ilden hen til de Steder, hvorhen den hidtil ikke kunde virke. Naar Sildene have overalt den rette Farve, lader man Døren staae en Tid lang aaben, og derefter stryges Sildene af Spedene. De Sild, som fanges om Efteraaret, blive og røgede, men ere ikke i den Mængde, ei heller af den Godhed, som de om Foraaret fangede. Det var at ønske, at det Offentlige eller Private fra Fiskelejerne ved Liimfjorden, som og fra andre Steder, hvor der fanges Sild i Overflødighed, sendte et Menneske til Cappeln, for at see disse Røghuse, og gjøre sig bekjendt med Behandlingsmaaden, da disse røgede Sild ere mere behagelige end de vindtørrede, betales og bedre.

Naar slige Efterretninger om Folkeføden bleve samlede, kunde man forvente en brugbar Huusholdningsbog for det Almindelige. Maaskee Flere ville have den Godhed at give Bidrag i dette Blad til denne Gjenstand. Tilvisse kunde meget gode Bidrag erholdes, naar det kgl. Landhuusholdnings Selskab ville tage Hensyn dertil i deres vel affattede Provinds Beskrivelser, hvoraf de tre udkomne Amtsbeskrivelser indeholde en rig Skat af nyttige Efterretninger. Meget har Dr. Wendt samlet i sin velskrevne Afhandling om Fødemidlerne og Bespisnings Anstalter for Fattige, i offentlige Stiftelser, i Garnisoner og i Fængsler, som og kan komme til Nytte i det private Liv. Ligeledes har Bastholm i sin Anviisning til Fattigvæsenets Bestyrelse S. 334 i Bilagene No. 10 og 11 leveret meget brugbare Efterretninger *). Naar man dyrkede her Mais

*) Etatsraad Thaarup har i sin Veiledning til Kundskab om Fabrik-Manufactur- og Haandværksindustrien, Kbhavn. 1824 givet gode historiske Notiser.

som Brødkorn og til Meelspise, ligeledes Valmue til Olie, for at anvende til Madbrug og Lysning, og holdt Geder, fordi deres Underhold er ubekostelig, deres Melk feed, og tjenlig til Ost, vilde en Arbeidsmand med Familie, paa Landet som i Kjøbstæderne, kunne have Livets Ophold af en Have paa et Par Skjepper Land, og leve bedre end han nu lever. Man finder i alle oeconomiske Skrifter en fuldstændig Efterretning om Huus-Dyrenes Føde, skulle da ikke Menneskets hensigtsmæssige Underholdning være en værdig Gjenstand, og fortjene Opmærksomhed? For den forfinede Huusholdning haves Kogebøger, men til Livets almindelige Brug mangler Anviisning, som vilde være nyttig for en Huusmoder ved flere Anledninger. Selv den værdige Provst Høegh har i sin Anviisning til et velindrettet Jordbrug, ved at tale om Bondekonens Slagterie, berørt den Gjenstand. Af dette meget brugbare Skrift fortjener det Kapitel, om Huuslodder, særskildt at aftrykkes, til Nytte for Huusmænd med Jord, da Skriftet selv er for stort for menig Mand at læse.

(Fortsættes).

Æres-Forsvar.
imod
Hr. C. W. Elberling.
(See dette Blad. No. 41 S. 650.)

Hr. Elberling, som i en Recension i D. L. Tidende, Nr. 16-17, havde paastaaet, at jeg i mit Udkast til en latinsk Conjugationslære "med ubetydelige Forandringer følger de af Scheid, Rask og Struve opstillede Systemer," har nu i dette Blad, fordristet sig til ligefrem

at sigte mig for "Plagiat." Men en saadan Beskyldning, mener jeg, er altfor krænkende for en Forfatters Ære til at han ikke, naar han veed sig uskyldig, skulde modsige den paa det alvorligste. Jeg erklærer derfor herved denne Hr. Elberlings Sigtelse for en mod Sandheden aldeles stridende og altsaa ubeviislig Beskyldning; og jeg haaber, at man vil erkjende mit Maadehold i det jeg afholder mig fra med et mere nøgent Udtryk at betegne denne hans Adfærd. Thi jeg kunde saameget mere synes berettiget hertil som Hr. Elberlings Sigtelse stiltiende gjør mine klare og utvetydige Ord til Usandhed. Min Fortale begynder nemlig saaledes: "Da jeg udarbeidede mit Skrift om de tydske Conjugationer (Gyldendal 1826), anstillede jeg oftere Sammenligninger med de græske og latinske Verber, og det faldt mig engang ind, at disse sidste udentvivl burde ordnes paa en ganske anden Maade end hidtil. Især syntes det mig paafaldende, at den tredie regelmæssige Conjugation indeholdt over 200 enkelte Verber, af hvilke ikke et eneste var regelmæssigt. Jeg forsøgte i et Udkast at gjøre det tydeligere, og saae da snart, at der gaves i Latinen, ligesom i alle gothiske Sprog, to Hovedklasser eller Hovedconjugationer, o. s. v." Kalder man nu mit Skrift et Plagiat, saa indseer jeg ikke rettere end, at man stiltiende erklærer denne min Fortales Ord for en Opdigtelse. Det er altsaa en dobbelt Krænkelse af mit gode Navn og Rygte, som Forfatter, hvorover jeg maa føre Klage og hvorimod jeg maa nedlægge behørig Protest.

Hvad iøvrigt hine tre nævnte Forfattere angaaer, da vil jeg bemærke følgende til Oplysning af min Sags Retfærdighed. Rask's Ytringer (Priisskrift. S. 182-84) blev jeg

gjort opmærksom paa af min lærde Ven, Dr. P. O. Bloch, da jeg meddeelte ham de første trykte Ark af mit Skrift. Dem har jeg altsaa ikke fulgt. Heller ikke har Rask selv, i sin Recension over mit Skrift, antaget dette; og han skulde dog vel snarest have mærket det. Scheids Fortale til Lenneps Etymologicum er mig, hvad Indholdet angaaer, aldeles ubekjendt. Den har jeg altsaa heller ikke fulgt. En vis Art Lærde, der holde det for Pligt at gjennemlæse Alt hvad der er skrevet om én Gjenstand, inden de selv skrive derom, ville sagtens regne mig dette dobbelte Ubekjendtskab til Onde; men jeg er engang kommen i Vane med at tænke selv, og denne Vane — ikke Rask eller Scheid — fulgte jeg ogsaa denne Gang. Hvad endelig Struve angaaer, da sagde jeg allerede i min Fortale (S. 4), at jeg "under Udarbeidelsen" "stedse sammenlignede mit Arbeide med Ruddiman, Bang, Struve og G. Voss." Men, at jeg ikke har fulgt ham, og ikke har kunnet følge ham (saalidet som Nogen af de tre Andre) vil sees af nedenstaaende Sammenligning, der, som jeg haaber, skal bære i sig selv Beviset for sin Nøiagtighed.

1) Struve antager 4 Conjugationer (S. 55. 63-75. 79. 134-152, 168-170. 172-74. 183-205.) Jeg troer at have beviist, at der gives kun to. 2) Struve antager (S. 155-56 og 171,) at Perfektum i Latinen dannes paa 4 regelmæssige Maader og desforuden paa en femte særegen, fra disse "ganske forskjellig." Jeg troer at have beviist, at dette Tempus dannes paa to regelmæssige Maader, efter de to Conjugationer, og jeg gaaer især ud paa at bevise, at hiin femte særegne Maade er identisk med den ene af disse Maader, lige tvertimod

Struve. 3) Struve antager (S. 134. o. fl. St.,) at Verbernes Rødder kunne endes paa hvilkensomhelst af de fem oprindelige Vokaler, og at altsaa ama mone, audi, argu, o. s. v. ere udelelige Rødder. Jeg troer at have beviist, at disse Vokaler maa betragtes som en afledende Forbindelse imellem Rødderne am, mon, aud, o. s. v. og Flexionen; ja hele mit System er grundet paa denne Sætning. 4) Struve optager i sin "Alphabetisches Verzeichniß der anomalen Verben" samtlige Verber af den sædvanlige 3die Conjugation (S. 212 = 322.) Jeg troer at have beviist, at disse Verber gjøre fire regelmæssige Slægter, eftersom Mærkebogstavet er en Labial, en Guttural, en Lingual, eller Halvkonsonanten u. 5) Struve optager i samme Fortegnelse alle Verber af den sædvanlige 2den Conjugation, der gaae som moneo, monui, monitum, monēre, fordi han har den Mening, at de ere uregelmæssige. Jeg troer at have beviist, at moneo, monŭi er ligesaa regelmæssigt som amo, amavi, deleo, delevi og audio, audivi, fordi monui, habui, terrui o. s. v. ikke ere andet end naturlige Contractioner af monĕvi, habĕvi, terrĕvi, o. s. v. i hvilke v, efterat ē er forsvunden, er bleven til u. (Den fulde Form ĕvi findes kun hos de Verber, hvis Rod imod det Sædvanlige endes paa e, nemlig Rødderne fle, le, ne, ple, sue og cre, se, spre.)

Men med hvad Ret kan saa Nogen paastaae, at jeg med ubetydelige Forandringer følger Struve, eller, at jeg har "laant hans Ideer" eller at jeg "har begaaet Plagiat" af hans Skrift? (Skild. Nr. 41. S. 650.) At jeg forresten har lært meget af de fire ovenfor nævnte Forfattere, saavelsom af Rask's og Grimm's ypperlige Undersøgelser over alle gothiske Sprog, det er en

ganske anden Sag. Men det har jeg heller aldrig nægtet eller skjult. Det beviser mit Skrift, hvor jeg ikke sjælden nævner dem. Men hvilken Forfatter er i den Forstand original, at ikke hans Tanker skulde rettes og udvikles ved Læsning i andre Bøger? I den Forstand ere vi Alle Plagiatorer, ligefra det diende Barn, der unægtelig plagierer sin Moders Liv, indtil den døende Olding, hvis Haab man ligesaagodt kunde kalde et Plagiat fra den Aand, hvori vi Alle ere, leve og røres.

Sorøe d. 22 Mai 1828.

P. Hjort.

Indenlandske Efterretninger.

Fra Hamborg skrives at fra den Tid den Altonaiske Mynt fik den Indretning at præge danske Frederiksd'orer, lade de Hamburgske Bankørhuse de Penge de behøve af denne Sort præge der istedetfor forhen i Brunsvig og Hannover. (Hesperus 58.)

Blandede Efterretninger.

Den 28 Marts sidst om Aftenen Kl. 7¾ indtraf i Seraing i det Brabantske et høist ulykkeligt Tilfælde; Arbejderne, 63 i Antallet, vare næppe indtraadte i den store Stenkulgrube førend en hæftig Explosion skeete af den Gas som der havde samlet sig; den anrettede store Ødelæggelser i Grubens Gallerie; og dræbte 39 af Arbejderne; af hvilke 24 vare Familiefædre; 6 Arbeidere som kun vare bleven bedøvede, bleve bragte til Live igjen. (Forkortet fra M. Bl. 89.)

I Elbpavillonen i Hamburg har nylig en Hr. J., i Anledning af hans Helbredelse efter en svær Sygdom, ladet et hundrede Fattige rigeligen beværte med Steg og Viin; ligesom han gav dem Pengegaver. (Hesperus 58.)

Indtil Aar 1822 kjendte man kun Amerika, som den Verdens Deel der gav Platina; men i bemelte Aar, da Uralbjergstrækningens Guld-Udbytte voxede ved det der fundne Guldsand, opdagede man ogsaa der den første Platina i Grevinde Stroganows og de Hrr. v. Jatowlews Bergværker, og udvaskede det tilligemed Guld. I Aaret 1824 fandt man righoldige Platinaschichter i nogle Kronen tilhørende Gruber, og i nogle af Geheimeraad Greve Demidows. I de rige amerikanske Guld- og Platinagruber vides kun to gediegne Platinastykker at være fundne; begge i Peru, det ene af 13 Solotniks (Qvintins) Vægt; det andet af $1\frac{1}{2}$ Pund. Det første er i det kongl. Museum i Berlin, skjænket af Hr. v. Humboldt; det andet i det kongl. Museum i Madrid. De i Siberien udvundne gediegne Platinastykker ere ikke allene hyppigere, men og større end de Amerika har afgivet. Det mærkeligste Stykke vejer 10 Pd. 13 Lod, er 4 Tommer lang, 3 Tommer bred, $2\frac{1}{2}$ tyk, og tilhører Greve Demidow. (Mere i Hesperus 71.)

I Anledning af en Beretning i Liste d. B. H. at en Hr. du Mesnil skulde have i Stokholm faaet Ordre fra Politiet at forlade Sverrig, paa Grund af at han i Forelæsninger over det franske Sprog skulde have betjent sig af Ultraliberale franske Skrifter, har Hr. B. du Mesnil, som vi her i Danmark kjende fra hans Ophold her, og hans literaire her viiste Virksomhed, indført i Argus Nr. 40 en kort Efterretning om det Urigtige i hin Anførsel.

Vi har i dette Blad i sin Tid berettet noget om den Opsigt en Giraffe i Paris opvakte. Nylig har Paschaen af Ægypten foræret H. M. Kajseren af Østerrig en Giraffe, som i Juli ventes at skulle komme til Wien. Den Kajserlige Kongel. Generalkonsul i Ægypten Hr. Acerbi har i Skriv. fra Alexandria af 17 Marts sidst til Direktøren for det Kajserlige Kongl. Hof-Naturalkabinet meldet, at Giraffen skulde indskibes. Det var overladt Hr. Acerbi at gjøre Valget imellem to unge Giraffer; den ene af Hankjønnet, den anden af Hunkjønnet. Han valgte den Førstnævnte, som er noget over 1 Aar gammel, og har $8\frac{1}{2}$ wienske Fods Maal. (Allg. Zeit. 126 B.)

Anecdot.

Den berømte Fox var som bekjendt temmeligen stærkt gjeldbunden; men da man antog det sandsynligt, at han skulde blive sin Broders, Lord Hollands, Arving, lode hans Kreditorer, som han nogenledes nøjagtigen betalte deres Renter, ham i Ro, indtil Broderen fik en Søn, den nulevende Lord Holland. Da aflagde de ham et Besøg, og bade ham bestemme, naar det maatte være ham belejligt at afgjøre deres Fordringer. Han gik da et Par Gange op og ned i Værelset, som om han overvejede hvad han kunde gjøre; og derpaa sagde han: jeg tænkte, mine Herrer! at jeg vilde have bestemt Opstandelsesdagen til Betalingstermin; men vi ville sandsynligen den Dag alle faae meget travlt; lad det da være, om dem synes saa, den paafølgende Dag.

Kjøbenhavns Børs, d. 27 Mai 1828.

		à
Hamburg 2 M. — à vista 217		
Species 220		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 3 ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	157	$157\frac{1}{4}$ Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$52\frac{3}{4}$	52 Rbß. Tegn.
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83	$83\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	$76\frac{1}{2}$	— i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	$102\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	$112\frac{1}{4}$	$112\frac{1}{2}$ Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$98\frac{1}{2}$	— Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco.
4 pC. Dito nye	$98\frac{1}{2}$	— i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	—	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsen's Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 44.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 30 Mai 1828.

Reisen til Berlin og Dresden.

(Forfatteren af denne i Skilderiet for 1827 begyndte Reise til Berlin og Dresden blev den Gang af adskillige Grunde tvungen til at afbryde den. Da disse Grunde nu bortfalde, saa smigrer han sig med, at det ikke vil mishage Bladets Læsere, at han igjen begynder den afbrudte Vandring. Hvad han har at fortælle maa interessere ethvert Menneske med Smag og Følelse, men om Maaden, han fortæller det paa, er den, som Læseren ynder, veed han ikke. At sammenligne en Forfatter med en Spisevært, der umuligen kan lave Retterne tilpas for alle, er en ligesaa forslidt Lignelse, som Undskyldning. Enhver Spisevært laver sine Retter saa godt, som han seer sig istand til, og, naar han føler hos sig selv, at Ingredientserne vare friske og gode, og at der paa deres Tillavning er anvendt den muligste Omsorg, saa er det utidig Beskedenhed af ham, at bede sine Gjæster undskylde, at Suppen ikke er saa kraftig, som A. ønsker den, eller Stegen ikke saa mør, som B. vil have den. Enten maatte han, naar han, i eet og Alt, vilde rette sig efter de forskjellige Slags Smag og Luner, ganske nedlægge Faget, eller og udsætte sig for, hver Dag at komme i Strid med sine Gjæster. Det samme er Tilfældet med en Forfatter. Enhver har, som Lessing sagde, sin egen Stiil, som sin egen Næse. Naar man f. Ex. er saa uheldig, at have en Papegøjenæse, saa kan det i Sandhed ikke nytte, at gjøre Undskyldninger derfor hos Damerne, som nu eengang ikke kunne lide en saadan Form. Det er ubilligt af Konstdommere, at bebreide en Mand, der nu eengang af Naturen er blevem saaledes dannet, at hans Næse ikke er saa smuk som en Apols eller medicæisk Venus's. Saadanne Bebreidelser gjøre kun Ondt værre. Jeg har kjendt en Mand, der havde en saare lang og krum Næse. Han vidste at Folk havde meget at tale om ham og at man endog havde givet ham det Tilnavn naso. For at skjule sin Næses Misdannelse, tog han sig stedse med Haanden om den, naar han talte med Andre, og dette var blevet ham saaledes til en Vane, at de, som aldeles ikke tænkte paa hans Næse, netop bleve opmærksomme derpaa ved denne hans Bestræbelse for at bedække den. Gaaer det ikke mange med deres Stiil, som hiin Mand med Næsen? Konstdommernes Dadel gjør dem tilsidst saa raadvilde, at jo større Umage de anvende, for at skjule deres Stiils naturlige og uafhjelpelige Mangler, desto opmærksommere bliver man derpaa. Altsaa beholde Enhver sin Stiil, ligesom Enhver er nødsaget til at beholde sin Næse!)

Man skulde troe, at Berlin, som Friedrich den Store har anvendt saa megen Umage paa, for at gjøre det til et nyt Athen, eiede et Konstkammer, der er eet af de første i Europa. Jeg i det mindste havde dannet mig en saadan Forestilling derom. Men at man deri, som i saa meget Andet, skuffes her i sin Forventning, maatte jeg snart erfare.

Ellers hedder det, hvo, der ikke lukker Øjnene op, maa lukke Pungen op; her hedder det, hvo der ikke lukker Pungen op, kan ikke lukke Øjnene op, eller med andre Ord, den, der vil see noget, maa betale. Det nytter ei, at man fortæller, hvor langt man er kommen fra, for at beundre den preussiske Storhed. Kan man ikke betale sin Beundring, saa maa man trække bort igjen, om man end som Dronningen af Saba var kommen fra Ethiopien, eller som Osagerne fra den yderste Ende af America, blot for at belæres og beundre.

Naar man vil see Konstkamret i Berlin maa man betale 2 preussiske Thalere. Men det værste er, at slig en Afgivt møder en Reisende tidt; thi Mærkværdighederne ere temmeligen fordeelte, skjøndt ikke fuldt saa meget som i Dresden. To Thaler til Castellanen er en bestemt Priis; men denne gjør sig i Almindelighed kun den Uleilighed at modtage Pengene; hans Fuldmægtig, Karl eller, i Nødsfald, Tjenestepige, viser omkring, og et saadant Subject maa da ogsaa betales, det forstaaer sig, efter Behag; men dette Behag har dog sin Grændse, thi, naar man ikke vil lade sig den sødeste Nydelse forsure ved et ublidt Ansigt, saa kan man ikke betale ringere end en Thl. Naar man nu betænker, at i saadan en Stad, som Berlin, i det mindste syv til otte mærkværdige Steder, hvortil Adgangen kun staaer aaben for Betaling, maa tages i Øjesyn, saa kan man let indsee, at endeel preussiske Sølvthalere allene medgaae hertil. Imidlertid maa man endda være glad ved, at man kan faae Alting at see for Penge. Paa hvor mange Steder er selv dette ikke engang Tilfældet?

Konst- og Naturaliekamret findes i fjerde Etage af Slottet og i et af fem Værelser bestaaende

Locale. Gjenstandene i dette Konstkammer findes her paa den meest paafaldende Maade blandede imellem hverandre. Konst- og Oldsager, Naturspil, Mineralier, Fossilier, Forsteninger, Conchylier etc., alt ligger i eet Chaos, hvori det nok vil blive liggende indtil det ny store Nationalmuseum, som bygges paa, vorder færdigt. Konstsagerne bestaae af Billedhuggerarbeide i Træ, i Statuer af Marmor, Alabast og Gibs; i Stykker af Perlemor, Koraller, Skildpadde, Eenhjørne, Næshorn etc., i Guld og Sølv, Bronze, Kobber, Staal og Jern, Krystal og Glas, Vox, og bosserede Sager, i punceteret Arbeid; Miniatur- og emaillerede, Olie- og Vandfarvemalerier; i Elfenbeen-, Porcellains-, Straa- og Papkonstgjenstande; i guld- og sølvbroderede Sager; Arbeider af Leer; en Samling af Modeller og mathematiske Sager; etruriske Vaser og Kar af Bronze. De forevises af en Professor og en Doctor. I det vi traadte ind i det forreste Værelse modtog Professoren os (thi Doctoren havde Travlt med at skrive) og bad os sidde ned, da han ventede endnu nogle Personer. Hans Hensigt var at slaae to Fluer med eet Smæk; men da han havde modtaget to preussiske Thaler, saa havde det vel ikke været for meget, om han havde gjort to Smæk. Det varede længe førend de, der skulde amalgameres med os, vilde indfinde sig. Endeligen kom to tydske Herrer, hvoraf den ene af Professoren blev betitlet med Doctor. Vi maatte indskrive vore Navne og hvor vi vare fra i en stor Bog.

Professoren viste os nu allerførst Gemmerne, hvoriblandt den Samling, som Kong Friedrich den anden havde kjøbt af Baron Philip von Stosch, for 20,000 Ducater og som ialt bestaaer af 3650 Stykker. Han fremviste kun de kostbareste og henvendte sin Tale især til Doctoren, der lod til at være Archæolog, i det han gjorde opmærksom paa de Fortræffeligste; men hver Gang han flyede een af Selskabet en Gemme, for at betragte den mod Dagen, bad han, at man for Himlens Skyld skulde tage sig iagt, og ikke lade den falde. Jeg betragtede hver af disse Kostbarheder som noli me tangere, og lod enhver der blev mig præsenteret med et dybt Buk gaae fra mig; thi, sæt, at jeg havde været

saa ulykkelig, at lade saadan en Tingest falde, og den gik itu, hvorledes skulde jeg kunne erstatte den? Disse Antikers Forfærdigere have allerede været døde over to Tusinde Aar, og selv om de endnu levede, hvor skulde jeg faae dem opspurgte nu i Grækenland, da Tyrkerne husere der saa grumt, vilde end Hr. Eynard eller Hans Excellence Capo d'Istria, med deres sædvanlige Tjenstfærdighed, understøtte mig? At lade det Beskadigede restaurere i Europa og af en nyere Mester, var ikke tænkeligt, thi, hvor godt end Restaurationen havde været, vilde Kjendere, som Professoren og Doctoren, dog maaskee havt noget at udsætte derpaa. Disse og lignende ængstende Ideer svævede mig saa stærkt omkring i Hovedet, at jeg ikke vovede at røre ved nogen af Gemmerne og følte næsten en Gysen, ved blot at see paa dem.

Denne Samling af Gemmer er virkeligen een af de kostbareste i Europa, og man finder her Antiker af mageløs Skjønhed. Samleren, Baron Stosch, var en berømt Archæolog, født i Custrin 1691. Han studerede fra 1706 af i Frankfurt an der Oder, egentligen Theologie, men især Archæologien; gjennemreiste Tydskland, Holland, Engelland, Frankrig og Italien, for at lære at kjende de berømteste Konstværker og selv samle Antiker; blev siden engelsk Agent i Rom og levede siden 1731 i Florenz, hvor han omsider døde 1757. Winkelmann beskrev Gemmerne i et eget Værk (Description des pierres gravées du feu Baron Stosch, Flor. 1760) og dette Værk ligger her til Eftersyn. Blandt de mærkelige Stykker var eet skaaret Løvehoved af fortrinlig Skjønhed, og ægyptiske Gemmer, et Christushoved af Lapis Lazuli etc. Adskillige Indfatninger ere oprindelige græske. Ved denne Samling opholdt Professoren sig længst, skjøndt ikke for min eller mit Selskabs, men aabenbart for den fremmede Doctors og hans Reisefælles Skyld. Det var en reen archæologisk Forelæsning, og han viste, at her var i sin egentlige og rette Sphære.

Det vigtigste Stykke blandt Konstsagerne er den saakaldte pommerske Necessaire, forfærdiget af fire og tyve Konstnere 1606, som en Foræring for Hertug Philip II af Pommern.

Den kom siden tilligemed dette Hertugdømme til Preussen. Man finder i denne Necessaire alt hvad en stor Herre kan behøve paa sin Reise, lige fra Tallerkener indtil Kort og Skakspil, hvert Stykke af Sølv. Naar man kommer til Bunden støder man paa en Sølvplade, hvorpaa der er udgraveret en Fremstilling, hvorledes de 24 Konstnere bringe, i et høitideligt Tog, Hertug Philip denne Foræring.

Oldsagerne fra Herculanum og Pompeji ere særdeles mærkværdige, især de etruriske Vaser, hvoriblandt adskillige af en sjelden Størrelse. Endog noget Korn fra Herculanum findes her. Men Musene, der ikke burde have Adgang til et Museum, have, som Professoren berettede, ædt det Meste deraf, og det er kun Levningerne deraf, som forevises. Professoren bemærkede, at han havde gjort Forsøg, med at lægge nogle af disse over 1700 Aar gamle Sædekorn i Jorden, for at see om de vilde spire, men de kom, som man let kan forestille sig, ikke op. De have endnu samme gule Farve som andet Korn.

Blandt de ægyptiske Oldsager er en Mumie af udmærket Skjønhed, formodentlig af en fyrstelig Person. Den blaa Emaille, som den er prydet med, synes saa frisk, som om den nyligen var kommen fra Konstnerens Haand. De øvrige Gjenstande, som opbevares her, høre vel ikke til Oldsager, men ere alligevel høist mærkværdige.

Et heelt Værelse er opfyldt med alle muelig Slags Klæder, Vaaben rc. fra Sydhavet. De af de skjønneste Fuglefjere sammensatte Klæder fortjene især Opmærksomhed.

Som Reliquier gjemmes her Friedrich den Stores Kjole af blaat bæverhaars Klæde, hans Kaarde, en Afstøbning af hans Hoved, forfærdiget i hans sidste Time. Efterat Professoren havde viist os disse, tog han meget forsigtigen et gammelt hvidt Lommetørklæde frem, og sagde i det han holdt det for Dagen, for at vise os, hvor stærkt det var stoppet og lappet: "det er det sidste Tørklæde, som Frederik den Store betjente sig af og hvormed han aftørrede sig Dødssveden!" — Sjeldent har noget gjort et saa besynderligt Indtryk paa mig, som dette stoppede og lappede Tørklæde. Sære, ube-

gribelige Helt! tænkde jeg ved mig selv. Hvad skal man dømme om Dig, naar man sammenligner den Pragt, Du har ødslet paa Dine Bygninger i Berlin og Potsdam, med dette Tørklæde? — Den Monark, der anvendte Millioner paa at anskaffe sig Malerier, Antiquer og Konstsager, havde ikke et Par Daler tilovers til at anskaffe sig nogle nye Lommetørklæder! — Han havde, som Thiébault beretter, aldrig flere end sex Skjorter, og disse bleve hvert Aar repa- rerede. Formodentligen havde han heller ikke flere end sex Lommetørklæder; men det, som her gjemmes, vil ingen, uden en Kludesamler, tage op paa Gaden, hvis det laae der istedetfor paa et Konstkammer. Var det af Skjødesløshed eller var det for at foregaae sit Folk med et godt Exempel paa Oeconomie; at han lod sit Linned saa meget stoppe og lappe? Det første er ikke muligt; da han var alt for stor Ven af Orden; og det sidste ikke tænkeligt hos en saa stor Aand som Friedrich. Denne Karrighed maa henregnes til de Særheder, som saa ofte ikke allene ualmindelige, men ogsaa almindelige Mennesker udmærke sig ved, og for hvilken de selv maaskee ikke kunne gjøre sig Regnskab. At Kongen skulde have troet, ved en saadan Oeconomie, at vise sig som sand Philosoph, er heller ikke at antage, thi han vidste alt for vel, at en Diogenes og en Alexander ikke lade sig forene i een Person.

Professoren lagde den lappede og stoppede Pjalt meget omhyggeligen sammen og bort igjen, og overlod det nu til Doctoren at vise os videre omkring.

Hvilken Forandring bleve vi ikke snart vaer! Før saae vi en Klud opbevaret som en stor, hæderkront, midt i sin højeste Lykke hendød Konges Reliquie — her fandt vi en Verdensbetvingers — en Keiser Napoleons Ordener og Hat ophængte paa et Sted, hvor han endnu i Aaret 1806 befalede som Erobrer. Disse Ordener, næsten fra alle Souverainer i Europa, og deriblandt Elephantordenen, bleve, tilligemed Hatten og Keiserkaaben, paa hans Flugt, fundne i hans Vogn af de blücherske Husarer. Keiserkaaben skal Fyrst Blücher have faaet foræret. Hvad mon Napoleon havde sagt, dersom en Spaamand havde forkyndt ham den Gang, han

mønstrede sine Tropper paa Gens d'Armes Pladsen i Berlin, at paa det samme Slot, hvor han boede, næsten som Preussens Herre, adskillige Aar derefter hans Ordener, hans Keiserkappe ville gjemmes som Seierstegn? Vilde han ikke beleet en saadan Spaamand? Saa usikkert er selv det Sikkreste paa denne Jord.

I et andet Skab i samme Værelse hænger den nuregjerende Konges Ordensdragt som Ridder af Hosenbaands- og Helligaandsordenen, med de tilhørende Insignier. De ere overordentlige kostbare og glimrende. Ogsaa gjemmes her Kongens Doctorkaabe og Doctorhat, tilligemed Diplomet, fra Universitet i Oxford.

(Fortsættes.)

Om Fødemidler for menig Mand.

(Sluttet.)

Under Fødemidler for Almuen henhører og den nødvendige Artikel Salt, saavel for Mennesker som Kreaturer. Da Salt er en Indførselsartikel fra fremmede Lande, fortjener Tangsalt at komme i Erindring. Fra de ældste Tider virkedes Tangsalt af den grønne Tang ved Stranden, kaldet Bendeltang, paa den østre Side af Jylland. Af gamle Jordbøger og historiske Documenter vides, at Bønderne ydede Tangsalt i Landgilde, der omtales i A. Berntsens frugtbare Herlighed, under Navn af Saltaske, blandt Landgilde-Species, see den anden Bog S. 161, 386 og 391. Nu levende Folk kan erindre, at for 50 Aar siden kom Bønderne fra Dronninglund og tilgrændsende Sogne til Torvs og Marked i Aalborg med Tangsalt i Form af Stene; men da Saltet var ureent, havde et graaligt Udseende, og ei var fri for Bitterhed, blev det kun kjøbt af Fattige og smaae Familier. En Skjeppe Tangsalt kostede til den Tid 12 ß. Da det indførte fremmede Salt solgtes til 2 Rd. Tønden, kunde Tangsaltet ingen Concurrence udholde, og det forblev et Product til eget Huusbehov, som virkedes i enkelte Strandbyer, imellem Hals og Frederichshavn. Samme Industrie var ligeledes bekjendt

sønden for Liimfjorden i Als Sogn. Beboerne i dette Sogn udlejede tilforn Tangskifter til fremmede Bønder, som kom mange Mile fra Kysten for at virke deres egen Fornødenhed af Salt. I Hads Herred, Gylling Sogn, ligeledes paa Samsøe og paa Hindsholm i Fyen virkedes Salt af Tang. I sidste Krigsaar, da Salt steeg til høie Priser, vaagnede Tangsaltvirkningen paa anførte Steder, i Særdeleshed i Hjøring Amt, paa hvis østre Kyst virkedes i 1808 henved 1000 Td. Tangsalt, alene i Bondebyen Lyngsøe virkedes 200 Td. Salt, som betaltes med 7 til 8 Mk. Skjeppen. Enkelte Beboere i denne Bye leverede til Kjøbmænd i Aalborg 5 til 10 Td. Salt, som søgtes med Begjærlighed. Tangsaltvirkning er en passende Industrie for Fattige, Fiskere og Huusmænd. Det er en Syssel for Qvindekjønnet i deres fri Timer, og som betaler sig endog i Fredstid. For at lære Almuen at rense Tangluden under Kogningen, uddeeltes en trykt Anvisning af Hr. Münster, som personlig veiledte Kystbeboerne.

Den grønne Tang brænder meget villig, den vejres et par Timer, den vendes og udspredes ligesom slaaet Græs. Tangen brændes ved Stranden, og man vedbliver at lægge af den vejrede Tang paa Ilden, som skal brænde med jevn, meest ulmende Ild. Asken tildækkes for Regn med Tang, indtil den bringes i Huus. Asken udludes til Lage i udbrændte Tjæretønder, eller i Ølkar, der lægges Bund af Grene og Halm, som ved Ølbrygning. Tønden fyldes med Aske, hvorpaa heldes saameget kold Vand, Asken kan drikke, og bliver saaledes staaende at trække i 16 Timer. Derpaa udlades Tanglagen af Taphullet. Den seer da blank ud som hvid Viin. I en Jerngryde koges Lagen i den første Time stærkt, og under Kogningen afskummes Ureenligheden. For at faae Ureenligheden til at stige op, heldes Blod i Luden efterhaanden, omtrent 1 Potte Blod til 60 Potter Lud, og man søger ved stærk Omrøren fra Bunden af at bringe Blodet til at blande sig med Luden, og man vil da see Ureenligheden at stige op, at den kan afskummes. Naar Luden er renset, sættes den paa ny i jevn Kog, Saltet synker til Bunds, og optages med en Skee eller Rage.

Har man ei Blod, renses Lagen med et Leerfad, eller en Jernpande, som passer til Kjedlen; den sættes paa Bunden af Kjedlen, hængende i Strikker over en Stok; af og til optages den, og Ureenligheden afskylles. Naar Lagen trækker en Salthud over sig, optages Skaalen.

Det første Salt, som optages, er det bedste, det er hvidt som Snee, har en reen Saltsmag, uden al Bitterhed; det sidst optagne Salt er brunligt og noget bitter, det fraskilles fra det først Optagne. De sidste Potter Lud i Kjedelen ere meget bittre, de opbevares til at give Qvæget og Faarene i deres Drik, ligesom Sildelage. Af 50 Potter stærk Tanglud, som bærer et Hønseæg stærkt op, erholdes 12 Pd. got hvidt Salt uden Afsmag, 6 Pd. af mindre Godhed, noget Bittert, $4\frac{1}{2}$ Pd. afdampet Moderlud, som er meget bittert af fremmede Salte, og $1\frac{3}{4}$ Pd. Ureenlighed. Det af Kjedelen optagne Salt lægges paa et Trug, og derefter i en spids Lærreds Pose, at Lagen kan forløbe. Derefter rages Saltet i et Melkekar, et Siekar, over samme lægges et Linnedklæde, og saaledes nedlægges det i Tangaske, at Lagen kan dryppe af Saltet. Efter 12 Timers Forløb er Saltet hvidt og tørt, og fast som en Steen. Skal det opbevares længe, eller forsendes, tørres Saltet i en Bagerovn, eller paa en varm Kakkelovn.

Tangen brændes til Aske om Sommeren, og kan henlægges i et Udhuus til om Vinteren, da Asken udludes og koges til Salt. Tangsalt er fiint som stødt Salt. Med Tangaske alene kan Flæsk saltes og conserveres. Det bruges i Hads Herred, Gylling Sogn. Man gnider med en vaad Klud, dyppet i Tangaske, den Side Flæsk, som skal saltes. Derpaa nedlægges Flæsket i den tørre Tangaske, aldeles tildækket, der iagttages, at under Flæsket ligger et godt Lag af Aske. Til Flæsket af et to Aars Sviin behøves en Skjeppe Aske. Saaledes henligger Flæsket sikker for Fordærvelse, indtil man vil bruge det, eller røge det. Naar det optages, afvaskes det, og hænges op i Røg. Sligt Flæsk er behageligere end saltet med spansk Salt. Tanglage kan og benyttes til Ludfisk og Kjød, som skal røges, da det lægges deri, som i anden Lage, forinden Kjødet ophænges i Røg.

Skulde Lagen trække Skimmel, opkoges den, eller frisk Lage gives.

Tangsalt er tjenlig til enhver Ting i Huset, naar det er vel renset, men ei tjenlig til Smør eller fede Vare, som Sild og Aal, som længe skal holde sig, fordi den har ei den fornødne Styrke. At virke Tangsalt er et Fruentimmerarbeide, og ingenlunde kostbart. Et Menneske kan om Sommeren i fire Dage brænde 8 Td. Aske, naar Tangen er ved Haanden og vejret, deraf kan uddrages saa megen Lage, som behøves til en Td. Salt, og til at koge det medgaaer et Læs Tørv.

At koge Tangsaltluden til Salt i Pander af sammennittede Plader af Jernblik, var tilvisse Brændebesparende, især naar man ildede med Tang. Det kunde være at anbefale, hvor frisk Tang gives i Mængde, og Beboerne ville i Forening bekoste Panden med tilhørende Ildsted og Huus, for at spare paa Bryggerkjedlerne, som sædvanligen dertil bruges. Tangsaltkogning er en Gjenstand for den huuslige Industrie, ligesom Spinderokken; man kan virke til eget Forbrug, og sælge noget Aske, Lage eller Salt. Saaledes forklares Tangsaltvirkningen i Begtrups Beskrivelse over Agerdyrkningens Tilstand i Danmark, 6te Deel, S. 507. Det var at ønske, at den Aalborgske Avis vilde berøre den Sag, om Tangsaltvirkningen endnu fortsættes i Vendsyssel, og med hvad Held? Vilde man ei ansee Saltet godt nok til Menneskets Brug, kunde Saltet anvendes til Qvæg og Faar, som overalt gives Salt paa deres Foder, men ei hos os, fordi det synes for dyrt, naar det skal kjøbes. Tangaske vilde være nyttig til Gjødning, enten alene eller blandet med tør Jord. Af spansk Salt bruges 2 til 5 Tdr. til at gjøde en Tdr. Land; man vil da kunde slutte sig til, hvor meget af Tangaske dertil kunde behøves; omtrent 8 Gange mere. Den blotte Tang er tjenlig til Gjødning, naar den er foraadnet, som beqvemmest skeer, ved at bruge den som Strøelse under Sviin, men da Tang er meget tung, kan den kun benyttes dertil af Strandbeboerne, men forbrændt til Aske, kan den og benyttes af dem som boe langt fra Stranden.

Indenlandske Efterretninger.

Paa et Sted, hvor man maaskee mindst skulde vente det — det ottende Tillæg til Boghandler Bonniers tydske Catalog, 1827, læses til Slutningen, under Overskriften: Til Publicum! nogle Betragtninger, hvoraf vi meddele her et Udtog. "Man har i nyere Tider, siger Forfatteren, især i Danmark, opvarmet nogle gamle forslidte Bebreidelser mod Leiebibliotheker, nemlig, at de demoralisere den simple Mand, forjage Læselysten ved overfladisk og ufordøjet Læsning og ere en Gift for Boghandelen. Dersom nogen af disse Anker er grundet, saa kunde det maaskee med nogen Føje anvendes paa de saakaldte smaa og Godtkjøbsbibliotheker, der med en Slump Røverromaner, slet skrevne, uafsatte og uafsættelige Obscurantisma, Dagblade og lignende Flyveskrifter og Piecer, hvoraf de sammenpakke nogle Hundrede Nummere, skraale dagligen i Adresseavisen og opvarte det Godtkjøbønskende og tiltakketagende Publicum med dette Mixtum compositum. Ogsaa give Klubberne og andre paa offentlige Steder indrettede Læsestuer Anledning til, at mange afholdes fra solid Læsning. Men nægtes kan det tillige ikke, at den samme utidige Besparelsesaand og den misforstaaede oeconomiske Higen efter Godtkjøb, som, efter den sidste Krig, i de fleste europæiske Lande har fortrængt, eller i det mindste svækket, den gamle Soliditet i næsten alle Frembringelsesgrene, maaskee intetsteds har fremført en saa fordærvelig Forsuskningsaand som i Danmark. Forfatteren klager især over de Læseinstituter og Journalselskaber, hvor nogle Snees saakaldte Nyheder tilbringes Subskribenterne. Da disse allene ere beregnede paa Subskribenternes Antal og Alting skal være nyt, saa mangle de den for hvert fast Institut nødvendige Selvstændighed, og indeholde meget Middelgods. Kun enkelte Medlemmer nyde den Lykke, at læse det Nye, paa alle de Øvriges Bekostning, og den indskrænkende Tid, hvori Bøgerne kunne afbenyttes, tillader Læseren kun at gjennemløbe den hastigen og overfladisk. Imidlertid er det ikke nok med, at de fremme overfladisk, gavnløs Læsning; de afholde ogsaa dem,

der ellers vilde anskaffe sig de til deres Fag hørende Tidsskrifter og Værker, i det de lade sig nøje med at kaldes Medlemmer af hine Læseindretninger, der ere det haardeste Stød for Boghandelen. *) Forfatteren spørger med Føje: hvor ere vore Privatbibliotheker og Privatbogsamlere blevne af? Det meste, som endnu nogle Enkelte samle paa, ere forblindende Eftertryk, i Formater, og med en Tryk, som ødelægge Øinene i en Tidsalder, hvor Øjensvagheder ere saa almindelige. Kappelysten i det ellers saa liberale Boghandlersamfund har saaledes med Magt og Vold arbeidet sig ihjel og handlet deri ligesom Samson, der i Dødskampen erklærede: Lad mig døe med Philisterne!" — Men herimod maa Anmelderen erindre: døe med Philisterne er ingen Ting, især naar man allerede har mistet begge Øjnene, som den stakkels Samsom; men lemlæstet at leve med Philisterne, under et omstyrtet Tempels Ruiner, det er og bliver dog en sand Ulykke.

Odense. Efter flere Ugers Kulde og Blæst, som skilte os ved Vaarens Nydelser, bragte Pintsen os Forsmag paa Sommeren. Ogsaa qvægedes den udtørrede Jord lidet ved en mild Regn første Helligdag. Som sædvanlig forlystede Mange sig igaar i Skibhusene; kun beklageligt! at denne Glæde skulde blandes med Bitterhed, da fem Personer paa Hjemveien iaftes fik det Indfald, at ville paa en liden Ege sætte over Kanalen ved Tolderlund, hvorved den kantrede. Tre af dem bleve reddede ved Hjelp fra Hr. Møllers Kalkbrænderie; men 2 Skomagersvende druknede. Den Ene var givt, den Anden arbeidede hos Faderen.

*) Men Forfatteren har glemt at anføre, fra hvem disse Indretninger udgik. Var det ikke fra Boghandlere selv? I hvilket Fag har man arbeidet saa meget, saa uafladeligen paa egen og fælles Ruin, end netop i Boghandelen? Hver seer kun paa den øjeblikkelige Egenfordeel; men faa tænke paa, at man, som oftest, snarest selv falder i den Grav, man graver Anden. Goethe siger etsteds: "Menschen sind's die Menschen trüben." Kunde man ikke ligeledes sige. "Buchhändler sind's die Burchhändler trüben?"

I Randers Avis No. 63 læses Indsendt. Som et Bidrag til Landoeconomiens Fremskridt kan anføres: at Allinggaard, i Lysgaard Herred, forleden var til 3die Auction, hvor da for denne Gaard, der staaer for circa 18 Tdr. Hartkorn, med en Restance af kongelige Skatter for et Aar, og Onera, der i det høieste kan beregnes til Værdie af 100 Rbd. aarlig, blev budet høieste Bud 50, siger og skriver halvtredsindstyve Rigsbankdaler Sølv-Værdie. Men man har nu Øinene henvendt paa Fabrikvæsenet og især paa Strømpefabricationen. Ønskeligt om 6 à 8 Strømpevæverstole bleve etablerede, der vist nok kunne tilveiebringe ligesaa mange Strømper, og af bedre Beskaffenhed, end hele Viborg-Egnen, og denne da afgive Hænder til Meierier, Teglværker, hvoraf flere ere nedlagte eller i maadelig Gang. Ved bemeldte Allinggaard holdtes tilforn omtrent 300 Fæecreaturer, hvoraf 100 Oxer staldedes og gik over Coldingaae, og en 500 Faar. Flere Hundrede Tønder Korn solgtes. Saaledes gik det flere Steder. I hvad Forhold dette nu staaer til hiint, derom maae Kyndigere dømme.

Blandede Efterretninger.

Dødsstraffe. Hvorvidt Dødsstraffe bør finde Sted, eller bør afskaffes er et vigtigt Spørgsmaal, som af mange Philosofer, Retslærde, og Statsmænd har været fra forskjellige Synspunkter behandlet. Livsstraffes Retmessighed har været benægtet af Beccaria og Brissot blandt mange Flere; forsvaret af Filangieri, J. Rousseau, Kant, Chr. Colbjørnsen, (see juridisk Arkiv, XIX S. 24-53) A. S. Ørsted o. fl.

Ruslands Kejser Nikolaus har i Aaret 1826 anordnet for Storhertugdømmet Finland Dødsstraffenes Afskaffelse; og i andre Stater har fra Lovgivningens Side ogsaa været arbejdet

derpaa. I Geneve har Hr. Sellon, Medlem af Raadet, i mange Aar med Varme og Vedholdenhed virket for Udbredelsen af de sande Anskuelser over Spørgsmaalet. I Aaret 1816 gjorde han et formeligt Forslag om Dødsstraffenes Afskaffelse; ideligen har han i den følgende Tid arbejdet for Ideen, og endeligen i Aaret 1826 udsat en Præmie for Besvarelsen af Spørgsmaale om Dødsstraffes Ophævelse; og udgivet et lidet Skrift derom. I Paris har ogsaa været en Prisopgave herom, og det belønnede Prisskrift af Hr. Lucas, samt en Afhandling af Hr. Adolph Gariier, der blev tilkjendt en Sølvmedaille, samt flere Afhandlinger ere trykte. (Cf. Revue encycl. Marts 1828. 632 o. f.)

Et høist interessant Skrift om Gjenstandene af Hr. Dùcpetiaux ytrer sig bestemt og med Skarpsindighed imod Dødsstraffes Retmessighed. Det foranledigede den Brevverling med ovennævnte Genfer Hr. Sellon, hvorom vi i dette Blad forrige Aar Nr. 66 gav en Meddelelse.

En Afhandling af Feuerbach: "der Tod ist das grösste Uebel und die abschreckendste Strafe,' læses i Bibliothek für die peinliche Rechtswissenschaft und Gesetzkunde 1 B. 244-82. En dansk Oversættelse af Chr. Krogh læses i juridisk Archiv 1 Bind S. 152-181.

I Aaret 1820 fastsatte Senatet i Louisiana, at der skulde udkastes en Straffelovbog, hvis Udarbejdelse blev overdraget en af Repræsentanterne, Edward Liwingston. Af hans Beretning læses et Udtog af Overbergappellationsraad Spangenberg i Neues Archiv des Criminalrechts VI B. og vor Ørsted har i sit juridiske Tidsskrift 14 B. S. 77-91 fremsat sine Bemærkninger over hvad Liwingston havde skrevet mod Dødsstraffes Anvendelighed. — Udi Ørsteds Arkiv for Retsvidenskaben etc. IV D. 1827 S. 440 o. f. læses og noget om Dødsstraffe.

I det gode Tidsskrift: Criminalistische Beitrage 3die Bind 1 H. 1827 læses to smaa Afhandlinger over Emnet; den ene af Criminal-Aktuar Dr. W. Kosegarten i Hamburg (1-28); den anden af Dr. Jur. og Advokat C. Trummer, sammesteds (29-69).

Man fortærer sjelden Østers i England, som ikke forhen ere fedede. Man lægger dem nemlig 3 til 4 Dage forhen i Saltvand, hvilket man hver 12 Timer omskifter, og hvori man kaster en Haandfuld Bygmeel. Østersen maae have været nok saa mager, saa bliver den inden den fjerde Dags Ende hvid og feed. (Lesefr. 1828. 2 B. 1.)

Kjøbenhavns Børs, d. 30 Mai 1828.

		à
Hamburg 2 M. — à vista 216		
Species 219		
Specier solgtes til 13 Rbmk. $2\frac{1}{4}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$156\frac{1}{2}$	157 Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52	— Rhß. Tegn.
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$83\frac{1}{2}$	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	$77\frac{1}{4}$	— i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$111\frac{3}{4}$	112 Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$98\frac{1}{2}$	— Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco.
4 pC. Dito nye	$98\frac{1}{2}$	— i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	$58\frac{1}{2}$	— L. Sterl.

Kjøbenhavn, Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. I. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 45.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 3 Juni 1828.

Reisen til Berlin og Dresden.
(Fortsat.)

Opera- og Skuespilvæsenet.

I ingen Stad i Tydskland har man gjort mere for Skuespilvæsenet, end i Berlin. Allerede Friedrich den Store var en udmærket Yndelr og Beskytter af Operaen, ved hvilken han ansatte italienske Sangere og Sangerinder, som han lønnede Kongeligen. Operahuset, uimodsigeligen een af de smagfuldeste Bygninger i denne Stad, er endnu ganske det samme, som under hiin store Konge, og da det for adskillige Aar siden skulde indvendigen opmales og istandsættes, befalede den nuregjerende Monark, af Agtelse for den udødelige Konges Manes, at Alting skulde blive ganske efter den gamle Form. End ikke Farverne turde forandres. Denne Efterretning, som jeg har af Inspecteurens egen Mund, interesserede mig saa meget mere, som min Fader allerede i min tidligste Ungdom fortalte mig saameget om den berlinske Opera, at den Tanke, at kunne see det Hele i samme Stand, som han saae det for halvfjerdesindstyve Aar siden, inderligen maatte røre og hensætte mig i en saa længst svunden, men, ved gyldne Barndomsdrømme, saa kjer og dyrebar Tid. Jeg kunde ikke assee den lille Loge tæt ved Scenen, hvor, efter min Faders Fortælling, Friedrich den Store altid med Velbehag plejede at lytte til Musiken og Sangen, som han var saa stor en Kjender af. At staae, maaskee paa samme Plet, hvor den, jeg skylder Livet, engang stod, og glæde mig under samme Tag, som han, det var en Lyst, en Salighed, som bedre lader sig føle end udtrykke. Men dog var denne Følelse blandet med et Slags Veemod. Saa ufuldkommen er vor jordiske Lykke. I Glædens fulde, skummende Bæger drypper Erindringen altid en bitter Malurtsdraabe.

Operahuset i Berlin maa man see, naar man vil have et rigtigt Begreb om, hvad et Theater bør og kan være. Det er imod vort Skuespilhuus hvad en Salo er mod Samsons Støtte i Rosenborg Hauge. Allene den Kongelige Loge optager næsten ligesaa megen Plads som vort Proscenium, i det mindste i Breden. Og hvilken Pragt, hvilken Belysning udmærker ikke denne Loge! Theatret er saa høit, at man i Richard Løvehjerte, hvor Slottet skal bestormes, to Gange kan sætte de temmelig lange Stormstiger til, førend man naaer Pynten af Muren. Hvad Maskineriet kan virke paa saa viid en Tumleplads, er let at indsee, og hvad en Mester, som Theatermaler Gropius, kan fremtrylle her ved sin Pensels Kraft, trænger til ingen nærmere Forklaring. Det er ikke Lærredsstykker, overklattede med grove Farver; ikke Coulisser, plumpt udskaarne, som Billederne i en Nürrenberger-Perspectivcasse og som man paa adskillige andre tydske Theatre

seer dem — det er skuffende Konst, der kappes med Naturen om Forrangen. Naar Solen beskinner en Skov, saa er det ikke som Skinnet af en Reverberlampe, der oplyser en hvelvet Viinkjelder, men sandt Solskin; og naar Maanen titter igjennem Træerne, saa er det ikke som en Skomagers Glaskugle, der oplyser hans Arbeidsbord, og kaster sit Skin tilbage i Spanden med Beegkugler — det er virkeligt Maanskin. Kort, Theatermaleriet i Berlin er bragt til en Fuldkommenhed, som lader intet at ønske tilovers. Men det forstaaer sig, her er ogsaa Plads for Maleren og Maskinmesteren at bevæge sig i.

Det Kgl. Skuespilhuus er vel ikke saa stort som Operahuset, skjøndt stort nok til at fordunkle vort Kjøbenhavnske. Men det er heller ikke ældre end fra 1820, da det fra ny blev opført, tildeels paa Fundamentet af det i Aaret 1817 afbrændte. Den hele Bygning er 245 Fod lang; Sidefløjene 115 Fod dybe, det fremtrædende Hovedpartie i Midten, uden Perystilen, 160 Fod dybt; Perystilen, med sin store Trappe, træder endnu 52 Fod frem og er 85 Fod bred; i denne hele Brede løber Trappen med 27 Trin ned. Efter denne Maalestok er det Hele, indvortes og udvortes, indrettet, og allerede i sit Ydre særdeles indbydende. Men Bygmesteren synes dog at have seet mere paa Skjønhed, end paa Beqvemhed i det Udvortes. En Opgang af 27 Trappetrin, uden noget mueligt Slags Rækværk, til et Skuespilhuus, er en urimelig Idee. I stor Trængsel eller meget mørkt Veir er man udsat for, at styrte ned fra denne Trappe. De fleste betjene sig derfor ikke deraf og gaae heller gjennem Vestibulen. I Frontspicen, som bæres af sex joniske Søiler, hvortil Trappen fører, er Historien om Niobe forestillet; men hvad Skuespillet har at bestille med Niobe, er vanskeligen at indsee. Niobe blev, som bekjendt, til Straf for sin Kaadhed, forvandlet til Steen, og kunde man da ikke i denne Forestilling letteligfinde en Satire over det nyere Skuespilvæsen? Indretningen af det Indre er høist hensigtsmæssigt og dersom Kjøbenhavn engang skulde have et Skuespilhuus, som den i nyere Tider saa meget tiltagne Befolkning og Skuespillyst synes at gjøre nødvendigt, saa fortjente det berlinske, i saa Henseende, at tages til Mønster. Ogsaa paa dette Theater ere Decorationerne ganske fortræffelige. I "das Kätchen von Heilbronn von H. Kleist," saae jeg det Indre af en gothisk Kirke, hvori de malede store Glasvinduer, ved den ligesaa ypperlige Maling, som Belysning, toge sig ud, som om de vare af virkeligt Glas og beskinnedes af Solen. Jeg saae en Skov, oplyst af den opgaaende Sol, hvor Lysningen gav Gjenskin paa hver Gjenstand, som Solens Straaler faldt paa. Man maa see Sligt, for at kunne gjøre sig en rigtig Forestilling derom. Decorationsmaleriet og Maskineriet ere ogsaa her drevne til en Fuldkommenhed, som maaskee kun i Frankrig og Engelland finder sin Mage.

Om det spillende Personale kan jeg ikke her udlade mig udførligen. Hvad der hidtil har været sagt derom hos os, forekommer mig eensidigt. At et Personale af omtrent halvtredsindstyve mandlige og qvindlige Medlemmer, skulde bestaae af lutter udmærkede Konstnere, er urimeligt at forlange; men naar i saadan en Krands kun Blomster, som Wolff og Devrient den Ældre, Mad. Wolff, Bader, Stich, Milder-Heuptmann, Seidler og Schulz glimre, saa er det allerede nok. Vist nok begynder Wolffs og hans Kones, saavelsom Mad. Schulz's Sol allerede at dale; men selv i sin Dalen henrykker den end. Jeg har seet de to første spille i et ubetydeligt een Act Stykke af Kotzebue: "das Geständniß" i men hvilket Foredrag! Hvilken Frihed i Spillet! Intet Ord gik spildt; hver Bevægelse, hvert Træk var bestemt og af Betydning. Vel kunde man see paa Mad. Wolff, hvor konstigen hun end søgte at skjule det, tydelige Spor af det Herredømme, som Tiden havde udøvet over hendes smukke Ansigt; men selv igjennem Efteraarstaagens Flor skinnede dog hendes elskværdige Ynde igjennem. Det samme var Tilfældet med hendes Mand. Aarenes Ploug var faren over hans aandfulde Ansigt, og dens Furer lode sig ved ingen Konst udslette. Selv hans Sygelighed undgaaer ikke Tilskuerens Opmærksomhed; men alligevel seer man dog i ham den tænkende og fuldendte Konstner. Det er ikke vanskeligt for det virkelige

Talent i Ungdommens og Sundhedens fulde Kraft, at kunne straale i sin hele Glands; men, naar selv begge hine ere vegne, endnu at kunne behage Kjenderen, det viser netop den sande Konstner. Saaledes er det intet Under at Dem. Sontag nu gjør saa overordentlig Lykke, da hendes ungdommelige Skjønhed kappes med hendes Konst om Prisen. Men lad hende blive saa gammel, som Mad. Catalani, og da vil man faae at see, om hendes Konst formaaer ene, hvad den nu virker ved denne dobbelte Kraft. — Mad. Schulz er ogsaa allerede temmelig aldrende; men hun baade spiller og synger endnu meget godt. Hvad man har sagt om hendes Næses Voluminøshed, er sandt; men paa Skuepladsen, hvor alting sees i et Huulspeil, er det bedre at have for stor end for lille en Næse. Skulde desuden med alle Skuespillere og Skuespillerinder foretages en saa stræng Mønstring, saa frygter jeg for, at mange maatte casseres. Hvorledes see endog de levende Modeller ud, som man tegner efter paa Konstacademier? — Mad. Stich er en Skuespillerinde, der paa faa Steder i Tydskland har sin Lige. Hun forener med en udmærket smuk Figur et ypperligt Spil, og er, uden Tvivl, den første Skuespillerinde i Berlin. — Paa Sangere ere baade Operaen og det Kgl. Skuespil ikke rige, i det mindste ikke paa ret udmærkede. Bader er den første Tenorist; han spiller og synger fortræffeligen; men allerede den Omstændighed, at Stümer, som vi for to Aar siden have hørt her i Kjøbenhavn, er næst ham, vækker intet stort Begreb om de øvrige Sangere; thi uagtet denne sidste har et godt Foredrag, saa er hans Stemme dog svag. Bader forener med en smuk Figur en behagelig og stærk Stemme.

Da jeg har foresat mig, ikke at tale om andre Konstnere end dem jeg har seet, saa forbigaaer jeg Mad. Milder-Hauptmann, Seidler, den ældre Devrient og fl., som under mit Ophold i Berlin, vare fraværende. Den, som tilbørligen vil bedømme det derværende Skuespilvæsen, maa komme der om Vinteren; thi de tydske Skuespillere og Skuespillerinder ere sande Trækfugle; med den Forskjel, at disse trække bort ved Vinterens, men hine ved Sommerens Nærmelse; skjøndt begge Slags Fugle dog ligne hverandre deri, at de ønske at finde Næring og Varme i andre Egne. Som Bier flyve de ud, for at samle Guldhonning fra alle mulige Theaterblomster, og vende derpaa tilbage til den Kube, de fløj ud fra. Blandt de øvrige Skuespillere og Skuespillerinder findes adskillige, der, skjøndt de ikke ere Stjerner af første Rang, dog altid fortjene Agtelse. Crüsemeenn, Rüthling, Wauer, Grohmann, Freund, Holzbecher, Michaelis, Winterberg, Rebenstein, Besel, Sieber, Carl Unzelmann, Devrient den Yngre, Krüger, Leidel, Blume, Weitzmann, Mallausch, Gern ꝛc. ere vel Navne, der ikke have nogen europæisk Berømthed, men de fleste af dem vilde maaskee glimre paa ethvert andet mindre Theater; neppen alle udføre de deres Roller paa en temmelig tilfredsstillende Maade, og næsten ingen fordærver dem. De have indstuderet dem med Flid, standse yderst sjeldent i Talen og sige endnu sjeldnere Usonds eller Urimeligheder. Dog spare de ikke paa Overdrivelse, hverken i det Alvorlige eller det Comiske. Saaledes spillede Crüsemann Sergeanten Robert, i de to Sergeanter af Aubigny, med en Anstrængelse, som grændsede til Affectation; men at denne Maneer er den meest yndede ogsaa udenfor Berlin, det saae man paa Emil Devrient, fra Leipziger Theater, der spillede Felix, den anden Sergeant, som Gjæsterolle. Han gav Crüsemann intet efter i Overspændthed, og blev ligefuldt fremkaldt. Wauer var, som Paul Werner i Minna von Barnhelm ret brav, men, som Amtmand i Joconde, høist maadelig. Han havde maskeret sig med en falsk Næse, som en reen Bajaz, der gjorde hans klossede Figur endnu mere til Carricatur. Med det qvindelige Skuespillerpersonale synes det, i de unge Pigers og Soubretters Roller, mindre bevendt end med det mandlige. En Dem. Wilh. Leist spiller saa uophørligen, baade i Skuespillet og og Operaen, at man maa formode, der er Mangel paa Subjecter til at besætte unge Pigers Rolle. Hendes Spil er upaaklageligt og hendes Figur ret smuk, men af Ansigt er hun ingen Gratie. Hendes stærke Træk, tykke Øjenbryne bære intet Spor af jomfruelig Ynde og Tækkelighed.

(Fortsættes.)

Atter om Benævnelsen af det for Danmark og for Norge fælles Sprog.

(Af et Brev.)

— Ultra-Nordmanden, der ikke kan finde sig i at to venskabelige nordiske Nationer, hvis Beboere have et fælles Skrift-Sprog, maa have en fælles Benævnelse paa dette Sprog, og at denne fælles Benævnelse vedbliver at være den, som er almindeligen antagen over hele Verden, og som jeg ikke indseer, at Nordmanden kan have mindste Skade af, eller være i ringeste Maade fornærmet ved — har atter taget til Gjenmæle i det norske Morgenblad No. 44, som herved meddeles Skilderiet, uden Anmærkninger fra min Side, som Stykket giver saa rigelig Anledning til; men som ikke kunde skee uden Vidtløftighed, og til ingen Nytte, da Manden vist ikke lader sig betage den Idee, han har fattet, at det er en Fornærmelse for Norge, ("et, som han siger, efter dansk Regning, over syv Gange saa stort Rige" som Danmark), at have fælles med Danmark en almindeligen kjendt og brugt Benævnelse paa Sproget. Naar der tales om "fælles Benævnelse" drejer Forfatteren Talen hen paa "collectiv Begreb" og saaledes i flere Maader vildleder fra det Bestemte i Spørgsmaalet, og til Slutning fremkommer han med en grov Beskyldning imod sin Modsiger, som om denne handler uredeligt, og fremfører noget han endog veed at være grundfalsk.

Philonorw. n.

Morgenbladets Stykke om denne Sag er følgende: "I Kjøbenhavns Skilderie No. 37 d. A. findes et Fragment af en vis Mand, som kalder sig Philonorvagus (formodentlig ligesom lucus a non lucendo) med Tillæg: Novus, som da rimelig skal sigte til den nye Kjærlighed, han yttrer for Norge. Men seer man ret paa bemeldte Mand, da finder man, det er langtfra noget Nyt, han opvarter med. Han vil nemlig analogisk bevise, at Nordmændene tale Dansk; thi Florentinerne tale virkelig Italiensk o. s. v. Hvis denne vor Nynorske Ven med Flid havde sat sig for at qvæde det samme Thema til en

endeløs Vise, saa kunde han dog faaet Verset lidt mindre eensformigt, ved at blande flere passende Exempler, hentede fra Østerrige, Preussen o. s. v., ind i sin lille Opsats. Han har Adskilligt, som han kalder Ultra. Men man vil nu prøve paa at bevise, at hans oplysende Exempler ere Ultra-Feiltagelser.

Paa samme Maade som Normændene ei ville tale Dansk, bør Florentinerne — mener Forfatteren — benegte, at deres Sprog er Italiensk; thi — tænker han da formodentlig — Forholdet bliver jo ganske det samme: Florents er rigtignok en Bye i Italien; men kunde man da ikke kaste det lille Norge hen i en Krog af Sjælland? saa blev jo Norges Forhold til Danmark som en Stads til det Land, hvori den ligger. — Men min hjerte Hr. Ven! skulde det da virkelig være rigtigt, at Norge bør betragtes som en Stad i Danmark, og at Norge har mod dette Rige ligesaameget at betyde som en enkelt Bye mod et heelt Land? Og er Norge virkelig en Deel af Danmark, ligesom fast hele Toskana ustridig er det af Italien? Men kan nu Norge ikke engang rummes i hele Danmark, hvi da komme med saa upassende Exempler? Eller hvor er Italien? ligger det i Toskana, Kirkestaten eller Neapel ꝛc. Lader os tage bort Lombardiet, Toskana, Kirkestaten o. s. v. til der ei længer var en eneste Stat tilbage, hvor var saa Italien? — Forsvundet! thi ved at borttage de enkelte Bestanddele havde vi sønderlemmet det collective Begreb. Men jeg for min Part troer virkelig, at Danmark endnu existerer, skjønt Norge er adskilt derfra, og at Navnet Danmark aldrig har været collectivt for det Land, hvori Kjøbenhavns Skilderie udkommer, og for et andet, efter dansk Regning, over syv Gange saa stort Rige. Om vi end toge de forslidte Exempler fra det tydske Statsforbund, vilde vi komme ligesaa bagvendt afsted; thi Tydskland existerer ikke nogensteds, undtagen i samtlige Tydske Staters Indbegreb. Men Norge og Danmark ere særskilte Lande, som ligge ganske udenfor hinanden; eller og, skulde man med Forf. her første Gang faae Exempel paa, at en Deel var større end det Hele, og paa den Maade skulde man faae omstyrtet en mathematisk

Grundsætning, og uventet have gjort store Opdagelser i den menneskelige Viden. — Med Hensyn til Landenes Udstrækning og geographiske Beliggenhed kom Forfat. altsaa ingen Vei; nu ville vi prøve hans Exempler med Hensyn til Folket. — Beboerne af Florents og Rom ere, og ansees uden Tvivl af Forf. ogsaa for Italienere. Men ere da Nordmændene Danske? Har Danmark befolket Norge, ligesom Italien sine Stæder? Vil man her conseqvent følge Exemplificationen, faaer man løierlige Resultater. Lader os see: det Italienske Folk boer ikke i Florents; men Florentinerne boe i Italien; ergo, det danske Folk boer ikke i Norge; men Nordmændene boe i Danmark! Da nu det Mindre ikke kan omfatte det Større, saa maa vel Danmark ligge i Norge, og ikke, som vi før havde, Norge i Danmark; og, til al Ulykke, Nordmændene bleve ikke alene Norske; men selv de Danske bleve Nordmænd. Med deslige Skilderie-Slutninger kan man ret vende op og ned paa al Logik. — Eller mener Forf. kanskee, at de Danske af Norge have samme Fortjeneste, som f. Ex. de Tydske Riddere af Preussen? — Svaret kan man trygt overlade til hver den, som kjender Historien. Naar nu Forfatterens Raisonnement er upassende baade med Hensyn til Landet, hvori, og Folket, hvoraf Sproget tales, da bør det med Føie afvises som en ugyldig Beviisførelse eller Exemplification.

Ei bedre er det bevendt med de bedrøvelige Exempler, hentede fra Nordamericas Fristater. Thi de fordums engelske Colonier, som vi nu kalde de forenede Fristater, beboes af Mennesker, hvis Forfædre vare Engelskmænd, og førte Sproget med sig fra Hjemmet; men Historien lærer os ikke, at det ubyggede Norge for et Par Aarhundreder tilbage befolkedes af danske Colonister, hvis Efterkommere arvede det udenlandske Sprog med udenlandske Sæder og den fremmede Oprindelse. I Christians den Tredies Tid bestemte rigtignok de Danske, at Norge skulde ansees som en Provinds af Danmark; men de fortrængte dog ikke Landets indfødte Beboere, ligesom hine Englændere Americas Indianere. Imidlertid er det mærkeligt, at Tydskerne allerede have begyndt at oversætte disse

Nybyggeres Skrifter "aus dem Amerikanischen," og at Nordamericanerne selv sige, at det, de skrive, undertiden vel ikke er godt Engelsk, men godt Americansk: noget, som jeg iøvrigt hverken behøver at forsvare eller gjendrive, da det ikke videre vedkommer vor Paastand, at Nordmændenes Sprog bør kaldes Norsk.

Naar Forf. henter Exempler fra Mexico og det forhenværende Spanske Sydamerica, da gjør han sine Landsmænd en slet Compliment, hvis han dermed vil sige, at de Danske indførte sig selv og sit Sprog i Norge paa samme Maade, som Frants Pizarro og Consorter indførte lignende Spanske Sager i America; men at dette ikke er sandt, haaber jeg hver retsindig Dansk vil indrømme. De Danske have aldrig anstillet fanatiske Autos da Fe over os selv, undertiden idet høieste over vore Archiver. At imidlertid fremmed Sprog ikke passer for et Lands Indfødte, viser det vedvarende Misforhold i saa mange Stater, hvor de egentlige Indbyggere undertrykkes af fremmede Ætlinge; og derfor har formodentlig Dr. Francia afskaffet det spanske Sprog i Paragvay, og igjen optaget Landets eget. Hvis nu Nordmændenes Sprog ved fremmed Paavirkning skulde være fordansket eller forvansket, da turde det vel trænge til en Reformation; men om end saa var, kunde dette dog aldrig blive tilstrækkelig Grund til at kalde det Dansk, saa længe dets Rod ei ligger i Danmark — (Snorro lærte ei der at tale) — men er dannet af Malm hentet fra vore egne Fjelde.

Til Slutning maa jeg for den sandhedskjærlige Gransker anmærke, at det vilde smerte mig, om han skulde finde, jeg ved den danske Philonorvagi novi Gjækkerier var ledet fra Sagens upartiske Behandling, skjønt min Hensigt kun var for Fremtiden at forebygge Gjentagelsen af hine skrøbelige Exemplificationer, som intet sige i den Sag, de skulde bevise. At hvert Partie forsvarer sin Mening med fornuftige Grunde, det har fuldkommen sin Rigtighed; men naar man bruger Grunde, som man vel endog indseer ere det modsatte af fornuftige, og blot skulle mislede den Uforstandige, eller røbe Ligegyldighed for Sandheden, da er det hverken at formode eller at forlange, at den, som har bedre

Kundskab, skulde billige saadant. Har den fragmentariske Forf. selv indseet Svagheden i sine Indvendinger, da har han ei handlet redelig i at ville fremføre noget, han endog vidste var grundfalsk.

Forn, den 17de Mai 1828.

P."

Bidrag til Boghandelens Historie i Danmark i Aaret 1721.

(Af Facult. theol. Copiebog. Vol. III. pag. 909.)

Stormægtigste allernaadigste Arve Herre og Konge.

Jeg maa i allerdybeste Underdanighed andrage for Deres Kongl. M. min slette Tilstand, som nylig forbigangne Krig har sat mig udi, idet jeg ej har kundet fortsætte min Handling paa Norge og Sverrig i saa lang Tid, hvorudover de Bøger, jeg baade har indkjøbt og oplagt til dets Brug ej er nu af nogen Værdie, men med største Forlis maa bortsælge dem som Maculatur. Tilmed har jeg paa nogen Tid taget stor Skade, baade af Søen, ved det at et Skib fra Lübeck, der skulde føre mit Gods herover, jeg havde tilforhandlet mig paa Leipziger Messe her igjen at afsætte, ganske blev borte, uden at det Ringeste blev reddet, saa og af dem, jeg har betroet mit Gods, som har spilt Bankeroute. Dette uagtet kunde jeg dog nogenledes begaae mig, dersom mig ej skete Indpas i min Handling, som jeg, desværre, maa beklage mig over, idet at Bogtrykkere og Bogbindere trykke mine danske Materier efter, som ej tilforn har været tilladeligt, i sig selv er ubilligt, og jeg ej kan afværge, saa længe jeg ej har Privilegium paa dem, hvilket vilde falde alt for kostbart at forskaffe mig paa enhver i Særdeleshed, og ej er Umagen værd, saasom Privilegium paa de fleste af mine Materier er mere end Jeg min Livstid kunde fortjene derpaa. Min allerunderdanigste Ansøgning er derfor, at Deres K. M. vilde bevise mig den høje Naade, og forunde

mig et General-Privilegium paa de danske Materier, jeg har i mit Oplag; hvilket ej kan være Nogen til Præjudice, men mig til Forsvar imod Andres Ubillighed.

Kjøbh. d. 19 Febr. 1721.

Hieronymus Christian Paulli.

Følger herhos Specification meiner Verlagsbücher. (ita.)

Müllers Hjertespejl, Takaltar, og Sparetimer. — Skrivers Bønclenodie, og det fortabte og igjenfundne Faar. — Lassenii bibelske Viral, og Morgen- og Aftenbønner. — Jersins gudelige Skrifter. 3 Parter. — Kingos aandelige Siungechor, første og anden Part. — Arnds Paradises Urtegaard. — Müllers Taare- og Trøste-Kilden 1 og 2 Part. — Qvirfelds Himmelske Haveselskab og Sjæleprydelse. — Den aandelige Hovednøgel til Himmelen. — Himmelske Herredag, og Fandens fire Døttre. — Beynon den barmhjertige Samaritan. — Bornemans, Lodbergs, og Dyrkops Catechismus. — Copenhagener teutsches Gesangbuch. — Samvittigheds Domstol og herlige Regler om et ret christelig Levnet. — Skriftestol eller Communionsandagt. — Forgjæt mig ikke og kast mig ikke under Bænken. —

Indenlandske Efterretninger.

Nyborg den 27 Mai. I Eftermiddag saaes et Dampskib løbe gjennem Beltet Sønder paa. Rimeligviis har det været den engelske Dampbaad Georg den Fjerde, der er bestemt til at fare i Sommer mellem Lybek og Petersburg.

Fra Lybek skrives under 29 Mai, at det paa det prægtigste indrettede engelske Dampskib George the fourth var efter en Reise paa 100 Timer ankommet fra London til Travemünde, og igjen i Dag Morges med omtrent 50 Passagerer, og meget Gods af høj Værdi afgaaet til St. Petersburg. Ved denne Leilighed, som bringer Rejsende fra Frankrigs og Englands Hovedstæ-

der i den korte Tid af 7 til 8 Dage til det russiske Riges Hovedstad, forsvinder mere og mere de Afstande der hidtil have existeret, og Nevabreddernes Beboere ere nu rykkede Seinens og Themsens Kysters Beboere betydeligen nærmere, til stor Lettelse for gjensidig Tuskning af Frembringelser baade i moralsk og physisk Henseende.

Ribe den 30te Maii. En Nat i forrige Uge opkom Ild i en Gaard i Flekken Lück ved Tøndern, hvorved i kort Tid 6 Gaarde og 3 Huse bleve lagte i Aske. Ilden greb saa hurtigt om sig, at Menneskene maatte flygte nøgne ud af den Gaard hvor Ilden opkom, i hvilken tillige brændte 9 Heste og 7 Køer. Uagtet Byen har to Vægtere, og der desuden den Nat var leiet to Karle til at holde Vagt, saasom der havde været Marked, saa blev Ilden dog ikke opdaget forinden hele Gaarden stod i lys Lue. — Her havde vi iaftes et stærkt Tordenvejr med Skylregn.

Den i Skjelskjør afdøde gamle Læge H. Fr. Müller har næsten udelukkende skjænket sin i ugivt Stand samlede, ei ubetydelige Formue, til offentligt Brug. Foruden et Legat af 2000 Rbd. i Kongelige Obligationer til det chirurgiske Akademie i Kjøbenhavn, af Erkjendtlighedsfølelse for den Dannelse, han skyldte denne Stiftelse, og omtrent 22 Tdr. Land skjænket til Skjelskjør Byes Fattigkasse m. m. har han indsat det Kongelige Akademie i Sorøe til sin Universalarving, saaledes at Renten af hans Midler skal anvendes til en særlig Understøttelse for Embedsmænds Børn, som studere ved dette Akademie.

Eieren af Svanemøllen uden for Østerport har lige for Assistencekirkegaarden, ved Veien til Lygten, ladet op føre en skjøn Veirmølle, der nok er den første i sit Slags her tillands. Øventil er

anbragt en Mekanisme, der sættes i Bevægelse ved en liden Vinge, hvorved Møllen ikke behøves at dreies af Menneskehænder, men, ligesom Vinden vender sig, dreier sig af sig selv. I Engelland har man allerede i en Deel Aar havt en saadan Indretning.

Indsendt.

I Skilderiet Nr. 40 d. A. S. 635 hedder det, i Anledning af Afrikanerens Frederik Davunnas Daab i Garnisons Kirke: "Indbyrdes Underviisning viste sin sædvanlige Virkning; i 10 Maaneder havde han lært at læse i Bog, at skrive med danske og latinske Bogstaver, at regne de 4 Specier, og faaet Begyndelsesgrundene af den geographiske Underviisning;" der kan neppe feile, at her noget maa være forbigaaet, som endvidere fortjener, at komme til Publicums Kundskab, f. Ex. at Davunnas Sprog eller hans Evner e. d. l. havde lagt væsentlige Hindringer iveien for hans Fremgang; man fatter ellers ikke, hvad det vil sige: "at den indbyrdes Underviisning havde viist sin sædvanlige Virkning;" thi især med et Barn, endogsaa med ganske almindelige Evner, som har nærmet sig den Alder, at det kan tage Deel i Forberedelsen til Confirmation, hos Præster, vilde man maaskee, uden særdeles Anstrængelse, ved en almindelig god Skoleunderviisning kunne bringe det dertil, at det i en endnu kortere Tid lærte Alt, hvad her er angivet. Det vilde derfor være at ønske, at det Manglende i hiin Anmeldelse blev nærmere bekjendtgjort; da det i dette som ethvert Tilfælde maa ansees for vigtigt, at Sandheden ikke gjøres mistænkt; thi, hvis noget der var under det Almindelige, rostes i den anførte Forbindelse, vilde jo Dadel og Satire kunne erholde det største Raaderum."

Redactionen af dette Blad finder nødvendigt at bemærke: at hiin Meddelelse var noget udførligere givet i Dagen Nr. 117; men at man her i Skilderiet forkortede Stykket. I

Dagen var anført: at Noi var hidkommen for at lære det Danske og Elementairkundskaberne — fremdeles at han var "aldeles uvidende." I Skilderiet er blot det sidste anført.

Blandede Efterretninger.

Ridder von Dannecker i Stuttgart staaer, i Henseende til sin Christus Figur, ene, siger J. H. v. Wessenberg i 2det Bind af hans christlich. Bilder. Den er udført i hvidt karrarisk Marmor, og er nu i et Capel i Isakskirken i St. Petersburg. Den overtræffer langt alle de Fremstillinger af det Guddommelige, som den plastiske Kunst hidtil har leveret. Saa simpel Figuren er, saa er den dog Frugt af det dybeste Studium. — — —

Russerne have i Greve Alexander Puschkin en Digter, som de kunne, heder det, ikke uden Føje sammenligne med Lord Byron i Henseende til Originalitet, Kraft, Genie og Immoralitet. Som en Studerende ved Zarskozelo skrev han en Ode til Friheden, og samme paadrog ham Kajser Alexanders Unaade og Forvisning. Kajser Nicolaus har, strax efter sin Thronbestigelse, kaldet den unge Digter tilbage, og skal, som man fortæller, have sagt til ham: De besidder store Talenter, som meget snart ville udvikle sig. Følg i Frihed deres Genies Indskydelser, og skulde dem møde nogen Hindring fra Censurens Side, kom da til mig.

(Monthly review. May 1828.)

Den Forandring, der foregaaer med hvert Slags Dyrs physiske Beskaffenhed ved Forflyttelsen fra Europa til Ny Syd-Wales opvækker Forbauselse. Man har længe bemærket, at Skjøger, der aldrig havde havt Børn i vor Verdensdeel, bleve frugtbare Mødre i Sydhav-Colonierne, og at gifte Koner, der længe havde ophørt at føde, bleve frugtsommelige, endog i en sildig Periode, ja, i adskillige Tilfælde, selv i en Alder af 50 Aar, efter et kort Ophold i disse Egne, og denne Iagttagelse synes at stadfæstes derved, at ikke allene det menneskelige Kjøn, men ogsaa de fleste fiirføddedes Dyrs Unger forbedres der og voxe anseeligen i Størrelse.

(Two Years in New South Wales etc. by P. Cunningham, Lond. 1827.)

Kjøbenhavns Børs, d. 3 Juni 1828.

		à	
Hamburg 2 M. — à vista 216			
Species 219			
Specier solgtes til 13 Rbmk. $2\frac{1}{4}$ ß.			
Bank-Disconto 4 pCt.			
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$156\frac{1}{2}$	157	Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$51\frac{3}{4}$	52	Rbß. Tegn.
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$83\frac{1}{2}$	—	Rbd. Sedl.
Dito Dito	$77\frac{1}{4}$	—	i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$101\frac{3}{4}$	102	Rbd. r. S.
Dito Dito	$111\frac{3}{4}$	112	Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$98\frac{1}{2}$	—	Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	$105\frac{1}{2}$	i Banco.
4 pC. Dito nye	$98\frac{1}{2}$	—	i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	—	i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	$58\frac{1}{4}$	$58\frac{1}{2}$	L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 46.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 7 Juni 1828.

Reisen til Berlin og Dresden.
(Fortsat.)

Da alle gode Ting ere tre, saa har Berlin ogsaa et tredie Theater, det saakaldte Königsstädter, der blev oprettet, ved Actier, for nogle Aar siden, men i hvis Bestyrelse der, som i de fleste Compagnieskaber, ikke hersker stor Harmonie. Det kan indvendig, i Størrelse og Omfang, næsten sættes ved Siden af det Kongelige, og jeg vilde ønske, vi havde dets Mage i Kjøbenhavn. Blandt dets mandlige Personale har jeg ikke truffet noget ret udmærket Talent, men heller intet egentlig slet Subject. Rollerne udførtes med Flid og Nøiagtighed. Fra dette Theater er, som bekjendt, Demoiselle Sontag udgaaet, der, hvor hun kun sætter sin Fod, endog i Paris selv, forvandler Søgne- til Søndag, ved sin henrykkende Sang, og som nu, da Angelica (Catalani) begynder mere at ligne et Menneske end en Engel, snart vil afløse denne i europæisk Navnkundighed. Men Königsstädtertheater er det gaaet med dette Søndagsbarn, som det plejer at gaae de Høns, der udruge Ællinger. Naar disse ere saa store, at de kunne skjøtte sig selv, styrte de sig i Vandet og svømme langt bort fra deres Plejemoder, som længe nok klukkende kan staae og kalde paa dem ved dets Bredde, uden at de bryde sig om dens Raab. Dem. Sontag har allerede længe sagt sin Plejestiftelse Farvel, rigtig nok med hede Taarer og inderlig Følelse, der bragte det Königsstädter Publicum til at græde; men dog med det Løvte, som gjød Balsom i de saarede Hjerter, at hun nok skulde komme tilbage. Dog, trods den Overvindelse, som det kostede hendes ømme Følelse, hendes brændende Fædrenelandskjerlighed, at forlade sit kjere Berlin, har hun dog, paa en vis Tid, ladet sig engagere ved et udenlandsk Theater, og skulde hun engang komme tilbage igjen, saa vil dog Königsstädtertheater maaskee faae Aarsag til at sige med Annike i den politiske Kandestøber: "kjender du mig ikke Søster, saa kjender vor Herre mig!" En Sangerinde, der gjør Tydske og Franske ganske fortumlede i Hovedet, og, til Gjengjeld, igjen gjøres ør af dem ved uophørlig Røgelse, vil nok vogte sig for, atter at træde i et Actietheaters Tjeneste.

Endnu eier dette Theater en Skuespillerinde, Dem. Sutorius, der med et smukt Udvortes forener et ypperligt Spil. Jeg saae hende som Aenchen i Arm und Reich, et Drama af Karl von Holtei, arm paa Interesse og reich paa Kjedsommelighed. Holtei er en Aflægger af den store Kotzebueske Stamme. Men siden Sand gjorde Kotzebue selv til Helt for et Sørgespil, for at redde Tydsklands Frihed, som han foregav, skjøndt, snarere for at hevne Melpomene, gik det med denne Theaterdigters Herredomme, som med Alexanders; det blev deelt

imellem Satraper. Een af disse er Holtei, hvis "Lieder-Posse," Die Wiener in Berlin overalt gjorde Furora, og, foruden ham, have Angely, T. Hell, Töpfer, Lebrün o. fl. taget og faaet deres Broderlod.

Det falder af sig selv, at en Skuespiller, der dagligen har Leilighed til at lære at kjende Folkesmagen, ogsaa, naar han besidder mindste Talent, lettere end nogen Anden, kan behage og tilfredsstille denne Smag. Han har desuden det Fortrin, at hans Colleger spille for ham ligesom han skriver for dem, og den ene Haand vasker, saa at sige, den anden. Vel gives der blandt de nuværende Skuespiller-Digtere ingen Schröder eller Iffland. Men man kan ogsaa nu med langt ringere Midler udrette meget. Hvilken Lykke gjorde ikke Angely's "sieben Mädchen in Uniform," uagtet de i Grunden kun vare franske Recruter? Man taler ikke om hvorledes de spille, men hvorledes de exercere, endskjøndt, i det Hele taget, dette Stykke ikke hører til de umorsomste. Jeg saae paa Königsstädtertheater: Das Ehepaar aus der alten Zeit, Localer-Scherz, als Vaudeville behandelt und mit bekannten Melodien versehen, ligeledes af L. Angely. Det er intet godt Forvarsel, naar Digteren sætter "Scherz" paa Titelen. Det Ord minder om originalt Sørgespil eller Lystspil, eller comisk Roman. Ofte findes Originaliteten og det Comiske ene paa Titelbladet, medens begge Dele forgjeves søges i Bogen selv. Angely's "Localer-Scherz" udmærkede sig hverken ved "Scherz" eller "Localitet", og han synes at være bedre skikket til at ligge som Hverver paa den franske Æsthetiks Grændser, lokke, ved gode Haandpenge, uerfarne franske Piger og iføre dem tydske Uniformer, end til at oprette Regimenter af Landets egne Børn. Han spillede selv Hovedrollen i sin Localer-Scherz, som vandt temmeligt, skjøndt ufortjent, Bifald. Der gives visse Characterer, der, ligesom Kartofler, kunne bydes Folk hver Dag, uden at de blive kjede deraf. Til disse høre gamle forelskede Narre af begge Kjøn, forelskede Skoledrenge og smaa Tøse, Tossehoveder, som man kan rende Væggen ind med, og Tjenestepiger, gjennem hvilke Digteres Vittighed taler som en

Taskenspiller igjennem et Automat etc. Med saadanne Theater-Kartofler kommer man i Almindelighed videre, især, naar Soucen kun er lidt pirrende, end med de fineste og meest udsøgte Retter.

I det Kongelige Skuespilhuus finder man et Locale, der benyttes til Concerter, Baller og andre Fester. Fra Vestibulen i Underbygningen, der bæres af ti doriske Søiler, kommer man ind i en liden Sal, hvori berømte Skuespildigtere, som Goethe, Lessing, Schiller, Kotzebue o. fl. ere opstillede i runde Marmornicher. Over disse Nicher ere i Feldter Apolls Historie og i Loftet-Cassetter dertil sigtende Forestillinger malede af Klöber. Fra denne Sal gaaer man, til Høire, ind i en anden, der, ved tre Døre, hænger sammen med den store Concertsal. I denne anden Sal er paa samme Maade Marmorbrystbilleder af udmærkede Berliner dramatiske Konstnere som: Fleck, Schick, Bethmann etc. opstillede.

I Feldterne over disse ere Momenter af Æschilos's, Sophokles's, Euripides's, Shakspeares, Calderons, Goethes og Schillers Stykker, tilligemed analoge Fremstillinger i Cassetterne af Platfonden, malede af Hensel. Begge Salene have en Høide af 22 Fod. — Den store Concertsal er udentvivl een af de skjønneste Sale i sit Slags i hele Europa. Dens Glands overgaaer al Ros. Den er 44 Fod bred nedentil, 76 Fod lang, 43 Fod høi, og har i den halve Høide et paa Consoler hvilende Gallerie, der paa begge de korte Sider hænger sammen med de øvre Tribuner, som paa hver af disse korte Sider stilles, ved sex joniske Søiler, fra Hovedsalen, saaledes at disse Tribuner iberegnede, Salens Længde i de øvre Dele er 107 Fod. Fra Salen kommer man igjennem en aaben Trappehal, der, som den raphaelske Loge, er prydet med brogede Arabesker, til de øvre Rum af Galleriet og Tribunerne. Den store Sal selv er overtrukken med Stukmarmor, og har under Galleriet ligeledes Nicher, hvori 18 Brystbilleder af berømte Musici. Desforuden ere paa begge de store Vægflader, der ligge ved Trappehallerne, Orpheus, som Sindbillede paa den gamle Musik og Cæcilia, som Sindbillede paa den nyere Musik, malede af Dühling og Kolbe.

Salens Platfond indbefatter i Casetter, der ligge mellem de stærkt forgyldte Friser, mange Grupper og figurlige Forestillinger, i Henseende til Musik og Dands, malede, af Dühling og Kolbe. Den rige Gesimskrands, der bæres paa begge de korte Sider af de joniske Søiler, støttes ved de lange paa Pilastre staaende Karyatider af Legemsstørrelse og ophøiet Arbeid efter Tiecks Model. Salen kan rumme 1600 Mennesker, og Loftet allene skal have kostet 30,000 Th. preuss. Jeg har opholdt mig længere end sædvanligen ved denne Sal, deels fordi den er den pragtfuldeste, jeg næst Riddersalen, paa det forrige Christiansborg Slot, har seet; deels fordi den hører til det Nyeste og Smagfuldeste i Berlin. Man seer her hvilke Fremskridt Bygnings= og Decorationskonsten i nyere Tider har gjort, og hvor megen Bekostning der end er anvendt paa Bygningerne fra Friedrich den Stores Tid, saa er deres Indvortes dog kun chinesisk Øienforblindelse mod den rene og ædle Smag, der hersker i hiint Locale. Hele det Kongelige Skuespilhuus skal have kostet 900,000 preuss. Thl. at bygge.

At tale her mere om Bygningerne i Berlin, vilde lede mig alt for vidt. Men hvad en fransk Reisende, der i Aaret 1827 har besøgt denne glimrende Hovedstad, har sagt, maa jeg, paa enkelte Undtagelser nær, underskrive. "Der findes intet i Paris, (i Kjøbenhavn findes det dog) anfører han, hvad der kan give en Idee om Berlins Pragt, store Mængde af Palladser, Triumphbuer, Templer og andre mærkværdige Bygninger; og Gadernes og Pladsernes symetriske Længde og behagelige Livlighed. Man troer, at see Theatercoulisserne, paa hvilke Degotty i et Perspectiv forenede alle de Underværker, som Bygmesternes Genie har adspredt i alle Stæder paa Jorden. Det forundrede Øie seer kun Søilegange og Haller. Søilerne findes især i stor Mængde." — Hvad Gadernes Livfuldhed angaaer, da har den gode Franskmand nok paa mange Steder antaget Huse for Mennesker. Vel kan det ikke nægtes, at visse Hovedgader, som die Königsstraße, Slotspladsen, die Linden rc. ere temmelig livfulde, men i de fleste andre Gader er det saa stille, som hos os omkring ved Volden eller langt ude i Amaliegaden. Jeg er kommen igjennem Gader, hvor Folk, henimod Aften, sadde ganske ugeneerte paa Stole udenfor deres Huse og røgede af lange Tobakspiber, som om det kunde være i en lille Kjøbstæd. I den en halv Miil lange Friedrichstraße og paa adskillige Pladser er det saa stille, at man, hvis ikke af og til et Menneske lod sig see, skulde troe, at Berlin var en Stad, der havde havt samme Skjebne, som Herculanum og Pompeji.

Det Kongelige Bibliothek er i Universitetsbygningen. Man anseer det for eet af de betydeligste i Europa, men hverken Localet eller Antallet af Bøgerne udholder nogen Sammenligning med det Kongelige store danske. Hvo, der altsaa har seet det sidste, vil derfor ikke finde saa overordentlig Inreresse ved at tage det første i Øiesyn. Nogle Mærkværdigheder opbevares her, som fortjene enhver Reisendes største Opmærksomhed. Blandt disse ere især Otto von Guerikes Luftpumpe med de Kugler, der tjente den til det første offentlige Forsøg, som skete 1654 paa Rigsdagen i Regensburg i Keiser Ferdinand III og flere Stores Overværelse. Den er af Kobber og Jern, og af meget plumpt Arbeide. Tougene, der bleve brugte til Experimentet, findes derved. Ogsaa denne Luftpumpe maatte i Aaret 1807, tilligemed andre Sjeldenheder gjøre en Vandring til Paris, men kom, efter Freden, tilbage til Berlin igjen. Lucas Cranachs saakaldte Stambog bestaaer af udmalede Figurer af Konstnerens Velyndere og Venner, som Friedrich den Vise, Melanchton o. fl. malede af ham selv paa Pergament. Formatet er lille Folio, og den er indbunden i sort Bind, prydet med Basreliefer. Luthers skrevne Oversættelse af Bibelen — det vil sige enkelte Bøger deraf ikke, som det paa adskillige Steder hedder, det hele gamle Testament — med hans Correctioner, saaledes som han lod den trykke. Den er meget godt conditioneret. Den Bibel, som Carl I havde med sig paa Retterstedet har i Grunden meest Interesse for Engellændere. Paa Bibliotheket gjemmes ogsaa en Samling mexikanske Malerier og Hieroglypher, som Alex. Humboldt har medbragt. Men især mærkvær=

dige ere de ægyptiske Papyrusroller, der have ligget ved de paa Konstkamret opbevarede Mumier. Man har opviklet dem med største Omhyggelighed, og de ere nu indfattede i Glas og Ramme. — Uden Tvivl eier nu Berlin een af de betydeligste Samlinger af ægyptiske Oldsager i Europa. Den skylder dem General Minutoli, som Kongen af Preussen afkjøbte samme i Aaret 1822 for 22,000 Thl. endskjøndt de kun ere en Deel af de Konstskatte, ham samlede i Ægypten, og som han mistede mange af ved Skibbrud. Førend jeg omtaler hiin Papyrusroller, maa jeg meddele nogle Efterretninger om de ved Konstkamrets Beskrivelse kun løseligen berørte Mumier. Der findes ialt syv fuldstændige, hvoraf to især tildrage sig Opmærksomhed, fordi de selv, saavelsom Kisterne, Hieroglypherne, Overtrækket 2c. ere saa godt vedligeholdte, som om de for nogle Dage siden vare blevne bisatte. Over Legemerne, der ikke have været balsamerede, men som ere overtrukne med en ætsende, brun, endnu skarpt, harpixagtigt lugtende Materie, seer man de lange, smalle, hvide Bind med stor Nøiagtighed omviklede fra Hovedet til Tæerne. Over samme findes det saakaldte Bissus, et rødagtigt, i det Orangegule spillende Tøi, som ligner farvet Linned, der indhyller den hele Figur. Paa Panden og Brystet er et Segl, hvis Stof er en Figen, hvori man endnu gjenkjender Kjærnen. Fra Halsen ned til Fødderne findes et netagtigt Overlæg af den forhen omtalte lyseblaa Emaille, der er ligesom vores. Saaledes ligger Mumien i en ikke stærk indre Kiste, som afbilder Ligets Skikkelse, og baade indvendig og udvendig er aldeles bedækket med Hieroglypher, for det meste af en sort, tuskagtig Farve. Uden paa er Grunden lyseguul, ligesom lakeret, og det øvre Laag forestiller tydeligen den Dødes Ansigt, Hænder, Fødder 2c. skjøndt i den ængstelige stive, ægyptiske Stiil. Over den lille Kiste er en stærkere af Figentræ, i Form af et Sengested, uden guul Grund, men fuld af Hieroglypher, som hiin.

(Fortsættes.)

Om Grundsætningerne for Retskrivning.

I.

I de Undersøgelser, som til forskjellige Tider have været anstillede om Retskrivning, har man ofte forvexlet de to Spørgsmaale: "hvorledes plejer man at skrive?" og "hvorledes bør der skrives?" Denne Forvexling har ikke sjelden givet Anledning til Stridigheder, i det enkelte Forfattere have forsvaret de af dem optagne formeentlige Forbedringer i Skrivebrugen, som om intet Andet kunde være rigtigt, andre have dadlet disse Forandringer som urigtige, blot fordi de ikke stemte overeens med den vedtagne Skrivebrug. Den Omstændighed, at Ordet Retskrivning tages i flere forskjellige Betydninger, har vel bidraget meest til denne Forvirring: snart forstaaer man nemlig derved overhovedet "Valget og Anvendelsen af de Tegn, hvorved Tankerne skriftlig udtrykkes *)," og kan da tale om en god og en slet, en tydelig og en utydelig, en sædvanlig og en usædvanlig, en regelret og en uregelret Retskrivning, om en Retskrivning indrettet efter Udtalen, og een, indrettet efter Etymologien; snart forstaaer man ved Retskrivning den vedtagne Maade at anvende hine Tegn paa, hvilket synes at være Bøghs **) og undertiden Petersens ***) Mening, snart betegner Ordet en rigtig (d. e. hensigtsmæssig) Anvendelse

---

*) Rask synes at tage det i denne Mening, hvor han siger: Også i Anvendelsen af de enkelte Bogstaver selv eller i den egentlige Retskrivning foretages idelige Forandringer. Retskrivningslære pag. 9.

**) Ret Skrift er den Betegnelse, hvori de vedtagne signanda staae fremstillede i de vedtagne Tegn, og Retskrivningslære er den Lære, der foredrager, hvilke disse vedtagne signanda og signa ere. Bøghs Retskrivningslære pag. 8.

***) F. Ex. i hans Bog om dansk Retskrivning pag. 1. En sådan forfalden Bygning, der trænger til Istandsættelse, er vor Retskrivning.

af disse Tegn, som undertiden hos Rask*) og Petersen**), og desuden hos Bloch***), Molbech og Dahl****). I første Tilfælde forstaaer man altsaa ved Retskrivning hvilkensomhelst Skrivemaade, i andet den brugelige, i tredie den bedste. Dog det kunde kun lidet skade, om man og gav flere forskjellige Gjenstande eet Navn, naar man dog ligefuldt skjelnede dem; men at ogsaa Tingene selv ere blevne forvexlede, kan sees deraf, at nogle Forfattere, hvis Hensigt det var at fremsætte den sædvanlige Skrivebrug, deri indblandede deres egne Meninger om hvilke Forbedringer der vare at ønske, og at andre, som vilde forbedre Skrivebrugen, blot holdt sig til enkelte Punkter deraf, og derimod med Hensyn til alle andre syntes at forudsætte som afgjort, at Brugen ikke behøvede Forbedring. I de nyere Tider er man dog temmelig almindeligen bleven opmærksom paa denne Forskjel; kun synes den ikke altid at iagttages, naar man taler om Principerne for Retskrivning.

Dersom ved Retskrivning forstaaes hvilkensomhelst Skrivemaade, kan man ikke opstille noget System deraf, fordi Forskjellighederne i Maaden at skrive paa kunne gaae i det Uendelige. Enkelte Skrivemaader kunne fremsættes; men disse have i Almindelighed ingen eller kun en historisk Interesse. I Retskrivningslæren fordres derfor ikke disses Betragtning, altsaa heller ikke Fremstilling af deres Principer.

Een Skrivemaade har derimod for hvert enkelt Folk almindelig Interesse, og det er den, som det selv har vedtaget at bruge. Ej alene maa man ønske at kjende den, forsaavidt som Alt hvad der angaaer os selv, vækker vor Videlyst; men de Fleste ønske det tillige, fordi de i dette, som i Andet, finde det tjenligst at rette sig efter Skik og Brug.

---

*) Retskrivning er nemlig intet andet end rigtig Skrift. Retskrivningslære pag. 2, cf. pag 13.

**) Om dansk Retskrivning pag. 17.

***) Dansk Sproglære I pag. 256.

****) Oversigt af den danske Retskrivningslære pag. 3, §. 6.

Undersøgelsen om hvad der er brugeligst, er theoretisk, den maa grunde sig paa Jagttagelser; men ligesom man i Naturvidenskaberne søger at samle mange Jagttagelser under almindelige Sætninger, saaledes kunne og de enkelte Punkter i Skrivebrugen samles under visse Sætninger, der, forsaavidt som de finde practisk Anvendelse, kunne kaldes Regler. Om disse alle kunne udledes af eller henføres til een Grundsætning, kan ikke a priori vides; men man maatte ved Forsøg kunne afgjøre det. De hidindtil gjorte Forsøg synes ej at lede til at antage det for sandsynligt. Derimod kan det vel lykkes at bringe de forskjellige Sætninger under visse Klasser. Dette skeer beqvemmest efter Beskaffenheden af de Betingelser, under hvilke visse Tegn eller deres Sammenstillinger bruges. Enhver speciel Sætning i en Lærebygning over Skrivebrugen maa indbefatte to Momenter, nemlig 1) Angivelsen af et eller flere Tegn eller og af en vis Classe af Tegn, som bruges, og 2) Angivelsen af een eller flere Betingelser, under hvilke disse Tegn bruges. F. Ex. i den Sætning: "K-Lyden foran v udtrykkes ved q" indeholdes:

1) Tegnet q bruges, (Betegningen,)
2) naar a) K-Lyden høres, og
b) V-Lyden følger efter. (Betingelsen.)

I den Sætning: Et stumt e skrives i Enden af Verber paa i, o, u, y, aa og ø, i Præsens Infinitivi," indeholdes:

1) ie, oe, ue, ye, aae eller øe bruges, (Betegningen,)
2) naar a) i, o, u, y, aa eller ø høres
b) i Enden af et Verbum, og
c) dette staaer i Præsens Infinitivi Activi. (Betingelserne.)

Alle saadanne Betingelser kunne henføres til visse Klasser, efter de Begreber, hvortil der i dem tages Hensyn. Disse henhøre undertiden til Ordenes Lyd, undertiden til Ordenes grammaticalske Beskaffenhed (Ordklasser, Bøjnings-Former m. m.) undertiden til deres Oprindelse, undertiden til den Plads, en vis Lyd har i Ordet, (om den staaer i Begyndelsen, Midten eller Enden), eller til de Lyde, der gaae foran eller følge efter, undertiden til ingen af Delene. Saaledes foranlediges

man til at sige, at Retskrivningen grunder sig paa Udtale, paa Etymologie, paa Analogie eller paa blot Vedtægt. Naar nemlig Betingelsen for en vis Betegning ligger alene i Ordets Lyd, pleier man at sige, at denne Betegning grunder sig paa Udtalen, f. Ex. naar det hedder: "hver Gang M=Lyden høres, skrives m." Naar en væsentlig Betingelse for en vis Betegning henhører til Ordets Oprindelse, siger man, at den grunder sig paa Etymologie, f. Ex. "Tegnet c bruges i Ord som komme af det latinske Sprog, og som der have Bogstavet c." Naar en Betingelse for et vist Bogstavs Brug tages enten af Ordets grammaticalske Beskaffenhed, eller af den tilsvarende Lyds Plads i Ordet, eller af de foregaaende eller efterfølgende Lyde, pleier man, temmelig vilkaarlig, at sige, at Betegningsmaaden grunder sig paa Analogie, f. Ex. "i bruges (uden Fordobling)

naar a) der høres en lang I=Lyd, og
b) Ordet er et Ejendoms=Pronomen."
(Grammaticalsk Beskaffenhed.)

Ligeledes: "ee bruges,
naar a) en lang E=Lyd høres, og
b) denne ender Ordet."
(Lydens Plads.)

Ligeledes: "n skrives,
naar a) N=G=Lyden høres, og
b) K=Lyden følger efter."
(Efterfølgende Lyd.)

Naar en vis Betegning ikkun er anvendelig i et enkelt Tilfælde, og den altsaa ikke kan indbefattes under nogen almindelig Sætning pleier man at sige, at den grunder sig paa blot Vedtægt, f. Ex.

"Talordet 8 skrives otte, (ikke aate)
— 30 skrives tredive, (ikke trædeve) o. desl.

Man vil allerede have bemærket, at der undertiden til een Sætning hører flere Betingelser, og at disse kunne henføres til forskjellige af disse Klasser; man vil ligeledes bemærke, at man for fuldstændigen at fremstille Brugen nødvendigviis maa tage Hensyn paa alle de her omtalte Momenter. Hvorledes skulde man f. Ex. bestemme den regelmæssige Brug af ethvert Tegn uden ved Hjelp af Udtalen? Hvorledes skulde man bestemme de Tilfælde, i hvilke der skrives dt, undtagen efter Etymologien? hvorledes Brugen af q uden ved Hjelp af det efterfølgende v, altsaa ved det, man kalder Analogie? Endelig hvorledes kan man henføre den Særegenhed, at af skrives ved f og ikke ved v, til Andet end en blot Vedtægt. *) De fire almindeligen antagne Fundamenter for Retskrivningen ere altsaa fuldkommen gyldige, naar man ved Retskrivning forstaaer den vedtagne Skrivebrug, og de kunne ogsaa kaldes Principer for den; eftersom de ere dens principia cognoscendi, om end ikke altid dens principia essendi tillige.

(Sluttes i næste Nr.)

Indenlandske Efterretninger.

Under 25 May 1827 er meddeelt kongl. Confirmation paa en Fundation for Kammeraad og Amtsforvalter Søren Pau's Legat for trængende og værdige Enker af Ringsted Kjøbstad eller Ringsted Amtstue=Distrikt, stiftet af hans Enke Frue Anna Christine Pau, fød Heinemann. Legatets Kapital er 1000 Rbdl. r. Sølv, hvis Renter skulle ved Aarets to Terminer uddeles til en eller to trængende og værdige Enker.

Der er nu gjort offentlig Bekjendtgjørelse om de indkomne Understyttelser, og Beløbet af Kollekter til de ved Ildebranden imellem 1 og 2 April 1826 i Lütjenburg brandlidte Beboere. De indkomne Pengesummer beløbe sig i alt (efter Fradrag af nogle smaa Udgifter til Porto rc., til 3481 Rbdl. 48 ß. Cour. eller 5571 Rbdlr. 16 Skl. rede Sølv. Beløbet af det ved

---

*) Thi beviisligt er det neppe, at den nuværende Udtale først i senere Tider er opkommen, som anføres i Molbechs Retskrivningslære, (foran den danske Haandordbog,) pag. 47.

Ildebranden, lidte Tab af Løsøre, Klædningsstykker, Redskaber, Korn og Fourage, Kjøbmandsvare ꝛc. udgjorde 27688 Rthl. Ovenstaaende Understyttelser bleve den 21 Dec. f. A. fordeelte til de meest trængende blandt de Brandlidte, saaledes at 65 saadanne bleve Deeltagere i Understøttelserne. Desuden ere mange Bidrag in Natura givne, saasom af Klædningsstykker og Fødevare, fri Kjørsler af Materialier og i flere Maader. (Alt. M. 89)

Den Kongelige Würtembergske Generallieutenant Greve F. W. v. Bismark har nyelig været i Kjøbenhavn, og har under sit Ophold beseet Holmene, Tøjhuset, Trekroners Batteri, Kadetakademiet og flere offentlige Militær=Indretninger. Capitainvagtmesteren i Kjøbenhavn, Capitain von Cathala, var af Hans Majestæt Kongen beordret at ledsage Generallieutenanten. Han er i Onsdags afrejst til Jylland, over Kallundborg, for at overvære Troppemynstringerne der. Hans Navn er bekjendt saavel i den nyere Krigskunsts Historie, som i Literaturen; og man har forskjellige fortrinlige Militærskrifter fra hans Haand. Hans Forslag til en forandret Kavallerie=Exercits og Forbedringer i Kavalleriets Felttjeneste ere ogsaa for en stor Deel antagne i Danmark, cf. Kongl. Parolbefaling af 14 Jan. 1828. (Allg. Mil. Zeit. Nr. 30.) Det er især for at overvære Kavalleriets Manøvrer efter disse nye Regler og Forandringer, at det allernaadigst har behaget H. M. Kongen at lade Generallieutenanten indbyde til at foretage Reisen hertil. (Cf. Kjøbenhavnspost Nr. 45.)

Blandede Efterretninger.

Nederlandene har havt en Artilleriskole i Delft; den skal forandres til et Militærakademie, og forlægges til Breda, og der i dette Aar bringes istand. Kadetternes Antal er bestemt til 308, alle fødte i Kongeriget, og af 14 til 18 Aars Alder. Kursus er bestemt til 4 Aar. Hvo

der i to eller flere Aar har nydt Underviisning i Stiftelsen bliver derved pligtig at tjene Staten i ti Aar. (Allg. Mil. Zeit. Nr. 20)

Et Reglement er udstædt for dette nye Militærakademie i Breda, bestaaende af 311 Artikler. Akademiet har 7 Professorer i Mathematiken, en Ingeniør for Vandvæsenet; 4 Professorer i det nederlandske Sprog og sammes Literatur, to i den franske Literatur og Sproget, Professorer for det tyske og det engelske Sprog, en Arkitect, 3 Professorer i Tegnekonsten, en Bibliothekar, en Modellør, en Professor i Formdannelsen, en Professor i Gymnastikken, Fægte- og Dandsemestere og to Svømmelærere. (Allg. Mil. Z. 27.)

Gibraltars Fæstningsværker ere nyeligen istandsatte. De ere opførte af store hvidagtige Stene, som have en overordentlig Haardhed, og Udseende samt Politur af Marmor. Det mauriske Slot, som behærsker Staden, og som er 5 til 600 Aar gammelt, er gandske bygt af Muursteen. Det bærer endnu Spor af den Beleiring, som General Elliot med 6000 Mand i tre hele Aar udholdt mod franske og spanske forenede Armeer og Floder. Nu tjener det til Fængsler. Fæstningsværkerne har for nærværende Tid omtrent 600 Kanoner; i Tilfælde af en Belejring kan man anbringe indtil 900 i Batterierne.

(ibid. 30.)

Den franske Kolonie ved Senegal. De engelske Tidender meldte i Slutningen af forrige Aar, at den brittiske Regjering havde fattet den Beslutning, at ville forlade den kostbare og usunde Kolonie Sierra=Leone; og at Oberstlieutenant Denham var overdragen, paa nye at undersøge de afrikanske Kyster, og finde et mere passende Sted til en nye Kolonies Anlæg. Den Fernando=Po ved Indløbet i Benins Bugten er skildret som et saadant Sted, og hvor de største Fordele forene sig. I de engelske Tidsskrifter hvor der gjøres de skrækkeligste Skildringer af den Dødelighed, som hersker i Sierra-Leona, og om alle de Onder som hjemsøge denne Kolonie, bliver ogsaa bemærket, at de af andre

europæiske Magter paa de afrikanske Kyster anlagte Plantesteder befinde sig i endnu sørgeligere Stilling, og at især Frankrig skulde handle vel i at forlade Kolonien Senegal. De følgende statistiske Data, som ere uddragne af de til Søministeriet indgivne Beretninger, vise Sagen fra en anden Synspunkt.

Den franske Kolonie ved Senegal bestaaer af flere smaa Øer, og nogle smaa Strækninger af Land paa det Afrikanske Fastland. Den kan betragtes som deelt i to Hoveddele. Den første indbefatter Øen St. Louis, og de nærliggende Øer Balaghe, Safal og Gheber, de forskjellige ved Floden anlagte Plantesteder, de Handelspladse, hvor Gummi-Indkjøb skeer, og den Deel af Kysten, som ligger imellem Cap. Blance og Jof-Bugten. Til det andet Distrikt hører Øen Goree, og den hele Kyst fra Jof-Bugten indtil de Punkter hvorhen den franske Handels Forbindelse med Synden, nemlig med Comptoiret i Albrida kan strække sig.

Øen Saint-Louis, Hovedsædet for den franske Colonisation paa den afrikanske Kyst, er en af Senegalfloden dannet Sandbanke, hvis Frastand fra Havet varierer fra 3 til 5 franske Mile, saasom Flodens Munding er foranderlig. Den ligger under 16°0′48″ nordlig Brede, og 18°53′6″ østlig Længde (Parisisk Meridian,) 750 franske Mile fra Brest Dens Længde fra Nord til Syd er 2300 Meter, til en Middel-Brede af 180 Meter. Dens vestlige Kyst ved Flodens bredeste og dybeste Arm er let tilkommelig for Skibe. Ved dens østlige Kyst ere Indløbene i Øen mere udvidede. Den sydlige Deel ender sig i en Banke, der udstrækker sig i Floden; den nordlige Deel danner i sin Forlængelse en smal Fjord, som ved lavt Vande er næsten tør, og staaer i Forbindelse, paa en Brede af 1180 Meter, med Bop-N'kjor, den sydlige Spidse af Øen Thionk. Øen St. Louis er i vore Dage opdyrkelig, sundere end før, og nu gandske befriet for de mange Rodskudstræer, hvormed den forhen har været bedækt.

Staden Saint-Louis, paa Øen af samme Navn. Den har 217 Huse af Teglsteen, og 177 Straahytter; kun faa have to Etagers Høide. Gaderne ere temmeligen ligeløbende. De offentlige Bygninger ere Regjeringens Bolig, Casernerne, og Hospitalét. En apostolisk Præfect boer i Staden; som ogsaa er Sæde for to Retter, en Underret og en Appellationsret.

Øen Balaghé ligger inden for St. Louis, og er noget større; en Deel af samme er uopdyrket; i den anden Deel dyrker man Hirse og Bomuld. — Øen Safal er omtrent af samme Beskaffenhed. — Øen Gheber er liden, af rund Figur, og ikke synderlig skikket til Cultur.

(Sluttes i næste Nummer.)

Kjøbenhavns Børs, d. 6 Juni 1828.

Hamburg 2 M. —		à
à vista 216		
Species 219		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 2¼ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	156½	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51¾	52 Rbß. Tegn.
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83½	84 Rbd. Sedl.
Dito Dito	77¼	— i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101¾	102 Rbd. r. S.
Dito Dito	111¾	112 Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	98½	— Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105½	— i Banco.
4 pC. Dito nye	98½	— i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	58½	58¾ L. Sterl.

Rettelser.

I No. 45 S. 706 L. 15 Calo l. Colosse. S. 708 L. 16 nedenfra i men l. men.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 47.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 10 Juni 1828.

Et Portraits Historie.

Min Historie er kort, men lærerig. Jeg kom til Verden i Kjøbenhavn i Aaret 1728 og den, jeg repræsenterer var den rige Ankersmed Jens Hammer, een af de Gjæve, som hjalp at forsvare Frederikssteen mod Carl den Tolvte, og blev belønnet af Kong Frederik den Fjerde med en Medaille. En i sin Tid agtet Malermester i Grønnegaden forfærdigede mig og fik for sit Arbeide ti Rigsdaler. Man gjorde meget af mig; indfattede mig i en forgyldt Ramme og gav mig en Plads i Stadsesalen, ved Siden af Madam Hammers Portrait. Hver Gang min Herres Fødselsdag høitideligholdtes, blev jeg behængt med Krandse og Blomster. Endnu længe efter min Herres Død blev jeg af hans Enke behandlet med udmærket Ære. Hun hængte mig i sit Sovekammer lige for sin Seng, betragtede mig næsten dagligen med vaade Øine og stirrede paa mig som en andægtig Nonne paa sin Madonna. Det varede ikke længe, og Sorg og Græmmelse over hendes Mands Død lagde ogsaa hende i Graven. Der blev nu holdt Auction over alle Møblerne, og jeg var blandt disses Tal. Min Herres Søn, som to Aar i Forveien var bleven gift, kjøbte mig for to Rigsdaler. Hans Kone, som var en Rangspersons Datter, syntes, som jeg kunde mærke, ikke at holde meget af mig. Det gjorde mig overordentlig Ondt, at jeg skulde være den uskyldige Aarsag til Uenighed mellem Mand og Hustro. Manden vilde hænge mig og hans Moders Portrait op i Salen; men det huede den unge Kone ikke. Min Herre var afmalet med et Anker ved Siden; det meente hun pegede alt for meget paa hans Haandværk; hans Ægtemage forestilledes spindende ved en Rok; det troede hun alt for meget røbede den borgerlige Stand. Striden blev alvorlig, og Manden vandt for saavidt Seir, at jeg fik en Plads i Dagligstuen. Der hang jeg længe, bedækket med Støv og Spindelvæv, og tilsidst saa tilrøget, at man næsten ikke kunde kjende mig igjen. Børnene skjøde tilmaals efter mig med deres smaa Flitsbuer, hvorved jeg blev ganske hullet. Paa Bekrandsning var der ikke at tænke mere, da min gamle Herre nu var død. Efterat jeg i mange Aar havde havt Plads i Dagligstuen, sagde ogsaa min ny Herre Verden Farvel, og nu kom jeg atter til Auction. Da ingen vilde gjøre Bud paa mig, saa maatte jeg følge med et Vaffeljern og blev for dettes Skyld kjøbt af min sidste Herres yngste Datter, som snart skulde have Bryllup med en Junker, der intet selv eiede, uden sit Adelsbrev, og som fik med hende ikke allene en anseelig Formue, men endog en stor, indbringende Gaard i den vestlige Kant af Sjælland, udvidet og forbedret af hendes Farfader, den rige Ankersmed, og nu tilfalden hende som Arv efter hendes nyligen af-

døde Fader. Jeg blev tilligemed meget andet Skramlerie kjørt ud paa Gaarden og lagt op paa et Pulterkammer. Her laae jeg tilligemed mit Sidestykke i mange Aar. Det var mig en Trøst i min store Ulykke og ringeagtede Tilstand, jeg dog endnu befandt mig i Familien. Vel vilde ingen af denne vedkjende sig mig, og da engang Junkerens yngste Søn, en Dreng paa tolv Aar, spurgte sin Moder, hvis Portraiter der laae paa Pulterkammeret, svarede hun, at det var en gammel Karl med sin Kone, som havde tjent hendes Bedsteforældre. Da Drengen meente, at de to Gamle saae saa godlidende ud, at de nok fortjente en bedre Plads, affærdigede Moderen ham med et kort Svar, og hans Opmærksomhed blev en Aarsag til min fuldkomne Bandlysning. Da der en Dag skulde holdes Auction efter en gammel Forvalter paa Gaarden, blev jeg tilligemed en Deel andet Skramlerie indsat paa samme Auction, og da ingen vilde gjøre Bud paa mig og mit Sidestykke allene, saa maatte vi følge med nogle Vaskeballer, og solgtes til en Marskandiser i Adelgaden for 4 Mk. 12 ß. Der vare vi længe til Skue og til Fals for enhver, indtil en fattig Hattemager kjøbte os for 8 Mk. og som Anonymer hængte os op over sin Dragkiste til Stads. Her befinde vi os begge endnu og holdes meget pene. Hver Mikkelsdag vasker Hattemagerens Kone os og opfrisker vore blege Kinder med Kurlak.

Indenlandske Efterretninger.

Hans Majestæt Kongen, som afreiste i Torsdags Morges Kl. 5 herfra, ankom samme Dags Middag Kl. 12½ til Callundborg. Hans Majestæt gik strax uden Ophold ombord paa det kongelige Dampskib Mercurius, paa hvilket Hans Majestæt ankom til Aarhuus samme Dags Eftermiddag Kl. 7½, uagtet Dampskibet paa Overfarten havde havt et temmeligt haardt Vejr. Hans Majestæt var i allerbedste Velgaaende.

Fra Aarhuus beskrives den Jubel hvormed Kongen imodtoges. Alle Skibene i Havnen vare pyntede med Flag og Vimpler, og nogles Master og Ræer fyldte med smykkede Matroser, der, under Kanonskud fra Havnebatteriet og Skolebakken, i Forening med de paa Strandbredden Forsamlede, opløftede et tusindstemmigt Fryderaab for Frederik, Folkets Fader! Det er ganske mærkeligt, at det havde regnet den hele Eftermiddag, men ligesom Hans Majestæt kom udenfor Mindehovedet, begyndte Solen at skinne, og kort efter Allerhøjstsamme var kommen ind i Sin Gaard, begyndte det igjen at regne.

Gaderne som Kongen passerede vare bestrøede med Blomster; adskillige Huse behængte med Krandse og Guirlander; paa Torvet en Æreport opreist, hvor unge Piger modtoge Hs. Majestæt. Byen var om Aftenen illumineret, og Transparenter og Inskrivter saaes.

A. Av. 86.

I Torsdags forrige Uge indtraf det synderlige Tilfælde, at en af Stubmøllerne paa Volden, den anden fra Østerport ud til Grønlandsgaden, styrtede ned ad Voldbakken og sønderplittedes. Heldigviis kom ingen Mennesker til Skade herved, hvilket meget let kunde have været Tilfældet, saa meget mere som Grønningen ved den neden under liggende Reberbane ofte tjener til Legeplads for Børn. En Svend, som var i Møllen, blev, ved at være imellem en Deel Meelsække, frelst fra Beskadigelse. Tilfældet er ene foranlediget ved Møllens Brøstfeldighed, da den i stille Vejr styrtede i det man vilde dreje den. (Khavns. Post 46.) Man veed at denne samme Mølle blev 1779, da Krudtaarnet sprang, ogsaa sprængt i Luften, og at en Mand der endnu lever, 72 Aar gammel, og nu er Betjent ved Stadens Brændemagazin blev dengang ogsaa kastet ud af sin Seng, men kom derfra uden synderlig Skade.

Den ved sin Beliggenhed saa behagelige Ladegaardsvei bliver alt mere og mere forskjønnet. Allerede i Fjor er Aaen, som løber langs med samme, bleven opmuddret, og derpaa ved Bred-

den beplantet med Træer. I denne Tid bliver den heel brolagt. Tilforn har man ikke kunnet komme over Aaen, uden paa en lang Omvei; men nu skal der, ligeover for Ladegaarden, anlægges en Bro, som baade Kjørende, Ridende og Gaaende kunne passere over. Indtil videre er der henlagt en Flydebro. Saaledes bliver der en Forbindelse imellem Jorderne paa begge Sider af Aaen, især med Blaagaardsjorderne, som for kort Tid siden ere blevne solgte til Private. Ved Blaagaard bygges et nyt Morskabstheater for Hr. Petolettis Regning.

Om Grundsætningerne for Retskrivning.

(Sluttet.)

II.

Forstaaer man ved Retskrivning den rigtigste d. e. den hensigtsmæssigste Anvendelse af Bogstaver til at betegne Talen, saa bliver tit en praktisk (eller, om man vil, pragmatisk) Disciplin. En saadan maa have en Grundsætning, af hvilke dens særskilte Regler eller Forskrifter kunne udledes, vel ikke altid umiddelbart, men dog ved Hjelp af de dertil hørende theoretiske Sætninger. En saadan Grundsætning maa for Retskrivningen fastsættes efter dens Hensigt, og da denne er, ved Skrift-Tegn at vække Forestillinger om visse Dele af Talen, (Ord og deres Modificationer,) bliver den Retskrivning den bedste, som med største Lethed og Sikkerhed vækker disse Forestillinger, eller som er forstaaeligst. Vi kunne saaledes som første Grundsætning for Retskrivning eller for en hensigtsmæssig Skrivebrug fastsætte: Skriv saa forstaaeligt som mueligt.

Denne Sætning er og almindeligen antaget som rigtig, og man har kun gjort Indvendinger mod dens Anvendelighed. Seminariilærer Petersen siger: "Hvorledes jeg af hin Regel ("Skriv saaledes, at Andre kunne forstaae dig!") skal kunne udlede, om denne eller hin Skrive-

måde er den rigtige, er vanskeligt at fatte *)." og Pastor Børresen: "I Grunden er Forstaaelighed jo Maalet for al Retskrivning....... men den kan dog ikke være det ledende Princip, da Spørgsmaalet just er, hvorved Forstaaeligheden befordres. **)"

Men disse Paastande ere, synes mig, ikke understøttede ved tilstrækkelige Grunde; thi den nys anførte, som ogsaa findes omtrent ligedan hos Petersen, forekommer mig at sige netop det Modsatte af hvad den skulde. Naar nemlig Spørgsmaalet er, hvorved Forstaaelighed befordres, maa man jo i ethvert Tilfælde, hvor man har at vælge mellem to Skrivemaader, spørge: hvilken er den forstaaeligste? og derefter afgjøre sit Valg; og saaledes bliver jo netop Forstaaeligheden det ledende Princip. Ikke heller har man, saavidt jeg veed, viist noget Urigtigt i Blochs, Molbechs og Dahls Fremgangsmaade, naar de af Forstaaeligheden udlede Retskrivnings-Reglerne ***), eller i de Grunde hvormed jeg i Freja (Statsvennen) af 10 Dec. 1825 har søgt at bevise at den Regel: "Skriv saa forstaaeligt som mueligt!" bør være øverste Grundsætning for Retskrivningen.

Den vægtigste Grund imod Forstaaeligheden som Princip for Retskrivningen, er vel den, "at flere Skrivemaader kunne være lige forstaaelige." Dersom det forholder sig saa, følger deraf ikkun, at flere Skrivemaader kunne være rigtige, hvilket man gjerne kan indrømme, (f. Ex. melde og mælde o. fl.) Men i de allerfleste Tilfælde er det ikke saaledes. Af Skrivemaaderne gjøre, giøre og gøre, hvilke Petersen anfører som Exempler, er unægtelig den sidste mindst forstaaelig; thi da man er vant til at see Ordet skrevet paa een af de første Maader, falder man i første Øjeblik ikke paa, at gøre skal betyde det Samme; men man maa først betænke sig,

*) Om dansk Retskrivning pag. 26.
**) Nye Egeria pag. 48.
***) Blochs danske Sproglære pag. 256-257. Dahls Retskrivningslære Indl. §. 10. Molbechs Retskrivningslære, (foran den danske Haandordbog) pag. 14-16.

om der ikke skulde være et andet Ord i Sproget, som kunde være udtrykt ved disse Tegn. Af de to første Betegningsmaader vil hver være tydelig for dem, som have læst meget Dansk, da begge ere dem bekjendte; for Andre vil gjøre være mindre tydeligt, da det ogsaa kan læses gi-ø-re. Resultatet bliver, at flere forskjellige Skrivemaader vist nok kunne være forstaaelige for den, som har megen Øvelse i Læsning, er nøje bekjendt med Sproget og med Lethed gjør Slutninger, og dog vil, ogsaa for ham, een være mere forstaaelig end en anden; men for dem, som ikke have læst meget, eller som ikke kjende Sproget i dets hele Omfang, eller hvis Forstand ikke endnu er meget øvet, vil ofte ikkun een Skrivemaade være forstaaelig og alle andre uforstaaelige. Ved Almuesfolk, Fremmede og Børn vil det saaledes især kjendes, om en Skrivemaade er forstaaelig eller ikke.

Dersom man er vant til at see et Ord skrevet paa en vis Maade, vækkes Forestillinger derom allerlettest, naar man seer det skrevet paa denne Maade. Altsaa er det Brugeligste tillige det Forstaaeligste for dem, som der i Almindelighed skrives for. Vel siger Petersen *), at enhver ny Betegningsmaade bliver tydelig for Andre, i det Øjeblik, man anfører dens Betydning; men om vi og forbigaae den Omstændighed, at det ikke gaaer an, ved Alt hvad man skriver, at lade Tegnenes Udtydning følge med, maae vi dog erindre, at det Nye, om det og er forklaret, dog ikke forstaaes med samme Lethed, som det allerede Bekjendte. Et Barn kan jo ikke strax læse færdigt, fordi det kjender Bogstaverne og kan stave.

Vi see heraf, at Læren om, hvorledes der bør skrives, og om, hvorledes der skrives, for en stor Deel kan falde sammen; vi see og, at der til at følge Skrivebrugen er en vægtigere Grund end blot Forfædrenes Autoritet. Imidlertid kan dog den Regel: "følg den vedtagne Skrivebrug!" ikke ganske sættes istedenfor den: "skriv forstaaeligt!" Thi deels have vi for nogle Tilfælde ingen bestemt Skrivebrug, deels er den vedtagne Skrivebrug ikke overalt tilstrækkelig til Forstaaelighed.

*) Om dansk Retskrivning pag. 27.

Skrivebrugen er ikke bestemt, enten naar forskjellige Maader at skrive et Ord paa ere sædvanlige, eller naar det aldrig eller ikkun sjelden forekommer skrevet, som f. Ex. Provincial-Ord, Haandværks-Udtryk m. m. I saadanne Tilfælde maa man, for at bestemme den, igjen tage Hensyn paa Forstaaeligheden. Den Betegningsmaade, som blev at henregne blandt Undtagelser, vilde være mindre forstaaelig end den, som rettede sig efter Skrivebrugens Hovedsætninger (Regler); thi disse Regler abstraheres efterhaanden, om de end ikke affattes i Ord, af Enhver, som læser, og anvendes under Læsningen. Saaledes maa Ordet Lung, som i Fyen betegner en Tørvemose, hellere skrives saaledes end "Long," fordi Regelen er, at den korte O-Lyd betegnes ved u, og det er kun ved Undtagelse, at den betegnes ved o. Skulde det ikke være enkelte Betegningsmaader, men Regler, man havde at gjøre Valg imellem, saa vilde den Regel blive at foretrække, som var i Harmonie med andre Regler i Systemet, eller som med disse kunde henføres under een Hovedregel. Følger f. Ex. Skrivebrugen snart den Regel: "F-Lyden betegnes ved v i Ord, som nedstamme fra saadanne, hvori der forekommer v;" snart denne: "F-Lyden betegnes altid ved f, undtagen i Flexioner af Ord, som have v;" saa bør den sidste uden Tvivl foretrækkes; thi den strider ikke mod nogen anden Regel, derimod er den første i Modsigelse imod de Regler, hvorefter man skriver Vægt, skjøndt det kommer af veje, vidtløftig, skjøndt af løbe, Flugt af flyve, Nytte af nyde, dyppe, af døbe, vække af vaage, som Alt kan henføres til den Hovedregel, at, — naar en blødere Consonantlyd i Afledningen gaaer over til en haardere, — Betegnelsen ogsaa forandres derefter *). Vi kunne saaledes sige: "de uafgjorte Tilfælde maa bestemmes efter Analogie," hvorved dette Ord tages i en vidtløftigere Betydning end sædvanlig, og indbefatter ogsaa Overeensstemmelse i Henseende til Etymologie og Udtale.

*) Dahls Oversigt over Retskrivningslæren p. 13. — Rasks Retskrivningslære p. 249.

Naar forskjellige Ord skrives paa een og samme Maade (f. Ex. Leer), er Skrivebrugens Jagttagelse ikke tilstrækkelig til Forstaaelighed. Tvetydigheden er ofte ikke let at afhjelpe; thi naar man indførte en ny Betegningsmaade for det ene Ord, vilde den let ved sin Usædvanlighed blive utydelig, (som om man f. Ex. skrev Lèr i Betydningen argilla.) Undertiden kan man tilveiebringe Tydelighed ved ej egentlig at forandre Skrivebrugen, men at tilføje et Bitegn. (naar man f. Ex. skriver Leër i Betydningen falces.) I mange andre Tilfælde maa man afhjelpe Tvetydigheden ved Contexten.

Ved at iagttage det Anførte kan man skrive forstaaeligt for dem, som allerede have Øvelse i at læse; men for dem, som lære at læse, kunde Meget være lettere, om Skrivebrugen var anderledes. Jo længere det varer, inden man kan abstrahere Reglerne for Forholdet mellem Lyd og Betegning, desto vanskeligere lærer man at læse færdigt, desto mindre forstaaeligt er det Skrevne for den Uøvede. Det kunde altsaa have været at ønske, at vort Skrive-System havde været simplere, end det er, saaledes som f. Ex. det italienske er. Om det nu kan nytte at forandre det, er et stort Spørgsmaal *); men vist er det, at Intet kan ansees som en Forbedring deri, som ikke tjener til at gjøre det simplere eller mere consequent. **)

J.

Blandede Efterretninger.

Om Memoirer. Paa ingen Tid er der udkommen saa mange Memoirer (Mindeværdigheder) som i det sidste Aarti af det nittende

*) Blochs danske Sproglære pag. 261, Noten, d.)

**) Mere kan læses herom i "Orthographiske Bemærkninger med Hensyn til de af Prof. Rask foreslagne Forandringer," indrykkede i Freja (Statsvennen) 10 Dec. 1825, samt Ny Freja Nr. 17, 18 og 37.

Aarhundrede, naturligviis, som en Følge af det Napoleonske Herredømmes Undergang, der, i mange Henseender, løste Tungens Baand og Pressens Lænker. Men hvorvidt disse Memoirer kunne betragtes som rene historiske Kilder, bliver et stort Spørgsmaal. Man veed, hvor letsindige især de Franske stundom ere i at fortælle Kjendsgjerninger, og hvor meget Usandt de ofte, blot af Mangel paa Kundskab om det Sande, eller af Efterladenhed i at opsøge det, indblande i deres historiske Værker. Da hos dem alting gaaer ud paa at more, baade ved Foredrag og Indhold, saa følge de kun altfor ofte Voltaires Advarsel, at ingen Art er slettere end den kjedende. De binde derfor deres Læsere heller noget paa Ærmet, end kjede ham. Dertil kommer endnu, at saadanne Memoirer sædvanligen have ligget længe i Haandskrift og ikke udgives, førend efter Forfatternes Død, af deres Slægtninger eller Venner, som ofte søge mere at opnaae Pengefordeel end Ære derved, og derfor krydre Værket med egne Tilsætninger og Compilationer. Paa denne Mistanke ledtes jeg nyligen, ved at læse Friedrich der Grosze rc. oder zwanzig Jahre meines Aufenthalt in Berlin, von Dieudonne Thiébault, ehemaliger Professor an der Ritteracademie in Berlin, 1-2 Th. Leipz. 1828, hvoraf man har fire Udgaver og den sidste besørget af Forfatterens Søn. — I dette Værk anføres følgende:

"Friedrich havde ofte selsomme Ideer, paa hvilke han bragdes ved hans aandsfyrige Virksomhed og som han i Samtaler gjerne udbredte sig over. Saaledes erindrer jeg mig, at han, da han talede med mig om de mange Nervers, Musklers og Fibrers overordentlige Finhed i vort Legeme, søgte at gjøre mig opmærksom paa de mange byrdefulde Arbeider, vi dog, uagtet denne saa sammensatte og konstige Organisation, udføre; de mange Møisommeligheder, vi udholde og alligevel kunne leve saa længe." "Paa een af mine Reiser," blev han ved, "holdt jeg udenfor en Kirke, medens der skiftedes Heste; i Kirketaarnet var et Uhr; jeg betragtede Uhrskiven, som syntes mig at være gammel og i slet Tilstand. Paa mit Spørgsmaal til een af

de omkringstaaende Indvaanere, erfarer jeg, at den var af Jern og først forfærdiget for sem og tyve Aar siden... De seer heraf, at Jernet selv har mindre Udholdenhed end vi, og at saa skrøbelig jeg er, har jeg nu næsten overlevet tre Uhrskiver. Vil De maaskee indvende, at hiint Stykke Jern har været udsat for alle Veirets Raaheder, saa spørger jeg: har jeg ikke trodset dem? uden hertil at regne alle de Opoffrelser, Farer, Aandsanstrængelser og Ængstelser, for hvilket hiint Metal ikke har været udsat."

Dersom Friedrich den Stores efterladte Værker ikke havde været til, saa kunde Thiébault frit opvarte med denne Anecdot, thi hvo skulde vel overtyde ham om dens Usandhed? Men nu disse Værker ere trykte, er det let at bevise, at Kongen vel har sagt noget Lignende, men ikke til Thiébault og ikke paa saa vrang en Maade. Stedet findes i et Brev fra Kongen til d'Alembert dat. d. 17 Marts 1776 i Hinterlassene Werke Friedrichs II, Königs von Preussen, eilfter Th., S. 209 og lyder saaledes: "Imidlertid tilskriver jeg ikke Veirets Urolighed min Sygdom; naar man er ung skader hverken Kulde, eller Iszone, eller det brændende Jordbeltes Hede det sunde og kraftfulde Legeme. Jeg var nysgjerrig efter at vide, hvorlænge de Jernuhre, der findes i Kirketaarne, kunne holde. Sagkyndige have forsikkret, at dette i det Høieste kun kan være tyve Aar. Er det altsaa ikke at forbauses over, at vor Slægt, hvis Organer ere af gjennembrukket Traadarbeide og hvis Kjød bestaaer af Støv og Muld, holder længer ud, og naaer et tre Gange fjernere Maal, end disse Uhre, der forfærdiges af den haardeste Materie, som vi kjende? Forskjellen mellem Uhrene og os bestaaer deri, at vi lide, men hine, naar de gaae urigtigen, ikke føle nogen Smerte. Men saa have vi derimod i vor Ungdom ogsaa smagt Fornøjelser, og, uagtet Alderen, levnes os dog endnu Glæder, som fornuftige Mennesker kunne nyde."

Disse den store Konges skjønne Tanker har Thiébault saa ganske forhutlet, at han endog lader ham sige de største Urimeligheder. Kongen taler om de menneskelige Organer, ikke om Musklerne, thi disse vidste han vel ere stærkere end Jern, da Damiens ikke kunde sønderslides af fire unge Heste, førend de store Muskler bleve ham overskaarne; heller ikke kunde det falde Friedrich ind, at tale om en Uhrskive, thi den kan i det Høieste kun beskadiges af Fugtighed, ikke af Slid, som Værket selv. — Man seer af det Hele, at Thiébault har dramatiseret her et Indfald, som han ikke selv rigtigen og nøje kjendte.

Hvad Lid kan man nu vel fæste til en Forfatter, der vover at tillade sig saadanne Forvanskninger, og det paa saa plump en Maade? Hvad Lid kan man fæste til de fleste Memoirers historiske Sandhed, naar en offentlig Professor sviger den med saadan Dristighed? — Hvor megen Leilighed give saadanne Værker til reent at forplumre Historiens Kilder, naar de ikke afbenyttes med strængeste Critik? — Jo behageligere den Stiil, hvori de ere skrevne og jo interessantere deres Indhold, ved indstrøede, paafaldende Anecdoter, er, desto farligere blive de Usandheder og vrange Ideer, de udbrede blandt Menneskeclasser, som blot læse, for at mores og sjeldent tænke meget over det, de læse. Godt vilde det derfor være, om de historiske Archiver, Magaziner ꝛc. der optage *Brudstykker* af saadanne Skrifter, ikke blot lode sig nøje med ligefrem at oveesætte, men ogsaa forsynede deres Oversættelser med critiske og prøvende Anmærkninger, som Modgist. —x—

Müllner giver i sit Mitternachtsblatt Nr. 22 og 23 en Beskrivelse over et nyt Tellurium. Til Motto har han et Fibelvers:

Die Hand, thut sie der Geist regieren,
Wird Künstlerin im Hobel-Führen.

En Drejermester i Cotbus efteraber vor Herre Gud i at forfærdige en Deel af Verdens-Alt, paa en Maade, som fortjener den største Opmærksomhed af alle Lærere og Elever i den mathematiske Geographie og Chronologie. Han forfærdiger nemlig Tellurier til en saadan Fuldkommenhed, at enhver sagkyndig Tilskuer føler den største Agtelse for hans Kundskaber i bemelte Videnskaber, hans Opfindsomhed og hans mekaniske udmærkede Duelighed. Hans Tellurier vise Jordens og Maanens For-

hold og Stillinger mod hinanden, og ved en anbragt Blendlygte, hvis Flammes Skin udgaaer igjennem den stumpede Ende af en huul Kegle Conus detruncatus (Sukkertopsform) lader han Solbelysningen vises. Den hele Mekanisme viser Dag og Nat, Aarsvexlinger, Formørkelser ꝛc. ꝛc. — Hvor stor er denne Maskine? Som et rundt Bord, hvorved tre Personer mageligen kunne spise, dog kun portionsviis, uden Fad i Midten. Solskiven (den videste Aabning af hin hule Lyskegle) er omtrent saa stor som Aabningen af et Ølglas, Jordkloden som en dygtig stor Billardkugle; Maanen som en Hasselnød. Hvad koster en saadan Maskine? Enkeltviis 51 Thl. — I Halvdosinviis nogle og fyrretyve Thl. — Men er det en virkelig Drejermester? Maaskee en lærd Dilettant af dette sirlige Haandværk? Maaskee af en eller anden Regjering udnævnt til Geheime-Over-Hof-Drejer-Raad? Dog vist nok for hans sindrige Opfindelse belønnet og understyttet? Ja, dette sidste har den preussiske Regjering gjort. Den har fundet, at et saadant Tellu-Lunarium ikke er noget Legetøj, men et Underviisnings og Lære-Instrument, som gjør Personer af ringere Forestillings-Evne bedre Tjeneste end Bog og Professor kunne gjøre det. Derfor har den først og fremmest belønnet Konstneren dermed, at den har givet ham Næring og Fortjeneste. Den afkjøber ham nemlig slige Tellurier i Plural, og forsyner dermed de betydeligere Lære-Anstalter. Mekanikeren, hvis Navn er Friedrich Jungh, er virkelig Drejermester i Cottbus, boende i Nr. 108, og skrivende mere correkt end mangen Lærd, hvilket et Brev fra ham med en af hans Tellurier viser.

(Forkortet fra anførte Sted.)

Syv engelske Blade give efterhaanden 7 forskjellige Domme over den berømte tydske Sangerinde, Demoiselle Sonntag, hvorefter Man næsten skulde slutte, at Kunsten saavelsom Politiken, Skjønheden saavelsom Aandsfortrinene ei mere bedømmes efter videnskabelige Love; men at der ogsaa heri hersker Partieaand, og en høire og venstre Side:

New-Times af 16de April. Hendes Skjønhed har et aldeles engelsk Anstrøg. Hendes geniale Fremstillinger love ogsaa Overordentligt for den tragiske Oper.

Samme Blad af 17de April. Aldrig er Publicums Forventning ved Continental-Beretninger bleven mere opvakt, og mere skuffet. Avisskrivernes Correspondentere maae aldrig have seet et skjønt Fruentimmer. Hun har vel et behageligt; men tydsk Ansigt. Dette er tilstrækkeligt for at vise, hvorlidet hun kan være nogen fuldkommen Skjønhed. Hendes Hovedpynt er smagløs à la Giraffe. Hun synes ældre, end hun er.

Sphynx af 16de April. Demoiselle Sonntag har opfyldt vore overordentlige Forventninger. Hun synes yngere, end hun er.

Morning-Post af 16de April. Demoiselle Sonntag kan ingenlunde hverken kaldes skjøn eller interessant. Hun synes uden Følelse og Udtryk.

Times af 16de April. Demoiselle Sonntag spiller med uendelig megen Ynde. Hendes Sang synes os en Blanding af Vagtelens, Drosselens og Nattergalens, med Ledsagelse af Flageolet og mange andre Instrumenter.

Morning-Herald af 16de April. Demoiselle Sonntags Næse er noget opad staaende, hvilket er et Tegn til Kløgt.

Globe af 16de April. Demoiselle Sonntag har hverken noget aandfuldt Ansigt, eller Grazie i sine Bevægelser. Hun baade seer ud og spiller som en smuk Kammerpige.

Morning-Chronicle af 16de April. Hun har tydsk Udtale af det Italienske; hendes Sang overflødige Udpyntninger, dog med megen Grazie anbragte.

Imidlertid har dog, uagtet alle disse forskjellige Domme, Kunstnerindens Beskedenhed erhvervet hende Agtelse og Kjærlighed i London. Hun indføres formelig i de første Selskaber, hvilket er næsten exempelløst i England. Hun lader sig aldrig see, uden hendes Duenna, en preussisk Oberst Lammerz's Enke og høist agtværdig Kone.

(R. A.)

En Reisende, som i Aaret 1827 har seet Hertugen af Reichstadt, (Napoleons Søn), beretter, at han er høi af sin Alder; men at intet hos ham erindrer om hans Faders Træk, og at han er sin Moders, Erkehertuginde Luises udtrykte Billed. Han kjørte i en let Vogn, hvori han sad med en bedaget Mand, formodentlig hans Hofmester. Om Aftenen saae den Reisende ham i den Keiserlige Loge med Erkehertug Carl og Erkehertuginde Sophie. Under Spillet slog han uophørligen Tacten.

Det russiske Rytterie. Det regelmæssige russiske Cavallerie bestaaer af 8 Garderegimenter (4 Kyrasseer- og 4 lette Regimenter) og 75 Linieregimenter, af hvilke 9 Kyrasserer, 17 Dragoner, 12 Husar og 22 Uhlaner. — Det uregelmæssige Rytterie bestaaer af flere end 20,000 Cosakker. Det sammenkaldes kun i Krigstider og sendes, naar Freden kommer tilbage til dets Heder. — Alle Regimenter, der ikke ere coloniserede, bestaae af 6 Esquadroner i Activtjeneste og 1 Depot. De coloniserede bestaae af 12 Esquadroner, af hvilke dog kun 6 ere disponible. — Efter Organisationen fra 1812 skal hvert Regiment have 1 Oberst, 1 Oberstlieutenant, 3 Majorer, 8 Capitainer, 38 Underofficerer. Hver Esquadron bestaaer af 201 Mand og 179 Heste, og hvert Regiment, foruden Officeercorpset, af 126 Vagtmestere og Underofficerer, 22 Trompetere og 1260 Gemene. (Bibliothek d. n. Weltkunde 2ter Th. 1828.)

Lotterie-Lykke. En Privatmand ankom med en Formue af 200,000 Franker til Paris. Han begyndte at spille i Lotteriet. Hans første Indsats var kun 36 Fr. Smaa Gevinster paa Amber opmuntrede ham til stedse at spille højere; men efterhaanden blev hans Spil alt højere og højere. Han kom omsider saavidt, at han maatte vove 76,000 Fr. i een Trækning. Lykken var ham saa gunstig, at han i femten Maaneder vandt over 400,000 Fr. Han besluttede nu at holde op med at spille, og reiste tilbage til det sydlige Frankrig. Men nogle Maaneder derefter erfarer man, at hos en Collecteur i en lille Stad spilles meget høit. Kort derpaa seer man blandt de fra Paris til Brest afgaaende Galeislaver hiin Privatmand. Han havde ikke allene bortspillet sin egen Formue, men ogsaa 50,000 Fr. som en Ven havde betroet ham og desuden udstillet falske Vexler. — Hvilket lærerigt Exempel!

Kjøbenhavns Børs, d. 10 Juni 1828.

		à
Hamburg 2 M. — à vista 216		
Species 219		
Specier solgtes til 13 Rbmk. $2\frac{1}{4}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$156\frac{1}{2}$	$156\frac{3}{4}$ Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$51\frac{3}{4}$	52 Rbß. Tegn.
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	84	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	$77\frac{3}{4}$	— i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$111\frac{3}{4}$	112 Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$98\frac{1}{2}$	— Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	$105\frac{1}{2}$	— i Banco.
4 pC. Dito nye	$98\frac{1}{2}$	99 i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	59	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Østergade Nr. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 48.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 14 Juni 1828.

Reisen til Berlin og Dresden.

(Fortsat.)

Da i Aaret 1822 den Minutoliske Samling af Papyrusroller blev opstillet i Berlin, indsandt, efter Indbydelse, den lærde Spohn, fra Leipzig, sig, for at tage den i Djesyn. Han erholdt Tilladelse til, i Trykken at udgive hvad han fandt brugbart deraf. Disse Roller og adskillige andre Stykker, hvoraf han fik nøiagtige Copier, skulde danne Hovedmaterialiet til et stort Værk om Ægypternes Literatur, hvortil han allerede havde ladet lithographere endeel Blade, da Døden 1824 pludseligen bortrykkede ham, til ubodeligt Tab for Videnskaberne. Professor G. Seyffarth, den Afdødes Discipel, i hvis Hænder hans Papirer siden kom, fandt kun den Rosettiske Indskrift, tilligemed et Antal Papyrusroller og andre Stykker med latinsk Skrift, der skulde udtrykke Lyden af de ægyptiske Ord, og omskrevne i ofte meget fragmentariske latinske Oversættelser. Til en Commentar over disse Indskrifter, en Grammatik, et Lexicon fandt han derimod kun enkelte Bemærkninger og Vink, der ofte blot kunde være forstaaelige for den, der havde optegnet dem. Dette Efterladenskab har Seyffarth nu udgivet, fortsat og fuldstændiggjort i et eget Værk. Nøglen til den gammel-ægyptiske Hieroglyphskrifts Læsning skal saaledes være funden, og den menneskelige Skarpsindighed har opdaget, hvad allerede for tre Tusind Aar siden var en Hemmelighed for mange. Det ansees for afgjort, at de hieratiske Hieroglypher, hvilke Præsterne betjente sig af, vare ligesom de demotiske (læg Mands og Folkets Forretningsskrift) kun enkelte Bogstaver, og ikke betegnede et Tegn eller et heelt Begreb.

Blandt de ægyptiske Oldsager, som gave Spohn og Seyffarth megen Oplysning, vare Skarabæer, Stene af bruun Farve, saaledes skaarne at de temmelig lignede en Eeghjort af en Erts indtil en Valdnøds Størrelse, som, adskillige Hundrede i Tallet, ligge ordnede i en Skuffe paa Konstkamret. Her seer man ogsaa paa Regaler den bekjendte Nilnøgle, forædt af af og bedækket med Rust; smaa blaa Osirisser og Anubisser, med Hundehoveder og udstrakte, fast til hinanden klemte Fødder, med Nilnøglen i Haanden, eller i denne et Hul, hvor den har stukket. Af de saakaldte hellige Dyr findes adskillige. De ere af en fast Masse og ligne af Skabning Ræve.

Man behøver nu altsaa ikke at reise til Ægypten, for at faae et Begreb om Ægypternes Hieroglypher og Gudsdyrkelser. Man faaer det næsten ligesaa nemt i Berlin. Jeg kan ikke forlade det Kongelige Bibliothek, uden at bemærke, at saavel dette, som de der opbevarede Oldsager og Konstmærkværdigheder, forevises, uden Betaling, med største Liberalitet.

I intet Land har man, forholdsviis til dets Størrelse, siden Friedrich den Stores Tid, gjort mere for Konsten end i Preussen. Ingen Bekostning blev sparet, for at sætte sig i Besiddelse af de vigtigste Konstskatte. Naar jeg siger at man for et eneste, just ikke stort Stykke, Correggios Malerie af Hertugen af Ferrara, har betalt 10,000 og for den hellige Familie af Rafael 14,000 Ducater, saa behøver jeg vel ikke at anføre mere, for at overbevise Enhver om, at Kjøbesummens Størrelse aldeles ikke blev tagen i Betragtning, naar det kom an paa, at anskaffe sig Gjenstande af udmærket Konstværd. Det er en Lykke for en Stat, naar en saadan ædel Iver for Konst gaaer, uden at kjølnes, i Arv gjennem forskjellige Kongeslægter, som Tilfældet er i Preussen, og ikke standser ved Enkelte. Den nuværende Konge er ligesaa varm en Konstven, som Friedrich den Store. Neppe et Aar efter en lang og blodig Krigs Tilendebringelse, tænkte han allerede paa den Beskyttelse, der, som en Frugt af Freden, skyldtes Konsterne, og kjøbte for 120,000 preuss. Thal. den saakaldte Guistianiske Maleriesamling. Den var under mit Ophold i Berlin vel at see mod Betaling af 1 Th. men endnu uordnet, i to Værelser paa Slottet, hvor man kun løseligen kunde see den, da de færreste Stykker vare ophængte, og det ene stod bag det andet paa Gulvet. Den hele Samling bestaaer af 170 Stykker, og man finder deri Arbeider af de berømteste italienske Mestere, saasom Michel Angelo, Buonarotti, Correggio, Dosso Dossi, Paolo Veronese, Tizian, Tintoretto v. fl. Men de fleste af disse Malerier ere af Konstnere der vare Samlerens, Marchese Guistianis Samtidige. Han selv, nedstammede fra et allerede i Oldtiden berømt Fyrstehuus i Genua, levede i Rom i Slutningen af det 16de og i Begyndelsen af det 17de Aarhundrede. I to Aarhundreder var denne Samling en Prydelse for eet af de største Palladser i Rom, opbygt af Samleren paa en Deel af Ruinerne af Neros berømte Thermer. I Aaret 1807, da den kom til Paris, var den endnu større, men mangt et herligt Stykke af samme blev særskilt afhændet, førend Prinds Guistiani solgte den, i det Hele, til Bonnemaison. Uagtet den Sum, som den preussiske Regjering har betalt ikke er for høi, synes man dog at kunne antage, at Perlerne i Samlingen i Forveien ere udpillede deraf. Men forenet med den store Samling, der skal opstilles i det ny Museum, vil den dog bidrage meget til at forherlige dette.

Hvor meget det end paa den ene Side fornøjede mig, at træffe i Berlin og Potsdam saa mange fortrinlige Malerier af italienske Mestere, saa vakte Tilbageerindringen dog ubehagelige Følelser hos mig, naar jeg tænkte paa vor egne store Samlinger, der, skjøndt de indeholde saa meget Fortræffeligt af den nederlandske, have saa faa ret udmærkede af den italienske Skole. Hvor let havde det ikke været i ældre Tider, at anskaffe sig i det mindste een udmærket Rafael, eller Correggio? Leilighed dertil har vist ikke manglet, og allermindst i Revolutionstiden. En Maleriesamling har Lighed med en Demantsring. Det kommer ikke saa meget an paa Stenenes Antal, som paa deres Sjeldenhed. En eneste udmærket stor Juveel er mig kjerere, end tyve smaae Rosen- eller Taffelstene i een Klump. Dette være sagt, uden at miskjende vore store Samlingers sjeldne Værd i andre Henseender.

Af offentlige Spadseregange har Berlin egentligen kun een, die Linden i Lindenstrasze, thi de øvrige Promenader fortjene ikke denne Benævnelse, og besøges ogsaa kun lidt. Men ikke vilde jeg bortbytte vor smukke, i den sidste Tid saa meget forskjønnede og hver Sommer i Yndighed tiltagende Rosenborghauge mod die Linden, hvor meget Nyder end gaaer af samme. Lindennalleen er for Berlin hvad Jungfernstieg er for Hamborg — paa den skjønneste Tid af Aaret en Samlingsplads for Alt, hvad der kun har Fødder at gaae paa. Alleen bestaaer af tredobbelte Rader af høje Lindetræer, som have givet den sit Navn, og ligger midt i die Lindenstraße. Paa begge Sider ere brolagte Kjøreveie, der kunne betragtes som Gader, mod hvilke den beskyttes ved en Række af Granitpæle, der ere forbundne med hverandre ved Jernstænger. Om Aftenen oplyses den ved Reverbeerlygter, der hænge i Midten i Reb, befæstede ved to ligeoverfor hinanden staaende Jernstøtter. Den er forsynet med Bænke, og temmelig skyg-

gefuld. Men hvor meget man end har gjort, for at jevne den ved Kiessand, saa lider den dog af Berlins almindelige og ulægelige Brøst — en utaalelig sandet Bund. Den hele Lindenstraße er 4000 Rhinl. Fod lang og 160 Fod bred, og Alleen 50 Fod bred. Men Udsigten herfra, skjøndt kun byelig, om jeg saa maa udtrykke mig, er pragtfuld. Paa den ene Ende seer man det skjønne Operahuses Porticus og Slottet, paa den anden den berømte Brandenburger Port.

Man kan frit paastaae, at der i Europa nok neppe gives en skjønnere Port end denne. Den er bygt efter Propylæum i Athen, men meget større, i Aaret 1789 af Langhans. Den forestiller en Colonnade af tolv store Søiler af 44 Fods Høide hver, og atten mindre, af 24 Fods Høide. De første 5 Fod og 7 Tommer og de sidste 3 Fod i Gjennemsnit. Ovenpaa staaer den berømte Quadriga (Fiirspændervogn) hvori Seiersgudinden med Jernkorset i den ene og den preussiske Ørn i den anden Haand; hver af Hestene er tolv Fod høi. Denne Gudinde gjorde, som bekjendt, efter Napoleons Befaling, en lille Reise til Paris, hvor hun, tilligemed sit Kjøretøi, befandt sig indtil Freden. Men da hun vendte ham Ryggen, og Hestene vare kjede af den franske Kost, trak de i fuld Gallop hjem igjen med hende til Berlin. Her staaer hun nu paa sit gamle Sted og synes at tilraabe Enhver: eigner Herd ist Goldes werth! — Den hele Brede af Brandenburger Tohr er 195 Fod 9 Tommer. Ved denne Leilighed fortjener det at bemærkes, at til det kostbare Sølvtaffelservice paa 60 Couverts, som har kostet en halv Million hollandske Gylden og som den nuregjerende Konge af Preussen har foræret Prinds Friedrich af Nederlandene, i hvis Palais i Haag det gjemmes, hører en Platmenage, der forestiller Brandenburgerporten med dens Quadriga. — Paa højre Side af denne Port er Consumtionscontoiret og paa den anden Vagtstuerne, af en sjelden Zirlighed. De ere prydede med atten Søiler, hver 20 Fod høi. Paa Portens Bjelkeværk er anbragt et Basrelief, forestillende Markgreve Albrecht Achilles, som med egen Haand erobrer en Fane fra Nürnbergerne.

Om Sommeraftenen er den Deel af Staden, hvor die Lindenstraße ligger, den meest besøgte. Ikke allene vandre de Spadserende her hen til die Linden, men ogsaa til Restaurationerne der i Nærheden. Men da Pladserne ere saa store og Gaderne saa lange, saa fordeles Folkene for meget og jeg kjender ikke en eneste Gade i Berlin, hvor man seer en saa uophørlig bevægelig Menneskestrøm, som hos os paa Østergaden. Paa det nær at den virkelig store Befolkning af henved 200,000 Mennesker saa at sige smelter hen paa det store Fladerum af næsten $2\frac{1}{2}$ geographiske Mile, hvorpaa den bevæger sig, antager ellers Alting her en stor Stiil. Staden er en sand Antipode af Hamborg; thi ligesom det meste i denne Hansestad er gammelt, saaledes er næsten alt i hiin Kongestad nyt, og, i det Hele, er der nok neppe nogen Stad i Europa, der i den Henseende har mere Lighed med Kjøbenhavn, naar man fraregner de ældgamle Bygninger, som Ilden 1795 og Bomberne 1807 have leveret os. Dog har man den Behagelighed hos os, endnu at kunne sammenligne det Gamle med det Ny, som Børsen og Rosenborg med Domhuset og Fruekirke. Men dette er aldeles ikke Tilfældet med Berlin. Alting er der ligesom støbt i een Form og de private Bygninger ere saa eensformige som et Regiment Grenaderer. Hvor meget man end ved mange Bygninger har stræbt at efterligne den antike Stiil, saa har det Hele dog et alt for theatralsk Udseende, der tilsidst trætter Øiet.

Naar jeg siger at Berlin har 15 Porte, 34 Broer, 213 Gader, 25 Pladser og Torvepladser, 27 Kirker, saa fordrer vel neppe nogen en særskilt Beskrivelse over hver af disse. En Indkigen i dette store, uoverskuelige Phanorama maa allerede være os nok.

(Fortsættes).

Om Tyrkerne.

(Af Lindners Gemälde der europäischen Türkei. Weimar 1813. S. 410 o. f.)

En Mand, som søgde om en Pension, angav som Grund til sin Ansøgning, at han jo

maatte leve. "Det seer jeg ikke, er nødvendigt" svarede Ministeren.

Om Nogen vilde paastaae, at da den tyrkiske Stat nu engang existerer, har den ogsaa Ret til at vedblive at existere, kunde man passende anbringe Ministerens Bemærkning. Staten, sige Philosopherne, er en moralsk Person, og som saadan maa man tilstaae dens Nødvendighed. Men paa den anden Side, naar Staten bliver en umoralsk Person? Man skulde dog troe, at Naboerne da havde den Rettighed, der i det borgerlige Liv udøves imod enkelte Mennesker; man gjør dem uskadelige, enten ved at berøve dem deres borgerlige, eller, hvis de ere altfor farlige, deres physiske Existents.

Saa langt jeg er fra at ville tilføje en enkelt Tyrk noget Ondt, naar han ikke er slemmere end Mennesker ialmindelighed; saa tilstaaer jeg dog, at jeg vilde ansee det for en moralsk-politisk fortjenstlig Handling, om man kunde tilintetgjøre hele det tyrkiske Rige som Stat. Vel vil Moralisterne derimod indvende, at ingen Stat er beføjet at bedømme en andens Moralitet, og at derfor Tilintetgjørelsen af en fremmed, om endog fejlfuld, Regjering, altid maatte ansees som Vold og ikke som en lovlig Handling, da ellers enhver mægtig Nabo vilde anmasse sig et den uvedkommende Dommerembede. Men, skulde det være uretfærdigt, om en oplyst Nation og sammes viseste Mænd erkjende deres Røvernaboer for det de ere, og gjøre Ende paa deres Røversystem? En Regjering, der gjør Fordring paa dens Rettigheders Gyldighed, maa være en Regjering, d. e. kunne beskytte sine Undersaatter imod udvortes og indvortes Uretfærdigheder. En Despot, der ikke opfylder disse i Fornuften grundede Fordringer, er ikke andet end Hovedet for en Røverbande.

At den høie Port i sin Adfærd imod sine Underdaner ikke driver noget ærligere Haandverk end en Røverbande, deri stemme saa omtrent alle nyere Reisende i Tyrkiet overeens, og at de imod deres Naboer opførte sig paa samme Maade, det udviser deres tidligere Historie, saa længe de seirende kunde overfalde fremmede Lande.

"Tyrkerne — siger Chateaubriand — er ikke af det sædvanlige Slags Undertrykkere. En romersk Proconsul kunde være et Uhyre af Uforskammenhed, Gjerrighed og Grusomhed; men ikke alle Proconsuler fandt deres Glæde i, ifølge deres Religionsgrundsætninger, at ødelægge Konstmonumenter, at fælde Træerne, at tilintetgjøre Jordens Frembringelser og derved hele Generationer. Men det gjør Tyrkerne idelig. Neppe skulde man troe, at der gives i Verden Tyranner, som ere ufornuftige nok til at imodsætte sig Forbedring i Ting, der høre til Livets første Fornødenheder. En Bro styrter sammen; Ingen bygger den op. En Indvaaner reparerer sit Huus; strax bliver han desaarsag belagt med Skat. Man seer ikke sjelden græske Skibscapitainer, der heller med sønderrevne Segl udsætte sig for at lide Skibbrud, end at de skulde lade dem istandsætte; saa bange ere de for, at man skulde formode Industrie og Velstand hos dem. Med et Ord: dersom jeg i Tyrkerne havde fundet fri og dydige Borgere, som, uden just at være meget ædelmodige mod de af dem undertvungne Folkefærd, dog levede lykkelig i deres ny Fædreneland, vilde jeg have tiet, og ladet det være nok, at jeg beklagede den menneskelige Naturs Ufuldkommenhed. Men at see, at et og det samme Menneske kan være Grækernes Tyran, og Storsultanens Slave; kan være et værgeløst Folks Bøddel, og tillige den foragtelige Skabning, som en Pacha kan udplyndre, putte i en Sæk, og lade kaste i Havet; det er for meget, og for saadant et Menneske giver jeg ethvert ufornuftigt Dyr Fortrinnet.'

Til den berømte reisende Franskmands Ytringer tilføje vi endnu nogle Bemærkninger.

Det skeer ikke sjelden, at Storherren, hans Vezir Capudan Pacha, eller Pachaer af 3 Hestehaler lade Privatpersoner henrette uden Lov og Dom. Det skeer dog ikke ganske uden al Risiko, da man har Exempel paa, at Sultaner og deres Vezirer formedelst himmelraabende Uretfærdigheder og Undertrykkelser ere blevne enten dræbte eller afsatte. Men Historien opbevarer kun enkelte Tilfælde, hvor Nationens Oprør har taget en retfærdig Hævn. Den fortier derimod de tusinde Uretfærdigheder, der ikke bleve hævnede. Folkets Besværinger trænge sig vel stundom til Sultanen, og gjør ham bange.

Men hvad udrettes derved? Sultanen opofrer, for sin egen Sikkerheds Skyld, en Minister eller Favorit, hvis Forbrydelse blot bestaaer i, at have udført sin Herres Villie. En anden Bøddel kommer istedenfor den forrige, og Folket har Intet vundet. — — — — —

Ved de Afskyeligheder, som foregaae i Tyrkiet, kan det ikke være Tvivl underkastet, at det jo kunde være de cultiverte Nabonationers Interesse at overfalde disse Barbarer og jage dem ud af Europa. Ikke destomindre gives der Lærde og Statsmænd, der ere af en anden Mening, idet de blot beregne Nationernes Interesse efter de Procenter, som Kjøbmanden i næste Aar kan fortjene. — — — —

Forresten ere vi overbeviste om, at netop Tyrkernes Barbarie og Grækenlands ulykkelige Tilstand vilde lægge de europæiske Magters Erobringer Hindringer ivejen. Barbarerne har den ulykkelige Fordel forud for civiliserte Nationer, at de gjøre alle kloge og forsigtige Beregninger tilskamme, og har Umenneskelighed til sin troeste Bundsforvandte. Desuden er et ødelagt Land lettere at forsvare end et cultiveret, der ved hvert Skridt forskaffer den fremtrængende Fiende ny Hjelpekilder.

Har Porten besluttet en Krig, saa bliver fra Moscheernes Taarne udraabt, at det er alle gode Muselmænds Pligt at gaae i Feldten, og stride imod de Vantro. Man hører ofte hele Prædikener, hvori vidtløftig alle de Grunde fremsættes, der forpligte de Troende til Krig.

Herved skeer det da mangen Gang, at en ung Mand i et Anfald af Enthusiasmus og Narrie griber et Par Pistoler, Sabel og Carabiner, og sætter sig tilhest, for at besejre de Vantro, mulig omvende dem til Mahomedismen, maaskee ogsaa hjembringe unge Piger til sit Harem. Fortryder han ikke allerede undervejs dette Skridt, erfarer han dog snart i Lejret, hvilken Fare og Møie det koster, at besejre de Vantro. Har han selv været Vidne dertil og har seet, hvor let det er i Feldten at faae Hug, saa giver han ved første Lejlighed sin Hest af Sporerne, og skynder sig derfra. Paa Tilbagevejen udplyndre disse Mahomeds Fanes saa drabelige Forsvarere de arme Bønder, myrde dem ogsaa stundom, især hvis det er Christne, for, naar de komme hjem, de da kan sværge paa, at de har skikket saa og saa mange Vantro i den anden Verden.

Uordenerne i de tyrkiske Lejre, Overmod og Ulydighed hos hele Corps, der, naar de blive misfornøiede, tage hjem, er Noget som alle upartiske Forfattere ere enige om. — Deserteurerne fra den tyrkiske Armee gaae aldrig over til Fienden; enten drage de hjem eller de forene sig med et andet Corps. Witman, der var ved den tyrkiske Armee, der blev skikket til Ægypten imod de Franske, saae, at to tyrkiske Chefer, med adskillige Hundrede gemene Soldater hemmelig forlod Storvizirens Lejr, og begave sig til Acra, hvor de forenede sig med en Pascha, som Rygtet havde sagt om, at han betalte sine Tropper bedre end Storviziren.

Uordenerne, som ere en Følge af Mangel paa Disciplin, formeres ved den store Mængde unyttige Mennesker, som den orientalske Pragt og Forfængelighed forsamle i Lejren. Og alldenstund man nøje paaseer Alt, hvad der har Hensyn til udvortes Pragt, forsømmer man ganske at oprette Depots, anlægge Magaziner, o. s. v. Derfor er det heller ikke sjelden, at man i Lejren maa kjæmpe med Hungersnød. Af hvad her er sagt, og hvad udførligere er at læse hos Eton og Witman, er det klart, at en tyrkisk Armee ikke er frygtelig. Mere maa man frygte for Pesten, der let kan blive Tyrkens troeste Allierede. — — — —

Tyrkerne beherske, som vi har seet, Jordens skjønneste Riger. De have, under den ominøse Beskyttelse af Nattens Stjerne, styrtet alle hine oplyste cultiverte Lande tilbage i Mørke, Barbarie, og Elendighed. Og aldrig opstaaer hos disse lige saa stolte som uvidende Tartarer nogen Tanke om, at de ved hvert et Skridt trine over Ligene af Nationer, som vare bedre end de enten ere eller kan blive. Men store agtværdige Nationers Aand er udødelig; den lever evig i lyse Hoveders Tanker. Disse Tanker kunne — efterat Despotisme vedvarende har hersket i Aarhundreder — vaagne op af sin Dvale og modnes til Daad. Da vil Nemesis med ubøjelig Strenghed nedstyrte Forvorpenheden fra dens

tilraadede Høide, træde Undertrykkerne i Støvet, og overgive dem til den forskyldte Forglemmelse. (—18—.)

Indenlandske Efterretninger.

Under Overskriften: "Indsendt" findes i dette Blads Nr. 45, for Tirsdagen d. 3die Juni d. A., en Artikel, hvis Forfatter troer, at en offentligt bekjendtgjort Anmældelse om Afrikaneren Frederik Davunnas Underviisning og Daab, der, blandt Andet, udtrykker sig saaledes: "Indbyrdes Underviisning viste sin sædvanlige Virkning; i 10 Maaneder havde han lært at læse i Bog, at skrive med danske og latinske Bogstaver, at regne de 4 Species og faaet Begyndelsesgrundene af den geographiske Underviisning," snarere dadler, end roser den indbyrdes Underviisningsmethode, efter hvilken disse Elementer lærtes, fordi han ikke gjorde endnu større Fremskridt i ovennævnte Tid; Forfatteren paastaaer, at et Barn, endog med ganske almindelige Evner, der er gammelt nok til at forberedes til Confirmation af en Præst, maatte, uden særdeles Anstrængelse, og ved en almindelig god Underviisning, kunne bringe det til at lære Alt, hvad her er angivet, endnu hurtigere, og finder det vigtigt, at Publicum lærer at kjende det formeentligen Manglende i Anmældelsen, eller de væsentlige Hindringer, som have været Skyld i en saa ringe Fremgang.

Jeg har ikke havt den mindste Deel i den paaankede Anmældelse, og behøvede derfor saameget mindre at forsvare den, som den synes mig at være ligesaa fuldstændig, som den i Eet og Alt er sand og rigtig. Det er derfor kun især forsaavidt, som Forfatteren i Skilderiet, uden først at ville være tilstrækkeligt underrettet, har fundet det passende at fælde en ubillig Dom over mig som Davunnas Lærer, at jeg skylder Sandheden og mig selv at svare.

Davunna kjendte egentlig kun det accraiske Sprog, og var aldeles uvidende i Alt, hvad der læres i vore Skoler. Det medtog derfor nogen Tid, inden han forstod Dansk, og inden hans slumrende Evner vaktes, og efterhaanden

udvikledes saameget, at vort Arbeid vilde begynde at lykkes. Da han desuden ofte-led under vort ustadige og kolde Clima, og Virkningerne deraf heller ikke kunde være gunstige for hans Fremgang: saa tilstaaer jeg, at jeg troede, og troer endnu, at vi havde arbeidet upaaklageligt, da han efter 10 Maaneders Forløb var i Besiddelse af de nævnte Kundskaber og Færdigheder; idetmindste frygtede jeg ikke for, at Nogen, uden at tænke paa hine Hindringer, der dog næsten frembyde sig af sig selv, og uden at kjende den Grad af Dygtighed, som han havde opnaaet, vilde sige os det Modsatte. Men da dette nu er skeet, saa var det ønskeligt, om Forfatteren vilde — hvad jeg ikke kan troe, han nogensinde har gjort — prøve sine egne Kræfter paa et lignende Arbeid; det kunde da hænde sig, at han ikke alene blev overtydet om, at man ikke engang altid kan forhaste sig, men at han ogsaa vilde tage sin Tilflugt til den indbyrdes Underviisning, thi det er ganske vist, at der arbeides flittigere, og derfor ogsaa hurtigere, i Skoler med indb. Underviisning, end i andre, og at jeg for en stor Deel skylder denne Methode den Nytte, jeg dog veed at have stiftet i min Skole.

Endeligt tillader jeg mig at bemærke, at Forfatteren feiler, naar han antager, at et Barn, med ganske almindelige Evner, som har nærmet sig den Alder, at det kan tage Deel i Confirmandunderviisningen, kan, ved en almindelig god Skoleunderviisning, lære de ovennævnte Discipliner i endnu kortere Tid; thi havde han Ret heri, saa vilde det uden Tvivl ogsaa være rigtigst, at Børn først begyndte at gaae i Skole i deres 13de-14de Aar, istedetfor i det 6te-7de. Derved var jo meget vundet; men det gaaer næppe an, siden saa mange, der nu skulle og virkeligt nyde Skoleunderviisning fra deres 6te til 14de Aar, kunne have Møie nok med at bestaae i det, som Præsterne ere pligtige til at fordre af dem, førend de maae tilstedes Adgang til Confirmandunderviisningen.

H. J. Wille,
Lærer i Normalskolen for den indb. Underviisning, og i de militaire Caserneskoler.

(En anden Meddelelse om Davunnas Underviisning er overgivet til Dagen, og vil der næste Mandag blive at læse.)

En Bekjendtgjørelse fra Hr. Albert Boye i Rudkjøbing dateret 2 d. M. lyder saaledes: "Da Rudkjøbings Havn, formedelst Øvrighedens priselige og kraftige Foranstaltning, nu er særdeles beqvemt indrettet til Reparation og Kjølhaling for Skibe indtil 8 Fods Dybgaaende, og hvad der i Særdeleshed udmærker denne Havn er, at her endnu aldrig er fundet mindste Spor til de for Skibene saa skadelige Orme, saa giver Undertegnede sig herved den Frihed, at anbefale sig til enhver Skipper eller Skibsreder, som maatte behøve Reparationer paa deres Skibe, eller ogsaa nye Skibe byggede, forsikkrende Enhver, som ville forunde mig deres Arbeide, den samvittighedsfuldeste og billigste Behandling."

Blandede Efterretninger.

Den franske Kolonie ved Senegal.

(Slutning see Nr. 46.)

Plantestedet Bakel ligger ved en Bye af samme Navn, paa venstre Side af Senegal, 104 franske Mile fra St. Louis. Denne i Aaret 1818 grundede Post bestaaer af et Fort, og et indsluttet lidet Distrikt af 40 Meter; hvilket ligger nordvestligt for Fortet, og er bestemt til at være Handelsplads, til hvis Beskyttelse Regjeringen her underholder en Militairmagt. Dette lidet Distrikt blev i Aaret 1818 ved en Traktat med Thunka eller Fyrsten af Ahuabe aftraadt til Frankrig.

Byen Mekona, hvor forhen Fortet Saint-Joseph stod, ligger 18 til 20 franske Mile fra Posten Bakel, og maa for nærværende Tid ansees som et af de vigtigere Kolonial-Anlæg. I Aaret 1825 oprettedes her et Comptoir, som man gav det Navn Saint-Charles. Bygningerne bestaae i Magaziner som ere omgivne med en, med Skydehuller forsynet, Muur. En Post Frankrig før havde, ti franske Mile herfra, kaldet Fortet Saint-Pierre, er forladt.

Populationen af St. Louis-Distriktet er 220 Blanke, 642 fri farvede Mennesker, 1475 frie Negere, 7968 Negerslaver; i alt 10305 Mennesker. Paa tre Handelspladser paa den høire Side af Floden, har Frankrig med Stammerne af Darmonkour, Trarzas og Braknas, Sammenkomster for at indtuske Gummi, som strax indlades i Skibe, der føre denne Handelsvare til St. Louis; og uden for den Tid, naar den aarlige Gummihandel drives, ere disse Handelspladser gandske øde.

Øen Gorée ligger i 14° 40′ nordl. Br. og 19° 45′ østlig Længde. Staden af samme Navn danner mere end totrediedele af Øen. Den har en Caserne for 200 Mand. Gaderne ere smalle, men lige, og den største Renlighed hersker i Staden. Her er en god Havn og Ankerplads.

Comptoiret Albreda ligger i Senegambien paa høire Kyst af Floden, ikke langt fra Fortet James, og omtrent 7 franske Mile fra Flodens Munding. Her er en Bygning for Gouverneuren, to smaa andre Huse, og nogle Hytter, som beboes af dem der fra St. Louis, men fornemmelig fra Gorée, hidkomme for Handelens Skyld; der bestaaer i Skindvarer, Vox og noget Guld.

Den hele Kyst, der i Synden strækker sig fra Senegambien til Cap Talgrin, er hidtil anseet som et fælles Distrikt, som de Franske, Engellændere og Portugisere frit kunne benytte.

Magdalene-Øerne høre ogsaa til Gorée; de bestaae i en Gruppe af Klipper, som ved lidet Vand ere adskilte, og blandt hvilke den største ligger i Midten.

Gorée-Distriktets Befolkning er 40 Blanke, 713 fri farvede Mennesker, 743 Frinegre, og 4329 Negerslaver; altsaa i Alt 5825 Mennesker.

Landet Wallo ligger paa Senegals venstre Kyst. Det begynder tre franske Mile fra denne Flods Munding, og ender sig i Byen Dagana, 40 fr. Mile ovenfor St. Louis. Fra Aaret 1821 af ere endeel Plantesteder blevne, ved Regjeringens Bestræbelser, anlagte paa denne Strækning; og de ere fordeelte i fire Cantoner.

Endeligen ere 8 Plantesteder anlagte paa Øer i Nærheden af St. Louis, og de trives vel, hvortil Koloniens Hovedstads Nærhed bidrager.

(Forkortet fra Brans Misc. 1828. 2 H.)

Om det chinesiske Sprog, og Skriften herskede længe vrange Meninger, som om der hørte en heel Menneske=Alder til at lære Sproget; ligesom det skulde være et frygteligt Foretagende at lære fuldkomment at kjende Chinesernes Skrift, da man dertil maatte indpræge sig 40000 forskjellige Charakterer, og det lykkedes kun Faa af selve de Indfødte. De grammatiske, lexikalske og andre Værker man har faaet af Remusat, Morrison, Marschman og Staunton have tilstrækkeligen gotgjort det Vrange i slige Forestillinger.

Fra den Tid hine Lærde, og blandt dem vel især Remusat ved Oversættelsen af den chinesiske Roman: "De to Cousiner" (hvoraf et Udrag meddeeltes i Kjøbenhavns flyvende Post 1827 No. 34=40), vakte paa nye særdeles Opmærksomhed paa Chineserne, følte man stor Trang til end større Belærelse over dette Folks Stæder, og Skikke, Dragt, Kunster, og Næringsveje, religiøs Cultur, naturlige og kunstige Omgivelser o. s. v. Denne Trang vil ved et nylig begyndt Værk: La Chine, par M. B... de Malpiere, blive paa en dobbelt Maade fyldestgjort. Først ved Kobberstik, som, i Hæfter paa 6 Blade, skulle udkomme, blandt hvilke de 4 skal indeholde enkelte Figurer, en Gruppe, og et Landskab, eller det enkelte af en Bygning. Kobberne stikkes af Deveria, Regnier, Schaal, Schmit, Vidal, Vigneron og andre bekjendte Kunstnere, efter Originalmalerier af P. Castiglione, en chinesisk Maler Bu Qva, W. Alexandre, Chambers og Dudley. For det andet ved en god og grundig Text, som skal gjøre Læseren nøje bekjendt med alle chinesiske Indretninger i et behageligt Foredrag. Adskillige Hæfter ere allerede udkomne. Det 13de, 14de og 15te roses især som skjønne og fuldendte.

(Berl. C. Bl. Jan. 19.)

Vi bemærke ved denne Lejlighed Skriftet: Werke des chinesischen Weisen Kung=Fue=Dsü und seiner Schüler, zum erstenmal aus der Ursprache ins deutsche übersetzt, und mit Anmerkungen begleitet von Wilh. Schott. 1ster Theil, Halle 1826. 8. rec. i Blätt. für lit. Unterhalt. Febr. 1828 No. 35=6.

Kjøbenhavns Børs, d. 13 Juni 1828.

		à
Hamburg 2 M. — à vista 216		
Species 219		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 2 ß.		
Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$157\frac{1}{2}$	158 Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$51\frac{3}{4}$	52 Rbß. Tegn.
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	84	$84\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	$77\frac{3}{4}$	— i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$111\frac{3}{4}$	— Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$98\frac{1}{2}$	99 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	$105\frac{1}{2}$	— i Banco.
4 pC. Dito nye	$98\frac{1}{2}$	99 i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	59	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade Nr. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 49.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 17 Juni 1828.

Reisen til Berlin og Dresden.

(Fortsat.)

Slots- og Domkirken er en smuk Bygning; men at den ikke er opført i de Tider, da der kun behøvedes et paveligt Breve til at faae bygt en St. Peters Kirke, det seer man allerede deraf, at indvendig Søilerne ikke ere af Marmor, som efter den første Bestemmelse, men af Træ, saa konstigen belagt med Gibs, at de ligne virkeligt Marmor. Her findes en smuk Altertavle af Vigas.

Den anseelige catholske Kirke, bygt i Form af en Rotunda, behøver man kun at betragte, for at overtydes om, at man befinder sig i Friedrich den Stores Residents. I hvilken Stad, hvor den catholske Religion ikke er den herskende, havde man vel tilladt Catholikerne, hvis Tal er her over sex Tusind, at opføre en saadan pragtfuld Kirke, med saadan Kuppel? Kan der gives et bedre Beviis paa religiøs Overbærenhedsaand end dette?

Børsen er, saaledes som man kan vente sig den i en Stad, der hverken er en Sø- eller Handelsstad, kun af ringe Omfang, men ikke desto mindre en ret smagfuld og beqvemt indrettet Bygning, som Kjøbmandsstanden har ladet opføre og udvide paa sin Bekostning. De største Forretninger, som her drives, ere med Statspapirer, der i nyere Tider ere blevne en saa vigtig Handelsgjenstand. Hvor ubetydelig Handel man end har i Kjøbenhavn, saa maa den, der kommer derfra til Berlin, dog forundres over de faa Spor af Handelsbevægelse, man træffer i Preussens colossale Hovedstad. De pyntede og velklædte Folk af civil og militair Stand, som man overalt møder, opvække, i Forening med de smukke Bygninger, en Idee om Velstand. Men det kraftfulde Malerie, som Kjøbenhavn, selv i sin sjunkne Tilstand, frembyder, naar man kun gaaer ud til Toldboden, og seer de frem- og tilbageseilende, saavelsom paa Rheden liggende Skibe, de travle Matroser, de stolte Orlogsskibe, savner man ganske i Berlin. Skibene ere her de store Fragtvogne, med otte Heste i Jernlænker, der, ligesom svære Fregatter, maa seile gjennem det gule Sandhav, førend de naae Staden. En Berliner Hjemfødning veed hverken, hvad et Hav eller et Orlogsskib er, uden af Beskrivelser eller Afbildninger. — Med Statspapirernes Forbedring er det gaaet der, som paa andre Steder; selv min Barbeer klagede jammerligen over, at han havde solgt sine Tresorscheine for tidligen.

Jeg ønskede at see den Samling af Gibsafstøbninger, der findes paa Lystslottet Monbijou (Min Diamant) og maatte lade mig sætte over Vand paa en lille Færge, førend jeg naaede did. Veien var tung og i den stærke Hede trættende; men jeg haabede, at min Møje skulde blive lønnet ved en behagelig Konstnydelse. Dog, Haabet,

— denne Hofdame, der lover meget og holder lidt — som saa ofte har sveget mine meest levende Forventninger, blev ogsaa her sin Character tro. Afstøbningerne ere at see mod Betaling af en preussisk Thaler. Jeg forføjede mig op til Castellanen, og troede at han vilde blive hjerteglad, ved at kunne fortjene en Thaler; men jeg tog Feil. Castellaninden, hans Hustro, modtog mig i Døren, for saavidt meget høfligen, men dog med en Mine, som røbede, at hun ønskede, ikke at have behøvet at modtage mig. Hun saae bestandigen paa sin Mand, der sad ved Middagsbordet, ivrigen i Færd med at spise sin Grønnertesuppe, og hvert Øieblik aftørrende sig Sveden, men uden at reise sig af Pletten. Paa hans Svar kunde jeg ret godt mærke, at han heller gad blive ved sin Suppe, end fortjene Thaleren, og at hans Sult overgik min Tørst; ja, han anvendte endog den største dialectiske Konst, for, understøttet af sin Ægtemage, der syntes at have Medlidenhed med ham, at overbevise mig om, at det i Grunden ikke var Umagen værd i saadan Hede, at see hine Konstsager, og at de endnu stode pele-mele imellem hverandre. Jeg saae tydeligen Glæden tindre i hans Øine, da jeg sagde, at hvis han ingen Leilighed havde, saa kunde det være det samme. Hans Høflighed steg med min gjentagne Begjering, at han ikke skulde genere sig, hvilket han heller ikke gjorde; thi neppe havde jeg fat i Grebet af Dørlaasen, førend han allerede havde fat igjen paa Skeen. Men bør man vente andet af en Borgfoged i et Diamant-Slot?

Et behageligt Skue er det, at see Vagtparaden i Berlin trække op. Hvilke Karle! Hvilken Holding! Den Musik, der opføres ved Hovedvagten, er ganske fortræffelig og ligner en sand Harmonieconcert. Hovedvagten er ikke ældre end fra 1818. Den danner en Firkant, omgiven af en Gaardsplads. Foran ere sex gammel-doriske Søiler og to Pilastre. Bag disse er en tredie Rad af Pilastre, som danner Døren og Vinduerne. Peristylens Loft er af Steen. Det Hele er i Form af et gammelt Castrum. Vagtstuen ligner en smuk Sal. Foran staae Generalerne Bülows og Scharnhorsts Marmorstatuer af Rauch. Ved Siden af Vagthuset sees

paa en med et Jerngitterværk omgiven Høining en i Krigen mod de Franske erobret Canon af svær Caliber, og to Morterer, som de skulle have brugt ved Beleiringen af Cadiz. Alle disse krigerske Minder, samlede paa et saadant Sted, gjøre et stort Indtryk.

Der gives neppe en Stad, hvor man har opreist flere Statuer for Helte, end i Berlin. Hvor man her henvender sit Øie finder man Erindringer om Preussens Seiervindinger. Den sidste, der har faaet en Mindestøtte, er Fyrst Blücher-Walstadt. Han er den anden Husarchef, som har nydt denne Hæder; den gamle Ziethen har allerede længe havt sin Statue. Det er vist, at alle de Krigere, man har opreist Minder her, fuldeligen fortjente dem; men mange kunde dog finde det besynderligt, at det næsten er ene den krigerske, ikke den borgerlige Fortjeneste, som man troede at skylde denne Ære.

En god Indretning i Berlin er Droschkevæsenet; men en Beskrivelse derover kunde synes overflødig for Kjøbenhavnske Læsere, da vor Hovedstad nu har faaet en lignende; jeg siger en lignende, thi saavel dens Beskaffenhed, som Afbenyttelse i Berlin er forskjellig fra vor. Den sidste Stads Størrelse, men især dens sandede Bund, gjør det saavel om Vinteren og Efteraaret, naar det regner stærkt, som om Sommeren, naar det er hedt, vanskeligt for mange, at kunne forrette deres Byærinder til Fods. Det er derfor høist nyttigt, at have et ligesaa billigt som let Befordringsvæsen. Droschkerne ere vel ikke saa pyntelige her som vore til Droschker omskabte Eenspændervogne af forskjellig Skikkelse; men de ere beqvemme og alle af eens Bygning. De betales ikke tourviis, som hos os, men hver Time koster 12 Gr. for 1 Person, 18 Gr. for 2; hvert Qvarteer 4 Gr. for 1 Person og 6 Gr. for 2. Droschkerne kjøre fra om Morgenen Kl. 7 til om Aftenen Kl. 11. De ere allesammen nummererede. I Kjøbenhavn er Indretningen vel nyttig, men da Byen er meget mindre end Berlin, ikke saa nødvendig, som der. Den benyttes ogsaa her meest til Fornøielse. Naar to unge Herrer

ville vise, at de have Raad til at age, eller give sig Udseende af at have meget travlt, saa kjøre de fra Amager-, Gammel- eller Nytorv til Toldboveien ɔc. og stige der af og gaae videre. Naar en Fader og Moder ville more deres Smaa, saa tage de sig en Tour i en Droschke. Men det er ikke Tilfældet i Berlin. Dog hvad der hidtil har været blot til Lyst, kan snart blive ei blot til Lyst, og desuden bør Droschkerne ligesaavel have Lov til at gjøre Lysttourer i Byen og ud af Porten, som Dampbaadene til Charlottenlund og Bellevue. Meget maa først være Leg førend det bliver Alvor.

Men foruden Droschkerne, hvis Tal beløber sig til halvfemsindstyve, og som man seer rulle gjennem Gaderne hele Dagen, haves ogsaa alle muelige Slags andre Kjøretøjer af ualmindelig Zirlighed. Da Kudskene, uden Forskjel, have Tilladelse til at bære Sølv paa deres Liberie, saa kan man ikke gjøre Forskjel paa Herskabs- og Leievogne. Kudsken hos min Vært, som ogsaa leiede Vogne ud til sine Gjæster, bar en blaa, rigt med Sølv besat Kjole, røde Underklæder, og en meget bred Sølvtresse om sin trekantede Hat. Naar min Hr. Gläser kjørte i sin Vogn, kunde man let antage ham for en Baron eller Greve, og det samme blev Tilfældet med enhver af hans Gjæster, som leiede den. Til Sligt er man saa vant i Berlin, at det aldeles ikke gjør nogen Opsigt, som det vilde og maatte gjøre i mindre Hovedstæder. Det er vist nok ogsaa et Fortrin, som store Residentser have for de mindre Stæder, at man kan føre der et mere utvunget Liv, og det, som ellers kan faae Tusinde til at maabe, slipper her næsten ubemærket forbi. Misundelsen kan ikke saa let faae Leilighed til at yttre sig, da her er Pragt over Pragt, Rigdom over Rigdom.

Berlin er vist nok een af de Residentser i Tydskland, for ei at sige i Europa, hvor Luxus er stegen til sin højeste Pynt. Vel er Pragten i Klæder ikke større der end i Kjøbenhavn, men i det Hele hersker her i Alt en Forfinelse, der maa opvække Forundring, naar man betænker hvad denne Stad har været for 80 til 100 Aar siden. Derom faaer man en beskuelig Idee, naar man paa Slottet betragter et fra Konstens

Side højst maadeligt, men i anden Henseende saare mærkeligt Malerie, der forestiller Friedrich Wilhelm, Friedrich den Stores Faders Tobaksselskab i Potsdam, hvor Kongen og hans Søn og adskillige Herrer af høi Rang, sidde omkring et stort Egebord, hver med sit Kruus Øl for sig og rygende af en lang Leerpibe. Det Hele vidner om en Jevnhed i Sæderne, som ikke vækker mindste Anelse om den Pragt i alle Stænder, man nu seer herske i Berlin. Det er, som man kunde see en simpel Borgermand i Selskab med sine Jevnlige. Hvorledes det gik til i denne Tobaksklub komme vi næste Gang til at omtale.

(Fortsættes).

Hvilken Menneskealder er den lykkeligste?

Man siger saa ofte: at Barndommen er den lykkeligste Alder i Menneskelivet; man dømmer saaledes fordi det er den gladeste; den er dette af tre Aarsager: fordi den legemlige Følelse er let og behagelig, fordi Livet er saa nyt og derfor saa interessant og fordi man i denne Alder har de færreste Bekymringer og tænker mindst paa Fremtiden; endelig kan man tilføje, at denne Alder besidder det væsentlige Fortrin, at andre Mennesker sørger for Barnets Fornødenheder og advarer det imod sine Feiltrin. Men den kan desuagtet ikke være den lykkeligste Alder, da den, naar den høieste Alderdom undtages, som saamange Mennesker aldrig opleve, er tillige den svageste. En Alder hvori der skulle fældes saamange Taarer, hvori saamange Lyster og Ønsker skulle undertrykkes, saamange Bebreidelser og Ydmygelser skulle taales, og saameget tørt og besværligt skal læres, kan ikke være den lykkeligste. I hvormeget man end derfor priser Barndommens Lyksalighed, saa ønsker dog neppe nogen at gaae den igjennem paa nye. — Hvilken Alder er da den lykkeligste? Man skulde synes at Alderdommen maae være det; med Undtagelse af den høieste og svageste.

Naar Mennesket har samlet sig Viisdom i Livets Skole, er frie for store Bebreidelser og kan skue tilbage paa et velført Liv, kan nyde udvortes og indvortes Roe og er fuld af Haab om og Længsel efter det tilkommende Livs Gode. — Solen er jo ogsaa skjønnest naar den vil til at dale. (Af Sophrosyne.)

Indenlandske Efterretninger.

Under 7 Juni sidst er paa en fra Fabrikant Fitz Löwitz indgiven Ansøgning, og efter Generaltoldkammer= og Commerce=Collegii derover gjorte Forestilling udstædt et Privilegium at bemelte Fabrikant maa i Danmark anlægge en Fabrik for Tilvirkning af vandtæt mineralsk Kit, eller Cement, med Frihed til at have Udsalgssted i Overeensstemmelse med Plakaten af 5 Juli 1825, og med Rettighed til at holde de til bemelte Fabrikation fornødne Arbejdere; ligesom ham og er bevilget at vorde ved Udførselen af dette Fabrikat til Udlandet givet Godtgjørelse af Tolden af de raa Materialier som indeholdes i det udførte Kit. Dette Produkts Godhed er ved mange Attester beviist. Efter kongl. Befaling ere Forsøg anstillede, og baade ved Ingeniørkorpset, og flere Steder er det befundet at svare til Hensigten. Til Skibes Kalfatring er det og anvendeligt. Til at forebygge Svamp i Bygninger anbefales det ogsaa. Hovedoplaget er i Altona, Palmaille 438; og i Kjøbenhavn kan Bestillinger skee hos Mesteren i Myntergaden Nr. 144.

Toldvæsenet i Aalborg inqvirerede i Søndags, i Overværelse af et talrigt Publicum, hos en af Byens Handlende, i hans Udsalgsboutique paa Markedet; men maatte igjen gaae bort med uforrettet Sag. "Med besynderlig Hensyn til den sidste Omstændighed, og af pur Omhyggelighed for de Herrer Toldembedsmænd her og hvert andet Steds, hvor Man udviser en lige roesværdig Iver for Landets sande Interesse" spørger en Indsender i Avisen "burde ikke Angiveren, forudsat at der er en saadan Personage med i Spillet, ansees med en lille Correction, naar det viser sig, at han har havt Folk tilbedste? Indsenderen vover at formene jo, og det af tvende Grunde: 1) Fordi ellers enhver Slyngel, (og at der blandt Angivere kan gives Slyngler vil Man vist ikke nægte) der har et Horn i Siden paa de Handlende, efter Behag kan sende ham Toldvæsenet paa Halsen, og 2) fordi Angiveren ellers ogsaa, ustraffet med frit Forsæt, kan drive Giæk med Hs. Majest. Kongens bestaltede Embedsmænd! Og sligt Crimen skulde ingen Correx fortiene?! — Det forekommer meget mere Indsenderen, som om Revselsen burde staae i Forhold til den Belønning, der gives den Angiver, der foranlediger en virkelig Synders fortjente Afstraffelse, og som beviislig saaledes af ædel Iver for den gode Sag, sætter sit Renomee iblandt sine Medborgere i Fare. End eet Spørgsmaal finder Indsenderen sig opfordret til, i Anledning af den her omtalte Inqvirering, at opkaste: Kunde ikke Toldinspectionen, naar den endelig i Medfør af sin Pligt, skal foranstalte Randsagelse, mage det saaledes, at denne skete om Morgenen, i Middagstunden eller imod Boutique=Lukningen? — *Man jog da ikke* Kjøberne fra den Mand, Undersøgelsen anstilledes hos."

Dampskibsfart er begyndt paa det store Belt. Efterat Generalpostdirektionen ved forudgaaet Undersøgelse, og Beregninger havde overbeviist sig om, at Anvendelse af Dampskibsfart her vilde paa en særdeles hensigtsmæssig Maade ikke allene medvirke til Postgangens Fremme igjennem den danske Stat, men især have en vigtig og gavnlig Indflydelse paa Postforbindelsen med Hamburg, samt med Udlandet i Almindelighed, blev en Forestilling til H. M. Kongen indgivet, i Løbet af forrige Aar, om Kongelig Tilladelse til at maatte, til de Kongelige Brev= og Pakkeposters, samt de med Pakkeposterne Reisendes Overførelse over det store Belt, lade for Postkassens Regning forfærdige i England et Dampfartøj af 30 Hestes Kraft. Direktionen blev bemyndiget til at træffe den i saa Henseende fornødne Foranstaltning. Det anskaffede

Dampskib, Merkur ankom hertil fra London d. 18 May under Hr. Capitain-Lieutenant Christensens Kommando.

Under 3 May sidst udstædtes fra den kongl. Generalpostdirektion en Plakat ang. dette Dampfartøjs Benyttelse. "Skjønt Postvæsenets Tjeneste, hedder det, er Dampfartøjets Hovedbestemmelse, har Hans Majestæt Kongen dog derhos allernaadigst tilladt, at samme, naar det enten overfører Brevposten, eller, efter at have overført nogen af de kongelige Poster gaaer Retour fra Korsøer eller Nyborg, maa afbenyttes til andre Rejsendes Overførelse, imod at der i saa Fald erlægges i Fragt af enhver Rejsende, der medfølger samme, det dobbelte af den efter Færgetarten mellem Korsøer og Nyborg til enhver Tid gjeldende Børtfragt." "Naar derimod Dampfartøjet ønskes fragtet af Nogen, paa Tider det ikke afbenyttes til Posternes Overførelse, og det iøvrigt da fra Postvæsenets Tjeneste kan undværes, er Betalingen for samme allernaadigst bestemt saaledes: om Sommeren, som overeensstemmende med fornævnte Færgetart anregnes fra 1ste April til ultim. September, til 23 Rbd. 60 ß. Sølv, og om Vinteren, eller den øvrige Tid af Aaret, hvori dette Fartøj kan bruges, til 25 Rbd. 16 ß. Sølv."

Mandagen den 9de Juni om Eftermiddagen Kl. 4½ ankom Dampskibet til Nyborg, efterat have gjort Rejsen fra Kjøbenhavn i 17 Timer, uagtet den vedholdende Modvind og Blæst. Foruden Hhrr. Postdirektører, Conferentsraaderne Lange og Monrad medfulgte Søkapitain Christensen, Professor Ursin og Postsekretair Lange. Efterat have beseet Alt til Post- og Transportvæsenet hørende, afgik de d. 11te igjen med Dampskibet til Sprogøe, for her at besee Dæmningen og Bygningen, med flere priselige Indretninger paa Øen, og derfra til Korsør. Fra sidstnævnte Sted afgik Dampskibet i Postfarten for første Gang d. 11 Juni med Postsækken Kl. 11, og var inden to Timers Forløb, eller inden Klokken 1 i Nyborg. Som en Følge indtraf Posten til Odense allerede lidt over Kl. 4. Merkur er bekvemt indrettet, og dets Maskinerie skal efter Kyndiges Dom være

det fuldkomneste og beste her haves. Det forbruger omtrent en Tønde Kul for Milen. (Hempels Avis No. 90. cf. Coll. Tid. No. 32 og 33.)

Iblandt de Mænd, hvis Minde hæderligen bevares i Fædrenelandets Aarbøger, som besjelede af Sandhedsaand, Frimodighed og Retskaffenhed, og hvis Levnet have historisk Mærkværdighed, er Waldemar Frederich Greve af Schmettow. Han nedstammede fra en gammel adelig slavisk Slægt i Holsteen, som fra umindelige Tider havde baade i den danske Stat og i andre Lande været brugt i høje Stats og Krigsposter. Han selv beklædte i nogle Aar den Post som overordentlig Gesandt ved det churfyrstelige Hof i Dresden. Siden blev han af Churfyrsten af Pfalz udnævnt til Geheimeraad, og givet Løveordenen. Han tilbragte i megen Sygelighed sine sidste Leveaar i Pløn, hvor han døde den 8 Juli 1794. Hans Valgsprog var Frangor, nôn flector. Han førte i en Deel Aar, fra September 1780 til sin Død, Brevverling med den berømte Historiker og Statistiker Professor i Göttingen Aug. Ludw. v. Schlözer. Denne Mands Biographie er nylig udkommen under Titel: A. L. v. Schlözers öffentliches und Privatleben aus Originalurkunden, und mit wörtlicher Beifügung mehrerer dieser letzteren, vollständig beschrieben von dessen ältesten Sohne Chr. v. Schlözer. Leipzig 1-2Th. 1828. 8. Af Schmettows Brevverling med Schlözer ere 34 Stykker her optagne, hvilke læses med Interesse, og give adskillige Oplysninger om Tildragelserne i bemelte Tidsrum, fra 1780-1794, og om fædrenelandske Personer, der i samme virkede. Det var et mærkeligt Tidsrum. "Hvad vil, skrev v. Schmettow i October 1787, komme ud af alle de mange sig krydsende Statsforhold? England trodser, Frankrig agoniserer; Sultanen, skrev jeg nylig til Greve v. Bernstorf, maae høre Messe i Rom, og Pius maa kanonisere Mahomed, naar jeg endnu skal undre mig over Noget."

Blandede Efterretninger.

"Med Fornøjelse læser enhver Sandhedens Ven et Stykke i Berliner Conversationsblatte af 19 Jan. d. A. hvori den i Fortalen til 15de Udgave af Gellerts Fabler, af den unævnte Udgiver fremsatte skammelige Beskyldning, at Franz Horn skulde have fornærmet Gellerts Minde, bliver ikke allene aldeles igjendrevet, men det vorder endog ved de nøjagtigste Citater af Franz Horns Skrifter viist, at denne agtede Skribent stedse har talt med den ømmeste Bedømmelse og den inderligste, og kjerligste Højagtelse om den ædle Gellert. De Steder i Franz Horns Skrifter ere virkeligen ogsaa mange, hvor han med saa reen Pietat har udtrykt sig om Gellert, at man snarere har Føje til at sige, at aldrig har nogen tysk Critiker højere anslaaet Gellerts Fortjenester end just den saaledes bagvaskede Skribent." Th. Hell. (Ab. Z. 24.)

I et Værk, som Lord Lauderdale har skrevet om Ostindien, fortæller han om Fuldkommenheden af de fordums Manufacturer hos Hindostans Beboere følgende mærkværdige Omstændighed: Man forfærdigede tilforn i Bengalen et Slags Musselin, der kaldtes Abrovan, men som kun de højeste Personer betjente sig af, og som var saa let og fiint, at man neppe kunde see det, naar det laae udbredt paa fugtigt Græs. Da en Datter af Aurang-Zebs blev irettesat af sin Fader, fordi hendes Hud skinnede igjennem hendes Klæder, viste hun ham, at hun havde syv Skjørter af dette Musselin paa. Ved en anden Leilighed blev en Nabobs Tjener straffet, fordi han havde ladet et saadant Stykke usynligt Musselin blive liggende paa Marken, hvor en der gaaende Ko slugede det med Græsset.

Otto Wagner, en ung tysk Landskabstegner, havde i Weimar tegnet den Bygning i Staden og det Havehuus som den ærværdige Olding Göthe verelviis beboer. Ved Kobberstikker Ludw. Schütze bleve de stukne og Göthe gav egenhændige Underskrifter, der som fac-simile bleve stukne derunder. Under Huset i Staden,

uden for hvilket Kunstneren havde sat en stor Deel Tilskuere af alle Stænder skrev han:

Warum stehen sie davor?
Ist nicht Thüre da und Thor?
Kommen sie getrost herein,
Würden wohl empfangen sein!

Under det til Parken grændsende Havehuus havde Göthe skrevet:

Uebermüthig sieht's nicht aus
Dieses stille Gartenhaus
Allen die darin verkehrt,
Ward ein guter Muth bescheert.

Göthe 1828.

En af den nærværende Tids vigtigste Mænd er Johan Greve af Capo d'Istrias, som allerede i den korte Tid han har været Præsident i Grækenland, har virket betydeligt til af et Chaos at skabe Orden. Om ham heder det i Conversationslexikonnets sidste Udgave, at han er een af de første nu levende Diplomatikere, og hører til den Classe af Statsmænd, som, omgivne af Cabinetters hemmeligsfulde Sløer, forstaae at holde sammes meget formaaende Virken skjult for alle Ojne, saaledes at den kun mærkes af den Jordbunds Bevægelser, under hvilke den yttrer sig. Capo d'Istrias er født 1780 i Corfu, hvor hans Fader var Læge. Han studerede selv Lægevidenskaben i Venedig. Da de russiske Tropper i Aaret 1799 besatte de joniske Øer stod hans Fader Anton Maria af Capo d'Istrias i Spidsen for Regjeringen; men efter at Derne, ifølge Tilsitfreden 1807, igjen vare blevne afhængige af Frankrig nedlagde han sin Post, og traadte i russisk Tjeneste. Siden vendte han tilbage til Corfu, blev Senator der, og døde d. 17 April 1821 i sit 80 Aar. Sønnen blev ansat i Rusland, hvor han i Begyndelsen var ved Grev Romanzows Bureau, og herpaa ved det russiske Gesandtskab i Wien. I Aaret 1812 førte han de diplomatiske Forretninger ved Donauarmeen, da Admiral Tschitschagoff paatog sig

Overkommandoen over samme. Da denne Hær ved de Franskes Tilbagegang forenede sig med den store russiske Armee, forvaltede Capo d'Istrias, under Keiser Alexanders Øjne, de samme diplomatiske Correspondence-Efterretninger, som i sine forrige Poster, og erhvervede sig snart sin Monarks Tillid i saadan Grad, at han blev dragen ind i de vigtigste Statsforhandlinger, og blev udnævnt til Statssekretair i de udenlandske Anliggenders Departement. Paa den Tid Wienercongressen holdtes skal han have medvirket til Stiftelsen af en Forening for den græske Nations Dannelse. I Skilderiet f. A. No. 78 meddeeltes nogle biographiske Notizer om ham efter en fransk Journal; men i samme synes endeel af Faderens og Sønnens Stillinger at være sammenblandede. Der er nylig udkommen et Portrait af ham, efter et Malerie af Gr. I. v. E., og tegnet paa Steen af Hr. Müller, lithographeret af I. Velten i Carlsruhe. Efter dettes Vidnesbyrd som kjende Originalen er Portraitet meget lignende, og udtaler Blidhed og Venlighed, i Forbindelse med Alvor og Kraft. Derved et Fac-Simile af Greve Capodistrias med de Ord: Ce que vous flatte de plus c'est de vivre dans le souvenir des hommes. At leve i Menneskernes Erindring er ham vis. I Grækenlands Aarbøger aabnes en ny Epoche ved ham.

Vi tilføje en Yttring af Michel Schinas i en kort Afhandling om den græske Revolution og den sandsynlige Skjæbne Grækerne ville faae, (i revue encycl. Febr.): Greve Capodistrias Ophøjelse til Præsidentposten var Nationens frivillige og eenstemmige Beslutning. Under de meest kritiske Conjuncturer maatte den betro sin Skjebne til saa berømmelig en Medborgers Talenters Modenhed, prøvede Patriotisme og almindelige Højagtelse i Europa. Han ansaaes som den eeneste der var dygtig til at tilbagebringe Harmonie, organisere Landet, bringe Barbarer til at agte Nationen og sætte den i den meest anbefalende Stilling i Europa. Mr. Coray har sindrigen lignet ham med Timoleon, der fordum blev kaldet fra Corinth, hans Fædreneland, da det gjaldt om at mægle imellem de sicilianske Kolonier. Maatte et lige Held krone hans Bestræbelser. Det gjelder ikke om mindre end at omdanne en Nation, der i Aarhundreder har været forvildet ved de sørgeligste Exempler; og udmarvet ved de meest fjendske Lidenskaber, som Krigens Grusomheder kun alt for meget har næret; at gjenoprette Friheden paa en Grund fra hvilken den har været oprykket med Vold, og for hvilken den kun alt for længe har været fremmed; endeligen at befæste en kraftfuld Magt med de Forsigtigheds Forhold, som Bevarelsen af et saa dyrebart Gode udfordrer. Det tilkommer os ikke at give Regler: kun at udtrykke vore Ønsker, og fremsætte vore Yttringer om nogle af de Grundsætninger der blive at følge. Nationalheld maae være Regjeringsformens højeste Formaal, og Tyranie under hvilketsomhelst Skjul maa være forjaget. Vi ønske at see Gjenfødelsen af alt hvad der udgjorde vore Fædres Hæder, men ikke Polytheismen, den huslige Trældom, eller det slemme Demokraties Storme. Derimod med Christendommen i sin oprindelige Reenhed, de nyere Opdagelsers og Konsters Underværker, og Civilisationens Fuldkommenhed. Vi ville have Lighed for Loven, borgerlig og religiøs Friheds faste Beskærmelse, Tankens Ytrings Frihed, men lovligt Skjærm mod dens Vildfarelser. Vi ville have Forbrydelser forebyggede ved den offentlige Underviisnings beste Indretning. Vi ville i Straffe have Hensyn paa de fornærmede Personers Skadesløsholdelse og Fyldestgjørelse, og Omsorgen for den offentlige Sikkerhed, men i øvrigt seet paa den Strafskyldiges Forbedring istedetfor paa unyttig Hævn. Vi ville i de offentlige Forretninger have paaseet Ærlighed og Fortjenester; i Finantsvæsenet Indtægterne oppebaarne med sindig Lighed, Udgiverne med Sparsomhed anvendte, Regnskabsvæsenet ordnet; Krigsvæsenet sat paa kraftig Fod, og Forholdet med Udlandet bragt til Harmonie med Nationerne.

Emil Holsten.

Lieutenant i Søe-Etaten.

Tør jeg nærme mig til dem, som græde?
Vil en velkjendt Røst ei vække Gru?
Fordum den hos Eder toned Glæde,
Ak! hvor ganske anderledes nu;
Vel jeg veed, min Sang kan ei husvale,
Dertil var for bitter Smertens Piil;
Høre maae I dog en Sorgens Tale
Fra en Ven, som elskede Emil.

Fra en Ven, der husker ham saa nøie
End som Glut med lysegule Haar,
Røde Kinder, blaat og livfuldt Øie,
Som til mig han havde smiilt igaar;
Fra en Ven, der gjemmer troe i Minde
Ungersvendens Skjemt og aabne Smiil,
Og vist aldrig nogen Gut vil finde,
Munterhed kan klæde som Emil.

Kjære Minder vække mangen Klage,
Han er mangen ærlig Taare værd;
Gjennem Rækker af henrundne Dage
Seer jeg ham saa elskelig, saa kjær;
Mig hengiven som en yngre Broder
Smelted tit min Sorg han hen i Smiil.
Gamle Fader; arme fromme Moder!
Hvor er Trøst ved Tabet af Emil!

Arme! stirrer ikke saa paa Graven!
Ak! det sortner saa for Støvets Blik,
Naar det taarefuldt i Dødninghaven
Leder efter den, som heden gik.
O, men vender Eders gamle Øie,
Der saa bittert græd ved Smertens Piil,
Op mod Trøstens Stjerne i det Høie,
Søger der den levende Emil!

Did han drog til hine bedre Lande;
Der i Havn den frelste Sømand staaer;
Han er bortreist! — ak, fra hine Strande
Bud og Brev ei til hans Kjære naaer;
Men, hvor til en evig Morgenrøde
Øiet vaagner med et saligt Smiil,
Der skal Faderen sin Søgut finde,
Moderen omfavne sin Emil.

Christian Wilster.

Kjøbenhavns Børs, d. 17 Juni 1828.

Hamburg 2 M. —		à
à vista 215		
Species 219		
Specier solgtes til 13 Rbmk. $2\frac{1}{4}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	157	$157\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$51\frac{1}{2}$	$51\frac{3}{4}$ Rbß. Tegn.
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	84	$84\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	78	— i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	$102\frac{1}{4}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	$111\frac{3}{4}$	— Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$98\frac{1}{2}$	99 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	$105\frac{1}{2}$	106 i Banco.
4 pC. Dito nye	$98\frac{1}{2}$	99 i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	$59\frac{1}{2}$	$59\frac{3}{4}$ L. Sterl.

Rettelser.

Som før oftere er bemærket, gjør Omstændigheder nødvendigt, at man maa lade det beroe ved een Correctur. Trykfejl undgaaes derfor vanskeligt. Nogle, dog let kjendelige, ej forvildende, ere:

I No. 45 Perystile istf. Peristyle. I No. 45 S. 727 L. 26 Bissus istf. Byssus. I No. 48 S. 757 L. 17 nedenfra Tohr l. Thor. L. 16 eigner l. eiger. S. 758 Phanorama l. Panorama. L. 22 levnet l. levnet, og enkelte lignende.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade Nr. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 50.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 21 Juni 1828.

Immoralitet i England.

Morning Chronicle har anstillet nogle Betragtninger om den i England tiltagende Fordærvelse af Sæderne, og den som Følge deraf daglig voxende Mængde af Tyve. "De højere Stænder hedder det, bevise ved deres hele Adfærd, at de ikkun arbeide paa at skrabe Penge sammen, og at blot den groveste og meest materielle Egennytte er deres Opmærksomhed værd. Deres Exempel følges naturligviis af de lavere Stænder, der ikke i Ærgjerrighed og i got Navn søge Fyldestgjørelse, men indsee ligesaa godt, som de højere, at hele National-Moraliteten bestaaer i at have mange Penge, ligemeget hvordan man kommer til dem. Penge ere Landets Beherskere og Dommere i højeste Instants; thi Souverainiteten er jo i Parlementet, og Pladsene her kan Man kjøbe sig for Penge, ligesom enhver anden Vare. Der gives i dette Øjeblik Folk i England, som ganske aabenlyst leve af at plyndre Andre, uden at disse eller Politiet gjør dem Noget derfor. Da disse Folk ere store Capitalister, ville de rimeligviis tilsidst kjøbe sig Flækker og lade sig vælge til Parlementslemmer; og saaledes ville Tyve og Røvere da vorde lovmæssige Repræsentantere for Legislaturen i Storbritanien. Vor gamle Adel gjorde jo i sin Tid Landevejene usikkre, og det blev anseet for et meget hæderligt Hværv; denne Maade at udmærke sig paa, er følgelig slet ikke ny; kun at vore Dages Tyve have modificeret Systemet og afpasset det mere efter et oplyst Aarhundredes Fordringer. — For at begribe, hvad Morning Chronicle mener med ovenanførte Henpegning, maa Man vide, at alle Banqueurer i Provindserne sætte Papirpenge i Omløb, som de paa Forlangende igjen indløse eller ombytte med engelske Banknoter. Nu hænder det ofte, at Pakker med betydelige Partier med saadanne indløste Provindsialbanknoter tilbagesendes; og bliver en saadan Pakke borte, er det til umaadelig Skade for Banqueuren. Om han endogsaa strax bekjendtgjør alle Nummerne paa de bortkomne Sed-

ler i de offentlige Blade, saa har Enhver dog just ikke altid denne Liste ved Haanden, og nægter derfor hellere aldeles at modtage det bestjaalne Huses Noter, end udsætte sig for Tab eller endog for selv at blive mistænkt, ved at findes i Besiddelse af de bortkomne Sedler. Ved en saadan offentlig Kundgjørelse sætter Banqueuren sine Noter i Miscredit; han søger derfor hellere i Mindelighed at affinde sig med Tyven, for at faae sine Sedler igjen. Familiefædre (Family-men) er den hæderlige Benævnelse paa Tyve, som saaledes i England drive Haandværket i det Store. Banqueuren maae prise sig meget lykkelig, naar en af disse Familie-Fædres Agenter paa anden eller tredie Haand lader sig forlyde til ham om, at Man er tilbøielig til at træde i Underhandling med ham. Familiefaderen fordrer nu en uhyre Sum for Tilbageleveringen af den Swang (et elegant Udtryk, hvormed Tyvene betegne deres Bytte), de ere i Besiddelse af; Banqueuren krymper sig derved, og truer tillige med Politiet; men her hjælper ingen Snak; thi mange af disse hæderlige Folk ere noksom bekjendte, og dog kan Politiet Intet gjøre dem. Endelig bliver Man enig: Banqueuren lover ingen videre Efterforskning at anstille, og Sagen bliver paa det venskabeligste afgjort. Endnu har Man intet Exempel havt paa, at en Banqueur, efterat have indgaaet en saadan Overeenskomst, har gjort noget videre Skridt for at faae Tyvene afstraffede; det vilde maaskee ogsaa bekomme ham ilde; thi de udgjør en frygtelig Corporation og vilde exemplarisk hævne sig paa den, som vovede at bedrage dem. Desuden vide de med saa beundringsværdig Snuhed at tage deres Forholdsregler, at Man aldrig vilde kunne overbevise dem om Deeltagelse i et Ran, som de desuden ikke selv begaae; hvorpaa Man i London har havt mange mærkelige Exempler. — Sidst afvigte 21de Dcbr. afreiste en ved den warwicher Bank ansat Commis med Posten fra London did, medbringende tvende Pakker, en med 2000 Souvereigns i Guld, og en med Witheheads Banknoter til Beløb 20000 Pd. Sterl. Commissen havde puttet begge Pakkerne i Postvognen; men da han vilde stige tilvogns var Pakken med Banknoterne forsvunden, som ved Hexerie. Han opgav altsaa sin Reise; gjorde Anmeldelse til Politiet om det Passerede; satte Nummerne i Aviserne og udlovede 500 Pd. Sterl. for Tyvens Opdagelse; men forgjæves. Senere traadte Familiefaderen i Underhandling med Banken i Warwich, og Bladene berette derefter, at Banken har, med Undtagelse af omtrent 100 *Noter, som* det var lykkedes Tyven strax at anbringe, faaet sin Pakke med Noterne igjen, imod at udlevere Familiefædrene i det Sted den anden Pakke med de 2,000 Souvereigns i Guld.

(Polit. Journ. Jan.)

Høiskolens (Universitetets) Kiels og de lærde Skolers Krønike i Slesvig og Holsten i Sommer-Halvaaret 1828.

Nytaar 1828 var Antallet paa de Studerende ved Kieler Universitetet 323. De havde forrige Vinterhalvaar (1827) beløbet sig til 310, og i forrige Sommerhalvaar til 301.

Ved Slutning af det forløbne Sommer-Semester, havde 24 Studerende erholdt, hver et

Testimonium morum, nemlig: 10 i Theologien, 12 i Retsvidenskaben og 2 i Lægekyndigheden, for at besøge fremmede Universiteter.

Det offentlige academiske Vidnesbyrd fik 11 Studerende: 4 i Gudslæren, 1 i Retsvidenskaben og 6 i Medicinen.

Indtil Midten af Maimaaned ere 65 inscriberte; 13 Veteraner og 12 Novizer (Nyelinge.)

Hvad Tallet af denne Tilvært af nye Studerende angaaer, og med Hensyn til dem fra fremmede Universiteter eller fra deres Hiemstavn, som ere her for at fortsætte deres Studeringer, og altsaa vare forhen inscriberede, var, efter den nyeste Optegnelse, Antallet i Begyndelsen af dette Sommer-Halvaar 370, følgeligen 42 flere end i forrige Vinter-Halvaar. Blandt disse vare efter deres Hiemstavn og deres Studier:

	Slesvigere.	Holstenere.	Lauenborgere.	Danske.	Fra Udlandet.	Tilsammen:
Theologiske Studererende	87	61	1	2	3	154
Theologer og Philologer	5	6	—	—	1	12
Philologer	4	5	—	1	—	10
Jurister	47	56	—	9	5	117
Medicinere	20	35	1	2	8	66
Pharmaceuter	5	2	—	1	—	8
Mathematiker	1	2	—	—	—	3
Summa	169	167	2	15	17	370

Iblandt de 65 til Paaske nye Indskrevne vare fra Hertugdømmerne og Danmark 57. Af disse 57 vare 10 privat forberedede; de øvrige 47 havde besøgt offentlige Skoler. 34 fra Hertugdømmerne vare fra Altona 5, Glückstadt 1, Kiel 3, Meldorf 4, Rensborg 5, fra Slesvig 10, Flensborg 2, Husum 4, fremmede 13, nemlig: fra Eutin 2, Ilfeld, hvor som vitterligt er et berømt Pædagogium*) 1, Lybek 5 og Ratzeburg 5.

Til Convicteramen meldte sig til Paaske 14. Blandt disse 14 var een endnu før Prøvelsen traadt tilbage. Blandt de øvrige 13 befandtes en Udlænding. Af de Indenlandske vare 7 fra Holsten og 5 fra Hertugdømmet Slesvig. Skoledannelsen have een erholdt i Hamborger Johaneum, een i Lybekker Gymnasium, i Skolerne i Kiel, Plöen, Meldorf, Husum og Flensborg, hvertsteds een, og 6 fra Slesviger Domskole. Elleve valgte det theologiske Studium, een Retsvidenskabens og een Medicinens.

Det juridiske Facultet tildeelte, under 13de Marts den Kongl. Sachsiske Hofretsauditeur og offentlige Notar, Adolph Karl Heinr. Hartitzsch, Forfatter til det i forrige Aar udkomne Skrift: "Das Erbrechte nach röm. Rechten, bearbeitet nach Haubold" og den 28de Marts den Storhertugelige Meklenborgske Hofraad Joh. Christ. Bühring, Cancellieadvocat og Senator i Rostok, Doctorværdigheden.

*) Man jevnføre overhovedet Wedels indenlandske Reise, og J. G. Fr. Cannabichs Geographie nach den neuesten Friedensbestimmungen, 7 u. vermehrte Ausg. Sondershausen, 1820.

Under det medicinske Facultet disputerede den 3die Mai Candidatus medicinæ Jac. Edvard Beer fra Hamburg for Erholdelsen af Doctorværdigheden. Titelen paa hans Inauguraldissert. er: "De effectibus quos habet praepoperum corporis iuvenilis incrementum."

Af det philosophiske Facultet tildeeltes den 14de Mai den nu i Bon privatiserende Lærde, Ge. Benjamin Mendelssohn fra Berlin Doctorværdigheden. Det indsendte Prøveskrifts Titel var "Observationes geologico-geographicæ." —

Den 28 Jan. høitideligholdt Universitetet den Kgl. Fødselsdag. Indbydelsesskriftet var, i Senatets Navn, forfattet af Prof. Nitzsch, af hvem, som Professor i Veltalenheden ogsaa Talen holdtes. Taleren mindede først de Yttringer af den almindelige Stemme, hvormed den elskte Konge atter hilsedes ved hans sidste Tilstedeværelse i Kiel: "Reminiscamini, quibus tum sermonibus unumquemqve compellantis humanitatem proseqvuti sitis: „En redditum nobis eundem, quem semper amavimus, vultum, animi candidi et benevoli aequabiem fidumque indicem! Omnia ad veritatem, ad speciem nihil!" etc. viiste derpaa i første Deel, hvor lykkelig Humanitets-Videnskaben og dens Bekiendere ere under en Konge og en Regiering, hvis hele Tid grunder sig paa animi veri et simplicis fides ac probitas, — og oplyste i den anden Halvdeel af Talen, hvorledes Alt beroede paa, at Lærere og Disciple kaarede det Kongl. Ordsprog: "Nihil ad speciem, ad veritatem omnia!" Programmet til denne Festlighed handlede om: "Indagandæ

per Homeri Odysseam interpolationis praeparatio P. J."

I det homiletiske akademiske Seminar tilkiendtes den 16 Februar Stud. H. C. Nehlsen fra Meldorf Ansgariuspræmien. — I Løbet af Vintersemesteret ere 22 Prædikener blevne holdte og bedømte. — Af Seminariets 20 ordentlige Medlemmer afgik 12 sidste Paaske, men 12 nye optoges derimod for denne Sommer. — Auscultanternes Antal er endnu ikke bestemt.

I det philologiske akademiske Seminar, under Professor Nitzschs Veiledning, disputere Medlemmerne over skrevne philologiske Afhandlinger. Oppositionen overtager hvergang et ordentligt, eller overordentligt Medlem, eller en som hospiterer. Ved den philologiske Studerendes J. F. Luchts Afgang er een Plads bleven ledig.

Efter Commissionens Beretning, er Kieler Universitetets Bibliothek i Aaret 1827 blevet betydeligere paa Skrifter, end i Aaret 1826, hvilket sees af følgende:

	1826. Numere.	1827. Numere.
Literærhistorie	100	64
Philologie	97	284
Theologie	43	325
Jurisprudents	52	59
Medicin og Naturvidenskab	35	60
Historie	45	117
Jordbeskrivelse	46	59
Mathematik	82	57

Philosophie	34	63
Skionne Videnskaber	40	101
Miscell. og Omissa	98	49
Haandskrifter	3	6
	675	1244

Bibliotheket er ligeledes i det forløbne Aar blevet beriget ved flere enkelte Bind, og i Særdeleshed ved 569 indbundne Smaaskrifter. Grunden til denne væsentlige Overbalance, skal ligge nærmest deri, at Commissionen overholder strengt den Grundsætning, at anskaffe Bøger, saavidt muligt, mere paa Auctioner, end fra Boglader, og, da det lykkelige Tilfælde indtraf i forløbne Aar, at rige Bibliotheker solgtes offentligen, nemlig den Bappelbumiske Bogsamling i Brün, den Gabluriske i Jena, den Heisiske og den Schulziske i Hamburg, saa havde Commissionen Leilighed til at kjøbe for Bibliotheket gavnlige Skrifter.

Friderichshospitalet har modtaget:

				Syge.
fra 1ste Marts	1810	til 1ste Marts	1811	55
	1811		1812	51
	1812		1813	60
	1825		1826	72
	1826		1827	84
	1827		1828	81

Kiel den 12te Junii, 1828.

J. P. M.

Nogle Optegnelser om forskjellige Industrie-Anlæg.

a. Fabrikation af Marmorkugler i Tydskland.

I Tydskland forfærdiges en stor Mængde smaae Kugler, som tjene til Børneleg; nogle ere af Leer, overdragne med en Glasur, liig Steentøis, andre ere af Marmor, Alabast, men fornemmeligen af en meget haard Kalksteen, som findes i Egnen af Coburg i Sachsen. Med en Hammer hugges disse Stene i firkantede Stykker, som siden afrundes paa en Mølle. Til dette Øjemed lægges 200 til 250 Stykker paa engang paa en Ligger af Steen med concentrisk Billing. En ligesaa stor Løber af Egetræ, som kan hæves ved en Vægtstang, arbeider paa Liggeren. Medens Løberen gaaer rundt, ledes en Vandstraale ind i Fordybningen i Liggeren, for at befordre Kuglernes Polering, og for at undgaae at Træet bliver hedt. Med ovennævnte Mængde varer Operationen een Time. Kuglerne blive fuldkomment runde, og bringes strax i Handelen. De sendes i uhyre Mængde til China og Indierne. En Mølle med 3 Qværne kan levere 60000 Kugler om Ugen. (Handelst. 1828 Nr. 19 efter Arch. des decouvertes ꝛc. 1827.)

b. Silkeflots-Hattefabrikation.

Denne Fabrikation tog sin Begyndelse i Kjøbenhavn i Aaret 1812 da den siden afdøde Modehandler Petersen dertil erholdt Privilegium. Trende Andre ere derpaa Tid efter anden meddeelte lignende Privilegier; og denne Fabrikation synes mere og mere at ville udbrede

sig. En Beskrivelse over forbedrede Fremgangsmaader, som i England ere bragte i Udøvelse ved denne Fabrikation, læses i Hand. Tid. 1828 Nr. 16.

c. Kridts Tilberedning og Forædling.

Kridt er et mineralsk Produkt, som har en meget udbredt Benyttelse. Ikke allene at det bruges til Skrivning, til Hvidtning, til Corpus for mange Farvestoffer; det tjener fremdeles som Tilsætning til Kit, til Pudsning af Læder og uldne Tøjer, til Metallers Polering, til Grundlag for Forgyldning, og i flere Maader, og det bliver saaledes Gjenstand for en ikke ubetydelig Handel. "Da det nok intetsteds findes i fuldkommen reen Tilstand er det et Under, at det ikke overalt hvor det findes, renses, men at man derimod i flere Lande foretrækker, at forskrive det forædlet fra fremmede Steder. Som bekjendt findes Kridt paa flere Steder i Danmark, saaledes i Sjelland, paa Møen i Jylland; der udføres endog deraf ikke ubetydelige Partier, men alt saaledes som Naturen har leveret det. Skulde det ikke være lønnende for de Godsejere, der besidde Kridt, at lade det forædle? Herved formenes, at der gaves dem Lejlighed til at forædle et raat Produkt paa en for dem, i en ellers ikke indbringende Tid, indbringende Maade." Med disse Ord indledebes i Handelstidenden 1826 Nr. 8 en Beretning om hvorledes Kridt forædles. I samme Tidsskrift for dette Aar Nr. 16 bringes denne Gjenstand i Erindring, ved Meddeling af en udførligere Beskrivelse, og Aftegning over en i England brugelig Kridtmølle, saaledes som den leveres i

Brolings Resa i England 3die Deel. Skulde denne Sag ikke fortjene megen Opmærksomhed; og ved det kongl. Landhuusholdnings Selskab, eller det rejersenske Fond være anbefalet til Understyttelse?

d. Straa-Papir-Fabrikation.

Fabrikør A. Ernholt blev i Aaret 1818 givet kongl. udelukkende Bevilling for 5 Aar paa at forfærdige Straapapir. No. 51 af Handelstidenden for 1824 blev trykket paa Straapapir af hans Fabrikation; og til samme Tid blev meddeelt en Oversigt af hvad der var skeet saavel i Udlandet som i Danmark for denne Fabrikation. Meddelelsen sluttedes med den Bemærkning, at Ernholdt ikke besad Midler til med Kraft at drive Fabrikationen saaledes, at den kunde svare Regning, hvorfor Tvivl ytredes om han dermed skulde komme videre end til at have viist, at han kunde tilvirke dette Papir. Hvad dengang befrygtedes skeete, og den ringe begyndte Fabrikation standsede indtil en formuende Borger i Hovedstaden gav Ernholt i Aaret 1827 Midler til med Kraft paa nye at begynde og fortsætte Fabrikationen. Da hin Bevilling ikke havde været Ernholdt til Nytte, og heller ikke nogen Anden vidstes imidlertid at have sysselsat sig med denne Fabrikationsgreen, blev under 31 Oct. 1827 allernaadigst bifaldet, at Bevillingen maatte fornyes til at gjelde i andre 5 Aar. Han havde nu faaet en Bøtte i fuld Gang, og leverede Pap- og Pakpapir, hvoraf 2 Prøver fulgte med Handelstid. d. A. No. 8; og han gav sin Tørrestue den forbedrede Indretning efter Ternaux's Maade, hvorpaa Han-

delstid. 1827 No. 89 havde vakt Opmærksomhed. Hans Fabrik, hvorved nu 3 Svende og 6 andre Arbejdere ere sysselsatte, er i Gottersgaden No. 333, og Udsalget er hos Urtekræmmer Svenstrup, store Grønnegade No. 284. Fabrikens Priser ere nu for Tiden Pap: à 70 Stk. pr. Bundt à 25 Pd. 2 Rbd. 4 Mk. — Stort Pakpapir 6 Rbd. Riset. Naar Partier tages gives 8 pr. Cent Rabat. Nu forarbejdes kun et Slags Pakpapir, hvorefter er megen Søgning, og som har Afsætning endog i Udlandet. Om kort Tid, naar en Blege-Indretning er kommet istand, vil Trykpapir herfra kunne faaes, hvilket hidtil ikke har været her fabrikeret i større Mængde end for smaa Prøver, jf. Ex. til hint ovenomtalte Nummer af Handelstidenden.

e. Chinesisk Papir, og Brug af Tusk.

Medens man i Europa sætter Straa- og Træbast-Papir iblandt de nyere Opfindelser har man i China fra umindelige Tider af forfærdiget Papir af Riis- og anden Halm, af Morbærtræets Bark, af Bomuldsplanten, af Hamp, og af Nelder. Man forfærdiger der stærkt Papir til den Størrelse, at man dermed kan beklæde Væggen i et Værelse af Middelstørrelse. Det finere chinesiske Skrivpapir er paa Overfladen saa fint som Velin, og Overfladen overstryges med Allun, for at Tudsken ikke skal slaae igjennem. Tusken har det Fortrin for Blæk, at man igjen kan afvaske det. Tusinde gamle Koner og Børn have i China Levebrød ved at afvaske det med Tusk beskrevne Papir, hvilket, efter at være afvasket, bliver stampet og beredet, og anvendt til nyt Tøj, af hvilket man igjen forfærdiger et skjønt Papir.

Naar vi, som Chineserne, vilde anvende Tusk istedet for Blæk og Bogtrykkersværte, skulle vi igjen kunne anvende benyttet Papir som Stof til nyt, istedetfor at vi nu af skrevet og trykket Papir i det højeste udbringer Graat Papir eller Pap. (Mechan. Magaz. 235. Febr. 1828 S. 67. Dingler. Apr.)

Blandede Efterretninger.

I den hessiske Over-Hofraad J. H. Kopps medicinske Bemærkninger paa en Reise gjennem Tydskland og Frankrig berettes om den berømte Broussais, at hans Phalanx dannes især af unge Mennesker, der komme til Paris, for snarest muligt at blive gode Læger, paa det de let kunne helbrede Syge og fortjene Penge; begjerlige efter Oplysning staae de med aaben Mund, beundrende deres Lærers Visdom, og troe uden Betænkning hans Ord, naar han siger dem: "Den store Hippocrates vilde, hvis han levede endnu, gjøre sig en Ære af, at overvære mine Forelæsninger, for at blive bekjendt med min Lære. Lægevidenskaben har hidtil ikke været andet end en Roman. Min Lære hviler paa urokkelige Grundstøtter; dens Grundsætninger ere uforanderlige; den er evig som Sandheden." — Er det muligt, at Broussais har tilladt sig en saadan Rodomontade? Og kan eller bør man troe Kopp paa hans Ord?

I Henderson's biblical Researches and Travels in Russia fortælles, at Jesuiterne i Petersborg, ligesom forhen i Madrit, alle i een Nat bleve anholdte i deres Collegium, pakkede i allerede dertil beredt staaende Slæder og ved Gensdarmer bragte over Grændserne.

Indenlandske Efterretninger.

Efterat Hs. Majestæt Kongen havde i Aarhuus med den om Formiddagen d. 14 Juni holdte Generalmanøvre endt dette Aars Troppesamling, behagede det allerhøjstsamme om Eftermiddagen at lade sig præsentere Byens Borgervæbning og Brandkorps, og derefter at besøge Stiftsbiblиotheket, Domkirken, Raadstuen, Fængslerne. Kongen havde forhen, Torsdagen, beseet Anlæggene uden for Aarhuus, Hospitalerne, Fattiganstalterne, Skolerne. Søndagen d. 15 forlod Hs. Majestæt Aarhuus, og indtraf om Eftermiddagen paa Grevesædet Frisenborg. Derfra gik Reisen til Hovedgaarden Ulstrup, hvor Hs. Majestæt lod sig blandt andet forevise nogle Agerdyrknings Redskaber af forbedret Indretning, samt endeel fortrinlige Heste og andre Kreaturer fra Gaarden og Omegnen; hvorefter Reisen fortsattes til Viborg, hvor Hs. Majestæt om Aftenen Kl. 9 ankom. Byen var smagfuldt illumineret.

Rettelser.

I Skilderiets sidste Nummere ere adskillige Trykfeil indløbne, som man ikke har faaet Leilighed til hidtil at rette alle. Saaledes maa læses i Nr. 44 S. 690 mediceisk f. mediceisk; S. 692 L. 9 Gips f. Gibs; S. 694 L. 25 Email f. Emaille; S. 696 L. 12 overordentlig f. overordentlige; S. 706 L. 2 nedenfra Nürnberger= f. Nürrenberger=; Nr. 45 S. 707 L. 21 Frontispicen f. Frontspicen; S. 710 L. 9 Cruseman f. Crusemeen; L. 16 næsten f. næpen; Nr. 46 S. 724 L. 1 nedenfra Dåhling f. Dühling; S. 725 L. 4 Dåhling f. Dühling; L. 7 Karyatider f. Karyathider, L. 14 nedenfra, symmetrisk f. symetrisk; S. 727 L. 13 Email f. Emaille, L. 5 nedenfra ængstelig for ængstelige. Det bemærkes, at disse Trykfeil ikke findes i eet, men, som ovenfor er anført, i tre forskjellige Nummere, der ere saa tæt trykte, at der gjerne kunde være gjort 6 Nummere af almindelig Tryk deraf.

Kjøbenhavns Børs, d. 20 Juni 1828.

		à
Hamburg 2 M. — à vista 215		
Species 218		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 1 ß.		
Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	157	157½ Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51½	51¾ Rbß. Tegn.
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	84½	84¾ Rbd. Sedl.
Dito Dito	78½	— i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	111¼	— Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	98½	99 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105½	— i Banco.
4 pC. Dito nye	98½	— i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	59½	59¾ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade Nr. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 51.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 24 Juni 1828.

Af en Dagbog holden i St. Petersburg i Aaret 1827.

Efterat jeg havde seet mig behørigt om i Hovedstaden, gjorde jeg en Tour til Paulowsk, for at afgive de Anbefalingsbreve, som jeg havde til Hofraad v. Adelung. Jeg vidste næppe at fatte mig af Glæde, da jeg kom til den tydske Kolonie, saae tydske Drenge og Piger, hørte tydske Bønders Toner, og bemærkede velbekjendte Indretnings-Gjenstande. Jeg maatte lade holde, og træde ind iblandt mine Landsmænd for venligt at hilse dem. Disse Kolonister see ret fornøiede ud, da den russiske Bonde aldeles overlader til dem Melkehusholdningen, der, saa nær Petersburg, giver naturligviis gode Renter. Tydske Folk fra Staden komme ogsaa jevnligen herud; og leve ofte i hele Uger her paa Landet. Dog føle de sig ikke her ret hjemme; og forfejle ogsaa deres Bestemmelse. De skulle befordre Agrikulturen hos Landboen, men de udrette aldeles intet. Det tydske Agerbrug er for den fattige Russer alt for kostbart, til at han skulde efterligne det. Vel erstatter og forrenter det de Udlæg der gjøres, men uden Capital kan man ikke, og uden Ejendom over Grunden vil man ikke gjøre sig noget ud af. Overhovedet foretrækker den merkantilske Russer at dyrke de Frugter, der ere Lækkeriets Gjenstande, hvilke han her got kan afsætte. Saaledes saae jeg her hele Brombærmarker. — Alt Forfejlte er for mig noget Piinligt; derfor forlod jeg, temmeligen afkjølet, Kolonien og besaae med større Fornøielse en liden russisk By, som virkeligen var ret net. Husene vare vel af Træe; men hvert især havde en Balkon, og langs Tagene vare tynde Brætter udskaarne og takkede blot med Øxen, som om det var brabantske Kniplinger. Naar en slig Aand for Skjønhed vilde vise sig i enhver russisk liden By, da skulde ogsaa snart al Livegenskab forsvinde. Ligesaa elegant som denne liden By var og den liden Stad Crasno-selo. Jeg kunde kun i Forbifarende betragte Slottet og Haven, men det var mig nok for at fatte en Beslutning om

snart at komme igjen hertil. Nu maatte jeg lade mig nøje med at beskue det Ydre af det berømte Pallads. Uagtet Slottet for nærværende Tid har tabt sin Forgyldning, imponerer det dog endnu, men vist er det, at der er meget Pralende derved. Caryatiderne ere slette, og stikke slet af under en guul Farve. En Bagbygning, som blev bygget for Keiserinde Catharine den 2den, er langt smagfuldere og besidder to herlige Statuer. Ligesaa simpel og net er en Sidebygning, som den kejserlige Familie nu plejer at beboe. Naar man betænker hvor mange Millioner der ere onvendte paa denne Pragtbygning, som nu aldeles ikke bliver brugt, saa regner man uvilkaarligen, hvor mange Mennesker der kunne være blevne frikjøbte for denne Sum! — Da jeg ankom til Paulowsk var Statsraad v. Adelung netop gaaet til Slots-Bibliotheket; jeg gik altsaa derhen. Ved Indgangen bemærkede jeg en høj mager Mand i Generals Uniform, hvis Aasyn viste en Roe, en Alvor, som var paafaldende; jeg kunde ikke antage den for ejendommelig, men vilde snarere ansee den for kunstlet eller tilvant; Holdningen var vel fast, men dog tvungen, man saae han sad hellere, end stod; Blikket var gjennemtrængende, men dog fortræbelig, Stemmen paafaldende, og huul. Jeg troede i denne Mand at see en Tysker, som i Begeistringens Aar var kommen til Neva, og der var bleven indefrossen, og undrede mig ikke lidet, da jeg siden erfarede, at det var Herr Klinger. — Herr v. Adelung hører til de behageligste Lærde i Verden, og er saa gjæstfrie, at jeg efter faa Minuters Forløb, ordentlig saae mig nødsaget til at tilbringe paa hans Landsted

nogle Dage, hvilke jeg tæller blandt de skjønneste, jeg oplevede i Rusland. — Paulowsk har saa mange Seeværdigheder at man meget got kan bruge en Uge til at besee dem. Ikke allene er Slottet meget skjønt, og har tildeels sjeldne og udmærkede Malerier, Statuer og Bøger, men Haven indeholder ogsaa mere end man søger. Ja, jeg kan vel sige, at den er den Herligste jeg har seet i Rusland; venlige Høje, groteske Smaadale, en smuk Bæk, en Park med Gondoller og Svaner, Templer, Hytter, Pavillioner afvexle symetrisk med hinanden. Rosen-Pavillonen med Aeolsharpen øverst er allene for sig et lille Underværk og med Føje Keiserinde-Moderens Yndlingsplads. Der ligger en Stambog, i hvilken de Besøgende nedskrive deres Tanker og Følelser, og det var længe en Morskabslæsning for Keiserinden; men raae Smigrerier af Mennesker af alle Nationer forstyrrede snart den ophøjede Menneske-Venindes Fornøjelse. Hvorfor skal Fyrstelige Personer dog stedse have den Ulykke, ikke at høre uden Smigrerier, for det meste af urene Kilder. En havde skreven:

Si j'avais de Lamartine l'esprit.
Je chanterois la bonté de Marie.

En anden skrev derunder

Pour chanter Marie
Faut-il avoir esprit?
O que non, sur mon honneur
Il faut avoir un coeur!

Og saaledes vedblev det i det uendelige. I Sandhed det maa være en Qval at høre af de

jammerligste Mennesker priset hvad der er et Værk af reen Begeistring, og aldeles ikke beregnet. Det maa næsten være ligesaa ubehageligt, som at vide et Genieværk bedømi af een, af Boghandleren og Forlæggeren betalt Recensent. Paulowsk er egentlig en Landsbye, men man vil med Magt gjøre den til en Stad, betaler Kolonister og holder nogle aarlige Markeder. Men naturligvis vil det ikke gaae, thi en Landsbye maa selv gjøre sig til en Stad. Endogsaa fordi Zarsko-selo ligger saanær, kan Paulowsk ikke blive til en Stad, naar man derunder ikke blot forstaaer et vist Antal høje Huse, men ogsaa en Forening af Mennesker af Industrie. Alligevel fortjener den skjønne Omegn, at ret mange Stadbeboere her anlægge deres Landsteder. Foruden den Keiserlige Have gives der endnu en stor Park tilhørende Fyrst Soltikow, der, endogsaa henliggende i sin vilde Tilstand, er skjøn. Længere hen er der en behagelig Plads, foran den lille Fæstning som Keiser Paul lod opbygge til Krigslege for sine Sønner; den fører Navnet Pip ligesom et nærliggende lille Jagtslot hedder Krik, thi det var et eget Træk hos denne Keiser, at elske korte Ord. Ogsaa til den Finske lille Landsbye Slawenka har man en ret behagelig Spadseretour, om det ogsaa ikke skeer for de Mærkværdigheders Skyld som findes i den protestantiske lille Kirke, hvilke bestaae i Kapeller for nogle her begravede Statsraader! — Adelung blev lykkeligviis medens jeg var der, indbuden til Zarsko-selo til Keiserens Livlæge; og saaledes gaves der en ypperlig Lejlighed til at vise mig, som ogsaa havde got af Indbydelsen, flere Ting i Zarsko-selo. En

Hofvogn afhentede os. Man var saa god, at foreslaae en Omvej, for at kunne vise mig des mere, og man ophævede Taffelet noget tidligere, for at jeg kunde faae ret meget at see. — Vi gik talrige nok (foruden Adelung og Krichthou, var ogsaa Akademikeren Statsraad King, den russiske Histories grundigste Kjender, der o. fl.) igjennem Haven til Slottet. Dette gamle Pragtsværks Indre modsiger det Ydre. Alt er kostbart, rigt, men sjelden meget smagfuldt. Kapellerne har Vægge aldeles bedækkede med stærkforgyldt Billedhuggerværk, men Malerierne forraade liden Kunst. Paa en Sidevæg saae jeg et lille Billede, som forestillede Ordene: "Du seer Splinten i Din Næstes Øje, og ikke Bjelken i Dit eget." En vanskelig Opgave, men man høre, hvorledes den blev løst. En Olding har en Bjelke bag Øret, og peger smilende paa en Yndling som kun bærer en Green bag Øret. Det kalder jeg at være tydelig og jeg troer at Maleren har villet prophetisk afbilde en Scene af det Tyske Skribenterliv. Den gamle er vist nok en Theater Digter, der ikke lader nogen ung Digter komme til en grøn Green, og kun taaler sine egne Værker paa Repertoiret. — Da vi igjen kom tilbage i Haven, lød Musik os imøde, og der vare talrige Spadserende. Vi gik til Siderne for uforstyrret at kunne nyde de skjønneste Partier; desuagtet maae denne bestandige Tilsidegaaen have bidraget til at det meget mindre behagede mig i Zarsko-selo, end i Paulowsk. En Fremmed sagde meget vittigt og sandt: til Haven i Paulowsk kan man sige: Du, men til den i Zarsko-selo kun: De. — Tilsidst besteg vi et lille Slot af Oldtids Form,

hvilket netop var blevet færdigt, og indrettet til den lille Kronprinds. Det bestaaer i et nydeligt Taarn, omgivet og bevogtet af engelske, russiske, østerrigske, og svenske Riddere: i Toppen er en Tubus i Form af en Kanon, og et Uhr med et Brændeglas, som ved Slaget Tolv affyrede en lille Kanon. Det bedste ved denne Legeværks Bygning er Udsigten, som man nyder ovenfra, og det er af Vigtighed. Prindsen lærer, at man maae hæve sig og stige i Veiret, for at kunne overskue Verden! —

(Gesellschafter. 12.)

Fortsat Bidrag til at karakterisere Hr. C. W. Elberling som Recensent.

Da Hr. Elberling i sin Recension af mit Skrift om de latinske Verber (D. Litt. Tid. 1828. No. 16-17) havde nævnet E. Scheid blandt de Forfattere, som jeg med ubetydelige Forandringer havde fulgt, og siden, da han i Skilderiet sigtede mig for Plagiat, fornemmelig havde peget paa Scheid's Fortale til Lemaps Etymologicum ved at tale om, at jeg havde "laant mine Ideer" af lidet bekjendte Bøger, uden at nævne dem; saa blev jeg naturligviis nysgjerrig for at læse denne Fortale. Jeg lod Bogen komme og begyndte Læsningen saameget des begjærligere, som jeg allermindst hos en Hollænder havde ventet Oplysning i denne Sag; thi Sprogphilosophien var stedse de hollandske Philologers svageste Side. Min Forundring kan jeg ikke beskrive; thi jeg fandt, at man med større Rimelighed kunde have beskyldt mig for at have plagieret Badens eller Brøders latinske Grammatik end denne Fortale af Scheid. Man høre nu.

1) Scheid fremsætter (S. IX) den Paastand, at der i Latinen kun gives een Conjugation, ligesom der i Græsken heller ikke gives flere; han siger fremdeles (S. XI):

Tabella conjugationis simplissima hæc esto:

amo,	amavi,	amatum,	amare;
deleo,	delevi,	deletum,	delere;
peto,	petivi,	petitum,	petere;
audio,	audivi,	auditum,	audire;

og han kalder siden disse fire Afdelinger Slægter eller Arter (S. XLV. species) af een og samme Conjugation:

Jeg har derimod gjort opmærksom paa, at der gives i Latinen to Conjugationer, ligesom der i alle gothiske Sprog heller ikke gives flere eller færre. I disse findes atter syv regelmæssige Slægter, der bedst ordnes saaledes:

1ste Conjg.	dico.	dixi.	dictum.	dicere.
	carpo.	carpsi.	carptum.	carpere.
	claudo.	clausi.	clausum.	claudere.
	statuo.	statui.	statutum.	statuere.
2den Conjg.	audio.	audivi.	auditum.	audire.
	deleo.	delevi.	deletum.	delere.
	amo.	amavi.	amatum.	amare.

2) Scheid siger, at alle Præterita tilforn (olim) endtes paa vi eller i (S. XI). Jeg har søgt at vise, at der altid gaves en dobbelt Perfekt-Dannelse, svarende til den dobbelte Conjugation, f. Ex. sumo, sumsi og amo, amavi.

3) Scheids Fremstilling er saa kort, at han ikke engang har givet sig Tid til at sige, hvorledes han betragter den store Masse af Verber, efter den gamle 3die Conjugation, som ikke have vi i Perfektum. Men efter hans Tabel maa de jo alle tilhobe kaldes uregelmæssige.

Mit hele Skrift, derimod, gaaer først og fremmest ud paa at vise, at disse Verber ere ligesaa regelmæssige som dem, der indeholdes i den gamle 1ste, 2den og 4de Conjugation.

4) I alle Hovedsætninger afviger jeg saaledes ganske fra Scheid, og om Plagiat kan der slet intet Spørgsmaal være. Af enkelte Bemærkninger er der een eneste, hvori vi stemme overeens, nemlig i at forklare monui, habui, o. s. v. som Contractioner af manevi, habevi, o. s. v. Men alle øvrige eiendommelige Bemærkninger, Sammenligninger og Berigtigelser, som mit Skrift indeholder, findes der hos Scheid ikke det mindste Spoer til, end sige de Yttringer, som jeg kunde have plagieret.

Jeg overlader i øvrigt til Læseren selv at forklare sig det Phænomen, at en Recensent kan fremsætte en saa grundløs Paastand som den her gjendrevne. Jeg kan kun tænke mig to Tilfælde: a) enten har Hr. Elberling slet ikke læst Schid's Fortale, men af Andre ladet sig indbilde, at den "med ubetydelige Forandringer" indeholdt mit Conjugationssystem; b) eller han har af Lidenskabelighed været saa forblindet, at han har troet at læse noget ganske Andet end der virkelig staaer trykt i Bogen. I al Fald, mener jeg, at han grovt har forløbet sig, og ikke lidet svækket sin Tiltro som Recensent.

Sorøe d. 18 Juni 1828.

P. Hjort.

Nogle Optegnelser om forskjellige Industrie-Anlæg.

(See forrige Nummer.)

f. Silkeavl paa St. Helena.

Englænderne begynde at bringe Silkeavl i Gang paa denne Klippe-Holm i Oceanet. Der er allerede kommen megen skjøn Silke fra St. Helena til London. Dens Klima lader Morbærtræet og Silkeormen trives vel her. (Dingler. Apr.)

g. Dampvogne.

I London. Journal of Arts (Jan. 1828 S. 271. Febr. 332) føres med megen Uvillie Anke over, at man i Aviser og Journaler har længe søgt at indbilde Publicum, at der vare Dampvogne i Gang i England; hvilket ikke er Tilfældet og maaske endnu ikke længe bliver det. Hr. Gurney's Dampvogn er ikke i Brug. Oberstbergraad v. Baader har i Tidsskriftet: Das Ausland dømt meget rigtigt om denne Sag. (Dingler. Apr.)

h. Vandlednings-Rør af brændt Leer.

Det vilde være af Vigtighed at faae dem indførte og almindeliggjorte. Vandledninger ved Rør til Stæder og Byer ere nemlig saa vigtige, og deres Bekostning for en Stad af Betydenhed opløber i det Hele til saa høj Sum, at Overvejelse over hvad der kan tjene til deres Varighed er en magtpaaliggende Sag. Træ-Render, ved hvilke den idelige Opgravning af Brolægning er en af de værste Omstændigheder, er uden Tvivl den mindst anbefalelige, og dog hos os den næsten ene brugelige. Vandkommissionen i Kjøbenhavn lod i Sommeren 1827 nedlægge uden for Nørreport til en Prøve Jernrør, støbte paa Frederiksværk; (hvorom en Beretning læses i Prof. Ursins Magasin for Kunstnere og Haandværkere.) En dobbelt Rendes Lægning med støbte Jernrør kostede med Udgravning og Mere 6 Rbd. à 6 Rbd. 32 ß. pr. Al., medens en Trærende under samme Betingelser kostede 4 Rbd. 68 ß., altsaa Forskjellen kun 1 Rbd. 48 ß. til 1 Rbd. 60 ß.; og saaledes ubetydelig imod Fordelene af større Varighed.

Dog maatte maaskee Vandledningsrør af brændt Leer være mere anbefalelige, og især for mindre formuende Communer, og for mange Private, for hvilke de større Bekostninger, som ere forbundne med Anskaffelsen af Jernrør, komme i megen Betragtning. I Aaret 1813 bleve af det Kjøbenhavnske Vandvæsen og af Private, nogle Leer-Rør nedlagte, og meget anbefalede; (hvorom i KunstFlids-Selskabets Efterretninger 2 Bind 7 H. S. 443-450.) I Handelstidenden (1823 No. 23 og 24 o. fl. St.) er Vandledningsrør af brændt Leer udførligt omtalt. Ligeledes i polyt. Tidsskrift; (2det Hefte 114-119), hvor Efterretning læses om saadanne Leer-Rørs Forfærdigelse nogle Steder i Tydskland. En omhyggelig Forberedelse af Massen er nødvendig; og til Rørernes Formning anbefales den af Augustin Nowotny i Østerrig opfundne Presse, beskreven og afbildet i Handelstid. 1828 No. 29. Det er nu 15 Aar siden (1813) man her, som ovenfor sagt, fandt de da ved Kjøbenhavn nedlagte Leer-Rør, som forfærdigedes af Hr. J. Chrane ved Porcelainsfabriken, saa meget anbefalelige; og

det vilde være interessant at vide hvilke Omstændigheder have hindret, at de ikke ere blevne almindelige.

i. Chemisk Bleg.

En chemisk Hurtigbleg er nyelig aabnet i Christiansfeldt af C. J. Erbe; ved hvilken i en Tid af 6 Dage, baade Vinter og Sommer, for en meget billig Betaling, Linned- og Bomuldstøj, saavelsom Garn og Traad bleges til den fuldkomneste og skjønneste Hvidhed, uden at Varerne tage mindste Skade deraf. (Hemp. Av. No. 90.)

Indenlandske Efterretninger.

Hs. Majestæt Kongen, som d. 17 d. M. forlod Viborg, rejste derefter til Løgstøer, siden til Skive, Ringkjøbing, Varde, Ribe og Kolding, og igaar fra Coldingfjord med det kongl. Dampskib her til Staden, hvor Hs. Majestæt ankom i Morges Kl. $2\frac{1}{2}$.

Blandede Efterretninger.

(Meddeelte.)

Mimisk Efterlignelse, Bugtalen og Stemme-Bedrag, bragte til høieste Grad af Fuldkommenhed. — Bugtalerkonsten, den til en virkelig Videnskab bragte Evne, at efterligne alle Lyd, alle Larme, alle Stemmer med deres utallige Skatteringer, den Gave, at forandre pludseligen sit Ansigts Udtryk og, efterhaanden og uden Anstrængelse, at antage de besynderligste Characterer af Figuren, ere just ikke aldeles nye Ting i Frankrig. France Décremps, berømt Gjøgler fra det sidste Aarhundrede, førend ham Comus og Pinelli, og den berygtede Cagliostro selv, have været mere eller mindre behændige Bugtalere, der hjalp sig med alle Physikens og Chemiens Underværker, for at bedaare, more eller bedrage Tilskuerne. Efter dem have Thiémet og den brave og

ulykkelige Fitz-James, der faldt i Slaget ved Paris, lokket Hoben ved meget originale Bugtalerscener, eller Forandringer af Figuren, lige i Folks Paasyn, der vidner om en sjelden Bevægelighed i Ansigtsmusklerne. Fitz James var ikke lidt moersom i en revolutionair Comité-Scene, der blev spillet bag et Skjærmbrædt, og Thiémet vandt største Bifald da han ene forestillede et Kloster med Munke, Pater Jouflu, Pater Jovial, Pater Grognard, Pater Sausdent ꝛc. stridende om Maaden at tilberede en Capun. Efter disse duelige Konstnere fulgte Comte, der opdagede Folk, som vare faldne i Brønde, vare indsluttede i Kakkelovnsrør eller endog skjulte i Tobaksdaaser, men som ikke lod sig nøje med at være Bugtaler som Thiémet, der har drevet det langt videre, og, som, efter at have viist, at han ikke gav Decremps og Pinelli noget efter i Færdighed, gjorde sig til Directeur for et Børnetheater, hvis Held ikke er tvivlsomt. Hr. Alexander, som kom efter alle de andre, overgaaer dem endog ved de talrige og sære Udtryk han giver sit Physiognomie, og ved den utrolige Hurtighed, hvormed han skifter Ansigt og Klæder. Han lader sig ikke nøje med nogle korte og afbrudte Scener; han spiller hele Stykker, i hvilke han udfører, den ene efter den anden og stundom alle paa engang, Oldingen, hans Kone, Tjeneren, Myndlingen, den Forelskede, Lægen, Hunden, Katten, Kokkepigen, Snedkeren, endog Pandekagen, som braser paa Ilden ꝛc. Han skifter i et Dieblik over tyve forskjellige Costumer, og hans Figur antager en saadan Characteer, at det er næsten umueligt at finde et Træk af Lighed med ham selv eller at gjenkjende ham. Det er uimodsigeligen den beundringsværdigste Mimiker og fuldkomneste Bugtaler, der er til. — Alexander, der har reist meget, er bleven modtagen med en levende Interesse i de fleste af Tydsklands, Hollands og Belgiens Stæder. Han har opholdt sig længe i Storbritannien, og han har gjort sig saa fortrolig med dette Lands Sprog, at han har spillet sine Stykker paa Engelsk, og efterlignet Stemmen af de forskjellige Aldre, alle Classer i Selskabet og alle Provindsialdialecter; hvilket ikke

er det mindst Beundringsværdige i de Evner, Naturen har begavet ham med. Sir Walter Scott har, efter at have hørt ham, stilet nogle meget skjønne Vers til ham, hvori man finder saavel den comiske Kraft som den Munterhed, der characteriserer Waverley's Forfatter, og Carmelitermunkene i Dublin, der have modtaget ham i deres Talestue, have givet ham et Vidnesbyrd, der viser, at de gode Brødre ikke hellige Bønnen al deres Tid. Kirkens Fyrster have iøvrigt overalt modtaget ham med Yndest, og blandt et stort Antal udmærkede Personers egenhændige Breve, som han har gjort sig en mærkværdig Stambog af, finder man Skrivelser fra Cardinalerne Severoli og Gonsalvi, Erkebispen i Wien, Fyrstbiskoppen af Chur, Biskopperne i Oxford og Bristol, Biskoppen i Ulrecht o. fl. Man seer ogsaa i samme Bog et Firman, i det tyrkiske Sprog, addresseret til Pachaen af Ægypten ved Abdi-effendi mechurdar (Kantsler hos Vicekongen af Ægypten) og Mustapha-effendi devitdar (Secretair) Forstander for de unge Ægyptere, som ere blevne sendte til Paris, for der at studere paa Vicekongens Bekostning. — Alexandre har siden nogen Tid nedsat sig i Frankrig, hans Fædreneland. Han har givet i Paris meget besøgte Forestillinger paa Théatre de la rue Chanteraine, og erhvervet sig Beundring i et stort Antal Privatselskaber. De Personer, der, ved Revue encyclopédiques's sidste Maanedsbanquet have beundret dette vidunderlige Talent, der synes at være grundet i en ganske særegen Organisation, derhos i en nøiagtig og dyb Iagttagelse af de uendelig forskjellige Skatteringer, der findes i Physiognomiets saa bevægelige Træk, i Sprogets saa fine Bøininger og selv den Lyd, der frembringes ved livløse Gjenstande, Sangen, Høvlen, Vognhjulet ꝛc. Enhver af Gjæsterne har ved fine Lovtaler bekræftet det hædrende Vidnesbyrd, som den berømte Walter Scott har givet Hr. Alexandre, og hvis Vers, vi her ville anføre som en Hylding, der ydes af Geniet et overordentligt Talent, som har vidst at bringe den mimiske Efterlignelse og Stemmebedraget til den højeste Grad af Fuldkommenhed.

Impromptu, tilegnet Hr. Alexandre, af Walter Scott, hvem han besøgte paa Slottet i Abbotsford, d. 23 April 1824.

To Monsieur Alexandre.

Of yore, in old England, it was not thought good
To carry two visages under one hood;
What should folks say to you, who have faces so plenty,
That from under one hood you *last night*, show'd us *twenty*?
Stand forth, arch deceiver! and *tell* us *in* truth,
Are you handsome or ugly? in age, or *in* youth?
Man, woman, or child? or a dog, or a mouse?
Or are you, at once, each livething in house?
A work-shop in your person, saw, chisel and screw?
Above all, are you one individual? I know
You must be, at the least Alexandre and Co.
But I think you're a troop — an assemblage — a mob,
And that I, as the sheriff, must take up the job,
And instead of rehearsing your wonders in verse,
Must read you the riot-act, and bid you disperse!

Til Hr. Alexandre.

"Fordum, i det gamle Engelland, det holdtes ei for godt, at bære to Ansigter under en Hætte. Hvad vil Folk sige til Eder, som har saa mange Ansigter? at i Aftes under een Hætte I viiste os tyve? Træd frem, Erkebedrager! og siig os Sandheden, er I smuk eller styk? aldrende eller ung, Mand, Qvinde, eller Barn? eller en Hund? eller en Muus, eller er I paa eengang hver levende Ting i Huset? Hver levende Ting spurgte jeg? Hvert dødt Redskab ogsaa! Et Værksted i Eders Person — Sav, Meisel og Skrue? Men frem for Alt, er I et enkelt Væsen? Jeg veed I maa være, i det mindste,

Alexandre og Co. Men jeg tænker, I er en Trop — en Forsamling, en Folkeskare, og jeg som Sherif, maa opfylde min Pligt, og istedetfor at fortælle Eders Vidundere i Vers, forelæse Eder Oprørsacten, og byde Eder fortrække!"

Den saare fordeelagtige Anvendelse af Been til Gjødning i Engelland, Frankrig og nogle Egne af Tydskland er almindelig bekjendt. Men den machinelle Forretning, som man til Benenes Knusning betjener sig af, ligesom og Fremgangsmaaden ved Brugen deraf, f. Ex. i Henseende til de forskjellige Tilsætninger, ere afvigende og Meningerne derom deelte. Ogsaa er det aabenlyst, at man i Nordtydskland, og navnligen i Kongeriget Hannover, benytter Beengjødningen endnu meget mindre, end den fortjener det, hvilket blandt andet sees deraf, at endnu stedse betydelige Qvantiteter Been, som Fædrenelandets Jordbund kunde have Nytte af, overlades Udlandet. Det Kgl. Videnskabers Societet i Göttingen ønsker at virke didhen, at Landmandens Opmærksomhed mere end hidtil maatte henvende sig paa denne vigtige Gjenstand, og forlanger derfor: En fuldstændig Fremstilling og paa Erfaring grundet Prøvelse af de Methoder, som man i forskjellige Lande og Egne anvender ved Beengjødning. — Anmeld. finder det saameget mere passende, at gjøre den danske Landmand opmærksom paa dette vigtige Priisspørgsmaal, for hvis Besvarelse der er udsat en Belønning af 12 Ducater, som de fleste Been hos os ikke benyttes til Agerdyrkning, men gaae ud af Landet for en Betaling, der er høist ubetydelig mod den Nytte, de ved Anveldelsen hjemme kunde forskaffe.

I Balbis statistiske Oversigt over den periodiske Presse, som vi i No. 42 S. 669 omtalte, beregnes Antallet af samtlige periodiske Blade over hele Jordkloden til 3168. Af disse udkomme i alle Stater af engelsk Oprindelse, altsaa for størstedelen i det engelske Sprog, 1378,

nemlig i de forenede nordamericanske Stater 800, og i det engelske Monarkie 578, i alle de øvrige Stater 1790. I Frankrig, altsaa for størstedelen i det franske Sprog, 490 og i Paris allene 176. I Preussen 288, deraf i Berlin 53. I de tydske Forbundsstater 305. I Sverrig og Norge 82, deraf i Stokholm 30. Norge tæller 17. I det spanske Monarkie 16, deraf 4 i Madrid. I det portugisiske Monarkie 17, deraf i Lissabon 12. I begge Sicilierne 6, deraf i Neapel 3. I de pavelige Stater 6, deraf i Rom 3. I Storhertugen af Toscanas Lande 3. I Rusland og Polen 84, deraf i Petersborg 29 og i Warschau 13. I den danske Stat 80; cf. No. 41 S. 643.

Kjøbenhavns Børs, d. 24 Juni 1828.

		à
Hamburg 2 M. — à vista 214		
Species 217		
Specier solgtes til 13 Rbmk. : ß.		
Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	157	$157\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$51\frac{1}{4}$	$51\frac{1}{2}$ Rbß. Tegn.
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$84\frac{1}{2}$	$84\frac{3}{4}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	79	— i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$110\frac{3}{4}$	111 Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$98\frac{1}{2}$	99 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	$105\frac{1}{2}$	106 i Banco.
4 pC. Dito nye	98	$98\frac{1}{2}$ i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	$59\frac{1}{2}$	$59\frac{3}{4}$ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade Nr. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 52.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 28 Juni 1828.

Noget om Forfølgelsen og Efterstræbelsen, som nogle navnkundige og lærde Talere have været underkastede.

Forfattet
af
Hans Christian Claussen,
Sognepræst for Nordbye Menighed paa Fanøe.

Alle berømmelige og mærkværdige Personer i Verden, skriver Thomas Newton, *) have gierne en dobbelt Characteer, og saaledes gaaer det og med Savonorala: Naar hans Venner ophøie ham, som den fortreffeligste Mand, og en Guds Prophet, saa forkleine hans Fiender ham, som den største Bedrager og Hykler: Men naar hans Skrivter maa tale for ham, da ere de efter Dupens Mening fulde af Salvelse og gudelige Lærdomme; han taler deri frit imod Lasten, og lærer den reeneste og meest ophøiede Moral. Uagtet Savonorala opførte sig som en brav og retsindig Mand, maatte han dog vandre i Fængsel, blev lagt paa Pinebænken, og derpaa brændt Aar 1498 d. 23 Mai. Af Historien vil jeg nu fremstille nogle Exempler paa Had, Forfølgelse og Efterstræbelse, der ere overgangne adskillige lærde og navnkundige Talere.

*) Afhandlingen over Prophetierne 3 Tom. S. 152. Oversat af Diderik de Thurah.

Cicero, der som Statsmand, Philosoph og Taler har vundet et udødeligt Navn, blev Aar 43 for Christi Fødsel paa en voldsom Maade ombragt. Historieskriveren Appianus fortæller Ciceros Død paa følgende Maade. Da han tilligemed sin Søn, Broder, og Brodersøn, samt med alle sine Huusvandte, sine Tilhængere, og Venner blev fredløsgiort, lod han sig bringe til sit Landsted, der laae i Nærheden af Byen Capua, men da han troede ei at være sikker her, afreiste han derfra. Paa Reisen blev han indhentet af en Capitain ved Navn Lænas. Skiønt nu denne Lænas engang havde formedelst Cicero vundet en Sag, trak han dog dennes Hoved frem af Bærestolen, og efter tre gientagne Hug, (thi til Saadant var han uøvet) fik han det endelig afhugget. Ogsaa afhug han den Haand, hvormed Cicero havde mod Antonius, som mod en Tyran, skrevet de Taler, hvilke han, til en Efterlignelse af Demosthenes's, kaldte Philippicæ. Nu ilede strax, Nogle til Hest, Andre til Søes, for at bringe Antonius dette glade Budskab. Han sad just paa sit Dommersæde paa Torvet, da Lænas langt fra fremviste ham Hovedet samt

Haanden, rystende begge Dele. Antonius blev over al Maade glad, og Kapitainen bekrandsede ham, ja skienkede ham over den udsatte Priis med to hundrede og halvtredsindstyve tusinde Atheniensiske Drakmer, fordi han havde ombragt denne, hans største og bitreste Fiende. Ciceros Hoved og Haand hængde de i meget lang Tid paa Torvet forved Talestolen, hvor Cicero tilforn pleiede at holde Taler; og for dette Syn løbe flere tilsammen, end forhen for at høre ham. Ja Antonius skal endog under Maaltidet have sat for paa Bordet Ciceros Hoved, indtil han og blev mæt af dette saa stygge Syn. Saaledes blev da Cicero, en for Veltalenhed lige til nu besiungen, og af sit Fædreneland i sit Consulat høist fortient Mand, baade ombragt, og efter sin Død haanligen behandlet. *) Om Ciceros Veltalenhed har Qvinctilian afsagt følgende Dom: Mig synes, at som Marcus Tullius Cicero havde sat sig for i Alt at giøre Grækerne efter, saa han har truffet Demosthenes's Styrke, Platons Rigdom, og Isokratis Yndighed. Og er det ikke nok, at han ved Flid har naaet enhvers høieste og største Fuldkommenhed, men han har formedelst sit udødelige Vids rigeste Frugtbarhed frembragt de fleeste eller rettere alle af sig selv. Thi det er ikke Regnvand han samler, som Pindarus siger, men han løber over som af en levende Kildevæld, og er skiænket Verden, som en Gave af Forsynet, at Veltalenhed i ham skulde prøve al sin Styrke. Thi hvo kan bedre overbevise, røre stærkere.**) Men uagtet de fortrinlige Aands Gaver Cicero besad, foreenede med et brødefrit Liv, Levnet og Vandel, faldt det dog i hans Lod, at han paa en sørgelig og voldsom Maade skulde komme af Dage, saa at hans Livs Skiæbne ei svarede til hans Fortienester. Nogle ere vel fremkomne med slemme Beskyldninger mod Cicero, og have derved villet sætte hans Carakteer i en slem

*) Herom kan læses den danske Oversættelse af Appiani Historie om Roms Borgerkrige S. 395-396.

**) Den danske Oversættelse af Qvnitilians 10 Bog §. 20, 1 Cap.

Skygge, men disse ere paa en grundig og fyldestgjørende Maade blevne igiennemdrevne af tvende navnkundige lærde Mænd, nemlig den afdøde Professor Baden i Opuscula latina S. 361-370, og Professor Worm p. t. Rector ved den lærde Skole i Horsens, udi den latinske Fortale, som han har sat for Ciceros Forsvarstale for Marcellus, udgivet i det latinske og danske Sprog.

Fra Aar 398-404 efter Christi Fødsel beklædte Johannes Chrysostomus, Bispeembedet i Constantinopel. Denne Mand fristede vel ei en saa haard og ublid Skiæbne, som Cicero; imidlertid dandsede han ei heller paa Roser. Thi ligesom Cicero havde i de saa kaldte philippicæske Taler sagt Antonius nogle ubehagelige Sandheder, og derved skaffet sig en mægtig Fiende paa Halsen, der for Fremtiden blev ham til Ulykke og Fortred, saa blev og den Frimodighed, hvormed Joh. Chrysostomus dadlede visse udi Constantinopel i Svang gaaende Laster og Daarligheder, en Aarsag til hans Fald. "Forgiæves, hedder det i nedenfor anførte Skrivt, tordnede de Christnes Demosthenes, den veltalende Chrysostomus imod de usædelige Skuespil, som nu vare blevne Grækernes Lyst, efterat Følelsen for det sande Skiønne forfaldt, og Tragoediens ærværdige Muse landforvist; paa Cirkus strømmede dagligen Priiskæmpernes Blod, og paa Skuepladsen moerede liderlige Farcer, og vellystige Balletter den ørkesløse og nysgierrige Mængde. Og da Chrysostomus derhos dadlede Byzantiner-Hoffets og Tidernes grændseløse Overdaad, saa paadrog han sig derved adskillige Fiender, hvoraf Keiserinde Eudoxie var den fornemmeste*). Dette havde til Følge, at i Aaret 403 blev Chrysostomus afsat fra sit Embede og Constantinopel forviist. Dog Keiserinden udvirkede i en Hast hans Tilbagekaldelse, efterat hendes Pallads og den heele Stad var bleven rystet af et voldsomt Jordskiælv, hvilket blev af Mange anseet som en guddommelig Straf i Henseende til den Vold og Uret, som var bleven udøvet mod Chrysost

*) Indledning til den danske Oversættelse af Synesii Tale om Fyrstevælde S. 19.

mus. Da han vendte tilbage til Constantinopel, saa kom fra denne Stad meget Folk, baade Mænd og Qvinder og smaae Børn ham i Møde for at imodtage ham, og med Sang og brændende Fakler førte ham udi Hovedkirken*). Dog Fred og Rolighed nød Chrysostomus ei længe; thi da han efter Pauli Formaning prædikede Ordet, holdt ved i Tide og i Utide, overbeviiste, formanede og straffede, saa opvaagnede den i nogen Tid i Dvale liggende hadelige Forbittrelse, som endtes dermed, at Chrysostomus anden Gang blev afsat fra sit Embede, og med et Skib ført til Bythynien. Nu skeedte det, at paa samme Dag Chrysostomus drog i Landflygtighed, afbrændte Hovedkirken med en stor Deel Bygninger udi Constantinopel, og førend Chrysostomus døde, mistede en af hans Anklagere begge sine Fødder, en usædvanlig stor Hagel faldt ned fra Himmelen, Keiserinden nedkom med et Misfoster og døde derpaa selv. Adskillige have anseet disse Tildragelser som besynderlige guddommelige Straffedomme, hvorved det styrende Forsyn har villet lægge Chrysostomi Uskyldighed for Dagen, og overtyde de Paagieldende om deres skiændige og uretfærdige Handlingsmaade imod ham **).

Hvorvidt saadanne Paastande og Domme ere meer eller mindre rigtige, vil jeg overlade til Andres Bedømmelse, kuns dette være mig tilladt at erindre, at Pontoppidan, naar han i sin Kirkehistorie omtaler et og andet Tilfælde, der er bleven anseet for en guddommelig Straf, tilføiet Gjerningsmændene af en og anden Brøde og slyg Udaad, gjør han stundom denne Bemærkning: Judicium sit penes omniscium: d. e. Den alvidende Gud skal dømme herudi.

---

*) Holbergs Kirkehistorie Tom. 1ste S. 214-215.

**) Herom kan læses et Skrivt, betitlet: Guds Vidnesbyrd iblandt de Christne og andre Folk. Kiøbenhavn 1775 S. 25. Forfatteren har ei nævnt sig, men skal have været en Præst ved Navn Marcussen.

Chrysostomus, som ovenfor er meldt, blev i Aaret 404 efter C. F. ført til Bythynien, men her forblev han ei længe; efter en kort Tids Forløb bragtes han til en liden Stad ved Navn Cucusus i lille Armenien; men da de oprøriske Isaurier ei her paa dette Sted lode ham have Roe, begav han sig til Arabisse, et fast Slot, beliggende i samme Landskab, men hans rasende Fiender misundte ham dette Opholdssted, og udvirkede en ny Befalning fra Keiser Arcadius, at han skulde bringes fra Arabisse til Pity, den yderste Stad i Riget ved det sorte Hav. Men paa Reisen hertil blev han saa heftig syg, at man maatte vende tilbage med ham til Comaua i Pontus, hvor han døde d. 14 September Aar 407*) Paa en saadan Maade endte Chrysostomus sine Dage; en Mand, som Holberg har givet dette hæderlige Vidnesbyrd:**) faa Kirkefædre have udstaaet større Forfølgelser, og man kunde sige, at faa havde mindre fortient dem; thi hans heele Liv var en Kiæde af alle christelige Dyder. Hvorudover de, som i vore Tider giøre sig en Ære af at igiennemhegle de gamle Kirkelærere, spare fast ingen uden Joh. Chrysostomus og Gregor. Nazianzenus.

Temmelig Liighed med Joh. Chrysostomus havde Joh. Andreas Cramer, saavel i Henseende til Aands Anlæg, som Talenter, Talegaver, Frimodighed og Embeds Nidkiærhed. Da Cramer fra 1748-1751 var ansat som Præst i Crellewitz, en Landsbye, beliggende imellem Magdeburg og Halle, oversatte han Chrysostomus's Prædikener og Smaaskrivter, med Anmærkninger og oplysende Afhandlinger, der udkom i 10. Deele, trykte i Leipzig 1748-1751. Critiken roser disse Prædikener formedelst det skiønne og ziirlige Sprog, hvorudi samme ere affattede, ligesom og Foredraget i en høi Grad er pathetisk og rørende, saa at Kirken var propfuld, naar han prædikede; en Deel af Tilhørerne hulkede og brast i Graad ved hans rørende

---

*) Videnskabelige Forhandlinger ved Fyens Stifts Landemode 1ste Bind 1ste Hæfte S. 113-114.

**) Almindelige Kirkehistorie 1 Tom S. 216-217. Cf. Schrøks Kirkehist. X.

Talegaver; en Deel tilkiendegav deres Bifald ved Haandklappen. Fra en anden Side har Critiken derimod giort den Bemærkning ved Chrysostomus's Prædikener, at samme ere alt for ordrige, at meget kunde, uden at skade Opbyggelsen, være kortere affattet, tidt og ofte igientages en og samme Ting, men med andre Ord og Talemaader, og det under forskiællige Vendinger *). Lignende Dom er og bleven fældet over Cramers Prædikener, og det af Mænd, der iøvrigt have vidst at skatte og vurdere hans Lærdom og Fortieneste. I Aaret 1798 udkom et Skrivt trykt i Hamburg, førende den Titel: Schreiben eines holsteinischen Kirchspielvogts an seinen Freund in Schweden über die neue Kirchen-Agende; efter et troværdig Sigende skal den navnkundige og lærde Grev Stolberg have været Forfatter af samme. I benævnte Skrivt omtales tillige den i Hertugdømmene brugelige Lære- og Psalmebog med den tilføiede Bemærkning, at samme ei er ganske feilfri; dog, hedder det videre, lad et og andet Feilgreb være indløbet, saa er dog dette ubetydeligt i Sammenligning med det Gode og Brugbare, der findes i bemeldte Skrivter. Forfatteren af samme er den salige Cramer, en Mand, hvis udbredte Kundskaber, henrivende Veltalenhed, yndige og tillokkende Poesie er noksom bekiendt og høitagtet over heele Tydskland; ligesom og hans brændende Iver for sand Christendoms Befordring i vor Konges Stater ei virkede omsonst og forgiæves.**) Lignende fordeelagtige Dom over Cramer, men med en mere Udførlighed og Fuldstændighed

*) Less opuscula theologici, exegetici atqve homiletici argumenti. S. 183-184.

**) Det være mig tilladt af Original-Skrivtet S. 9, at nedskrive følgende: "Das Gesangbuch, gleich wie der Kathechismus ist das Werk des seligen Cramers, eines Mannes, dessen ausgebreitete Kenntnisse, feurige Beredsamkeit, erhabne Poesie, von ganz Deutschland anerkannt werden, und dessen glühenden Eifer für die Beförderung des Christenthums in den Staaten unsers Königes gewiß nicht ohne Frucht arbeitete."

læses i nye theologisk Bibliothek 3 Bind. Men uagtet Cramer var en sielden Mand, hvad enten man betragter ham fra Videnskabelighedens eller Moralitetens Side, saa paadrog han sig dog, liig Chrysostomus, ved en pligtmæssig Embeds Nidkiærhed adskillige Fiender og Efterstræbere. Chrysostomus faldt, som meldt er, i Unaade, fordi han med Frimodighed dadlede visse Laster og Daarligheder, der gik i Svang udi Constantinopel, og blev derudover afsat fra sit Embede. Som bekiendt, skriver Professor Møller, blev Cramer et Offer for sin Frimodighed, og for Struensees Hævngierrighed. Cramer var Hofpræst, og erkiendte dette Embeds hele Vigtighed og Ansvar. Han talede som det sømmer sig en Christi Præst, med Kraft og Alvor imod de ved Hoffet herskende Laster. Hans Venner forudsaae det Uveir, som den vellystige og herskesyge Premierministers Unaade drog sammen over hans Hoved. De advarede ham, og skiælvede: han ikke. Vel var Kongen for retfærdig til at drage ham til Ansvar for Prædikener, hvori han, uden alle Personligheder, skiønt vist nok med Hensyn til Tidens Tone og Tarv, havde renset Lasterne: men han maatte dog forlade sin Plads som Hofpræst, og fortrydelig over den Kulde og Ligegyldighed, som nu viistes ham i de fornemme Kredse, hvis Yndling han forhen havde været, besluttede han at vende tilbage til sit Fødeland, og gik han sidst i Aaret 1771 som Superintendent til Lübeck. *) I samme Aar, 20 Søndag efter Trinitatis holdt han ved bemeldte Embeds Tiltrædelse en Prædiken, herudi han forestillede den sande Christendom som den høieste og fuldkomneste Viisdom. Efter at have grundigt og udførligt afhandlet denne Materie, og viist den sande Christendom at være den høieste og fuldkomneste Viisdom, og de sande Christne som de viseste iblandt de Vise, saa i Slutningen af samme taler han baade om det meget Gode han og Familie havde oppebaaret under deres Ophold i Danmark, saa og om Aarsagen, der bevægede ham til at forlade samme. I Haab om, at det vil interessere en og anden Læser,

*) Theologisk Bibliothek 12 Bind S. S. 64-65.

der ei har læst bemeldte Prædiken, udskriver jeg efter den danske Oversættelse følgende. "Denne guddommelige og himmelske Viisdoms Lærdomme, som Tidernes Vantroe og herskende Laster saa gierne vilde skille ved dens høie Navn og Roes; men som har sin Oprindelse fra Gud, og til evig Tid skal forsvare sin Herlighed og Ære imod alle dens Fienders Anfald, skal jeg efter min Guds naadige og viiseste Villie forkynde iblant eder, ligesom jeg nu næsten i atten Aar har stræbt at forkynde den i Danmark, og efter den Evne, som Gud har forleenet mig, som min Samvittighed giver mig Vidnesbyrd, endskiønt i stor Svaghed, men dog ved hans Naade med redelig Troskab, og uden at giøre mig skyldig i nogen frivillig Forsømmelse, har anpriset den med dens store og evige Velgierninger for den mig der anbetroede Meenighed, og forsvaret den for Konger og Fyrster, for Store og Rige, med den Frimodighed, som dens Høihed udfordrer, mod denne Verdens Viisdoms, Lysternes og Lasternes Angreb. O dyrebare, og evig elskede, og uforglemmelige Danmark, hvor jeg med mit Huus af Guds Barmhiertighed, har været velsignet med saa mange Velgierninger i det Aandelige og Jordiske, og er giort lykkelig med saa meget godt, med saa megen Livets Glæde, med saa megen Ære, Anseelse og Værdighed, som nogen Christen, og et redeligt Evangelii Sendebud, tør, jeg vil ikke sige vente, men med ydmyg Taknemmelighed imodtage og nyde; dyrebare Danmark, inden hvis Grændser, jeg med saadan Tillid haabede at leve og døe, og at fuldende min Reise paa Jorden, hvorledes kan jeg tænke tilbage paa dig uden den stærkeste Sindsbevægelse? Paa dig du mig evig uforglemmelige Rige, hvor jeg i den kiærligste Forbindelse med andre redelige og troe Ordets Tienere visselig haabede ei at have arbeidet uden Velsignelse; hvor jeg har havt Aarsag at glæde mig ved den gunstigste Høiagtelse, den ømmeste Kiærlighed, og det kiendeligste og bestandigste Bifald iblant de Gudfrygtige og Retskafne i alle Stænder, iblant de Ædle, Mægtige og Ringe; hvorledes kan jeg uden Veemodighed og uden Følelse af den stærkeste og tillige veemodigste Taknemmelighed imod Guds Barmhiertighed tænke tilbage paa dig og Guds Barmhiertighed, som har giort mig saa lykkelig inden dine Grændser? Ak! jeg saae saa mange ædle og til Kirkens tilkommende Velsignelse opblomstrende unge Menneskers Taarer over min Afskeed fra dem. Jeg føler endnu de ømme trofaste Kiærligheds Taarer af saa mange mine retskafne Medhielpere i at opbygge Kirken og Videnskaberne tilligemed mine Taarer paa mine Kinder; jeg seer saa mange Frommes og Retskafnes øiensynlige Bekymring, og hører deres ivrige Høiagtelses, Kiærligheds og Venskabs Ønsker, hvormed de have ledsaget og velsignet mig ved min Skilsmisse fra dem. Jeg har maattet forlade dig, dyrebare og elskede Danmark; thi Gud har villet det, hvis Veie alle ere Viisdom og Naade, maattet forlade dig; thi mine Læber skulde tie stille i dine Templer om den Viisdom, hvis velgiørende Lærdomme jeg fra min Ungdom har lovet min Gud offentlig at forkynde i Herrens Menighed; maattet forlade dig, mit andet Fædreneland paa Jorden, dig min Families Fædreneland, for ogsaa i Henseende til dig at erfare, at jeg her er ikkun en Fremmed, og Guds Vandringsmand, og har ingen blivende Sted. Jeg har forladt dig af Lydighed mod det Løfte, som jeg har gjort Gud; men jeg har ei forladt dig uden med en brændende Kiærlighed, med en Taknemmelighed, som ingen Tid skal udslukke, med min inderlige Attraae at see dig altid blomstre i din Almægtiges Velsignelse, ei uden min Bøn for din Frelse, du mig uforglemmelige Rige, og med mine ivrigste og bestandige Ønsker for din Velfærd og Lyksalighed*). Anførte Ord vise, at Cramer traadte i Pauli Fodspor, der i sine Breve roste Folk, naar samme fortiente Roes, men og lastede og dadlede, naar deres Forhold giorde Revselse og Irettesættelse fornøden. En competent Kunstdommer har skildret Cramer som Prædikant med følgende Ord: Han besad foruden en udbredt theologisk og bibelsk Belæsenhed, et ædelt, ømt, følende Hierte, en livlig, med Veltalenhedens og Poesiens skiønneste Blomster opfyldt Phantasie, en omfattende og fiin Menne-

---

*) See ovenanførte Prædiken Pag. 27-29.

skekundskab, endelig en apostolisk Frimodighed og Nidkiærhed, som ei tillod ham at skaane Lasten, i hvor den skiulte sig. Han førte Aandens Sværd med samme Lynkraft i et glimrende Hofs Nærværelse, som for Landsbyefolkene i Cellevitz. En efter Evangeliets Forskrivter afpasset Frimodighed er uden Tvivl af alle en Talers Dyder den vanskeligste for en Hofpræst at opnaae. Cramer kan deri tiene til Mynster, ligesom han da ogsaa i nyere Tider for denne Dyd er bleven roest*).

Cramer forlod i Aaret 1771 Dannemark, tagende det Vidnesbyrd med sig at have forholdt sig som en retsindig Guds og Jesu Christi Tiener; selvsamme hæderlige Skudsmaal fulgte ham, da han i Aaret 1774 afreiste fra Lübeck, som sees af en Prædiken, holden i Aaret 1779, 18 Søndag efter Trinitat. af daværende Sognepræst ved Mariekirken Hinrich von der Hude, da Dr. Johann Adolph Schinmeier blev indsat som Superintendent i Lübeck.**) Hovedsætningen i Prædiken, der blev holdt i den Anledning, gaaer ud paa at vise: Christelige Læreres Pligt at danne sig efter Jesu Forbillede: Efterat Prædikanten havde i Prædikens 1ste Deel viist en christelig Lærers Pligt at lære som Jesus lærte, og i den 2den Deel at vandre som Jesus vandrede, lader han i Slutningen S. 34 disse Ord falde. "Hvo iblant os skulde ikke erindre sig den Mand, der har opfyldt de her omtalte Pligter, og det i sin gandske Omfang efter Jesu Forbillede. Cramer, at nævne ham er det samme som at rose ham, en Mand, ligestor og agtværdig, hvad enten man betragter ham fra Hiertets, eller Kundskabens og Forstandens Side; Cramer, hvis Fortienester ere af Konger og Fyrster blevne paaskiønnede, beundrede og lønnede, var den Mand, der ei allene i de tre Aar, han opholdt sig idlant os, lærte, hvad Jesus og Apostlene have lært, men efterfulgte og i Liv og Levnet deres Exempel. Men destoværre! kort var den Tid, da vi bleve opbyggede ved hans Underviisning og Exempel. Han, der holdt for sin Pligt at gaae hen, hvor Herren vilde sende ham, og desaarsag modtog det af denne Stads Fædre for 8 Aar siden tilbudne Kald, nemlig at være denne Stads ypperste Præst, blev efterat vi havde kuns trende Aar nydt den Lykke at kalde ham vores, af en Konge, der ei kunde forglemme Tabet af en med saa sieldne Siæls Evner begavet Lærer, kaldet tilbage for atter at gavne og virke som Embedsmand udi hans Stater. Og han holdt det for sin Pligt at modtage dette Tilbud, at underkaste sig Herrens Villie, og at forlade en Stad, som han saameget elskede, endnu elsker, og af hvilken han var høiligen elsket. Herren giengielde ham den Troskab, med hvilken han forkyndede Evangeliummet iblandt os, og lønne saavel den Iver, med hvilken han arbeidede paa Jesu Riges Udbredelse, som den Kjærlighed han ved saamange Leiligheder, og det ved kraftige Beviser lagde for Dagen." Besynderligt nok, at Chrysostomus og Cramer, der begge forkyndte Guds Ord puurt og reent, og derhos førte et ustraffeligt og exemplarisk Liv og Levnet, dog udi en vis Tidspunkt af deres Levetid skulde være udsatte for Had og Efterstræbelse. Dog det selvsamme indtraf til Pauli Tider: nemlig at de, som ville leve gudeligen i Christo Jesu, skulle forfølges*); men disse Mænds Hændelser lære og, at tidlig eller sildig vil Retfærd og den gode Sag vinde Seier over Cabaler, uforskyldt Had og Efterstræbelse. Chrysostomus's afsiælede Legeme blev i Aaret 436 efter Christi Fødsel bragt fra Comane i Pontus, hvor han døde 407, og ført til Constantinopel, hvor det under det hele Folks almindelige Glædesyttringer blev nedsat i Apostelkirken. Cramer blev Aar 1774 kaldet til Procanzler og Professor udi Theologien ved Universitetet i Kiel, hvor han agtet, æret, yndet og elsket endte sine Dage i Aaret 1788.

(Fortsættes.)

*) Nyt theologiske Bibliothek 3 Bind. S. 7-8.

**) I Tydskland finder hverken Provsteordination eller Bispevielse Sted, men ved slige Anledninger holdes en Tale fra Prædikestolen.

*) 2 Timoth. 3, 12.

Indenlandske Efterretninger.

En ædel Dame, Anne Sybille Grevinde af Reventlow, fød v. Schubart, den for alt Got saa varme, og ved udmærket Virksomhed saa fortjente Ludvig Reventlows værdige Mage og Efterleverske er Natten imellem d. 20 og 21 d. M. død paa hendes eneste og kjerlige Søns Herresæde, Brahetrolleborg, efterat have i over et Aar lidt af Følgerne af et apoplectisk Tilfælde. Hendes Broder Hs. Exc. Hr. Geheimekonferentsraad v. Schubart, som en Tidlang ogsaa har været meget syg, paa Brahetrolleborg, befinder sig nu saavidt i Bedring, at han skal have i Sinde at foretage en Reise til Badet i Pyrmont.

Randers. Den 20de Juni var det 50 Aar siden, at det her garnisonerende Dragonregiments værdige Chef, Høivelbaarne Hr. Oberst v. Simonsen, R. af D. og D. M., som simpel Rytter traadte i høisalig Kong Christian VIIdes Tjeneste. Til Minde om en saa hæderlig Jubelfest, modtog den ædle Olding af sit Regiments Officiercorps en skjøn Æressabel, med passende Inscriptioner.

Af en Skriv. fra det Indre af Jylland (indført i Aalborgs Av. No 96) læser man følgende Udtog: Paa sin Reise fra Aarhuus til Viborg var Hs. Majestæt saa naadig at beære den grevelige Familie paa Frysenborg med sin høie Nærværelse. Det næsten 1½ Times Ophold benyttede Hans Majestæt til, ledsaget af Grevskabets Besidder, at tage Haugen med tilhørende Lystskov i Diesyn. Dette Anlæg, det eeneste private her i Landet, som i Skjønhed og Omfang (over 300 Tønder Land) fortjener at sættes i Sammenligning med de berømte engelske Parks ved Englands Stormænds Herresæder, vakte Hans Majestæts særdeles Velbehag, som Allerhøistsamme gjentagne Gange yttrede. Af dette Anlæg, som forbinder Nytte med Forskjønnelse, da mange Tusinde Naaletræer i den frodigste Vext bedække alle aabne Pladse i den yndigste Ege- og Bøgeskov, kan man slutte sig til den Virksomhed, hvormed den nærværende Besidder, som aldeles lever for sin skjønne Bestemmelse at være Rigets største Lodseier, arbeider paa sin Eiendoms Forbedring. De fleste af Grevskabets Gaarde have allerede under hans Bestyrelse modtaget Forbedringer, som gjøre deres Drivt til følgeværdige Mønstre for andre. Skovene behandles efter videnskabelige Grundsætninger og saaledes gaaer den ene Forbedring Haand i Haand med den anden. Det var ønskeligt, om de insigtsfulde Mænd blandt Grevens Betjente, en Commerceraad Tommesen, en Overførster Winholdt vilde sætte Almeenheden i Besiddelse af Kundskab om det saare Meget, som er virket under nærværende Besidder baade i Agerbruget og i Forstvæsenet. Det vilde deraf klarligen sees, hvad fast Villie og stadig Udførelse kan udrette, selve under ugunstige Conjuncturer, og det er slige Opmuntringer, som et saadant Exempel kan skjenke, der ere mere virksomme end de fleste andre.

Med største Føje har Udgiveren af Aarhuusavisen, Nr. 87 d. A, ved at oversætte et lille Stykke af det, i Aar i Edinburg udkomne, "General Register of Politicks etc.," hvori Danmarks Konge nævnes med fortjent Hæder, anmærket, at dette Skrift iøvrigt, hvad Danmark angaaer, trænger til Berigtigelser og Rettelser.

Skriftets korte Fremstilling af Danmark — dets Tilstand, Mangler og Ressourcer — røber et totalt Ubekjendtskab til den danske Stat; Bedømmelserne over levende og døde Stats- og Hædersmænd ere, baade i Roes og Dadel, deels saa forfeilede deels saa indiscrete, at de grændse til det Latterlige; aabenbare Urigtigheder findes hyppigen, og det Hele vidner om en Forfatter, der mere har higet efter at sige Noget, end at sige noget Rigtigt. Kun der er Forfatteren paalidelig, hvor han vidste, at det var umuligt at vige af fra Sandheden, uden at denne Afvigelse vilde straffe sig selv, ved at berøve ham al Troværdighed. Saaledes siger han om D. D. K. K. H. H. Prinds Christian og Gemalinde, Carolina Amalia, at: De bleve almindeligen beundrede for Deres Aandsdannelse, da De, for nogle Aar siden, gjorde en Reise i Storbritanien og paa Continentet. Deres Kundska-

ber og Deres Kjærlighed til Videnskaber og Kunster er meget usædvanlig; dette i Forening med den fineste Elegance i Sæder og en uskrømtet Godmodighed i Karakteren, gjør Dem i høj Grad elskede og beundrede af det danske Folk.

8.

Hr. P. Hjort har storligen forløbet sig, da han i dette Blads No. 51 skrev, at Sprogphilosophien var stedse de hollandske Philologers svageste Side.

Intet nyere Land har saa mange og saa dybttænkende Sprogphilosopher at opvise, som Holland. Jeg vil kun anføre Voss, Hemsterhuis, Valckenaer, Perizon og Lennep. Enhver af disse Mænd besad en Lærdom, mod hvilken vor Erudition ikke betyder meget.

2 x 3. *)

Blandede Efterretninger.

Den chinesiske Handelsstad Maimadschan, som ligger lige ved den mere bekjendte russiske Handelsstad Kiächta, er bygt meget regelmæssigt paa en Sandflade; kun 230 Skridt fra Kiächta, paa højre Side af Grændselinien; Den bestaaer af 4 Gader, og har omtrent 170 Huse. Alle ere her opofrede til Handelen, som er meget vigtig og udbredt, hvorfor næsten alle Husene have Butikker og Magaziner. Her seer man Chineseren som i sit egentlige Hjem. Alle deres Træk udtale tydeligen en herskende Hang til Pengevinding, og Havesyge. Gaderne yde for de Fremmede de meest paafaldende Syn. Snart kommer der en Mængde af tohjulede Vogne med de klareste Stykker af Iis, en meget søgt Artikel, thi der er næppe nogen Spise eller Drikke, hvortil jo Chineseren betjener sig af samme. Hist seer man opsadlede Oxer, der føres frem til at ride paa; hist Kameler der have svære Byrder af Varer, som hidkomme fra den mongoliske Steppe, hist Drenge, der har Varer til Salg; og der løbe saa hurtigt igjennem Gaderne, at man har ondt for ikke at løbes omkuld. Overalt en beundringsværdig Renlighed i den Grad, at man skulde troe sig i en hollandsk Stad. (Mere i Morgenbl. 114 o. f.)

*) Da det under Stykket ved Indsendelsen satte Mærke 2 x 18 er optaget af en Anden af de ærede Bidragere til Bladet, maatte man her forandre det.

Kjøbenhavns Børs, d. 27 Juni 1828.

Hamburg 2 M. —		à
à vista 214		
Species 217		
Specier solgtes til		
13 Rbmk. : ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler		
pr. 100 Specier	$157\frac{1}{2}$	158 Rbd. Sedl.
Svenske Sedler		
pr. Rdlr. Rigsgjeld	$51\frac{1}{2}$	$51\frac{3}{4}$ Rbß. Tegn.
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$84\frac{1}{2}$	$84\frac{3}{4}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	79	— i Banco.
Nationalbank Obligationer		
(af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$110\frac{3}{4}$	111 Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl.		
Renter pr. 6 Januar	99	— Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan		
ved Hambro & Søn	$105\frac{1}{2}$	106 i Banco.
4 pC. Dito nye	98	$98\frac{1}{2}$ i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	$59\frac{1}{2}$	$59\frac{3}{4}$ L. Sterl.

Rettelser.

I No. 51 S. 812 L. 2 nedenfra: Ældre l. Aldere; S. 813 L. 19 nedenfra: de Personer, der l. de Personer, der vare; S. 814 L. 8 styk l. styg.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade Nr. 60.